GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2025

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 15 / 19 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2022/41756 05.11.2025
İBRAHİM HALİL ŞEKER (2)

002 2022/44846 05.11.2025
MEHMET UCA

003 2022/55481 05.11.2025
AHMET ŞIK (2)

004 2022/59921 05.11.2025
HIDIR AYDİN VE DİĞERLERİ

005 2022/63148 05.11.2025
MEHMET FİDAN VE DİĞERLERİ

006 2022/69033 05.11.2025
NECATİ EKİNGEN

007 2022/69525 05.11.2025
RIZA KARTAL

008 2022/72848 05.11.2025
MUHAMMED İLGÜN VE DİĞERLERİ

009 2022/80709 05.11.2025
AYŞE KATA VE DİĞERLERİ

010 2022/96266 05.11.2025
ADNAN OKTAR (4)

011 2022/103808 05.11.2025
CEMAL TUNÇ

012 2022/107675 05.11.2025
UĞURLU GAZETECİLİK BASIN YAYIN MATBAACILIK REKLAMCILIK LTD. ŞTİ. (7)

013 2023/15469 05.11.2025
İÇİM NURAY YANMAZ

014 2023/21841 05.11.2025
GÜLE KAYA VE DİĞERLERİ

015 2023/84803 05.11.2025
MATİATE TURİZM PETROL İNŞAAT NAKLİYAT GIDA SAN. TİC. LTD. ŞTİ. VE DİĞERLERİ

016 2024/1258 05.11.2025
VELİ AKCAN

017 2024/10939 05.11.2025
BERK EROĞLU

İçindekiler - devam

018 2024/31572 05.11.2025
NURAY EBRAHAMOĞLU VE DİĞERLERİ

019 2019/39042 18.11.2025
TÜM BELEDİYE VE YEREL YÖNETİM HİZMETLERİ EMEKÇİLERİ SENDİKASI

020 2020/2733 18.11.2025
İ. D. (2)

021 2020/6681 18.11.2025
GİRAY BESEN VE NESLİHAN BESEN

022 2020/22405 18.11.2025
AYTAÇ ÜNSAL VE EBRU TİMTİK

023 2020/28045 18.11.2025
BEKİR SAĞIRDAK (2)

024 2020/31715 18.11.2025
LÜTFİ MORKOÇ

025 2020/34051 18.11.2025
FERHAT GÜLTEK

026 2020/38341 18.11.2025
KAYA SEYAHAT TURİZM SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.

027 2020/39451 18.11.2025
ÖMER FARUK GÜLER

028 2020/39839 18.11.2025
T.E.E.

029 2021/3977 18.11.2025
T.A. VE İ.C.A.

030 2021/10769 18.11.2025
DİGİSAT DİJİTAL PLATFORM UYDU ALTYAPI İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.

031 2021/13688 18.11.2025
ALİ FUAT BAYINDIR

032 2021/19667 18.11.2025
HÜSEYİN ÇATAKOĞLU

033 2021/37741 18.11.2025
MAHMUT ÇEÇEN

034 2021/45692 18.11.2025
ALİ FUAT BAYIN VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

035 2021/50620 18.11.2025
SABRİ ÇALIŞKAN (2)

036 2021/51903 18.11.2025
MUSTAFA NİNAL

037 2021/54284 18.11.2025
G.Z.

038 2022/37894 18.11.2025
AYDIN YİĞİT (2)

039 2022/47497 18.11.2025
AL NOUR İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.

040 2022/54957 18.11.2025
GÜLFEN NİHAL COŞKUN VE DİĞERLERİ

041 2022/60498 18.11.2025
ABDULGAFAR ARSLAN VE DİĞERLERİ

042 2022/61575 18.11.2025
EMRE HALİL

043 2022/72927 18.11.2025
ADNAN EVİZ

044 2022/92060 18.11.2025
ALİ OSMAN BAYIR VE DİĞERLERİ

045 2022/102624 18.11.2025
ENGİN ERKAN

046 2023/8003 18.11.2025
DERVİŞ BOZKURT

047 2023/28512 18.11.2025
ABDULJABAR ULUS

048 2023/45772 18.11.2025
ZELİHA ÖZLER VE DİĞERLERİ

049 2023/54016 18.11.2025
MEVLÜT ERENOĞLU VE İSMAİL EREN

050 2023/66395 18.11.2025
ADEM PEÇEKLİ VE DİĞERLERİ

051 2023/69576 18.11.2025
HAKAN ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

052 2024/4584 18.11.2025
ÖMER ORALI VE DİĞERLERİ

053 2024/15117 18.11.2025
DURMUŞ ALİ ÇILGIN VE DİĞERLERİ

054 2024/23272 18.11.2025
V.A. VE DİĞERLERİ

055 2020/14650 19.11.2025
SUR OTOMOTİV İNŞAAT VE TİCARET LTD. ŞTİ.

056 2020/19644 19.11.2025
HÜSEYİN BOYRAZ

057 2020/25587 19.11.2025
SABRİ SERİN

058 2020/31300 19.11.2025
BEDRETTİN YILDIZ

059 2020/32423 19.11.2025
BİLGİ ÇETİN VE MUHİTTİN YÖRÜKOĞLU

060 2020/32744 19.11.2025
ZELİHA GEZİCİ

061 2020/35466 19.11.2025
ALİ BAĞ

062 2020/36660 19.11.2025
ÖNDER SAYAN

063 2021/752 19.11.2025
MEHMET KONAK

064 2021/3403 19.11.2025
AHMET BATUHAN DÖKENER

065 2021/4613 19.11.2025
MEHMET DARICI

066 2021/8744 19.11.2025
İBRAHİM KANAL

067 2021/13782 19.11.2025
NEŞET AKAR VE ERDEM YÜKSEL

068 2021/16337 19.11.2025
NEJLA KURT VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

069 2021/28953 19.11.2025
GÜNGEN DENİZCİLİK VE TİCARET A.Ş.

070 2021/39772 19.11.2025
GÜL İNŞAAT NAKLİYAT MADENCİLİK VE PETROL ÜRÜNLERİ TURİZM SANAYİ TİCARET İTHALAT İHRACAT A.Ş. VE KUMSAL PE...

071 2021/57771 19.11.2025
KÜLTÜR RADYO VE TELEVİZYON YAYINCILIĞI A.Ş.

072 2021/58649 19.11.2025
E.K.

073 2021/58696 19.11.2025
ERDURAN ÖVET

074 2021/63683 19.11.2025
GÜRAY AYDIN

075 2022/5526 19.11.2025
SUZAN SARIKAYA VE HADİCE CEYLAN

076 2022/19008 19.11.2025
BELEDİYE VE ÖZEL İDARE ÇALIŞANLARI BİRLİĞİ SENDİKASI (2)

077 2022/27707 19.11.2025
S.C.

078 2022/30428 19.11.2025
RİFAT İNAMLIK

079 2022/31574 19.11.2025
KASIM METİN

080 2022/48902 19.11.2025
HAYDAR DEMİR

081 2022/49212 19.11.2025
HAKAN GÜLER

082 2022/51731 19.11.2025
HASAN ŞAHİN

083 2022/54464 19.11.2025
MEHMET DEMİR VE DİĞERLERİ

084 2022/54532 19.11.2025
OSMANLI FM YAYINCILIK A.Ş.

085 2022/61042 19.11.2025
MİKAİL ÖNAL

İçindekiler - devam

086 2022/67751 19.11.2025
ERGİN DURGUN

087 2022/68004 19.11.2025
ABDÜSSAMET KARA

088 2022/77225 19.11.2025
ESTETİK YAYINCILIK A.Ş. (3)

089 2022/91364 19.11.2025
KEMAL BARLAK VE DİĞERLERİ

090 2022/101020 19.11.2025
EMRE CAN ŞENOL VE ADEM KORKMAZ

091 2023/11970 19.11.2025
R.Ü. (2)

092 2023/14626 19.11.2025
MEHMET EMİN DİNÇER VE DİĞERLERİ

093 2023/15292 19.11.2025
TANER OTAY

094 2023/33389 19.11.2025
BİRLEŞİK METAL İŞÇİLERİ SENDİKASI (3)

095 2023/47549 19.11.2025
EROL TÜRKEN VE DİĞERLERİ

096 2023/47552 19.11.2025
DERYA KELEŞ VE DİĞERLERİ

097 2023/55269 19.11.2025
AYHAN YİĞİT VE DİĞERLERİ (2)

098 2023/60790 19.11.2025
GÜLBEYAZ TAMAM VE DİĞERLERİ

099 2024/29016 19.11.2025
METE AYHAN VE DİĞERLERİ

100 2024/59933 19.11.2025
SEVCAN GÖKALP İRAZ

İBRAHİM HALİL ŞEKER (2)

B. No: 2022/41756 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/41756

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM HALİL ŞEKER BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/41756)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : İbrahim Halil ŞEKER

Vekili : Av. Aydın IŞIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tahliye talebinin değerlendirilmemesi, tutukluluğa ilişkin kararların kişinin yakınlarına bildirilmemesi ve tutukluluğun devamına yönelik itiraz sonuçlarının kendisine ya da müdafiine tebliğ edilmemesine dayalı olarak açılan tazminat davalarının reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. 26/4/2019 tarihinde E.S. isimli kişinin öldürülmesi sonrası başlatılan soruşturma kapsamında başvurucu aynı gün gözaltına alınmış, 27/4/2019 tarihinde tutuklanmıştır.

3. 25/10/2019 tarihinde kabul edilen 6/10/2019 tarihli iddianameye göre başvurucunun da aralarında bulunduğu beş kişinin cezalandırılması talep edilmiş, Şanlıurfa 8. Ağır Ceza Mahkemesinde başlayan yargılamada 30/3/2020 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

4. 4/4/2020 tarihinde başvurucu vekili tarafından tutukluluk hâlinin devamına ilişkin karara itiraz edilmiştir.

5. Başvurucu vekili tarafından 6/4/2020 tarihinde ayrıca tahliye talebini içerir dilekçe sunulmuştur.

6. Başvurucunun 30/3/2020 tarihli tutukluluk hâlinin devamına ilişkin karara yönelik itirazı ve tahliye talebi 21/4/2020 tarihinde Şanlıurfa 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. 21/4/2020 tarihli kararın 29/4/2020 tarihinde Şanlıurfa 8. Ağır Ceza Mahkemesi nezdindeki yargılama dosyasına girdiği anlaşılmaktadır. Kararda hangi tarihli dilekçe yönünden değerlendirme yapıldığı anlaşılamamakla birlikte kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Tutuklu sanık İBRAHİM HALİL ŞEKER 'ın üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyeti, mevcut delil durumu, adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı nazara alınarak tutuklama sebepleri ortadan kalkmadığından tutukluluk halinin DEVAMINA, tutukluluğa itirazın ve tahliye talebinin REDDİNE [karar verildi]..."

7. 27/4/2020 tarihinde Şanlıurfa 8. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

8. Şanlıurfa 8. Ağır Ceza Mahkemesi 2/3/2021 tarihinde başvurucunun ve müdafiinin hazır bulunduğu duruşmada tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

9. Tutukluluk hâlinin devamı kararına 5/3/2021 tarihinde yapılan itiraz 12/3/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

10. 13/5/2022 tarihinde başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmuştur. Ayrıca başvurucunun tahliye istemi reddedilerek tutukluluk hâlinin hükümle birlikte devamına karar verilmiştir.

11. 23/5/2023 tarihinde Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi tarafından istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiş, mahkûmiyet hükmü Yargıtayın 25/11/2024 tarihli kararı ile onanarak kesinleşmiştir.

B. 2022/41756 Numaralı Başvuruya Konu Tazminat Davasına İlişkin Süreç

12. Başvurucu 6/4/2020 tarihinde tahliye talebinde bulunulduğunu, söz konusu talebin tazminat davasının açıldığı tarih olan 16/10/2020 tarihine kadar değerlendirilmediğini belirterek 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi uyarınca tazminat talebinde bulunmuştur.

13. Şanlıurfa 3. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 6/11/2020 tarihinde yapılan duruşmada başvurucunun tazminat talebinin dayanağı olan iddiaların tutuklu olarak yargılandığı anlaşılan derdest ceza davasında verilecek kararı etkileyecek nitelikte olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Yargıtay 12 Ceza Dairesinin yerleşik içtihatları ve 2019/593 Esas 2019/9170 Karar sayılı ilamında da açıkça belirttiği üzere; 5271 sayılı CMK'nın tazminat istemenin koşulları başlığını taşıyan 142. maddesinde; ''Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde'' bulunulabileceği hükme bağlanmış ise de aynı Kanunun ''Tazminat istemi'' başlıklı 141. maddesi incelendiğinde, bir kısım tazminat nedenleri konusunda karar verilmesi için, davanın esasıyla ilgili bir karar verilmesi zorunluluğunun bulunmadığı dolayısıyla bu nedenlere dayalı istemlerde, davanın sonuçlanmasına gerek bulunmadığı yasal düzenlemeden anlaşılmaktadır. Asıl davanın sonucuna bağlı veya asıl

davada verilecek kararları etkileyici talepler yönünden ise mutlaka davanın esasıyla ilgili verilen karar veya hükmün kesinleşmesi zorunludur. Bu kapsamda temyize konu tazminat dava dosyası incelendiğinde, davacının tazminat talebinin dayanağı olan iddialarının asıl davada verilecek kararı etkileyecek nitelikte olduğu ve davacı hakkında açılan ceza davasının Şanlıurfa 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 2019/763 esasında kayıtlı ve halen derdest olduğu anlaşıldığından, davanın reddine [karar verildi]..."

14. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 16. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) tarafından 15/3/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

15. Başvurucu 30/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

C. 2022/60371 Numaralı Başvuruya Konu Tazminat Davasına İlişkin Süreç

16. Başvurucu; tutukluluğun devamına ilişkin 5/3/2021 tarihli itirazıyla ilgili sonucun kendisine ya da müdafiine tebliğ edilmediğini, tutukluluğun devamına ilişkin kararın yakınlarına ya da belirlediği bir kişiye bildirilmediğini ifade ederek 6/4/2021 tarihinde 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) ve (k) bentleri uyarınca tazminat davası açmıştır.

17. Şanlıurfa 7. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 13/7/2021 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... 5271 sayılı CMK'nın tazminat istemenin koşulları başlığını taşıyan 142. maddesinde; ''Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde'' bulunulabileceği hükme bağlanmış ise de aynı Kanunun ''Tazminat istemi'' başlıklı 141. maddesi incelendiğinde, bir kısım tazminat nedenleri konusunda karar verilmesi için, davanın esasıyla ilgili bir karar verilmesi zorunluluğunun bulunmadığı dolayısıyla bu nedenlere dayalı istemlerde, davanın sonuçlanmasına gerek bulunmadığının yasal düzenlemeden anlaşıldığı, ancak Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 15.01.2018 tarih, 2017/8660 Esas 2018/355 Karar sayılı ilamında da vurgulandığı üzere; asıl davanın sonucuna bağlı veya asıl davada verilecek kararları etkileyici talepler yönünden mutlaka davanın esasıyla ilgili verilen karar veya hükmün kesinleşmesi zorunlu olduğu, bu kapsamda davacının tazminat talebinin dayanağı olan iddialarının asıl davada verilecek kararı etkileyecek nitelikte olup, davacı hakkında tazminat istemine konu koruma tedbiri uygulanmasına neden olan üzerine atılı kasten öldürme suçuna dair açılan ceza davasının Şanlıurfa 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 2019/763 esasında kayıtlı ve halen derdest olduğu dolayısı ile davacı hakkında verilmiş ve kesinleşmiş bir beraat hükmü bulunmadığı, yargılama sonucunda verilecek beraat kararının kesinleşmesi halinde yasal süresi içinde Devlet aleyhine tazminat davası açılabileceği gözetilerek davanın bu nedenlerle reddine yönelik tüm dosya kapsamı itibarıyla aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

18. Ağır Ceza Mahkemesinin kararına karşı 16/7/2021 tarihinde istinaf başvurusu yapılmıştır. İstinaf dilekçesinde; tazminat davasında verilecek kararın davaya etkisinin gerekçeli kararda belirtilmediği, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay kararları uyarınca davanın kabul edilerek tazminat ödenmesine karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

19. Bölge Adliye Mahkemesi tarafından 23/5/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar verilmiştir.

20. Başvurucu, nihai hükmü 1/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 2/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

21. Adli yardım talebinin kabulüne Komisyonca karar verilmiştir. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemelerinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

22. 2022/60371 numaralı başvurunun 2022/41756 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

23. Başvurucu, özetle tahliye talebinin değerlendirilmemesi, tutukluluğa ilişkin kararların yakınlarına bildirilmemesi ve tutukluluğun devamına yönelik itirazlarının kendisine ya da müdafiine tebliğ edilmemesine dayalı olarak açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

24. Başvurucunun iddialarının özünün tazminat taleplerinin reddedilme gerekçesine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Ağır Ceza Mahkemelerinin davaların reddine ilişkin gerekçesine yönelik şikâyetlerin gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

26. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

27. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

28. Somut olayda başvurucu 16/10/2020 tarihinde Şanlıurfa 3. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde 6/4/2020 tarihli tahliye talebinin değerlendirilmemesi, 6/4/2021 tarihinde ise Şanlıurfa 7. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde tutukluluğun devamına ilişkin 5/3/2021 tarihli

itirazıyla ilgili sonucun kendisine ya da müdafiine tebliğ edilmemesi, tutukluluğa ilişkin kararların yakınlarına ya da belirlediği bir kişiye bildirilmemesi nedenleriyle tazminat davaları açmıştır.

29. Başvurucunun tutukluluğa ilişkin kararların yakınlarına tebliğ edilmemesi yönünden ilettiği şikâyetin 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendi "Yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen ... Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler." hükmü, yine tutukluluğun devamına ilişkin itiraz sonuçlarının bildirilmemesi ve tahliye taleplerinin değerlendirilmemesine ilişkin şikâyetlerin ise aynı fıkranın (k) bendi "Yakalama, adli kontrol veya tutuklama işlemine karşı Kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmayan ... Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler" hükmü uyarınca tazminat davasına konu edilebileceği anlaşılmaktadır. Başvurucunun da tazminat davalarını söz konusu hükümlere dayanarak açtığı anlaşılmaktadır. Ağır Ceza Mahkemeleri, tazminat taleplerinin dayanağı olan iddiaların ve tazminat davasında verilecek kararların asıl davanın sonucunu etkileyecek nitelikte olduğunu ve ceza davasının halen derdest olduğunu belirterek davaların reddine karar vermiştir (bkz. §§ 13, 17).

30. Yargıtay 12. Ceza Dairesi, birçok kararında yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen kişiler ile tutuklama işlemine karşı kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmayan kişilerin tazminat istemleri konusunda, asıl davada hüküm verilmesinin veya verilen hükmün kesinleşmesinin beklenmesine gerek bulunmadığını ifade etmiştir. Zira bu talepler, asıl davanın sonucunu etkileyici veya asıl davanın sonucuna bağlı talepler değildir (Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 17/3/2025 tarihli ve E.2021/9626, K.2025/2860 sayılı; Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 3/3/2025 tarihli ve E.2023/5563, K.2025/2176 sayılı; Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 17/5/2022 tarihli ve E.2021/553, K.2022/3780 sayılı; 5/7/2018 tarihli ve E.2017/7338, K.2018/7621 sayılı; 14/12/2015 tarihli ve E.2014/19906, K.2015/19237 sayılı; 5/5/2014 tarihli ve E.2014/3087, K.2014/10836 sayılı kararları). Ancak Ağır Ceza Mahkemeleri, ilgili şikâyetlere dayalı tazminat talebinin asıl davanın sonucuna bağlı veya asıl davada verilecek kararları etkileyici taleplerden olduğu, talep yönünden mutlaka davanın esasıyla ilgili verilen karar veya hükmün kesinleşmesi zorunlu olduğu, bu kapsamda davacının tazminat talebinin dayanağı olan iddialarının asıl davada verilecek kararı etkileyecek nitelikte olduğu gerekçelerine dayanmıştır.

31. Somut olayda Ağır Ceza Mahkemeleri tarafından başvurucunun tahliye talebinin değerlendirilmemesi, tutukluluğa ilişkin kararların yakınlarına bildirilmemesi ve tutukluluğun devamına yönelik itirazlarının kendisine ya da müdafiine tebliğ edilmemesine dayalı tazminat talebinin asıl davanın sonucuna nasıl etki edeceği ve hangi gerekçeyle davanın esasıyla ilgili olduğu, karar veya hükmün kesinleşmesinin zorunlu olduğu ilgili ve yeterli şekilde ortaya konulamamıştır.

32. Sonuç olarak başvurucunun tazminat davalarında açık ve somut bir şekilde ileri sürdüğü iddiaların Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ayrı ve açık olarak ele alınıp ilgili ve yeterli gerekçe ile karşılanmadığı, söz konusu eksikliğin istinaf incelemesi sırasında da telafi edilmediği görülmüştür. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

33. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi

gerekir.

III. GİDERİM

34. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

35. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

36. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

37. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Şanlıurfa 3. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2020/296 ve K.2020/319) ve Şanlıurfa 7. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2021/320 ve K.2021/333) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET UCA

B. No: 2022/44846 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/44846

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET UCA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/44846)

Karar Tarihi: 5/11/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 5/3/2026 - 33187

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucu : Mehmet UCA

Vekili : Av. Yasin DÖNGEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; itiraz mercii tarafından disiplin para cezasına hükmedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, ispat yükünün başvurucu üzerinde bırakılması nedeniyle eşitlik ilkesinin, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Hakkında Kanun kapsamında uygulanan tedbirler nedeniyle yerleşme ve seyahat hürriyetinin, itiraz mercii kararında yeterli gerekçe olmaması nedeniyle de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu ve eşi arasındaki boşanma davası başvuru tarihi itibarıyla devam etmektedir. Başvurucunun eşi, başvurucu aleyhine 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir uygulanmasını istemiştir. Serik 1. Aile Mahkemesi (Mahkeme) 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) , (b) , (c) ve (d) bentleri uyarınca aleyhine tedbir istenen başvurucunun eşine karşı şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına, müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılmasına ve müşterek konutun eşine tahsis edilmesine, eşinin bulunduğu konuta, okula ve işyerine yaklaşmamasına, eşinin yakınlarına, tanıklarına, kişisel ilişki kurulmasına

ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına, bu tedbirlerin otuz gün süreyle uygulanmasına, ayrıca 7/2/2022 tarihli ek kararla, hükmedilen tedbirlerin altı ay süreyle daha uygulanmasına karar vermiştir.

3. Başvurucu, ek karara itiraz etmiş; itiraz dilekçesinde iddiaların soyut nitelikte olduğunu, hak ve özgürlüklerinin haksız şekilde kısıtlandığını, şiddet tehlikesi olmadığını belirtmiştir. Serik 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (itiraz mercii) itirazı kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinde "yanlar arasındaki olayların 07/01/2022 tarihinde başladıkları, muterizin, tedbir talep edeni bu olay esnasında basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek mahiyette yaraladığının dosyada mübrez Adli Rapor ile sabit bulunduğu, yine yanlar arasında boşanma davasının halen derdest olduğu nazara alındığında muterizin tedbir talep edene karşı şiddet eylemi hakkında kanaat oluşturmaya elverişli belgeler nedeni ile soyut şiddet tehlikesi ileri sürülerek keyfi olarak önleyici tedbir kararına hükmedildiği yolundaki itirazlarına itibar edilemeyeceği" belirtilmiştir. Başvurucu, itirazının hakkın kötüye kullanılması mahiyetinde olduğu gerekçesiyle 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 329. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca 1.000 TL para cezasına mahkûm edilmiştir.

4. Başvurucu, nihai hükmü 21/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucu, itirazının hakkın kötüye kullanılması mahiyetinde olduğu gerekçesiyle hakkında 1.000 TL para cezasına hükmedilmesi sonucu mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesinin bazı kararlarına yer verilmek suretiyle bu kararlar ve somut olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak bir değerlendirme yapılması gerektiği ileri sürülmüştür. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

10. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen [2. B.],

B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

11. Tedbir kararına yapılan itiraz sonucunda başvurucu aleyhine para cezasına hükmedilmesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

12. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

13. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

14. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen, somut başvuruya uygun düşen ve kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

15. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35; Hamit Yakut [GK], B. No: 2014/6548, 10/6/2021, § 76; Atilla Yazar ve diğerleri [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022, § 100).

16. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

17. Somut olayda başvurucu, aleyhine verilen tedbir kararına itiraz etmiş ve itirazı reddedilmiştir. Ayrıca başvurucu aleyhine 12/1/2011 ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 329. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca para cezasına hükmedilmiştir. Başvurucu; haklılığını ortaya koymak için itiraz kanun yoluna başvurduğunu, aleyhine hükmedilen para cezasının hak arama hürriyetine aykırılık teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Bu noktada tespit edilmesi gereken husus 6100 sayılı Kanun'un somut olayda uygulanmasının mahkemeye erişim hakkını ihlal edip etmeyeceğidir.

18. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığın mahkeme önüne götürülmesi hakkını kapsamaktadır. Bu hakka müdahale çeşitli yollarla olabilmektedir. Uyuşmazlıkların mahkeme önüne götürülebilmesi için kanun koyucu tarafından genel ya da özel dava şartları getirilmesi bu hakka müdahale yollarından biridir. Hak arama özgürlüğünün temel bir unsuru olan bu hakka yapılacak müdahalenin de kanuni bir dayanağının olması gerekmektedir.

19. 6100 sayılı Kanun'un "Kötüniyetle veya haksız dava açılmasının sonuçları" başlıklı 329. maddesi incelendiğinde hükmün dava açılmasına ilişkin olduğu görülmüştür. Yine aynı Kanun'un "Kötüniyetle istinaf yoluna başvurma" başlıklı 351. maddesi ve "Kötüniyetle temyiz" başlıklı 368. maddesi incelendiğinde ilgili hükme açıkça atıf yapıldığı görülmektedir. Buna karşın 6100 sayılı Kanun'un 329. maddesinin itiraz kanun yolunda da

uygulanabileceğine dair bir kanuni düzenleme bulunmadığı görülmüştür. Bu nedenle 6100 sayılı Kanun'un 329. maddesinin (2) numaralı fıkrası uygulanarak başvurucu hakkında disiplin para cezasına hükmedilmesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanunilik unsurunu taşımadığı sonucuna varılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu; şiddet göstermeme durumunu ispatla yükümlü kılındığını, lehine tedbir kararı verilen eşinin yeni bir delil sunmamasına rağmen bunun tartışılmadığını ileri sürerek eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve Sözleşme'nin 14. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine yönelik iddiaların soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 33).

23. Somut olayda başvurucu ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de söz konusu ayrımcılığın hangi temel hak ve özgürlüğe yönelik gerçekleştiğini belirtmemiştir. Başvuru konusu olayın Anayasa ve Sözleşme kapsamındaki hak ve hürriyetlerden biriyle bağlantısı da bulunmamaktadır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Yerleşme ve Seyahat Hürriyetinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu, hakkında uygulanan tedbir kararları nedeniyle yerleşme ve seyahat hürriyetinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

26. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Sözleşme ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir.

27. Bir başvurunun veya şikâyetin konu bakımından Mahkemenin yetkisi kapsamına girebilmesi için başvurucu tarafından ihlal edildiği ileri sürülen hak, Sözleşme ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokollerle korunmuş olmalıdır. Türkiye’nin taraf olmadığı ek protokol hükümlerinden biriyle ilgili başvuruların Anayasa Mahkemesince incelenmesi mümkün değildir. Anayasa Mahkemesinin hangi haklarla ilgili başvuruları inceleyebileceğinin çerçevesi Anayasa ve 6216 sayılı Kanun tarafından çizilmiş olup bu yetki çerçevesinin genişletilmesi mümkün değildir (Sebahat Tuncel [1. B.], B. No: 2012/1051, 20/2/2014, § 52).

28. Sözleşme’ye ek 4 No.lu Protokol’e Türkiye taraf değildir. Bu nedenle anılan Protokol kapsamında kalan ve Anayasa’nın 23. maddesinde yer alan yerleşme ve seyahat hürriyetine yönelik şikâyetle ilgili olarak bireysel başvuruda bulunulamaz (Sebahat Tuncel, § 53).

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının da konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu, hakkında verilen tedbir kararına ilişkin olarak itiraz merciinin kararında yeterli gerekçe olmadığını ileri sürerek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

31. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-34).

32. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

33. Somut olayda itiraz mercii, başvurucunun itirazını dosyadaki delilleri ve mevzuatı değerlendirerek reddetmiştir. Bu bağlamda yapılan yargılama sonunda tarafların davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaları tartışılarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu (bkz. § 3) görülmüştür.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

35. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

36. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Yerleşme ve seyahat hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Serik 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (D.İş E.2022/14, K.2022/14) iletilmek üzere Serik 1. Aile Mahkemesine (D.İş E.2022/11, K.2022/11) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ŞIK (2)

B. No: 2022/55481 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/55481

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ŞIK BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/55481)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ekin ÇANKAL

Başvurucu : Ahmet ŞIK

Vekili : Av. Tora PEKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bir sosyal medya paylaşımı sebebiyle manevi tazminat ödemesine karar verilmesinin gazeteci başvurucunun ifade ve basın özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu ülke genelinde tanınan bir gazeteci ve yazar olup 27. dönem İstanbul milletvekili olarak görev almıştır.

3. 8/11/2018 tarihinde sabah.com.tr isimli internet sitesinde K.K. imzasıyla "Osman Kavala gezi olaylarını Anadolu'ya yaymak istedi" başlıklı bir haber yayımlanmıştır. İlgili haber şu şekildedir:

"İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın başlattığı soruşturmada; FETÖ'den tutuklanan [O.K.]nın, 8'i sivil, 2'si polis 10 kişinin öldüğü Gezi olaylarının Anadolu'ya yayılması için çalışmalar yaptığı, sahibi olduğu Cezayir Lokantası ile Garaj İstanbul'da toplantı planladıkları tespit edildi. [K.]nın, Gezi eylemlerini organize eden [H.H.G.nin], 'Gezi olaylarını Anadolu'ya yaymak gibi fikirler var. Biraz daha hareket planı çıksın her birimize. Çıkartalım gibi bir toplantı planlıyoruz' şeklindeki sözlerine, 'Tamam' dediği tespit edildi.

[K.], [G.nin], '40 kişilik bir ekip. Cezayir Lokantası konusunda sizden destek alabiliriz diye düşündük' şeklindeki sözlerine, 'Cezayir sorun değil. Ayarlarız' ifadeleri kullanmış. [K.]nın, söz konusu konuşmada e-mail adresini verdiği [G.] da program içeriği ve katılım listesini [K.]ya göndereceğini ifade etmişti."

4. Bu haberin yayımlanmasından yaklaşık bir hafta sonra, içlerinde Boğaziçi Üniversitesi Matematik Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. B.T., İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. T.T. gibi isimlerin de bulunduğu bir grup kişi 16/11/2018 tarihinde sabah saat 6.00'da evlerine baskın yapılmak suretiyle gözaltına alınmıştır. Aynı gün söz konusu operasyonun Anadolu Kültür A.Ş.nin Yönetim Kurulu Başkanı O.K.nin tutuklu bulunduğu soruşturma kapsamında düzenlendiği, gözaltına alınanların O.K. ile hiyerarşik bir yapı içerisinde Gezi Parkı eylemlerini yaygınlaştırmaya çalıştığının iddia edildiği bilgisi pek çok yayın kuruluşu tarafından haberleştirilmiştir.

5. Bahsi geçen gözaltılar ülke gündeminde çeşitli tepkilere yol açmış, sosyal medyada çok sayıda eleştirel paylaşım yapılmıştır. Başvurucunun söz konusu gözaltıların gerçekleştiği 16/11/2018 tarihinde Twitter isimli sosyal medya platformundan yaptığı paylaşım ise şu şekildedir:

"Bir hafta önce lağım medyasından operasyonun işaret fişeğini vermişler."

6. Mezkûr sosyal medya paylaşımının kendisini hedef aldığını, ticari itibarını zedeleyerek kişilik haklarına saldırdığını iddia eden Sabah gazetesinin sahibi Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş. (davacı) başvurucu aleyhine 50.000 TL tutarında manevi tazminat davası açmıştır. Başvurucu ise bahsi geçen paylaşımın ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini, eleştiri niteliğinde olduğunu, davacının iddia ettiği zararı ispat edemediğini savunmuştur.

7. İlk derece mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme gerekçesinde, ihtilafa konu ifadelerin sert eleştiri mahiyetinde olduğunu, davacının kişilik haklarına saldırı teşkil etmediğini, bu ifadelere müdahale edilmesini gerektirecek bir sosyal ihtiyacın olmadığını değerlendirmiştir.

8. İlk derece mahkemesi kararının istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesi, ilgili kararı kaldırarak davanın kısmen kabulüne, 20.000 TL manevi tazminatın ödenmesine miktar yönünden kesin olmak üzere karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesine göre paylaşım düşünceyi açıklama ve eleştiri hakkının sınırlarını aşmış olup kişilik haklarına saldırı niteliği taşımakta, kamu yararına ilişkin bir tartışmaya katkı sağlamamaktadır. Bu sebeple Bölge Adliye Mahkemesi, söz konusu ifadelerin gerçeği yansıtmadığı ve hakaret niteliği taşıdığı, somut olayda davacının şeref ve itibarının korunması hakkının başvurucunun ifade özgürlüğüne kıyasla daha üstün bir değer olduğu kanaatine ulaşmıştır.

9. Başvurucu nihai kararı 15/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra, 16/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, Bölge Adliye Mahkemesinin kararının ifade özgürlüğüne yöneltilen hukuka aykırı, keyfî bir müdahale olduğunun; kendisinin gazeteci, davacının ise bir medya kuruluşu olduğunun altını çizerek tek cümleden ibaret bir sosyal medya paylaşımı yüzünden manevi tazminat ödemek zorunda kalmasının hukuki dayanağı olmadığını savunmuştur. Başvurucu

ihtilafa konu paylaşımının medya-siyaset ilişkisine eleştiri niteliğinde olduğunu; üstelik bu eleştirinin hedefinde salt davacı olmayıp genel olarak gazetecilik faaliyetindeki yanlış ve yanlı tutum olduğunu vurgulamıştır. Başvurucu 8/11/2018 tarihinde yayımlanan haberde (bkz. § 3) O.K. hakkında yürütülen soruşturmadan bilgiler kullanıldığını, mezkûr dosyada kısıtlama kararı olduğundan dosyanın şüphelisinin ve müdafilerin dahi dosyadan bilgi alamadığı bir dönemde davacının yayımladığı haberde mevcut verilerin soruşturma dosyasından sızdırıldığının açık olduğunu savunmuştur. Soruşturmanın gizliliği, masumiyet karinesi gibi ilkeleri hiçe sayan ve kendisini Türkiye'nin en büyük medya kuruluşu olarak tanımlayan davacının hakkındaki eleştirilere çok daha hoşgörülü yaklaşması gerektiğini belirten başvurucu, somut olayda ifade özgürlüğünün, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ifade özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkı arasında adil bir denge kurulup kurulmadığının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

12. Başvuru ifade ve basın özgürlüğü kapsamında incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğü ile onun özel güvencelere bağlanmış şekli olan ve Anayasa'nın 28. maddesinde düzenlenen basın özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu daha önce pek çok kez ifade etmiştir. Bu bağlamda somut olay incelenirken ifade özgürlüğünün herkes için geçerli ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğu dikkate alınacaktır (Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 34-36).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. İfade ve basın özgürlüğüne gerçekleştirilen müdahalenin dayanağı olan 6098 sayılı Kanun'un 58. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı değerlendirilmiştir. Müdahalenin başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır. Bu noktada müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ölçütü yönünden incelenmesi gereklidir.

15. Anayasa Mahkemesi daha önce pek çok kez "demokratik toplum düzeninin gerekleri" deyiminden ne anlaşılması gerektiğini açıklamıştır. Buna göre temel hak ve özgürlükleri sınırlayan tedbir, toplumsal bir ihtiyacı karşılamalı ve başvurulabilecek en son çare niteliğinde olmalıdır. Nitekim bu koşulları taşımayan bir tedbir, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir tedbir olarak değerlendirilemez (Mehmet Ali Aydın, § 68; Bekir Coşkun, § 51). Buna ilaveten müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60). Bunun için başvuruya benzer davalarda mahkemelerin taraflardan birinin ifade ve basın özgürlüğü ile diğerinin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge sağlamaları hayati önem taşımaktadır. Dengeleme yapılırken yargı makamlarınca kullanılması gereken ölçütler genel

olarak şunlardır:

i. İfadelerin kim tarafından dile getirildiği (Nihat Zeybekci [1. B.], B. No: 2015/5633, 8/5/2019, § 29; Kemal Kılıçdaroğlu, § 59),

ii. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük düzeyi ve önceki davranışları yanında katlanması gereken eleştirinin sınırlarının sade bir vatandaşa göre daha geniş olup olmadığı (hedef alınan kişinin kamusal yetki kullanan bir görevli olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. Ali Suat Ertosun (7) [2. B.], B. No: 2014/1416, 15/10/2015, § 36; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, §§ 128, 129; Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 45; İlhan Cihaner (2) [1. B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 82; Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 60-66; hedef alınan kişinin siyasetçi olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. Bekir Coşkun, §§ 66, 67; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; Kemal Kılıçdaroğlu, §§ 59- 61),

iii. İfadelerin genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı, kamuoyu ile diğer kişilerin düşünce açıklamaları karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı (Bekir Coşkun, § 69; Çetin Doğan (2) [GK], B. No: 2014/3494, 27/2/2019, § 62; Ergün Poyraz (2), § 56; Kadir Sağdıç, §§ 60-66; İlhan Cihaner (2), §§ 66-73; Nihat Zeybekci, § 32),

iv. Kamuyu bilgilendirme değeri, toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı (Seray Şahiner Özkan [1. B.], B. No: 2016/6439, 9/6/2021, § 44; İbrahim Okur (2) [1. B.], B. No: 2018/12363, 26/5/2021, § 28),

v. Şikâyetçinin kendisine yöneltilen ifadelere cevap verme olanağının bulunup bulunmadığı (Temel Coşkun [1. B.], B. No: 2017/1632, 29/1/2020, § 33; Şaban Sevinç (2) [1. B.], B. No: 2016/36777, 26/5/2021, § 42; Nihat Zeybekci, § 39),

vi. İfadelerin hedef alınan kişinin hayatı üzerindeki etkisi (Ali Suat Ertosun (2) [2. B.], B. No: 2013/1592, 20/5/2015, § 33; Hüseyin Kocabıyık [1. B.], B. No: 2020/15593, 22/11/2022, § 24),

vii. Cezalandırmaya konu edilen ifadelerin kullanıldıkları bağlamından kopartılıp kopartılmadığı (Nilgün Halloran, § 52; Bekir Coşkun, §§ 62, 63; Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 45, Nihat Zeybekci, § 36),

viii. Başvurucunun yaptırıma maruz kalma endişesinin başvurucu üzerinde caydırıcı etki yaratıp yaratmayacağı (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ergün Poyraz (2), § 79; Kemal Kılıçdaroğlu (3) [2. B.], B. No: 2015/1220, 18/7/2018, § 71),

ix. Dava konusu söylemlerin maddi vakıaların açıklanması veya değer yargısı olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği (Durmuş Fikri Sağlar (2) [GK], B. No: 2017/29735, 17/3/2021, § 50; Deniz Karadeniz ve diğerleri [GK], B. No: 2014/18001, 6/2/2020, §§ 48-49).

16. Başvuruya konu olayların meydana geldiği tarihte, hakkında gizlilik kararı bulunan bir soruşturma dosyasında mevcut bilgiler davacı medya organı tarafından yayımlanan bir haberde kullanılmış, bundan yaklaşık bir hafta sonra ise tanınmış bazı akademisyenler ve bilim insanları sabah saatlerinde gözaltına alınmıştır. Söz konusu gözaltıların ülke genelinde tartışmalara neden olduğu anlaşılmaktadır. Başvurucu uyuşmazlığın odağındaki ifadeleri sarf ettiği esnada bir gazeteci olmasının yanı sıra muhalif bir partiden milletvekilidir. Başvurucuya göre, gerçekleştirilen gözaltılarla ilgili bilgiler soruşturmanın gizliliği ilkesi yok sayılarak sızdırılmış ve gözaltılar öncesi kamuoyu oluşturmak için bilinçli bir şekilde

haberleştirilmiştir. Başvurucu bu duruma tepki olarak, başvuruya konu paylaşımı yaptığını, davacı yayın organının kirli yöntem ve amaçlarla faaliyet gösterdiği kanaatinde olduğu için "lağım medyası" olduğunu beyan ettiğini savunmuştur. Bu bağlamda somut olayda başvurucunun mezkûr paylaşımını sebepsiz ve keyfî bir saldırı olarak kabul etmek için bir neden bulunmamaktadır. Üstelik başvurucunun değer yargısı niteliğindeki sosyal medya paylaşımının somut unsurlarla desteklendiği görüldüğünden ölçüsüz olduğu da söylenemez (diğerleri arasından bkz. Cem Mermut [2. B.], B. No: 2013/7861, 16/4/2015, § 48).

17. Gerçekten de söz konusu paylaşımla başvurucunun, akademisyen ve bilim insanlarından oluşan bir grubun sabah erken saatlerde evlerine baskın yapılarak gözaltına alınmaları ile ilgili olarak yaklaşık bir hafta evvel davacıya ait gazetede yapılan habere dikkat çekmek istediğini söylemek mümkündür. Nitekim davacıyı lağım medyası olarak değerlendiren başvurucu, söz konusu haberin gözaltılara ilişkin operasyonun öncü ayak izleri olduğunu ima ettiği söylenebilir.

18. Önemle altı çizilmelidir ki ifade türleri bakımından bazı ifadeler diğerlerine göre daha fazla koruma görür. Seçmenlerini temsil eden, onların taleplerini, endişelerini ve düşüncelerini politik alana aktaran ve çıkarlarını savunan, seçilmiş kimseler için ifade özgürlüğünün özellikle değerli olduğu açıktır. Bu sebeple müdahale, eğer bir siyasetçinin ve özellikle muhalefet partisinin bir üyesinin ifade özgürlüğüne yönelik ise başvuruların çok daha sıkı bir denetimden geçirilmesi gerekmektedir (Bilal Uçar [1. B.], B. No: 2019/10122, 21/9/2022, § 19).

19. Kaldı ki somut olaya konu ifadelerin kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğunu ileri süren davacı Türkiye'nin önde gelen yayın kuruluşlarındandır. Davacı yayın kuruluşu hiç şüphesiz başvurucunun kendisine yönelik sosyal medya paylaşımına cevap verecek ve bu cevabı geniş kitlelerin dikkatine sunacak imkânları haizdir. Yine kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği öne sürülen ifadelerin davacının itibarı üzerinde kayda değer somut bir etki yarattığına dair herhangi bir iddia da bulunmamaktadır (Hüseyin Kocabıyık, § 24).

20. Başvurucunun kullandığı dil ve üslup muhatabı açısından rahatsız edici de olabilir. Ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin birçok kararında ifade ettiği ve Anayasa Mahkemesinin de benimsediği gibi demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olan, toplumun ilerlemesi ve bireyin özgüveni için gerekli temel şartlardan birini teşkil eden ifade özgürlüğü, sadece kabul gören veya zararsız yahut kayıtsızlık içeren bilgiler ya da fikirler için değil aynı zamanda kırıcı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerlidir (Emin Aydın (2), § 35; Bekir Coşkun, § 52). Nitekim basın özgürlüğünün kapsamının demokrasi ile yakın ilişkisinin doğal sonucu olarak bir dereceye kadar abartıya ve provokasyona izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiği kabul edilmelidir (Ali Suat Ertosun [1. B.], B. No: 2013/1047, 15/4/2015, § 66; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 102).

21. Üstelik Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrası kamu yararına ilişkin meseleleri kapsayan alanlarda ifade özgürlüğünün sınırlandırılmasına çok az yer bırakmaktadır (diğerleri arasından bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 101). Ülkedeki bazı kesimlerin değer verdiği tanınmış kişilerin ciddi bazı isnatlarla gözaltına alınmaları ve onlar hakkında yürütülen soruşturmalar, ana akım medyanın soruşturmalara yaklaşımları ve şüphelilere karşı suçlayıcı tutumları, hiç kuşkusuz üzerinde konuşulmasında kamu yararı bulunan meselelerdendir. Nitekim aynı gün farklı kesimlerden pek çok ismin, yaşananlar hakkında yorumlarını içeren paylaşımlarda bulundukları, medyada haberlere ve yorumlara konu olduğu görülmektedir. O hâlde güncel ve tartışılmasında kamu yararı bulunan bir meseleye

dair mezkûr düşünce açıklamasına yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğinin oldukça titiz değerlendirmelerle gösterilmiş olması gerekir.

22. Bu açıklamalara rağmen Bölge Adliye Mahkemesi başvurucunun paylaşımının düşünceyi açıklama ve eleştiri hakkının sınırlarını aştığını, doğrudan kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğunu, konu bütünlüğü içerisinde ölçülü ve orantılı olmadığını, kamu yararına ilişkin bir tartışmaya katkı sağlamaya yönelik olmadığını, doğrudan davacının kişilik haklarına saldırıyı hedeflediğini, hakaret niteliğinde olduğunu, gerçeği yansıtmadığını değerlendirmiştir. Öte yandan davacının şeref ve itibarının korunması hakkının, başvurucunun ifade özgürlüğünden üstün tutulması gerektiği sonucuna ulaşan istinaf mahkemesi bunun gerekçesini açıklamamıştır. Teorik ilkeleri tek tek sıralayıp bu ilkelerin somut olaydaki izdüşümlerini ele almadan, soyut değerlendirmelerle, tarafların toplum içindeki konumlarını tartışmaksızın, davacının kişilik haklarına zarar verildiğinin kabulü ile başvurucu aleyhine manevi tazminata hükmedilmesinin demokratik bir toplumda bilgilendirme ve eleştiri ortamına zarar verme riski taşıdığı unutulmamalıdır (Önder Balıkçı, § 50). Şüphesiz ki mahkemelerin benzer uyuşmazlıklarda bir medya kuruluşu aleyhine yapılan eleştirilerin somut olaydaki gibi soyut bir gerekçelendirme ile kısıtlanması şeklinde bir tutum benimsemeleri ifade ve basın özgürlüğü üzerinde caydırıcı etki doğurma riski taşır. Şu hâlde, derece mahkemesinin ileri sürdüğü gerekçenin, başvurucunun ifade ve basın özgürlüğüne yapılan müdahale için ilgili ve yeterli kabul edilmesi mümkün değildir. Sonuç olarak Bölge Adliye Mahkemesinin başvurucunun ifade ve basın özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge kurduğundan bahsedilemeyeceği değerlendirilmiştir.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Yılmaz AKÇİL bu sonuca farklı gerekçeyle katılmıştır.

III. GİDERİM

24. Başvurucu ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve miktar belirtmeksizin manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararı karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması amacıyla İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesine (E. 2020/1418, K. 2022/1025) iletilmek üzere İstanbul 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E. 2018/550, K. 2020/144) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FARKLI GEREKÇE

1. Başvuruda, ulusal bir gazetenin internet sitesinde yayımlanan haberden sonra başvurucunun sosyal medya hesabından yaptığı paylaşım sebebiyle gazete sahibi şirket tarafından manevi tazminat davası açılmıştır. Başvurucunun sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı paylaşımda "Bir hafta önce lağım medyasından operasyonun işaret fişeğini vermişler" şeklindeki ifadenin sert eleştiri mahiyetinde olduğu değerlendirmesinde bulunan ilk derece mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Bu karara karşı istinaf yoluna başvurulması üzerine Bölge Adliye Mahkemesi, paylaşımın düşünceyi açıklama ve eleştiri sınırlarını aştığı, kişilik haklarına saldırı oluşturduğu ve kamu yararına ilişkin bir tartışmaya katkı sağlamadığı gerekçesiyle başvurucu aleyhine 20.000 TL manevi tazminata hükmetmiştir.

2. Anayasa Mahkemesi, çok sayıdaki kararında ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir (Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120).

3. Bu bağlamda, başvurucunun ifade özgürlüğü ile ifadenin muhatabının şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge kurmaya çalışmayan; yalnızca soyut bir değerlendirmeyle başvurucunun paylaşımının hakaret niteliğinde olduğu ve kişilik haklarına saldırı oluşturduğunu kabul eden Bölge Adliye Mahkemesinin başvurucunun aleyhine

tazminata hükmedilmesi bakımından ileri sürdüğü gerekçesinin, başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahale için ilgili ve yeterli olduğunu söylemek mümkün olmamıştır.

4. Açıklanan nedenlerle, ifade özgürlüğünün ihlal edildiği yönündeki çoğunluk görüşüne yukarıda yer alan gerekçeyle katılmamaktayım.

Üye Yılmaz AKÇİL

HIDIR AYDİN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/59921 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/59921

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HIDIR AYDİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/59921)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Güzay ŞERBETCİ

Başvurucular : 1. Hıdır AYDİN 2. Ali Fırat AYDİN 3. Mehmet AYDİN

Vekilleri : Av. Gurbet YAVUZ ŞAHİN Av. Harun ŞAHİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahpuslara cenaze törenine katılması ve taziyeleri kabul etmesi için izin verilmemesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, Diyarbakır 2 No.lu T Tipi kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunmaktadır. Birinci başvurucunun babası, diğer başvuruculaların dedesi olan M.A. 25/3/2022 tarihinde vefat etmiştir. Beyanlarına göre başvurucular, vefat haberini öğrendikten sonra cenaze törenine katılmaları ve taziyeleri kabul etmelerine izin verilmesi için Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) başvurmuştur. Başsavcılık; söz konusu talebi başvuruculaların ailesi ile başka bir aile arasında kan davasının bulunduğu, bu ailelerin ikamet adreslerinin birbirine yakın olduğu, bu sebeple kasten öldürme olaylarının yaşandığı, cenazeye katılımın başka olumsuz olaylara sebebiyet verebileceği ve başvuruculaların bu talebin yerine getirilmesi durumunda güvenlik açısından risk oluşturacağı gerekçesiyle 30/3/2022 tarihinde reddetmiştir.

3. Başvurucular, Başsavcılığın ret kararını 31/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

6. Başvurucular; Başsavcılığın gerekçesinde belirtilen hususların gerçeğe uygun olmadığını, iki ailenin ikametleri arasında 5 km mesafe bulunduğunu, güvenlik tedbirlerinin alınabileceğini, aile büyüklerinin cenazesine ve taziye merasimine katılma talebinin reddine gerekçe yapılan hususun yeterli olmadığını belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı görüşünde; başvuruculara aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği şikâyeti konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

8. Anayasa Mahkemesi, somut olayın koşullarına göre, cenaze törenine ve taziyeye katılma talebi yönünden infaz hâkimliğine şikâyet yolunu tüketmenin başvurucuya aşırı külfet yükleyebileceğine, söz konusu yolun bireysel başvuru öncesinde tüketilmesinin gerekli olmayabileceğine karar vermiştir (Rasul Kocatürk [GK], B. No: 2016/8080, 16/12/2019, §§ 32-39). Bu bağlamda somut olayın koşullarında infaz hâkimliğine şikâyet yolunun tüketilmesinin zorunlu olmadığı değerlendirilmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedenin de bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

10. Somut olayda, başvuruculara müteveffanın cenazesine katılma ve taziye kabulünde bulunma taleplerinin reddedilmesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Beşir Doğan [2. B.], B. No: 2013/2335, 15/12/2015, § 30; Rasul Kocatürk, § 42). Bu müdahalenin 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 94. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında yer alan düzenlemeler gereğince kanuni temelinin bulunduğu ve infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması şeklinde meşru amacının bulunduğu kabul edilmiştir (Rasul Kocatürk, §§ 45-50). Kanuni dayanağı bulunan ve meşru amaç taşıyan müdahalenin ihlal teşkil etmemesi için Anayasa'nın 13. maddesinde yer verilen demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine de uygun olması gerekir. Bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için ise zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı ve orantılı olduğunun ortaya konulması beklenir (Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 37,45-48; Abuzer Uzun [2. B.], No: 2016/61250, 13/6/2019, § 38; Rasul Kocatürk, §§ 51-57).

11. Anayasa'nın 19. maddesi gereği hükümlü ve tutukluların özel hayata ve aile hayatına birtakım sınırlamaların getirilmiş olması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel hayata ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile mahpusun özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir

dengenin sağlanmış olmasıdır (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89; Rasul Kocatürk, § 56).

12. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi; taziye ziyaretinin aile ilişkileri ve kültürümüz yönünden önemli bir yeri olması nedeniyle 5275 sayılı Kanun'da yakınlarının ölümü hâlinde mahpusa mazeret izni verilmesinin düzenlenerek cenaze merasimine katılma imkânı sağlandığını, izin süreleri ve aile hayatına saygı hakkının gerekleri gözetildiğinde kanun koyucunun iznin kapsamını sadece defin işlemi ile sınırlı tutmadığının kabulü gerektiğini vurgulayarak cenazeye katılma talebini taziye ziyaretiyle ile birlikte ele almıştır. Ayrıca bu imkândan yararlanmanın mutlak olmadığı, şartların bulunmasına ve kamu makamlarının yapacakları değerlendirmeye bağlı kılındığını belirtmiştir (Rasul Kocatürk, §§ 58, 61).

13. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi; yakını ölen mahpusun izin talebinin kamu makamlarınca somut koşullar da dikkate alınarak özenli bir değerlendirme ile mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması, talebin karşılanması imkân dâhilinde değilse zorunluluk hâllerinin ve güvenlik risklerinin somut olgu ve olaylara dayalı olarak yeterli gerekçeyle açıklanması gerektiğini kabul etmiştir (Muhittin Pirinççioğlu (4) [1. B.], B. No: 2020/28439, 21/11/2023, §§ 13, 14; Rasul Kocatürk, §§ 61, 62). Anayasa Mahkemesi anılan gerekliliklere uyulmadığını ve taleplerin özenli bir şekilde değerlendirilmeyerek kişilerin menfaatiyle kamusal menfaat arasında adil denge kurulmadığını tespit ettiği başvurularda müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olduğunun söylenemeyeceği gerekçesiyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (birçok karar arasından bkz. Rasul Kocatürk; Beşir Doğan; Yavuz Geçim [2. B.], B. No: 2018/15011, 24/2/2021; Muhittin Pirinççioğlu (4); Abdullah Selvi, [2. B.] B.No: 2020/35123, 3/4/2024).

14. Somut olayda, başvuruculaların yakını olan müteveffanın cenaze ve taziye törenine katılma talebinin Başsavcılık tarafından güvenlik riski gerekçe gösterilerek reddedildiği görülmektedir. Başsavcılık kararında cenazenin defnedileceği ve taziye kabulünün yapılacağı mahalde başvuruculaların ailesi ile aynı yerde ikamet eden diğer başka bir aile arasında kan davasının bulunduğu ve bu sebeple kasten öldürme olaylarının yaşandığı, cenazeye katılımın başka olumsuz olaylara sebebiyet verebileceği, bunun da güvenlik bakımından risk teşkil ettiği değerlendirmesine yer vermiştir.

15. Söz konusu karar başvuruculara 31/3/2022 tarihinde, talep tarihinin üzerinden altı gün geçtikten sonra tebliğ edilmiştir. Kararda; güvenlik riskinin bulunduğuna ilişkin tespitle yetinilmiş, başvuruculaların talebinin karşılanmasına ve güvenlik riskinin ne suretle ortadan kaldırılamayacağına yönelik bir değerlendirme yapılmamıştır. Anılan kararın gerekçesinden başvuruculaların taziyeye katılımlarının sağlanıp sağlanmayacağına ilişkin olarak ayrıca bir inceleme yapılmadığı da anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvuruculaların talebinin karşılanması için durumun gerektirdiği özenin gösterildiği ve ilgili personelin görevlendirilmesi için alternatif çözümler denendiği hususları idari ve yargı mercilerince ortaya konabilmiş değildir. Üstelik söz konusu değerlendirmenin sonucu talebin üzerinden altı gün geçtikten sonra başvuruculara bildirilmiştir. Başvuruculaların uzun süre görmediği yakınlarının vefatı ve cenazesine veya taziyesine katılamamasının neden olduğu derin üzüntü dikkate alındığında Başsavcılık kararında gösterilen gerekçeler, başvuruculaların çıkarları ile toplumun çıkarları arasında adil denge kurulmasına yönelik ilgili ve yeterli unsurlara sahip değildir. Neticede, başvuruculaların cenazeye ya da taziyeye katılarak ailesine destek olma imkânından yoksun kalmasında kamu makamlarının talebin reddedilmesi şeklindeki müdahalesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

III. GİDERİM

17. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 5.000 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminatın ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. İnceleme tarihi itibarıyla başvurucuların yakınlarının vefatının üzerinden uzun bir süre geçtiği dikkate alındığında tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

19. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak her bir başvurucuya taleple bağlı kalınarak ayrı ayrı net 20.000 TL manevi tazminatın ödenmesi, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunulmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Başvuruculara taleple bağlı olmak üzere ayrı ayrı net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, Diyarbakır 2 No.’lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırılan mahpuslara vefat eden yakınlarından birisinin cenaze törenine katılması ve taziyeleri kabul etmesi için izin verilmemesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal

edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculardan birisinin babası, diğer başvurucuların dedeleri olan M.A 25/3/2022 tarihinde vefat etmiştir. Beyanlarına göre başvurucular, vefat haberini öğrendikten sonra cenaze törenine katılmaları ve taziyeleri kabul etmelerine izin verilmesi için Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) başvurmuşlardır. Başsavcılık; söz konusu talebi başvuruculların ailesi ile başka bir aile arasında kan davasının bulunduğu, bu ailelerin ikamet adreslerinin birbirine yakın olduğu, bu sebeple kasten öldürme olaylarının yaşandığı, cenazeye katılımın başka olumsuz olaylara sebebiyet verebileceği ve başvuruculların bu talebin yerine getirilmesi durumunda güvenlik açısından risk oluşturacağı gerekçesiyle 30/3/2022 tarihinde reddetmiştir.

3. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir.

4. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvuruculların, bireysel başvuru konusu şikâyetlerini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

5. Hükümlülerin, izin talebinin reddine ilişkin Başsavcılık kararına karşı 4675 sayılı Kanun'un 4. ve 5. maddeleri uyarınca İnfaz Hâkimliğine şikâyet yoluyla başvuruda bulunmaları mümkündür. Şikâyet başvurularında İnfaz Hâkimliğinin yetkisi işlemin iptaline, faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar vermekten ibarettir.

6. Başvurucular, Başsavcılığın kararına karşı İnfaz Hakimliğine başvuru yolunu tüketmeksizin doğrudan Mahkememize bireysel başvuruda bulunmuşlardır. Dolayısıyla başvuruculların iddiaya konu şikâyetleri yönünden olağan kanun yollarını tüketmediklerinden öncelikle kabul edilemezlik kararı verilmesi gerekmektedir.

7. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaya gelince; Başsavcılık kararında cenazenin defnedileceği ve taziye kabulünün yapılacağı mahalde başvuruculların ailesi ile aynı yerde ikamet eden diğer başka bir aile arasında kan davasının bulunduğu ve bu sebeple kasten öldürme olaylarının yaşandığı, ailelerin ikametleri arasında yakın mesafe bulunduğu, bunun da güvenlik bakımından risk teşkil edeceği değerlendirmesine yer vermiştir. Başsavcılık; bu kapsamda başvuruculların talebinin karşılanması için durumun gerektirdiği inceleme ve araştırmayı yaptığını ortaya koymuştur. Başsavcılık kararında gösterilen gerekçeler; başvuruculların çıkarları ile toplumun çıkarları arasında adil denge kurulmasına yönelik ikna edici, ilgili ve yeterli unsurları barındırmaktadır.

8. Yukarıda açıklanan nedenlerle başvuruculların Anayasa'da güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediği kanaatine ulaştığımızdan aksi yöndeki çoğunluk görüşüne iştirak etmiyoruz.

Üye Muhterem İNCE Üye Yılmaz AKÇİL

MEHMET FİDAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/63148 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/63148

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET FİDAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/63148)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Mehmet FİDAN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda belirtilen vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2022/63148 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1.B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987,

12/2/2020) kararlarında kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular; ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ile maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

6. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 2022/97430 numaralı başvuruda yer alan başvurucuların kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçlarının başvuruculara ÖDENMESİNE, ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NECATİ EKİNGEN

B. No: 2022/69033 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/69033

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NECATİ EKİNGEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/69033

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Necati EKİNGEN

Vekili : Av. Mahmut GÜVEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırmasız el atılması, kamulaştırmasız el atma tazminatı olarak hükmedilen bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurucunun adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucunun taşınmazına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kanun'da belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz

konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle, başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğraması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

6. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmiş olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesine (E.2021/1055, K.2021/2708) iletilmek üzere Midyat 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/942, K.2021/277) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RIZA KARTAL

B. No: 2022/69525 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/69525

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RIZA KARTAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/69525)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Aydın AYGÜN

Başvurucu : Rıza KARTAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucunun posta yolu ile göndermek istediği dokümanın sakıncalı bulunarak gönderilmemesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/6/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, başvuru tarihinde anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışmak suçundan Burhaniye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmaktadır.

6. Başvurucu, Cumhuriyet gazetesi çizeri Zafer Temuçin'e mektup yollamak istemiştir. Söz konusu mektup, bir sayfa yazı ve iki sayfa karikatür çizimlerinden oluşmaktadır. Başvurucu, mektup metninde karikatür çiziminde mektubu gönderdiği kişinin kendisine ilham verdiğini ve onu hocası olarak kabul ettiğini, gönderdiği çizimlerin beğenilmesini umduğunu ve çizimlerine ilişkin eleştirileri de almak istediğini belirtmiştir.

7. Başvuru konusu olan ve başvurucunun kendisinin çizdiği anlaşılan karikatürlerden birinde Cumhurbaşkanı, aç olduğunu söyleyen kız çocuğunu yatağına yatıran babanın üstünde oturur vaziyette çizilmiş ve "Sabırdan koruk helvası yapılıyor biliyormusunuz?" demektedir. Diğer karikatürde ise bir mahpus "Adil yargılama Hakkımızı istiyoruz. Özgür Tutsaklar" yazan bir pankartı kendisinden kaçmaya çalışan hâkime doğru uzatmaktadır.

8. Ceza İnfaz Kurumu Mektup Okuma Komisyonu (Komisyon) söz konusu el yazısı metni ve karikatürleri incelemiş, dokümanların -içeriğini dikkate alarak- Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kuruluna (Disiplin Kurulu) sunulmasına karar vermiştir. Disiplin Kurulu, incelemesinin sonucunda iki sayfadan oluşan karikatür çizimlerinde kişi ve kurumları küçük düşürücü ifadelerin olduğunu tespit etmiştir. Mektupta yer alan metne ilişkin ise bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Sonuç olarak Disiplin Kurulu, mektubun alıcısına gönderilmemesine karar vermiştir.

9. Başvurucu, Disiplin Kurulu kararına karşı Burhaniye İnfaz Hâkimliğine (Hâkimlik) şikâyette bulunmuştur. Hâkimlik, başvurucunun DHKP-C terör örgütü faaliyeti kapsamında yargılanarak mahkûm edildiğini belirttikten sonra söz konusu örgütün mensuplarının kendilerini zaman zaman "özgür tutsaklar" olarak tanımladıklarını ve bu şekilde propaganda yaptıklarını, karikatürlerin birinde bu ifadenin kullanıldığını, yine karikatürlerde resmedilen Cumhurbaşkanı ve hâkimi temsil eden çizimlerin kurum ve kişilerin kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğunu, çizimler ve çizimlerde kullanılan dilin eleştiri sınırlarını aştığını tespit ederek şikâyetin reddine karar vermiştir.

10. Başvurucu, Hâkimlik kararına karşı itiraz yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Burhaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) Hâkimliğin kararının usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek itirazı reddetmiştir.

11. Başvurucu nihai kararı 24/6/2022 tarihinde tebliğ almıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

12. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un "Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı" başlıklı 68. maddesi şöyledir:

"1) Hükümlü, bu maddede belirlenen kısıtlamalar dışında, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri kendisince karşılanmak koşuluyla, gönderme hakkına sahiptir. (Ek cümle:17/6/2021-7328/7 md.) Hükümlü, usul ve esasları Adalet Bakanlığınca belirlenmek suretiyle, gerekli teknik altyapının bulunduğu kurumlarda elektronik yöntemlerle de mektup alıp gönderebilir.

(2) Hükümlü tarafından gönderilen ve kendisine gelen mektup, faks ve telgraflar; mektup okuma komisyonu bulunan kurumlarda bu komisyon, olmayanlarda kurumun en üst amirince denetlenir.

(3) Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden

olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez.

(4) Hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tâbi değildir. (Ek cümle:17/6/2021-7328/7 md.) Bu iletiler, alıcısı dışındaki kişilerin erişimini engelleyici tüm tedbirler alınarak hükümlünün talebine göre posta yoluyla veya elektronik ortamda alıcısına ulaştırılabilir.

(5) (Ek:17/6/2021-7328/7 md.) Kamu düzeninin korunması ile kişi, toplum ve kurum güvenliğinin sağlanması veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları ile örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlardan mahkûm olan veya tehlikeli hâlde bulunan ya da dışarı ile iletişiminin kurum güvenliği açısından tehlikeli olabileceği değerlendirilen hükümlülere gelen veya bu hükümlüler tarafından gönderilen mektup, faks ve telgraflar dijital olarak kaydedilebilir veya fiziki olarak saklanabilir. Bunlar, amacı dışında kullanılamaz, kanunda açıkça belirtilen hâller dışında hiçbir kişi veya kurumla paylaşılamaz, herhangi bir soruşturma veya kovuşturmaya konu edilmemiş ise en geç bir yıl sonunda silinir veya imha edilir. Silme veya imha işlemi Cumhuriyet savcısı tarafından denetlenir. Bu fıkra hükmü dördüncü fıkra bakımından uygulanmaz."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Anayasa Mahkemesinin 5/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

14. Başvurucu; göndermek istediği karikatürlerin gönderilmemesinin düşünce ve ifade özgürlüğünü engellediğini, karikatürlerin içeriğinin hakaret oluşturmadığını, eleştiri niteliğinde olduğunu, mizahın hakaret olmadığını belirterek ifade özgürlüğünün ve haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Bakanlık görüşünde; Anayasa Mahkemesinin somut olaya benzer olaylarda verdiği bazı kararlara yer verilmiştir. Daha sonra Bakanlık, başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği noktasında inceleme yapılırken görüşte değinilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü şikâyetlerini genel olarak yenilemiştir.

B. Değerlendirme

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Yazılı belgelerin bir başkasına verilmesi, iletilmesi, bastırılması özgürlüğü ifade özgürlüğünün ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle mevcut koşullar altında başvurunun ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. Bejdar Ro Amed [2. B.], B. No: 2013/7363, 16/4/2015, § 40; Murat Türk (2) [2. B.], B. No: 2013/7082, 21/4/2016, § 36).

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir

olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

18. Başvuruya konu dokümanların Ceza İnfaz Kurumu dışına gönderilmesinin engellenmesi ile başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahalede bulunulduğunun kabul edilmesi gerekir. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ...yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ...demokratik toplum düzeninin ...gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

19. Müdahaleye dayanak olan 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı (benzer değerlendirmeler için bkz. Bejdar Ro Amed, § 51; Murat Türk (2), § 37; Ahmet Temiz [2. B.], B. No: 2013/1822, 20/5/2015, §§ 37-46), müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amaçları kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında benzer değerlendirmeler için bkz. Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, §§ 38-41; Cihat Özdemir [2. B.], B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 21; Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, §§ 39-43).

20. Somut olayda başvurucu, kurum dışındaki bir kişiye bir sayfadan oluşan yazılı bir belge ile içinde bazı karikatürlerin ve ifadelerin yer aldığı iki sayfadan oluşan bir belge göndermek istemiştir. Disiplin Kurulu ve Hâkimlik, dokümanların örgütsel propaganda içeren, terörü öven ve teröre teşvik eden açıklamalar ile devlet büyüklerine ve kamu çalışanlarına yönelik küçük düşüren ve töhmet altında bırakan çizimler olduğunu kabul etmiş ve gönderilmemesine karar vermiştir. Mahkeme de Hâkimlik kararını hukuka uygun bulmuştur.

21. Hükümlü ve tutuklular, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda hükümlü ve tutukluların ifade özgürlüğünün de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altında olduğu konusunda hiçbir şüphe bulunmamaktadır (Murat Karayel (5), § 27).

22. Öte yandan bir hapis cezasının veya özgürlükten yoksun bırakan benzer bir yaptırımın amacı ve meşruiyeti toplumu suça karşı korumak, bununla bağlantılı olarak da mahkûmların ıslahını sağlayabilmektir (daha geniş değerlendirmeler için bkz. Halil Bayık [GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017, § 36). Mahkûmların kendilerini geliştirmelerine imkân sağlayan edebî metinler oluşturmalarına ve bunları yayımlayabilmelerine olanak tanınması da mahkûmların ıslahı için önemlidir (Ümit Çobanoğlu [1. B.], B. No: 2018/5104, 18/10/2022, §24) .

23. Bununla birlikte ifade özgürlüğü mutlak bir hak değildir ve Anayasa'nın 26. maddesinin

ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlanabilir. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

24. Terör örgütleriyle veya faaliyetleriyle ilişkili olduğu değerlendirilen yazılı bir metnin kişilerin ve ceza infaz kurumunun güvenliğine zarar verme ihtimalinin tespit edilmesinde ilk elden bilgiye sahip ceza infaz kurumu yetkililerinin ve yargılama makamlarının daha geniş takdir payı bulunduğunda şüphe yoktur (benzer durumlarda ceza infaz kurumu yetkililerinin takdir payına ilişkin değerlendirmeler için bkz. Özkan Kart [1. B.], B. No: 2013/1821, 5/11/2014, § 51; Ahmet Temiz (6) [2. B.], B. No: 2014/10213, 1/2/2017, § 41). Bunun yanında bahsi geçen doküman gibi yazılı metinlerin bütünüyle ele alındığında özel bir kişiye, kamu görevlilerine veya halkın belirli bir kesimine karşı şiddete teşvik edip etmediğinin belirlenmesi için metinlerde kullanılan terimlerin ve hangi bağlamda yazıldığının dikkate alınması uygun olacaktır (Fatih Taş [GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, § 100).

25. Somut olayda iki sayfadan oluşan karikatürlerin değerlendirilmesi gerekir. Karikatür, ele aldığı konuları komik veya iğneleyici olması için abartan ve çarpıtan resim türüdür. Karikatürlerin siyasi eleştiri yapmak için sıklıkla kullanıldığı da aşikârdır. Bu nedenle karikatürlere ilişkin bir değerlendirme yapılırken söz konusu belgelerin içinde abartı barındırdığı hususu dikkatle değerlendirilmelidir. Bununla birlikte karikatürlere ilişkin bir değerlendirme yapılırken ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal ve kaçınılmaz sonuçlarının gözönüne alınması gerektiği, mahpusların ceza infaz kurumu dışındaki bireyler gibi karikatür oluşturamayacakları hususu da vurgulanmalıdır (Ümit Çobanoğlu § 28) .

26. Ceza infaz kurumlarınca mahpusların ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerin takdir payı içinde kalıp kalmadığı ve esas itibarıyla demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı müdahalenin gerekçesine bakılarak anlaşılabilir. Dolayısıyla mevcut başvurudaki gibi ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerde kurumların ve derece mahkemelerinin dava konusu ifadelerin ceza infaz kurumunun asayişini ve güvenliğini tehlikeye düşüren, kamu görevlilerini hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı olarak haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yönelten yalan ve yanlış bilgileri içerip içermediği, tehdit ve hakaret unsuru taşıyıp taşımadığı değerlendirmeleri gerekir (Bejdar Ro Amed, § 80; idare ve derece mahkemelerince söz konusu değerlendirmelerin yapılmaması nedeniyle ihlal sonucuna ulaşılan bir karar için bkz. Kamuran Reşit Bekir [GK], B. No: 2013/3614, 8/4/2015, § 73; derece mahkemelerince söz konusu değerlendirmelerin yapıldığının tespit edildiği bir karar için bkz. Ahmet Temiz (6), §§ 39-44).

27. Öte yandan demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olan ve toplumun ilerlemesi ve bireyin özgüveni için gerekli temel şartlardan birini teşkil eden ifade özgürlüğü, sadece kabul gören veya zararsız yahut kayıtsızlık içeren bilgiler ya da fikirler için değil aynı zamanda kırıcı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerlidir (Emin Aydın (2) [2. B.], B. No: 2013/3178, 25/6/2015, § 35; Bekir Coşkun, § 52). Bunun yanında Anayasa Mahkemesi, siyasetçilerin, kamuoyunca tanınan kişilerin ve kamusal yetki kullanan görevlilerin gördükleri işlev nedeniyle daha fazla eleştiriye katlanmak durumunda olduklarını ve bunlara yönelik eleştirinin sınırlarının çok daha geniş olduğunu her zaman vurgulamıştır (siyasetçilerle ilgili olarak bkz. Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 58; kamusal yetki kullanan görevlilerle ilgili olarak bkz. Nilgün Halloran [2.

B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 45; tanınan bir Cumhuriyet başsavcısı ile ilgili olarak bkz. İlhan Cihaner (2) [1. B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 82; tanınan ve siyasete hazırlanan bir kamu görevlisi ile ilgili olarak bkz. Önder Balıkçı [1. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 42).

28. Başvurucunun söz konusu karikatürler ile ekonomik güçlük içinde olan bir babanın karnı aç olan çocuğunu uyutmaya çalıştığını çizdiği ve bu çizimde Cumhurbaşkanı'na da yer vererek ekonomik sorunların ülke yönetiminde tercih edilen politikalardan kaynaklandığını resmetmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Diğer karikatürde ise bir mahpusun kendisini dinlemekten kaçan hâkime kendisini anlatmak için düştüğü çabayı ve yargı mercilerince verilen hatalı kararlara yönelik bir değerlendirmeyi ifade etmeye çalıştığı görülmektedir. Bu bağlamda karikatürlerin ekonomik durum ve yargı sisteminin işleyişine ilişkin eleştirileri ortaya koymaya çalıştığı değerlendirilmiştir.

29. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında daha önce de belirtildiği üzere toplumsal ve siyasal ortama veya sosyoekonomik dengesizliklere, etnik sorunlara, ülke nüfusundaki farklılıklara, daha fazla özgürlük talebine veya ülke yönetim biçiminin eleştirisine yönelik düşüncelerin -bu düşünceler devlet yetkilileri veya toplumun önemli bir bölümü için rahatsız edici olsa dahi (Abdullah Öcalan [GK], B. No: 2013/409, 25/6/2014, § 95)- açıklanması, yayılması, aktif, sistemli ve inandırıcı bir şekilde başkalarına aşılanması, telkin ve tavsiye edilmesinin ifade özgürlüğünün koruması altında olduğuna karar vermiştir (Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 80; Ayşe Çelik [2. B.], B. No: 2017/36722, 9/5/2019, § 44; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 65).

30. Somut olayda karikatürlerin siyasetçilerin ve kamu görevlilerinin eleştirilmesi niteliğinde olduğu, siyasal ortama ilişkin değerlendirme niteliği taşıdığı, ülke yönetim biçiminin ve yargı sisteminin eleştirisine yönelik düşünceleri ifade ettiği değerlendirilmiştir. Siyasi eleştiri olduğu kabul edilen başvuru konusu karikatürlere demokratik çoğulculuk açısından daha fazla tahammül edilmesi gerekir. Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında başvurucunun posta yolu ile göndermek istediği dokümanın sakıncalı bulunarak gönderilmemesinin zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık gelmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

31. Bununla birlikte yargı mercilerince her ne kadar söz konusu karikatürlerin örgütsel propaganda içeren, terörü öven ve teröre teşvik eden açıklamalar olduğu tespitine yer verilmişse de karikatürlerde terörü öven, teşvik eden veya onaylayan ifadenin ne olduğu ilgili ve yeterli gerekçeyle ortaya konulamadığı da anlaşılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

33. Başvurucu; ihlalin tespitine, yeniden yargılama yapılmasına ve tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

34. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp

Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

35. Ayrıca ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Burhaniye İnfaz Hâkimliğine (E.2022/2730, K.2022/2840 sayılı karar) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHAMMED İLGÜN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/72848 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/72848

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHAMMED İLGÜN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/72848)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Aydın AYGÜN

Başvurucular : 1. Muhammed İLGÜN 2. Bayram DEMİRHAN 3. Çetin DAĞTEKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, aramaya karşı çıkmak eylemi nedeniyle verilen disiplin cezasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, terör örgütüne üye olmak suçundan hükümlü olarak Şanlıurfa 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. Başvurucular hakkında açık görüş sonrasında yapılan aramaya karşı çıktıkları gerekçesiyle tutanak tutulmuş ve disiplin soruşturması başlatılmıştır. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulunca (Disiplin Kurulu) yapılan soruşturma sonucunda 6/4/2022 tarihli kararla başvurucuların 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve İnfaz Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendinde düzenlenen ''aramaya karşı çıkmak'' eylemine aykırı davrandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kurul, söz konusu kurala göre ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası verilmesi gerektiğini ancak iyi hâlli olmamaları nedeniyle aynı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince başvurucuların bir üst ceza olan bir gün hücreye koyma cezasıyla cezalandırılmalarına karar vermiştir. Disiplin Kurulu kararında başvurucuların "biz siyasiyiz böyle arama yapamazsınız çorap cep araması yaptırmayız, insanlık onurunu düşürücü arama yapıyorsunuz dedikleri" tespitine yer vermiştir.

4. Başvurucular, Disiplin Kurulu kararına karşı şikâyet başvurusunda bulunmuştur. Şikâyet başvurusunu inceleyen Şanlıurfa İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği/Hâkimlik) başvuruculara açık görüş sonrasında detaylı üst aramalarının yapıldığı esnada aramanın insanlık onuruna aykırı olduğunu söylemek suretiyle disiplinsiz davranışta bulunduklarını, aramaya karşı çıkmak kavramının hem aktif mukavemet hem pasif olarak arama yapılmasına karşı çıkmak hâllerini kapsadığını belirterek şikâyetin reddine karar vermiştir. Bununla birlikte başvurucu Çetin hakkında aslında verilen disiplin cezasının "bir ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma" cezası olduğunu, bu hususta Disiplin Kurulu kararındaki hatanın kararı iptal etmeyi gerektirmediğini, bu başvurucuya doğru cezanın tebliğ edildiğini tespit etmiştir.

5. Hâkimlik, olay anına ilişkin kamera görüntülerini de incelemiştir. Yapılan incelemeye ilişkin tutanakta şu değerlendirmelere yer verilmiştir:

"Ceza infaz kurumunda geniş bir koridoru gösteren kamera görüntüsü incelendiğinde; iki infaz koruma memurunun ayakta durduğu, iki hükümlünün karşılarına geldiği, infaz koruma memuru ile konuştukları, hükümlülerden bir tanesinin ayakkabısının bir tekini çıkardığı ancak hemen geri giydiği, bu sırada infaz koruma memuru ile konuşmaya devam ettiği, daha sonra iki ayakkabısını da çıkarıp, hemen bir eşini geri giydiği, ayakkabısının bir eşi ayağındayken infaz koruma memuru ile konuşmaya devam ettiği, arkasından bir grup hükümlünün daha bahsi geçen koridora geldiği, infaz koruma memurlarının hükümlülerle konuşması üzerine hükümlülerin sıraya geçtikleri, bir infaz koruma memurunun daha geldiği, infaz koruma memurlarının üst araması yapmaya başladığı, bir hükümlünün üst aramasının ve ayakkabı aramasının yapıldığı, akabinde hükümlüler ile infaz koruma memurları arasında birtakım konuşmaların gerçekleştiği ve diğer hükümlülerin de üst araması yapılarak aramanın sonlandırıldığı görülmüştür."

6. Başvurucular, İnfaz Hâkimliği kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Şanlıurfa 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) İnfaz Hâkimliği kararındaki gerekçenin usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazların reddine karar vermiştir.

7. Başvurucular, nihai kararı 16/6/2022 tarihinde tebliğ aldıktan sonra 7/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Adli yardım talebinin kabulüne Komisyonca karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. 2022/73307 ile 2022/74417 numaralı başvuruların 2022/72848 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucular; açık görüşe çıkarılmadan önce koridora çıkarılarak üst aramasının yapıldığını, odalarının arandığını, açık görüşte ailelerinin yanında birçok infaz koruma memuru ve asker tarafından izlendiklerini, açık görüş sonunda tekrar aranmak istediklerini, ayakkabılarının ve hatta çoraplarının çıkarttırıldığını, kendilerinin yalnızca bu durumun insanlık onuruna aykırı olduğunu sözlü olarak ifade ettiklerini, bunun dışında aramaya direnmediklerini belirterek ifade özgürlüklerinin ve eşitlik haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruculara ifade hürriyetinin ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede

Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında genel olarak bireysel başvuru formundaki şikâyetlerini yinelemiştir.

12. Ceza İnfaz Kurumunda yapılan aramaya karşı yaptıkları açıklama ve davranışlar nedeniyle başvurucular hakkında verilen disiplin cezasına yönelik şikâyetlerin bir bütün olarak ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Ceza İnfaz Kurumunda yapılan aramaya karşı yaptıkları açıklama ve davranışlar sebebiyle haklarında disiplin cezası uygulanan başvurucuların ifade özgürlüklerine bir müdahalede bulunulmuştur.

15. Müdahaleye dayanak olan 5275 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı, müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amaçları kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

16. Herkes gibi hükümlü ve tutuklular da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) ve bu bağlamda ifade özgürlüğüne de sahiptir (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27). Öte yandan ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlandırılabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

17. Disiplin suç ve cezaları yönünden genel hüküm niteliğinde olan 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesi uyarınca, kanun kapsamındaki bir disiplin suçunun oluşabilmesi ve cezasının uygulanabilmesi için sadece her bir disiplin suçu yönünden belirlenen özel hükümdeki şartların gerçekleşmesi yeterli olmayıp ayrıca 37. maddedeki şartların da gerçekleşmesi gerekmektedir. 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesine göre ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlal ettiğinde eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre hükümlü hakkında kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanacaktır (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Memiş Berber [1. B.], B. No: 2017/38744, 20/10/2021, § 22).

18. Bu doğrultuda Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumunda yapılacak bir eylemin 5275 sayılı Kanun'un 39. ile 44. maddeleri arasında öngörülen disiplin suçlarından birini

oluşturduğu açık olsa dahi bu durumun disiplin cezası verilmesi için tek başına yeterli olmayacağını, eylemin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Murat Karayel (5), §§ 43, 44; Cihat Özdemir [2. B.], B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 22). Dolayısıyla somut olayda başvuruculların davranışlarının kurumdaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek nitelikte kabul edilmesinin mümkün olup olmadığı incelenmelidir.

19. Somut olayda Disiplin Kurulu, başvuruculların davranış ve ifadelerinin arama yapılmasına karşı çıkmak eylemini oluşturduğunu kabul etmiş; başvuruculların disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Disiplin Kurulu kararında başvuruculların eyleminin Ceza İnfaz Kurumundaki güvenliği veya disiplini üzerindeki etkisine dair bir açıklamaya yer verilmemiştir. Başvuruculların bu karara karşı yaptıkları şikâyet başvurusunda Hâkimlik olay anına ilişkin görüntüleri incelemiş ve tutanağa kaydetmiştir. Anılan tutanakta, başvuruculların arama sırasında aramayı engelleyici bazı davranışlarda bulunduğu, buna rağmen aramanın yapıldığının tespit edildiği ifade edilmiştir (bkz. § 5). Yine tutanakta başvuruculların davranışlarının Ceza İnfaz Kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek bir gelişmenin yaşandığına dair bir tespitin bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte Hâkimlik, başvuruculların eyleminin disiplinsiz davranış olduğunu ve bunun pasif direnme kapsamına girdiğini değerlendirerek başvuruculların aramaya karşı çıktıklarını belirtmekle yetinmiştir.

20. Somut olayda başvuruculların açık görüşten sonra arama yapılması sırasında aramaya karşı düşüncelerini eleştiri kapsamında dile getirdiklerini belirtmeleri karşısında, Hâkimlik ya da Mahkeme başvuruculların disiplin cezası ile cezalandırılan davranışlarının Ceza İnfaz Kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek nitelikte olduğuna dair bir değerlendirmeye yer vermeden söz konusu eylemlerin disiplin cezasına konu olduğunu kabul etmişlerdir.

21. Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerinin ilgili ve yeterli olup olmadığını denetler (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında bkz. Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, §§ 50-54; Abdulhamit Babat (3) [1. B.], B. No: 2015/3370, 9/1/2020, §§ 33-37). Somut olayda idare ve yargı mercileri, başvuruculların eylemi nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterememiştir. Bu nedenle başvuruculların ifade özgürlüğüne bir gün hücreye koyma ve bir ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezalarını vermek suretiyle yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun gösterilemediği değerlendirilmiştir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılanma ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, § 55).

26. Bununla birlikte yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve eski hâle getirme kuralı çerçevesinde başvuruculara ayrı ayrı net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Şanlıurfa 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/4113, K.2022/4668) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara ayrı ayrı net 10.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE KATA VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/80709 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/80709

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE KATA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/80709

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Ayşe KATA

Vekili : Av. Amaç BURSALI 2. Can ZAYIM

Vekili : Av. Amaç BURSALI 3. Fatma ÖNCÜL

Vekili : Av. Amaç BURSALI 4. Hasan YUMURTACILAR

Vekili : Av. Amaç BURSALI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması, mahkeme kararının icra edilmemesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018); Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014); Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal

ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle, başvurucuların Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mahkeme Kararının İcra Edilmemesine ve Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir ancak başvurucuların tazminat talebi bulunmadığından mülkiyet hakkının ihlali tespitiyle ilgili olarak tazminata hükmedilmesi mümkün görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkeme kararının icra edilmemesine ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN OKTAR (4)

B. No: 2022/96266 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/96266

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN OKTAR BAŞVURUSU (4)

(Başvuru Numarası: 2022/96266)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Adnan OKTAR

Vekili : Av. Enes AKBAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutukluluğun makul süreyi aşması ile ceza infaz kurumunda avukatla yapılan görüşmelerin kaydedilmesi ve avukata verilip alınan belgelere el konulması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından silahlı suç örgütünün kurucusu olma ve örgüt faaliyeti kapsamında gerçekleştirilen cinsel saldırı, çocuğun cinsel istismarı, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, şantaj ve suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçlarından başvurucu hakkında soruşturma başlatılmıştır.

3. Başvurucu 11/7/2018 tarihinde gözaltına alınmış, 19/7/2018 tarihinde tutuklanmıştır.

4. Başsavcılık başvurucunun anılan suçlardan cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

5. Kovuşturma aşamasında İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 27/4/2022 tarihinde başvurucunun üç ay süreyle avukatıyla görüşmelerinin teknik cihazla sesli veya görüntülü olarak kayıt altına alınmasına ve avukatına verip aldığı belgelerin incelenip bunlara el konulmasına karar verilmiştir.

6. İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi 27/7/2022 tarihinde, belirtilen tedbirin uzatılmasına karar vermiştir. Başvurucunun bu karara itirazı İstanbul 31. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/9/2022 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Ret kararı başvurucuya 30/9/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

7. Devam eden süreçte başvurucunun İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesinin tutukluluk hâlinin devamına dair 16/9/2022 tarihli kararına karşı itirazı İstanbul 31. Ağır Ceza Mahkemesinin 12/10/2022 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

8. Bu karar başvurucuya 19/10/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 1/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi 27/10/2022 tarihinde başvurucunun avukatıyla yaptığı görüşmelerin teknik cihazlarla kaydedilmesi ve avukatına verip aldığı belgelerin incelenip bunlara el konulması şeklindeki tedbirin kaldırılmasına karar vermiştir.

10. Yargılamanın sonunda İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi 16/11/2022 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiş olup bu karar 10/7/2024 tarihinde kesinleşmiştir.

11. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

12. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak [2. B.], B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek [1. B.], B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan [2. B.], B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 16/11/2022 tarihinde hakkında mahkûmiyet hükmü verilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Avukatla Yapılan Görüşmelerin Kaydedilmesine ve Belgelere El Konulmasına İlişkin İddia

15. Başvurucu; avukatıyla yaptığı görüşmelerin teknik cihazlarla kaydedildiğini ve avukatına verip aldığı belgelerin incelenip bunlara el konulduğunu belirterek bu nedenle tutukluluğuna etkili bir şekilde itiraz edemediğini, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru

yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

17. Başvurunun süresinde yapılmış olması, her aşamada dikkate alınması gereken usule ilişkin ön şartlardan biridir (Yasin Yaman [1. B.], B. No: 2012/1075, 12/2/2013, § 18).

18. Somut olayda başvurucunun, avukatıyla yaptığı görüşmelerin teknik cihazlarla kaydedilmesi ve avukatına verip aldığı belgelerin incelenip bunlara el konulması şeklindeki tedbirin uzatılmasına ilişkin karara itiraz ettiği, itirazının İstanbul 31. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/9/2022 tarihli kararıyla reddedildiği ve kesin nitelikteki bu kararın başvurucuya 30/9/2022 tarihinde tebliğ edildiği görülmüştür. Buna göre 30/9/2022 tarihini izleyen günden itibaren otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunulması gerekirken 1/11/2022 tarihinde yapılan başvuruda inceleme konusu iddia yönünden süre aşımı bulunduğu sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Avukatla yapılan görüşmelerin kaydedilmesi ve belgelere el konulması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

C. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEMAL TUNÇ

B. No: 2022/103808 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/103808

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEMAL TUNÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/103808)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Cemal TUNÇ

Vekili : Av. Ecrin Öykü AKBABA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Tüketici Hakem Heyeti kararına itiraz davasında dava açma süresinin hatalı tespit edilmesi üzerine davanın reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, satın almış olduğu mobilyanın ayıplı çıktığı iddiası ile Tüketici Hakem Heyetine başvurmuştur. Heyetin talebi reddetmesi üzerine bu kararın iptali için Tüketici Mahkemesine dava açmıştır. Diyarbakır 2. Tüketici Mahkemesi (Mahkeme); Diyarbakır İl Tüketici Hakem Heyeti kararının başvurucuya 4/5/2022 tarihinde tebliğ edildiğini, davanın ise 20/5/2022 tarihinde açıldığını belirterek 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 70. maddesi uyarınca başvurucunun Hakem Heyeti kararına karşı tebliğden itibaren on beş gün içinde tüketici mahkemesine itiraz edebileceğini, bu açıdan itirazın yasal süreden sonra yapıldığını belirterek süre aşımı nedeniyle kesin olarak davayı reddetmiştir.

3. Başvurucu, nihai hükmü 3/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 2/12/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Başvurucu; on beş günlük dava açma süresinin son gününün 19/5/2022 tarihine denk geldiğini, bu günün de resmî tatil olduğunu, dolayısıyla dava açma süresinin son günü olan 20/5/2022 tarihinde davanın süresinde açıldığını belirtmiştir. Bu nedenle Mahkemece davanın süre aşımından reddine karar verilmesi suretiyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. 6502 sayılı Kanun'un 70. maddesinde Tüketici Hakem Heyetinin kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde tüketici mahkemesine itiraz edilebileceği belirtilmiştir.

6. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 92. maddesinin (2) numaralı fıkrasında süre; hafta, ay, yıl olarak belirtilmiş ise başladığı güne son hafta, ay veya yıl içinde karşılık gelen günün tatil saatinde biteceği, 93. maddesinde de sürenin son gününün resmî tatil gününe rastlaması hâlinde, sürenin tatili takip eden ilk iş günü çalışma saati sonunda biteceği düzenlenmiştir.

7. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

8. Somut olayda davanın süresinde açılmadığı gerekçesiyle reddedildiğinden başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu açıktır.

9. Anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa’nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple mahkemeye erişim hakkına yönelik bu müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen; kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

10. Başvurucunun açtığı Tüketici Hakem Heyeti kararına itiraz davasında Mahkeme; Tüketici Hakem Heyeti kararının başvurucuya 4/5/2022 tarihinde tebliğ edildiğini, davanın ise yasal on beş günlük hak düşürücü süre geçtikten sonra 20/5/2022 tarihinde açıldığını belirterek süre aşımı nedeniyle davayı reddetmiştir. Mahkemenin, dava açma süresini hesaplarken sürenin son günü olan 19/5/2022 tarihini iş günü olarak tespit ve kabul ettiği anlaşılmaktadır. Mahkemenin söz konusu kabulünün sürenin son gününün resmî tatil gününe rastlaması hâlinde, sürenin tatili takip eden ilk iş günü çalışma saati sonunda biteceğini belirten düzenlemeye açıkça aykırı olduğu görülmektedir (§ 6). Bu durumda Mahkemece anılan gerekçe ile başvurucunun itirazının süre aşımı nedeniyle reddedilmesinin kanuni dayanağının bulunmadığı, bir başka ifadeyle kanunun uygulanmasında hata edildiği ve bu bağlamda müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

11. Yukarıda açıklanan gerekçe ile başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

12. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesi ve yargılamanın yenilenmesi ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

13. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

14. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 2. Tüketici Mahkemesine (E.2022/250, K.2022/381) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

UĞURLU GAZETECİLİK BASIN YAYIN MATBAACILIK REKLAMCILIK LTD. ŞTİ. (7)

B. No: 2022/107675 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/107675

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

UĞURLU GAZETECİLİK BASIN YAYIN MATBAACILIK REKLAMCILIK LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU (7)

(Başvuru Numarası: 2022/107675)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ekin ÇANKAL

Başvurucu : Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti.

Vekili : Av. Ali PACCI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yayımladığı bir haber sebebiyle manevi tazminat ödemesine karar verilmesinin başvurucunun ifade ve basın özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/12/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiği iddiası dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan özgürlüklere ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

3. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

4. 13/5/2014 tarihinde Manisa'nın Soma ilçesinde bulunan kömür madeninde çıkan yangın

sonucunda 301 madencinin ölümüyle sonuçlanan bir maden kazası meydana gelmiştir. Olayın ardından BBC Türkçe tarafından 15/5/2014 tarihinde bir haber yapılmıştır. Başvurucunun iddiasına göre mezkûr haberde, ölen madencilerin yakını oldukları izlenimi verilen iki kadınla yapılan röportajda kadınlar daha önce iktidar partisine korkudan oy verdiklerini; yaşananlar sonrasında pişman olduklarını belirtmiş, iktidar partisinin işten çıkarma tehdidiyle oy topladığını ileri sürmüştür. İlgili haber metninin dosyada mevcut olmadığı görülmüştür.

5. Bazı yayın organlarınca, söz konusu haberde BBC muhabirinin iki madenci yakınıyla yaptığı söyleşinin kurgu olduğu iddia edilmiştir. Buna ilaveten haberde BBC'nin konuştuğu ve iktidar partisini eleştiren kadınların madenci yakını değil sendikacı oldukları ileri sürülmüş, buna dayanak olarak da iki sendikacı kadının fotoğraflarına yer verilmiştir.

6. 16/5/2014 tarihinde Yeni Şafak gazetesinde "BBC oyunu bu sefer Soma'da!" başlıklı bir haber yayımlanmıştır. Bahsi geçen haberde iki kadının yüzlerini tanınmalarına elverişli şekilde ortaya koyan fotoğraflarına da yer verilmiştir. Haberde geçen ifadeler şu şekildedir:

"Gezi kalkışmasında yalan haberlerle Türkiye'yi karıştırmaya çalışan İngiliz medyası BBC, Soma'da da aynı oyunu oynamak istedi. Ancak başlarına örtü taktırarak ölen madencilerin eşleri diye lanse edilen iki kadının Gezi kalkışmasındaki resimleri internete düşünce BBC yine umduğunu bulamadı.

Gezi kalkışmasında 'Müftü karısı' tezgahıyla ortalığı karıştırmaya çalışan İngiliz medyası BBC şimdi de Soma'daki faciayı kullanarak provokatörlük yaptı. Gezi kalkışmasında 'Müftü karısıyım' diyerek başına bir örtü geçirip provokasyon yapan CHP'li bar işletmecisi [G.T.C.] vakasının aynısı Soma'da yaşandı. BBC Türkçe muhabiri [R.A.] başlarını mizansen gereği örten iki Gezi eylemcisi ile provokasyona kalkıştı.

Üye MUMU ÇABUK SÖNDÜ

[A.], ölen madenci eşleri diye sunduğu söz konusu kadınları 'Soma'daki mezarlıkta dua etmeye geldiler' diye lanse etti. İki kadının AK Parti'nin 'işten çıkarma tehdidiyle' oy topladığı iddiaları paralel örgüt medyasında ve Oda TV'de manşetlere çekildi. Ancak videonun yayınlanmasının hemen ardından iki kadının, Gezi ve 1 Mayıs eylemlerinde çekilen fotoğrafları sosyal medyaya düştü. Hatta kadınlardan biri, Duran Adam eylemini başlatan kişi ile fotoğraf bile çektirmişti. İngiliz maşası medyanın ortaya attığı bu yalan da böylece amacına ulaşamadı.

'MÜFTÜ KARISI' BAR İŞLETMECİSİ!

Gezi kalkışması sırasında 'müftü karısı'yım diye ortaya çıkan [G.T.C.ni]n da Balıkesir'in Burhaniye ilçesinde bar işletmecisi olduğu orta çıkmıştı. [C.ni]n Burhaniye eski CHP İlçe Başkanı [F.C.ni]n eşi olduğu anlaşılmıştı. Videoda, Başbakan [E.ye] hareketler ederek istifaya davet eden [C.], deşifre olmasının ardından videoyu şaka amaçlı çektiğini inisiyatifi dışında sosyal medyada yayıldığını iddia etmişti."

7. Bunun üzerine başvurucunun yayımcısı olduğu ulusal ölçekte yayım yapan Yeni Akit isimli gazetede yayımlanan 17/5/2014 tarihli haber ise şu şekildedir:

"İkinci Gezi kalkışmasına hazırlandığı görülen BBC'nin Türkiye'yi karıştırmaya yönelik çabaları durmak bilmiyor. Geçtiğimiz gün 'Somalı madenci yakını kadınlar' diyerek iki yarım başörtülü kadına mikrofon uzatan BBC'nin yalanı ortaya çıktı.

Gezi'deki 'Müftü karısı tezgahı' bu kez BBC Türkçe muhabirleri eliyle Soma'da planlandı.

Gezi kalkışmasına 'Müftü karısıyım' diyerek başına bir örtü geçirip provokasyon yapan CHPli [G.T.C.] vakasının aynısı Soma'da yaşandı.

BBC Türkçe muhabiri [R.A.n]ın görüntülediği iki kadın ölen madenci eşleri diye sunuldu. 'Soma'daki mezarlıkta dua etmeye geldiler' diye lanse edilen iki kadının AK Parti'nin işten çıkarma tehdidiyle oy topladığı iddiaları paralel örgüt medyası ve karanlık Oda TV'de manşetlere çekildi.

Ancak bugün o kadının nasıl bir provokatör olduğu kanıtlarıyla ortaya çıkarıldı. Karşımızda ikinci 'müftünün karısı' vakası vardı. İşte ikisi de normalde başı açık olan kadınları deşifre eden o belgeler: [...]."

8. Yeni Akit gazetesi yayımladığı haberde bahsi geçen iki kadının fotoğrafına da yer vermiş, fotoğrafın altında ise "İşte o sahtekarların görüntüleri" ifadesini kullanmıştır. Benzer haberlerin çeşitli gazetelerde yayımlandığı görülmüştür.

9. Yaşananlar üzerine sendika.org isimli internet sitesinde “Yandaş medyanın yalan haberleri gerçeklerin üstünü örtemeyecektir” başlığıyla 17/5/2014 tarihinde yayımlanan haberde Eğitim-Sen'in yaptığı açıklamaya yer verilmiştir. İlgili haber şu şekildedir:

"Eğitim-Sen yandaş medyanın Soma’daki katliamda Somalı ailelere saldıran siyasi iktidarı korumak için yalan haber yapan, Eğittim-Sen ve SES yöneticilerini hedef gösteren yandaş medyayla ilgili bir açıklama yayımladı.

Eğitim-Sen Merkez Yürütme Kurulu, başta Star, Türkiye Gazetesi internet sitesi, Yeni Şafak Gazetesi, Akit Gazetesi, ensonhaber.com, beyazgazete.com ve daha pek çok web sitesinin Eğitim-Sen Manisa Şube Eğitim Sekreteri [L.D.] ve SES şube yöneticisi [B.S.yi] hedef gösteren haberlerine karşı bir açıklama yayımladı. Yandaş medyanın yalan haberlerinin gerçekleri örtemeyeceğinin vurgulandığı açıklama şu şekilde:

Soma`da hayatını kaybeden madencilerle ilgili bütün Türkiye yas tutarken, Soma halkının tarifsiz acısını yaşamasına bile izin vermeyip acılı ailelere saldıran siyasi iktidar ve yandaşları, katliamın üzerini örtmek için seferber olmuş durumdadır.

Yayıncılık çizgisi ile yandaşlık kavramını bile geride bırakan malum gazete ve haber siteleri, Soma`da yaşanan Türkiye tarihinin en büyük işçi katliamının bir numaralı sorumlusu olan AKP hükümetini kurtarmak için yalan haberler ve arsızlık sınırlarını zorlayan iftiralar ile Eğitim Sen Manisa Şube Eğitim Sekreteri [L.D.] ve SES şube yöneticisi [B.S.yi] açıkça hedef göstermiştir.

Soma`da yaşanan işçi cinayetindeki sorumluluğu nedeniyle hükümete yönelik eleştirilerden kurtulmak için çıkış yolu arayan yandaş gazete ve haber siteleri, Soma halkını provoke ederek hedef saptırıp, Eğitim ve SES yöneticisi iki arkadaşımız ile Soma`da yakınlarını kaybeden iki kadın arasında zorla benzerlik kurmaya çalışarak, günlerdir yaptıkları gibi hükümeti haklı çıkarmak için adeta çırpınmış, son çare olarak Gezi direnişi sürecinde yaptıkları gibi alçakça iftiralara başvurmaktan çekinmemişlerdir.

Soma`da BBC Türkçe servisinin yaptığı röportajdaki başları kapalı iki kadının Başbakan

aleyhine ve doğruluğu kolayca ispat edilebilecek ifadeler kullanmasını provokasyon olarak değerlendiren yandaş haber siteleri (başta star haber, Türkiye Gazetesi internet sitesi, Yeni Şafak Gazetesi, Akit Gazetesi, ensonhaber.com, beyazgazete.com ve daha pek çok web sitesi) bu kadınların kim olduklarını araştırıp bulabilecekken, yoğun uğraşlar sonucunda madenci yakını iki kadının görüntüleri yanında Eğitim Sen şube yöneticimiz [L.D.] ile SES şube yöneticisi [B.S.ni]n fotoğrafını 'iliştirip', en temel basın ahlak değerlerini bile ayaklar altına alan bir iftiraya daha imza artmışlardır.

Yandaş gazete ve internet sitelerinde hedef gösterilerek çirkin iftiralara maruz kalan arkadaşlarımız savcılığa giderek iftira dolu haberleri yayınlayarak açık bir provokasyona imza atan haberleri yayınlayan gazeteler ve haber siteleri hakkında suç duyurusunda bulunmuşlardır.

Yandaş gazete ve internet sitelerinin bütün çırpınmalarına, yalan haber ve karalama girişimlerine rağmen Soma`da yaşanan katliamın sorumluları ve arkasındaki güçler hesap verene kadar ne iktidarın şiddeti ne de yandaş medyanın yalan haberleri gerçeklerin üzerini örtmeye yetmeyecektir."

10. 20/5/2014 tarihinde Başbakan ise TBMM'deki grup toplantısında BBC Türkçenin mezkûr haberi ile ilgili açıklama yapmış ve aşağıdaki ifadeleri sarf etmiştir:

"İki tane figürana madenci yakını gibi rol yaptırıp dünyaya servis ediyorlar. Bir başka zavallı AKP'ya oy verenler evlat acısı yaşasın diyor. Uluslararası basına da yalan servis ediyorlar."

11. Konuyla ilgili BBC Türkçenin yaptığı "BBC’nin Soma haberini çarpıtan yayınlara erişim yasağı" başlıklı 29/5/2014 tarihli haber ise şu şekildedir:

"İki sendikacı kadın, Soma faciası ardından BBC'de yayımlanan görüntülerde AKP'yi eleştirenlerin madenci eşleri değil kendileri olduğunu öne süren haber sitelerine karşı hukuk mücadelesi başlattı. Kadınlardan biri mücadelesinin ilk adımını kazandı.

Manisa ve Salihli'de başvuruları ve hukuk sürecini ayrı ayrı yürüten iki kadından [B.Ç.S.ni]n Salihli 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nde açtığı davada, mahkeme 'soyut iddialara dayalı' diye tanımladığı bu haberler ile hak ihlali yapıldığı sonucuna vararak, haberlere erişimin engellenmesine karar verdi.

Ancak fotoğrafları izinsiz olarak kullanılan ve asılsız haberlere konu edilen [S.], mahkemenin gönderdiği gerekçeli kararın hala TİB (Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı) tarafından uygulamaya konulmadığını söyleyerek, bu kez TİB aleyhine suç duyurusunda bulundu.

BBC Türkçe'nin sorularını yanıtlayan [B.Ç.S.], yarın da hukuk mücadelesinin ikinci aşamasına geçerek, bu haberleri yapan ve yayanlara karşı tazminat davası açmaya hazırlandığını söyledi.

BBC Türkçe editörü [M.N.], 19 Mayıs günü bir açıklama yaparak, BBC'nin haberiyle ilgili iddiaların tamamen asılsız olduğunu, bu tür asılsız iddialarla beş kadının ayrı ayrı mağdur edildiğini söylemişti.

Mahkeme : Soyut iddialar

[B.Ç.S.] fotoğrafının bazı haber sitelerinde kullanıldığını bir arkadaşının haber vermesiyle öğrenmiş. O sitelerin fotoğrafını nasıl edinmiş olabilecekleri konusunda şöyle düşünüyor:

'Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası SES yöneticisiyim ben. O fotoğrafın çekildiği gün sendikamızın 8 Mart dolayısıyla bir kahvaltı etkinliği vardı. Onunla ilgili haber de yapılmıştı. Ya haberden aldılar ya da sendikanın sitesinden aldılar.'

[B.Ç.S.] haberi görür görmez hukuki adımları atmaya başlamış. Şöyle anlatıyor:

'Cumhuriyet başsavcılığına haberle alâkalı suç duyurusunda bulunduk. Fotoğrafımızın izinsiz kullanıldığını bildirdik. Ama biz haberi ilk En Son Haber sitesinde görmüştük. Suç duyurusunu sadece onun için yapmıştık. Daha sonra eve geldiğimde kontrol ettiğimde 15-20 linkte daha gördüm. Ertesi gün yine Cumhuriyet Başsavcılığı'na bir dilekçe verip 'Haberler her geçen gün artmaktadır. Bunun için acil bir kararın çıkartılıp erişimin engellenmesi' diye dilekçe verdim. Hafta sonu olmasından dolayı sanırım işlem yapılmadı o dilekçeyle alakalı. Sonrasında erişimin engellenmesi için direk dava açtık ve mahkeme erişimin engellenmesi yönünde karar verdi'

Salihli 2. Sulh Ceza Mahkemesi, [Ç.S.ni]n başvurusunu haklı bulduğu 23 Mayıs tarihli kararının gerekçesinde, şikayetçinin '.. izni olmadan kendisine ait fotoğrafların kullanıldığı, söz konusu haberlerin talep eden ile ilgili herhangi bir belge olmadan soyut iddialara dayandığı, kullanılan bazı cümlelerin kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğu ve talep edenin 5651 sayılı yasanın 9. maddesinde aranan hak ihlalinin gerçekleştiği kanısına varıldığı'nı söylüyor.

Başvuruyu yerinde bulan mahkeme, kararında, bu haberlere erişimin engellenmesine, kararın TİB'e gönderilmesine, ayrıca adı geçen internet sitelerine tek tek tebliğine karar verdi.

TİB uygulamıyor

[B.Ç.S.], mahkemenin, kararını, TİB'e faks ve posta ile yolladığını ve alındısını da kendisine gönderdiğini söylüyor, buna karşın kararın hala uygulanmadığını anlatıyor.

'23 Mayıs Cuma günü saat 1.30 gibi faksladıklarını bildirdiler. Postayla da gönderdiklerini söylediler. Artı diğer linklere de tek tek tebliğ edeceklerini söylediler. 4 saat içerisinde kaldıracağını söylediler. Ama 4 saat içinde kalkmadı. Hafta sonu girdi araya gene kalkmadı. Pazartesi günü tekrar biz bir suç duyurusunda bulunduk. Bu sefer TİB ile alakalı. Görevini yerine getirmemiştir diye. Cumhuriyet Başsavcılığı'na o şekilde dilekçemizi verdik. Şu an onu bekliyoruz. Yarın da zaten tazminat davası açacağız fotoğrafımızı izinsiz kullanan bütün linklerle alakalı. Artı bu haberlerin bu şekilde yayılmasıyla alakalı elimizdeki bütün linklere dava açmayı düşünüyoruz.'

'Şaşkınım, endişeliyim'

[B.Ç.S.], haberlerin kendisi ve çocuklarının hayatını olumsuz yönde etkilediğini, attıkları adımlara karşın hiçbir şeyin işlemediğini, bu yüzden endişeli olduğunu anlatıyor.

'Hayatım çok olumsuz etkilendi. Sürekli başbakanımız grup toplantılarında falan bu haberden, bizden bahsediyor. Ben üzülüyorum, oradaki kişinin ben olmadığıma eminim. Arkadaşlarım arayanlar söylüyor. 'Seni hiç tanımayan biri bile olsa onun sen olmadığını anlar' diyorlar.

'Bunun bu şekilde bir karalama haberi olması beni çok üzdü. TİB görevini yerine getirmiyor,

internet sitelerindeki haberler kalkmıyor. Kaldı ki ben tek tek internet sitelerine mail de attım. Mail adresi olmayanların da sayfalarına girip verdikleri iletişim linkinden, o kişinin ben olmadığımı fotoğrafımı izinsiz kullandıklarını söyledim. Ama hiçbir şey işlemiyor.

Elimizde bir mahkeme kararı var ama maalesef mahkeme kararı da yerine getirilmiyor.

Ben açıkçası çok endişeliyim. Çok da şaşkınım. Çocuklarım da etkileniyor, telefonla konuşmalarımı duyuyorlar. Mantığım çalışmıyor artık. 'Nasıl böyle bir şey olabildi ve insanlar buna nasıl inanıyor halâ?' diye şaşkınlık içerisindeyim.'

Başbakan'ın sözleri

Habere konu olanlar ve BBC tarafından yalanlanmasına rağmen ortaya atılan iddialar iki hafta üstüste Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından da partisindeki meclis grubuna hitaben yaptığı konuşmalarda tekrar edilmişti.

20 Mayıs'taki grup toplantısında BBC Türkçe'nin haberinde yer alan görüntülerle ilgili konuşan Erdoğan, 'Bir başkası uluslararası bir televizyonun Türkiye'deki bir muhabiri gidiyor, 2 tane figüran buluyor, madenci yakınıymış gibi onlara rol yaptırıyor. Bunu da bütün dünyaya servis ediyor' demişti.

Erdoğan 27 Mayıs'taki grup toplantısında bu iddiaları tekrar gündeme getirmişti.

'Yarın tazminat davası'

[B.Ç.S.], yarın mahkeme kararını uygulamayan TİB ve sözkonusu haber sitelerine karşı tazminat davası açmaya hazırlanıyor.

'Hukuksal mücadelemiz devam edecek, götürebildiğimiz yere kadar götürmeyi düşünüyoruz' diyor.

Bu iddiaları tekrarlayan politikacılarla ilgili olarak ise sendikasının genel merkezi ve bağlı oldukları Kamu Emekçileri Konfederasyonu KESK'in adım atmasını beklediğini söylüyor."

12. Haberlerde fotoğrafı yayımlanan kadınlardan [L.D.] (davacı), kendisinin herhangi bir ilişkisi olmadığı hâlde haberlerde haksız şekilde fotoğrafının yayımlanarak hedef gösterildiği iddiasıyla Asliye Hukuk Mahkemesinde manevi tazminat davası açmıştır. Davacı, bir okul müdürü olup Eğitim Sen yönetim kurulunda görev aldığını belirtmiş; fotoğrafının izni olmaksızın haberlerde yayımlandığını, haberin konusu ile hiçbir ilgisi olmadığını, ismi açıkça haberde yer almasa da sendika binası önünde 1/5/2014 tarihinde yapılan basın açıklamasında çekilen fotoğrafına yer verilerek, sendika yöneticisi olduğu bilgisinin de haberde paylaşılmasının kendisini hedef hâline getirdiğini iddia etmiştir. Söz konusu haberler sebebiyle uluslararası ajan, vatan haini, provokatör gibi ağır hakaretlere maruz kaldığını belirten davacı, aylarca ölüm korkusu yaşadığını, aile birliğinin, sosyal hayatının etkilendiğini ifade etmiştir. İsmi haberde yer almasa da fotoğrafının haberlerde yayımlanmasının şeref ve itibarını ağır şekilde zedelediğini vurgulayan davacı matufiyet şartının gerçekleştiğini savunmuştur. Başvurucunun bir gazeteci olarak kendisini hedef göstermeden önce kendisine ulaşarak, gerekli özen yükümlülüğü çerçevesinde konuyu araştırması gerektiğini belirten davacı, başvurucunun yalan haber yaptığını ve bundan sorumlu olduğunu vurgulamıştır. Haberden yakın çevresinin kendisine ulaşması üzerine haberdar olan davacıya göre, kendisinin provokatör olarak lanse edildiği ve fotoğrafının yayımlandığı haberin kişilik haklarına saldırı teşkil etmediğinin kabulü mümkün değildir.

13. İlk derece mahkemesi, manevi tazminat isteminin reddine karar vermiştir. Mahkeme,

BBC Türkçe haber sitesinde yayımlanan haberi davalının kendi haber sitesinde yayımladığını; söz konusu fotoğrafın BBC Türkçe yayını tarafından kullanıldığını; ilk haberin davalı yayın kuruluşları tarafından yapılmadığını, haber içeriğinde davacının isminin geçmediğini, haberin altına yapılan hakaret içerikli yorumların yayın kuruluşunu bağlamayacağını, davalı yayın kuruluşlarının haber verme kapsamında yayın yaptıklarını, manevi tazminat şartlarının oluşmadığını değerlendirmiştir.

14. İlk derece mahkemesi kararının istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesi ilgili kararın kaldırılmasına ve davanın kısmen kabulüne; 70.000 TL manevi tazminatın (her bir davalı yönünden ayrı ayrı 10.000 TL olmak üzere) 16/5/2014 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile0 Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti. ile diğer yayın kuruluşlarından eşit şekilde tahsiline karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesinin gerekçeli kararında, davacının fotoğrafının madenci yakını olarak haberde kullanıldığı, röportaj veren kişinin davacı olduğunun haberde ifade edildiği, haberin sunuluş tarzı da dikkate alınınca davacının pek çok hakaret içerikli yoruma maruz kaldığı, davacının provokatör olarak lanse edilerek fotoğrafı da yayımlanmak suretiyle hedef hâline getirildiği dikkate alınmıştır. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"Somada maden ocağında yaşanan ve toplu halde ölümlere sebep olan felaket ile ilgili olarak o dönem yapılan birçok haber yayınından bir tanesinde kendilerini madenci eşi olarak tanıtan başörtülü iki kadının hükümete yönelik eleştirilerini söyledikleri BBC Türkçe servisinden bir muhabir tarafından kayda alınarak medyada servise sunulan haberdeki başörtülü bu iki kadının aslında madenci eşi olmadıkları, sendika üyeleri davacı ve dava dışı [L.] isimli kadınlar oldukları, davacının üye olduğu sendika bünyesinde 2012 yılında düzenlenen bir etkinlikde halay çekerken çekilen fotoğraftaki görüntüsü büyütülerek haber yapıldığı anlaşılmaktadır. Davacının dava konusu haberi oluşturan olaya karıştığına ilişkin, yani davacının haberin öznesi olduğuna ilişkin bir kanıtta bulunmamaktadır. Davaya konu yayınların önceden yapılmış başka bir yayına dayanılarak yapılmış olması halinde bile, o yayın ile kişilik haklarına verilen zarar davalıların yayınları ile daha da artacağından, eylemlerindeki hukuka aykırılığı ortadan kaldıracak bir neden olarak ta kabul edilmesi mümkün değildir.

Sonuç olarak, bir kişinin (fotoğrafı nereden alınırsa alınsın) karışmadığı bir olayda kullanılması kişilik haklarının ihlali niteliğindedir. (Yargıtay 4. HD'nin 2015 / 1807 E- 2015 / 14988 K. Sayılı 21.12.2015 Tarihli Kararı)

Dosya kapsamında davalıların sahip oldukları internet gazetelerinde ve televizyon ana haber yayınında son derece güncel ve kamuoyunda gezi olayları olarak bilinen olayların yıl dönümünde yukarıda husumet kısmında gösterilen biçimde olayla ilgisi olmayan davacının fotoğrafının kullanıldığı anda davacının kişilik haklarına saldırı oluştuğunun kabulü gerektiğinden davanın reddine karar verilmiş olması hukuka uygun olmadığından davacı vekilinin istinaf talebinin kabulü gerekmiştir."

15. Bölge Adliye Mahkemesinin kararı kesin nitelikte olup nihai kararın 10/11/2022 tarihinde başvurucunun vekili tarafından Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) sistemi üzerinden okunduğu görülmüştür.

IV. İLGİLİ HUKUK

16. Ulusal mevzuat, yargı kararları, uluslararası düzenlemeler ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları için bkz. Sadi Yıldırımoğlu [1. B.], B. No: 2021/24447, 20/12/2023, §§

16-38.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Anayasa Mahkemesinin 5/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, ortalama bir okuyucunun fotoğraftaki kişinin davacı olduğunu anlayamayacağını, bunun için ileri teknik bir inceleme gerektiğini; haberi ilk kez yayımlayanın kendisi olmadığını, mahkemenin haberi ilk kez yayımlayan ile haberi alıntılayan yayın kuruluşları arasında bir ayrım gözetmediğini savunmuştur. İyi niyetli hareket ettiğini, hakaret ve iftira kastı olmadığını savunan başvurucu adil yargılanma hakkı ile ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

B. Değerlendirme

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucu, her ne kadar ifade ve basın özgürlükleri ile birlikte gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de ihlal iddiasının özünün ifade ve basın özgürlüklerine ilişkin bir müdahalenin varlığına yönelik olduğu anlaşıldığından somut olayın koşullarında şikâyetin bir bütün olarak Anayasa'nın “Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti” başlıklı 26. ve “Basın hürriyeti” başlıklı 28. maddeleri kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür. Anayasa’nın 26. ve 28. maddelerinin ilgili kısmı şöyledir:

“Madde- 26 Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

…

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.”

…

Madde 28- Basın hürdür, sansür edilemez…

…

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

21. Başvurucunun yayımladığı haber sebebiyle üçüncü kişilerin kişilik haklarına saldırdığının kabulüyle manevi tazminat ödemesine karar verilmesinin ifade ve basın özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğunun kabul edilmesi gerekir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

22. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerini ihlal edecektir. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

23. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

24. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı görülmüştür.

ii. Meşru Amaç

25. Müdahalenin başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(1) Demokratik Toplum Düzeninin Bir Gereği Olarak İfade ve Basın Özgürlüğü

26. Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü ile onun özel güvencelere bağlanmış şekli olan ve Anayasa'nın 28. maddesinde düzenlenen basın özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için hayati unsurlardan birini oluşturduğunu pek çok kez ifade etmiştir (Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 34-36). Bu bağlamda ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğü herkes için geçerlidir ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Bekir Coşkun, §§ 34-36). Basın özgürlüğünün kamuoyuna çeşitli fikir ve tutumların iletilmesi, bunlara ilişkin bir kanaat oluşturması için en iyi araçlardan birini sağladığı açıktır (İlhan Cihaner (2) [1.

B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63).

(2) Basının Ödev ve Sorumlulukları

27. Bununla birlikte Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri sınırsız bir ifade özgürlüğü garanti etmemektedir. Anayasa'nın 12. maddesinin "Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder." şeklinde düzenlenen ikinci fıkrası, kişilerin sahip oldukları temel hak ve özgürlükleri kullanırken ödev ve sorumluluklarına da gönderme yapmaktadır. 26. maddenin ikinci fıkrasında yer alan sınırlamalara uyma yükümlülüğü, ifade özgürlüğünün kullanımına basın için de geçerli olan bazı görev ve sorumluluklar getirmektedir (basının görev ve sorumluluklarına ilişkin olarak bkz. Fatih Taş [GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, § 67; Erdem Gül ve Can Dündar [GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 89; Orhan Pala [2. B.], B. No: 2014/2983, 15/2/2017, § 46; Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 43). Bu görev ve sorumluluklar başkalarının şöhret ve haklarının zarar görme ihtimalinin bulunduğu ve özellikle ismi verilen bir şahsın itibarının söz konusu olduğu durumlarda özel önem arz eder (Orhan Pala, § 47).

28. Demokratik bir toplumda basının işlevlerini tam anlamıyla yerine getirebilmesi için özgür olması kadar sorumluluk bilinci ile hareket etmesi şarttır. Basın özgürlüğünde belli ölçüde abartıya ve hatta tahrik yoluna başvurmak mümkün olsa da bu özgürlük aynı zamanda ilgililerin meslek ahlâkına saygı göstererek doğru ve güvenilir bilgi verecek şekilde ve iyi niyetli olarak hareket etmelerini de zorunlu kılmaktadır (İlhan Cihaner (2), § 60; Orhan Pala, § 48; Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş. [GK], B. No: 2013/2623, 11/11/2015, § 42).

29. Gerçekten de kötü niyetli olarak gerçeğin çarpıtılması bazen kabul edilebilir eleştiri sınırlarını aşabilir. Gerçeğe uygun bir beyana, kamunun gözünde yanlış bir imaj uyandırabilecek vurgular, değer yargıları, varsayımlar hatta imalar eşlik edebilmektedir. Dolayısıyla haber verme görevi zorunlu olarak ödev ve sorumluluklar ve basın kuruluşlarının kendiliğinden uymaları gereken sınırlar içermektedir. Bu durum özellikle basında yer alan söylemlerde isimleri zikredilen kişilerin ciddi şekilde itham edilmeleri hâllerinde geçerlidir (İlhan Cihaner (2), § 61; Orhan Pala, § 48; Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş., § 43).

30. Olgusal isnatlar içeren ifadeler kapsamında basının gazetecilik etik ilkelerine uygun olarak ve iyi niyetle topluma doğru ve güvenilir bilgi sağlama ödev ve sorumluluğunu yerine getirip getirmediği belirlenirken, ileri sürdüğü olgusal iddiaların doğruluğu konusunda yeterli araştırmayı yapıp yapmadığı denetlenmelidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Çetin Doğan (2) [GK], B. No: 2014/3494, 27/2/2019, § 63; Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti. (2) [GK], B. No: 2016/12313, 26/12/2019, § 51). Bu denetleme gazetecinin olgusal isnatlar konusunda yeterli bir kaynak gösterip göstermediğine, gösterilen kaynağa yayının yapıldığı zamanda ne dereceye kadar güvenebileceğine ve bu güvenle orantılı olarak kaynağın doğruluğunu teyit etmek açısından imkânları dâhilinde harekete geçip geçmediğine ilişkin bir değerlendirme içermelidir. Bu değerlendirmede, olgusal isnadın konusu ve ifade ediliş biçimi de hiç kuşkusuz gözönüne alınmalıdır (Çetin Doğan (2) [GK], § 58).

(3) Çatışan Haklar Arasında Dengeleme

31. Anayasa Mahkemesi mevcut başvuruya benzer olaylarda, başvurucu gazetecinin Anayasa’nın 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğü ve bu özgürlükle

bağlantılı olarak Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile davacının Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında koruma altına alınan şeref ve itibarın korunması hakkı arasında adil bir dengenin gözetilip gözetilmediğini değerlendirmektedir (Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 27; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 49; İlhan Cihaner (2), § 49). Şüphesiz ki bu değerlendirme soyut değildir.

32. Özellikle haberde kişinin fotoğrafının yayımlanmasının kişilik haklarına saldırı teşkil edip etmediği ya da şeref ve itibarın korunması hakkına mevcut saldırıyı ağırlaştırıp ağırlaştırmadığı değerlendirilirken kişinin tanınırlığı kadar fotoğrafın yayımlandığı bağlamın da önem arz ettiği unutulmamalıdır. Ünlü bir kişiyi kayıt altına alan paparaziler ya da sanığın görüntüsünü alan habercinin durumunda, her bir somut olayın kendine has şartları dikkate alınarak kişinin özel hayata saygı hakkı ile basının ifade özgürlüğü arasında adil denge kurulmalıdır.

33. Bu kapsamda çatışan haklar arasında dengeleme yapılabilmesi için mevcut olaya uygulanabilecek kriterlerden bazıları şu şekildedir:

i. Yayında kamu yararı bulunup bulunmadığı, yayının genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı (Çetin Doğan (2), § 62)

ii. Toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı (İbrahim Okur (2) [1. B.], B. No: 2018/12363, 26/5/2021, § 28)

iii. Haberin yayımlandığı bağlam (Bekir Coşkun, § 59)

iv. Haberin konusu, kullanılan ifadelerin türü, içeriği, şekli ve sonuçları (Mehmet Selim Acet [1. B.], B. No: 2020/10101, 8/2/2024, § 36)

v. Basın özgürlüğünün korumasından faydalanan kişilerin meslek ahlakına saygı gösterip göstermedikleri, doğru ve güvenilir bilgi verecek şekilde ve iyi niyetli olarak hareket edip etmedikleri (Çetin Doğan (2), §63; Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti. (2) [GK], B. No: 2016/12313, 26/12/2019, § 59)

vi. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük derecesi ile ilgili kişinin önceki davranışları (Hüseyin Kocabıyık [1. B.], B. No: 2020/15593, 22/11/2022, § 25)

vii. Kamuoyu ile haberin konusu üçüncü kişilerin kullanılan ifadeler karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı (Bekir Coşkun , § 69; Ali Suat Ertosun (9) [2. B.], B. No: 2013/1299, 21/1/2016, § 33)

viii. Fotoğrafın kimliği ifşa edecek şekilde yayımlanmasının habere katma değer sağlayıp sağlamadığı (Sadi Yıldırımoğlu [1. B.], § 63)

34. Anayasa Mahkemesi başvurunun koşullarına göre yukarıda sayılan kriterlerin derece mahkemelerince gerektiği gibi değerlendirilip değerlendirilmediğini denetler (Nilgün Halloran, § 44; Ergün Poyraz (2), § 56; Kadir Sağdıç, §§ 58-66; İlhan Cihaner (2), §§ 66-73). Şüphesiz ki bu denetim başvurucu hakkındaki haberlerin -yayımlandığı bağlamdan kopartılmaksızın- olayın bütünselliği içinde incelenmesini gerektirir (Nilgün Halloran, § 52; Önder Balıkçı, § 45). Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılayan değerlendirmelerin yapılmaması başvurucunun iddia ettiği üzere anayasal haklarını ihlal edecektir.

(4) İlkelerin Olaya Uygulanması

35. Somut olayda davacının fotoğrafı, başvurucunun BBC Türkçenin yaptığı 15/5/2014 tarihli haberi eleştirmek amacıyla hazırladığı bir başka haberde (bkz. §§ 7-8) davacının kimliğinin tanınmasına elverişli şekilde yayımlanmıştır. İlerleyen süreçte BBC Türkçenin eleştirilerin odağındaki haberinde ifadelerine yer verilen iki kadının başvurucunun yayımladığı fotoğraftaki kadınlar olmadığı ortaya çıkmış, fotoğrafların başvurucunun yayımladığı haberin içeriği ile herhangi bir bağlantısı olmadığı anlaşılmıştır. Başvurucu, bu sebeple davacıya manevi tazminat ödemek zorunda kalmıştır. Başvurucu; haberi ve davacının fotoğrafını ilk defa kendisinin yayımlamadığını, gazeteci olarak iyi niyetle hareket ettiğini, manevi tazminat ödemesinin ifade ve basın özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

36. Anayasa Mahkemesi daha önce, yayımlanması sorunlu bilgilerin içeriğinin bir kez bilinir hâle geldikten sonra bu bilgileri yayan bir gazeteciye uygulanan yaptırımların meşruiyetinin tartışmalı hâle geldiğinin altını çizmiştir. (Hakan Yiğit [2. B.], B. No: 2015/3378, 5/7/2017, § 56). Buna karşın daha önce bir konuda bazı bilgilerin kamuya açıklanmış olması, daha sonra aynı konuda yapılan her türlü yayını otomatik olarak bir meşruiyet şemsiyesi altına da almayacaktır. Bunun için sonraki yayında yer alan bilgiler zaten halka açıklanmış, somut olaydaki gibi vakalarda kişilerin itibarlarının korunmasına ilişkin amaç önemli ölçüde ortadan kalkmış ve ifade özgürlüğüne yönelik sınırlama ile engellenmek istenen zarar önceden vuku bulmuş olmalıdır (Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti. (2), § 48).

37. Somut olaya gelince, başvurucunun yayımladığı haberde davacının fotoğrafı açıkça paylaşılmış ve davacıdan sahtekar olarak bahsedilmiştir. BBC Türkçenin haberinde yayımlanan görüntülerdeki kadınlardan birinin davacı olduğu kabul edilerek kurgulanan haberde şüphesiz ki "Geçtiğimiz gün 'Somalı madenci yakını kadınlar' diyerek iki yarım başörtülü kadına mikrofon uzatan BBC'nin yalanı ortaya çıktı."; "Gezi'deki 'Müftü karısı tezgahı' bu kez BBC Türkçe muhabirleri eliyle Soma'da planlandı."; "Gezi kalkışmasına 'Müftü karısıyım' diyerek başına bir örtü geçirip provokasyon yapan CHPli [G.T.C.] vakasının aynısı Soma'da yaşandı."; "Ancak bugün o kadının nasıl bir provokatör olduğu kanıtlarıyla ortaya çıkarıldı. Karşımızda ikinci 'müftünün karısı' vakası vardı. İşte ikisi de normalde başı açık olan kadınları deşifre eden o belgeler: [...]." şeklindeki ifadeler açıkça davacıyı hedef göstermektedir.

38. Somut olayda BBC Türkçenin haberinde görüntüleri yayımlanan kadınlarla herhangi bir ilgisi olmayan davacının provokatör, sahtekar olarak nitelendirilerek pek çok yayın kuruluşunun birbirinden alıntılayarak yaptıkları gerçeğe aykırı haberlerde fotoğrafının tanınmasına elverişli şekilde yayımlanmasının sorumlu gazetecilik anlayışı ile bağdaşmadığı açıktır. Anayasa Mahkemesine göre, olgusal gerçekliğe dayanmayan haberin ilk defa başvurucu tarafından yayımlanmamış olması başvurucunun gerçeğe aykırı yaptığı haberin sonuçlarından bütünüyle muaf tutulmasını sağlamayacaktır. Gerçekten de aksinin kabulü, gazeteciyi alıntı yaptığı haberler yönünden sorumluluktan mutlak bir muafiyet koruması altına alacak, gazetecinin üzerine düşen iyi niyetli hareket etme ve haberin doğruluğuna ilişkin gerekli araştırmayı yaparak doğru ve güvenilir bilgiyi kamuya sunma ödevini anlamsız hâle getirecektir.

39. Üstelik gerçeğe aykırı haberin tek bir yayın kuruluşu tarafından yayımlanmasının ötesinde, alıntı yapmak suretiyle onlarca yayın kuruluşu tarafından haberleştirilmesi ifade ve basın özgürlüğüne getirilen sınırlamanın konusu olan zararı daha da ağırlaştırmaktadır. Buna ilaveten, dijital dönüşümle beraber geleneksel medya rutininin de dönüştüğü, internet

yoluyla bu tarz haberlerin kısa sürede geniş kitlelere ulaştığı da unutulmamalıdır. Bu durumda toplumun geniş kesimlerinin son derece hassas olduğu meselelerde gazetecilerin okuyucunun dikkatini çekme kaygısıyla, mevcut haberi daha sansasyonel hâle getirmek amacıyla görünür gerçeği aşırı düzeyde çarpıtmasının yahut olayların olduğundan tamamen farklı şekilde anlaşılmasına elverişli bir üslup kullanmasının ya da gerçeğe açıkça aykırı haber yapmasının gazetecilik etik ilkeleriyle bağdaşmadığı vurgulanmalıdır. Şüphesiz ki bir gazeteci, haberine konu ettiği meseleleri kendi penceresinden yorumlama özgürlüğüne sahiptir. Diğer yandan somut olayda olduğu gibi haberin konusu yapılan üçüncü kişilerle ilgili doğru olmadığı tartışmasız olgusal iddiaların gerçeğe aykırı bir şekilde okuyucuya aktarılmasının gazetecilik faaliyetinin ötesine geçeceği ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmelidir.

40. Davacı, başvurucunun da içinde olduğu onlarca yayın kuruluşu tarafından, BBC Türkçe tarafından yapılan haberle (bkz. § 4) bir ilgisi olmamasına rağmen fotoğrafı da yayımlanarak provokatör ve sahtekar olarak nitelendirilmiştir. Bu noktada davacının isim ve soy isminin paylaşılmamasının mevcut zararı ortadan kaldıracağını söylemek mümkün görünmemektedir. Şu hâlde, başvurucunun yaptığı haber davacının şeref ve itibarının korunması hakkı bağlamında gazetecilik etik ilkeleri ile uyumlu değildir.

41. Anayasa Mahkemesi daha önce Sadi Yıldırımoğlu kararında kişinin kişisel veri niteliğindeki fotoğrafının haber içeriğinde tanınmasına elverişli şekilde yayımlanmasının şeref ve itibarının korunması hakkının ihlali olup olmadığını incelerken hangi hususların ele alınacağını belirtmiştir. Bunlar: ilgili kişinin tanınırlığı; ilgili kişinin önceki davranışları ve haberin konusu; yayımlandığı içerik, yayımlanma şekli ve yayımlanmasının sonuçları; genel yarara ilişkin bir tartışmaya sunduğu katkı; fotoğrafların elde edilme yöntemi olarak sayılabilir (Sadi Yıldırımoğlu [1. B.], § 62). Somut olaya gelince, söz konusu kriterlerin değerlendirilmesine gerek duyulmamıştır. Zira başvurucu, açıkça haberin içeriği ile herhangi bir organik bağı bulunmayan davacının fotoğraflarını habere ekleyerek okuyucunun görsel hafızasında provokatör, sahtekar ibaresi ile birlikte yer etmesini sağlamış; davacıyı hedef göstermiştir. Oysa bir gazetecinin mesleğinin etik ilkeleri ışığında, iyi niyetle topluma doğru ve güvenilir bilgi sağlama ödev ve sorumluluğunu yerine getirmesi gereklidir.

42. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Selim Acet başvurusunda haberin içeriğindeki bilgilerin gerçekle bağdaşmadığı uydurma bir metnin basın özgürlüğünden faydalanamayacağının altını çizmiştir. Hiç şüphesiz kişiler hakkında, isimleri ya da fotoğrafları gibi tanınmalarına imkân verecek veriler de kullanılarak, yalan haber yapılması basının ödev ve sorumlulukları ile çatışmaktadır (Mehmet Selim Acet, § 35).

43. Yukarıdaki değerlendirmelerin tamamı ve yargı mercilerinin farklı çıkarları dengelerken sahip oldukları takdir payları dikkate alındığında, Bölge Adliye Mahkemesinin takdir ettiği manevi tazminatın ilgili ve yeterli şekilde gerekçelendirildiği ve ölçülü olduğu kabul edilmelidir. Somut olaydaki gibi vakalarda açıkça gazetecilik etik ilkelerine aykırı hareket eden bir gazeteciye yaptırım uygulanmaması, yayın kuruluşlarının gazetecilik etik ilkelerine uyumlu şekilde faaliyet gösterme kaygısı taşımaksızın görünür gerçeğe uygunlukla sınırlı yüzeysel bir yaklaşım benimseyerek haberin konusu bilgiyi sansasyon kaygısıyla çarpıtarak, gerçeğe aykırı yalan bilgileri okuyucuya ulaştırmalarına sebep olma riski taşımaktadır.

44. Başvurucunun ifade ve basın özgürlüğüne yapılan müdahalede yargı makamlarının, yukarıda belirtilen ölçütlere göre, ilgili ve yeterli bir gerekçe oluşturdukları, dolayısıyla

müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

45. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğü ile basın özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İÇİM NURAY YANMAZ

B. No: 2023/15469 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/15469

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İÇİM NURAY YANMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/15469)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : İçim Nuray YANMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca verilen tedbir kararına yönelik esaslı iddiaların itiraz mercii tarafından karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 6284 sayılı Kanun uyarınca başvurucu aleyhine tedbir talep edilmiştir. Mahkeme, tedbir talebinin kabulüne karar vermiştir. Başvurucunun karara karşı yaptığı itiraz kesin olarak reddedilmiştir. İtiraz merciinin gerekçesinde mahkemenin değerlendirmesinde herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı, itiraz eden tarafça da aksine yeni herhangi bir delil sunulmadığı yahut yaklaşık ispata yakın emare bulunmadığı açıklanarak itirazın reddine karar verildiği belirtilmiştir.

3. Başvurucu, nihai hükmü 2/2/2023 tarihinde öğrendikten sonra 22/2/2023 tarihinde süresi içerisinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Başvurucu 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen tedbir kararına yönelik esaslı iddialarının

itiraz mercii tarafından karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, ayrıca uygulanan tedbirin mahiyeti gereği maddi ve manevi varlığın korunması hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğinden de yakınmaktadır. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

5. Başvuru, gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

6. Anayasa Mahkemesi, gerekçeli karar hakkı yönünden olay ve olguları somut başvuru ile benzer iddiaları Salih Söylemezoğlu ([1.B.], B. No: 2013/3758, 6/1/2016) ve Erdal Türkmen ([2.B.], B. No: 2016/2100, 4/4/2019) ve S.M. ([GK] B. No: 2016/6038, 20/6/2019) kararlarında incelemiş; uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararlarda Anayasa Mahkemesi, Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı gereği itiraz merciince başvurucuların beyan ve delillerinin etkili bir şekilde karşılanması gerektiğini belirterek söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle başvurucuların gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir.

7. Başvuruya konu olayda lehine tedbir isteyenlerin başvurucunun annesi ve kardeşleri oldukları ve şiddete uğrama tehlikesi altında bulunduklarını iddia ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda mahkemece tedbir isteyenlerin ısrarlı takip mağduru oldukları kabul edilerek 6284 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin tedbiren uygulanması gerektiği kanaatine varılmıştır. Başvurucu; anılan mahkeme kararına karşı itiraz dilekçesinde kararın sadece tedbir isteyenlerin beyanlarına dayandığını, aleyhine hiçbir delil sunulmadığını, iddia edilen hususların gerçek dışı olduğunu, iddia edilenin aksine 11/1/2023 günü kendisinin şiddete maruz kaldığını ve ilçe emniyet müdürlüğüne sığındığını ayrıca bu hususta şikâyetçi olduğunu belirtmiştir. Mahkeme kararında başvurucunun iddialarıyla ilgili bir değerlendirme ve gerekçe bulunmamasına rağmen itiraz merciinin de bu hususta somut bir değerlendirme yapmadığı, verilen tedbir kararına yapılan itirazın neden reddedildiğinin asgari düzeyde dahi açıklanmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle yukarıda anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

9. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden başvurucunun diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

10. Başvurucu, ihlalin tespiti ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1.B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı açık olduğundan tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

11. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı

uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Alanya 2. Aile Mahkemesine (E.2023/13 D.İş, K.2023/12) iletilmek üzere Alanya 1. Aile Mahkemesine (E.2023/59 D.İş, K.2023/60) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 1.480,40 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLE KAYA VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/21841 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/21841

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLE KAYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/21841)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Güle KAYA ve diğerleri [bkz. ekli tablonun (C) sütunu]

Vekili : Av. Ziver AKSEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırmasız el atılması, kamulaştırmasız el atma tazminatı olarak hükmedilen bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması, yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2023/21841 numaralı başvuru ile birleştirilmesine Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucu Hikmet Unvar'ın adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek

ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma bedellerinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma bedellerinin enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle, başvurucuların Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Yargılamanın Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia Yönünden

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiayla ilgili olarak diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

8. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

9. Kamulaştırmasız el atma bedelinin değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculardan Hikmet UNVAR'ın adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara ekli listenin (F) sütununda belirtilen net tutarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ekli listenin (E) sütununda gösterilen harç tutarlarının belirtilen şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ekli listenin (G) sütununda yer alan vekalet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MATİATE TURİZM PETROL İNŞAAT NAKLİYAT GIDA SAN. TİC. LTD. ŞTİ. VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/84803 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/84803

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MATİATE TURİZM PETROL İNŞAAT NAKLİYAT GIDA SAN. TİC. LTD. ŞTİ. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/84803

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Matiate Turizm Petrol İnşaat Nakliyat Gıda San. Tic. Ltd. Şti. ve diğerleri [bkz. ekli tablonun (C) sütunu]

Vekili : Av. Ziver AKSEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesi uyarınca hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2023/84803 numaralı başvuru ile birleştirilmesine Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

4. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2. B.], B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019). Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır. Başvurularda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (G) sütununda yer alan vekâlet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VELİ AKCAN

B. No: 2024/1258 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/1258

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

VELİ AKCAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/1258)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Veli AKCAN

Vekili : Av. Sedat ÖZDEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yakalama sonrası derhâl hâkim huzuruna çıkarılmama nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Karadeniz Ereğli Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) taksirle ölüme ve yaralanmaya neden olma iddiasıyla başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucuyu taksirle ölüme veya yaralanmaya neden olma suçundan tutuklanması istemiyle Alaplı Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir.

4. Hâkimlik 26/7/2023 tarihinde tutuklama talebinin reddine ve başvurucuya yönelik haftanın belirli günleri kolluk birimlerine imza verme ve yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirleri uygulanmasına karar vermiştir.

5. Başsavcılık bu karara itiraz etmiştir. Alaplı Asliye Ceza Mahkemesi 27/7/2023 tarihinde itirazı kabul ederek başvurucunun anılan suçtan tutuklanmasına ve hakkında tutuklamaya yönelik yakalama emri çıkarılmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu 28/7/2023 tarihinde kolluk görevlilerine teslim olmuş ve aynı tarihte

Zonguldak M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hazır edilerek Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) üzerinden savunmada bulunmuştur. Alaplı Asliye Ceza Mahkemesi savunmasının ardından başvurucunun taksirle ölüme veya yaralanmaya neden olma suçundan tutuklanmasına karar vermiştir.

7. Başvurucu tutuklama kararına itiraz etmiş, itirazı Karadeniz Ereğli Ağır Ceza Mahkemesinin 31/7/2023 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

8. Başsavcılık 20/9/2023 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında tutuklama kararına konu olan suçtan cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

9. Karadeniz Ereğli Ağır Ceza Mahkemesi iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

10. Devam eden süreçte başvurucu, tutukluluğunun devamına yönelik kararlara müteaddit defa itiraz etmiş; son olarak Karadeniz Ereğli Ağır Ceza Mahkemesinin tutukluluk hâlinin devamına dair 15/12/2023 tarihli kararına karşı itirazı, Zonguldak 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 20/12/2023 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

11. Bu karar başvurucuya 25/12/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 28/12/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Karadeniz Ereğli Ağır Ceza Mahkemesi 8/1/2024 tarihinde yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulamak suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

13. Yargılamanın sonunda 12/3/2025 tarihinde başvurucunun taksirle bir kişinin ölümüne ve birden fazla kişinin yaralanmasına neden olma suçundan 5 yıl 10 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

14. Bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla yargılama istinaf kanun yolu aşamasında derdesttir.

15. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu; tutuklamaya yönelik yakalama kararı sonrası 28/7/2023 tarihinde kolluk görevlilerine teslim olduğunu ancak doğrudan hâkim huzuruna çıkarılması gerekirken hakkında usulüne uygun verilmiş bir tutuklama kararı mevcut olmadığı hâlde ceza infaz kurumuna götürüldüğünü ve aynı tarihte SEGBİS üzerinden yapılan duruşmada 28/7/2023 tarihli tutuklama kararı verildiğini, belirtilen hukuka aykırı sürecin 28/7/2023 tarihli tutuklama tedbiri ile tutukluluğunun devamını da hukuksuz hâle getirdiğini belirterek bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

18. Tutuklamaya yönelik yakalama kararına bağlı olarak kolluk görevlilerine teslim olan başvurucu, esasen usulüne uygun bir tutukluluk incelemesi için derhâl hâkim huzuruna çıkarılması gerekirken ceza infaz kurumuna götürülmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri

sürmektedir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin beşinci fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi hâkim/mahkeme önüne çıkarılmama şikâyetine ilişkin olarak Salih Sönmez ([2. B.], B. No: 2016/25431, 28/11/2018) kararında yaptığı incelemede; başvurucunun inceleme tarihi itibarıyla hâkim/mahkeme önüne çıkarılmış olduğunu, bu nedenle verilecek bir ihlal kararının başvurucunun yeniden hâkim önüne çıkarılmasını ve serbest kalmasını sağlamayacağını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, bu bağlamda yalnızca kişinin hâkim/mahkeme önüne çıkarılmamasıyla ilgili bir hak ihlalinin tespiti ve gerekiyorsa belli bir miktar tazminata hükmedilmesiyle yetinileceği değerlendirmesini yapmış ve ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak asıl dava sonuçlanmamış da olsa 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Salih Sönmez, §§ 164-167).

20. Somut olayda başvurucu hakkında 27/7/2023 tarihinde tutuklamaya yönelik yakalama emri çıkarılmış ve başvurucu 28/7/2023 tarihinde kolluk görevlilerine teslim olmuştur. Başvurucu, teslim olduktan sonra derhâl hâkim huzuruna çıkarılmamakla birlikte götürüldüğü ceza infaz kurumunda aynı gün duruşmaya -SEGBİS üzerinden müdafi eşliğinde- katılmış ve savunmasını yapmıştır. Duruşma sonucunda başvurucu 28/7/2023 tarihli kararla tutuklanmıştır. Dolayısıyla inceleme tarihi itibarıyla hâkim önüne çıkarılmış olan başvurucunun iddiası bakımından anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum mevcut değildir.

21. Öte yandan başvurucu, hukuka aykırı olduğunu ifade ettiği mezkûr sürecin 28/7/2023 tarihli tutuklama tedbiri ile tutukluluğunun devamını hukuksuz hâle getirdiğini de iddia etmiştir. Bununla birlikte başvurucunun suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiği ve tutuklama kararı ile tutukluluğun devamına ilişkin kararların gerekçe içermediği şeklinde herhangi bir iddiasının bulunmadığı görülmüştür. Bu hususla birlikte yukarıda ulaşılan sonuç gözetildiğinde, başvurucunun kolluk görevlilerine teslim olduktan sonra derhâl hâkim huzuruna çıkarılmayıp ceza infaz kurumuna götürülmesinin 28/7/2023 tarihli tutuklama tedbiri ile tutukluluğunun devamını hukuksuz hâle getirdiği iddiası yönünden inceleme yapılması gerekli görülmemiştir.

22. Açıklanan gerekçelerle başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Derhâl hâkim önüne çıkarılma güvencesine uyulmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

C. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BERK EROĞLU

B. No: 2024/10939 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/10939

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BERK EROĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/10939)

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Berk EROĞLU

Vekili : Av. Gürkan ÇETİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması ve tutukluluğa itiraz incelemesinde alınan savcılık görüşünün bildirilmemesi nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) araç alım satım işlemlerinde dolandırıcılık yapıldığı ihbarı üzerine bir soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, anılan soruşturma kapsamında 10/1/2024 tarihinde gözaltına alınmıştır. Başvurucu ifadesinde herhangi bir dolandırıcılık eyleminde bulunmadığını ileri sürmüştür.

4. Başsavcılık, başvurucuyu nitelikli dolandırıcılık ve suç işlemek için kurulmuş örgüte üye olma suçlarından tutuklanması istemiyle Küçükçekmece Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir.

5. Hâkimlik 11/1/2024 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan tutuklanmasına karar vermiştir. Tutuklama kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Şüphelilerin üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyeti, dosya içerisinde bulunan deliller

itibariyle (Şüpheli A.F.M.nin ifadesi, şüpheli H.İ.S. nin ifadesi, müştekilerin beyanı, dosyada bulunan bilirkişi raporları , tanık Ömer'in dosyada bulunan beyanları, şüphelilerin ifadeleri, şüphelilerin teşhislerine ilişkin tutanaklar, dosyada bulunan tüm bilgi ve belgeler, tanık beyanları) şüphelilerin atılı suçu işlediği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli suç şüphesinin bulunması, atılı suçun CMK 100/3 md. Sayılı suçlardan oluşu, atılı suçun işleniş şekli, şüphelilerin dosyaya yansıyan kişilik özellikleri, yakalanış şekli, atılı suç için kanunda öngörülen ceza miktarı göz önüne alındığında şüphelilerin kaçacağı ve saklanacağı hususunda Hakimliğimizde oluşan şüphe de dikkate alındığında bu aşamada adli kontrol tedbirlerinin yeterli hukuki denetimi sağlamayacağı, atılı suç için kanunda öngörülen ceza miktarı göz önüne alındığında tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu değerlendirilerek CMK 100 ve devamı maddeleri gereğince Şüphelilerin AYRI AYRI TUTUKLANMALARINA ...[karar verildi.]"

6. Başvurucu tutuklama kararına itiraz etmiş, itirazı Küçükçekmece 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 26/1/2024 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Ret kararı başvurucuya 2/2/2024 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 5/2/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başsavcılık 14/5/2024 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında tutuklama kararına konu olan suçlardan cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır. İddianamede, dolandırıcılık yapma amacıyla kurulduğu belirtilen suç örgütü hakkında bilgiler verilerek başvurucunun bu yapılanma ile bağlantılı olduğu ve bu yönde faaliyette bulunduğu ileri sürülmüştür. İddianamede suçlamalara esas alınan temel olgular ve değerlendirmeler şöyledir:

i. Başsavcılık, başvurucunun suç örgütünde araç devir teslim sorumlusu olarak üç ayrı dolandırıcılık eylemine iştirak ettiğini belirterek buna ilişkin tanık beyanlarına dayanmıştır. Bu beyanların ilgili kısımları şöyledir:

- Tanık Y.İ.nin beyanı şöyledir :

“... Ben İstanbul ve Mersin İllerinde faaliyet gösteren bir iş insanıyım. Mersin ilinde yaşarım. Oğlum İzmir Ekonomi Üniversitesinde öğrenim görmektedir. 2022 yılı Ekim yada Kasım ayı içerisinde oğlumun sınıftan arkadaşı Berk Eroğlu oğluma İstanbulda kadın doğum uzmanı olan ağabeyi R.E.E.nin TMSF'de üst mevkilerde tanıdıkları olduğunu, bu tanıdıkları vasıtası ile icradan el konulan araçları ihale ile satın aldıklarını, sonrasında piyasa fiyatının çok altında bir fiyatla satışa çıkardıklarını istememiz durumunda ağabeyi nin bize yardımcı olabileceğini anlatmış. Oğlum bana bu durumu anlatınca birlikte İstanbul'a geldik. Etiler'de ismini ve adresini hatırlamadığım bir kafede R.E.E., A.B.Y., Berk EROĞLU ve Kamuran isimli şahısla buluştuk.Bu görüşmede araç satışına ilişkin detayları aldık.Sonrasında Etiler Bebek'te bulunan bir restoranda bu işin patronu konumunda olan Kaan isimli şahısla yanımızda E.E., Berk EROĞLU, A.B.Y., Kamuran ve H.İ.S. olduğu halde bir araya geldik. Görüşmede Kaan büyük ebatlı galericilik araç alım satım işi yaptığını anlattı. Bana bir araç listesi gösterdiler. Bana gösterilen listeden 1 adet 2018 model Renault megane model araç için 500.000 TL ve 2 adet Reanult Smybol marka araç için 600.000 TL parayı parça parça olarak BV otomotiv, R.E.E. ve Berk EROĞLU'nun hesaplarına gönderdim. Araçların 1 hafta içerisinde teslim edileceği söylendi. 1 hafta sonra bu 3 aracın TSMF 'den çkış yaptığı belirtildi ve araçlar bana gününde teslim edildi. ... Oluşan tabloya ve daha önce 3 aracı

sorunsuz şekilde teslim almaya güvenerek Mercedes E serisi ve 2018 model Wolsvagen Passat marka araç için kayıt açtırdım. Mercedes E serisi için 1 Milyon 250 bin TL , Passat model araç için 900 Bin TL'yi aynı şekilde BV Otomotiv R.E.E. ve Berk EROĞLU'nun hesabına parça parça yatırdım.

...

Bu araçların güncel değerleri o değerlerin çok çok daha üstündedir. Yaklaşık 4 milyon civarındadır. Parayı yatırdıktan sonra beklemeye başladım ancak araçlarım teslim edilmedi. ... Biraz daha bekledim ancak sonuç alamayınca R.E. yi aramaya devam ettim. Bir aramamda doktorun yanında bulunan şahıslardan biri telefonu aldı ''bir daha bu numarayı ararsan senin kafanı keseceğim neredeysen bana konumunu at'' dedi. Bu şekilde telefonlarla tehditlerle oyalandım ancak paramı alamadım. R.E. sürekli olarak parayı ödeyeceğini söyleyerek beni oyalıyordu. Beni dolandıran Kaan isimli şahıs, Kamuran isimli şahıs, R.E.E., Berk EROĞLU, A.B.Y., H.İ.S. ve M.T. den şikayetçiyim. Bu olay sebebi ile uğradığım zarar 2 Milyon 150 bin TL ise de bu araçların güncel değeri 4 milyon TL'dir. Banka dekontları, whatsapp yazışmaları ve sözleşmeleri avukatım dilekçe ile dosyanıza sunacaktır...".

- Tanık S.K.nın beyanı şöyledir :

"... R.E.E. isimli şahsı, kardeşi olan Berk Eroğlu isimli şahsa 2019 yılında üniversite hazırlık döneminde özel ders vermem sebebi tanıdım. Kendisi ile arkadaş olduk ve samimiyetimiz ilerledi. 2023 yılı şubat ayında R.E.E. beni arayarak TMSF tarafından el konulan araçların ihalesinden şirket üzerine araç satın aldıklarını ve bu araçları piyasa değerinin altında sattıklarını söyledi. Beni düşündüğünü söyleyerek fırsattan yararlanmamı istedi... Ben F.C.Ö. adına araç satışı için vekalet verdim. Ayrıca 250.000,00 TL parayı R.E.E.nin şahsi hesabına banka aracılığı ile gönderdim. R.E.E., hem kendi hesabını hem de kardeşi olan Berk Eroğlu isimli şahsın banka hesabını para transfer işlemleri için kullanıyordu. Araç İstanbul'a gittikten sonra TEMSAT Otomotiv Ticaret Limited Şirketi adına satışı yapıldı. Satışa ilişkin evrakı dilekçem ekinde sundum. Bu süre zarfında R.E.E. ile irtibat halindeydim. Şubat ayından haziran ayına kadar beni oyaladı. Bana satmayı vaat ettiği aracı göndermedi. Bu süreç devam ederken beni Adana'da ikamet eden Ö.Ş. isimli şahıs arayarak R.E.E. isimli şahsın içerisinde olduğu örgütün TMSF tarafından el konulan araçların ihale usulü satın alınarak piyasa değeri altında satış yapılacağı vaadiyle dolandırıcılık yaptığını söyledi..."

- Tanık M.M.nin beyanı şöyledir :

"... R.E.E. nin gönderdiği BV Otomotiv İnşaat Ticaret Ltd. Şti isimli firmanın hesabına 02.12.2022 tarihinde 30.000 TL, 05.12.2023 tarihinde 463.100 TL gönderdim. Kalan 76.000 TL tutarı da Ö.K. vasıtası ile Dr. Refik'e verilmek üzere elden teslim ettim. Banka hesabına gönderilen paranın açıklama bölümüne Dr. Refik'in göndermiş olduğu dosyanumarası yazılı olan Mehmet MUTLU teslim tc. 26761756178 — 8720/4 5.20 Dizel yazarak gönderdim. Aracın bir hafta içerisinde teslim edeceğini söyledi. Verilen süre geldiğinde araç teslim edilmedi. Kendisini aradığımızda aracı teslim edeceğini söyleyerek sürekli bahane söyledi.

Bunun üzerine paramın iadesini istedim. Refik parayı ödeyeceğini söyledi. Süre geçmesine rağmen parayı ödemedi, bütün ısrarlarımıza rağmen 16.01.2023 günü TR02 0006 2000 3000 0006 6419 39 Iban numaralı Berk EROĞLU isimli şahsın hesabından 90.000 TL benim hesabıma açıklama bölümüne Borç yazarak para gönderdi.Kendisini her aradığımızda kendisinin bugün yarın diyerek oyalamaya devam etti, bu zamana kadar herhangi bir ödeme yapmadı."

- Şüpheli A.F.M.nin beyanı şöyledir :

"... R.E.E. mağdur toplama görevlisidir. Çevresi geniş olduğu için çevresi kullanılır. Ahmet isimli polis memuru Onur'un korumasıdır. Onur yakalamalı olduğu dönemde gündüzleri dışarı çıkmazdı. Bir işi olduğu zaman gece yanında mutlaka Ahmet ile birlikte çıkardı. Ahmet sürekli Onur'un yanındaydı. Bu şekilde yol uygulamalarından rahat şekilde geçiyordu. Ahmet eşkal olarak zayıf 1.70 boylarında, esmer, kısa saçlı,kirli sakallı doğu şivesi ile konuşan bir şahıstır. Onur Ahmet'e ford connect marka B.V. "Aydın bey" kod adını kullanır. Yardımcısı B.A.dır. B.V. ve B.A. Onur'un lüks araç kiralama işlerini yapar. Bu şekilde olur örneğin mağdur adayı İstanbul iline geldi para havalesini yaptı. Aracı teslim almayı bekliyor. Oyalama sürecinde göz boyamak için bir adet lüks araç kiralanır ve mağdurun altına verilir. Evrakların yetişmediği tescilin henüz onaylanmadığı bildirilir. Bu şekilde mağdur biraz daha oyalanır. Sonrasında araç yarın teslim edilecek denilerek kiralık araç geri alınır. Onun haricinde saha elemanları Barışlardan kiralanan araçları kullanır. Barışlar Bahçeşehirde kiralık araç şirketi işletirler ancak bu işleri ile ilgili olarak doğrudan Onur'un emri altındadırlar Onur talimat verdiğinde aracı temin edip teslim ederler. S.S. Onur'un silahlı korumalarından birisidir ayrıca yeri geldiğinde araç devir teslim işlerinde yardımcı olur karşılığında da Onur'dan harçlık alır. Facebook sosyal paylaşım sitesindeki hesabından kimliği bulunabilir. Berk Eroğlu örgütün araç devir teslimi ile ilgili saha elemanlarından biridir..."

- Şüpheli H.İ.S.nin beyanı şöyledir :

"... R.E.E. ile araba konusundaki ikinci temasım yanlış hatırlamıyorsam 31 Ağustos 2022 tarihiydi beni aynı şekilde whapsap uygulaması üzerinden sesli aradı, TMSF'den kendisi ve kardeşi üstüne tanımlanan kotanın bittiğini söyledi ve ''senin üzerine araç alabilir miyim'' dedi önceden tanımam ve güvenmem üzerine kimliğimi R.E.E.ye gönderdim benim hesabıma 148.000 TL para gönderdi. Hesabımdaki paranın 146.800 TL'sini BV Otomotiv isimli şirket hesabına göndermemi istedi. 2016 Peugeout Bipper açıklaması ile söylediği parayı bahse konu şirket hesabına gönderdim. Bu konuşmayı yaparken Hastane personellerinden bir kısmı yanımdaydı. R.E.E. 1 hafta sonra araç teslimi için beni İstanbul'a çağırdı aracın çıkacağını teslim almak için bizzat orada olmam gerektiğini söyledi. İstanbul'a gittim. Berk Eroğlu beni etiler ilçesinde bulunan bir noter şubesine götürdü. Aracı kendisini BV otomobil yetkilisi olarak tanıtan A.B.Y.den devraldım. Bu işlemler sırasında Berk yanımdaydı yapılan bütün işlemlerin şahidiydi. Abisinin bilgisi doğrultusunda beni yönlendiriyordu. R.E.E. nin evinde Berk Eroğlu ile kalıyordum. Devir işleminden bir gün sonra Berk Eroğlu beni yine etiler ilçesinde bulunan noter şubesine götürdü Berk'in

yönlendirmesi ile aracı Beşir'e devrettim. Geldikten sonra yaklaşık 2 hafta Berk Eroğlu ve R.E.E. ile birlikte kaldım. R.E.E. bana yeni bir araç devri olabileceğini söylüyordu..."

ii. Başsavcılık, başvurucu hakkındaki mali analiz raporuna göre başvurucunun hesabına çok sayıda para transferi yapıldığının tespit edildiğini belirtmiştir.

8. Küçükçekmece 5. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

9. Mahkeme 20/9/2024 tarihinde yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulamak suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

10. Bireysel başvuru inceleme tarihi itibarıyla yargılama ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

11. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

12. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini ve tedbir uygulanırken öğrenci olduğunun gözetilmediğini belirterek bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile eğitim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

14. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

15. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, nitelikli dolandırıcılık ve suç işlemek için kurulmuş örgüte üye olma suçlarından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

16. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

17. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında ve iddianamede temel olarak başvurucunun dolandırıcılık yapma amacıyla kurulduğu belirtilen suç örgütü ile bağlantılı olduğu ve bu yönde faaliyette bulunduğu iddiasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. §§ 5, 7).

18. Başvurucuya yönelik -soyut bir şekilde kanaat ve değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan ve birbirleriyle uyumluluk arz eden- tanık beyanları (bkz. § 7) ve başvurucunun para

transferlerini gösteren mali analiz raporu bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen [2. B.], B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun [2. B.], B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43; Zeynep Kaplan [1. B.], B. No: 2015/7311, 22/1/2019, § 52).

19. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

20. Somut olayda Hâkimlik tarafından başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan nitelikli dolandırıcılık ve suç işlemek için kurulmuş örgüte üye olma suçlarının niteliğine ve kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına dayanıldığı görülmektedir (bkz. § 5).

21. Dolayısıyla somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Hâkimlik tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş [1. B.], B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 61; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

22. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, § 151).

23. Somut olayda Hâkimliğin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214; Devran Duran, § 64).

24. Yukarıda ulaşılan sonuçlar karşısında başvurucunun tutuklama tedbiri nedeniyle eğitim hakkının ihlal edildiği iddiasının incelenmesi gerekli görülmemiştir.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

26. Başvurucu, soruşturma dosyasında gizlilik kararının bulunması nedeniyle hakkındaki suçlamaları ve bu suçlamalara dayanak delilleri öğrenemediğini belirterek bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

28. 5271 sayılı Kanun'un 260. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 267. maddesi uyarınca hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde mahkeme kararlarına karşı ilgililer itiraz kanun yoluna gidebilecektir. Soruşturma dosyasına şüpheli ve/veya müdafilerin erişiminin engellenmesi sonucunu doğuran ve 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2), (3) ve (4)

numaralı fıkraları ile 157. maddesine dayalı olarak alınan kararların da bu yönüyle itiraz kanun yoluna tabi olduğu görülmektedir (Adnan Erol [1. B.], B. No: 2020/27934, 15/3/2022, § 69).

29. Diğer yandan itiraz kanun yolunun inceleme konusu şikâyet açısından müdahalenin ortadan kaldırılması imkânı sunmadığına dair bir durum da tespit edilememiştir. Zira şüpheli ve/veya müdafiler itiraz kanun yoluna başvurduğunda itiraz mercii 5271 sayılı Kanun'un 260. maddesine bağlı olarak itirazı yerinde görebilecek ve müdahale konusu kararı ortadan kaldıracak nitelikte yeni bir karar alabilecektir (Adnan Erol, § 70).

30. Somut olayda başvurucunun soruşturma dosyasına erişimin engellenmesine ilişkin karara itiraz ettiğine ilişkin herhangi bir açıklamada bulunmayıp duruma ilişkin bilgi/belge sunmadığı görülmüştür. Buna göre başvurucunun olağan kanun yollarını tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu sonucuna varılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Tutukluluğa İtiraz İncelemesinde Alınan Savcılık Görüşünün Bildirilmediğine İlişkin İddia

32. Başvurucu, tutuklama kararına karşı yaptığı itirazın incelenmesi sırasında alınan savcılık görüşünün kendisine tebliğ edilmediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Anayasa Mahkemesi, tutukluluk incelemeleri sırasında alınan savcılık görüşünün şüpheli veya sanıklara bildirilmemesinin anayasal önem taşımadığını, içeriğinde başvurucunun cevap vermesini gerektirmeyen ve daha önce ileri sürülmemiş yeni bir olgudan bahsedilmeyen durumlarda savcılık görüşünün başvurucuya bildirilmemesinin önemli bir zarara da neden olmadığını ifade etmiştir (bkz. Devran Duran, §§ 106-122; Hüsame Emre [GK], B. No: 2022/101811, 31/7/2025).

34. Somut olayda, tutuklama kararına itiraz incelemesi sırasında alınan savcılık görüşünün bildirilmediği ileri sürülmüşse de başvuru formu ve eklerinde başvurucu, bu görüş yazısında kendisinin cevap vermesini gerekli kılan ve daha önce haberdar olmadığı yeni bir olgu bulunduğunu dile getirmemiştir. Ayrıca tutuklama kararına itirazın reddi kararının savcılık görüşüne dayanılarak verildiği yönünde bir tespit de bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvurucunun iddiaları bakımından anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum mevcut değildir.

35. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle başvurunun bu kısmının kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Tutukluluğa itiraz incelemesinde alınan savcılık görüşünün bildirilmemesi dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NURAY EBRAHAMOĞLU VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/31572 | Karar tarihi: 05.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/31572

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURAY EBRAHAMOĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/31572

Karar Tarihi: 5/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : Nuray EBRAHAMOĞLU ve diğerleri [bkz. ekli liste (C) sütunu]

Vekili : Av.Celal ATAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurulardan 2024/31572 numaralı bireysel başvuru dosyasında Birinci Bölüm İkinci Komisyon tarafından adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2024/31572 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 2024/41186 ve 2024/46564 Numaralı Başvurular Yönünden Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 7499 sayılı Kanun'la 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan

kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçlarının başvuruculara, ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin ise ekli listede gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TÜM BELEDİYE VE YEREL YÖNETİM HİZMETLERİ EMEKÇİLERİ SENDİKASI

B. No: 2019/39042 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/39042

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TÜM BELEDİYE VE YEREL YÖNETİM HİZMETLERİ EMEKÇİLERİ SENDİKASI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/39042)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucu : Tüm Belediye ve Yerel Yönetim Hizmetleri Emekçileri Sendikası

Vekili : Av. Nazan SAKALLI AKTAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, toplu sözleşmenin tarafı sendikanın üyesi olmayan kamu görevlilerinin daha yüksek aidat ödeyerek sosyal denge tazminatından yararlandırılmasına ilişkin toplu sözleşme hükmünün iptal edildiği gerekçesiyle sosyal denge sözleşmesi aidatı adı altında kesinti yapılamayacağına karar verilmesi nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun tarafı olduğu ve kamu işvereni ile imzaladıkları toplu sözleşmede sosyal denge tazminatına ilişkin hükümler yer almıştır. Buna göre sosyal denge tazminatından faydalanmaya ilişkin olarak "İşbu Toplu Sözleşmenin imzalandığı tarihte ve yürürlüğe girdiği 1/1/2016-31/12/2017 dönemleri içerisinde sözleşmenin tarafı olan sendikaya üye olmayanların memur taban aylığının %1 katı kadar aidat ödemeleri koşuluna bağlıdır." düzenlemesine yer verilmiştir.

3. Toplu sözleşmenin tarafı olmayan sendika tarafından anılan sosyal denge sözleşmesine

ilişkin düzenleme kapsamında yapılan kesintiye yönelik uygulamanın iptali talebiyle dava açılmıştır. Açılan davada İzmir 5. İdare Mahkemesi 5/6/2017 tarihinde davanın kabulü ile anılan işlemin iptaline karar vermiştir. Gerekçeli kararda; sözleşmeye taraf olan sendikanın dışında kalan sendikaların üyesi olan veya hiçbir sendikaya üye olmayan kamu görevlilerinden dayanışma aidatı veya başka adlar altında farklı oranlar üzerinden ödenti (aidat) alınmasına ilişkin hükümlerin, aynı kadro veya pozisyonlarda bulunan kamu görevlileri arasında ayrım (eşitsizlik) yaratacağı belirtilmiştir. Karar, İzmir Bölge İdare Mahkemesi 2. İdare Dava Dairesinin 27/12/2017 tarihli kararıyla uygun bulunarak kesinleşmiştir.

4. Başvurucunun toplu sözleşme imzaladığı Belediye 9/2/2018 tarihinde sosyal denge tazminatı sözleşmesinden yararlanmaya ilişkin aidat kesintisi yapılamayacağına ilişkin işlem tesis etmiştir. Başvurucu, anılan işleme yaptığı itirazın reddedilmesi üzerine işlemin iptali talepli dava açmıştır. İzmir 6. İdare Mahkemesi 28/3/2019 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararda; İzmir 5. İdare Mahkemesinin sosyal denge tazminatından yararlanmaya ilişkin kesinti yapılamayacağına dair karar verdiğini (bkz. §3), bu kararın kesinleştiğini ve dolayısıyla idarenin işleminin hukuka uygun olduğunu belirtmiştir. Anılan karara karşı yapılan istinaf başvurusunu İzmir Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesi 1/10/2019 tarihinde kesin olarak reddetmiştir.

5. Nihai karar 23/10/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 22/11/2019 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; sosyal denge sözleşmesinin 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu kapsamında düzenlenebilen, toplu sözleşme niteliği taşımayan kendine özgü dönemsel bir sözleşme olduğunu belirtmiştir. Sosyal denge sözleşmesinin ek ekonomik bir destek olduğunu, sendikal faaliyetler için motivasyon amacı taşıdığını, sendika üyesi olmayanların aynı şekilde yararlanmasının sendikanın varoluş nedenleriyle tamamen çeliştiğini iddia etmiştir. Başvurucuya göre idare mahkemelerinin bu sözleşmeyi iptal yetkisi bulunmadığı gibi toplu sözleşme ilkelerinin sosyal denge sözleşmesine kıyasen uygulanması da sendika hakkına müdahale teşkil etmektedir. Başvurucu, belirtilen nedenlerle adil yargılanma hakkı ile sendika hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Başvurucunun iddialarının özü sendika ile kamu işvereni arasında imzalanan sözleşme kapsamında sosyal denge aidatı kesintisi yapılmasına imkân verilmemesidir. Dolayısıyla ihlal iddialarının bir bütün olarak sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası [GK], B. No: 2020/17953, 9/1/2025) kararında en çok üyesi olan sendikanın üyesi olanlarla olmayanlara sosyal denge tazminatından yararlandırılması hususunda farklı muamele yapıldığının ilk bakışta anlaşılabilecek nitelikte olduğunu belirtmiştir. Kararda, durumları benzer olan kamu

görevlileri arasında sosyal denge tazminatı yönünden farklılık yaratıldığının ortaya konulduğu kabul edilmiş, farklı muamelenin varlığının ortaya konulmasından sonra bunun nesnel ve makul bir sebebe dayanıp dayanmadığına bakılması gerektiği vurgulanmıştır (anılan kararda bkz. §§ 58, 59).

11. Anılan kararda, toplu sözleşmenin tarafı sendikaya üye olanlarla olmayanlar arasındaki farklı muamelenin sendikalaşmayı teşvik amacı taşıyan nesnel ve haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı; nesnel ve haklı sebebe dayanıyorsa bu farklı muameleyle anılan sendikaya üye olmayanlara yüklenen külfetin orantılı olup olmadığı hususlarının ortaya konulması gerektiğinin altı çizilmiştir. Ancak mahkemelerce salt farklı oranlar üzerinden aidat alınmasının eşitsizliğe neden olacağı belirtilmiş; bu durumun nesnel ve haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı ve orantılı olup olmadığı hususlarının tartışılmadığı, bu koşullarda mahkemelerin Anayasa'nın 10. maddesine uygun bir inceleme yapmadıkları değerlendirilmiştir (anılan kararda bkz. § 60).

12. Eldeki başvuruda; öncelikle mahkemeler sosyal denge sözleşmesi kapsamında salt farklı oranlar üzerinden aidat alınmasının eşitsizliğe neden olacağı sonucuna ulaşmış, bu durumun nesnel ve haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı ve orantılı olup olmadığı hususlarına ilişkin bir değerlendirme yapmamışlardır. Sonrasında başvuruya konu mahkeme kararlarında ise eşitlik ilkesi kapsamında eksik inceleme yapan anılan yargısal değerlendirme esas alınarak sosyal denge aidatı kesintisinin yasal dayanağı bulunmadığı sonucuna ulaşılmış, daha ileri bir değerlendirmede bulunulmamıştır.

13. O hâlde somut olayda yalnızca Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası kararında sendika hakkı bağlamında ayrımcılık yasağının ihlal edildiği sonucuna ulaşılan ve dolayısıyla Anayasa'ya aykırı bulunan bir değerlendirmenin başvuruya konu mahkeme kararlarında esas alındığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda mahkemelerin başvurucu sendikanın tarafı olduğu toplu sözleşme kapsamında sosyal denge aidatı kesintisi yapılamayacağı sonucuna ulaşmasında sendika hakkının gerektirdiği düzeyde yeterli bir yargısal inceleme yapıldığı, ilgili ve yeterli gerekçe bulunduğu söylenemeyecektir.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 51. maddesinde düzenlenen sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı

uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

18. Bununla birlikte ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararı karşılığında başvurucuya 50.000 TL manevi tazminat verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 51. maddesinde düzenlenen sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 6. İdare Mahkemesine (E.2018/533, K.2019/472) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 364,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE;

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İ. D. (2)

B. No: 2020/2733 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/2733

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İ. D. BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2020/2733)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Osman ÖZDEMİREL

Başvurucu : İ.D.

Vekili : Av. Alkım Bengüsen DUYGULU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası dışındaki iddiaları Komisyon tarafından kabul edilemez bulunmuş, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır.

Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GİRAY BESEN VE NESLİHAN BESEN

B. No: 2020/6681 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/6681

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİRAY BESEN VE NESLİHAN BESEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/6681)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Osman ÖZDEMİREL

Başvurucular : 1.Giray BESEN 2.Neslihan BESEN

Vekil : Av. Yusuf SİRKECİOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurucuların makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası dışındaki iddiaları Komisyon tarafından kabul edilemez bulunmuş, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır.

Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYTAÇ ÜNSAL VE EBRU TİMTİK

B. No: 2020/22405 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/22405

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYTAÇ ÜNSAL VE EBRU TİMTİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/22405)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucular : 1. Aytaç ÜNSAL 2. Ebru TİMTİK

Vekilleri : Av. Nazan Betül VANGÖLÜ KOZAĞAÇLI Av. Fatih GÖKÇE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, açlık grevinin yol açtığı sağlık durumuna rağmen yetersiz koşullara sahip hastanede tutulma nedeniyle yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/8/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Başvurucular, sağlık durumlarının kötüye gitmesi nedeniyle tahliye edilmeleri yönünde tedbir kararı verilmesini talep etmiştir. Komisyon, COVID-19 salgını veya başka bir tıbbi nedenden kaynaklanan vakalara dayanılarak koşulların yetersiz olduğunun iddia edilmediği hastanelerde tedavi altında tutulan başvurucuların sağlık hizmetlerine erişim imkânına sahip oldukları hususunu dikkate alarak 11/8/2020 tarihinde başvurunun Bölüme gönderilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiş; başvurucular süresi içinde karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler doğrultusunda tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Genel Bilgiler

9. Çağdaş Hukukçular Derneğine üye olan on sekiz kişi ile birlikte İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesinde (Ağır Ceza Mahkemesi) yargılanan başvurucular terör örgütüne üye olma suçundan 30/3/2019 tarihinde mahkûm edilmiştir. Başvurucu Ebru Timtik 13 yıl 6 ay, Aytaç Ünsal ise 10 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmış ve Ağır Ceza Mahkemesince başvuruculaın tutukluluk hâllerinin devamına karar verilmiştir. Başvuruculaın istinaf talebi İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesinin 8/10/2019 tarihli kararı ile reddedilince başvurucular açlık grevine başlamış, 5/4/2020 tarihinden itibaren açlık grevini ölüm orucuna çevirmiştir.

10. Başvurucular, bozulan sağlıkları nedeniyle ceza infaz kurumunda tutulamayacaklarını belirterek 27/7/2020 tarihinde tahliyelerini talep etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi başvuruculaın talebini temyiz incelemesinde görevli olan Yargıtay 16. Ceza Dairesine (Ceza Dairesi) göndermiştir.

11. Ceza Dairesi, başvuruculaın talebini ağır hastalık nedeniyle tutuklu kalamayacaklarına ilişkin olduğu şeklinde değerlendirmiştir. Buna göre de 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Adli Tıp Kurumundan veya tam teşekküllü bir hastaneden alınacak rapor doğrultusunda Ağır Ceza Mahkemesinin başvurucular hakkında adli kontrol tedbiri uygulanıp uygulanmayacağını takdir edebileceğini belirterek 27/7/2020 tarihinde talebin Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

12. Başvurucular, rapor düzenlenmesi için Adli Tıp Kurumuna götürülerek muayene edilmiştir. Adli Tıp Kurumu her bir başvurucu için 29/7/2020 tarihinde rapor düzenlemiş; raporlarda başvuruculaın hastaneye yatırılarak takip ve tedavilerinin sağlanması gerektiğini, ceza infaz kurumu koşullarında kalmalarının sağlıkları için uygun olmadığını değerlendirmiştir. Bunun üzerine Ağır Ceza Mahkemesi 30/7/2020 tarihinde başvuruculaın tahliye taleplerinin reddine, tutukluluklarının devamına, hastane koşullarında tıbbi takip ve tedavilerinin ivedi olarak sağlanması için İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına yazı yazılmasına karar vermiştir. Başvurucular, karara itiraz etmiştir.

13. Başvurucular, itirazlarında Ağır Ceza Mahkemesinin adli kontrol dışında bir karar veremeyeceğini, buna rağmen verdiği karar doğrultusunda 30/7/2020 tarihinde Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi ile Bakırköy Dr. Sami Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesine yatırıldıklarını, benzer bir olayda aynı mahkemenin tahliye kararı verdiğini, bağışıklıkları oldukça düşükken pandemi şartlarında pandemi hastanelerine kaldırılmalarının ciddi risk teşkil ettiğini, tutuldukları odanın koşullarının yetersiz olduğunu,

ışık ve seste uyumaya zorlandıklarını, ihtiyaçları olan su, şeker, limon, tuz ve B1 vitamini almakta sorun yaşadıklarını, avukatları dâhil kimseyle görüştürülmediklerini, ölüm orucunda oldukları ve bilinçleri açık olduğu için her türlü tıbbi müdahalenin hukuka aykırı olacağını iddia etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yerinde görülmeyen başvuruculara ait itirazı, değerlendirilmek üzere Ankara 38. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir. Söz konusu mahkeme tarafından 6/8/2020 tarihinde başvuruculara ait itirazı kesin olarak reddedilmiştir.

B. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılan Bireysel Başvuru

14. Başvurucular 22/8/2020 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) bireysel başvuruda bulunmuştur. AİHM, söz konusu 36331/20 sayılı bireysel başvuruyu 1/7/2021 tarihinde açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulmuştur. İlgili başvuruda başvurucular, COVID-19 pandemisinin tedavisine tahsis edilen hastanelerde tutulduklarını ileri sürerek tutuklu bırakılmalarından şikâyet etmiştir. Başvurucular, açlık grevleri sonucu ortaya çıkan sağlık durumları nedeniyle kendilerini risk altında gördüklerini, hastane odalarının yeterli doğal ışık almadığı için tutulma koşullarının ceza infaz kurumundan daha kötü olduğunu, koridorlardaki sürekli yapay ışık olmasının ayrı bir sıkıntıya yol açtığını, pencereler açılamadığı için odaya temiz hava girmediğini iddia etmiştir. Diğer taraftan klimadan ve tutuldukları oda dışındaki görevlilerin neden olduğu gürültüden de şikâyetçi olmuş; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 2., 3., 5. ve 18. maddelerinin ihlal edildiğini öne sürmüştür.

15. AİHM, başvuruculara ait şikâyetlerini Sözleşme'nin 2. ve 3. maddesi kapsamında incelemiş; yaptığı incelemede başvurucu Aytaç Ünsal'ın 3/9/2020 tarihinde hastaneden taburcu edildiğini, Ebru Timtik'in ise 27/8/2020 tarihinde vefat ettiğini gözönünde bulundurmuştur. AİHM'e göre açlık grevleri nedeniyle sağlık durumları kötüleştiği anda başvurucular hastaneye yatırılmıştır. Hastanelerde tutuldukları odaların koşulları da yetersiz görünmemektedir. Başvurucular, olası bir tıbbi müdahale veya tedaviye ilişkin bir sorundan şikâyetçi olmamıştır. Dezenfeksiyon, maske takma, sağlık görevlileri, ziyaretçiler ve refakatçilerle ilgili sosyal mesafe önlemleri ve refakatçilerin test sonuçlarının negatif çıkması gibi olgular karşısında tutuldukları bina ve odalarda enfeksiyon riskini ortaya çıkaran bir unsur bulunmadığına kanaat getirmiştir. AİHM yanlarında kalmalarına izin verilen akrabalarının başvuruculara yardım ettiğini, açlık grevinin olası tüm etkileri ile kabul etmeleri hâlinde uygulanacak tedavinin türü hakkında başvuruculara kapsamlı şekilde bilgilendirildiklerini fakat muayene ve tedaviyi kategorik olarak reddettiklerini, ayrıca açlık grevini bırakmaları ve tıbbi görevlilerle iş birliği yapmaları yönündeki çağrısına uymadıklarını gözetmiştir. Sonuç olarak adli ve idari makamların açlık grevinin başvuruculara sağlığı ve yaşamı için taşıdığı riskleri derhâl fark ederek onları hafifletmek için gerekli gördükleri adımları attıklarını, tutulma dışında açlık grevi yapmış olsalardı alabilecekleri herhangi bir tedavi veya yardımdan hastanede yattıkları süre boyunca mahrum bırakıldıklarını gösteren hiçbir iddia veya unsur bulunmadığını söylemiştir.

C. Başvuruculara Tutuklu Bırakılmalarına Neden Olan Ceza Davasındaki Gelişmeler

16. Ceza Dairesi temyiz incelemesi sonunda 3/9/2020 tarihli kararıyla başvurucu Ebru Timtik'in vefat etmesi nedeniyle hakkında Ağır Ceza Mahkemesince verilen cezanın bozulmasına, diğer başvurucu için ise hükmün onanmasına, ayrıca Adli Tıp Kurumunun 29/7/2020 tarihli raporu uyarınca iyileşinceye kadar cezanın infazının durdurulmasına, başka suçtan tutuklu ya da hükümlü değilse derhâl salıverilmesine karar vermiştir.

Başvurucu, Aytaç Ünsal 3/9/2020 tarihinde tutulmakta olduğu hastaneden salıverilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Anayasa Mahkemesinin 18/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

18. Başvurucular, ceza infaz kurumunda tutulmalarının sağlıkları açısından uygun olmadığı Adli Tıp Kurumu raporlarıyla tespit edilmiş iken tahliye edilmek yerine koşulları daha kötü olan COVID-19 pandemisi için ayrılan hastanelere istekleri dışında yatırıldıklarını, refakatçilerinden birinin otuz, diğerinin kırk saat boyunca yanlarına gitmelerine izin verilmediğini, su, şeker, tuz, limon, B1 vitamini gibi ihtiyaçlarına ulaşmakta sağlık veya güvenlik görevlileri nedeniyle sorun yaşadıklarını, sürekli klimanın çalıştığı ve ışıkların kapatılmadığı odalarda uyumaya zorlandıklarını, mahpus odalarında görevli olan sağlık ve güvenlik personeline COVID-19 için gerekli olan test, karantina gibi tedbirlerin uygulanmadığını iddia etmiştir. Ayrıca hastanede tutuldukları süre içinde ziyaret, telefonla görüşme, gazete ve mektup haklarından mahrum kaldıklarını, avukatlarıyla günlük on beş dakika görüştürüldüklerini öne sürmüştür. Bunlara ek olarak başvurucu Ebru Timtik tutulduğu odada yeterli teçhizatı olan bir banyo bulunmadığını, sıcak suyun düzenli akmadığını, saç kurutma makinesi olmadığını, sıcak içme suyunun cam bardak yerine midesinin bulanmasına neden olan plastik veya kâğıt bardakla temin edildiğini, bu nedenle ağız içi yaralarına iyi gelen sıcak su içemediğini ileri sürmüştür. Son olarak başvurucular, özgürlükleri kısıtlanmamış olsaydı ihtiyaçlarını daha iyi karşılama ve tedavi olma imkânı bulacaklarını belirterek pandemi şartlarında rızaları olmadan hastanede tutulmaları nedeniyle devletin üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmediğini iddia etmiştir.

19. Bakanlık görüşünde, başvurucu Ebru Timtik'in 27/8/2020 tarihinde yaşamını yitirmesi nedeniyle mirasçılarının başvuruyu devam ettirme konusunda iradelerini dosyaya iletmediklerinden başvurunun düşmesine karar verilmesi konusunda takdirin Anayasa Mahkemesinde olduğu bildirilmiştir. Diğer taraftan yetkili makamların açlık grevi ve ölüm orucunun başvuruculara sağlığı hatta hayatı aleyhinde teşkil ettiği riskin bilincinde olduğu, bu riski ortadan kaldırmak için gerekli tedbirleri aldığı, kendilerine yapılan sayısız uyarı ve aydınlatmaya rağmen beslenme, tıbbi tedavi ve muayeneyi reddederek idari makamlarla aktif iş birliğini her defasında geri çeviren, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulundukları süreçte sürekli olarak tıbbi yönden takip edilen başvuruculara tahliye edilmemelerinin kötü muamele yasağının ihlali olduğu yönündeki şikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

20. Başvurucu Ebru Timtik'in bireysel başvuru yaptıktan sonra vefat ettiği de dikkate alınarak başvuru, yaşam hakkı ile kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

21. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir (bu ilkeler için anılan kararda bkz. § 39). Ne var ki aşağıda açıklanan nedenlerle başvuruda düşme kararı verilmesi gerektiği sonucuna varıldığından başvurucu Ebru Timtik yönünden anılan kararda belirtilen ilkeler çerçevesinde bir değerlendirme yapılmasına veya başvurunun kabul edilebilirlik ölçütleri

yönünden incelemeye tabi tutulmasına gerek görülmemiştir (başvurunun her hâlükârda kabul edilemez bulunması nedeniyle bazı kabul edilebilirlik ölçütleri yönünden inceleme yapılmasına gerek görülmeyen başvurulardan örnekler için bkz. Abdullah Akhamur ve diğerleri [1. B.], B. No: 2015/14355, 31/10/2018, § 56; Ali Sadet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/6838, 8/6/2021, § 78; Mahmut Alkan [1. B.], B. No: 2018/7436, 20/10/2021, § 56).

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (5) numaralı fıkrasında kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususların Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde (İçtüzük) düzenleneceği belirtilmiştir.

23. İçtüzük'ün "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

...

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir."

24. Somut olayda Ağır Ceza Mahkemesi başvurucuların tahliye edilmeleri yönündeki taleplerini reddetmiş ve ilgili hastanelerde tıbbi takip ve tedavilerinin sağlanmasına karar vermiştir (bkz. §§ 12, 13). Başvurucular, bireysel başvuru yaparken açlık grevi nedeniyle hassaslaşan sağlık durumlarına rağmen yetersiz koşullara sahip hastanede tutulmaktan şikâyet etmiştir. Anayasa Mahkemesi tarafından eldeki başvuru hakkında bir karar verilmeden önce yapılan başvuru üzerine AİHM, başvurucuların benzer şikâyetlerini konu alan başvurunun (bkz. §§ 14-15) açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi somut olaydaki bu olgunun özellikle AİHM'e bireysel başvuru yolunun ikincil olma niteliğiyle yakından bağlantılı olduğu kanaatindedir (benzer bir yaklaşım için bkz. Ferhat Encu (3) [GK], B. No: 2017/38747, 29/11/2023, § 30).

25. Somut başvuruda, AİHM'in verdiği kabul edilemezlik kararında değerlendirilen koşullar dışında Anayasa Mahkemesince yeni bir değerlendirme yapılmasını gerektiren bir gelişme yaşanmadığı görülmüştür. Bunun dışında başvurucular AİHM'e yaptıkları söz konusu başvurunun Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yoluyla ileri sürdüklerinden farklı şikâyetler içerip içermediği konusunda da herhangi bir bilgi sunmamıştır. Dolayısıyla AİHM'in anılan kararı sonrası eldeki başvuruya konu ihlal iddiaları açısından başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı anlaşılmıştır.

26. Öte yandan İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen, başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEKİR SAĞIRDAK (2)

B. No: 2020/28045 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/28045

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEKİR SAĞIRDAK BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2020/28045)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Bekir SAĞIRDAK

Vekili : Av. Emine Dilek YANIKOĞLU HAYIRLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Anayasa Mahkemesinin mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin kararı üzerine yapılan yeniden yargılamada ihlal kararına uygun karar verilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Anayasa Mahkemesi Bekir Sağırdak ([2. B.], B. No: 2013/5669, 24/3/2016) başvurusunda; ıslah imar uygulaması sırasında yapılan hisse hatası nedeniyle 6.532 metrekare eksik tescil yapılması ve tapu sicilinin hatalı tutulmasından doğan zararın giderilmemesi nedeniyle başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Kararın bir örneği mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 4. Asliye Hukuk Mahkemesine (Mahkeme) gönderilmiştir.

3. Anayasa Mahkemesinin kararı üzerine Mahkeme, dosyanın esasa kaydıyla yeniden yargılama yapılmasına karar vermiştir. Mahallinde icra edilen keşif sonrasında alınan ilk bilirkişi raporunda taşınmazın dava tarihindeki (26/1/2011) değerine göre başvurucunun zararı 3.266.000 TL olarak hesaplanmıştır. Ek raporda ise ıslah imar uygulamasının tescil tarihi (5/3/1986) itibarıyla zarar tutarı toptan eşya fiyat endeksi uyarlamasına göre 496,43 TL olarak belirlenmiştir. Başvurucu, belirlenen bedelin düşük olduğunu belirterek bilirkişi

raporuna itiraz etmiştir.

4. Mahkeme 30/10/2019 tarihinde başvurucunun faize ve munzam zarara ilişkin tüm talep ve dava hakları saklı tutulmak kaydıyla ıslah imar uygulamasının tescil tarihi olan 5/3/1986 tarihi itibarıyla 496,43 TL zararının davalı idareden tahsiline kanun yolu açık olmak üzere karar vermiş; kararda, zararın doğmasına sebebiyet veren hatalı işlemin ıslah imar planının tescil tarihi olan 5/3/1986 tarihine göre taşınmazın değerinin belirlendiği bilirkişi raporunu hükme esas aldığını açıklamıştır.

5. Başvurucu 17/7/2020 tarihinde karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereklerine uygun olarak gerçek zararının tazmin edilmesi gerekirken düşük bir bedele hükmedildiğini iddia etmiştir. Davalı Hazine de istinaf başvurusunda bulunmuştur.

6. Başvurucu 29/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 22/10/2020 tarihinde karara karşı temyiz yoluna başvurulabileceğini belirterek dosyanın Yargıtaya gönderilmesine karar vermiştir.

8. Yargıtay 5. Hukuk Dairesi (Yargıtay Dairesi) 30/3/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı gereğince verilen yeni hükmün istinaf kanun yoluna tabi olduğunu açıklayarak dosyanın İstinaf Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

9. Bölge Adliye Mahkemesi 22/6/2022 tarihinde kararın miktar itibarıyla kesin olması nedeniyle istinaf başvurusunu reddetmiştir. Başvurucu, kararı temyiz etmiştir.

10. Yargıtay Dairesi 15/6/2023 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesi kararını bozmuştur. Yargıtay Dairesi, başvurucunun 13/3/2017 tarihli harçlandırılan ıslah dilekçesiyle talep miktarını 3.266.000 TL'ye çıkardığı görüldüğünden kararın miktar itibarıyla kesin olmadığını kaydetmiştir.

11. Bölge Adliye Mahkemesi 21/9/2023 tarihinde başvurucu ve davalının istinaf başvurularının kabulü ile Mahkeme kararının kaldırılmasına ve yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın Mahkemeye gönderilmesine hükmetmiş; karar gerekçesinde emsal karşılaştırması yöntemiyle arsa niteliğindeki taşınmazın gerçek değerinin belirlenmesi gerektiğini, buna karşılık hükme esas alınan bilirkişi raporunun gerçek zararı belirlemede yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

12. Bireysel başvurunun inceleme tarihi itibarıyla Mahkeme önündeki yargılama süreci devam etmektedir.

13. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu; hükmedilen tazminat miktarının gerçek zararını karşılamaktan uzak olduğunu, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmediğini ileri sürmüştür. Hak kaybına uğramamak için karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuşsa da Anayasa Mahkemesi kararının gerekleri yerine getirilmediğinden doğrudan bireysel başvuruda bulunduğunu belirtmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı, ilgili kamu kurumlarından temin edilen görüşler ve başvurunun koşulları dikkate alınarak inceleme yapılması gerektiği

belirtilmiştir. Başvurucu cevabında Bakanlık görüşüne itiraz ederek ihlalin sonuçları giderilmediğinden doğrudan bireysel başvuruda bulunduğunu açıklamış ve önceki iddialarını yinelemiştir.

15. Başvurucu, Mahkemenin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararına uygun olarak karar vermediğini ileri sürmektedir. Somut olayda tapu sicilinin tutulmasından doğan zararın tazmin edilmesi için açtığı davanın Mahkemece reddedilmesi üzerine başvurucu bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, tapu sicilinin tutulmasından doğan zararın 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesine dayanılarak açılan davada giderilmemesi sonucunda mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (Bekir Sağırdak, §§ 37, 42). Giderim yönünden ise mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin Mahkemeye gönderilmesine karar vermiştir (Bekir Sağırdak, § 43). Mahkemenin de Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı doğrultusunda yeniden yargılamaya karar vererek dosyanın esasa kaydını yaptığı belirtilmelidir.

16. İdarenin hatalı işlemi sonucunda başvurucunun taşınmazında meydana gelen kaybın tazmin edilmesini kabul eden Mahkemenin ıslah imar uygulamasının tescil tarihi olan 5/3/1986'da kaybın karşılığı olduğunu belirttiği 496,43 TL zararın tazmin edilmesine kanun yolu açık olmak üzere hükmettiği görülmüştür. Söz konusu karara karşı başvurucunun hükmedilen tazminat miktarının Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereklerini yerine getirecek nitelikte olmadığı iddiasıyla bireysel başvuruda bulunmasının yanında olağan kanun yollarına da başvurduğu anlaşılmıştır. Olağan kanun yollarına başvurunun nihayetinde ise Bölge Adliye Mahkemesinin 21/9/2023 tarihli kararı ile başvurucunun şikâyetine dayanak mahkeme kararının ortadan kaldırılmasına ve zarar miktarının yeniden belirlenmesi için dosyanın Mahkemeye gönderilmesine karar verdiği kaydedilmelidir. Eldeki bireysel başvurunun inceleme tarihi itibarıyla da yargılama sürecinin devam ettiği anlaşılmaktadır.

17. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermesi gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17). Başvurucunun başvuru yollarının tüketilmesi noktasında kendisinden beklenebilecek her şeyi yerine getirip getirmediği başvurunun özellikleri dikkate alınarak incelenmelidir (S.S.A. [1. B.], B. No: 2013/2355, 7/11/2013, §§ 27, 28). Ancak somut olayın koşulları itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağının veya etkili olmadığının anlaşılması hâlinde anılan yollar tüketilmeden yapılan bir başvuru incelenebilir (Şehap Korkmaz [2. B.], B. No: 2013/8975, 23/7/2014, § 33).

18. Anayasa Mahkemesi tarafından verilen bir ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmemesi daha önce verilen ihlalin devam ettiği anlamına gelir. Bu bakımdan Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmediğine ilişkin iddiaları incelemek de bireysel başvuruları incelemeye yetkili olan Anayasa Mahkemesinin görev alanına girer (Şahin Alpay (3) [1. B.], B. No: 2018/10327, 3/12/2020, § 39; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, § 52). Somut olayda ise Anayasa Mahkemesinin Bekir Sağırdak kararı doğrultusunda yeniden yargılamaya hükmedilip tapu kaydının hatalı tutulmasından dolayı ortaya çıkan zararın miktarının belirlenmesine ilişkin yargılamanın

eldeki bireysel başvurunun inceleme tarihi itibarıyla devam ettiği görülmektedir. Öte yandan başvurucunun istinaf başvurusunun kabul edildiği kanun yolunun Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmesi bağlamında etkili olmadığına dair herhangi bir olgunun varlığını da başvurucunun ortaya koymadığı belirtilmelidir.

19. Yukarıda belirtilen tespitler ışığında Anayasa Mahkemesinin Bekir Sağırdak başvurusunda verdiği ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için hükmettiği yeniden yargılama kararı gereğince yapılan yargılama devam ettiğinden başvuru yollarının usulünce tüketilmediği sonucuna varılmalıdır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

LÜTFİ MORKOÇ

B. No: 2020/31715 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/31715

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

LÜTFİ MORKOÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/31715)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : C. Ece YALIM

Başvurucu : Lütfi MORKOÇ

Vekili : Av. Cahide Sezen IRMAK

: Av. Oğuzhan ÇOLAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, şirketlerin alacaklarına tedbir uygulanması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/9/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Arka Plan Bilgisi

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Tarım ve Orman Bakanlığınca kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesi amacıyla gerçek ve tüzel kişi üreticilerden temin edilecek büyükbaş ve küçükbaş hayvanın genç çiftçilere hibe edilmesine dayalı olarak "Genç Çiftçi Projesi" adında bir proje başlatılmıştır. Bu proje kapsamında Bakanlık ilgili kuruluşu olan Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) ile Morkoç Kerestecilik Hayvancılık Süt İnşaat Nakliyat İthalat İhracat Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi (Morkoç Ltd. Şti) arasında 16.485 baş dişi sığır alımı, 46.512 baş koyun alımı için 9/7/2018 tarihinde; Öz Duygu Tarım ve Hayvancılık İnşaat Orman Nakliyat Turizm Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi (Öz Duygu Ltd. Şti.) arasında 5.095 baş dişi sığır alımı, 3.000 baş manda alımı için 9/7/2018 tarihinde; Öz Efe Hayvancılık Tarım İnşaat Emlak Danışmanlık Otomotiv Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi (Öz Efe Ltd. Şti.) arasında 11.825 baş dişi sığır alımı için 11/7/2018 tarihinde sözleşme imzalanmıştır.

6. Başvurucu, kurucusu ve yöneticisi olduğu Morkoç Ltd. Şti.nin yarı oranında hissedarı olup Şirket merkezinin bulunduğu kendisine ait Ankara'nın Gölbaşı ilçesinde bulunan hayvan çiftliğinde hayvancılık faaliyetinde bulunmaktadır. Öz Duygu Ltd. Şti.nin yarı hissesi başvurucunun eşi Z.M.ye, Öz Efe Ltd. Şti.nin ise tamamı kızı Özl.T.ye ait olup başvurucunun söz konusu şirketlerde ortaklığı bulunmamaktadır. Morkoç Ltd. Şti., Öz Duygu Ltd. Şti., Öz Efe Ltd. Şti. anlatım kolaylığı açısından Şirketler olarak ifade edilecektir.

7. TİGEM tarafından 22/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun 25. maddesinde sayılan yasak fiil ve davranışlarda bulunulduğu gerekçesiyle anılan Şirketler ile hayvan alımına ilişkin olarak imzalanan sözleşme 2/10/2019 tarihinde feshedilmiş, söz konusu Şirketlerin iki yıl süreyle ihalelerden yasaklılığına ve teminat mektuplarının irat kaydedilmesine karar verilmiştir.

B. Başvurucu Aleyhine Başlatılan Ceza Soruşturması Süreci

8. Ardahan Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başvurucunun, K.M., Özl.T., S.Ç. ve Özg.T. ile birlikte suç işlemek amacıyla örgüt kurarak "Genç Çiftçi Projesi" kapsamında piyasadan ucuza alınan ve proje şartnamesinde belirlenen özellikleri taşımayan, ülkenin çeşitli yerlerinden toplanan hayvanların orijinal kulak küpelerinin sökülüp yerine diğer şüpheli veteriner hekimlerden rüşvetle temin edilen küpelerin takılarak dağıtımının sağlandığı, TİGEM'den bu hayvanlar için alınan paraların Şirketlerinin hesaplarına aktarıldığı, diğer şüphelilerce söz konusu örgüte üye olmak suretiyle piyasadan hayvan toplanması, küpe imali ve bunların sevkini gerçekleştirildiği iddiasıyla toplam 149 şüpheli hakkında soruşturma başlatılmıştır. Soruşturmada anılan şüphelilerin suç işlemek amacıyla örgüt kurma, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma, görevi kötüye kullanma, rüşvet almak ve vermek, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık, resmî belgede sahtecilik suçlarını işledikleri iddia edilmiştir.

9. Başsavcılıkça yapılan soruşturma kapsamında Ardahan Sulh Ceza Hâkimliğince (Hâkimlik) 15/1/2019 tarihinde ve 18/1/2019 tarihinde bir kısım şüphelilerle birlikte başvurucunun ve Şirketlerin taşınmazlarına, kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına, gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü alacaklarına, kıymetli evraka, ortağı bulunduğu Şirket ve kooperatiflerdeki ortaklık paylarına, kiralık kasa mevcutlarına, banka veya diğer mali kurumlardaki tüm döviz hesaplarına, vadeli mevduat hesaplarına, vadeyi bağlanmamış olsa bile maaş hesapları dışındaki diğer hesaplara, maaş hesapları yönündeki son aldıkları maaşlar kadar paranın aylık harcamaları için kullanılmak üzere o ay içerisinde çekilmesine izin verildikten sonra arta kalan miktar üzerine 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddesi gereğince elkonulmasına karar verilmiştir.

10. Başsavcılığın talebi üzerine soruşturma sürecinin uzun olması, şüpheli sayısının fazlalığı nedenleriyle Hâkimlikçe, 24/5/2019 tarihinde bir kısım şüphelilerle birlikte başvurucunun ve Şirketlerin vergi borcu, maaş ödemesi, işçi tazminatları ve miras gelirleri üzerindeki tedbirlerin sınırlı olarak kaldırılmasına karar verilmiştir. 22/8/2019 tarihinde ise Hâkimlikçe şüphelilerin çocuklarının eğitim masraflarını karşılayacak miktar yönünden tedbirin sınırlı olarak kaldırılmasına karar verilmiştir.

11. Tedbir kararına başvurucu ve bir kısım şüphelilerin itirazı üzerine Hâkimliğin 31/10/2019 tarihli kararıyla 15/1/2019 ve 18/1/2019 tarihlerinde verilen elkoyma kararlarının 2018 yılı ve öncesinde edinilen mal varlığı, taşınmazlar, para, hak ve alacak, vadeli vadesiz tüm mevduatlar, büyükbaş, küçükbaş hayvan, şirket, tarımsal ve hayvancılık işletmeleri, tüm kara, deniz, hava, ulaşım taşıt araçları üzerindeki tedbirlerin kaldırılmasına,

-31/10/2019 tarihinden itibaren ise yeni yapılacak bankacılık iş ve işlemlerinin serbest bırakılmasına,

-01/01/2018 tarihi itibarıyla banka ve diğer finans kurum hesaplarında mevcut bulunan para hak ve alacakların tasarrufunun serbest bırakılmasına,

-01/01/2018-31/10/2019 tarihleri arasında bankacılık iş ve işlemlerinin dondurulmasına,

-Z.M., F.Ç., N.T., B.T.nin gayrimenkul, menkul, vadeli vadesiz tüm bankalardaki hesaplardan elkoyma kararlarının kaldırılmasına,

-Şüphelilerden Özg.T., Özl.T., S.Ç., K..M ve başvurucunun ailelerini geçindirebilmeleri için aylık 30.000 TL'nin Şirket hesaplarından çekilmesine,

-Zarara uğradığı düşünülen TİGEM'in sözleşmenin tarafı Şirketlerin hak edişlerinin bir kısmını ödediği, bir kısmını uhdesinde tuttuğu, sözleşmenin feshedildiği, teminat mektuplarının hâlâ kurumda bulunduğu, bahsi geçen teminat mektuplarına artık ihtiyaç duyulmadığı gerekçesiyle iadesine karar verilmiştir. Hâkimlikçe kararın gerekçesinde soruşturmanın devam ettiği, kamu zararının bu aşamada belli olmadığı, TİGEM'in elinde teminat mektuplarının bulunduğu, zarara uğrama ihtimali nedeniyle hak edişlerin tümünün ödenmemiş olduğu, Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) raporunda suçtan elde edildiğini gösteren bir mal varlığının bulunmadığının bildirildiği, tedbirin orantılı olmadığı belirtilmiştir.

12. Son olarak 15/11/2019 tarihinde Hâkimlik kararı ile başvurucu dâhil olmak üzere bir kısım şüpheliler ve Şirketlerin üzerindeki 15/1/2019 ve 18/1/2019 tarihlerinde verilen tedbirlerin tümüyle kaldırılmasına karar verilmiştir. Anılan kararda TİGEM'in yaptığı sözleşmeler dolayısıyla Öz Duygu Ltd. Şti., Öz Efe Ltd.Şti, Morkoç Ltd. Şti.ye yapacağı tüm hak ediş ve ödemelerinin soruşturma süresince durdurulmasına ve kurum uhdesinde tutulmasına, söz konusu şirket hisselerinin üçüncü kişilere devrinin önlenmesi konusunda ilgili ticaret sicil müdürlüklerine bildirimde bulunulmasına, başvurucunun da aralarında bulunduğu bir kısım şüphelilerin ve söz konusu Şirketlerin 01/01/2018 tarihinden sonra edinmiş oldukları, taşıtlarına ve gayrimenkul mallarına tedbir konulmasına karar verilmiştir. Başvurucu vekili tarafından tedbir kararına itiraz edilmiştir.

13. Başsavcılıkça yapılan soruşturma sonrasında açılan kamu davasında Ardahan Ağır Ceza Mahkemesi 21/7/2020 tarihinde, yetkisizlik kararı vererek dosyanın Ankara yetkili Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine, sair hususların yetkili mahkemece değerlendirilmesine karar verilmiştir.

C. Bireysel Başvuru Tarihinden Sonraki Süreç

14. Ankara 31. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) yapılan yargılamada başvurucu ve Şirket vekilleri tarafından 31/05/2021 tarihinde Şirketlerin TİGEM'den olan tüm hak ediş ve ödemeleri üzerine konulan elkoyma kararlarının kaldırılması talep edilmiştir.

15. Mahkemece; Hâkimliğin 15/11/2019 tarihli kararlarında adı geçen Şirketlere TİGEM'in yapacağı tüm hak ediş ve ödemelerin soruşturma süresi boyunca durdurulmasına ve kurum uhdesinde tutulmasına karar verildiği, 13/6/2019 tarihli MASAK rapor içeriğinde bir kısım sanıklar ve Şirketleri üzerine kayıtlı taşınmaz tapu kayıtlarının, motorlu araçların, kredi kartı harcamalarının, banka hesaplarındaki aktif-pasiflerin belirlenmesi ile yetinildiği, el konulan mal varlığı değerlerine ilişkin suçtan elde edilen menfaat olup olmadığına ilişkin bilgi bulunmadığı belirtilmiştir. Mahkemece ancak ileride müsaderesine karar verilmesi muhtemel suçtan elde edilen menfaat olduğu hususunda kuvvetli şüphe bulunan mal varlığı değerleri üzerine 5271 sayılı Kanun'un 128. maddesi gereğince elkoyma işleminin yapılabileceği, özel hukuk hükümleri gereğince çözümü gerekli, sözleşmeye dayalı hak ve yükümlülüklerden kaynaklanan anlaşmazlıklarda anılan maddeye göre elkoyma kararı verilmesinin olanaklı olmadığı ifade edilmiştir.

16. Mahkeme ayrıca anılan Şirketlerin TİGEM'de bulunan hak ediş ve diğer alacakları dışındaki mal varlığı değerlerine suçtan elde edilen menfaat olduğuna dair rapor bulunması hâlinde 5271 sayılı Kanun'un 128. maddesi kapsamında elkoyma işleminin yapılmasının hukuka uygun olduğunu, TİGEM'de bulunan hak ediş ve diğer tüm alacaklarının sanıklar ve Şirketlerin aktif mal varlığı olarak kabul edilemeyeceğini, taraflar arasında yapılan sözleşme kapsamında hak ve yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediğinin belirlenmesinden sonra anılan hak ediş ve alacaklarının ödenebileceğini, bu konunun da ceza mahkemelerinin yetki ve sorumluluğunda bulunmadığını ifade etmiş; bu sorumluluk ve yetkinin sözleşmenin tarafı olan kamu idaresinde olduğunu, ihtilaf bulunması hâlinde ise çözüm merciinin hukuk mahkemeleri olduğunu açıklamıştır. Mahkeme bütün bu hususların yanı sıra Hâkimlikçe verilen elkoymanın soruşturmanın sonuçlanmasına kadar sınırlandırılmış olduğunu, soruşturmanın sona erip kovuşturma aşamasına geçildiğinden elkoyma kararlarının kendiliğinden kalktığını belirterek 14/9/2021 tarihinde karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

17. Mahkemede görülmekte olan dava hâlen derdest olup bir sonraki duruşma tarihi 21/1/2026 olarak belirlenmiştir.

D. Hukuk Yargılaması Süreci

18. Başvurucu vekili tarafından Anayasa Mahkememize sunulan "yeni delil sunumu" konulu 13/8/2024 tarihli dilekçede TİGEM'e karşı haksız feshin tespiti ve maddi tazminat talebiyle Öz Efe Ltd. Şti. tarafından Ankara 7. Asliye Ticaret Mahkemesinde (Hukuk Mahkemesi) 2/3/2020 tarihinde dava açıldığı belirtilerek, Hukuk Mahkemesinde alınan 24/7/2024 tarihli bilirkişi raporu sunulmuştur. Söz konusu bilirkişi raporunda feshin şartlarının oluşmadığı vurgulanarak tazminat hesaplanmış, hayvanların teslim edilmesine rağmen, davalı idarece ödeme yapılmamasının davalı idarenin ihmalkârlığı olduğu, teslim edilen hayvanların bedelinin tamamının davacıya ödenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

19. Başvurucu vekili dilekçesinde elkoyma tedbirinin kaldırılmasına ilişkin bir karar verilmediğini, ihlalin devam ettiğini, bilirkişi raporundan sözleşmenin feshinin haksız olduğunun anlaşıldığını, hakkında yapılan ceza soruşturmasında mal varlığı ve alacaklarının

üzerine tedbir uygulanmasının anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

20. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede Hukuk Mahkemesinde görülmekte olan davanın hâlen derdest olup bir sonraki duruşma tarihinin 11/12/2025 olarak belirlendiği tespit edilmiştir.

21. UYAP sistemi üzerinden yapılan incelemede ayrıca Şirketler tarafından teminat bedelinin iadesi ve bakiye alacakların tespiti istemiyle TİGEM aleyhine ayrı ayrı davalar açıldığı, söz konusu dava dosyalarının derdest olduğu da tespit edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

22. 5271 sayılı Kanun'un 128. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait;

a) Taşınmazlara,

b) Kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına,

c) Banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba,

d) Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklara,

e) Kıymetli evraka,

f) Ortağı bulunduğu şirketteki ortaklık paylarına,

g) Kiralık kasa mevcutlarına,

h) Diğer mal varlığı değerlerine,

Elkonulabilir. Somut olarak belirlenen Bu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, elkoyma işlemi yapılabilir. Bu madde kapsamında elkoyma kararı alınabilmesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınır. Bu rapor en geç üç ay içinde hazırlanır. Özel sebepler zorunlu kıldığında bu süre talep üzerine iki ay daha uzatılabilir.

(2) Birinci fıkra hükmü;

a) Türk Ceza Kanununda tanımlanan;

...

6. Dolandırıcılık (madde 157, 158),

...

10. (Mülga: 21/2/2014 – 6526/10 md.; Yeniden düzenleme: 24/11/2016-6763/25 md.) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (madde 220, fıkra üç),

...

16. Rüşvet (madde 252),

...

Hakkında uygulanır.

...

(6) Şirketteki ortaklık paylarına elkoyma kararı, ilgili şirket yönetimine ve şirketin kayıtlı bulunduğu ticaret sicili müdürlüğüne teknik iletişim araçlarıyla derhâl bildirilerek icra olunur. Söz konusu karar, ilgili şirkete ve ticaret sicili müdürlüğüne ayrıca tebliğ edilir.

..."

23. 22/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun "Yasak fiil ve davranışlar" başlıklı 25. maddesi şöyledir:

" Sözleşmenin uygulanması sırasında aşağıda belirtilen fiil veya davranışlarda bulunmak yasaktır:

a) Hile, vaat, tehdit, nüfuz kullanma, çıkar sağlama, anlaşma, irtikap, rüşvet suretiyle veya başka yollarla sözleşmeye ilişkin işlemlere fesat karıştırmak veya buna teşebbüs etmek.

b) Sahte belge düzenlemek, kullanmak veya bunlara teşebbüs etmek.

c) Sözleşme konusu işin yapılması veya teslimi sırasında hileli malzeme, araç veya usuller kullanmak, fen ve sanat kurallarına aykırı, eksik, hatalı veya kusurlu imalat yapmak."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Anayasa Mahkemesinin 18/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu;

i. TİGEM'in "genç çiftçi" projesi kapsamında piyasadan satın alıp genç çiftçilere dağıtmak üzere ortağı olduğu şirket de dâhil olmak üzere 10 ayrı şirketten büyük ve küçükbaş hayvan alımı yaptığını, kendisine ait Şirketlerin taahhüt ettiği edimi yerine getirdiği hâlde Hâkimlik kararıyla TİGEM'den olan toplam 28.026.276,00 TL alacağına el konulduğunu, anılan elkoyma kararına itirazlarının Ardahan Ağır Ceza Mahkemesinin verdiği yetkisizlik kararı ile askıya alındığını belirtmiştir.

ii. Başvurucu; kendisine ait Şirketlerin mal varlığına konulan tedbir kararlarının haksız kısıtlamaya neden olduğunu, tedbir konulan alacağın meşru bir sözleşmeye dayalı olarak ortaya çıktığını, hukuka uygun yollarla elde edilen alacağına tedbir konulması nedeniyle telafisi imkânsız zararların ortaya çıkabileceğini, sahibi olduğu Şirketlere ait alacak üzerinde yer alan tedbirlerin kaldırılması amacıyla yapılan başvurunun sonuçlandırılmaması ve sürecin uzaması nedeniyle hukuk devleti ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

iii. Başvurucu ayrıca 128. maddeye dayalı olarak elkoyma işleminin gerçekleşebilmesi için üzerine tedbir konulan mal varlığı değerinin şüpheli ve sanığa ait olması gerektiği hâlde sahibi olduğu Şirketlere ait alacağa el konulduğunu, ayrıca elkoyma kararı verilebilmesi için 128. maddede sayılan kurum ya da kurullardan rapor alınması gerektiğini, rapor alınmadan Şirketlere ait alacak üzerine el konulmasının kanunilik ilkesini ihlal ettiğini, tedbir kararının yeterli gerekçe içermediğini, haksız tedbirin kaldırılması gerektiğini, hukuk devleti ilkesinin, adil yargılanma, mülkiyet ve çalışma haklarının ihlal edildiğini belirtmiştir.

26. Bakanlık görüşünde; Hâkimliğin 15/11/2019 tarihli kararı ile Şirketler üzerindeki tüm tedbirlerin kaldırıldığını, TİGEM tarafından başvurucunun alacağının ödeme koşullarının oluşmadığının bildirildiğini, bu kapsamda hukuk davalarının devam ettiğini belirtmiştir. Bakanlık ayrıca başvurucunun elkoyma tedbirine itiraz edebildiğini, itirazlarının Hâkimlikçe değerlendirilerek süreç içerisinde birden fazla kez sınırlı bir şekilde tedbirlerin kaldırıldığını ve son olarak söz konusu tedbirlerin tümüyle kaldırıldığını, başvurucunun mağdur statüsünün bulunup bulunmadığının değerlendirilmesinde fayda bulunduğunu vurgulamıştır. Bakanlık; başvurucu hakkındaki ceza kovuşturmasının hâlen devam ettiğini, başvurucu tarafından eğer tedbir kararının şartları oluşmadan verildiği ve devam ettirildiği düşünülüyorsa 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davası açma imkânının bulunduğunu, başvurucunun bu yola başvurduğuna ilişkin bir bilgi veya belge bulunmadığından başvurucunun etkili başvuru yollarını tüketip tüketmediği hususunun değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

27. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formunda ileri sürdüğü beyanlarına benzer nitelikte beyanlarda bulunmuştur.

B. Değerlendirme

28. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel, kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

29. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" başlıklı 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için iki temel ön koşul bulunmaktadır. Bunlardan birincisi başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı, "güncel bir hakkının ihlal edilmesi" ve bunun sonucunda başvurucunun kendisinin "mağdur" olduğunu ileri sürmesi, ikincisi ise bu ihlalden dolayı kişinin "kişisel olarak ve doğrudan" etkilenmiş olması gerekir.

30. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Ancak 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince sadece ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından bireysel başvuruda bulunulabilecektir. Dolayısıyla Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden, AİHS ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında bir hakkı doğrudan etkilenmeyen kişi "mağdur" statüsü kazanamaz.

31. Kural olarak bir kimse, kendisi taraf sıfatını haiz olmadığı müddetçe ortağı veya şirket yöneticisi olduğu tüzel kişiliğin taraf olduğu yargılamalar nedeniyle temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasında bulunamaz. Bununla birlikte belirli durumlarda bir şirketin tek hissedarı olan kimse şirket aleyhine alınan tedbirler nedeniyle mağduriyetini ileri sürebilir. Bu durum dışında, şirket tüzel kişiliğinin Anayasa Mahkemesine başvuruda

bulunmasını imkânsız kılan hukuki sınırlamalar olmadığı müddetçe şirket tüzel kişiliği perdesi kaldırılamaz (Müge Polatkan, Polkim Kimya San.Tic.Ltd.Şti. [1. B.], B. No: 2013/6564, 4/2/2016, § 30).

32. Anayasa Mahkemesi tarafından bir başvurunun kabul edilebilmesi için başvurucunun sadece mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp ihlalden doğrudan etkilendiğini yani mağdur olduğunu göstermesi veya mağdur olduğunu ortaya koyması gerekir. Bu itibarla, mağdur olduğu zannı veya şüphesi de mağdurluk statüsünün varlığı için yeterli değildir (Mahmut Tanal, [2. B.] B. No: 2014/11368, 23/7/2014, § 34; Ayşe Hülya Potur, [2. B.] B. No: 2013/8479, 6/2/2014, § 24; Kerem Altıparmak ve Yaman Akdeniz (2) [1. B.], B. No: 2015/15977, 12/6/2019, § 36).

33. Başvurucunun ortağı olduğu Morkoç Ltd. Şti.nin ve başvurucunun eşine ve kızına ait Öz Duygu Ltd. Şti. ve Öz Efe Ltd. Şti.nin TİGEM'den olan tüm hak ediş ve ödemelerinin başvurucunun da aralarında bulunduğu bir kısım şüpheliler hakkında soruşturma süresince durdurulmasına karar verilmiştir. Başvurucu, gerçek kişi olarak yaptığı başvuruda başvuru formunda söz konusu Şirketlerin kendisine ait olduğunu ifade etmiş şikâyetlerini de üç Şirket kapsamında dile getirmiştir. Kural olarak tüzel kişilerin mal varlığına kamu makamlarınca müdahale edilmesi hâlinde doğrudan mağdur şirket olup bireysel başvurunun da şirket tarafından yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte istisnai hâllerde şirket aleyhine tesis edilen işlemden menfaati etkilenen kişiler de şirket tüzel kişiliğinden ayrı olarak bireysel başvuruda bulunabilir.

34. Somut olayda başvurucunun Şirketlerden Morkoç Ltd. Şti.nin ortağı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurucunun Şirketler hakkında verilen tedbir kararından kişisel olarak nasıl etkilendiği, tüm Şirketler hakkında uygulanan tedbir kararının başvurucuya mağdur sıfatı kazandıracak şekilde doğrudan bir müdahale olup olmadığına ilişkin herhangi bir açıklamada bulunmadığı anlaşılmaktadır. Müdahalenin doğrudan söz konusu tüzel kişiliklere yönelik olduğu ve dolayısıyla bireysel başvuru hakkının da temsilcileri aracılığıyla tüzel kişi tarafından kullanılabileceği kabul edilmelidir. Nitekim soruşturmanın tüm safahatlarında Şirketlerin TİGEM'den olan alacaklarına yönelik tedbir uygulandığı belirtilmiştir. Bireysel başvuru formunda ise başvurucunun anılan Şirketi temsilen değil kendi adına doğrudan başvuru yaptığı görülmektedir.

35. Öte yandan Şirketlerin hak edişlerine yönelik uygulanan tedbir, Hâkimliğin 15/11/2019 tarihli kararı ile soruşturma süresi ile sınırlandırılmıştır. Mahkeme tedbire yapılan itirazı değerlendirdiği 14/9/2021 tarihli kararında tedbirin soruşturma süresi ile sınırlı olduğunu, kamu davası açılmasıyla tedbirin sona erdiğini belirterek karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Mahkeme, kararında ayrıca Şirketlerin TİGEM'den olan alacağının aktif mal varlığı içinde yer almadığı, alacağın ödenip ödenmemesi konusunda ihtilaf bulunması hâlinde özel hukuk tüzel kişilerinin hukuk mahkemesinde dava açabileceği tespitinde de bulunmuştur. Nitekim Şirketler tarafından TİGEM aleyhine hukuk mahkemelerinde ayrı ayrı alacak davaları da açılmıştır.

36. Sonuç olarak, başvurucunun söz konusu müdahale nedeniyle doğrudan güncel ve kişisel bir hakkının etkilenmediği başvurucunun mağdur sıfatını haiz olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FERHAT GÜLTEK

B. No: 2020/34051 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/34051

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FERHAT GÜLTEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/34051)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mustafa ŞENOCAK

Başvurucu : Ferhat GÜLTEK

Vekilleri : 1. Av. Serdar ÇELEBİ 2. Av. Reyhan YALÇINDAĞ BAYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gözaltında müdafi olmaksızın alınan ifadelere ve teşhis tutanağına dayalı olarak mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/10/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı dışındaki adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer güvencelere, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına, kötü muamele yasağına ilişkin şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, sayı ve nitelik bakımından vahim olan silah veya mermilerin satın alınması, taşınması, bulundurulması, kişiyi yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle öldürmeye teşebbüs etme şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır.

6. Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğüne 26/10/2015 tarihinde yapılan ihbar üzerine 27/10/2015 tarihinde başvurucu, emniyet güçleri tarafından yakalanmış ve gözaltına alınmıştır.

7. Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğünde 27/10/2015 tarihinde başvurucuya ait Bilgi Alma ve Fotoğraftan Teşhis Tutanağı düzenlenmiştir. Söz konusu tutanağa göre başvurucuya yasal hakları hatırlatılmış, başvurucu avukatın hukuki yardımından yararlanmak istemediğini belirterek kendi özgür iradesiyle beyanda bulunmuştur. Ayrıca başvurucu, yargılamanın ileriki aşamalarında müdafi yardımından yararlandırılmıştır.

8. Başvurucu, 28/10/2015 tarihinde sırasıyla Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü ve Başsavcılıkta müdafi ile birlikte ifadesi alınmak üzere hazır edilmiş, ancak susma hakkını kullanmıştır. Yine 28/10/2015 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı tarafından müdafi ile birlikte başvurucu ifadesi alınmak üzere hazır edilmiş; başvurucu, susma hakkını kullanmıştır. Başvurucu müdafii; alınan savcılık beyanında başvurucunun teşhis tutanağı ile ilgili ifade vermediğini, tutanağın usule aykırı alındığını ifade etmiştir.

9. Soruşturma neticesinde Başsavcılık tarafından başvurucunun anılan suçlardan cezalandırılması talebiyle 8/3/2016 tarihli iddianame düzenlenmiştir. Başvurucu hakkında düzenlenen iddianame ile ilgili Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesince yetkisizlik kararı verilerek dosya Tunceli Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir. Tunceli Ağır Ceza Mahkemesince verilen nakil kararı üzerine dava Diyarbakır 8. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Başvurucu, soruşturma aşamasında 28/1/2016 tarihinde müdafiine vekâlet vermiştir.

10. Duruşma sekiz celsede bitirilmiştir. Yargılamada 20/1/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Birinci celsede başvurucu, müdafiinin de hazır bulunmasıyla savunma yapmıştır. Başvurucu savunmasında üzerine atılı suçlamaları kabul etmediğini belirtmiştir. Mahkemece savunma sırasında başvurucuya sağ kolunu açması söylenmiş, sağ kolunu açtığında sağ dirseğinin omzuna yakınında iyileşmiş ancak büyük sayılacak bir yara izinin mevcut olduğu görülmüş ve bu husus tutanağa geçirilmiştir.

11. Yargılama sonucunda Mahkeme; başvurucunun devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak suçundan müebbet hapis, sayı ve nitelik bakımından vahim olan silah veya mermilerin satın alınması, taşınması, bulundurulması suçundan 6 yıl 3 ay hapis ve 12.500,00 TL adli para cezasıyla, müştekilere (3 kişi) karşı nitelikli kasten insan öldürmeye teşebbüs suçundan ise ayrı ayrı 10 yıl 10 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Sanığın 27.10.2015 tarihli Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğünde düzenlenen Bilgi Alma ve Fotoğraftan Teşhis Tutanağında verdiği bilgiler üzerine yapılan araştırma neticesinde Tunceli ili Nazımiye ilçe Jandarma Komutanlıklarına Bağlı Doğanbaşı Köyü Süleymantepe mevkiinde 20/09/2015 tarihinde bir jandarma özel harekat Timi ile 3 BTÖ mensubu arasında çatışma çıktığı, çatışma bölgesinde 1 adet Kaleşnikof marka silah ve gıda malzemelerinin

bulunduğu sırt çantası ele geçirildiği, buna ilişkin soruşturmanın Nazımiye Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütüldüğü, dosyamız sanığı Ferhat Gültek'in Jandarma özel Harekat Timi ile çatışmaya giren 3 BTÖ mensubundan birisinin olabileceğinin bildirildiği. Bu olaya ilişkin olay ve tespit tutanaklarının incelenmesinde, 20/09/2015 tarihinde saat:18:30 sıralarında Nazimiye ilçesi Doğantaş Köyü Süleyman Tepe Bölgesinde Tunceli il Jandarma Komutanlığında görevli müştekilerin BTÖ mensuplarına yönelik gerçekleştirdikleri operasyonel faaliyetleri sırasında; yaya olarak hareket eden 3 örgüt mensubuna rastlanıldığı, örgüt mensuplarına teslim ol ihtarına uymayarak bu ihtira ateşle karşılık verdikleri, görevliler ve örgüt mensupları arasında yaklaşık 10 dakika çatışmanın devam ettiği, örgüt mensuplarının bölgede bulunan ormanlık alana kaçarak izlerini kaybettirdiği, görevlilerce olay yerinde bir adet kaleşnikof marka tüfek, 1 adet boş şarjör ve 2 adet sırt çantası ele geçirildiği, sırt çantaları içerisinde yapılan incelemelerde içerisinde muhtelif miktarlarda gıda maddelerinin bulunduğunun tespit edildiği, olay yerinde eyp yapımında kullanılan kapsül ve kablolar ele geçirildiğinin belirtilmiş olması karşısında... "

12. Başvurucu, anılan karara karşı istinaf talebinde bulunmuştur. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesinin ilamıyla istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir.

13. Başvurucu anılan karara karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 13/5/2019 tarihli ilamıyla devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, sayı ve nitelik bakımından vahim olan silah veya mermilerin satın alınması, taşınması, bulundurulması suçlarından verilen mahkûmiyet kararlarının onanmasına, üç ayrı müştekiye yönelik kasten öldürmeye teşebbüs suçlarından kurulan hükümlerin bozulmasına karar vermiştir. Bozma kararının gerekçesinin ilgili kısmı ise şöyledir:

"...Kasten öldürmeye teşebbüs suçlarından kurulan hükümlere yönelik temyize gelince;

Sair temyiz itirazlarının reddine, ancak;

Oluşa ve dosya kapsamına göre; sanığın, 20/09/2015 tarihinde Tunceli ili Nazımiye ilçesi Doğantaş köyü sınırları içinde bulunan Süleyman tepe bölgesinde güvenlik güçleriyle girdiği silahlı çatışmada güvenlik görevlilerinden ölen veya yaralanan olmadığının anlaşılması karşısında, hedef olarak seçilen mağdurların görülemediği ve/veya bilinemediği, ölüm veya yaralanmaların da vuku bulmadığı olaylarda vahim eylem yerine kaim olmak üzere 'en az bir kişiyi öldürmeye teşebbüs etme' suçundan hüküm kurulması kuralına ilişkin müstekar uygulama nazara alınmadan yazılı şekilde üç kez mahkumiyetine karar verilmesi,

Kanuna aykırı, sanık müdafiinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan hükümlerin bu sebepten dolayı CMK'nın 302/2. maddesi uyarınca BOZULMASINA..."

14. Başvurucu; devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, sayı ve nitelik bakımından vahim olan silah veya mermilerin satın alınması, taşınması, bulundurulması suçlarından verilen ve kesinleşen mahkûmiyet kararlarına karşı bireysel başvuruda bulunmuş, Anayasa Mahkemesi ileri sürülen iddiaları 2019/28674 numaralı dosya üzerinden incelemiş ve başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

15. Bozma kararı üzerine Mahkemece yapılan yargılama iki celsede bitirilmiştir. Yargılama sonucunda başvurucunun kamu görevlisini kasten öldürmeye teşebbüs suçundan bir kez 10 yıl 10 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Yargıtay bozma kararı öncesi ve sonrası yapılan celselerin tamamında başvurucu müdafii hazır bulunmuştur.

16. Başvurucu anılan karara karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 7/9/2020 tarihli ilamıyla hükmün onanmasına karar verilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

17. Başvurucunun mahkûmiyetine konu 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 82. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendi şöyledir:

"(1) Kasten öldürme suçunun;

...

g) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

...

İşlenmesi halinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır."

18. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak" başlıklı 302. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur."

19. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Suça teşebbüs" başlıklı 35. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Suça teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onüç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir."

20. 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun "Terör tanımı" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir."

21. 3713 sayılı Kanun'un "Terör suçları" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320 nci maddeleri ile 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır."

22. 3713 sayılı Kanun'un "Cezaların artırılması" başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"3 ve 4 üncü maddelerde yazılı suçları işleyenler hakkında ilgili kanunlara göre tayin edilecek hapis cezaları veya adlî para cezaları yarı oranında artırılarak hükmolunur..."

23. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "İfade ve sorgunun tarzı"

başlıklı 147. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Şüphelinin veya sanığın ifadesinin alınmasında veya sorguya çekilmesinde aşağıdaki hususlara uyulur:

…

c) Müdafi seçme hakkının bulunduğu ve onun hukukî yardımından yararlanabileceği, müdafiin ifade veya sorgusunda hazır bulunabileceği, kendisine bildirilir. Müdafi seçecek durumda olmadığı ve bir müdafi yardımından faydalanmak istediği takdirde, kendisine baro tarafından bir müdafi görevlendirilir.”

24. 5271 sayılı Kanun’un "İfade alma ve sorguda yasak usuller" başlıklı 148. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

“Müdafi hazır bulunmaksızın kollukça alınan ifade, hâkim veya mahkeme huzurunda şüpheli veya sanık tarafından doğrulanmadıkça hükme esas alınamaz.”

25. 5271 sayılı Kanun’un “Delillerin ortaya konulması ve reddi” başlıklı 206. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Ortaya konulması istenilen bir delil aşağıda yazılı hâllerde reddolunur:

a) Delil, kanuna aykırı olarak elde edilmişse.

…”

26. 5271 sayılı Kanun’un “Delilleri takdir yetkisi” başlıklı 217. maddesi şöyledir:

“(1) Hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Bu deliller hâkimin vicdanî kanaatiyle serbestçe takdir edilir.

(2) Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir.”

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

27. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) “Adil yargılanma hakkı” başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

''1. Herkes davasının, … cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, adil ve kamuya açık olarak, … görülmesini isteme hakkına sahiptir...

…

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

…

c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafiin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;''

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme'nin 6. maddesinin üçüncü

fıkrasının (c) bendi kapsamında, suç isnadı altında bulunan kişi savunma hakkının kullanılmasında üç ayrı hakka sahiptir. Bunlar kendisini bizzat savunma, seçtiği bir müdafinin yardımından yararlanma, müdafi seçme olanağından yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görülürse resen atanacak bir müdafi yardımından yararlanma haklarıdır. Dolayısıyla suç isnadı altında bulunan kişinin kendisini bizzat savunması istenemez (Pakelli/Federal Almanya, B. No: 8398/78, 25/4/1983, § 31). Bir suçla itham edilen herkesin avukat yardımından etkili bir şekilde yararlanma hakkı, mutlak bir hak olmamakla beraber adil yargılanma ilkesinin temel özelliklerinden birini oluşturmaktadır (Salduz/Türkiye [BD], B. No: 36391/02, 27/11/2008 § 51).

29. İlke olarak şüpheliye gözaltına alındığı ya da tutuklandığı andan itibaren müdafi yardımından yararlanma imkânı sağlanmalıdır (Dayanan/Türkiye, B. No: 7377/03, 13/10/2009, § 31). Diğer taraftan AİHM; kolluk tarafından ifade alınma aşamasını da kapsayan müdafi yardımından yararlanma hakkının geçerli bir nedene dayanılarak kısıtlanabileceğini, bu durumda somut olay açısından yargılamanın bütününe bakılarak söz konusu kısıtlamanın adil yargılanmaya engel olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (John Murray/Birleşik Krallık [BD], B. No: 18731/91, 8/2/1996, § 63; Magee/Birleşik Krallık, B. No: 28135/95, 6/6/2000, § 41).

30. Bu bağlamda AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin hem lafzı hem de ruhunun başvuranın iradi olarak açık ya da örtülü biçimde adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden feragat etmesini engellemediğini belirtmektedir (Aksin ve diğerleri/Türkiye, B. No: 4447/05, 1/10/2013, § 48). Adil yargılanma hakkı kapsamında yer alan müdafi yardımından yararlanma hakkından feragat edilmesinin geçerli ve etkin olabilmesi için açık bir biçimde dile getirilmesi, ayrıca bu feragatin önemiyle orantılı asgari güvencelerin de bulunması gerekir (Salduz/Türkiye, § 59). Buna ek olarak herhangi bir önemli kamu yararına da aykırı olmamalıdır (Sklyar/Rusya, B. No: 45498/11, 18/7/2017, § 22).

31. Diğer yandan AİHM, ceza davasının görülmekte olduğu sırada kişinin mahkemeye sunduğu dilekçelerle müdafi yardımından yararlanmak istemediğini açıkça belirttiği ve temyiz sürecinde adli makamlarca bu hak kendisine hatırlatıldığında da müdafi atanması hususunda talepte bulunmadığı durumda, anılan haktan yararlanılmak istenmediğine dair feragatin açık bir şekilde dile getirildiği, bu bağlamda geçerli bir feragatin söz konusu olduğu sonucuna ulaşmıştır. AİHM, bu başvuruda başvurucunun kendi el yazısı ile imzaladığı belgede belgenin içeriğini kabul ettiği ve müdafi yardımından yararlanmak istemediğini açıkça belirttiğine vurgu yapmıştır. Söz konusu belge, mahkeme kâtibince de onaylanmıştır. AİHM; bu sebeplerle feragat belgelerinin geçerliliğini ve kanuna uygun olup olmadığını sorgulamak için bir neden bulunmadığını, böyle bir feragat belgesinin Sözleşme'nin gereklilikleriyle de uyumlu olduğunu belirtmiştir. Üstelik başvurucu, temyiz aşamasında hukuki temsilin önemli olduğunu belirtmesine rağmen temyiz mahkemesinden bir avukat atanmasını talep etmediğini açıklamıştır. Hâlbuki başvurucu, temyiz mahkemesince müdafi atanabileceği hususunda usulünce bilgilendirilmiştir. AİHM, bu durumda hukuki temsil hususunda yeterince bilgilendirildiği durumlarda ulusal makamların başvurucuyu temsil için ayrıca bir adım atmalarına gerek olmadığını belirterek olayın koşullarında başvurucuya aşırı bir külfet yüklenmediği sonucuna ulaşmıştır (Sklyar/Rusya, §§ 24-26).

32. AİHM, bazı durumlarda kişinin talebi olmasa da ücretsiz olarak resen müdafi tayin edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Kişinin olanağının olmaması yanında ayrıca suçlama nedeniyle alabileceği özgürlükten mahrum bırakılmayı gerektiren bir ceza ve davanın

karmaşıklığı, müdafi yardımının sağlanmasını gerektiren bir hukuki menfaati ortaya çıkarmaktadır (Talat Tunç/Türkiye, B. No: 32432/96, 27/3/2007, §§ 55, 56).

33. Adil yargılanma hakkına ilişkin uluslararası hukuk için ayrıca bkz. Orhan Kılıç [GK], B. No: 2014/4704, 1/2/2018, §§ 30-34.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

34. Mahkemenin 18/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Müdafi Yardımından Yararlanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

35. Başvurucu; soruşturma aşamasında müdafi yardımından yararlanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; başvurucunun yargılama aşamasında lehine olan hususları ileri sürebildiği, aleyhine olan delillere karşı çıkabildiği ve yargılamaya konu olaya ilişkin kendi anlatımını mahkemeye sunabildiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanında genel olarak bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

36. Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan müdafi yardımından faydalanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

37. Anayasa’nın 36. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

38. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedenin de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

39. Ceza yargılamasında savunma haklarının güvence altına alınması, demokratik toplumun temel ilkelerindendir (Erol Aydeğer [1. B.], B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 32). Savunma, ceza adaletinin hakkaniyete uygun gerçekleşmesini sağlamaktadır. İddiaya karşı savunma tanınmadığı sürece silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine uygun muhakeme yapılması ve maddi gerçeğe ulaşılması da mümkün değildir (Yusuf Karakuş ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/12002, 8/12/2016, § 69).

40. Savunma hakkının sağladığı “güvenceler” esasen adil yargılanma hakkı içinde yer almaktadır. Savunma hakkı, hukuk devleti ilkesinin gereklerinden ve adil yargılanma hakkının önemli güvencelerinden biri olması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde açıkça ifade edilmiştir. Anılan hükümde, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Savunma hakkı tanınmadan kişilerin cezalandırılması, Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan masumiyet karinesine de uygun değildir. Bu nedenle savunma hakkının sağlanmadığı bir yargılamanın adil

olduğundan söz edilemez (Yusuf Karakuş ve diğerleri, § 70).

41. Şüpheli ve sanığa salt savunma hakkının tanınması yeterli değildir. Şüpheli ve sanığın savunma için Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen "meşru vasıta ve yollar"dan yararlandırılması da gerekir. Şüpheli ve sanık için Anayasa'nın 36. maddesinde sözü edilen meşru vasıta ve yollardan en önemlisi müdafi yardımından yararlanmaktır. Diğer bir ifadeyle müdafi yardımından yararlanma hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen "meşru vasıta ve yollar" kavramının kapsamındadır. Bu itibarla müdafi yardımından yararlanmanın adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil ve bu hakkın doğal sonucu olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla suç isnadı altındaki kişi, adil yargılanma hakkı kapsamında kendisini bizzat savunma veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanma hakkına sahiptir (Yusuf Karakuş ve diğerleri, § 72).

42. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendinde; bir suç ile itham edilen herkesin kendisini bizzat savunma veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanma, eğer avukat tutmak için gerekli maddi olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilme hakkı düzenlenmiştir (Yusuf Karakuş ve diğerleri, § 73).

43. Anılan hakkın ilke olarak şüphelinin kolluk tarafından ilk kez sorgulanmasından itibaren sağlanması gerekir. Şüpheliye kolluk tarafından ilk kez sorgulanmasından itibaren avukata erişim hakkı sağlanması, kendisini suçlamama ve susma hakları yanında genel olarak da adil yargılanma hakkının etkili bir koruma işlevine sahip olması bakımından gereklidir. Çünkü bu aşamada elde edilen deliller, yargılama sırasında söz konusu suçun hangi çerçevede ele alınacağını belirlemektedir. Özellikle delillerin toplanması ve kullanılması aşamasında cezai yargılamaya ilişkin mevzuat giderek daha karmaşık hâle geldiğinden şüpheliler, ceza yargılamasının bu evresinde kendilerini savunmasız bir durumda bulabilir. Belirtilen savunmasızlık hâli, ancak bir müdafinin hukuki yardımı ile gereği gibi telafi edilebilir (Aligül Alkaya ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1138, 27/10/2015, §§ 118, 135; Sami Özbil [1. B.], B. No: 2012/543, 15/10/2014, § 64).

44. Sanık, olay hakkında doğrudan doğruya bilgiye sahiptir. Dolayısıyla sanığın beyanlarının olayın aydınlatılması bakımından son derece önemli bir delil niteliğinde olduğu açıktır. Bu bakımdan suç isnadı altındaki kişinin müdafi hazır bulunmadığı hâlde kendini suçlayıcı beyanlarda bulunup bulunmadığı, bu itirafların aleyhinde kullanılıp kullanılmadığı, susmasından mahkemece olumsuz sonuçlar çıkarılıp çıkarılmadığı ve kendisine herhangi bir baskı uygulanıp uygulanmadığı her somut olayda değerlendirilmelidir. Bir ceza davasında kendi aleyhine tanıklık etmeme ve delil vermeye zorlanmama hakkı, suç isnadını zorla veya baskıyla sanığın isteğine aykırı olarak elde edilen delillere başvurmadan kanıtlamaya çalışmayı gerektirir. Avukata erişimi sağlanmayan sanığın kolluktaki ikrarının mahkûmiyet kararında kullanılması durumunda savunma hakkına telafi edilmez biçimde zarar verilmiş olacaktır. Soruşturma evresinde elde edilen ikrarın kötü muamele ve işkence altında verildiği belirtilerek reddedilmesi durumunda mahkemece bu husus irdelenmeksizin ikrarın dayanak olarak kullanılması önemli bir özen eksikliğidir (Yusuf Karakuş ve diğerleri, § 79).

45. Müdafi yardımından yararlanma hakkı mutlak değildir. Bu hakkın istisnai hâllerde sınırlandırılması mümkündür. Zorunlu sebeplerin ortaya çıkması hâlinde bu hak

kısıtlanabilir. Avukat erişiminin sağlanmamasına istisnai olarak zorunlu sebeplerin gerekçe gösterilmesi durumunda bile böylesi bir kısıtlama şüphelinin/sanığın adil yargılanma bağlamında güvence altına alınan haklarına zarar vermemelidir (Aligül Alkaya ve diğerleri, §§ 118, 137). Müdafi yardımından yararlanma hakkı bakımından önemli olan, yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında şüphelinin/sanığın müdafi yardımından etkili bir biçimde yararlanmış olmasıdır. Ancak avukata erişim yönünden getirilen kısıtlama yargılamanın sonraki aşamalarında telafi edilmiş ise savunma hakkı ihlal edilmiş sayılmaz (Yusuf Karakuş ve diğerleri, § 78).

46. Bireysel başvuru incelemelerinde ölçü norm Anayasa'dır, bu durumda kanuna uygunluk denetimi yapılmamaktadır. Bu nedenle kanuna dayalı olarak avukata erişimin kısıtlanması yönündeki uygulamanın Anayasa'ya uygun olduğu anlamına gelmez. Müdafi yardımından yararlanma hakkının Anayasa'nın 36. maddesini ihlal edip etmediğinin değerlendirilmesinde yargılamanın bütünlüğü içinde somut davanın kendine özgü koşulları dikkate alınmalıdır. Anayasa Mahkemesi de daha önce şüphelilerin devlet güvenlik mahkemelerinin görev alanına giren suçlar yönünden müdafi yardımından faydalandırılmamasının mevzuattan kaynaklanan bir uygulama olduğunu tespit etmiş (Aligül Alkaya ve diğerleri, § 144, Sami Özbil, § 71; Güllüzar Erman [2. B.], B. No: 2012/542, 4/11/2014, § 48) ancak müdafi yararlanma hakkının sonradan telafi edilmediği gerekçesiyle ihlal kararları vermiştir (Aligül Alkaya ve diğerleri, §§ 127-145, Sami Özbil, §§ 56-76; Aynur Avyüzen [2. B.], B. No: 2014/784, 27/10/2016, §§ 37-58; Veli Özdemir [2. B.], B. No: 2014/785, 27/10/2016, §§ 39-62).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

47. Başvurucu esas olarak soruşturma aşamasında (gözaltında) müdafi olmaksızın alınan ifade ve teşhis tutanağına dayanılarak hakkında mahkûmiyet kararı verildiğini ileri sürmektedir.

48. Başvurucu; devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, sayı ve nitelik bakımından vahim olan silah veya mermilerin satın alınması, taşınması, bulundurulması, kasten öldürmeye teşebbüs etme suçlarından mahkûm edilmiştir. Başvurucuya isnat edilen suçlar kapsamındaki eylemlere ilişkin değerlendirmede, başvurucunun gözaltında müdafi olmaksızın elde edilen beyanlarının da delil olarak kabul edildiği görülmektedir.

49. Anayasa Mahkemesi yukarıda belirtilen (bkz. §§ 39-46) ilkeler kapsamında başvurucunun soruşturma aşamasında (gözaltında) müdafi olmaksızın alınan ifade ve teşhis tutanağı esas alınarak verilen mahkûmiyet kararının bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini etkileyip etkilemediğine bakarak bir inceleme yapacaktır.

50. İfade ve sorgu işlemleri ile müdafi olmaksızın alınan ifade hususu 5271 sayılı Kanun'un 147. ve 148. maddelerinde düzenlenmiştir (bkz. §§ 23, 24).

51. Başvurucuya gözaltına alındığı ya da tutuklandığı andan itibaren müdafi yardımından yararlanma imkânı sağlanmalıdır. Bu durum başvurucunun yasal hakları arasındadır. Ayrıca söz konusu hakka ilişkin AİHM daha önceden verdiği kararlarda bu hususa vurgu yapılmıştır (bkz. §§ 28, 29).

52. Somut olayda, 27/10/2015 tarihinde Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğünde başvurucunun ifadesi alınmış ve hakkında teşhis tutanağı düzenlenmiştir. Söz konusu tutanağa göre başvurucuya yasal hakları hatırlatılmış, başvurucu avukatın hukuki yardımından yararlanmak istemediğini belirterek kendi özgür iradesiyle beyanda bulunmuştur (bkz. § 7).

Başvurucunun gözaltında bulunduğu sırada müdafi yardımından yararlanma hakkının hatırlatıldığı, başvurucunun söz konusu hakkından feragat ettiği anlaşılmaktadır. Başvuru konusu somut olayda söz konusu feragat iradesinin geçerli olmadığına ilişkin herhangi bir bilgi veya belge dosyada mevcut değildir.

53. Mahkemece 27/10/2015 tarihinde Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğünde alınan başvurucuya ait ifade ve teşhis tutanağı ile yetinilmemiş, gerekçeli karar içeriğine göre çatışma yerinde ele geçirilen delillerin başvurucunun soruşturma aşamasında vermiş olduğu beyan ile örtüşmesi, dosya içerisinde bulunan tutanakların da olayı doğrulaması, çatışmaya dair başvurucuda yara izi olması ve duruşmada bu durumun Mahkemece tespit edilmesi hususlarına dayanılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun müdafi olmaksızın kollukta alınan ifadesinin mahkûmiyeti için tek ve belirleyici biçimde kanıt olarak kullanılmadığı, sonraki aşamalarda sağlanan müdafi yardımı ve yargılama usulünün diğer güvencelerinin soruşturmanın başında başvurucunun savunma hakkına verilen zararı telafi ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca başvurucu yargılamanın ileriki aşamalarında müdafi yardımından yararlandırılmıştır (bkz. § 7).

54. Somut olayda, soruşturma aşamasında 27/10/2015 tarihli Bilgi Alma ve Fotoğraftan Teşhis Tutanağı'na göre başvurucuya yasal hakları hatırlatılmış; başvurucu, avukatın hukuki yardımından yararlanmak istemediğini belirtmiştir. Diğer yandan başvurucu, yargılama boyunca hazır bulunduğu celselerde müdafii huzurunda savunma yapmıştır (bkz. § 15). Yargıtay bozma kararı öncesi ve sonrası verilen gerekçeli kararlar başvurucuya tebliğe çıkarılmış, müdafii aracılığıyla hakkındaki mahkûmiyet kararlarını başvurucu temyiz etmiştir.

55. Dolayısıyla belirtilen müdafi yardımından yararlanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

56. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki müdafi yardımından yararlanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

57. Başvurucu; müdafi olmaksızın imzaladığı, içeriğinden haberdar olmadığı teşhis tutanağındaki beyanlarına dayanılarak mahkûm edildiğini, mahkûmiyetine ilişkin tek delilin bu tutanak olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; başvurucunun yargılama aşamasında lehine olan hususları ileri sürebildiği, aleyhine olan delillere karşı çıkabildiği ve yargılamaya konu olaya ilişkin kendi anlatımını mahkemeye sunabildiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanında genel olarak bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

58. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

59. Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

60. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

61. Ceza muhakemesinin amacı, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır. Ancak bu amacın gerçekleştirilmesi için yapılan araştırma faaliyetleri sınırsız değildir. Maddi gerçeğin hukuka uygun bir şekilde ortaya çıkarılması, ceza adaletinin hakkaniyete uygun gerçekleşmesi için gereklidir. Bu bakımdan ceza yargılamasında hukuka uygun yöntemlerle delil elde edilmesi, hukuk devletinin temel ilkelerinden sayılmaktadır. Bu kapsamda Anayasa'nın 38. maddesinin altıncı fıkrasında da kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulguların delil olarak kabul edilemeyeceği açıkça hükme bağlanmıştır (Orhan Kılıç [GK], B. No: 2014/4704, 1/2/2018, § 42).

62. Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hakkaniyete uygun yargılanma hakkı düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca değerlendirme yaptığı birçok kararında kanuni bir temele dayanmadan veya hukuka aykırı şekilde elde edilen delillerin yargılamada kullanılmasıyla ilgili olarak ileri sürülen iddiaları, adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelemiştir. Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında bu konuda yapılan değerlendirmelerde Anayasa'nın 38. maddesinin altıncı fıkrası da dikkate alınmaktadır (Orhan Kılıç, § 43).

63. Ancak bireysel başvuruya konu davadaki eylemlerin kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile uyuşmazlığa mahkemeler tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz. Dolayısıyla somut başvuruyla ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin rolü, mahkemelerce yapılan değerlendirmelerin ve varılan sonuçların hukuka uygunluğunu denetlemek değildir. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen mahkemelere aittir (Orhan Kılıç, § 44).

64. Bununla birlikte kanuni bir temeli olmadan elde edildiği veya elde edilme yöntemi bakımından hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen veya mahkemelerce hukuka aykırı olduğu tespit edilen delillerin yargılamada tek ya da belirleyici delil olarak kullanılmasının hakkaniyete uygun yargılanma hakkı bakımından sorun oluşturabileceği dikkate alınmalıdır. Ceza muhakemesinde delillerin elde ediliş şekli ve mahkûmiyete dayanak alınma düzeyleri, yargılamanın bütününü hakkaniyete aykırı hâle getirebilir (Orhan Kılıç, § 45).

65. Bu yönüyle Anayasa Mahkemesinin görevi, belirli delil unsurlarının hukuka uygun şekilde elde edilip edilmediğini tespit etmek değildir. Anayasa Mahkemesinin görevi, hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen veya mahkemelerce hukuka aykırı olduğu tespit edilen delillerin yargılamada tek veya belirleyici delil olarak kullanmasının bir bütün olarak yargılamanın adil olup olmamasına etkisini incelemektir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Yaşar Yılmaz [1. B.], B. No: 2013/6183, 19/11/2014, § 46).

66. Bu konuda değerlendirme yapılırken delillerin elde edildiği koşulların onların gerçekliği ve güvenilirliği üzerinde şüphe doğurup doğurmadığının da dikkate alınması gerekir (Güllüzar Erman, § 61). Hakkaniyete uygun bir yargılama, delillerin gerçekliği ve güvenilirliği konusundaki kuşkuların giderilmesini, delillerin güvenilirliğine ve gerçekliğine etkili bir şekilde itiraz etme fırsatının tanınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi de delillere yönelik hukuka aykırılık iddialarıyla ilgili olarak başvuruculara delillerin gerçekliğine itiraz etme ve kullanılmalarına karşı çıkma fırsatı verilip verilmediğini, bu konuda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gözetilip gözetilmediğini, savunmanın menfaatlerinin korunması için onlara yeterli güvenceler sağlanıp sağlanmadığını incelemektedir (Orhan Kılıç, §§ 47, 48). Bununla birlikte hukuka aykırı olduğu tespit edilen ve yargılamada tek veya belirleyici olarak kullanılan delilin yargılamanın adilliğini etkilemediğinin tespiti için onun gerçek ve güvenilir olduğuna dair ikna edici bir değerlendirmenin yapılabiliyor olması da zorunludur.

67. Kanuni bir temeli olmadan elde edildiği veya elde edilme yöntemi bakımından hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen veya mahkemelerce hukuka aykırı olduğu tespit edilen delillerin kabul edilmesinin yargılamanın hakkaniyetini zedeleyip zedelemediğinin Anayasa'nın 36. ve 38. maddeleri açısından değerlendirilmesinde -yargılamanın bütünlüğü içinde- somut davanın kendine özgü koşulları dikkate alınmalıdır (Orhan Kılıç, § 51).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

68. Başvurucu, esas olarak hükme esas alınan delilin hukuka aykırı delil niteliğinde olduğunu ileri sürmektedir. Bu delil gözaltında müdafi olmaksızın alınan ifade ve düzenlenen teşhis tutanağıdır.

69. Başvurucu; devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, sayı ve nitelik bakımından vahim olan silah veya mermilerin satın alınması, taşınması, bulundurulması, kasten öldürmeye teşebbüs etme suçlarından mahkûm edilmiştir. Mahkemenin gerekçeli kararına göre çatışma yerinde ele geçirilen delillerin başvurucunun soruşturma aşamasında vermiş olduğu beyan ile örtüşmesi, dosya içinde bulunan tutanakların da olayı doğrulaması, çatışmaya dair başvurucuda yara izi olması ve duruşmada bu durumun Mahkemece tespit edilmesi hususlarına delil olarak dayanıldığı anlaşılmaktadır. Başvurucu ise gözaltında müdafi olmaksızın alınan ifade ve teşhis tutanağının hukuka aykırı olduğunu, bu nedenle söz konusu belgenin delil olarak kabul edilemeyeceğini ileri sürmüştür.

70. Anayasa Mahkemesi yukarıda belirtilen (bkz. §§ 61-67) ilkeler kapsamında sırasıyla iddia konusu delilin hukuka aykırı olduğunun ilk bakışta anlaşılıp anlaşılmadığına veya mahkemelerce hukuka aykırı olduğu yönünde bir tespitin bulunup bulunmadığına, bu delilin hükme esas alınıp alınmadığına, hükme esas alınmışsa tek veya belirleyici delil niteliğinde olup olmadığına ve son olarak tek veya belirleyici delil ise bu delilin kullanılmasının bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini etkileyip etkilemediğine bakarak bir inceleme yapacaktır.

71. İfade ve sorgu işlemleri ile müdafi olmaksızın alınan ifade hususu 5271 sayılı Kanun'un 147. ve 148. maddelerinde düzenlenmiştir (bkz. §§ 23, 24).

72. Somut olayda 27/10/2015 tarihinde Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğünde başvurucunun ifadesi alınmış ve hakkında teşhis tutanağı düzenlenmiştir. Söz konusu tutanağa göre başvurucuya yasal hakları hatırlatılmış; başvurucu, avukatın hukuki yardımından yararlanmak istemediğini belirterek kendi özgür iradesiyle beyanda bulunmuştur (bkz. § 7).

73. Öncelikle uyuşmazlık konusu delilin kanuni bir temeli olmadan elde edildiği veya elde edilme yöntemi bakımından hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen veya mahkemelerce hukuka aykırı olduğu tespit edilen delil vasfında olup olmadığına bakılmalıdır. Başvuru konusu olayda yerel mahkemece verilen mahkûmiyet kararında başvurucuya ait ifade ve teşhis tutanağının hukuka aykırı olduğu yönünde bir tespitin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Hüküm, başvurucu tarafından gözaltında müdafi olmaksızın alınan ifade ve teşhis tutanağının hukuka aykırı delil olduğu ve hükme esas alınamayacağı belirtilerek temyiz edilmiştir. Yargıtay söz konusu hükmü onamıştır.

74. Bu noktada Anayasa Mahkemesinin görevinin belirli delil unsurlarının hukuka uygun şekilde elde edilip edilmediğini tespit etmek olmadığı tekrar vurgulanmalıdır. Somut olayda, başvurucunun gözaltında müdafi olmaksızın alınan ifade ve teşhis tutanağının hukuka aykırı delil olduğu yönündeki itirazı Yargıtay tarafından incelenmiş ve delilin hukuka uygun olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle başvurucunun anılan delilin hukuka aykırı yöntemlerle elde edildiğine ilişkin itirazları, Yargıtay tarafından değerlendirilmiş ve söz konusu hüküm ile ilgili onama kararı verilerek delilin hukuka aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mahkûmiyet kararı bu şekilde kanun yolu incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Buna göre şikâyet konusu yapılan delilin hukuka aykırı olduğu yönünde mahkemelerce yapılan bir tespitin bulunduğu söylenemez.

75. Yukarıda yer verilen yasal düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere şüpheli veya sanığın ifade ve sorgu işlemi sırasında müdafi yardımından yararlanma hakkı olduğu, bu hususun kendisine hatırlatılması gerektiği anlaşılmaktadır. Başvuru konusu olayda başvurucuya 27/10/2015 tarihinde Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğünde ifade alma işlemi sırasında söz konusu yasal hakları hatırlatılmış, başvurucu avukatın hukuki yardımından yararlanmak istemediğini belirterek kendi özgür iradesiyle beyanda bulunmuştur. Buna göre somut olayda şikâyet konusu yapılan delilin elde ediliş yöntemi bakımından hukuka aykırı olduğunun ilk bakışta anlaşılabildiğini söylemek mümkün gözükmemektedir.

76. Bu kapsamda iddia konusu delilin hukuka aykırı olduğunun ilk bakışta anlaşılamadığı ve mahkemelerce de hukuka aykırı olduğu yönünde bir tespitin bulunmadığı anlaşılmışsa da somut olayın koşullarında delilin elde edildiği koşulların onun gerçekliği ve güvenilirliği üzerinde şüphe doğurup doğurmadığının da değerlendirilmesinde yarar görülmektedir.

77. Mahkemece 27/10/2015 tarihinde Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğünde alınan başvurucuya ait ifade ve teşhis tutanağı ile yetinilmemiş, gerekçeli karar içeriğine göre çatışma yerinde ele geçirilen delillerin başvurucunun soruşturma aşamasında vermiş olduğu beyan ile örtüşmesi, dosya içerisinde bulunan tutanakların da olayı doğrulaması, çatışmaya dair başvurucuda yara izi olması ve duruşmada bu durumun Mahkemece tespit edilmesi hususlarına dayanılmıştır.

78. Başvurucunun her ne kadar duruşmadaki savunmasında gözaltında müdafi olmaksızın alınan ifade ve teşhis tutanağının hukuka aykırı elde edildiğini ileri sürmüşse de başvurucuya yasal haklarının hatırlatıldığı, başvurucunun avukatın hukuki yardımından yararlanmak istemediğini belirterek kendi özgür iradesiyle beyanda bulunduğunun anlaşılması karşısında başvurucunun bu savunmasının bireysel başvuru yolunda şikâyetine konu ettiği gözaltında müdafi olmaksızın alınan ifade ve teşhis tutanağının gerçekliği ve güvenilirliği üzerine de bir etkisi bulunmamaktadır.

79. Kaldı ki somut olayda başvurucunun -delilin gerçekliği ve güvenirliğine ilişkin olmasa dahi- itiraz ve savunmaları gözetilerek Mahkemece söz konusu tutanağı doğrulayacak diğer

bilgi ve belgelerin dosyaya getirtildiği ve çelişmenin sağlandığı anlaşılmıştır (bkz. § 11).

80. Sonuç olarak şikâyete konu gözaltında müdafi olmaksızın alınan ifade ve teşhis tutanağının mahkûmiyete esas alınmasının -somut olayın özel koşullarında- yargılamanın bütününü hakkaniyete aykırı hâle getirmediği anlaşılmıştır.

81. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesi altında güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekmektedir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Müdafi yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki müdafi yardımından yararlanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KAYA SEYAHAT TURİZM SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2020/38341 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38341

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KAYA SEYAHAT TURİZM SANAYİ VE DIŞ TİCARET

LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38341)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Seda AYHAN

Başvurucu : Kaya Seyahat Turizm Sanayi Ve Dış Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Duygu KILIÇ ÇAYLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihalenin keyfî şekilde ve objektif olmayan gerekçelerle iptal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. (TEDAŞ) Genel Müdürlüğünce 21/8/2019 tarihinde kurumda çalışan personelin işe geliş gidişlerinin servis araçlarıyla sağlanması işi ile ilgili olarak ihale gerçekleştirilmiştir. Açık usulle gerçekleştirilen ve yaklaşık maliyeti 31.450.941,25 TL olarak belirlenen ihalede on beş (15) adet ihale dokümanı satın alınmış, yedi (7) istekli tarafından teklif sunulmuş ve bu tekliflerden 30.934.441,00 TL ve 30.884.875,00 TL tutarlı olan iki (2) teklif geçerli teklif olarak kabul edilmiştir.

3. İhale 30.934.441,00 TL teklif sunan başvurucu uhdesinde kalmıştır.

4. İdare tarafından 3/10/2019 tarihli karar ile ihalenin iptal edilmesine karar verilmiştir. Kararda, yeterlilik kriterlerini sağlamayanların ve düşük tekliflerin değerlendirme dışı

bırakılması neticesinde geçerli kabul edilen iki (2) teklifin yaklaşık maliyete %98 ve %99,42 oranında yakın olduğu, ihalede yeterli rekabetin oluşmadığı, isteklilerce verilen tekliflerin dikkat çekici olması nedeniyle tereddüt oluştuğu, değerlendirme aşamasında ihtiyacın ve işin niteliğinin değiştiği gerekçelerine yer verilmiştir.

5. Başvurucu, 9/10/2019 tarihli dilekçe ile Kamu İhale Kurumuna (KİK) itirazen şikâyet başvurusunda bulunmuştur. KİK 24/10/2019 tarihli kararı ile ihalenin iptaline dair kararı iptal etmiştir.

6. 24/10/2019 tarihli iptal kararından sonra İdare ile başvurucu arasında 25/2/2020 tarihinde ihale sözleşmesi akdedilmiş ve işin icrasına başlanmıştır.

7. Bu arada İdare, KİK'in 24/10/2019 tarihli kararına karşı Ankara 11. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Başvurucu yargılama sürecinde müdâhil sıfatıyla davada yer almıştır. Başvurucunun beyanına göre yargılama devam ederken İdare ile başvurucu arasında iş artışı nedeniyle ek sözleşme akdedilmiştir.

8. Mahkeme 13/2/2020 tarihinde davanın reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde; ihalenin iptaline yol açan gerekçelerin somut ve objektif olmadığı ifade edilmiştir. Mahkeme, değerlendirme dışı bırakılan teklifler dâhil ihaleye sunulan tekliflerin birbirine ve yaklaşık maliyete yakın olduğunu tespit etmiş; bunun ise işin niteliği gereği olduğuna işaret etmiştir. Mahkemeye göre, geçerli olarak kabul edilen iki (2) teklifin oransal olarak yaklaşık maliyete çok yakın olduğu gerekçesiyle ihale iptal edilirken yaklaşık maliyetin altında kalan tekliflerin hangi gerekçeyle değerlendirme dışı bırakıldığına, ihtiyacın ve işin niteliğinin hangi nedenlerle değiştiğine dair açıklama yapılmamıştır. Ayrıca ihalede edinilen doküman sayısı, ihaleye sunulan teklif sayısı ve yapılan değerlendirmeler sonucu geçerli iki (2) teklifin belirlenmesi 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun aradığı anlamda rekabet ortamının sağlandığını göstermektedir. Yeni bir ihale yapıldığında rekabetin ne şekilde gerçekleştirileceğine dair açıklamaya yer verilmemiştir.

9. Mahkemenin kararına karşı İdare tarafından yapılan temyiz başvurusu üzerine Danıştay Onüçüncü Dairesi kararın bozulmasına ve dava konusu işlemin iptaline kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesi özetle şöyledir:

i. 4734 sayılı Kanun'un 5., 39. ve 40. maddelerine göre ihale yetkilisinin ihale komisyonu kararlarını onaylayıp onaylamama hususunda takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu yetki sadece ihale işlemlerinin mevzuata uygunluğunun denetlenmesine yönelik olmayıp aynı zamanda ihale konusu işin özelliklerini, benzer işlere ilişkin diğer ihalelerin sonuçlarını ve ihalede oluşan fiyatın piyasa şartlarına uygun olup olmadığını en iyi bilebilecek durumda olan ihale yetkilisinin idarenin menfaatini korumak amacıyla yerindelik denetimi yapmasına imkân veren bir yetkidir.

ii. İhale yetkilisinin yerindelik denetimi yapma yetkisi -ihaleye katılanlar arasında anlaşmalar yapılması veya bazı katılımcıların ihaleden çekilmeye zorlanmaları veya belli paylar karşılığında piyasa şartlarına uygun olmayan teklifler vermeye ikna edilmeleri mümkün olduğundan- esasen kamu kaynaklarının haksız biçimde özel kişi veya kuruluşlara aktarılmasını önlemek maksadıyla son kez genel bir değerlendirme yapılmasına imkân vermektedir.

iii. Hem hukuka uygunluk hem de yerindelik denetimi neticesinde alınan ihale yetkilisi kararının yargısal denetimi de özellik arz edecektir. Buna göre, ihale yetkilisine tanınan yetkinin onaylamama yönünde kullanılması hâlinde bu yetkinin kamu yararına uygun

kullanıldığının ispatı bakımından, ihale yetkilisince hukuken kesin delil niteliği taşıyan belgelere dayanılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Şayet idarece yapılan açıklamalar, sunulan belgeler veya mahkemece resen yapılacak araştırma neticesinde ulaşılan olgular kamu yararına aykırılık bulunmadığını ortaya koyar nitelikte ise somut belge sunulmadığı gerekçesiyle ihalenin onaylanmamasına veya iptaline dair kararlar mahkemelerce iptal edilmemelidir. Mahkeme tarafından ihale yetkilisinin takdir yetkisinin denetiminde 4734 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yer alan temel ihale ilkeleri ile hukuki belirlilik ve idari istikrar ilkelerinin dikkate alınması gerekmektedir.

iv. İhale yetkilisince temel ihale ilkeleri gözetilerek takdir yetkisi çerçevesinde yedi teklif verilen ihalede geçerli kabul edilen iki teklifin de yaklaşık maliyete yakın olduğu ve yeterli rekabetin oluşmadığı gerekçesiyle ihalenin iptaline karar verilmesinde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

10. Başvurucu, Danıştay Onüçüncü Dairesinin bozma kararından sonra ihale sözleşmesinin feshine karar verildiğini belirtmektedir.

11. Nihai karar, başvurucu vekiline 16/11/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 15/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu, ihalenin iptali kararının somut ve objektif gerekçelere dayanmadığını, idareye tanınan takdir yetkisinin mutlak ve sınırsız bir yetki olmadığını belirtmektedir. Başvurucuya göre, idarenin ihale sürecinde istekliler tarafından yapılan tüm şikâyetleri farklı gerekçeler ile reddetmesi ve bu şekilde ihale sürecinin devamını sağlaması akabinde sözleşmenin icrasına başlanmasından sonra ihaleyi iptal etmesi keyfî davrandığını göstermektedir. Başvurucu; ihale sözleşmesinin gereğini yerine getirebilmek için birtakım masraflar yaptığını, ihale sözleşmesinin feshi nedeniyle elde edeceği kârdan mahrum kalması nedeniyle maddi zararlarının olduğunu, yargı kararı nedeniyle sözleşme bedeli kârını tahsil edemediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

14. Başvuru belgelerinin bir örneği, bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Bakanlık görüşünde, başvurucunun ödediği vergilerin iadesi talebiyle açılan davada Vergi Mahkemesi tarafından dava konusu işlemin iptaline ve ödenen ihale karar damga vergisinin ödeme tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte iadesine karar verildiğini, istinaf incelemesinin henüz sonuçlanmadığını, başvurucunun sözleşmenin feshi nedeniyle uğradığını ileri sürdüğü zararlara ilişkin olarak ise adli veya idari yargıda dava açılmadığını belirtmiştir. Bakanlık, konuyla ilgili Hazine ve Maliye Bakanlığından temin edilen görüş yazısında ise Bakanlığın görüş yazısında belirttiği hususlara ek olarak, Vergi Mahkemesi kararına istinaden iade işlemlerinin gerçekleştirildiğini, ilgili idarelere ait düzeltme fişlerinin İdareye tebliğ edildiğini ancak başvurucunun düzeltme fişi ile idareye başvuru yapmaması nedeniyle ilgili tutarın idarenin emanet hesabında bekletildiğini beyan etmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Başvurucunun şikâyetlerinin özü esas itibarıyla ihalenin haksız, keyfî bir şekilde ve objektif olmayan gerekçelerle feshine ilişkindir. Bu kapsamda, başvurucunun ihalenin feshi ve sonuçlarına yönelik şikâyetlerinin mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği

değerlendirilmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka neden bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Somut olayda, KİK kararına istinaden idare ile başvurucu arasında 25/2/2020 tarihinde ihale sözleşmesi akdedilmek suretiyle başvurucu tarafından işin ifasına başlanmıştır. Başvurucu, ihale sözleşmesinin feshedildiği tarihe kadar belli bir süre için personel servis araçları sağlanması işini gerçekleştirmiştir. Başvurucuya verilen personel servis araçları sağlanması işinin ekonomik bir değer ifade ettiği ve dolayısıyla mülkiyet hakkı kapsamında olduğu açıktır. Dolayısıyla başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında ekonomik bir değer teşkil eden mülkünün var olduğu anlaşılmaktadır.

18. Başvurucunun uhdesinde kalan ihalenin iptal edilmesinin Anayasa’nın 35. maddesi anlamında mülkiyet hakkına müdahale oluşturduğunu belirtmek gerekir. Somut olayda ihalenin iptalinin kamu makamlarının kontrol ve düzenleme yetkisi kapsamında olduğu açıktır. Bu sebeple başvurunun mülkiyetin kullanımını düzenleme ve kontrole ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

19. Anayasa’nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi de gözönünde bulundurulmalı, dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahale kanuna dayanmalı, kamu yararı amacı taşımalı, ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılmalıdır (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

20. 4734 sayılı Kanun'un 39. maddesinde, ihale komisyonu kararı üzerine idarenin verilmiş olan bütün teklifleri reddederek ihaleyi iptal etmekte serbest olduğu, idarenin bütün tekliflerin reddi nedeniyle herhangi bir yükümlülük altına girmeyeceği; ancak, idarenin isteklilerin talepte bulunması hâlinde, ihalenin iptal edilme gerekçelerini talepte bulunan isteklilere bildireceği düzenlenmiştir. Somut olayda başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin 4734 sayılı Kanun'un 39. maddesine dayandığı anlaşılmaktadır.

21. Kamu kurum ve kuruluşlarınca kamu kaynakları kullanılarak yapılan ihalelerde kaynakların etkin ve verimli kullanılması maksadıyla ihalenin her zaman idare tarafından iptal edilebilmesi şeklindeki müdahalenin kamu yararı amacına dayandığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Olayda, müdahale ile kamunun zarara uğratılmaması ilkesi çerçevesinde kamu ihalelerinin belirli bir düzen içinde yürütülmesi amaçlanmaktadır.

22. Son olarak kamu makamları, başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ve bu amacın gerçekleştirilmesi için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisi olup olmadığını değerlendirmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşur. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahaleyle ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade eder (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B.

No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

23. Başvurucuya mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye etkin biçimde itiraz edebilme, savunma ve iddialarını yetkili makamlar önünde ortaya koyabilme olanağının tanınıp tanınmadığı incelenmelidir. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmez. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsar. Bu değerlendirme uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (Züliye Öztürk [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

24. Somut olayda, başvurucu ihalenin keyfî şekilde ve objektif olmayan gerekçelerle iptal edilmesinden şikâyet etmektedir. 4734 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre idareler, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla mükelleftir. İdarenin anılan Kanun'un 5. maddesinde yer alan ihale ilkelerini gözeterek ihaleyi onaylamama şeklinde Kanun'un 39. maddesi uyarınca geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu bağlamda ihalenin iptal nedeninin varlığı öncelikle idare tarafından ortaya konulacak ve bu işleme karşı yargısal denetim mekanizması işletilebilecektir. Ayrıca kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanmasının sağlanması amacıyla ihaleyi onaylamama yönünde idarenin takdir yetkisinin bulunduğu Danıştayın yerleşik içtihadı ile de kabul edilmektedir.

25. İhale, başvurucunun itirazen şikâyet başvurusunun kabulüne dair KİK kararına istinaden başvurucu uhdesinde kalmıştır. İdare tarafından, KİK'in bu kararına karşı dava açılmıştır. Bu kapsamda ihalenin başvurucu uhdesinde kalması, söz konusu ihalenin kesinleştiği şeklinde değerlendirilemeyecektir. İhalenin yargılama süreci sonunda mahkeme kararı ile iptal edilebileceği ve bu karar üzerine İdare ile akdedilen ihale sözleşmesinin feshedilerek tasfiye kararı verilebileceği ihale şartlarını kabul eden başvurucu tarafından tamamen öngörülemez veya keyfî bir işlem olarak değerlendirilemez.

26. Olayda ihale, geçerli olarak kabul edilen iki (2) teklifin yaklaşık maliyete %98 ve %99,42 oranında çok yakın olduğu ve yeterli rekabetin oluşmadığı, işin niteliğinin araç çeşitleri ve sayısı bakımından değiştiği gerekçeleriyle iptal edilmiştir. Yargısal denetimden geçen işlem, hizmeti yürütmekle mükellef işin sahibi idare ihale konusu işin mahiyetini ve piyasa şartlarını en iyi bilebilecek konumda olduğundan hukuka uygun bulunmuştur. Bu aşamada toplum yararına dayalı meşru amacın belirlenmesinde idari makamların geniş takdir yetkisi bulunduğu belirtilmelidir. İhalenin iptaline dayanak olan olgular İdare tarafından ortaya konulmuş ve yargısal incelemeden geçerek hukuka uygun bulunmuştur. Bu kapsamda, idarenin takdir yetkisinin kullanılması ile kamu yararının belirlenmesine ilişkin değerlendirmelerde bariz bir takdir hatası veya açık keyfîlik bulunduğu söylenemeyecektir. Bunun yanında, başvurucuya söz konusu yargısal süreçte mülkiyet hakkının gerektirdiği yeterli usule ilişkin güvencelerin de sağlanmış olduğu görülmektedir.

27. Son olarak müdahalenin sebep olduğu sonuçlara bakılmalıdır. Başvurucunun, ihale sözleşmesinin akdedilmesi ve işin icrasına başlanmasıyla ekonomik bir beklenti içine girdiğinden, sözleşmeye konu işin ifasına yönelik harcamalar yaptığından, 30.934.441,00 TL bedelli sözleşme nedeniyle 293.260,00 TL sözleşme damga vergisi, 176.020,00 TL ihale

kararı damga vergisi; ilave iş artışı nedeniyle 58.651,64 TL sözleşme damga vergisi ve 35.230,36 TL ihale kararı damga vergisi ödediğinden, ihalenin feshi nedeniyle sözleşme bedeli kârını tahsil edemediğinden şikâyet ettiği görülmektedir. Başvurucuya göre İdare uhdesinde kalan bu ödemeler haksız kazanç niteliğindedir.

28. Öncelikle başvurucunun yaptığı harcamalar ve oluşan kâr kaybı yönünden uğradığı zararın tazminine yönelik dava açıp açmadığı noktasında formda herhangi bir açıklama yapılmadığı görülmüştür. Bu sebeple Anayasa Mahkemesi bu yönden bir değerlendirme yapmayacaktır. Kaldı ki bu iddialar yönünden başvurucunun her zaman ayrı bir dava açma imkânına sahip olduğu izahtan varestedir. Öte yandan başvurucu, yargı sürecinin kesinleşmesiyle sözleşme ve iş artışına ilişkin ek sözleşme nedeniyle ödediği damga vergisi ve ihale kararı damga vergisinin iadesi için düzeltme ve şikâyet başvurusunda bulunmuş; başvurunun zımnen reddi üzerine açılan dava sonucunda ihale kararı damga vergisinin tamamının, sözleşme damga vergisinin ise hükmünden faydalanılmayan kısmının tahsil tarihinden itibaren tecil faizi oranına göre hesaplanacak faiziyle birlikte başvurucuya iadesine karar verilmiştir. Karar, temyiz incelemesinden geçerek kesinlemiştir. Diğer yandan, başvurucunun sözleşmenin feshine kadar geçen süre zarfında işin ifası nedeniyle elde etmesi gereken hak edişlerin tarafına ödenmesini talep edebileceği de vurgulanmalıdır. Ayrıca, başvurucunun sözleşmenin gerçekleştirilen kısmı yönünden hak edişlerinin ödenmediğine dair bir iddiasının da olmadığının altı çizilmelidir.

29. Sonuç olarak ihalenin iptal edilmesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği değerlendirilmiştir. Başka bir ifade ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararı arasında olması gereken adil denge bozulmamış olup mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçülüdür. Bu durumda başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilmediği açıktır.

30. Açıklanan gerekçeyle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER FARUK GÜLER

B. No: 2020/39451 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/39451

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER FARUK GÜLER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/39451)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : Ömer Faruk GÜLER

Vekili : Av. Sinan TOPÇU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında cezayı azaltabilecek ya da ortadan kaldırabilecek bir olgunun araştırılması talebinin reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) A.K. ve Y.K. ile başvurucu hakkında başlatılan soruşturma sürecinde evrakı tefrik edilen başvurucu hakkında soruşturma işlemlerine devam edilirken diğer şüpheliler için uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçunu işledikleri gerekçesiyle iddianame düzenlenerek 29/3/2017 tarihinde yargılanmalarına başlanmıştır. Başvurucu hakkında gerçekleştirilen soruşturmanın sonuçlanması üzerine Başsavcılık, başvurucunun da aynı suçu işlediği gerekçesi ve cezalandırılması talebiyle 6/7/2017 tarihinde iddianame düzenlemiştir. Başvurucu için hazırlanan iddianamenin kabulüyle açılan kamu davası, A.K. ve Y.K.nın yargılandıkları davayla birleştirilerek Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır.

3. Yargılama sürecinde başvurucunun beyanları şöyledir:

i. Yargılamanın 27/4/2017 tarihli birinci celsesinde henüz soruşturması devam ettiği için tanık sıfatıyla vermiş olduğu beyanında başvurucu; arkadaşı ve arkadaşının amcası olan A.K. ile Y.K.yı mahalleden tanıdığını, olay tarihinden önceki günlerde iki üç kez Y.K.nın ona teslim ettiği katlanmış A4 kağıdı şeklindeki poşetleri M.G.ye götürdüğünü, götürdüğü bu poşetlerin içinde ne olduğunu bilmediğini ifade etmiştir.

ii. Başvurucu; yargılamanın 15/8/2017 tarihli 4. celsesinde suça sürüklenen çocuk sıfatıyla yaptığı savunmasında olay günü M.G.ye götürdüğü pakette uyuşturucu olduğunu daha sonra polisten öğrendiğini, ayrıca bu olay sırasında ceketinin cebinden bir miktar uyuşturucu madde ele geçirildiğini, kendisinin uyuşturucu madde kullanmadığını, birkaç kez Y.K.nın ricası üzerine birtakım kişilere belgeler götürdüğünü ancak kimseye uyuşturucu madde götürmediğini beyan etmiştir.

iii. Başvurucu, Mahkemede yapılmış olan yargılamanın devamında ve Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesinde (İstinaf Dairesi) gerçekleştirilen istinaf aşamalarının 12/9/2019 tarihli celsesine -Yargıtay bozmasından sonraki karar celsesidir- kadar yukarıda vermiş olduğu beyanına uygun bir olay anlatımıyla savunmasını yapmıştır. 12/9/2019 tarihli celsede başvurucu, olay öncesinde iki defa Y.K. tarafından kendisine verilen ve içlerinde ne olduğu bilmediği şeyleri kendisine söylenen kişilere götürdüğünü, sonrasında götürmesi için kendisine verilen şeyin uyuşturucu olduğunun Y.K. tarafından söylenmesi üzerine artık bu işi yapmak istemediğini söylemesi üzerine Y.K.nın bu işe devam etmezse annesini ve kardeşlerini öldüreceğini söyleyerek onu zorlaması ve tehdit etmesi nedeniyle bu eylemi gerçekleştirdiğini ilk defa ileri sürmüştür.

4. 14/10/2019 tarihli temyiz dilekçesinde ve bireysel başvuru formunda başvurucunun tehdit ve zorlama yüzünden uyuşturucu madde taşıdığı iddiası yanında yargılama sonrası diğer sanıklardan Y.K.nın akrabaları tarafından başvurucunun ailesinin ölümle tehdit edilerek başvurucunun suçu üstlenmesi istenildiği, başvurucunun anne ve babası tarafından bu tehdit nedeniyle savcılığa suç duyurusunda bulunulduğu ve şahıslar hakkında açılan kamu davasının Asliye Ceza Mahkemesinde görülmekte olduğunun da bildirildiği ve bu durumun başvurucu vekili tarafından 12/9/2019 tarihli celsede İstinaf Dairesine yazılı savunma yoluyla da sunulduğu ifade edilmiştir. İstinaf Dairesine verildiği ileri sürülen bu yazılı savunma dilekçesi başvuru formu ekinde Anayasa Mahkemesine sunulmamıştır.

5. Asliye Ceza Mahkemesince gerçekleştirilen yargılama neticesinde verilen 23/1/2020 tarihli kararla sanıklar A.K. ile Y.K.nın akrabası olan M.K.nın başvurucunun anne ve babasına, çocukları olan başvurucunun mahkemede ifadesini değiştirmesi gerektiğini belirtip "Eğer ifadesini değiştirmez ise bu işin sonu kötüye gider." şeklinde sözler söyleyerek tehdit ettiği gerekçesiyle basit tehdit suçundan cezalandırılmasına karar verildiği ancak kararın istinaf incelemesinde bozulduğu ve kesinleşmediği görülmüştür.

6. Yargılama sırasında tanık olarak dinlenmiş olan M.G.nin beyanlarında, sanıklar A.K. ve Y.K.yı tanımadığını ancak başvurucuyu tanıdığını ve olaydan önceki tarihlerde ondan istediğinde başvurucunun Y.K.dan aldığı uyuşturucuları kendisine getirdiğini, olay günü de arkadaşları ile birlikte uyuşturucu madde kullanmayı düşünmesi nedeniyle başvurucuyu telefonla arayarak uyuşturucu madde temin edip edemeyeceğini sorduğunu, başvurucunun yönlendirmesi üzerine Y.K.ya telefon ederek konuştuklarını, Y.K. ile aralarında anlaşmaları üzerine bir emlakçı dükkanı önünde başvurucu ile buluşarak ondan 20 TL karşılığında bir paket esrar satın aldığını ve yanındaki arkadaşlarının da başvurucudan üç paket esrar aldığını, arkadaşlarıyla başvurucu arasında çıkan tartışmadan haberi olmadığını, aynı gün

tekrar başvurucuyu arayarak ondan esrar istediğini, onun yönlendirmesi üzerine Y.K. ile yine telefonda görüştüklerini , başvurucu ve yanındaki A.K. ile buluştukları marketin önünde parayı A.K.ya verdiği anda polis tarafından yakalandıklarını ifade etmiştir.

7. Yargılama süreci şöyledir:

i. Mahkemece yargılama, üçü başvurucu hakkındaki dosyanın birleştirilmesinden sonra olmak üzere toplam altı celsede bitirilmiştir. Mahkemece 12/10/2017 tarihli kararla başvurucunun uyuşturucu madde ticareti suçundan 10 yıl hapis ve ayrıca adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

ii. Anılan mahkeme kararının istinaf incelemesini yapan İstinaf Dairesi, bu aşamada altı celsede yargılamayı bitirmiş ve 19/9/2018 tarihinde başvurucunun 4 yıl 2 ay hapis ve adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme ile İstinaf Dairesi kararı arasında fark yaratan olgunun istinaf aşamasında başvurucunun diğer sanıklar A.K. ile Y.K.nın talimatları doğrultusunda hareket ettiğine dair her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmaması sebebiyle uyuşturucu madde ticaretine ilişkin ağırlaştırıcı bir nedenin başvurucuya uygulanamayacak olması ile başvurucunun suç haberi alındıktan sonra gönüllü olarak diğer suç ortağı Y.K.nın suçunun meydana çıkmasına hizmet ve yardım etmesi nedeniyle hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasının olduğu görülmüştür.

iii. İstinaf Dairesi kararının temyiz incelemesini yapan Yargıtay, 21/3/2019 tarihli ilamıyla başvurucu hakkındaki hükmün bozulmasına karar vermiştir. Yargıtay bozma ilamının gerekçesi, olay tutanağı ile tanık M.G.nin istikrarlı beyanları ve bu beyanları doğrulayan HTS kayıtları ve tüm dosya kapsamına göre koşulları oluşmadığı hâlde başvurucu hakkında etkin pişmanlık hükmünün uygulanmış olmasıdır.

iv. Yargıtay bozma ilamı sonrasında İstinaf Dairesince, -iki celse daha gerçekleştirerek- 12/9/2019 tarihinde Yargıtay bozma ilamına uygun bir karar oluşturulmuş ve başvurucu hakkında netice olarak 8 yıl 4 ay hapis ve ayrıca adli para cezasına hükmedilmiştir. Bu karar temyiz edilmiş ve Yargıtay 9/11/2020 tarihli ilamıyla yerinde görülmeyen temyiz istemlerinin esastan reddine karar vermiştir.

8. Başvurucunun atılı suçtan cezalandırılmasına karar verilmiş olan İstinaf Dairesi karar gerekçesinin ilgili kısımları şöyledir:

"...Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'ndan celp edilen HTS kayıtlarının tetkikinden; ...sanık Y.[K.] ile suça sürüklenen çocuk ..[başvurucu] arasında dönem içerisinde toplam 508 görüşme ve mesajlaşmanın, olay günü 36 görüşme ve mesajlaşmanın, olay saati civarında ise 10 görüşme ve mesajlaşmanın ve sanık Y.[K.] ile tanık M.G. arasında ise dönem içerisinde toplam 20 görüşme ve mesajlaşmanın, olay günü ise 3 adet görüşmenin gerçekleşmiş olduğu anlaşılmıştır. ...olay tutanağı ile hakkında kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan ayrı soruşturma yürütülen M.G.'in istikrarlı beyanları ile bu beyanları doğrulayan HTS kayıtları ve tüm dosya kapsamına göre atılı eylemi sübuta eren suça sürüklenen çocuk hakkında .. etkin pişmanlık hükmü ... uygulanma koşullarının oluşmadığının kabulü ile suça sürüklenen çocuğun ... cezalandırılmasına..."

9. Başvurucu, nihai hükmü 5/12/2020 tarihinde öğrendikten sonra 24/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu; tehdit ve zorlama yüzünden uyuşturucu maddeyi taşıdığı, ailesinin de diğer sanıkların akrabası tarafından başvurucunun mahkemede ifadesini değiştirerek suçu üstlenmesi yönünde tehdit edildiği ve bu sebeple yargılandığı yönündeki iddia ve savunmalarına ilişkin araştırma yapılmaksızın karar verilmiş olması nedeniyle savunma hakkının ve kanun önünde eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, öncelikle başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiğini ve başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen iddialara ilişkin birçok başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiği, başvuruculara delillerini sunma ve inceletme noktasında mahkemelerce uygun imkânların tanınması gerektiği, tarafların dinlenilmemesi ve taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesinin yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabileceği vurgulanarak ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır (çok sayıda karar arasından bkz. Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, §§ 32-37; Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18, 19; Cezair Akgül [1. B.], B. No: 2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31; Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 56).

14. Somut olayda başvurucunun uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçundan mahkûm olmasında dayanılan deliller tanık M.G.nin beyanları ile bu beyanları doğrulayan HTS kayıtlarıdır. Gerekçeli kararda tanık M.G.nin başvurucudan daha önce de uyuşturucu madde satın aldığı, uyuşturucu madde kullanmak istediğinde önce başvurucuyu aradığı ve onun yönlendirmesi üzerine diğer sanığa telefon ettiğine ilişkin beyanlarının mahkûmiyet kararına götüren önemli ağırlıkta delil kabul edildiği anlaşılmıştır. Dosyada diğer sanık Y.K. ile başvurucu arasında dönem içerisinde toplam 508 görüşme ve mesajlaşmanın, olay günü 36 görüşme ve mesajlaşmanın, olay saati civarında ise 10 görüşme ve mesajlaşmanın yapılmış olduğuna ilişkin tespit olduğuna dikkat çekilmiştir. Başvuruya konu yargılama sürecine bir bütün olarak bakıldığında başvurucuya delillere ilişkin iddia ve itirazlarını ileri sürme imkânı verilerek yargılamaya aktif katılımının sağlandığı görülmüştür.

15. Mahkûmiyet hükmüne esas alınan diğer deliller gözetildiğinde Yargıtayın bozma kararı sonrası verilen istinaf kararına kadar, içinde ne olduğunu bilmediği poşetleri/katlanmış kâğıtları rica üzerine birtakım şahıslara götürdüğü savunmasını yapmış olan (bkz. §§ 3i, 3ii) ve diğer sanıkların tehdit ya da zorlaması ile uyuşturucu madde taşıdığından bahsetmeyen başvurucunun bu iddiasına ilişkin olarak bir araştırma yapılmamış olmasının ya da diğer sanıkların yakını tarafından suçu üstlenmesi yönünde tehdit edilmiş olmasına ilişkin devam

eden yargılama sürecinin beklenmemiş olmasının yahut bu konuda delil toplanmamış olmasının başvurucu beyanlarının mahkûmiyetine belirleyici nitelikte esas olmadığı gözetilerek bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelemediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun usule ilişkin imkânlar konusunda iddia makamına nazaran dezavantajlı bir konuma düşmediği, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucunun; şüpheden sanık yararlanır ilkesinin dikkate alınmaması, hükme esas alınan delillerin hatalı nitelendirilmesi ve haksız yere ceza verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

T.E.E.

B. No: 2020/39839 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/39839

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

T.E.E. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/39839)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : T.E.E.

Vekili : Av. Muammer KARTAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu görevlisinin görevden uzaklaştırıldığı dönemde maaşından kesilen ancak sonradan ödenen aylıklarının ve döner sermaye tutarının değer kaybına uğratılarak ödenmesi ile performansa dayalı döner sermaye ödemesi yapılmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/12/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Adli Tıp Kurumu Başkanlığı (ATK) 26/8/2016 tarihinde veri hazırlama ve kontrol işletmeni kadrosunda görev yapan başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütüyle ilişkili olduğunun değerlendirildiğini ve görevinde kalmasında sakınca bulunduğunu belirterek 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 137. maddesi uyarınca görevinden uzaklaştırılmasına karar vermiştir.

6. ATK 1/6/2018 tarihinde başvurucunun görevine iadesine karar vermiştir. Söz konusu iade kararında başvurucu hakkında yeniden yapılan değerlendirme sonucunda görevden uzaklaştırma tedbirinin kaldırıldığı açıklanmıştır. Başvurucu aynı tarihte görevine başlamıştır.

7. Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı 4/6/2018 tarihinde başvurucu hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Kararda silahlı terör örgütüne üye olma suçundan başlatılan ceza soruşturmasında kamu davası açılmasını gerektirir somut delil bulunmadığı belirtilmiştir.

8. ATK görevden uzaklaştırıldığı dönem için 13/6/2018 tarihinde döner sermaye olarak 5.963,26 TL ve 18/6/2018 tarihinde de maaşlarından kesilen üçte bir karşılığı olarak 10.659,48 TL'yi başvurucuya ödemiştir.

9. Başvurucu 1/8/2018 tarihinde ATK'ye müracaat ederek yapılan ödemelere işletilmeyen kanuni faiz tutarı ile görevden uzaklaştırılmasaydı elde edeceği performansa dayalı döner sermaye alacağının ödenmesini talep etmiştir. Başvurucuya cevap verilmemiştir.

10. Başvurucu 4/12/2018 tarihinde Bakanlığa karşı maddi ve manevi tazminat talebiyle tam yargı davası açmıştır. Başvurucu, davasında diğer iddialarının yanında kesilen maaşı ile döner sermaye ödemelerine faiz işletilmediğini ve açıkta kaldığı döneme ilişkin performansa dayalı döner sermaye ödemesi yapılmadığını ileri sürmüştür.

11. Bursa 1. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 19/12/2018 tarihinde davayı reddetmiştir. İdare Mahkemesi, kararın gerekçesinde; tedbir niteliğindeki görevden uzaklaştırma işleminin kaldırılması üzerine başvurucunun görevine iade edildiğini, görevden uzaklaştırma işleminin hukuka uygunluk karinesinden yararlandığını ve ortada idarenin tazmin sorumluluğunu doğuracak hukuka aykırı bir işlem bulunmadığını kaydetmiştir. Bunun yanında görevinden uzaklaştırıldığı dönemde fiilen çalışmayan başvurucuya performansa dayalı döner sermaye ödenmemesinin bir zarara neden olmadığını açıklamış, hukuka aykırı bir işlem sonucu meydana gelmiş manevi bir zarar olmadığından başvurucunun manevi tazminat talebini de reddetmiştir.

12. Başvurucu, faiz ödenmemesinin alacağın değer kaybına uğramasına neden olduğunu ve görevden uzaklaştırma kararı nedeniyle çalışamadığının gözardı edildiği iddiasıyla istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

13. ATK 20/4/2020 tarihinde başvurucu hakkında yürütülen disiplin soruşturması sonucunda terör örgütüyle irtibatlı veya iltisaklı olduğuna dair bilgi ve delil bulunmadığı gerekçesiyle disiplin cezası verilmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

14. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Üçüncü İdare Dava Dairesi 27/10/2020 tarihinde kararı hukuka uygun bulduğunu belirterek istinaf başvurusunu kesin olmak üzere reddetmiştir.

15. Başvurucu, nihai hükmü 18/11/2020 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

16. 657 sayılı Kanun'un "Görevden uzaklaştırma" başlıklı 137. maddesi şöyledir:

"Görevden uzaklaştırma, Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerde, görevi başında kalmasında sakınca görülecek Devlet memurları hakkında alınan ihtiyati bir tedbirdir.

Görevden uzaklaştırma tedbiri, soruşturmanın herhangi bir safhasında da alınabilir."

17. 657 sayılı Kanun'un "Görevden uzaklaştırılan veya görevinden uzak kalan memurların hak ve yükümlülüğü" başlıklı 141. maddesi şöyledir:

"Görevden uzaklaştırılan ve görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınan memurlara bu süre içinde aylıklarının üçte ikisi ödenir. Bu gibiler bu Kanunun öngördüğü sosyal hak ve yardımlardan faydalanmaya devam ederler.

143 üncü maddede sayılan durumların gerçekleşmesi halinde, bunların aylıklarının kesilmiş olan üçte biri kendilerine ödenir ve görevden uzakta geçirdikleri süre, derecelerindeki kademe ilerlemesinde ve bu sürenin derece yükselmesi için gerekli en az bekleme süresini aşan kısmı, üst dereceye yükselmeleri halinde, bu derecede kademe ilerlemesi yapılmak suretiyle değerlendirilir."

18. 657 sayılı Kanun'un "Tedbirin kaldırılması" kenar başlıklı 142. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Soruşturma sonunda disiplin yüzünden memurluktan çıkarma veya cezai bir işlem uygulanmasına lüzum kalmıyan Devlet memurları için alınmış olan görevden uzaklaştırma tedbiri, 138 inci maddedeki yetkililerce (Müfettişler tarafından görevden uzaklaştırılanlar hakkında atamaya yetkili amirlerce) derhal kaldırılır."

19. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

" İdari dava türleri şunlardır:

a) İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

c) Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.

2. İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler."

20. 14/4/1982 tarihli ve 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un "Döner sermayeden yapılacak ödemeler" başlıklı 29. maddesi şöyledir:

"Döner sermayeden; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesine göre döner sermaye işletmelerinin çalıştırılacak memurları ve toplu sözleşmelerden doğan diğer hakları, döner sermaye ile yapılan iş ve hizmetlere ilişkin giderler, Harcırah Kanunu uyarınca ödenecek yolluklar ve kurum personeline yapılacak ödemeler dışında hiçbir ödeme yapılmaz."

21. 2659 sayılı Kanun'un "Kurum personeline yapılacak ödeme" başlıklı 30. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Personelin katkısıyla elde edilen döner sermaye gelirlerinin en az % 35'i Adlî Tıp Kurumu ve birimlerine malzeme, araç, gereç, araştırma ve döner sermayede görevli personel giderlerine ayrılır. Gelirin geri kalan kısmı Adlî Tıp Kurumunda ve birimlerinde görevli memur ve sözleşmeli personele; unvanı, görevi, sınıfı, çalışma şartları, hizmet nitelikleri, hizmete katkısı, performansı ve benzeri hususlar dikkate alınarak Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine çıkarılacak yönetmelikte tespit edilecek esaslara göre ödenebilir."

22. 4/8/1982 tarihli ve 17772 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Adli Tıp Kurumu Döner Sermaye İşletmesi Yönetmeliği'nin "Ödemelerin Yapılamayacağı Haller" başlıklı 31. maddesi şöyledir:

"Görevlendirme halleri hariç olmak üzere, hastalık izin ve başka nedenlerle görevlerinden ayrılmış olanlar, bu süre içinde bu Yönetmelik uyarınca yapılacak olan ödemelerden yararlanamazlar. "

2. Danıştay İçtihadı

23. Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 12/12/2018 tarihli ve E.2013/2, K.2018/2 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“V) KONUNUN ESAS YÖNÜNDEN İNCELENMESİ:

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa’nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmıştır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 28. maddesinde ise, 'Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur' kuralına yer verilmiştir.

Bir idari işlemin yargı kararıyla iptal edilmesi halinde, söz konusu kararın, dava konusu işlemin tesis edilmesi sırasında unsurlarında bulunan sakatlıkları saptadığı, işlemi yapıldığı andan başlayarak ortadan kaldırdığı, bu özelliği nedeniyle geriye yürüyen sonuçlar doğurduğu, başka bir anlatımla, işlemin tesis edildiği tarihten önceki hukuki durumun geçerliliğini sağladığı idare hukukunun bilinen ilkelerindendir.

İdare, iptal kararının amaç ve kapsamına göre yeni bir işlem ya da işlemler yapmak, iptal edilen idari işlemden doğan tüm sonuçları ortadan kaldırmak ve önceki hukuki durumun geçerliliğini sağlamakla yükümlü olup, iptal edilen işlem nedeniyle uğranılan zararların

tazmini de bu kapsamda yer almaktadır. Dolayısıyla, hukuka aykırılığı yargı kararıyla saptanarak iptal edilen işlem nedeniyle fiilen bu görevi yapamadığı açık olan davacıların, bu işlem sonucu uğradığı zararların davalı idarece tazmini, Anayasa hükmü gereğidir.

Bu nedenle, ilgililerin 'fiilen' çalışamaması hukuka aykırı bulunan işlemden kaynaklandığından ve iptal edilen hukuka aykırı işlem sonucu tüm maddi hakların ödenmesi yukarıda değinilen Anayasa hükmü ve idare hukuku ilkesi gereği olduğundan, döner sermaye ek ödemesinin de yoksun kalınan bir parasal hak olarak, uğranılan zarara karşılık idarece tazmini gerektiği açıktır.

Her ne kadar 209 sayılı Kanun'un 5. maddesine dayanılarak hazırlanan 12.05.2006 tarih ve 26166 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurum ve Kuruluşlarında Görevli Personele Döner Sermaye Gelirlerinden Ek Ödeme Yapılmasına Dair Yönetmelik'in yürürlükte bulunan 5. maddesinde; döner sermaye ek ödemesinin, personelin kurum ve kuruluşa fiilen katkı sağladığı sürece verilebileceği kuralı yer almakta ise de, söz konusu düzenlemenin, normal işleyiş içerisinde anılan gelirlerin dağılımına ilişkin düzenleme içerdiği, bu ek ödemeden yararlanan kişinin hukuka aykırı bir işlemle ek ödeme gelirinden mahrum bırakılması ve bu hukuka aykırılığın sonradan yargı kararlarıyla giderilmesi halini öngörmediği açıktır.

VI) SONUÇ:

Sağlık Bakanlığı personeli olup, döner sermaye ek ödemesinden yararlananlar hakkında tesis edilen naklen atama, ikinci görevin üzerinden alınması gibi işlemlerin iptali istemiyle açılan davalar sonucunda verilen iptal kararları üzerine, ilgililerin fiilen çalışmaması hukuka aykırı bulunan işlemden kaynaklandığından ve iptal edilen hukuka aykırı işlem sonucu tüm maddi hakların ödenmesi yukarıda değinilen Anayasa hükmü ve idare hukuku ilkesi gereği olduğundan, döner sermaye ek ödemesinin de davacıların yoksun kaldığı parasal haklardan sayılarak ilgili dönem için kendilerine ödenmesi gerektiği görüşü benimsenerek, içtihatların Danıştay Beşinci Dairesi kararları doğrultusunda birleştirilmesine, 12.12.2018 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Anayasa Mahkemesinin 18/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Performansa Dayalı Döner Sermaye Ödemesine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu; idarenin eylem ve işlemlerinden doğan zararları ödemekle yükümlü olduğunu, sadece hukuka aykırı işlemleriyle sınırlı olarak sorumlu tutulamayacağını, bu nedenle mahkeme kararının bariz takdir hatası içerdiğini ileri sürmüştür. Açıkta kaldığı dönemde zorunlu olarak çalışamadığını, benzer bir konuda Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun lehe yönde karar verdiğini belirtmiştir. Bu gerekçelerle mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

26. Bakanlık görüşünde; başvurucunun görevden uzaklaştırılması işleminin hukuka aykırı olduğunun ortaya konulmadığı, sunulan içtihadı birleştirme kararının bir kimsenin fiilen çalışamamasına neden olan idari işlemin yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde döner sermaye ödemelerinin yapılmasına ilişkin olduğu açıklanmıştır.

2. Değerlendirme

27. Anayasa’nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”

28. Başvurucunun performansa dayalı döner sermaye ödenmesi talebinin reddedilmesine ilişkin şikâyeti esas itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiğinden bütün şikâyetler mülkiyet hakkının ihlali iddiası kapsamında incelenmelidir.

29. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumu değerlendirilmelidir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

30. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

31. Mülkiyet hakkı, özel hukukta veya idari yargıda kabul edilen mülkiyet hakkı kavramlarından farklı bir anlam ve kapsama sahip olup bu alanlarda kabul edilen mülkiyet hakkı, yasal düzenlemeler ile yargı içtihatlarından bağımsız olarak özerk bir yorum ile ele alınmalıdır (Hüseyin Remzi Polge [2. B.], B. No: 2013/2166, 25/6/2015, § 31; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, § 51).

32. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı -kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun- Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, §§ 41, 53; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, §§ 52-54).

33. Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da aynî menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk, § 42). Dolayısıyla Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır

(Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, § 37).

34. Kamu görevlisi olan başvurucu, ATK tarafından tesis edilen işlemle 26/8/2016 tarihinde görevinden uzaklaştırılıp yine ATK kararıyla 1/6/2018 tarihinde görevine iade edilmiştir. Başvurucunun görevden uzaklaştırma işlemine karşı idari ve yargısal yollara başvurduğuna dair bir iddiasının bulunmadığını kaydetmek gerekir. Görevine iade edilen başvurucunun görevden uzakta kaldığı dönem için performansa dayalı döner sermaye ödenmesini talep etmiştir. İdari makamın zımni reddi üzerine açılan dava, görevden uzaklaştırma tedbirinin hukuka uygunluk karinesinden yararlanacağı ve görevden uzak kaldığı dönemde fiilen çalışmadığı gerekçesiyle reddedildiği anlaşılmıştır.

35. Somut olayda öncelikle başvurucunun performansa dayalı döner sermaye alacağı bağlamında mevcut bir mülkünün var olup olmadığı incelenmelidir. Başvurucunun söz konusu alacak için açtığı dava idari mahkemelerce reddedilmiştir. Dolayısıyla performansa dayalı döner sermaye ödemesine dayalı alacağın varlığı mahkemeler önünde kanıtlanamadığından başvurucuya ait mevcut bir mülk bulunmamaktadır.

36. Mevcut bir mülkün bulunmadığının tespit edilmesinin ardından tedbiren görevinden uzaklaştırılan başvurucunun performansa dayalı döner sermaye almasına yönelik meşru bir beklentisinin bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir. 657 sayılı Kanun'da görevine iade edilen kişilere görevlerinden uzakta kaldıkları dönemde aylıklarından yapılan kesintilerin iade edileceği düzenlenmiştir. Buna bağlı olarak somut olayda da başvurucuya görevinden uzakta kaldığı dönemde kesilen aylıklarına konu tutar görevine iade edilmesi üzerine geri ödenmiştir. Buna karşılık görevinden uzaklaştırıldığı dönemde başvurucuya performansa dayalı ödemenin yapılmasını öngören bir kanun hükmünün varlığının ortaya konulamadığını belirtmek gerekir.

37. Son olarak ise başvurucuya performansa dayalı döner sermaye ödemesi yapılması gerektiğini gösteren yerleşik bir yargı içtihadının olup olmadığı irdelenmelidir. Başvurucu, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 12/12/2018 tarihli ve E.2013/2, K.2018/2 sayılı kararına (bkz. § 23) dikkat çekmiştir. Söz konusu kararda Sağlık Bakanlığı personeli olup döner sermaye ek ödemesinden yararlananlar hakkında tesis edilen naklen atama, ikinci görevin üzerinden alınması gibi işlemlerin iptal edildiği kaydedilmiştir. İlgililerin fiilen çalışamamalarının hukuka aykırı bulunan işlemlerden kaynaklandığı, bu nedenle iptale konu hukuka aykırı işlem sonucu ortaya çıkan tüm maddi kayıpların ödenmesinin Anayasa'nın 125. maddesinin ve idare hukukunun gereği olduğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda döner sermaye ek ödemesinin de davacıların yoksun kaldığı parasal haklardan sayılarak ilgili dönem için kendilerine ödenmesi gerektiği görüşü benimsenerek içtihatların bu doğrultuda birleştirilmesine karar verilmiştir.

38. Kamu görevlilerinin tabi olduğu rejimin belirlenmesi ve bu kapsamda gerekli tedbirlerin alınmasında idare geniş bir takdir yetkisine sahiptir. Bu kapsamda görevi başında kalmasında sakınca görülen kamu görevlileri hakkında tesis edilen görevden uzaklaştırma işleminin geçici bir tedbir olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. Başvuruya konu olayda ATK tarafından tesis edilen bir işlemle görevinden uzaklaştırılan başvurucu yine ATK kararıyla görevine iade edildiğini kaydetmek gerekir.

39. Hukuk devletinde idare, hukuka aykırı olarak tesis ettiği işlemlerin sebep olduğu ihlalleri giderme yükümlülüğü altındadır. İdare; eski hâle getirme (restitutio in integrum)

ilkesi gereği kişiyi, hukuka aykırı işlem tesis edilmemiş olsaydı kişi hangi durumda olacaksa ona mümkün olduğunca en yakın konuma getirmekle yükümlüdür (Demet Demirel ve diğerleri [GK], B. No: 2019/12998, 1/12/2022, § 45). Başvurucu görevden uzaklaştırma işleminin hukuka aykırı olduğu iddiasıyla iptaline yönelik herhangi bir idari veya yargısal yola başvurduğunu belirtmemiştir. Bu hâliyle ortada hukuka aykırı olduğu tespit edilmiş bir idari işlemin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Öte yandan başvuruya konu olayın koşullarında görevden uzaklaştırma tedbirinin adaleti açıkça hiçe sayacak şekilde hukuka aykırı olduğunun ilk bakışta anlaşılabilecek nitelikte olduğu da söylenemeyecektir. Dolayısıyla başvurucunun sunduğu içtihadı birleştirme kararı, performansa dayalı döner sermaye ödenmesi için başvurucu yönünden somut temele dayalı yerleşik bir yargı içtihadı olarak görülmemiştir.

40. Sonuç olarak Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında başvurucunun mevcut bir mülkünün veya mülkü elde etme yönünde yeterli hukuki temele dayalı meşru bir beklentisinin bulunmadığına karar verilmiştir.

41. Açıklanan gerekçelerle diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucuya Yapılan Ödemelere Faiz İşletilmediğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

42. Başvurucu; kesinti yapılan maaşının ve ödenmeyen döner sermayenin faiz işletilmeksizin ödenmesi nedeniyle alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasından yakınmıştır. Bakanlık görüşünde, kesinti yapılan maaşın ve döner sermayenin faiziyle birlikte ödeneceğine dair bir düzenleme olmadığı ve başvurucunun açıkta geçirdiği sürede avukatlık stajı yapmasına rağmen maaşının ödendiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

43. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

44. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hami Çetiner ([1. B.], B. No: 2019/7982, 23/11/2021) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede sonradan ödenen aylıkların faizsiz olarak ödenmesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği ve başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile müdahalenin kamu yararı amacı arasında olması gereken adil dengenin başvurucu aleyhine bozulduğu gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

45. Somut olayda da görevine iade edilen başvurucuya maaş kesintileri ve döner sermaye alacağı ödenmiştir. Bununla birlikte söz konusu ödemelere herhangi bir faiz işletilmemiştir. Dolayısıyla eldeki başvuruda da Hami Çetiner kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

46. Bu doğrultuda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

47. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

48. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Performansa dayalı döner sermaye ödenmemesine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucuya yapılan ödemelere faiz işletilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bursa 1. İdare Mahkemesine (E.2019/8, K.2019/1290) GÖNDERİLMESİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

T.A. VE İ.C.A.

B. No: 2021/3977 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/3977

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

T.A. VE İ.C.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/3977)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayşenur TUNCER

Başvurucular : 1. T.A. 2. İ.C.A.

Vekili : Av. Serkan CENGİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, boşanma davasının uzun sürmesi ve velayete ilişkin yaşanan belirsizlik nedeniyle evlenme hakkı ile maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Birinci başvurucu T.A.nın eşi S.A. 31/12/2013 tarihinde boşanma ve ferîleri ile ziynet eşyası alacağına ilişkin dava açmıştır. Birinci başvurucu T.A. da bu yargılama kapsamında karşı boşanma davası açmıştır. Yapılan yargılamada her iki dava birlikte görülmüştür. Boşanma davası kapsamında yargılama devam ederken 14/7/2014 tarihli ara kararıyla tarafların müşterek çocuğu olan ikinci başvurucu İ.C.A.nın geçici velayeti başvurucuya verilmiştir. Mahkemece deliller toplandıktan sonra 13/3/2018 tarihinde tarafların boşanmalarına dair karar verilmiştir. Aynı kararda boşanmanın ferîleri ve ziynet eşyası alacağı talebine ilişkin de hüküm kurulmuş olup müşterek çocuğun velayetinin başvurucuya verilmesi uygun görülmüştür. İlk derece mahkemesi kararına karşı birinci başvurucu T.A. tarafından istinaf yoluna başvurulmuştur. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 18. Hukuk Dairesi (Daire) tarafından ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.

3. Anılan kararın ardından ilk derece mahkemesince yargılamaya devam edilmiş ve 28/9/2021 tarihinde tarafların boşanmalarına, boşanmanın ferîlerine ve ziynet eşyası talebine ilişkin yeniden hüküm kurulmuştur. Bu kararda da müşterek çocuğun velayetinin başvurucu babaya verilmesine karar verilmiştir. Başvurucu tarafından karara karşı istinaf yoluna başvurulmuştur. Dairece 20/5/2024 tarihinde ilk derece mahkemesi kararının düzeltilmesi ile ziynet eşyası alacağı yönünden yeniden hüküm tesis edilmiştir. Ayrıca kararda ilk derece mahkemesince verilen karşı davada boşanma, bu boşanmaya bağlı harç, vekâlet ücreti ve yargılama giderleri, velayet, kişisel ilişki tesisine ilişkin hüküm fıkraları aleyhine taraflarca istinaf kanun yoluna başvurulmadığından bu hususlarda yeniden karar verilmesine yer olmadığına dair hüküm kurulmuştur. Anılan karar üzerine taraflarca temyiz yoluna başvurulmuştur. Yargıtay 2. Hukuk Dairesince 19/6/2025 tarihinde hükmün onanmasına karar verilmiştir. Dosya kapsamında düzenlenen kesinleşme şerhiyle boşanmaya ilişkin hükmün kesinleşme tarihi 19/6/2025 olarak nüfus kaydına işlenmiştir.

4. Başvurucular 12/1/2021 tarihinde -yargılama devam ederken- bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Birinci Başvurucu Yönünden Boşanma Davasının Uzun Sürmesi Nedeniyle Evlenme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Birinci başvurucu boşanma davasının uzun sürmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı kapsamında bulunan evlenme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bunun yanında boşanma davasının devam ettiği süreçte maddi ve manevi yönden mağdur olması nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının da ihlal edildiği belirtilmiştir.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; özel hayata saygı hakkı kapsamında kalan evlenme hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında önceki ihlal iddialarını tekrar etmiştir. Başvurucu 17/7/2025 tarihli ek beyan dilekçesinde; yargılamanın onama kararıyla 19/6/2025 tarihinde sonuçlandığını, yaklaşık 12 yıl süren yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 11/7/2025 tarihinde Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna başvuruda bulunduklarını belirtmiştir.

8. Başvurucu, boşanma davasına ilişkin sürecin uzaması nedeniyle mağdur edildiğini ve yeniden evlenme/aile kurma hakkından mahrum bırakıldığını ileri sürmektedir. Ayrıca bireysel başvuru formunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 12. maddesinin ihlal edildiği belirtilmiştir. Evlenme hakkı Sözleşme'nin 12. maddesinde ayrıca ve özel olarak düzenlenmiştir. Anayasa'da ise evlenme hakkı ile ilgili açık bir normatif düzenleme bulunmamakla birlikte bu hakkın Anayasa'da yer verilen bazı hükümlerde mündemiç olduğu Anayasa Mahkemesince kabul edilmiştir (Hüseyin Kesici [1. B.], B. No: 2013/3440, 20/4/2016, § 44; Ö.Ç. [1. B.], B. No: 2014/8203, 21/9/2016, § 51; D.K. [2. B.], B. No: 2015/11159, 25/9/2019, § 57; S.A. [1. B.], B. No: 2017/40199, 8/9/2020, § 48; Sabire Güngör [GK], B. No: 2019/32487, 29/2/2024, § 40).

9. Anayasa Mahkemesine göre Anayasa'nın 20. ve 41. maddeleri, evlenme ve aile kurma

hakkı açısından önemli birer normatif dayanaktır (Hüseyin Kesici, § 44; S.A., § 50, Ö.Ç., § 51; D.K., § 57; Sabire Güngör, § 42). Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen aile hayatına saygı hakkının güvencelerinden bahsedilebilmesi için öncelikle aile olarak nitelendirilebilen bir birlikteliğin ya da yakın bağın varlığı gerekir (Murat Demir [GK], B. No: 2015/7216, 27/3/2019, § 72). Bununla birlikte aile hayatına saygı hakkı aile kurma hakkını değil daha önce gerçekleşen bir evlilikle ortaya çıkan aile hayatına saygıyı korumaktadır. Aile kurma/evlenme hakkı ise belirli şartları taşıyan bireylerin kanunlara uygun şekilde evlenebilmeleri açısından hakkın amacına uygun şekilde gerekli koşulların ve kolaylığın sağlanmasını güvence altına almaktadır. Anılan madde ve Anayasa'nın 41. maddesinin gerekçesinden hareketle Anayasa Mahkemesi amaçsal bir yorum ile belirtilen hakkın Anayasa'da güvence altına alındığı sonucuna ulaşmıştır (Hüseyin Kesici, §§ 44-51; Ö.Ç., §§ 51-54; D.K., § 57; S.A., §§50, 51; Sabire Güngör, §§ 40-43).

10. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi, anılan hakkı salt belirli bir kişiyle evlenme talebiyle sınırlamamış olup değerlendirmede geniş anlamda aile kurma iradesini esas almaktadır. Ayrıca hukuk sistemimizde mevcut evliliğin sona ermesiyle yeniden evlenmenin mümkün olduğunu, sadakat yükümlülüğünün boşanma davası süresince de devam ettiğini gözeterek kişinin özel hayatı ve aile hayatını düzenleyebilmesi, aile kurma bağlamında özel hayatına dair kararlar alabilmesi için devletin boşanma davalarını makul bir sürede sonlandırma yükümlülüğü olduğunu kabul etmiştir (Sabire Güngör, § 44). Dolayısıyla boşanma davasına ilişkin sürecin ve akabinde gerçekleştirilecek işlemlerin hakkın özünü zedelemeyecek şekilde uygun bir zaman aralığında ve etkili hukuki çarelere başvurularak tamamlanması evlenme hakkının gerekliliklerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır (D.K., § 61; S.A., § 56). Bu kapsamda boşanma davasının evlenme hakkının özünü zedeler bir duruma gelmemesi noktasında devlete yüklenen pozitif yükümlülük kararın sonucundan ziyade usulüne ilişkindir (S. A., § 58; Ö.Ç., § 7; Sabire Güngör, § 52).

11. Ayrıca devletin pozitif yükümlülüklerinin temelinde ailenin kurulması ile evliliğin gerçekleştirilmesine yönelik hukuki şartların düzenlenmesi ve uygulanması olduğu söylenebilir (D.K., § 60; S.A., § 55; Ö.Ç., § 53). Bu bağlamda evlenmeyi aşırı derecede zorlaştıran prosedürlere yer verilmemesi ve evlenmeye ilişkin normların ayrımcı bir şekilde uygulanmaması da gerekmektedir (Hüseyin Kesici, § 48). Anılan ilkeler çerçevesinde Anayasa Mahkemesi evliliğe ilişkin sınırlamalara ve boşanma davasının uzun sürmesi nedeniyle yeniden evlenme/aile kurma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları özel hayata saygı hakkının kapsamı içinde bulunan evlenme hakkı bağlamında incelenmiştir (Bu yönde kararlar için bkz. boşanma davasının uzun sürmesine ilişkin D.K.; S.A.; Muhammet Seme [1. B.], B. No: 2021/24581, 17/9/2024; Sabire Güngör; sınırlamalar için Hüseyin Kesici; Ö.Ç.).

12. Başvuru konusu olayda birinci başvurucunun boşanma davasının uzun sürmesi nedeniyle yeniden evlenemediğinden ve aile kuramadığından yakındığı gözetildiğinde anılan kararlarda ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir durum görülmemiş ve özel hayata saygı hakkının kapsamı içinde bulunan evlenme hakkı bağlamında inceleme yapılmıştır. Ayrıca açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan evlenme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Somut olayda 31/12/2013 tarihinde açılan çekişmeli boşanma davasında boşanma hükmünün kesinleşme tarihi 19/6/2025 olarak nüfus kaydına işlenmiştir. Yargılama süreci bir bütün hâlinde incelendiğinde başvurucunun yargılama sürecinde takip ve özen yükümlülüğünü yerine getirmediğinden söz edilemez. Yargılamanın yaklaşık 12 yıl devam

ettiği, yargılamanın uzamasında başvurucunun bir dahlinin bulunmadığı dikkate alındığında somut olayın koşullarında evlenme hakkını zedelemeyecek şekilde gerekli özen yükümlülüğünün gösterilmediği ve yargılamanın sonuç itibarıyla makul bir sürede tamamlanmadığı, dolayısıyla başvurucunun evlenme/aile kurma hakkına ilişkin devlet tarafından üstlenilmesi gereken pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği değerlendirilmiştir.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinde güvence altına alınan evlenme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. İkinci Başvurucu Yönünden İleri Sürülen İhlal İddiaları

15. Somut başvuruda ikinci başvurucu olan müşterek çocuk İ.C.A.nın uzun süren boşanma davasından olumsuz etkilendiği, sosyal inceleme raporunda yargılama sürecinden etkilendiğine ilişkin değerlendirme yapıldığı ve süreçte velayete ilişkin hukuki belirsizliğin olduğu belirtilerek maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddia edilmiştir.

16. Başvurunun bu kısmında öncelikle ileri sürülen ihlal iddiaları bakımından boşanma davasının tarafı olmayan müşterek çocuğun mağdur statüsünün bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" başlıklı 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön şartın birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön şartlar, başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edilmesi, bu ihlalden dolayı kişinin kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun kendisinin mağdur olduğunu ileri sürmesidir (Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, § 42).

18. Örneğin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı; kişiye sıkı sıkıya bağlı, devredilmez ve vazgeçilmez haklardandır. Kural olarak bu hakkın mağduru da maddi ve manevi bütünlüğüne müdahalede bulunulan kişidir. Öte yandan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında mağdur sıfatının olduğu ya da olmadığı yönünde kategorik bir değerlendirme yapmak sakıncalı sonuçlar doğurabilir. Bu bakımdan doğrudan mağdur olan kişinin yakınlarının mağduriyetlerine ilişkin somut açıklamalarda bulunmaları hâlinde bireysel başvuru hakkına sahip olabilecekleri gözardı edilmemelidir. Mağduriyete ilişkin somut açıklama yapılması, görünenden öte yaşanan etkinin başvurucuya özgü şartlar üzerinden anlatımda bulunulmasını gerekli kılar (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Murat Saçan ve Serpil Saçan [1. B.], B. No: 2017/32278, 28/12/2021, § 32).

19. Somut olayda başvurucular, birinci başvurucunun tarafı olduğu boşanma davasının uzun sürmesinden şikâyetçidir. Birinci başvurucunun boşanma davasının uzun sürmesi nedeniyle kişisel olarak ve doğrudan etkilendiği ve dolayısıyla mağdur olarak bireysel başvuru hakkına sahip olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Bununla birlikte, ikinci başvurucu olan çocuk yönünden yapılan başvuruda da yargılamanın makul sürede bitmemesi nedeniyle manevi anlamda zarara uğranıldığı iddiası ileri sürülmüştür. Bu kapsamda mağduriyetin

başvurunun koşulları yönünden ortaya konulması, boşanma davasının uzun sürmesinin çocuk üzerindeki etkilerinin somutlaştırılması ve ayrıntılı açıklamalarda bulunulması gerekir. Ancak somut olayda küçüğün mağduriyetini ortaya koyan, doğrudan güncel bir hakkın ihlali sonucunu doğuran ve mağdur sıfatının oluşmasını sağlayacak olan somut olay ve olgulardan bahsedilmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla dosya kapsamında düzenlenen sosyal inceleme raporunda yer alan genel tespitlerin ötesinde yaşanan sürecin somut olarak küçüğün hayatında doğurduğu sonuçların bireysel başvuru formunda ortaya konmadığına vurgu yapmak gerekmektedir.

20. Ayrıca bireysel başvuru konusunun birinci başvurucunun taraf olduğu diğer başvurucunun taraf olmadığı boşanma davası sürecine ilişkin iddialardan oluştuğu ve görülen boşanma davasında aşamalarda verilen tüm kararlarda velayetin birinci başvurucu babaya verildiği görülmektedir. Bunun yanında ikinci başvurucunun velayete ilişkin belirsizlikten etkilendiği ileri sürülmüşse de yargılama sürecinde geçici velayete ilişkin yargılama mercilerince karar verildiği de tespit edilmiştir. Başvuru konusu yapılan temel şikâyetin ise boşanma davasının uzun sürmesi olduğu gözönüne alındığında bu ihlal iddiasının birinci başvurucunun özel hayata saygı hakkının kapsamı içinde bulunan evlenme hakkı bağlamında incelemesi yapıldığından davanın tarafı olmayan ikinci başvurucunun mağdur sıfatının bulunduğunun başvuru özelinde ortaya konulamadığı değerlendirilmektedir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Bahadır Üney ve Diğerleri [GK], B. No: 2018/4453, 10/3/2022, §§ 35-38).

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucular, ihlalin tespiti ile ayrı ayrı 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruya konu boşanma davasında verilen boşanma kararının kesinleştiği dikkate alındığında başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

24. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için birinci başvurucuya manevi zararları karşılığında taleple bağlı kalınarak net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucuların kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Birinci başvurucu yönünden evlenme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. İkinci başvurucu yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 20. ve 41. maddeleri kapsamında güvence altına alınan evlenme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Birinci başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin

diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplamda 40.487,60 TL yargılama giderinin birinci başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben birinci başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Nazilli 1. Aile Mahkemesine (E.2021/204, K.2021/469) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DİGİSAT DİJİTAL PLATFORM UYDU ALTYAPI İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.

B. No: 2021/10769 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/10769

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DİGİSAT DİJİTAL PLATFORM UYDU ALTYAPI İŞLETMECİLİĞİ A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/10769)

Karar Tarihi: 18/11/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 20/2/2026 - 33174

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Digisat Dijital Platform Uydu Altyapı İşletmeciliği A.Ş.

Vekilleri : Av. Pırıl ERKANLI ÜÇGÜL Av. Serdar YİĞİT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, uydu altyapı lisans sahibi başvurucunun yayın iletiminin durdurulmasının ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/3/2021 tarihinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

3. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

4. Uydu altyapı işletmecisi yayın iletim yetkisi -10/12/2015 tarihinden geçerli olmak üzere-

bulunan başvurucunun 15/6/2011 tarihli ve 27965 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Uydu Yayın Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 13. maddesinin 26/6/2015 tarihli ve 29398 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelik değişikliğine ilişkin düzenlemenin 4. maddesiyle eklenen (3) numaralı fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri kapsamında Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna (RTÜK) bildirimde bulunmadan TÜRKSAT uydularından "Digisat" paketi içinde toplam 22 televizyon kanalının yayınını yaptığı ve bu yayınları aynı logo ile birden fazla farklı teknik parametrelerle zaman zaman aynı, zaman zaman da farklı içerikte izinsiz şekilde ilettiği tespit edilmiştir. Bunun üzerine 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un (Kanun) 29. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, başvurucu tarafından iletimi sağlanan yayınların iletiminin durdurulmasına, yapılan tebliğe rağmen yayın iletimine devam edildiğinin tespiti hâlinde yayın iletim yetkisinin iptal edileceğine karar verilmiştir.

5. Söz konusu yaptırımın tebliği üzerine başvurucu, Ankara 12. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) bu işlemin iptali istemiyle dava açmıştır. Mahkeme, başvurucunun Yönetmelik'te belirtilen süre içinde RTÜK'e bildirimde bulunmadan yayın iletimi yaptığının sabit olduğunu belirterek tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu, bu karar üzerine istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 8. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) başvurucu Kuruluşun platform üzerinden ilettiği yayınlara ilişkin olarak Yönetmelik'te belirtilen bilgi ve belgeleri yayın iletimine başlamadan önce RTÜK'e sunmaması sebebiyle Yönetmelik'in 6112 sayılı Kanun'un 29. maddesinin (3) numaralı fıkrasına yaptığı atfa dayanılarak dava konusu işlemin tesis edildiğini belirtmiştir. İstinaf mercii olayda 6112 sayılı Kanun'un 29. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen yayın iletiminin durdurulmasına ilişkin üç durumun gerçekleşmediğini değerlendirmiş, dolayısıyla davacı hakkında 6112 sayılı Kanun'da öngörülen yaptırımın uygulanmasının hukuki dayanağı bulunmadığı gerekçesiyle mahkeme kararının kaldırılmasına ve dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Yukarıda belirtilen Kanun ve Yönetmelik hükümlerinin birlikte incelenmesinden; 6112 sayılı Kanunun 29/3 maddesinde, yayın hizmetlerinin iletiminin durdurulması ve sonrasında da yapılan Tebliğe rağmen yayın hizmetlerinin iletimini durdurmayan işletmecinin yayın iletim yetkisinin iptal edileceği öngörülen üç ayrı durum düzenlendiği, bunların birincisinin, Üst Kuruldan yayın lisansı almayan medya hizmet sağlayıcıların yayın hizmetlerinin iletimi hali, ikincisinin, yayın lisansı iptal edilen medya hizmet sağlayıcıların yayın hizmetlerinin iletimi hali, üçüncüsünün, uluslararası andlaşmalar ve bu Kanun hükümlerine aykırı yayın yaptığı Üst Kurulca tespit edilen bir başka ülkenin yargı yetkisi altındaki medya hizmet sağlayıcılarının yayın hizmetlerinin iletimi halleri olmak üzere tahdidi olarak sayıldığı halde, Uydu Yayın Yönetmeliği'ne 26/6/2015 tarih ve 29398 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak getirilen ek düzenlemelerle, uydu platform ve altyapı işletmecilerine, iletimini sağladıkları ve sağlayacakları medya hizmet sağlayıcı kuruluşlarla ilgili olarak istenilen bilgi ve belgeleri belirlenen süre içerisinde Üst Kurula sunmak zorunluluğu getirildiği ve belirlenen bu yükümlülüklere uymayan uydu platform ve altyapı işletmecileri hakkında, Kanunun 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrası hükümlerinin uygulanacağı belirtilmek suretiyle, aslında yasa koyucunun tahdidi olarak sadece üç durum için belirlemiş olduğu yayın iletiminin durdurulması ve yayın iletim yetkisinin iptali yaptırımı kapsamına dahil edildiği

anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, yasa koyucu tarafından kanunla başka durum ve fiiller için öngörülmüş olan yaptırımın alanı, idare tarafından yönetmelikle yapılan atıfla, yasa koyucunun iradesine aykırı olarak ve iradesini aşarak, kanunda sayılmış olan haller arasında yer almayan 'yönetmelikle istenilen bilgi ve belgeleri öngörülen zamanda Üst Kurula sunmamak ve zamanında bildirimde bulunmamak' eylemlerini kapsayacak şekilde genişletilmiş bulunmaktadır. Bu durumun ise, yönetmeliklerin kanunların uygulanmasını sağlamak amacıyla çıkartılabileceğine ilişkin Anayasa hükmüne aykırı olduğu gibi, idari yaptırımlar alanında da kıyasen uygulanması gereken suç ve cezaların kanuniliği ilkesine de aykırı olduğu açıktır.

Bu durumda, dava konusu işleme dayanak alınan Uydu Yayın Yönetmeliği'nin 13/3-c maddesinin 6112 sayılı Kanunun 29/3 maddesindeki düzenlemelere aykırı olması ve başka bir kanuni dayanağının da bulunmaması nedeniyle hukuka aykırı olduğu sonucuna varılmış olup, bu düzenlemeler dava konusu edilmemiş ve iptal edilmemiş olmakla birlikte, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7.maddesinin 4.fıkrası uyarınca ihmal edilmiştir.

Dava konusu işlemin, davacı kuruluşun, yayınlarını platform üzerinden ilettiği yayınlara ilişkin olarak Yönetmeliğin 13. Maddesinin 3. fıkrasının (a) bendinde belirtilen bilgi ve belgeleri iletime başlamadan 30 gün önce Üst Kurula sunmadığından bahisle Yönetmeliğin 13/3-c maddesinin 6112 sayılı Kanunun 29/3 maddesine yaptığı atıfa dayanılarak tesis edildiği ve dava konusu olayda 6112 sayılı Kanunun 29/3 maddesinde düzenlenen her üç durumun hiçbirisinin de gerçekleşmediği dikkate alındığında, davacı hakkında 6112 sayılı Kanunun 29/3 maddesinde öngörülen yaptırımın uygulanmasının hukuki dayanağı bulunmadığından dava konusu işlemde hukuka uyarlık görülmemiştir.

Öte yandan, davacının iddiaları ile davalı idarenin savunması ve dosyaya sunulan belgelerden, dava konusu işlemin sebebinin, Yönetmelikte öngörülen süre içinde gerekli bilgi ve belgelerin sunulmaması olduğu, anılan Yönetmelikte eksik bilgi belge sunulması halinde eksikliklerin tamamlatılmasına ilişkin kurallar bulunduğu, olayda gerekli bilgi ve belgelerin hiç sunulmaması durumunun söz konusu olmayıp, zamanında sunulmaması, diğer bir ifadeyle geç de olsa sunulması durumunun gerçekleştiği, dava konusu işlemin sonuçta çalışma , haber alıp verme ve ifade özgürlüğünün kısıtlanmasına yol açtığı hususları da dikkate alındığında, yayınların iletiminin durdurulmasına ve iletim yetkisinin iptal edileceğine ilişkin dava konusu işlemle orantılılık ilkesinin de ihlal edildiği açıktır.

..."

7. RTÜK'ün karara karşı temyiz kanun yoluna başvurması üzerine Danıştay Onüçüncü Dairesi (Daire) Anayasa'da ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde ifade özgürlüğüne ilişkin düzenlemelere değinerek herkesin düşünce ve kanaatlerini açıklama ve yayma hakkına sahip olduğunu, bu hakkın radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel olmadığını ifade etmiştir. Devamında yaptığı değerlendirmede Daire, 6112 sayılı Kanun'un 29. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, altyapı işletmecileri yönünden iletimi yapılacak yayın hizmetlerinin Kurula bildirilmesinin zorunlu olduğunu, bu kuralın uygulanmasını sağlamak için düzenlenen Yönetmelik'in 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasında bildirime ilişkin usul ve esasların detaylandırılarak açıklandığını belirtmiştir. Buna göre uydu altyapı işletmecilerinin iletimini yapacakları medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara ilişkin hukuki ve teknik bazı bilgileri iletim tarihinden en az otuz gün önce dosya hâlinde Kurula bildirmesinin zorunlu olduğunu gerekçe gösteren Daire, bu kurala uyulmaması sebebiyle tesis edilen dava konusu işlemin hukuka uygun

olduğuna, temyize konu kararın bozulmasına, yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın Bölge İdare Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir.

"Temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında, dava konusu işlemin dayanağı olan Yönetmelik kurallarının hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle ihmal edilmesi suretiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmişse de, Yönetmeliğin 13. maddesine anılan kuralları düzenleyen üçüncü fıkranın eklenmesine ilişkin 26/06/2015 tarih ve 29398 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Uydu Yayın Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 3. ve 4. maddelerinin iptali istemiyle açılan davalar, Dairemizin 18/06/2019 tarih ve E:2015/4440, K:2019/2131 sayılı ve 18/06/2019 tarih ve E:2015/3525, K:2019/2129 sayılı kararlarıyla reddedilmiş, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 26/02/2020 tarih ve E:2019/248, K:2020/494 sayılı kararıyla ise, Dairemizin davanın reddi yolundaki 18/06/2019 tarih ve E:2015/4440, K:2019/2131 sayılı kararının onanmasına karar verilmiştir.

Aktarılan mevzuat kurallarının değerlendirilmesinden, 6112 sayılı Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrasında, altyapı işletmecileri yönünden, iletimi yapılacak yayın hizmetlerinin Kurula bildirilmesi zorunluluğu öngörüldüğü, bu kuralın uygulanmasını sağlamak adına düzenlenen Yönetmeliğin 13. maddesinin üçüncü fıkrasında bildirime ilişkin usûl ve esasların detaylandırılarak açıklandığı; buna göre, uydu altyapı işletmecilerinin iletimini yapacakları medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara ilişkin hukukî ve teknik bazı bilgileri iletim tarihinden en az otuz gün önce dosya hâlinde Kurula bildirmesinin zorunlu olduğu, Kurulca yapılan inceleme neticesinde, dosyasındaki bilgi ve belgeleri eksiksiz olan medya hizmet sağlayıcı kuruluşların yayınlarının iletiminin yapılabileceği hususunun altyapı işletmeci kuruluşa yazı ile bildirileceği, dosyasında eksik bulunan kuruluşların dosyalarının ise iade edileceğinin kurala bağlandığı görülmektedir.

Bu bağlamda, söz konusu kurallar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, altyapı işletmecilerinin iletimini sağlayacakları medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara ilişkin Kurula yapacağı bildirimin ve yapılacak inceleme üzerine Kurulun konuya ilişkin geri bildiriminin, yayınların iletimi için bir ön şart olarak belirlendiği, nitekim, Kanun'un 29. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen durumlardan herhangi birinin var olup olmadığının tespiti için de öncelikle işletmecilerin Kurul'a bildirimde bulunarak faaliyete başlamalarının gerekli olduğu, başka bir anlatımla, anılan maddede düzenlen üç hâlin usûlüne uygun olarak yayın iletimine başlayan işletmecilerin iletmekte olduğu yayınların denetimine ilişkin düzenlendiği, öte yandan, getirilen bildirim ve izin rejiminin ifade özgürlüğüne ilişkin Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde belirlenen sınırlara aykırı olmadığı sonucuna ulaşıldığından, anılan ön şart yerine getirilmeden, dolayısıyla Kanuna aykırı olarak izinsiz şekilde gerçekleştirilen yayın iletimlerinin durdurulmasında hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Dava konusu işlem, suç ve cezaların kanuniliği ilkesi açısından ele alındığında, işletmeciler için Kurula bildirimde bulunma zorunluluğunun Kanun'un 29. maddesinde öngörüldüğü, uyuşmazlık konusu olayda, davacı şirketin gerçekleştirmiş olduğu 'Kurula bildirimde bulunulmadan yayın iletimi yapılması' yönündeki eylemin Kanunda açıkça yasaklandığı, bununla birlikte, Kanun'un 37. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde, 'Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun görev ve yetkileri saklı kalmak kaydıyla, altyapı işletmecilerinin yayın hizmetlerinin iletimi faaliyetlerine ilişkin uymaları gereken idarî, malî ve teknik şartları belirlemek, bunlara yayın iletim yetkisi vermek ve gerektiğinde iptal etmek'

hususunun Kurul'un görev ve yetkileri arasında sayıldığı, usûlüne göre bildirimde bulunarak faaliyette bulunan işletmeciler için uygulanan Kanun'un 29. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlen yaptırımın gerekli şartları yerine getirmeden izinsiz iletim yapan kuruluşlar için de uygulanmasına ilişkin Yönetmelik kuralının, anılan Kanun hükümlerine aykırı olmaksızın ve Kanun'un uygulanmasını sağlamak üzere düzenlendiği, dolayısıyla davacının eylemi ve uygulanan yaptırım bakımından kanunilik ilkesine aykırılığın mevcut olmadığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, davacı kuruluş tarafından, Yönetmeliğin 13. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı olarak Kurula bildirimde bulunulmadan Türksat uydularından 'Digisat' paketi kapsamında televizyon yayınlarının iletildiği, bu yayınların Kanuna ve Yönetmeliğe aykırı ve izinsiz olarak iletiminin yapıldığı sonucuna ulaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir."

8. Bunun üzerine dosyayı yeniden inceleyen yetkili Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesi bozma kararına uyulmasına ve bozma kararında yer alan gerekçeyle davanın reddine karar vermiştir. Karar temyiz incelemesi sonucunda onanarak kesinleşmiştir.

9. Nihai karar 23/2/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

10. 6112 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğğ) ve (hh) bentleri şöyledir:

"ğğ) Yayın iletim yetkisi: Multipleks, platform ve altyapı işletmecisi kuruluşlar ile verici tesis ve işletim şirketine radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerini iletebilmeleri için Üst Kurulca verilen yetkilendirme belgesini,

hh) Yayın lisansı: Medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara, bu Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmelik ve diğer düzenlemelerde belirtilen şartları haiz oldukları takdirde kablo, uydu, karasal ve benzeri ortamlardan her türlü teknoloji ile yayın yapabilmeleri için her bir yayın türü, tekniği ve ortamına ilişkin olarak ayrı ayrı olmak üzere Üst Kurulca verilen izin belgesini,"

11. 6112 sayılı Kanun'un "İdari yaptırımlar" başlıklı 29. maddesi şöyledir:

"(1) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından elektronik haberleşme hizmetlerini sunmak üzere yetkilendirilen platform işletmecileri ve yayın hizmeti iletimi yapan altyapı işletmecileri; yayın hizmetleri yönünden bu Kanun hükümlerine tabidir. Yayın hizmetlerinin iletimi faaliyetlerine ilişkin uyulması gereken idarî, malî ve teknik şartlar Üst Kurulca belirlenir ve şartları yerine getiren kuruluşlara yayın iletim yetkisi verilir. Platform işletmecileri medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara tarafsızlık ve hakkâniyet ölçülerinde, makul ve ayrımcılık içermeyecek koşullarda hizmet vermek zorundadır. Platform işletmecilerinin medya hizmet sağlayıcı kuruluşlardan alacağı hizmet bedelleri Üst Kurulun onayı ile belirlenir.

(2) Platform ve yayın hizmeti iletimi yapan altyapı işletmecileri, iletimini yapacakları yayın hizmetlerini Üst Kurula bildirmek zorundadır.

(3) Platform ve altyapı işletmecileri, Üst Kuruldan yayın lisansı almayan veya yayın lisansı iptal edilen medya hizmet sağlayıcılar ile Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu uluslararası andlaşmalar ve bu Kanun hükümlerine aykırı yayın yaptığı Üst Kurulca tespit edilen bir

başka ülkenin yargı yetkisi altındaki medya hizmet sağlayıcılarının yayın hizmetlerinin iletimini, Üst Kurul kararının tebliğini müteakiben durdurur. Tebliğe rağmen yayın hizmetlerinin iletimini durdurmayan işletmecinin yayın iletim yetkisi iptal edilir ve bu durum Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna bildirilir. "

12. 6112 sayılı Kanun'un "Görev ve yetkiler" başlıklı 37. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi şöyledir:

"Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun görev ve yetkileri saklı kalmak kaydıyla, platform, multipleks, altyapı işletmecileri ile verici tesis ve işletim şirketinin radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerinin iletimi faaliyetlerine ilişkin uymaları gereken idarî, malî ve teknik şartları belirlemek, bunlara yayın iletim yetkisi vermek ve gerektiğinde iptal etmek."

13. Yönetmelik'in "Dayanak" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Yönetmelik, 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 19, 27, 29, 32, 33, 37, 44 ve Geçici 3 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır."

14. Yönetmelik'in "Uydu altyapı işletmecilerinin yükümlülükleri" başlıklı 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(3) Uydu altyapı işletmecileri,

a) Sahip olduğu veya kiraladığı uydu kapasitesi üzerinden iletimini yapacakları medya hizmet sağlayıcı kuruluşların; iletim sözleşmesi, lisans belgesi, yayın logosu/çağrı işareti ve yayın dilini gösteren belgelerin asılları veya noter tasdikli örnekleri ile medya hizmet sağlayıcının unvanı, adresi, telefon numarası ile Türksat uyduları üzerinden yabancı bir ülkeden alınan lisansla iletilmek istenen radyo ve televizyon yayınına ilişkin olarak bu bilgi ve belgelerin dışında, şirket merkezi, yayın hizmetlerine ilişkin editoryal kararların alındığı ülke, yayın hizmeti faaliyetinin yürütüldüğü işgücünün bulunduğu ülke ve uplink çıkış yerine dair bilgi ve belgeleri, iletim tarihinden en az 30 gün önce her bir yayın için ayrı bir dosya halinde Üst Kurula bildirmek zorundadır. Üst Kurulca yapılan inceleme neticesinde, dosyasındaki bilgi ve belgeleri eksiksiz olan medya hizmet sağlayıcı kuruluşların yayınlarının iletimi hususu altyapı işletmeci kuruluşa yazı ile bildirilir. Dosyasında eksik bulunan kuruluşların dosyaları iade edilir. Türk yargı yetkisinde olduğu anlaşılan kuruluşların yabancı bir ülkeden alınan lisansla Türksat uyduları üzerinden Türkiye'ye yönelik yayın iletimi sağlanamaz. Üst Kurulca altyapı işletmecilerine yazı ile yapılan bildirime müteakip, yayın iletimine başlama tarihini ve saatini, uydu yayın frekansı, polarizasyonu, sembol oranı (SR), ileri yönlü hata kodu (FEC), video paket tanıma (V-PID), ses paket tanıma (A-PID), servis tanıma (SID) bilgilerini en az 24 saat önce Üst Kurulun bildireceği faks numarasına veya e-posta adresine bildirmek zorundadır.

b) Altyapı işletmecileri, yabancı bir ülkeden alınan lisansla iletimini yaptıkları yayınların logo/çağrı işareti değişikliğini, değişiklik tarihinden en az 7 gün önce, yeni logo/çağrı işaretinin noter tasdikli belgesi ile birlikte, değişiklik tarihi ve saatini belirterek Üst Kurula yazıyla bildirmek zorundadır.

c) Bu fıkrada belirlenen yükümlülüklere uymayan altyapı işletmecileri hakkında, Kanunun 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri uygulanır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 18/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

16. Başvurucu 6112 sayılı Kanun'da yayın iletiminin durdurulmasının ve hizmeti durdurmayan işletmecilerin yayın yetkisinin iptalinin üç sebeple uygulandığını, tahdidî olarak belirlenen hâllerin dışında bir sebebin yaptırıma konu olamayacağını belirtmiştir. Başvurucu, 6112 sayılı Kanun'da sınırlı sayıda belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmemesine bağlanan yaptırımın Yönetmelik'e eklenen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi hâlini de kapsar şekilde uygulanmasının öngörülemezlik yarattığını belirterek suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile basın özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Bakanlık görüşünde; başvurucunun ifade ve basın özgürlükleri hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca somut olayda ifade ve basın özgürlüklerine yapılan bir müdahale olup olmadığı, bir müdahalenin olduğu sonucuna ulaşıldığı takdirde uygulanan işlemin meşru amaç taşıyıp taşımadığı, pozitif yükümlülüklerin belirlenmesinde devletin takdir marjının kapsamının yerel makamlarca yeterince değerlendirilip değerlendirilmediği, bu anlamda mahkeme kararlarının ilgili ve yeterli gerekçe içerip içermediği hususlarının yukarıda izah edilen ilke ve değerlendirmeler dikkate alınarak incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının özü, sahibi olduğu yayın platformundaki kanalların yayın iletiminin durdurulmasına ilişkin uygulanan idari yaptırımdır. Bu kapsamda başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlükleri kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

19. Anayasa’nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak “Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti” başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...

Bu hürriyetlerin kullanılması, ... kamu düzeni, kamu güvenliği... başkalarının şöhret veya haklarının... korunması... amaçlarıyla sınırlanabilir."

20. Anayasa’nın “Basın hürriyeti” başlıklı 28. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Basın hürdür, sansür edilemez...

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır…”

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal

edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

22. Somut olayda başvurucunun verdiği yayın iletim hizmetinin durdurulmasına karar verilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerine müdahalede bulunulmuştur.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

23. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinin ihlalini teşkil edecektir.

24. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

25. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedene dayanma ve demokratik toplum düzeni ile ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Genel İlkeler

26. Anayasa Mahkemesi, daha önce pek çok kez temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında kanunilik ölçütünün ilk olarak şeklî bir kanunun varlığını gerekli kıldığını belirtmiştir (Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 96; Fikriye Aytin ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6154, 11/12/2014, § 34). Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklere müdahale eden şeklî anlamda bir kanunun varlığını şart koşmasının sebebi bunu biçimsel anlamda hukuk devletinin hem aracı hem de öncülü olarak görmesi nedeniyledir. Gerçekten de bir yasama işlemi olarak kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) iradesinin ürünüdür ve TBMM tarafından Anayasa'da öngörülen kanun yapma usullerine uyularak yapılır. Bu anlayış temel hak ve özgürlükler alanında önemli bir güvence sağlar (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 54; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 36). Bu sayede yürütme ve yargı organlarının yasamanın çizdiği ilke ve sınırlara bağlı kalması, hukuk düzeninde Anayasa'nın öngördüğü usule uygun olarak çıkarılan kanunların alt kademelerinde yer alan düzenlemelerle temel hak ve özgürlüklerin kolaylıkla sınırlandırılabilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Anayasa Mahkemesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında şeklî anlamda bir kanunun yokluğunu Anayasa'ya aykırılığın ağır bir biçimi olarak kabul etmektedir (Tuğba Arslan, § 98; Ersin Basın ve Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2016/54096, 30/6/2021, § 51).

27. Öte yandan temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli görülemez, aynı zamanda kanunların niteliğine de bakılmalıdır (Tuğba Arslan, § 89). Bu anlamıyla kanunilik ölçütü, sınırlamaya ilişkin kuralın erişilebilirliği ve öngörülebilirliği ile kesinliğini ifade eden belirliliğini garanti altına alır (Metin Bayyar ve Halkın Kurtuluş Partisi [GK], B. No: 2014/15220, 4/6/2015, § 56; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 55; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş., § 37; Ersin Basın ve Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ve diğerleri, § 54).

28. Belirlilik, bir kuralın keyfîliğe yol açmayacak içerikte olmasını ifade eder. Temel hakların sınırlandırılmasına ilişkin kanuni düzenleme içerik, amaç ve kapsam bakımından belirli ve muhataplarının hukuksal durumlarını algılayabilecekleri açıklıkta olmalıdır. Bu ilkeye göre yasal düzenlemeleri hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmalı; ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu birtakım güvenceler içermelidir. Bir kanuni düzenlemede hangi davranış veya olgulara hangi hukuksal sonuçların bağlanacağı ve bu bağlamda kamusal makamlar için nasıl bir müdahale yetkisi doğacağı belirli bir kesinlik ölçüsünde ortaya konmalıdır. Bu durumda bireylerin hak ve yükümlülüklerini öngörerek davranışlarını bu doğrultuda tanzim etmeleri olanaklı hâle gelebilir. Böylece hukuk güvenliği sağlanarak kamu gücünü kullanan organların keyfî davranışlarının önüne geçilmiş olur (Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56, 57; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 56; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş., § 38; Ersin Basın ve Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ve diğerleri, § 55; norm denetimine ilişkin kararlarda belirliliğe ilişkin açıklamalar için çok sayıda karar arasından bkz. AYM, E.2009/51, K.2010/73, 20/5/2010; AYM, E.2011/18, K.2012/53, 11/4/2012).

29. Bireylere kendilerine düşen yükümlülükleri öngörme ve davranışlarını ayarlama imkânı vermeyen normlar hukuk güvenliği ilkesini zedeler, bu da bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini engeller. Hukuksal durumların takdirindeki belirsizlik, temel haklar alanında getirilen güvencelerin işlevsiz hâle gelmesine neden olur (Sara Akgül [GK], B. No: 2015/269, 22/11/2018, § 108). Bununla birlikte bir kuralın karmaşık olması ya da belirli ölçülerde soyutluk içermesi, bu nedenle hukuki yardım ile tam olarak anlaşılabilir hâle gelmesi veya kullanılan kavramların anlamlarının hukuksal değerlendirme sonucunda ortaya çıkması tek başına hukuken öngörülebilirlik ilkesine aykırı görülemez. Ayrıca ilgili kanuni düzenleme temel haklara ne oranda müdahale ediyorsa söz konusu düzenlemede aranacak belirlilik oranı da aynı doğrultuda yükselecektir (Sara Akgül, § 109; Hayriye Özdemir, § 58; Ersin Basın ve Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ve diğerleri, § 56).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

30. 6112 sayılı Kanun'un 29. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından elektronik haberleşme hizmetlerini sunmak üzere yetkilendirilen platform işletmecileri ile yayın hizmeti iletimi yapan altyapı işletmecilerinin uymaları gereken yayın hizmetlerinin iletimi faaliyetlerine ilişkin çeşitli yükümlülükler düzenlenmiştir. Buna göre ilk iki fıkrada RTÜK tarafından belirlenen idari, mali ve teknik şartları yerine getiren kuruluşlara yayın iletim yetkisi verilebileceği belirtilmiş; platform ve yayın hizmeti iletimi yapan altyapı işletmecilerinin iletimini yapacakları yayın hizmetlerini RTÜK'e bildirmek zorunda oldukları kurala bağlanmıştır. Bununla birlikte belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi ya da eksik yerine getirilmesi durumunda uygulanacak bir müeyyideye düzenlemede yer verilmemiştir (bkz. § 11).

31. 6112 sayılı Kanun'un 29. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise üç durum için yükümlülük öngörülmüştür. Anılan üç durum RTÜK'ten yayın lisansı almayan, yayın lisansı iptal edilen veya Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ve 6112 sayılı Kanun hükümlerine aykırı yayın yaptığı RTÜK tarafından tespit edilen, bir başka ülkenin yargı yetkisi altında olan medya hizmet sağlayıcılarını kapsamaktadır. Bu hâllerde yayın iletiminin yapılması; önce yayın iletiminin tebliğ üzere durdurulması, durdurmanın yerine getirilmediği hâlde ise yayın iletim lisansının iptali şeklinde terditli bir müeyyideye

bağlanmıştır.

32. Somut olayda başvurucuya, anılan Kanun'un 29. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında yayın iletiminin durdurulması müeyyidesi uygulanmıştır. Bununla birlikte söz konusu yaptırım, başvurucunun 6112 sayılı Kanun'un 29. maddesinin (3) numaralı fıkrasında sayılan hâllerde yayın iletimi yapması nedeniyle değil Yönetmelik'in 13. maddesine 26/6/2015 tarihinde eklenen (3) numaralı fıkranın (a) bendinde sayılan yükümlülüklerini yerine getirmediği gerekçesiyle uygulanmıştır. Yönetmelik'in anılan bendindeki düzenlemeye göre ise medya yayın şirketlerinin işletmeye ve yayın iletimine ilişkin detaylıca belirtilen bilgi ve belgeleri her bir yayın için ayrı ayrı dosya hâlinde otuz günlük süre içinde Üst Kurula bildirmek zorunda olduğu kural hâline getirilmiştir.

33. Başvurucunun yayın iletiminin durdurulmasına yönelik müdahalenin kanuni dayanağı olmadığı gerekçesiyle açtığı davada ilk derece mahkemesinin davayı reddettiği, Bölge İdare Mahkemesinin ise başvurucuyu haklı bularak davayı kabul ettiği ancak temyiz incelemesinde Dairenin temel olarak iki nedenle Bölge İdare Mahkemesi kararını bozduğu görülmüştür. Bu gerekçelerin ilkinde 6112 sayılı Kanun'un 29. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen medya yayın şirketinin yayın lisansına sahip olması şartının gerçekleşebilmesi için öncelikle Yönetmelik'in 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir. Kararda yer alan ikinci gerekçede ise RTÜK'ün yayın hizmetlerinin iletimi faaliyetlerine ilişkin uyulması gereken idari, mali ve teknik şartları belirleme, bunlara yayın iletim yetkisi verme ve gerektiğinde iptal etme hususunda Kanun'un 37. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca genel yetkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bu gerekçelerle Daire, Kanun'un 29. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen yaptırımın Yönetmelik'in (3) numaralı fıkrasının (a) bendinde öngörülen şartları yerine getirmeden izinsiz iletim yapan kuruluşlar için de uygulanmasını öngören aynı fıkranın (c) bendini 6112 sayılı Kanun hükümlerine aykırı olmaksızın ve Kanun'un uygulanmasını sağlamak üzere düzenlendiği değerlendirmesiyle uygulanan yaptırım bakımından kanunilik ilkesine aykırı bulmamıştır (bkz. § 7).

34. Bu durumda eldeki başvuruda müdahalenin kanuni dayanağına ilişkin anayasallık değerlendirmesine gelindiğinde öncelikle belirtilmelidir ki başvurucuya Yönetmelik'te öngörülen birtakım yükümlülüklerin yerine getirilmediği gerekçesiyle yine Yönetmelik'in Kanun'a yaptığı atıfla Kanun'daki müeyyide uygulanmıştır. Oysa -Bölge İdare Mahkemesinin verdiği ilk kararda da belirtildiği üzere- Kanun'un atıf yapılan fıkrasında yayın iletiminin durdurulması yaptırımı sadece sayılan üç hâlle sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda Daire kararında Yönetmelik'in 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan yükümlülüğün medya yayın şirketlerinin lisans belgesi almasının ön şartı olduğu, dolayısıyla bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda medya yayın lisansının varlığından bahsedilemeyeceği yönündeki gerekçenin ilgili ve yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Yönetmelik'in anılan bendinde medya hizmet sağlayıcı kuruluşların lisans belgesinin de yayın iletimi yapacak kuruluşlar tarafından temin edilmesi yükümlülüğünün düzenlendiği dikkate alındığında Dairenin bu gerekçesinin davanın reddi için ilgili ve yeterli bir gerekçe oluşturduğu söylenemez. Zira Yönetmelik'te öngörülen yükümlülüğün medya yayın lisansı olan şirketleri de kapsadığı açıktır.

35. Dairenin davanın reddi yönündeki bir diğer gerekçesiyle bağlantılı olarak müdahalenin kanuni dayanağı kapsamında 6112 sayılı Kanun'un 37. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine bakıldığında kuralın RTÜK'e yayın iletiminin durdurulması yetkisini vermediği

görülmektedir (bkz. § 12). Kaldı ki buradaki kanun kuralında Kurulun genel yetkilerinin düzenlendiği, hangi yükümlülük ihlaline hangi müeyyidenin uygulanacağına dair özel bir düzenlemeye yer verilmediği açıktır. Nitekim Kurul, başvurucuya uyguladığı müeyyidenin kanuni dayanağını Kanun'un 37. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi olarak değil Yönetmelik'in 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendindeki yollamayla aynı Kanun'un 29. maddesinin (3) numaralı fıkrası olarak göstermiştir. Şu hâlde Dairenin bu yöndeki gerekçesinin de ilgili ve yeterli olduğu kabul edilemez.

36. Bu doğrultuda Yönetmelik düzenlemesine dayanılarak yayın iletiminin durdurulması yaptırımının, şeklî anlamda bir kanuna dayanmadığı için kanunilik şartını karşılamadığı sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle başvuru konusu olayda yayın iletimini durdurma şeklindeki müdahalenin Anayasa'nın 13., 26. ve 28. maddelerinde açıkça emredilen kanunilik ölçütünü karşılamadığı görüldüğünden başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

38. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

39. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 12. İdare Mahkemesine (E.2016/690, K.2017/962) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ FUAT BAYINDIR

B. No: 2021/13688 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/13688

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ FUAT BAYINDIR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/13688)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : Ali Fuat BAYINDIR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda kalabalık odada tutulma nedeniyle kötü muamele yasağının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, 10/11/2016 tarihinden Bolvadin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiği 13/2/2021 tarihine kadar İzmir 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) tutulmuştur.

3. Başvurucu, tutulduğu odada kapasitesinin üzerinde kişi barındırıldığını belirterek durumun düzeltilmesini talep etmiştir. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu (İdare Kurulu) 15/1/2021 tarihli kararıyla başvurucunun talebini reddetmiştir. İdare Kurulu verdiği kararda COVID-19 pandemisi nedeniyle alınan tedbirler kapsamında aynı suç türünden hükümlü ve tutuklu olanların birlikte barındırılması zorunluluğu gözönüne alınarak 15 çoklu ve 7 tekli odanın karantina odasına çevrildiğini, kalabalıklaşmanın bu durumdan kaynaklandığını, bu sorunun önüne geçmek için çeşitli tedbirler alındığını, İnfaz Kurumu idaresinin kuruma getirilen tutuklu veya hükümlüleri kabul etmeme gibi bir yetkisi olmadığını, kapasitenin üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırılmasının mevcut şartlarda zorunlu olduğunu belirtmiştir.

4. Başvurucu, verilen karar üzerine 21/1/2021 tarihinde Karşıyaka İnfaz Hâkimliğine (İnfaz

Hâkimliği) başvurmuştur. Başvurucu, şikâyet dilekçesinde 10 kişilik dizayn edilen odalarda 23-27 aralığında değişen sayıda kişiyle birlikte tutulduğunu, odadaki bir tuvalet ve banyonun yetersiz olduğunu, ibadet edecek yer bile kalmadığını, başka suç grubundan tutuklu ve hükümlü olanlar 10-15 kişi tutulurken Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) suçundan tutulanların 25'ten fazla kişiyle birlikte barındırıldığını iddia ederek şartların iyileştirilmesini talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği 25/1/2021 tarihli kararıyla başvurucunun talebinin kabulü karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Hakimliğimizce yapılan inceleme ve tüm dosya kapsamına ve 5275 Sayılı yasanın 6. Maddesi gereğince ceza infaz kurumunda hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri, cezanın infazının zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluğun insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddi ve manevi koşullar altında çektirilmesi gerektiği, sırf ceza evi mevcudunun fazla olması ve Covid salgınının bu sorumluluğu ortadan kaldırmayacağı, ceza evi koşullarının düzeltilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerektiği anlaşıldığından hükümlünün itirazının kabulüne idare ve gözlem kurulu başkanlığının ilgili kararının iptaline karar vermek gerekmiştir."

5. Cumhuriyet savcısının itirazı üzerine Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesince 8/2/2021 tarihinde İnfaz Hâkimliğinin kararı iptal edilerek İdare ve Gözlem Kurulunun kararı onanmıştır. Karar gerekçesi şöyledir:

"...

Ceza İnfaz Kurumu idaresinin herhangi bir hükümlü yada tutukluya yönelik 5275 sayılı kanunun 2.maddesinde belirtildiği şekilde ırk, dil, din, milliyet, cinsiyet, sosyal köken vs. ayrımı yaptığı yönünde bir iddianın bulunmadığı, Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklu sayısının mevcudun çok üzerinde olduğu, Ceza İnfaz Kurumu idaresinin mevcudun üzerindeki hükümlü ve tutukluları kurumda bulunan oda ve koğuşlara dağılttığı, ancak son 1 yıldır dünyayı ve ülkemize saran küresel Covid-19 salgını nedeniyle bir kısım oda ve koğuşların zorunlu olarak karantina koğuşu olarak ayrılmak zorunda kaldığı, bununda tüm hükümlü ve tutukluların sağlıklarını korumak, salgını önlemek için alınması gerekli zorunlu bir tedbir olduğu, aynı şekilde kuruma başka şehirlerden hükümlü ve tutuklu nakli olduğu, gelen hükümlü yada tutukluyu kurumun kabul etmeme gibi bir takdir hakkı bulunmadığı, dolayısıyla kurumun mevcudun üzerindeki hükümlü ve tutukluların keyfi olarak eşit şekilde dağıtmak yerine belli koğuşlarda topladığına dair bir delilin de bulunmadığı, kurum tarafından alınan önlem ile kısıtlanan hakların orantılı olduğundan itirazın kabulüne karar vermek gerekmiştir."

6. Karar, başvurucuya 25/2/2021 tarihinde tebliğ edilmiş; başvurucu 4/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvurucunun tutulma koşullarına ilişkin olarak Ceza İnfaz Kurumuna yazılan yazıya verilen 5/1/2023 tarihinde verilen cevapta;

i. Başvurucunun tutulduğu süre boyunca resmî kapasitesi 14 kişi olan C Blok 15, D Blok 1 ve A Blok 4 No.lu odalarda barındırıldığı,

ii. Söz konusu odaların ortak kullanım alanının 32 m², havalandırmasının 33 m² ve

yatakhanesinin de 45,5 m² olmak üzere toplam 110,5 m² olduğu,

iii. Rutin olarak odalarda yapılan kısmi aramalara ve genel aramaya Kurum teknisyeninin de eşlik ettiği, bakım veya onarım gerektiren durumların tespit edilmesi durumunda ivedilikle gerekli işlemlerin yapıldığı, ayrıca yazılı veya sözlü olarak bildirilen bakım veya onarım taleplerinin de ivedilikle giderildiği, Ceza İnfaz Kurumu tip proje üzerine inşa edilerek 2012 yılında hizmete girdiğinden koku, akma gibi herhangi bir sorun bulunmadığı,

iv. Her odada ve ortak kullanım alanında 24 saat kullanıma açık şekilde birer tuvalet, banyo ve lavabo olduğu, kesintisiz su verildiği, koğuşta barındırılan kişilerin bunları 24 saat kullanabildikleri,

v. Ortak alanda kişi başına olacak şekilde bir sandalye, kişi sayısına göre de masa bulunduğu, talep eden hükümlü ve tutukluların satranç bulundurmalarına izin verildiği, kendilerine ait elektrikli semaverleri olduğu, kantinden alışverişi yapma hakları olduğu, gün boyunca televizyon izleyip radyo dinleyebildikleri, Kurum kütüphanesinden (7.008 kitap) ve ilçe halk kütüphanesinden istedikleri kitapları temin edebildikleri, gazete ve dergilere abone olabildikleri, açık ve kapalı spor salonlarından faydalanabildikleri, eğitim ve öğretimlerini devam edebildikleri, ayrıca Kurumun ücretli televizyon platformlarına üyeliği bulunduğu ve merkezî sistemle tüm odaların bu imkândan faydalandırıldığı,

vi. Her odanın kendisine ait açık havalandırmasının olduğu, gün aydınlandığında odanın havalandırmaya açılan kapısının açıldığı ve hava kararana kadar havalandırma kapısının kapatılmadığı, bu sayede isteyen hükümlü ve tutukluların gün aydınlık olduğu süre boyunca istedikleri saatte havalandırmaya girip çıkabildikleri, odaların iki katlı olması sebebi ile üst kata ulaşımın merdiven ile yapıldığı ve odalardaki merdiven boşluğunun 4,7 metrekare olduğu,

vii. Başvurucunun tutulduğu süre boyunca en fazla 17/06/2019 tarihinde A-4 No.lu odada 22 kişi ile barındırıldığı,

viii. Odaların yatakhane kısmında açılabilir dört ve sabit dört, ortak kullanım alanlarında da açılabilir iki, sabit iki olmak üzere toplam on iki cam olduğu,

ix. Hükümlü ve tutuklulara her gün sıcak su ve soğuk su temin edildiği, soğuk suyun gün boyunca, sıcak suyun ise gün içinde 05.00-08.00, 11.00-16.00 ve 19.00-23.30 saatleri arasında verildiği,

x. Her hükümlü ve tutukluya ücretsiz birer yatak, nevresim, çarşaf, battaniye, yastık ve yastık kılıfı temin edildiği, ayrıca hükümlü ve tutukluların talep etmeleri hâlinde ücretini karşılamak suretiyle Kurum kantininden de nevresim, çarşaf, battaniye, yastık ve yastık kılıfı satın alabildiği, odalarda resmî kapasite kadar ranza bulunduğu ancak her hükümlünün kendisine ait yatağı olduğu,

xi. Odalarda ranza sayısı kadar elbise/eşya dolabı olduğu, ayrıca elbise dolabının yetmediği durumlarda hükümlü ve tutuklulara elbiselerini ve özel eşyalarını koymaları için talep etmeleri karşılığında plastik çekmeceli eşya dolabı temin edildiği,

xii. Saat 08.00'de ve 20.00'de olmak üzere günde iki kez sayım yapıldığı,

xiii. Başvurucunun Kurumda barındırıldığı süre zarfında Psikososyal Servise hitaben yazdığı dilekçeler üzerine toplamda bir kez Psikososyal Servis ile görüştüğü, ayrıca fiziksel rahatsızlıkları nedeniyle beş kez Kurum revirinde, altı kez de dış hastanelerde muayene

edildiği, sağlık işlemlerinin eksiksiz yerine getirildiği,

xiv. Kurum kütüphanesinden talep ettiği 91 kitabın okuması için başvurucuya teslim edildiği ve daha sonra iade alındığı, ayrıca tutulduğu süre zarfında 2018 yılının Aralık ve 2020 yılının Şubat aylarında talep etmesi üzerine gazete aboneliği aldığı,

xv. Tutulduğu süre boyunca 14 kez avukat, 3 kez noterle görüştürüldüğü, yakınlarıyla toplam 336 kez ziyaretçi görüşü gerçekleştirdiği bildirilmiştir.

8. Ceza İnfaz Kurumu tarafından Anayasa Mahkemesine gönderilen 15/11/2024 tarihli cevap yazısında;

i. C-15 No.lu odada 10/11/2016-13/10/2017 tarihleri arasında en az 19 kişiyle 45 gün, en fazla 24 kişiyle birlikte 50 gün barındırıldığı,

ii. D-1 No.lu odada 13/10/2017-17/06/2019 tarihleri arasında en az 19 kişiyle 50 gün, en fazla 24 kişiyle birlikte 55 gün barındırıldığı,

iii. A-4 No.lu odada 17/6/2019-13/2/2021 tarihleri arasında en az 19 kişiyle 7 gün, en fazla 26 kişiyle birlikte 103 gün barındırıldığı,

9. Aynı yazı cevabında başvurucunun tutulduğu odaların hepsinin aynı özellikte olduğu ve buna göre odalarda birer tuvalet, banyo ve lavabo bulunduğu, her birinin mahrem kullanım için ayrı ayrı kapılarının olduğu, tuvaletin 1,22 m², banyonun 1,21 m², lavabonun 2,54 m² ve merdiven boşluğunun (alt kat) 2,67 m² olduğu bildirilmiştir. Ayrıca odanın krokisi de gönderilmiştir. Krokiye göre zemin (yaşam ve yemek alanı), üst kat (yatakhane) ve havalandırma bahçesinin tümünün 5x6,80 metre olmak üzere her biri 34 m², üst kattaki merdiven boşluğu ise 4,35 m²dir.

10. İnfaz Kurumunun 5/1/2023 ve 15/11/2024 tarihli yazı cevapları arasında odalar ve merdiven boşluklarının büyüklüğü ile başvurucunun birlikte tutulduğu kişi sayısının (bkz. §§ 7-ii, vi, vii, 8, 9) çelişkili olması üzerine yeniden yazı yazılmıştır. İnfaz Kurumunun 19/11/2024 tarihli cevap yazısında çelişkinin geçmiş dönemde istemsiz yapılan inceleme ve ölçüm hatalarından kaynaklanabileceği, 15/11/2024 tarihli yazıya itibar edilmesi gerektiği bildirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğu süre boyunca 8 kişi için tasarlanan odalarda 20-27 arasında değişen sayıda kişiyle barındırıldığını, tuvalet ve banyo sayısının az olduğunu, yeterli ranza olmadığından yıllarca yerde yatmak zorunda kaldığını, bazen yerde bile yatacak yer olmadığı için gündüz vakti başkasının yatağını kullandığını, yerde yatan kişilerin yataklarına diğer mahpusların basarak tuvalet ve banyoya gidebildiklerini, geçiş sırasında yerde yatanların vücutlarına da dokunulduğunu, bu durumun düzgün uyuyamamasına ve hijyen sorunu oluşmasına neden olduğunu, zeminin tamamı yatakla kaplandığından seccade serebilmek için dahi yer kalmadığını iddia etmiştir. Başvurucu, iddiaları hakkında adli makamların yeterince araştırma yapmadan, delillerini tespit etmeden, kimseyi çağırıp dinlemeden dosya üzerinden talebinin reddine karar verdiğini hâlbuki aynı odada tutulan hükümlü L.A.nın aynı yöndeki talebini ağır ceza mahkemesinin

kabul ettiğini öne sürmüş ve söz konusu kararın bir örneğini sunmuştur. Başvurucu, adil yargılanma ve etkili başvuru hakları, eşitlik ilkesi, din hürriyeti ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun tazminat yolunu tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu, ceza infaz kurumlarındaki tutulma koşullarının hukuka uygun olmaması nedeniyle doğan zararların manevi tazminat davasına konu edilmesinin mümkün olup olmadığı hususunun Anayasa Mahkemesince yapılacak incelemede dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Ayrıca tutulma koşullarına ilişkin Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadına değinilmiştir. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunamamıştır.

14. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75).

17. Anılan yasak kapsamında kalan hususlar, ceza infaz kurumlarında farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetimsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 37).

18. Anayasa'nın 17. maddesi, tutuklu ve hükümlülerin tutulma koşullarının da insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. Bu nedenle tutuklu ve hükümlüler özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet çekecekleri bir duruma sokulmamalıdır. Ayrıca bu kişilerin sağlık ve esenlikleri yeterli bir şekilde güvence altına alınmalı ve bu kişilere gerekli duydukları tıbbi yardım sağlanmalıdır (Turan Günana, § 39).

19. Anayasa Mahkemesi aşırı kalabalıklaşma ve kişisel alan eksikliğine ilişkin ilkelerini Cengiz Yetgin ([GK], B. No: 2019/39068, 14/6/2023) kararında belirlemiştir. Bu kararda tutulma koşullarının Anayasa'nın 17. maddesi yönünden yapılacak asgari ağırlık seviyesi değerlendirmesinde tutulma süresi, açık havada egzersiz yapma olanakları, koşulların fiziksel ve zihinsel etkileri, bazı durumlarda mahpusun yaşı, cinsiyeti, sağlığı ve davanın tüm koşulları gibi birçok hususun önemli rol oynadığı belirtildikten sonra anılan unsurlarla birlikte kişisel alan faktörünün temel bir unsur olarak dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Anayasa'nın 17. maddesine uymak için bir mahpusa sağlanması gereken net bir metrekare sayısı kesin olarak belirlenemeyeceği ve birçok hususun dikkate alınacağı belirtilmiştir (Cengiz Yetkin, §§ 58-59).

20. Cengiz Yetkin kararıyla, aşırı kalabalıklaşma ve kişisel alan eksikliğine ilişkin

şikâyetlerde uygulanacak bazı ölçütler belirlenmiş ise de AİHM'in, Mursic/Hırvatistan ve özellikle İlerde ve diğerleri/Türkiye başvurularındaki değerlendirmelerden sonra Anayasa Mahkemesi kişisel yüzey alanı hesabı ve büyüklüğüne ilişkin içtihadını güncellemiştir. (Mursic/Hırvatistan [BD], B. No: 7334/13, 20/10/2016; İlerde ve diğerleri/Türkiye B. No: 35614/19, 8/4/2024). Buna göre Levent Cantekin ([GK], B. No:2019/34408, 9/10/2024) kararında kişisel yüzey alanı hesabına havalandırma bahçesinin dahil edilmemesi ve çok kişilik odalarda her bir mahpus için en az 3 m² zemin alanı sağlanması gerektiği kabul edilmiştir (anılan kararda bkz.§ 26).

21. Aşırı kalabalıklaşma ve kişisel alan eksikliğine ilişkin şikâyetlerde değerlendirilmesi gereken ilk faktör çok kişilik odalarda her bir mahpus için en az 3 m² zemin alanı sağlanıp sağlanmadığıdır. Kişisel alan hesabına mobilyaların kapladığı alan dâhil edilirken banyo/tuvalet gibi sıhhi tesis bölümü bu hesaptan ayrı tutulması gerekir. Değerlendirilecek ikinci faktör her mahpusun ayrı bir uyku yeri olması, üçüncü ve son faktör ise odanın genel yüzeyinin mahpusların mobilyalar arasında serbestçe hareket etmesine izin verecek şekilde olması gerektiğidir (Levent Cantekin, § 27).

22. Yukarıda anılan üç faktörden birinin yokluğu kendi başına tutulma koşullarının kötü muamele yasağını ihlal ettiği yönünde güçlü bir karine oluşturacaktır. Ayrıca çok kişilik koğuşlarda bir kişi için olan asgari yaşam alanının 3 m²nin altına düşmesi hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinin ihlaline yönelik ortaya çıkacağı değerlendirilen güçlü karine üç unsurun bir arada bulunması durumunda ortadan kaldırılabilecektir. İlk olarak asgari kişisel alanın 3 m²nin altına inmesi kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olmalıdır. İkinci olarak bu tür azalmalar koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmelidir. Son olarak başvurucu; genel olarak uygun nitelikte bulunan, tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutuluyor olmalıdır (Levent Cantekin, § 28).

23. Kişisel yaşam alanı büyüklüğünün asgari standardı karşılaması her zaman tek başına yeterli de değildir. Bir mahpusun 3 m² ile 4 m² arasında kişisel alana sahip olduğu hâllerde tutulma koşullarının yeterliliğinin değerlendirilmesinde alan faktörü önemli bir faktör olmaya devam eder. Bu gibi durumlarda alan faktörü uygunsuz tutulma koşullarının diğer yönleriyle birleştiğinde kötü muamele yasağının ihlali bulunacaktır. Tutma koşullarının diğer yönleri arasında temel sıhhi ve hijyen gereklerine uygunluk, tuvalet ve banyonun mahrem kullanılması, açık hava egzersizine, doğal ışığa ve havaya erişim, havalandırma ve ısıtma sistemlerinin yeterliliği ve bu şartlar altında tutulma süresi yer alır (Levent Cantekin, § 29).

24. Başvurucu, İnfaz Kurumunda 4 yıl 3 ay 3 gün barındırılmıştır. Başvurucunun tutulduğu her üç odanın fiziki boyutları ve yapıları aynıdır. Buna göre sıhhi tesisler, merdiven boşluğu ve havalandırma bahçesi dışında kalan alanın büyüklüğü 56,01 m²dir. Bu durumda odada tutulan kişi sayısı 19 ve üstünde olduğu durumda kişisel alan büyüklüğü 3 m²nin altında kalacaktır. İnfaz Kurumundan gelen yazılarda, tutulduğu süre boyunca başvurucunun 19 ve üstünde sayıda kişiyle birlikte barındırıldığı, bu sayının 27'ye kadar çıkabildiği görülmektedir (bkz. § 8). Asgari kişisel yaşam alanındaki bu azalma kendi başına tutulma koşullarının kötü muamele yasağını ihlal ettiği yönünde güçlü bir karine oluşturmaktadır.

25. Anayasa'nın 17. maddesinin ihlaline yönelik ortaya çıkan güçlü karine üç unsurun bir arada bulunması hâlinde ortadan kaldırılabilecektir. İlk olarak değerlendirilmesi gereken asgari kişisel alanın 3 m²nin altına inmesinin süresi, sıklığı ve çapıdır. Bu kapsamda

tutulduğu süre boyunca devam eden kişisel alan eksikliğinin kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olduğu söylenemeyecektir.

26. Bu nedenle kişisel yaşam alanındaki eksikliğin -tutulma koşullarının ayrı ayrı ve başvurucu üzerindeki toplu etkileri de hesaba katılarak- Anayasa'nın 17. maddesi anlamında kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için gerekli olan ağırlık seviyesine ulaştığı sonucuna varılmıştır. Güçlü karinenin ortadan kalkması için aranan ilk unsurun sağlanmadığı anlaşıldığından asgari kişisel alandaki eksikliğin koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmesine, başvurucunun genel olarak uygun nitelikte bulunan ve tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutuluyor olmasına ilişkin diğer iki unsurun değerlendirilmesine gerek görülmemiştir. Öte yandan varılan sonuç dikkate alınarak başvurucunun tutulma koşullarına ilişkin diğer şikâyetlerinin incelenmesine de gerek görülmemiştir.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucu, diğer suç grubundaki mahpusların barındırıldığı odalar 10-14 kişi iken kendisinin tutulduğu odaların daha kalabalık olmasının ayrımcılığa neden olduğunu ileri sürmüştür.

29. Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşme'nin (Sözleşme) 14. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine yönelik iddiaların soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 33).

30. Ayrımcılık iddiasının incelenebilmesi için başvurucunun, kendisiyle benzer durumdaki kişilere yönelik farklı uygulamaların meşru bir temeli olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayrımcı bir nedene dayandığını makul delillerle ortaya koyması gerekir (Adnan Oktar (3) [2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 50). Somut olayda başvurucu kendisine hangi nedenle ayrımcılık yapıldığına ilişkin herhangi bir beyanda bulunmamış, iddiasını temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt da sunmamıştır. Öte yandan başvurucunun kendisinin sunduğu mahkeme ilamına göre odasında aynı suç türünden tutulan başka bir hükümlünün aynı yöndeki talebinin kabul edilmesi de iddiasının dayanağının olmadığını göstermektedir. Başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların temellendirilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvurucu, ihlalin tespiti ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Başvurucunun şikâyetçi olduğu ceza infaz kurumunda bulunmadığı anlaşıldığından ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında kötü muamele yasağının ihlali nedeniyle talebiyle bağlı kalınarak 300.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvurucuya net 300.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Karşıyaka İnfaz Hâkimliğine (E.2021/680, K.2021/675) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN ÇATAKOĞLU

B. No: 2021/19667 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/19667

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN ÇATAKOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/19667)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Hüseyin ÇATAKOĞLU

Vekili : Av. Hüseyin Burak ÇELEBİCAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, şeflik kadrosuna atamanın geç yapılmasından doğan parasal kayıpların karşılanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/3/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 1966 doğumlu olup İzmir'de ikamet etmektedir.

6. İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Su ve Kanalizasyon Genel Müdürlüğü (İZSU) 16/7/2009

tarihli ve 2009/17 sayılı Genelge (Genelge) kapsamında görevde yükselme ve ünvan değişikliği sınavına ilişkin duyuru yapmıştır.

7. Sınava dayanak Genelge'nin iptal edilerek yeni bir düzenleme yapılması talebinin İZSU tarafından reddedilmesi üzerine bir sendika 2/10/2009 tarihinde ret işleminin iptali ve yürütmenin durdurulması talebiyle dava açılmıştır. İzmir 3. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 2/12/2009 tarihinde yürütmenin durdurulması talebini reddetmiştir. Yapılan itiraz üzerine (kapatılan) İzmir Bölge İdare Mahkemesi Birinci Kurulu 6/1/2010 tarihinde görevde yükselme sınavına esas başvurularda ilgililerin kendi birimlerindeki kadrolara müracaatlarının esas olduğuna ilişkin düzenlemenin ve şefliklerin kaçıncı derece olduğunun belirtilmemesinin hukuka aykırı olduğunu belirterek yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir.

8. İZSU'da memur olarak görev yapan başvurucu, Genelge kapsamında 24/1/2010 tarihinde yapılan şeflik kadrosuna atanma sınavında başarılı sayılmıştır. Bunun üzerine başvurucu 1/4/2010 tarihinde şeflik kadrosuna atanma talebinde bulunmuştur.

9. Genelgenin iptaline ilişkin davada Mahkeme 22/9/2010 tarihinde kısmen kabul kararı vermiş; görevde yükselme sınavına esas başvurularda ilgililerin kendi birimlerindeki kadrolara müracaatlarının esas olduğuna ve sınav yapılacağı duyurulan şefliklerin kaçıncı derece olduğunun belirtilmemesine dair düzenlemelerde hukuka uygunluk bulunmadığını belirtmiştir.

10. Danıştay Beşinci Dairesi 25/1/2012 tarihinde davacı sendikanın dava açma ehliyeti bulunmadığını belirterek kararı bozmuş, 27/12/2012 tarihinde davacı sendikanın karar düzeltme talebini de reddetmiştir.

11. Bozma kararına uyan Mahkeme 29/3/2013 tarihinde davayı ehliyet yönünden reddetmiştir. Danıştay Beşinci Dairesi 24/1/2014 tarihinde kararı onamıştır.

12. Başvurucunun 4/7/2013 tarihinde şef olarak ataması yapılmıştır.

13. Başvurucu 24/1/2010 tarihinde yapılan sınavda başarılı olarak şef kadrosuna atanmayı hak ettiği hâlde atamasının 4/7/2013 tarihinde yapıldığını belirterek diğer kadroların atanma tarihi itibarıyla atamasının geçerli sayılması ile özlük ve parasal haklarının yasal faiziyle birlikte ödenmesini 5/8/2013 tarihinde İZSU'dan talep etmiştir. İdare, açılan davanın sonuçlanmasının ardından atamaların gerçekleştirildiğini ve ancak atama tarihinden itibaren parasal hakların ödenebileceğini açıklayarak talebi reddetmiştir.

14. Başvurucu 8/10/2013 tarihinde ret işleminin iptali için dava açmıştır. Davasında 4/7/2009 tarihli ve 27278 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik (Yönetmelik) gereğince atamasının iki ay içinde yapılması gerekirken Genelge'nin iptaline ilişkin yargılama süreci gerekçe gösterilerek atamasının keyfî olarak zamanında yapılmadığını, söz konusu yargılama sürecinde yeniden açılan görevde yükselme sınavını kazananların atamasının ise hemen yapıldığını ileri sürmüştür. Davalı İZSU cevabında Genelge hakkında açılan idari yargılama sürecine yer vermiş ve yürütmenin durdurulması kararının 20/1/2010 tarihinde tüm personele duyurulduğunu belirtmiştir. Kadroya atama işlemi yapılmadan kadroya bağlı parasal hakların ödenmesinin mümkün olmadığını açıklayan İZSU, açılan davanın reddini talep etmiştir.

15. Başvurucunun açtığı davaya bakan Mahkeme 10/10/2014 tarihinde davayı reddetmiştir.

Karar gerekçesinde 6/1/2010 tarihli yürütmenin durdurulması kararı üzerine davalı idarenin 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesi gereğince yeniden sınav yapması gerekirken sınava girerek başarılı olmuş kişiler lehine davranarak yargılamanın sonucunu beklediğini ve Genelge'nin iptali için açılan davanın reddedilmesi üzerine başvurucunun atamasını yaptığını kaydetmiştir. Mahkeme; olayda bir mahkemenin iptal kararına istinaden başvurucunun şeflik kadrosuna atamasının yapılmadığını, sınava dayanak olan Genelge'nin iptali talebine konu yargılama süreci beklenerek davanın sonucuna göre atamasının yapıldığını belirtmiştir. Kişiler ancak atandıkları tarih itibarıyla kadroya bağlı parasal hakları elde edebileceğinden başvurucunun talebinin reddedilmesinde hukuka aykırılık olmadığını kaydeden Mahkeme, ayrıca yargılama süreci gelişimi gözetildiğinde başvurucunun Yönetmelik uyarınca sınavda başarılı olanların iki ay içinde atamasının yapılmasına dair iddiasına itibar etmediğini açıklamıştır.

16. Başvurucunun temyiz kanun yoluna başvurması üzerine Danıştay İkinci Dairesi 27/11/2018 tarihinde kararı bozmuş; kararda 24/1/2010 tarihinde girdiği görevde yükselme ve ünvan değişikliği sınavında başarılı olan ancak yargı sürecinin devam etmesinden dolayı hak ettiği kadroya 4/7/2013 tarihinde atanan başvurucunun hak kaybına uğradığını, başvurucunun atanması öngörülen tarihten itibaren yoksun kaldığı parasal hakların kendisine ödenmesi, özlük haklarının tanınması gerektiğini ifade etmiştir.

17. Mahkeme 20/3/2019 tarihinde önceki kararında ısrar ederek davanın reddine karar vermiştir.

18. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 16/3/2020 tarihinde başvurucunun temyiz talebini reddetmiş ve kararı onamıştır. Aynı Kurul 18/1/2021 tarihinde başvurucunun karar düzeltme talebini reddetmiştir.

19. Başvurucu, nihai hükmü 1/3/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

20. 2577 sayılı Kanun'un "Kararların sonuçları" başlıklı 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümleleri şöyledir:

"1. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez..."

21. 2577 sayılı Kanun'un 27. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Danıştayda veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.

2. (Değişik: 2/7/2012-6352/57 md.) Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir ...

..."

22. Mülga Yönetmelik'in 18. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Atanmaya hak kazanan personel, başarı sıralaması listesinin ilan edilmesini müteakip en geç iki ay içinde atanır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 18/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu; Yönetmelik'te öngörüldüğü üzere iki ay içinde ataması yapılması gerekirken idarenin atamayı sürüncemede bırakarak keyfî davrandığını, üç senelik bir gecikmeyle gerçekleştirdiği atama sonucunda mahrum kaldığı parasal haklarının tazmin edilmediğini ileri sürmüştür. Sendika tarafından başlatılan yargılama sürecinin gerekçe gösterilerek atamasının geç yapılmasını haklı kılmayacağını, kaldı ki açılan davanın da ehliyetsizlik gerekçesiyle reddedildiğini belirtmiştir. Bu kapsamda mülkiyet, adil yargılanma hakları ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

26. Anayasa’nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”

27. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetleri esas itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiği anlaşıldığından başvurunun mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

29. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma beklentisi -kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun- Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru

bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, §§ 41, 53; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, §§ 52-54). Meşru beklenti objektif temelden uzak olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut niteliktedir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk, § 42).

30. Somut olayda öncelikle başvurucunun bir mülkünün mevcut olup olmadığı incelenmelidir. Şeflik kadrosuna bağlanan parasal hakların ancak sözü edilen kadroya atama yapılmasından sonra ödenebileceği gerekçesiyle başvurucunun mahrum kaldığı parasal hakların ödenmesi talebiyle açtığı dava reddedilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun mahkemeler önünde kanıtlanmış bir mülkü olmadığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte başvurucunun meşru bir beklentisi olup olmadığı değerlendirilmelidir.

31. Olay tarihinde yürürlükte olan Yönetmelik'in 18. maddesine göre atanmaya hak kazanan personel, başarı sıralaması listesinin ilan edilmesini müteakip en geç iki ay içinde atanacaktır. Başvurucunun 24/1/2010 tarihinde yapılan görevde yükselme ve ünvan değişikliği sınavında başarılı sayıldığı hususunda bir ihtilaf yoktur. Bununla birlikte atamanın Genelge'nin iptali talebine ilişkin dava sürecinden dolayı 4/7/2013 tarihinde gerçekleştirildiği görülmüştür.

32. Başvurucunun 24/1/2010 tarihinde yapılan görevde yükselme ve ünvan değişikliği sınavında başarılı sayıldığı, Yönetmelik hükmü uyarınca en geç iki ay içinde atamasının yapılacağının öngörüldüğü ve başarılı olduğu sınava dayalı olarak 4/7/2013 tarihinde başvurucunun şeflik kadrosuna atandığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla idarece yapılan sınavda başarılı olan başvurucunun söz konusu iki aylık süre sonunda şeflik kadrosuna atanması ve buna bağlı özlük ve parasal hakları elde edeceği yönünde meşru bir beklentisinin bulunduğu kabul edilmelidir (geç atamanın yapıldığı defterdarlık uzmanlığı kadrosuna bağlanan parasal hakların idari sürecin olağan akışı içinde kendi emsallerinin atandığı tarihten itibaren meşru beklenti oluşturduğuna ilişkin olarak bkz. Veysel Karani Kazar [1. B.], B. No: 2018/19595, 3/5/2023, §§ 28, 29).

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

33. Malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53). Anayasa’nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği hatırlatılmalıdır (Anayasa'nın 35. maddesinin yapısı ve içerdiği üç kural ile ilgili olarak bkz. Recep Tarhan ve Afife Tarhan, §§ 55-58).

34. Başvuruya konu olayda 24/1/2010 tarihinde yapılan görevde yükselme ve ünvan değişikliği sınavında başarılı olan başvurucunun şeflik kadrosuna ataması söz konusu sınava dayanak Genelge'nin iptali istemiyle açılan idari yargılama sürecinden dolayı 4/7/2013 tarihinde yapılabilmiştir. Bahsi geçen idari yargılama sürecinde 6/1/2010 tarihinde yürütmenin durdurulmasına karar verildiği ve 22/9/2010 tarihinde de davanın kısmen kabul edildiği kaydedilmelidir. Bununla birlikte Danıştay Beşinci Dairesinin 25/1/2012 tarihinde davacının dava açma ehliyeti bulunmadığından bahisle kararı bozduğu, Mahkemenin de 29/3/2013 tarihinde bozma kararına uyarak davayı reddettiği anlaşılmaktadır. Buna göre

belirtilen idari dava süreci gerekçesiyle başvurucunun mülga Yönetmelik hükümlerinin aksine iki ay içinde atamasının yapılmaması, meşru beklenti kapsamında kabul edilen şeflik kadrosuna bağlı özlük ve parasal haklardan mahrum kalmasına neden olduğundan mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmektedir. Mülkiyet hakkına yapılan müdahale mülkten yoksun bırakma veya mülkün kullanımının denetlenmesi ya da kontrol edilmesi amacı taşımadığından mülkiyetten barışçıl yararlanma hakkına ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmelidir.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

35. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

36. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekir. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 62).

i. Kanunilik

37. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt kanuna dayalı olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir kanun hükümlerinin bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49; Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

38. Somut olayda başvurucunun şeflik kadrosuna atamasının 4/7/2013 tarihinde yapılmasının kanuni dayanağı olarak 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinin (1) numaralı fıkrası gösterilmiştir. Öte yandan anılan kanun hükmünün ulaşılabilir, öngörülebilir ve belirli olduğunda kuşku bulunmadığından başvuruya konu müdahalenin kanuna dayalı olduğu sonucuna varılmıştır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Fatma Betül Özdilek Tombul [2. B.], B. No: 2019/22030, 23/2/2022, §§ 39-43).

ii. Meşru Amaç

39. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilmektedir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılması imkânı vermekle bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır

(Nusrat Külah [2. B.], B. No: 2013/6151, 21/4/2016, § 53).

40. Anayasa'nın 138. maddesinin "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." biçimindeki son fıkrasında düzenleme altına alınan mahkeme kararlarının uygulanması ilkesi, Anayasa'nın temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Somut olayda idarenin atamanın geç yapılması suretiyle gerçekleştirdiği müdahalenin temeli mahkeme kararlarının uygulanması şeklindeki anayasal ilkeye dayanmaktadır. Bu sebeple somut olaydaki müdahalenin mahkeme kararlarının uygulanmasına yönelik bir meşru amaç taşıdığı kabul edilmelidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Özcan Özsoy [2. B.], B. No: 2014/5881, 15/2/2017, § 43; Şehmus Altuğrul [2. B.], B. No: 2017/38317, 13/1/2021, § 48; Fatma Betül Özdilek Tombul, § 45).

iii. Ölçülülük

41. Son olarak kamu makamlarınca başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacın gerçekleştirilmesi için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

42. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

43. Orantılılık ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, başvurucunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Müdahalenin orantılılığını değerlendirirken Anayasa Mahkemesi; bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini, diğer taraftan da müdahalenin niteliğini, başvurucunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını gözönünde bulundurarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (Arif Güven [2. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60; Osman Ukav [1. B.], B. No: 2014/12501, 6/7/2017, § 71).

44. İdarenin ölçülülük bağlamında iyi yönetim ilkesine uygun hareket etme yükümlülüğü bulunmaktadır. İyi yönetim ilkesi, kamu yararı kapsamında bir konu söz konusu olduğunda kamu otoritelerinin uygun zamanda, uygun yöntemle ve her şeyden önce tutarlı olarak hareket etmelerini gerektirir (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/711, 3/4/2014, § 68). Bu bağlamda idarelerin kendi hatalarının sonuçlarını gidermeleri ve bireylere yüklememeleri gerekir (Reis Otomotiv Ticaret ve Sanayi A.Ş. [GK], B. No: 2015/6728, 1/2/2018, § 100).

45. Başvuruya konu olayda başvurucunun şeflik kadrosuna atamasının geç yapılması yoluyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin niteliği gözetildiğinde elverişlilik ve gereklilik ölçütleri yönünden bir değerlendirme yapılmayacaktır. Somut olayda incelenmesi gereken husus kamu makamlarının tutum ve davranışları ile başvurucunun tutum ve davranışları çerçevesinde başvurucunun sınavda başarı sayılıp atamasının yapıldığı döneme kadar yoksun kaldığı parasal haklarının telafi edilmemesinin müdahaleyi orantısız kılıp

kılmadığıdır. Devletin kamu hizmetlerinin yürütülmesi sağlayacak olan memurlar ile diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin belirlenmesinde geniş bir takdir yetkisine sahip olduğu açıktır. Bununla birlikte söz konusu takdir yetkisi sınırsız olmayıp kamunun menfaati ile bireyin mülkiyet hakkının korunması arasında adil bir denge kurulmalıdır.

46. Somut olayda görevde yükselme ve ünvan değişikliği sınavına dayanak olan Genelge hükümlerinin iptali talebiyle bir sendika tarafından açılan davada 6/1/2010 tarihinde yürütmenin durdurulması kararı verildiği, bununla birlikte İZSU tarafından 24/1/2010 tarihinde söz konusu sınavın gerçekleştirildiği ve başvurucunun da bu sınava katılarak başarılı sayıldığı anlaşılmıştır. Mahkeme 22/9/2010 tarihinde iptal davasını kısmen kabul etmiş, buna karşılık Danıştay Beşinci Dairesi davacı sendikanın dava açma ehliyeti olmadığı gerekçesiyle kararı 25/1/2012 tarihinde bozmuştur. Bozma kararına uyan Mahkeme davayı ehliyet yönünden 29/3/2013 tarihinde reddetmiştir. Buna göre görevde yükselme ve ünvan değişikliği sınavına dayanak olan Genelge hükümlerinin iptaline ilişkin yargılama sürecinin başlatılmasında ve sürmesinde başvurucunun yer almadığı, bir başka deyişle yargılama sürecinde bir etkisi olduğu söylenemeyecektir.

47. Bununla birlikte görevde yükselme ve ünvan değişikliği sınavına dayanak Genelge'nin iptali için açılan davada verilen yürütmenin durdurulması kararının İZSU tarafından personeline duyurulduğu kaydedilmelidir. Dolayısıyla başvurucu dâhil sınava katılacak personel söz konusu idari dava sürecinden haberdar olduğu gibi bu kişiler yönünden yürütmenin durdurulması kararına bağlı olarak katılacakları sınavın ertelenmesi ya da iptali veya yapılacak sınavda başarılı olanların atamalarının gecikmesi durumuyla karşılaşmaları makul şekilde öngörülemeyecek bir sonuç değildir. Kaldı ki yürütmenin durdurulması kararı sonrasında da Mahkemenin davayı 22/9/2010 tarihinde kısmen kabul ettiği de belirtilmelidir.

48. Görevde yükselme ve ünvan değişikliği sınavına dayanak olan Genelge'nin iptali için dava açılmasına ve yürütmenin durdurulması kararına karşılık İZSU sınav sürecini devam ettirmiş, davanın 29/3/2013 tarihinde reddedilmesinin ardından da 24/1/2010 tarihli sınavda elde ettiği sonucu kabul ederek başvurucuyu 4/7/2013 tarihinde şef olarak atamıştır. Buna göre İZSU'nun sınavda başarılı olan başvurucu yönünden bir hak kaybına mahal vermemeye çalışarak aynı zamanda devam eden yargılama sürecinin sonuçlanmasını beklediği anlaşılmaktadır. Diğer taraftan başvurucunun 1/4/2010 tarihinde şeflik kadrosuna ataması talebiyle idareye yaptığı başvuru sonrasında ilgili yargılama süreci nedeniyle atamasının yapılmaması işlemine karşı idari dava yoluna gittiğine dair bir iddiası da yoktur. Bu bağlamda atamama veya atamanın geciktirilmesi işlemlerinin hukuka aykırı olduğunu tespit eden bir mahkeme kararının bulunmadığına dikkat çekmek gerekir.

49. Başvurucu mülga Yönetmelik'in 18. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki başarı sıralaması listesinin ilan edilmesini müteakip en geç iki ay içinde atanacağı yönündeki düzenlemeye göre işlem tesis edilmediğini ileri sürmüştür. Bu noktada görevde yükselme ve ünvan değişikliği sınavına dayanak olan Genelge'nin iptali için açılan davada, idari işlemin uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartları bulunduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verildiği hatırlatılmalıdır. Yine Mahkemenin 22/9/2010 tarihinde davayı da kısmen kabul ettiği, bununla birlikte Danıştay Dairesinin bozma kararı sonrasında 29/3/2013 tarihinde ret kararına hükmettiği açıktır. Dolayısıyla İZSU Anayasa'nın 138. maddesi gereğince mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğundan İZSU'nun başvurucunun en geç iki ay içinde

atanacağı yönündeki düzenlemeye göre işlem tesis etmediği kabul edilmelidir.

50. Somut olayda başvurucu, İZSU'nun keyfî davranarak zamanında atamasını gerçekleştirmediğini belirterek geç atamadan kaynaklı mahrum kaldığı parasal hakların tazmin edilmesi için dava açmıştır. Başvurucu, davasını İZSU'nun geç atamadaki kusuru üzerinden temellendirmiştir. Mahkeme, iddia ve itirazlar çerçevesinde davalı idarenin tutum ve davranışlarını değerlendirerek atamanın gecikmesinde bir kusuru olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Kararda hükme ulaşılması için ilgili ve yeterli gerekçe bulunduğu görülmektedir. Kanun yolu incelemesi sonucunda da karar hukuka uygun bulunmuştur. Öte yandan mahkeme kararlarının bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içerdiği de söylenemeyecektir.

51. Öte yandan başvurucunun şeflik kadrosuna atanması öncesinde de İZSU memur olarak görev yaptığı, bu görevine bağlı olarak parasal ve özlük haklarını elde etmeye devam ettiği belirtilmelidir. Kaldı ki başvurucu, mahrum kaldığı parasal hakların miktarı ve ekonomik durumu yönünden arz ettiği öneme dair herhangi bir açıklama yapmamıştır. Bu hâliyle sınavda başarılı olması ile atamasının yapılması arasındaki dönemde şeflik kadrosuna bağlı parasal haklardan mahrum kalması başvurucuya hakkaniyete aykırı ve katlanamaz bir külfet yüklememektedir.

52. Yukarıdaki tespitler ışığında mahkeme kararlarının uygulanması kapsamında kamu kurumunun uygun zamanda, uygun yöntemle ve tutarlı olarak hareket ettiği anlaşıldığından iyi yönetim ilkesine uygun hareket etme yükümlülüğünün somut olayda yerine getirildiği kabul edilmelidir. Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen kamu yararı dikkate alındığında başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmediği, kamu yararı amacı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmalıdır.

53. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHMUT ÇEÇEN

B. No: 2021/37741 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/37741

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAHMUT ÇEÇEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/37741)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Mahmut ÇEÇEN

Vekili : Av. Ercan YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahpusun intihar etmesinin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmaması sonucu meydana gelen ölüm ve bu olay hakkında etkili soruşturma yapılmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun kardeşi A.Ç., hakkında yürütülen bir soruşturma kapsamında tutuklanarak 19/10/2020 tarihinde Diyarbakır 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) alınmıştır.

3. Kuruma kabul sırasında 19/10/2020 ve 20/10/2020 tarihlerinde İnfaz Kurumu psikososyal birimi tarafından A.Ç. ile üç görüşme gerçekleştirilmiştir. Soru-cevap şeklinde yapıldığı anlaşılan bu görüşmeler neticesinde üç ayrı rapor tanzim edilmiştir:

i. "Kurum Kabul Görüşme Raporu"na göre A.Ç., herhangi bir sürekli tedaviyi gerektiren kronik veya müzmin bir hastalığın var mı sorusuna "yok" şeklinde yanıt vermiştir. Görüşmeyi gerçekleştiren memur, A.Ç.nin kendisine veya çevresine zarar verme ihtimali bulunmadığını değerlendirmiştir.

ii. "Psikososyal Memur Görüşme Raporu"na göre A.Ç., geçen yıl ne sıklıkta kendini huzursuz

ve tedirgin hissettin, dehşet ya da panik atak yaşadın, kendini hüzünlü hissettin, gelecekle ilgili olarak umutsuzluk hissine kapıldın, yaşamına son vermekle ilgili düşüncelerin oldu sorularına "hiçbir zaman" şeklinde yanıt vermiştir. A.Ç. ayrıca hiç geçmişte intihar etmeyi planladın mı veya intihar etmeyi denedin mi, intihar etmeyi kendini öldürmeyi düşünüyor musun, intihar etmekle ilgili planların var mı sorularına da "hayır" şeklinde cevap vermiştir. A.Ç., hayatın boyunca kollarını ya da vücudunun herhangi bir yerini kestiğin oldu mu sorusuna ise "evet" cevabı vermiştir. Bahsi geçen raporda yer alan, askerlik sürecini değerlendirin sorusuna "sorunsuz tamamlama" şeklinde cevap verilmiştir. Görüşmeyi gerçekleştiren psikososyal memurun yanıtlar güvenilir mi sorusunu "kısmen" olarak yanıtladığı görülmektedir.

iii. "Psikososyal Uzman Görüşme Raporu"na göre A.Ç., daha önce bir psikiyatrik veya psikolojik tedavi gördün mü veya bir ilaç kullandın mı, son zamanlarda kendini öldürmeyi düşündün mü, kendini son zamanlarda çok kötü hissettiğin, yaşamın anlamsız olduğunu düşündüğün oldu mu, kendini üzüntülü karamsar veya çökkün hissediyor musun, daha önce sana bipolar bozukluk, pmd veya manik hastalık tanısı kondu mu sorularına "hayır" şeklinde yanıt vermiştir. Bahsi geçen raporda yer alan, askerlikte disiplin cezası almış mı veya antisosyal kişilik özellikleri göstermiş mi sorusuna da "hayır" şeklinde cevap verilmiştir. Görüşmeyi gerçekleştiren psikososyal uzman, A.Ç.nin kendini kötü hissetme ve ruhsal sorununun yaşamını etkileme düzeyini, ayrıca kendisine veya başkalarına zarar verme riskini "çok düşük" olarak değerlendirmiştir.

4. Görüşmeler neticesinde memur ve psikososyal uzman tarafından düzenlenen "Tutuklu/Hükümlü Genel Risk ve İhtiyaç Raporu" ile "Oda Yerleşim Acil Risk İhtiyaç Raporu"nda A.Ç.nin kendisine veya çevresine zarar verme riski bulunduğuna dair bir kayda yer verilmemiştir. A.Ç.nin "genel sağlık durumunun iyi olduğu" değerlendirilmiştir.

5. İnfaz Kurumuna kabul edilmesi sonrasında A.Ç., COVID-19 tedbirleri kapsamında kuruma yeni kabul edilen hükümlü ve tutukluların 14 gün süreyle izolasyon altında tutulması sebebiyle geçici olarak A-25 numaralı odaya yerleştirilmiştir. A.Ç. 25/10/2020 tarihine kadar bu odada 7 ila 20 kişi arasında değişen sayıda kişiyle birlikte kalmıştır.

6. A.Ç. 25/10/2020 günü rahatsızlanması üzerine öksürük ve sırt ağrısı şikâyeti ile 112 acil servis aracılığıyla hastaneye sevk edilmiş, hastanede yapılan tetkik ve tedavisinin ardından genel durumunun iyi olduğu, laboratuvar sonucunda herhangi bir patoloji görülmediği ancak COVID-19 test sonucuna göre izolasyon gerektiği yönündeki teşhis üzerine aynı gün tekrar İnfaz Kurumuna alınmıştır. A.Ç., izolasyon altında tutulması sebebiyle geçici olarak bu kez A-3 numaralı odaya yerleştirilmiştir. A.Ç. bu odada da -olay gününe kadar- 2 ila 7 kişi arasında değişen sayıda kimse ile birlikte kalmıştır.

7. Olay günü olan 6/11/2020 tarihine gelindiğinde ise A-3 numaralı odada A.Ç. dışında yalnızca bir tutuklu/hükümlü bulunmaktadır. H.G. isimli bu kişinin duyma ve konuşma engeli bulunduğu anlaşılmaktadır. İnfaz koruma memurlarınca düzenlenen aynı tarihli tutanağa göre saat 06.55'te koğuş butonuna basılması üzerine nöbetçi personel koğuş mazgalına gitmiş, H.G.nin A.Ç.nin intihar ettiğini el hareketleriyle bildirmesi üzerine koğuşa girilmiştir. Koğuşa girildiğinde A.Ç.nin tersine çevrilmiş ranzaya nevresim bağlayarak kendisini astığı, ayaklarında morartı olduğu, boynunun kırıldığı görülerek 112 acil servis çağrılmıştır. Kuruma gelen 112 acil sağlık görevlileri A.Ç.nin öldüğünü tespit etmiştir.

A. Olaya İlişkin Yürütülen Ceza Soruşturması

8. Olaya ilişkin olarak resen soruşturma başlatılmıştır. "Olay Yeri Krokisi"ne göre olayın yaşandığı A-3 numaralı oda 2 katlı dubleks bir odadır, yatakhane olarak kullanılan üst katta ranzalar ve eşya dolapları yer almakta iken giriş katta masalar ile tuvalet ve lavabo kısmı yer almaktadır. Krokiye göre A.Ç.nin cansız bedeni üst katta, baş kısmı zemine gelecek şekilde -yani dikine bir şekilde- yan çevrilmiş ranzanın bir ayağına bağlanan nevresim takımına kendisini asmış vaziyette bulunmuştur. Cumhuriyet savcısının katılımı ile aynı gün yapılan inceleme neticesinde tanzim edilmiş olan "Olay Yeri Görgü ve Tespit Tutanağı"na göre, A.Ç.nin ranzanın ayak kısmına nevresim takımı ile kendini astığı, ayak topuk kısımları ve parmak uçlarının yere değdiği görülmüş; kıyafetlerinde boğuşma izini çağrıştıracak herhangi bir yırtığa veya vücudunda herhangi bir darp cebir izine rastlanmamıştır. A.Ç.nin boynunda asıya bağlı olduğu değerlendirilen telem izi ile ayaklarında ölüme bağlı olduğu değerlendirilen ölü katılıklarına bağlı morarmalar tespit edilmiştir. A.Ç.nin dolabındaki eşyalar incelediğinde birtakım notlar olduğu görülmüş; bu notlarda ölüm ve ölümü çağrıştıracak cümleler kullandığı, mezar resmi çizilip mezar taşının üzerine A.Ç. isminin yazıldığı görülmüştür.

9. Hem olay yeri incelemesi sırasında Cumhuriyet savcısı huzurunda hem de daha sonra kollukta yazılı bir şekilde beyanları alınan H.G., olay günü A-3 numaralı koğuşta -ikisinin de izolasyon sürecinde olmaları nedeniyle- kendisi ve A.Ç.nin kaldıklarını, kendisinin 23.45 - 00.00 civarı yattığını, A.Ç.nin ise o saatte henüz yatmamış olduğunu, 06.50 civarında lavabo için kalktığını ve aşağı kata indiğini ilk etapta olayı fark edemediğini ancak üst kata tekrar döndüğünde A.Ç.yi ranzaya asılı bir şekilde görmesi üzerine derhâl acil çağrı butonuna bastığını beyan etmiştir. H.G. sağır ve dilsiz olduğu için A.Ç.nin ranzayı ters çevirip kendisini astığını duyamadığını ifade etmiştir. H.G.ye göre geceleri doğru dürüst uyumayan A.Ç.nin psikolojisi iyi değildi ve A.Ç. kendisi ile pek fazla muhatap olmazdı ancak daha önceden tanımadığı, A-3 nolu koğuşta tanıştığı A.Ç. ile bir sorun da yaşamamıştır. H.G., A.Ç.nin kendisine herhangi bir şekilde intihar edeceğinden bahsetmediğini de eklemiştir.

10. H.G.nin acil çağrı butonuna basması üzerine olay yerine ilk giden sorumlu başmemur A.C. Cumhuriyet savcısı huzurunda alınan beyanında, maktülün ters çevrilmiş ranzaya asılı şekilde hareketsiz bir biçimde durduğunu gördüğünü, olay yerinde başkaca dikkatini çeken herhangi bir olumsuz durum görmediğini ifade etmiştir.

11. Soruşturma sırasında olay yerini gören İnfaz Kurumuna ait kamera görüntüleri celp edilmiştir. Olayın gerçekleştiği A-3 koğuşunda, intihar vakasının yaşandığı yatakhane olarak kullanılan üst katta kamera bulunmadığı, yaşam alanı olarak kullanılan alt katta kamera kaydı yapıldığı bildirilmiştir. İnfaz koruma memurlarınca tanzim edilen "Görüntü İzleme Tutanağı"na göre 5/11/2020 günü akşam saatlerinde A.Ç. ile H.G. saat 22.21'e kadar alt katta oturmuşlar daha sonra birlikte üst kata çıkmışlardır. Gece boyunca A.Ç. farklı saatlerde dört kez aşağı kata inerek tuvalete girmiş ve tekrar üst kata çıkmıştır. A.Ç. son olarak saat 02.43'te alt kata inerek tuvalete girmiş ve 02.45'te tuvaletten çıkarak plastik sandalye üzerindeki çarşafı alarak tekrar üst kata çıkmıştır. Akabinde saat 06.53'te H.G. alt kata inerek tuvalet kısmına girmiş tuvaletten çıktıktan sonra 06.54'te üst kata doğru yönelerek merdivenlerden çıkarken olayı görmüş bir süre merdivenlerde hareketsiz kaldıktan sonra alt kata inerek acil çağrı butonuna basmıştır. Saat 07.00 civarı görevli personel odaya girmiş, 112 acil servis personelinin çağrılması üzerine de 07.40'ta 112 acil servis personeli koğuşa gelmiştir.

12. Soruşturma sırasında A.Ç.nin babası M.Ç.nin beyanına başvurulmuştur. Kolluk personeli huzurunda beyanı alınan M.Ç. oğlu A.Ç.nin birtakım psikolojik sorunları bulunduğunu ancak

oğlunun intihar etmek gibi bir düşüncesi bulunmadığını, neden intihar ettiğini ise bilmediğini ifade ederek sorumluların oğlunun intiharında ihmali var ise şikâyetçi olduğunu beyan etmiştir.

13. Soruşturma dosyasına celp edilen Psikososyal Servis Raporu'na göre intihar gününe kadar toplam 18 gün süre ile İnfaz Kurumunda kalan A.Ç.nin herhangi bir ziyaretçisi olmadığı gibi A.Ç. telefon görüşmesi yapmamış veya mektup almamıştır.

14. Olaya ilişkin yürütülen soruşturma neticesinde Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 25/2/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Kararda; maktulün ölümünün suç teşkil eden bir eylem sonucu gerçekleştiğine ilişkin kamu davası açılması için yeterli şüphe oluşturur herhangi bir delil elde edilemediği, maktulün ölümünde kendisi dışında başka bir kimseye atfı kabil olan bir kusurun tespit edilemediği, maktulün bilinmeyen bir sebepten dolayı intihar ettiği, ceza hukuku anlamında ortada takibi gereken bir suçun bulunmadığı tespitlerine yer verilmiştir.

15. Başvurucu, karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde; A.Ç.nin daha önce Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı Aile İçi Şiddet Bürosunun 18/2/2020 tarihli ve 2020/21744 sayılı yazısı ile psikiyatrik rahatsızlıkları nedeniyle gözlem altına alındığı, ayrıca askerlik hizmeti sırasında yapılan muayenesi ile askerliğe elverişli olmadığını gösteren psikiyatri sağlık raporu dikkate alınarak 1/7/2014 tarihinde terhis edildiği, bu durumda olan bir kişinin infaz kurumunda tutulacağı yerin kendi özgün durumuna göre düzenlenmesi gerektiği, oysa hiçbir tedbir alınmadığı, hatta A.Ç.nin sağır ve dilsiz bir kişi ile birlikte aynı koğuşa konulduğu, sorumlu personel hakkında kamu davası açılması gerektiği iddia edilmiştir. İtiraz dilekçesi ekinde yer almamakla birlikte başvuru formu ekinde sunulan belgelerin incelenmesi neticesinde;

i. A.Ç.nin zorunlu askerlik görevini ifa etmekte iken uyum sorunu nedeniyle hastaneye sevk edildiği anlaşılmaktadır. Hastanede yapılan muayene ve tetkikler neticesinde, A.Ç.nin sivil hayatında kendine zarar verme davranışı ve madde kullanım öyküsünün olduğu, erbaş ve erler arasında saldırgan ve geçimsiz tavırlar sergilediği, kendisine zarar vermeye yönelik girişimleri olduğu, ortalama 54 IQ'ya sahip olduğu tespit edilerek Erzurum Mareşal Çakmak Asker Hastanesinin 1/7/2014 tarihli sağlık kurulu raporu ile "klinik olarak zeka yetersizliği olduğu ve bu durumun işlevselliğini bozarak askerliğin gereklerini yapamayacak nitelikte olduğu" tıbbi kanaatine ulaşılmıştır. A.Ç. bu rapor doğrultusunda askerliğe elverişli olmadığı gerekçesiyle 1/7/2014 tarihinde terhis edilmiştir.

ii. A.Ç.nin işlediği iddia edilen bir suç ile ilgili olarak Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosunun 2019/21744 sayılı dosyası kapsamında A.Ç., Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Psikiyatri Polikliniğine sevk edilmiştir. Sevkin amacı, A.Ç.nin işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği bulunup bulunmadığının bildirilmesi veyahut bu hususta kanaat bildirilebilmesi için A.Ç.nin gözlem altına alınması gerekip gerekmeyeceği hususlarıdır. Ancak A.Ç. muayene için belirtilen tarihte hastaneye başvurmadığı için hakkında sağlık raporu düzenlenememiştir.

16. İtiraz, Diyarbakır 5. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 29/6/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. İtirazın reddine dair karar 7/7/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 30/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Olaya İlişkin Yapılan Disiplin Soruşturması ve Açılan Tam Yargı Davası

17. Olaya ilişkin olarak İnfaz Kurumu personeli hakkında yapılan disiplin soruşturması neticesinde 5/1/2021 tarihinde, ilgili personelin olayda herhangi bir ihmal ve kusuru tespit edilemediği gerekçesi ile disiplin cezası verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

18. Başvurucu ve A.Ç.nin diğer yakınları tarafından A.Ç.nin ölümünde idarenin kusuru bulunduğu iddiasıyla maddi ve manevi tazminat istemli olarak Adalet Bakanlığı (Bakanlık) aleyhine Diyarbakır İdare Mahkemesi nezdinde dava açılmıştır. Yapılan yargılama sonucunda Diyarbakır 2. İdare Mahkemesinin 27/1/2021 tarihli kararıyla idarenin hizmet kusuru bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. İdare Mahkemesi, idarenin A.Ç.nin intihar eğilimi olduğunu bilmediğini ve oluşa göre bilmesi de gerekmediğini kabul etmiştir. Karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuş ve 24/9/2024 tarihinde istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

19. Başvurucu, kardeşi A.Ç.nin psikolojik rahatsızlıkları bulunduğunu, bu rahatsızlıklar nedeniyle askerlik hizmetinden erken terhis edildiğini yine bu rahatsızlıkları nedeniyle olaydan kısa bir süre önce başka bir adli vaka ile ilgili olarak Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından gözlem altına alınması için hastaneye sevk edildiğini ifade ederek bu durum bilinmesine rağmen infaz kurumu idaresince gerekli tedbirlerin alınmadığını ileri sürmüştür. Başvurucuya göre A.Ç.nin konuşma ve duyma yetisi olmayan bir kişiyle baş başa bırakılması nedeniyle intiharı ya da en azından ölümü engellenememiştir. Buna rağmen Başsavcılık etkili bir soruşturma yürütmemiş ve olayda sorumluluğu bulunan kamu görevlilerinin yargılanmasının önünü kesmiştir.

20. Bakanlık görüşünde; idari yargıda açılmış olan tam yargı davasının derdest olmasının başvurunun kabul edilebilirliği hususunda yapılacak incelemede dikkate alınması gerektiği, olay ile ilgili olarak etkili soruşturma yapıldığı, idareye atfedilecek hizmet kusurunun bulunmadığı ileri sürülmüştür.

21. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvurunun konusunun tam yargı davası değil kamu görevlileri hakkında etkili bir soruşturma yürütülmemesi olduğu, A.Ç. İnfaz Kurumuna alınırken yapılan tek çalışmanın çok sayıda kısa soru barındıran bir formun doldurulmasından ibaret olduğu, salt kişinin kendi beyanlarına bakılarak değerlendirme yapılmasının ihmal olduğu şeklinde beyanda bulunmuştur. Başvurucu, A.Ç.nin ruh sağlığının yerinde olmadığına ilişkin askerlik hizmeti sırasında alınan rapor ile adli bir soruşturma sırasında gözlem altına almaya yönelik kararın kamu kurumlarının kayıtlarında mevcut olduğunu ayrıca bildirilmesine lüzum olmadığını, İnfaz Kurumunun bu bilgilere online olarak resen ulaşması gerektiğini vurgulamıştır.

22. Başvuru, yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

24. Anayasa’nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet, yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri [2.

B.], B. No: 2012/752, 17/9/2013, §§ 50, 51). Bu ödev, kırılgan ve korumasız bir durumda olan tutuklu ve hükümlüler yönünden de geçerlidir. Bu nedenle ceza infaz kurumu yetkilileri, kontrolleri altındaki kişilerin kendilerini öldürmeleri konusunda gerçek bir risk olduğunu bildikleri ya da bilmeleri gereken durumlarda söz konusu riski ortadan kaldırmak için makul ölçüler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında almaları gereken tedbirleri almalıdır. Bu kapsamda; kişi özgürlüğüne aşırı bir sınırlama getirmemek kaydıyla gerektiğinde intihara meyilli olan tutuklu veya hükümlülerin tedavisi, bu kişilerin en uygun yerde tutulması ve/veya intihar eylemlerinde kullanabilecekleri eşyaya el koyulması gibi tedbirlere başvurulabilir. Daha sıkı tedbirlerin gerekip gerekmediği ve bunların uygulanmasının makul olup olmadığı somut olayın koşullarına göre değişir (Mehmet Kaya ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/6979, 20/5/2015, §§ 73, 74; Hilmi Moray [2. B.], B. No: 2013/3053, 21/4/2016, §§ 66, 67).

25. Ceza infaz kurumunda tutulan tutuklu veya hükümlülerin intihar etmelerinden devletin sorumlu olduğu iddiasıyla yapılan başvurularda; ceza infaz kurumu yetkililerinin kendi kontrolleri altındaki kişinin kendini öldürmesi konusunda gerçek bir risk bulunduğunu bilip bilmedikleri ya da bilmelerinin gerekip gerekmediği tespit edilmeli, intihar riski biliniyor veya bilinmesi gerekiyorsa bu riski ortadan kaldırmak için ceza infaz kurumu yetkililerinin makul ölçüler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında kendilerinden beklenen her şeyi yapıp yapmadıkları incelenmelidir. Bununla birlikte yapılacak incelemede özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanmasının mümkün olmadığı gözetilmelidir. Ayrıca devletin ancak yetkililere atfedilen kusurun basit bir ihmali veya değerlendirme hatasını aşması hâlinde intihardan sorumlu tutulabileceği hatırda tutulmalıdır (Mehmet Kaya ve diğerleri, § 72; Hilmi Moray, § 65).

26. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, §§ 52, 54; Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, §§ 43, 95; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 97).

27. Etkili yargısal sistem kurma yükümlüğünün ceza soruşturmasını gerektirdiği hâllerde yürütülen soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, soruşturma makamlarının olaya karışan kişilerden bağımsız olması, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi, soruşturmanın veya sonuçlarının gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olması ve meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi gerekir. Ayrıca soruşturma sonucunda alınan karar; soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayanmalıdır (Serpil Kerimoğlu, §§ 57, 58; Cemil Danışman, §§ 98-100; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Sözü edilen soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında sorumlular ile sorumlulukları tespit etmektir (Cemil Danışman, § 97; Narin Kurt [GK], B. No:

2018/2540, 1/12/2022, § 91).

28. Somut başvuruda; öncelikle İnfaz Kurumu yetkililerinin A.Ç.nin kendini öldürme riskini bilip bilmediklerinin veya bilmelerinin gerekip gerekmediğinin ortaya konması, riski bildikleri veya bilmeleri gerektiği sonucuna varılması hâlinde ise A.Ç.nin yaşamının korunması açısından gerekli önleyici tedbirleri alıp almadıklarının tespiti gerekmektedir.

29. Başvurucu; A.Ç.nin daha önce Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı Aile İçi Şiddet Bürosunun 18/2/2020 tarihli ve 2020/21744 sayılı yazısı ile psikiyatrik rahatsızlıkları nedeniyle gözlem altına alındığını, ayrıca askerlik hizmeti sırasında yapılan muayenesi ile askerliğe elverişli olmadığını gösteren psikiyatri sağlık raporu dikkate alınarak 1/7/2014 tarihinde terhis edildiğini, bu işlemler çerçevesinde A.Ç.nin intihar riskinin dikkate alınması gerektiğini ancak yetkililerin bu riski dikkate almadıklarını ileri sürmüştür.

30. A.Ç. ile İnfaz Kurumuna alınırken yapılan bireysel görüşmelerde kendisinin herhangi bir psikolojik rahatsızlığı bulunduğundan bahsetmemiştir. Psikososyal Memur ve Uzman ile gerçekleştirdiği mülakatlarda; daha önce herhangi bir psikolojik rahatsızlık yaşamadığını söylediği gibi askerlik sürecini sorunsuz tamamladığını, askerlik sırasında antisosyal kişilik özellikleri göstermediğini ifade etmiştir (bkz. § 3). Bu nedenle İnfaz Kurumu psikososyal birimince A.Ç.nin kendisine zarar verme riski bulunduğuna dair bir tespit de bulunulmamıştır (bkz. § 4). İnfaz Kurumunda tutulduğu süre boyunca A.Ç.nin herhangi bir ziyaretçisi olmadığı gibi telefon görüşmesi yapmamış veya mektup almamıştır (bkz. § 13). A.Ç.nin İnfaz Kurumu dosyasında veya Başsavcılıkça yürütülen soruşturma dosyasında, A.Ç.nin herhangi bir yakınının İnfaz Kurumu yönetimine kendisinin psikolojik rahatsızlığı bulunduğuna dair bir bilgi verdiğine dair kanıt yoktur; dahası başvuru formunda bu yönde bir iddia da ileri sürülmemiştir. Nitekim A.Ç.nin babası M.Ç. yürütülen soruşturmada alınan beyanlarında oğlu A.Ç.nin birtakım psikolojik sorunları bulunduğunu ancak oğlunun intihar etmek gibi bir düşüncesi bulunmadığını ifade etmiştir (bkz. § 12). İnfaz Kurumunun -başvurucunun değindiği- adli bir olay nedeniyle yapılan soruşturmada gözlem altına almaya yönelik işlemden veya askerlik hizmeti sırasında alınan psikiyatri sağlık raporundan haberdar olduğuna dair bir veri yoktur. Kısacası İnfaz Kurumu yönetiminin A.Ç.nin psikolojik rahatsızlıkları bulunduğunu bildiğini düşündürecek bir bulgu yoktur.

31. Başvurucuya göre A.Ç.nin ruh sağlığının yerinde olmadığına ilişkin askerlik hizmeti sırasında alınan rapor ve adli bir soruşturma sırasında gözlem altına almaya yönelik karar, kamu kurumlarının kayıtlarında mevcut olup ayrıca bildirilmesine lüzum yoktur. Başvurucu, İnfaz Kurumunun bu bilgilere online olarak resen ulaşması gerektiğini ileri sürmüştür. Her ne kadar günümüzde online sistemler oldukça gelişmiş ise de tutuklanan veya hüküm giyen her kişinin bütün sağlık verilerine, adli dosyalarına ve askerlik bilgisine resen ulaşılıp değerlendirilmesi gerektiği şeklindeki bir yükümlülük, kamu kurumlarına aşırı külfet yüklemek anlamına gelecektir. Anayasa'nın 17. maddesi, devlete böyle bir sistem kurma yükümlülüğü getirdiği şeklinde yorumlanamaz.

32. Her ne kadar olayın vukuundan sonra A.Ç.ye ait dolapta, A.Ç.nin kişisel notları arasında intiharı çağrıştıran notlar bulunmuş ise de (bkz. § 8) bunun olay tarihinden ne kadar süre önce yazıldığı anlaşılamadığı gibi herhangi bir şüphe bulunmaksızın bir mahkûmun kişisel eşyalarının sürekli denetim altında tutulmasını beklemek de makul değildir.

33. Bu açıklamalar çerçevesinde, A.Ç.nin daha önce geçirdiği psikolojik rahatsızlıkları ve mevcut durumunu bilmediği anlaşılan İnfaz Kurumunun A.Ç.nin kendini öldürme riskini bilmediği gibi bilmesinin de gerekmediği görülmekle koruma yükümlülüğünün ihlal

edildiğinden söz edilemeyecektir.

34. Başvurucuya göre Başsavcılık etkili bir soruşturma yürütmemiş ve olayda sorumluluğu bulunan kamu görevlilerinin yargılanmasının önünü kesmiştir. A.Ç.nin intiharı sonrası resen başlatılan soruşturmada; A.Ç.nin kurum psikososyal birimindeki tüm evrakları celp edilmiş, A.Ç.nin babası da müşteki sıfatıyla dinlenmiştir. Yaklaşık sekiz ayda tamamlanan soruşturma aşaması neticesinde ölümü çevreleyen somut koşullar ortaya çıkarılmıştır. Soruşturma neticesinde, ortada takibi gereken bir suçun bulunmadığı sonucuna ulaşılarak kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir (bkz. § 14). Soruşturma makul özen ve süratle yürütülmüş, etkili soruşturma yükümlülüğü yerine getirilmiştir.

35. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ FUAT BAYIN VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/45692 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/45692

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ FUAT BAYIN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/45692)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucular : 1. Ali Fuat BAYIN 2. İlyas BAYIN 3. Nurcan BAYIN 4. Teyfik BAYIN

Vekilleri : Av. Koray TOKSARİ Av. Sinem OKTAR TOKSARİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hükümlünün ceza infaz kurumundaki ölümü hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkisizliği nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/8/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve ekleri ile Bakanlığın görüş yazısı ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu İlyas Bayın ile Nurcan Bayın'ın oğlu, diğer başvuruculaların ise kardeşi olan R.B.

İşlediği bir suç nedeniyle aldığı hapis cezasının infazı kapsamında 1/4/2018 tarihinde Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna alınmıştır. Kuruma kabulü sırasında İnfaz Kurumu Psikososyal Birimi tarafından gerçekleştirilen görüşmelerde R.B. geçmişte intihar etmeyi planlayıp planlamadığı, intihar etmeyi deneyip denemediği, kendisini öldürmeyi düşünüp düşünmediği, intihar etmekle ilgili planları olup olmadığı yönündeki sorulara olumsuz cevap vermiştir. Bununla birlikte daha önce psikiyatrik veya psikolojik tedavi görüp görmediğine ya da ilaç kullanıp kullanmadığına ilişkin soruya "Evet." yanıtını vermiş ve askerlik görevini ifası sırasında kendisine antisosyal kişilik tanısı konduğunu söylemiştir. Görüşmeler neticesinde R.B.nin genel sağlık durumunun iyi olduğu, kendini kötü hissetme ve ruhsal sorununun yaşamını etkileme düzeyi ile kendisine zarar verme ihtimalinin çok düşük olduğu değerlendirilmiş fakat psikososyal uzman, R.B.de güvenli davranış eksikliği ve antisosyal kişilik özellikleri gözlemlemiştir. Görüşmeler sonrasında tanzim edilen genel risk ve ihtiyaç raporunda R.B.nin sürekli kullandığı ilaçlar olduğu, bu sebeple doktor muayenesi gerektiği kaydedilmiş; ayrıca güvenli davranış eksikliği ve antisosyal kişilik özellikleri dolayısıyla uygun müdahaleler yapılması gerektiği mütalaa edilmiştir. Sonrasında anılan rapor kapsamında güvenli davranış eksikliği ve antisosyal kişilik müdahale programları tamamlanmıştır. Müdahale notlarına göre R.B. antisosyal kişilik örüntüsüne sahip olup içe kapanıktır.

6. R.B.nin iyi hâlli olduğu ve açık ceza infaz kurumu rejimine uyum sağlayabileceği değerlendirilerek açık ceza infaz kurumuna ayırılması kararı alınmış ve talebi doğrultusunda R.B. 10/4/2018 tarihinde Keskin Açık Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. İnfaz Kurumu psikoloğunca yapılan görüşme sonrası R.B.nin on yıl boyunca bali ve tiner kullandığı, ayrıca vücudunda kesikler olduğu, daha önce kendisine zarar verdiği tespit edilmiş ancak intihar eğilimi bulunmadığı yolunda kanaat bildirilmiştir. Açık ceza infaz kurumunda kaldığı süre içinde 26/4/2018 tarihinde bir üniversite hastanesinin psikiyatri polikliniğine sevk edilen R.B.ye anksiyete bozukluğu tanısı konulmuş ve ilaç reçete edilmiş, 20/6/2018 tarihinde ise depresyon tanısı ile iki ilaç reçete edilmiştir.

7. R.B.nin annesi olan başvurucu Nurcan Bayın, Cumhuriyet Başsavcılığına verdiği dilekçeyle oğlunun atipik psikoz hastası olduğunu, 20/6/2018 tarihinde hastaneye sevk edildiğinde kendisini gördüklerini, durumunun pek iyi olmadığını belirterek R.B.nin tedavisinin yaptırılması için Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine sevkini talep etmiştir. Başvurucu, dilekçesine Bakırköy Profesör Doktor Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinden alınan engelli sağlık kurulu raporunu da eklemiştir. 24/8/2017 tarihli rapora göre R.B.ye atipik psikoz teşhisi konulmuş ve R.B. %45 oranında engellidir. Dilekçe ve ekinde yer alan rapor 21/6/2018 tarihinde İnfaz Kurumu Müdürlüğüne gönderilmiştir.

8. 6/7/2018 tarihinde sabah sayımı sırasında R.B.nin sayıma katılma konusunda zorluk çıkarması ve agresif tavırlar sergilemesi nedeniyle hakkında disiplin soruşturması başlatılmış, ayrıca tedbiren kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar verilmiştir. Bunun üzerine R.B. aynı gün tekrar Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna alınmıştır. Kapalı ceza infaz kurumuna tekrar alınması sonrası Psikososyal Birimiyle yapılan görüşmelerde R.B. "Geçmişte intihar etmeyi planladın mı veya intihar etmeyi denedin mi?", "Kendini öldürmeyi düşünüyor musun?", "İntihar etmekle ilgili planların var mı?" sorularına "Hayır." yanıtını vermiştir. "Daha önce esrar kullandın mı?" ve "Madde kullanımı nedeniyle tedavi gördün mü?", "Daha önce bir psikiyatrik veya psikolojik tedavi gördün mü veya bir ilaç kullandın mı?" sorularına "Evet." şeklinde yanıt vermiştir. R.B.nin sürekli tedaviyi

gerektiren kronik ve müzmin bir hastalığı olduğu (psikiyatri) ayrıca askerlik görevinin ifası sırasında antisosyal kişilik tanısı konduğu kaydedilmiştir. Görüşmeler neticesinde R.B.nin genel sağlık durumunun iyi olduğu, kendini kötü hissetme ve ruhsal sorununun yaşamını etkileme düzeyi ile kendisine zarar verme ihtimalinin çok düşük olduğu değerlendirilmiş fakat genel risk ve ihtiyaç raporunda R.B.nin antisosyal kişilik özellikleri olabileceği, gözlem altında tutulması gerektiği mütalaa edilmiştir. Ayrıca 10/7/2018 tarihli psikososyal durumu bildirir raporda kurum psikoloğu; R.B.nin konuşulanları anlamadığını ve cevap vermekte güçlük çektiğini gözlemlediğini, kişiye daha önce İstanbul Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi tarafından atipik psikoz tanısı konduğunu, psikiyatri polikliniğine sevk edilmesinin uygun olacağını belirtmiştir. Bu rapor üzerine R.B. yineleyen depresif bozukluk tanısı ile 11/7/2018 tarihinde ruh sağlığı ve hastalıkları polikliniğine sevk edilmiştir.

9. R.B.nin aynı zamanda vasisi olan kardeşi başvurucu Teyfik Bayın, İnfaz Hâkimliğine verdiği 13/7/2018 ve 27/7/2018 tarihli dilekçelerle R.B.nin atipik psikoz hastası olduğunu, özür oranının %45 olduğunu gösteren, daha önce infaz kurumuna gönderilen engelli sağlık kurulu raporunu sunarak R.B.nin akıl hastalıklarının takibinin yapıldığı tam teşekküllü bir hastaneye sevk edilip tedavisinin yatılı yapılmasını talep etmiştir. Başvurucuya göre R.B.nin tedavisi yatış yapılmadan takip edildiği için ilerlemektedir. Kapalı ceza infaz kurumunda tutulan R.B. ilaçlarını düzenli olarak alamadığı gibi kişisel bakımını da yapamamaktadır, gelinen noktada kendi kendine konuşan ve saldırganlaşan R.B.nin algısı azalmıştır.

10. R.B. verdiği dilekçeler ile şahsi sıkıntıları dolayısıyla kurum psikoloğu ile görüşmek istemiş, ayrıca tekli odada kalmak istediğini belirtmiştir. Kurum psikoloğunca tanzim edilen 12/9/2018 tarihli psikososyal durum bildirir raporuna göre yapılan görüşmede R.B.ye atipik psikoz (%45) tanısı konulmuş; hâlihazırda antidepresan ve antipsikotik ilaçları kullanan R.B.nin konfüze (patolojik derecede zihin bulanıklığı) olduğu, sorulan soruları anlamadığı, özne ve yüklemi olan cümle kuramadığı, kelimeleri sürekli tekrarladığı, tek konu üzerinde konuşmakta zorlandığı, zaman-mekân algısında bozulmalar olduğu gözlemlenmiştir. Görüşmede R.B. on iki senedir madde kullanma öyküsü olduğunu, her çeşit maddeyi denediğini ve gün boyu kullandığını ifade etmiş; sosyal ilişkilerinde problem yaşadığı için tekli odada kalmak istediğini dile getirmiştir. Geçmişte intihar denemesi olmadığını, şu anda böyle bir şey düşünmediğini söylemiştir. Kurum psikoloğu; psikotik rahatsızlığa sahip bireyler davranışlarını kontrol edemediğinden başkalarına rahatsızlık verme, bunun sonucunda da başkalarının zarar görme ihtimalinin yüksek olduğu, daha sakin ortamlarda kalmalarının kişiler için daha yararlı olduğu gerekçesiyle R.B.nin belirli bir süre tekli odada gözlemlenmesinin uygun olacağı yönünde kanaat bildirmiştir.

11. Talebine ve kurum psikoloğunun görüşüne uygun olarak R.B. tekli odaya yerleştirilmiştir. 2/10/2018 günü R.B.nin tuvaletini yatağına yaptığı gerekçesi ile hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Alınan ifadesinde R.B. öz bakımını yapmakta zorlandığını, tuvaletini istemeden yatağına yaptığını söylemiştir. Yapılan soruşturma neticesinde R.B.nin 1 ay süre ile bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Yine 22/10/2018 günü çöplerini yatak üzerinde bulundurduğu gerekçesiyle hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. R.B. savunma vermemiştir. Yapılan soruşturma neticesinde R.B.nin 2 gün süre ile hücreye koyma disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. İtirazın reddi üzerine kesinleşen ceza, R.B.nin zaten tek kişilik odada tutuluyor olması nedeniyle 17/12/2018 ile 19/12/2018 tarihleri arasında infaz edilmiştir. 19/12/2018 günü R.B.nin kendi kendine bağırıp kapıya vurması üzerine hakkında disiplin soruşturması başlatılmış ancak 10/1/2019 tarihinde

R.B.nin psikolojisinin bozuk olduğu, sağlık durumunun iyi olmadığı, bu hareketleri istem dışı yapabileceği gerekçesiyle herhangi bir disiplin cezası verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

12. Kurum psikoloğu durumunu takip etmek amacıyla R.B.yi koğuşunda ziyaret ederek bireysel görüşme yapmıştır. Kurum psikoloğunca tanzim edilen 26/10/2018 tarihli psikososyal durumu bildirir rapora göre yapılan görüşmede konfüze olma, deorganize konuşma, enkoherans ve ekolali gibi belirtiler bulunduğundan R.B. ile sağlıklı bir iletişim kurulmakta güçlük çekilmiştir. Kişide izmarit ve çöp biriktirme, tuhaf ve kirli kıyafetler giyme, toplumsal normlara uymayan davranışlar sergileme gibi deorganize davranışlar ve uygunsuz duygulanım gözlenmiştir. Kurum psikoloğu, tedavinin süreklilik arz etmesi ve düzenli ilaç kullanımına rağmen herhangi bir remisyon gözlemlenmemesi nedeniyle R.B.nin ruh ve sinir hastalıkları hastanesi olan bir ilde cezasını infaz etmesinin iyileşme sürecinde yararlı olabileceği yönünde kanaat bildirmiştir. Bu görüş doğrultusunda R.B. 9/11/2018 tarihinde Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Uygulama ve Araştırma Hastanesine sevk edilerek bu Hastaneden R.B.nin cezasının tehirinin veya infazının ruh ve sinir hastalıkları hastanesi olan bir ilde devam etmesinin gerekip gerekmediği sorulmuştur. Muayene sonrası Hastanenin Psikiyatri Ana Bilim Dalınca tanzim edilen raporda R.B.nin öz bakımının kötü olması ve uygunsuz duygulanımı dışında bulguya rastlanmadığı, sorulan sorulara yanıt verilebilmesi için R.B.nin adli koğuşu olan bir psikiyatri kliniğine sevkinin uygun olacağı bildirilmiştir. Bu rapor üzerine R.B. 3/12/2018 tarihinde Bakırköy Profesör Doktor Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine sevk edilmiştir. Hastanede 12/12/2018 günü yapılan muayene sonrası yatış randevusu verilerek R.B.nin 20/8/2020 tarihinde hazır edilmesi istenmiş, ayrıca mevcut tedavisinin tutulduğu kuruma en yakın hastanedeki psikiyatri polikliniğinde devam etmesi önerilmiştir.

13. R.B. sağlık sorunlarından dolayı gerekli tetkik ve tedavisinin yapılabilmesi amacıyla 3/1/2019 tarihinde Bolu İzzet Baysal Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edilmiştir. Hastanede yapılan muayenesi sonrası düzenlenen raporda hastanın klinik gözlemi ve tanısının netleştirilebilmesi için yatışı yapılarak izlenmesi gerektiği ancak hastanelerinde mahkûm koğuşu bulunmadığı ifade edilmiştir.

14. Kurum psikoloğu ve sosyal çalışmacı tekli odada kalması sebebiyle durumunu takip etmek amacıyla R.B.yi koğuşunda ziyaret ederek bireysel görüşme gerçekleştirmiştir. 14/3/2019 tarihli psikososyal durumu bildirir rapora göre yapılan görüşmede R.B.nin hijyene dikkat etmeme, uyumsuz giyinme, konfüze olma gibi belirtiler gösterdiği gözlemlenmiş; kişiler arası ilişkilerde sorun yaşadığı kanaati edinilmiştir. R.B. görüşmede kendisine zarar verme ve intihar etme geçmişi bulunmadığını, hâlihazırda bu tarz düşünceler taşımadığını, ayrıca tekli odada kalmaya devam etmek istediğini belirtmiştir. Bahsi geçen rapor ve R.B.nin talebi doğrultusunda tekli odada tutulmasına devam edilmesine karar verilmiştir.

15. 9/8/2019 tarihinde R.B.nin iyi hâlli olduğu ve açık ceza infaz kurumu rejimine uyum sağlayabileceği değerlendirilerek hakkında açık ceza infaz kurumuna ayırma kararı alınmıştır. Açık ceza infaz kurumu olarak Niğde Açık Ceza İnfaz Kurumu belirlenmiş ve R.B. 23/8/2019 tarihinde Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan ayrılmıştır. R.B.nin belirlenen nakil yol izin süresinde Niğde Açık Ceza İnfaz Kurumuna teslim olmaması üzerine hakkında yakalama kararı tanzim edilmiş, ayrıca sevkinden vazgeçilerek kapalı ceza infaz kurumuna iadesine karar verilmiştir.

16. Firarda olduğu dönemde R.B. ailesi tarafından 3/9/2019 tarihinde saldırgan

davranışlarda bulunduğu, kendi kendine konuştuğu, çöp topladığı şikâyetleri ile Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Acil Polikliniğine götürülmüştür. Şizofreni ön tanısıyla ve hostilite (düşmanlık, öfke) riski gerekçesiyle acilden yatışı yapılan R.B. 10/9/2019 tarihine kadar yatarak tedavi görmüştür. Muhakemesi bozuk ve içgörüsü bulunmadığı tespit edilen R.B.nin yedi günlük yatış süresi sonunda muhakemesinin büyük ölçüde düzeldiği, kısmen içgörü geliştirdiği, taburculuk sonrası tedavi ve takiplerini düzenli olarak devam ettirme motivasyonu olduğu gözlenerek taburcu edilmesine karar verilmiştir. Kendisinin ceza infaz kurumunda kaldığını ifade etmesi üzerine güvenlik birimleri ile iletişime geçilmiş, reçetesi düzenlenerek ve bir hafta sonra psikiyatri polikliniği kontrolü önerilmek suretiyle polis ekipleri refakatinde R.B. 10/9/2019 tarihinde taburcu edilmiş, aynı gün Kartal H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna alınmıştır.

17. İnfaz Kurumuna alınması sonrası Psikososyal Birimiyle yapılan görüşmelerde R.B. "Geçmişte intihar etmeyi planladın mı veya intihar etmeyi denedin mi, kendini öldürmeyi düşünüyor musun, intihar etmekle ilgili planların var mı?" sorularına "Hayır." yanıtını vermiştir. "Daha önce bir psikiyatrik veya psikolojik tedavi gördün mü veya bir ilaç kullandın mı?" sorusuna da "Evet." şeklinde yanıt veren R.B.nin askerlik görevinin ifası sırasında ruhsal nedenlerle elverişsizlik kararı aldığı, ayrıca sürekli tedaviyi gerektiren kronik ve müzmin bir hastalığı olduğu kaydedilmiştir. Görüşmeler neticesinde R.B.nin genel sağlık durumunun iyi olduğu, kendini kötü hissetme ve ruhsal sorununun yaşamını etkileme düzeyi ile kendisine zarar verme ihtimalinin düşük olduğu değerlendirilmiş fakat genel risk ve ihtiyaç raporunda R.B.nin psikoz olabileceği, uygun müdahaleler yapılması gerektiği mütalaa edilmiştir.

18. 17/9/2019 günü Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edildiği anlaşılan R.B.nin şikâyetlerinin devam ettiği görüldüğünden hekim tarafından psikotik bozukluk tanısı konulmuş ve düzenli kullandığı ilaç değiştirilmiştir.

19. Açık ceza infaz kurumuna sevki sırasında firar eden R.B. hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. R.B. savunmasında on beş ay kadar tek kişilik koğuşta yatması ve aşırı depresyonda olması nedeniyle açık ceza infaz kurumuna gitmek üzere sevk edildiğinde içinde bulunduğu ruhsal buhranın etkisiyle kuruma teslim olmadığını, pişman olduğunu dile getirmiştir. Yapılan disiplin soruşturması neticesinde firar ettiği gerekçesiyle R.B.nin 15 gün süre ile hücreye koyma disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Verilen cezanın kesinleşmesi üzerine İnfaz Kurumu Tabipliğinden hücre cezasının infazının sağlık açısından herhangi bir sakıncası bulunup bulunmadığı sorulmuş, Kurum tabibi (aile hekimi) hücre cezasının infazında sakınca bulunmadığı yönünde rapor düzenlemiştir. Bunun üzerine 10/10/2019 günü saat 16.00 sıralarında müşahede bölümünde yer alan 13 No.lu tek kişilik odada R.B.nin hücre cezasının infazına başlanmıştır. Aynı gün saat 22.01'de müşahede bölümüne giren müşahede ve revir görevlisi, R.B.yi odadaki pencerenin demir korkuluğuna pijama ile boynundan asılı olarak görmüştür. R.B.nin nabzı kontrol edildiğinde hayatını kaybettiği anlaşılmıştır.

A. Olaya İlişkin Olarak Yürütülen Ceza Soruşturması

20. Olaya ilişkin olarak İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) resen soruşturma işlemlerine başlanmış, aynı gece Cumhuriyet savcısının katılımıyla olay yerinde keşif ve ölü muayene işlemi icra edilmiştir. Yapılan keşifte R.B.nin hücrenin havalandırma demirlerine pijamanın üst kısmı ile bağlantı kurmuş, pijamanın diğer kol ve alt kısmı ise boynuna geçirmiş şekilde asılı olduğu görülmüştür. Cesedin haricî muayenesinde ölü

katılığının ve ölü lekelerinin henüz oluşmadığı, kollarda skar (iyileşme sürecinde görülen yara izleri), boyunda ise telem izi (ası ipinin boyunda bıraktığı iz) olduğu tespit edilmiştir. Aynı gece yapılan olay yeri incelemesinde ise R.B.nin asılı olduğu demir korkuluğun önünde, lavaboyla duvarın arasında bulunduğu, oturur bir pozisyona yakın şekilde kalçasının ve baldırının yerden 20 cm yüksekte olduğu görülmüştür. Aynı incelemede R.B.nin boyu 180 cm olarak ölçülmüşken asılı bulunduğu odanın tavanı ile zeminin yüksekliği 270 cm, ası ipi olarak kullanılan kıyafet 90 cm, tavan ile düğüm arası mesafe ise 90 cm olarak ölçülmüştür.

21. Olaya ilk müdahale eden infaz koruma memurlarının kolluk tarafından beyanları alınmıştır. Memurlar beyanlarında saat 22.00 sıralarında R.B.ye ilacını vermek için müşahede odasına gittiklerinde mazgaldan R.B.yi asılı vaziyette gördüklerini ifade etmiştir.

22. Başsavcılık 31/10/2019 tarihinde İnfaz Kurumu Müdürlüğüne yazdığı müzekkere ile ölüm olayı ile ilgili gerekli inceleme ve araştırmanın yapılarak görevli ve sorumlu personelin tespit edilmesi ile ifadelerinin alınması, R.B.nin tüm tedavi belgelerinin gönderilmesi, konu ile ilgili olarak araştırma tutanağı düzenlenmesi, olaya ilişkin disiplin soruşturması evrakının gönderilmesi talimatı vermiştir.

23. İnfaz Kurumu 30/12/2019 tarihli yanıt ekinde, başlatılan idari soruşturma kapsamında alınan ifade tutanakları ile soruşturmaya konu belge örneklerini ve R.B.nin sağlık dosyası ile psikososyal raporunu, ayrıca Kamera İzleme Tutanağı göndermiştir:

i. Yazı ekinde yer alan ve infaz kurumu psikoloğunca tanzim edildiği anlaşılan psikososyal servis raporuna göre R.B.nin 10/9/2019 tarihinde infaz kurumuna gelmesi sonrasında psikiyatri geçmişi, psikiyatri tanı ve tedavi süreci tespit edilerek kendisine gerekli psikolojik destek sağlanmış, psikiyatrik tedavisinin devam etmesi adına kurum tabipliğine bilgi verilmiş, bu doğrultuda Kurum Tabipliğince R.B. 17/9/2019 tarihinde Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine sevk edilmiş ve bahsi geçen hastanede R.B.ye organik olmayan psikotik bozukluk tanısı konulmuş ve ilaç tedavisine başlanmıştır. Kurum psikoloğuna göre psikiyatrik tedavisi devam eden R.B. sakin bir ruh hâlinde görülmüş, anormal davranışlar sergilemediği gözlemlenmiş, suisidal (intihar) düşüncesi olduğundan bahsetmediği gibi yapılan görüşmelerde de böyle bir kanı oluşmamıştır. Kaldı ki kişinin daha önce tutulduğu infaz kurumlarında yapılan psikososyal görüşmeler neticesinde tanzim edilen psikolog görüşlerinde de intihar düşüncesinin olmadığı yönünde kanaate varılmıştır.

ii. Yazı ekinde yer alan ve infaz kurumu personelince (kamera odası görevlisi) tanzim edildiği anlaşılan Kamera İzleme Tutanağı'na göre olayın yaşandığı müşahede odasını gören koridorda bulunan kameranın kaydettiği görüntülerden saat 20.05 ile 01.11 arasını kapsayan kısmı izlenmiştir. Buna göre ilk olarak saat 20.08'de gündüz ve gece nöbetçi olan infaz koruma memurları birlikte odaların mazgallarından kontrol etmek suretiyle akşam sayımını yapmıştır. Saat 22.00'da revir görevli memuru ile nöbetçi memur, müşahede koridorunda ilaç dağıtımına başlamış; saat 22.04'te memurlar ilaç vermek için R.B.nin tutulduğu 13 No.lu mazgala bakmış, hemen akabinde koşarak müşahede koridorundan çıkmıştır. Saat 22.06'da başmemur ve diğer infaz koruma memurları 13 No.lu odanın kapısını açıp odaya girmiş, bu sırada memurlardan bir tanesi elindeki aksiyon kamerası ile 13 No.lu odayı kamera ile kayıt altına almışlardır. Kamera kaydı bittikten sonra saat 22.09'da 13 No.lu odanın kapısı kapatılmıştır. Saat 23.27'de 112 Acil Servis sağlık ekipleri 13 No.lu odaya girmiş, saat 23.31'de odayı terk etmiştir. Saat 00.09'da Cumhuriyet savcısı ve olay yeri inceleme ekibi 13 No.lu odaya girmiş, saat 01.08'de R.B.nin cenazesi ceset torbası içinde odadan çıkarılmıştır.

24. Adli Tıp Kurumunda yapılan otopsi sırasında cesedin dış muayenesinde, boyunda telem izi ve telem izi hizasında düğüm izi benzeri iz dışında travmatik patoloji saptanmamıştır. Yapılan toksikolojik incelemede kan ve idrarda uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile ilaç etken maddelerinden ketiapin (şizofreni, bipolar bozukluk ve majör depresif bozuklukta kullanılan bir çeşit atipik antipsikotik) tespit edilmiştir. Otopsi raporunda kişinin ölümünün asıya bağlı mekanik asfiksi (oksijen yetersizliğinden ileri gelen boğulma) sonucu meydana geldiği ve teleme uyan bölge yumuşak dokularda ekimoz görülmekle ası fiilinin kişi canlıyken gerçekleştiği kanaati bildirilmiştir.

25. Başvurucular vekili 17/6/2020 tarihinde soruşturma dosyasına vekâlet sunarak soruşturmanın genişletilmesi talebinde bulunmuştur. Başvuruculara göre R.B.nin cesedinin lavabo ile duvar arasında, sanki sıkıştırılmış gibi, neredeyse oturur vaziyette bulunduğu gözetildiğinde olayın intihar olmadığına dair şüphe bulunmaktadır. Toksikolojik incelemede kan ve idrarda, uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile ilaç etken maddelerinden olan ketiapin tespit edildiği dikkate alındığında R.B.nin bu maddenin etkisi ile uyutularak asılma ihtimali vardır. Bu nedenle R.B.nin kullandığı ilaç muhteviyatında ketiapin bulunup bulunmadığı araştırılmalı, akabinde dosya kül hâlinde Adli Tıp Kurumuna gönderilerek olayın intihar vakıası olup olmadığı hususunda ayrıntılı rapor alınmalıdır. Başvurucular ayrıca odaya kimlerin girip çıktığının tespiti bakımından olayın yaşandığı 13 No.lu odayı gören kamera kayıtlarının tamamının getirtilmesini ve R.B.nin ası işleminde kullandığı pijama üzerinde parmak izi ve DNA incelemesi yapılmasını talep etmiştir.

26. Olaya ilişkin olarak yürütülen soruşturma neticesinde Başsavcılık, infaz kurumu görevlileri hakkında görevi kötüye kullanma suçundan 16/12/2020 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Karara göre R.B. kendi kusuru sonucu intihar etmek suretiyle hayatını kaybetmiş olup olayda kurum görevlilerinin ihmal ve kusurlarının olduğuna veya R.B.yi intihara azmettiren, teşvik eden, intihar kararını kuvvetlendiren birinin bulunduğuna ilişkin somut kanıt elde edilememiştir.

27. Başvurucular, kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmiş; itiraz dilekçesinde soruşturmanın yüzeysel bir şekilde yapıldığını, soruşturmanın genişletilmesine yönelik taleplerinin karşılanmadığını, bir kişinin neredeyse oturur vaziyette hayatına son vermesinin mümkün olmadığını, olayın intihar olmadığına dair şüphelerinin giderilmediğini ileri sürmüştür. Başvuruculara göre psikolojik sorunları olduğu bilinen, psikiyatri ilaçları kullanan R.B.ye verilen hücre cezasının infaz edilmesi, dahası konulduğu tek kişilik odada yeterli gözetim ve denetim altında tutulmaması nedeniyle intihar etmesinde kusur bulunduğundan soruşturma genişletilmelidir.

28. Yapılan itiraz, İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hâkimliğinin 24/6/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir. İtirazın reddine dair karar 6/8/2021 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiş, başvurucular 31/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

29. Başvurucu İlyas Bayın 15/5/2022 tarihinde vefat etmiştir.

B. Olaya İlişkin Olarak Yürütülen Disiplin Soruşturması

30. İnfaz kurumu görevlileri hakkında yapılan soruşturma neticesinde ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Kararda R.B.nin intihar geçmişi olmadığı, risk grubunda olmaması nedeniyle yakın takibinin gerekmediği, dahası yakın takip edilmesi gerektiği yönünde bir tebliğin görevlilere yapılmadığı gözönüne alındığında kurum görevlilerinin

herhangi bir kusuru olmadığına kanaat getirilmiştir. Yine karara göre İnfaz Kurumunda kapasitenin üzerinde hükümlü barındırıldığı, görevlilerin söz konusu kalabalık karşısında kısıtlı sayıyla görev yaptığı ve intiharın anlık geliştiği de dikkate alınmalıdır.

C. Olaya İlişkin Olarak Açılan Tam Yargı Davası

31. Başvurucular, R.B.nin ölümünde idarenin kusuru bulunduğu iddiasıyla maddi ve manevi tazminat talebiyle Bakanlık aleyhine dava açmıştır. Yapılan yargılama sonucunda İstanbul 10. İdare Mahkemesinin 30/11/2021 tarihli kararıyla idarenin hizmet kusuru bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Başvurucular karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Dokuzuncu İdare Dava Dairesi 2/5/2023 tarihli kararla başvuruculaların istinaf başvurusunun kabulüne, İstanbul 10. İdare Mahkemesinin kararının kaldırılmasına, davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine karar vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi, toplam 140.288,08 TL maddi ve 117.500 TL manevi tazminatın 31/8/2020 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine hükmetmiştir. Bölge İdare Mahkemesine göre disiplin cezasının infaz edildiği ve ölüm olayının gerçekleştiği hücre mevzuatta aranan şartları haiz olmayıp R.B. intihar eylemini gerçekleştirirken hücrenin şartlarından istifade etmiştir. Karara karşı temyiz yoluna başvurulmuş olup temyiz incelemesi sürmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

32. Anayasa Mahkemesinin 18/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

33. Başvurucular, yakınlarının ölümüne ilişkin yürütülen soruşturma sırasında soruşturmanın genişletilmesine yönelik olarak dile getirdikleri taleplerin dikkate alınmadığını, idari yargıda görülmekte olan dava dosyası içeriğinden olay anına ilişkin kamera kaydı bulunduğu anlaşılmasına ve kendilerinin de talep etmelerine rağmen kamera kayıtlarının getirtilmeksizin kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini, yine kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yaptıkları itirazda dile getirdikleri hususların karşılanmadığını, savcılık makamının gerekli titizlikte bir incelenme yapmadan intihar sonucuna ulaştığını, böylelikle adil yargılanma ve yaşam haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. Bakanlık görüşünde, idari yargıda açılan tam yargı davasının derdest olmasının başvurunun kabul edilebilirliği hususunda yapılacak incelemede dikkate alınması gerektiği, ayrıca olay ile ilgili olarak etkili soruşturma yapıldığı ifade edilmiştir.

35. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarında intihar sonucuna ulaşılmasının şaibeli olduğunu, psikolojik sorunları olduğu bilinen, psikiyatri ilaçları kullanan yakınlarının konulduğu tek kişilik odada yeterli gözetim ve denetim altında tutulmaması nedeniyle intihar eyleminde idarenin kusuru olduğunu öne sürmüştür. Bakanlık görüşüne karşı beyanları bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde başvuruculaların esas olarak yakınlarının yaşamının korunmadığından şikâyet ettikleri anlaşılmıştır.

B. Değerlendirme

1. İddiaların Hukuki Tavsifi ve İncelemenin Kapsamı Yönünden

36. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile

bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculların başvuru formunda dile getirdiği iddiaların özü, yakınlarının ölümü hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkisiz şekilde yürütüldüğüne ilişkindir. Bu nedenle söz konusu iddiaların yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne dair usul boyutu kapsamında incelenmesi gerekli ve yeterlidir.

37. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarına ek olarak yakınlarının yaşamının korunması için gerekli önlemlerin alınmadığına yönelik iddiada da bulunmuştur. Ne var ki başvuruya konu edilen soruşturma kapsamında verilen nihai kararın öğrenilmesinden itibaren otuz günlük başvuru süresi içinde dile getirilmeyen iddiaların incelenmesi mümkün değildir. Aksinin kabulü bir kez bireysel başvuru yapıldıktan sonra başvuru sonlandırılıncaya kadar başvuru dosyasına gelen her türlü ihlal iddiasının incelenmesini gerekli kılar ki bu, bireysel başvuru için öngörülen otuz gün kuralını anlamsız hâle getirir (Ümüt Demir [2. B.], B. No: 2012/1000, 18/9/2014, § 31). Bu sebeple başvuruculların başvuru formunda dile getirmeyip de Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında ortaya attıkları iddialar hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmayacaktır.

38. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, yaşama ... hakkına sahiptir."

39. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, … kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

40. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir.

41. Başvurucu İlyas Bayın, bireysel başvurunun yapılmasından sonra vefat etse de işbu başvuru, R.B.nin yakınları tarafından dolaylı mağdur sıfatıyla yapılmış olup R.B.nin yakınları

olan diğer başvurucular hayattadır. Bu nedenle başvurucu İlyas Bayın yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesine gerek görülmemiştir. Ayrıca başvuru açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi başvurunun kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmamaktadır. Bu sebeple yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

42. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, §§ 43, 95; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 97).

43. Etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturmasını gerektirdiği hâllerde yürütülen soruşturmanın Anayasa’nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, soruşturma makamlarının olaya karışan kişilerden bağımsız olması, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi, soruşturmanın veya sonuçlarının gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olması ve meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi gerekir. Ayrıca soruşturma sonucunda alınan karar; soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayanmalıdır (Cemil Danışman, §§ 98-100; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Sözü edilen soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında sorumlular ile sorumlulukları tespit etmektir (Cemil Danışman, § 97; Narin Kurt [GK], B. No: 2018/2540, 1/12/2022, § 91).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

44. Başvuruculara soruşturma makamlarının resen ve derhâl harekete geçmediğine veya soruşturmanın makul bir süratle yürütülmediğine yönelik herhangi bir iddiası yoktur Başvuruya konu soruşturmada anılan hususlar yönünden bir eksiklik de tespit edilmemiştir. Ayrıca başvurucular,taleplerini soruşturma makamlarına iletebilmiş;Başsavcılıkça verilen karara itiraz edebilmiş ve soruşturma evrakına erişme konusunda bir engelle karşılaşmamıştır. Bu bakımdan başvurucular soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmiştir. Ayrıca başvuruya konu soruşturma makul bir süratle yürütülmüştür.

45. Öte yandan sözü edilen soruşturmadaki bazı eksiklikler göze çarpmaktadır:

i. R.B.nin ölümü şüpheli ölüm olmasına rağmen Başsavcılık, olayın yaşandığı müşahede odasını gören koridorda bulunan kameranın kaydettiği görüntüleri incelememiş; bağımsız bir bilirkişiye de inceletmemiştir. Anılan görüntüler yalnızca İnfaz Kurumu personelince incelenerek tutanağa bağlanmıştır. Başsavcılıkça verilen kararın tamamına yakınının Ceza İnfaz Kurumunca verilen bilgi ve belgelere dayandığı dikkate alındığında anılan durum soruşturmanın bağımsızlığına gölge düşürmektedir.

ii. Otopsi raporunda R.B.nin ölümünün asıya bağlı mekanik asfiksi sonucu meydana geldiği ve ası fiilinin kişi canlıyken gerçekleştiği belirtilmiştir. Bununla birlikte başvurucular; vekilleri aracılığıyla Başsavcılığa sunduğu dilekçelerinde R.B.nin cesedinin konumuna ve cesetten alınan kan ve idrar örneklerinde uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile ilaç etken maddelerinden ketiapin tespit edilmesine işaret ederek R.B.nin ilaçla uyuşturularak başkalarınca asılmış olabileceği ileri sürmüştür. Otopsi raporu bu şüpheyi ortadan kaldırmamasına rağmen Başsavcılık R.B.nin cesedinin tespit edilen konumu dikkate alındığında R.B.nin intihar edip etmediği, cesetten alınan kan ve idrarda tespit edilen maddelerin R.B.nin sağlığında kullandığı ilaçlarda bulunup bulunmadığı, başvuruculların iddia ettiği gibi R.B.nin başkalarınca uyuşturularak asılıp asılmadığı konusunda bilirkişi incelemesine başvurmamıştır.

46. Soruşturmaya ilişkin belirtilen hususlar nedeniyle etkili soruşturma yükümlülüğünün yerine getirildiği söylenememektedir.

47. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN bu görüşe katılmamıştır.

V. GİDERİM

48. Başvurucular, ihlalin tespiti ile toplamda maddi tazminat olarak 2.400.000 TL, manevi tazminat olarak 2.000.00 TL talep etmiştir.

49. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamınca yapılması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

50. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmayla ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

51. Diğer taraftan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucular Ali Fuat Bayın, Nurcan Bayın ve Teyfik Bayın ile İlyas Bayın mirasçılarına müştereken 225.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Başvuruculların uğradıklarını iddia ettikleri maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmamaları, ayrıca ileri sürdükleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasındaki illiyet bağının ortaya koyamamaları nedeniyle maddi tazminat talebi reddedilmiştir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2019/179883) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucular Ali Fuat Bayın, Nurcan Bayın ve Teyfik Bayın ile başvuru sonrası vefat eden İlyas Bayın'ın yasal mirasçılarına net 225.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucular Ali Fuat Bayın, Nurcan Bayın ve Teyfik Bayın ile başvuru sonrası vefat eden İlyas Bayın'ın mirasçılarına MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucular, yakınları olan hükümlünün ceza infaz kurumunda ölümü hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkisizliği nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

2. Yaşam hakkı yönünden pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, §§ 52, 54; Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, §§ 43, 95; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 97).

3. Etkili yargısal sistem kurma yükümlüğünün ceza soruşturmasını gerektirdiği hâllerde yürütülen soruşturmanın Anayasa’nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, soruşturma makamlarının olaya karışan kişilerden bağımsız olması, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi, soruşturmanın veya sonuçlarının gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olması ve meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının

soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi gerekir. Ayrıca soruşturma sonucunda alınan karar; soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayanmalıdır (Serpil Kerimoğlu, §§ 57, 58; Cemil Danışman, §§ 98-100; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Sözü edilen soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında sorumlular ile sorumlulukları tespit etmektir (Cemil Danışman, § 97; Narin Kurt [GK], B. No: 2018/2540, 1/12/2022, § 91).

4. Başvuru konusu olayda, açık ceza infaz kurumuna sevki sırasında firar eden başvurucuların yakını R.B. hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. R.B. savunmasında, on beş ay kadar tek kişilik koğuşta yatması ve aşırı depresyonda olması nedeniyle açık ceza infaz kurumuna gitmek üzere sevk edildiğinde içinde bulunduğu ruhsal buhranın etkisiyle kuruma teslim olmadığını, pişman olduğunu dile getirmiştir. Yapılan disiplin soruşturması neticesinde firar ettiği gerekçesiyle R.B.nin 15 gün süre ile hücreye koyma disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Verilen cezanın kesinleşmesi üzerine İnfaz Kurumu Tabipliğinden hücre cezasının infazının sağlık açısından herhangi bir sakıncası bulunup bulunmadığı sorulmuş, kurum tabibi (aile hekimi) hücre cezasının infazında sakınca bulunmadığı yönünde rapor düzenlemiştir. Bunun üzerine 10/10/2019 günü saat 16.00 sıralarında müşahede bölümünde yer alan 13 No.lu tek kişilik odada R.B.nin hücre cezasının infazına başlanmıştır. Aynı gün saat 22.01'de müşahede bölümüne giren müşahede ve revir görevlisi, R.B.yi odadaki pencerenin demir korkuluğuna pijama ile boynundan asılı olarak görmüştür. R.B.nin nabzı kontrol edildiğinde hayatını kaybettiği anlaşılmıştır.

5. Olaya ilişkin olarak İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) resen soruşturma işlemlerine başlanmış ve aynı gece Cumhuriyet savcısının katılımıyla olay yerinde keşif ve ölü muayene işlemi icra edilmiştir. Yapılan keşifte R.B.nin hücrenin havalandırma demirlerine pijamanın üst kısmı ile bağlantı kurmuş, pijamanın diğer kol ve alt kısmı ise boynuna geçirmiş şekilde asılı hâlde olduğu görülmüştür. Cesedin haricî muayenesinde ölü katılığının ve ölü lekelerinin henüz oluşmadığı, kollarda skar (iyileşme sürecinde görülen yara izleri), boyunda ise telem izi (ası ipinin boyunda bıraktığı iz) olduğu tespit edilmiştir. Aynı gece yapılan olay yeri incelemesinde ise R.B.nin, asılı bulunduğu demir korkuluğun önünde lavaboyla duvarın arasında bulunduğu, oturur bir pozisyona yakın şekilde kalçasının ve baldırının yerden 20 cm yüksekte olduğu görülmüştür. Aynı incelemede R.B.nin boyu 180 cm olarak ölçülmüşken asılı bulunduğu odanın tavanı ile zeminin yüksekliği 270 cm, ası ipi olarak kullanılan kıyafet 90 cm, tavan ile düğüm arası mesafe ise 90 cm olarak ölçülmüştür.

6. Olaya ilişkin olarak yürütülen soruşturma neticesinde Başsavcılık, infaz kurumu görevlileri hakkında görevi kötüye kullanma suçundan 16/12/2020 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Karara göre R.B. kendi kusuru sonucu intihar etmek suretiyle hayatını kaybetmiş olup olayda kurum görevlilerinin ihmal ve kusurlarının olduğuna veya R.B.yi intihara azmettiren, teşvik eden, intihar kararını kuvvetlendiren birinin bulunduğuna ilişkin somut kanıt elde edilememiştir.

7. Başvuruculların kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yaptıkları itiraz, İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hâkimliğinin 24/6/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

8. Öncelikle ifade edilmelidir ki etkili soruşturma yükümlülüğü ceza soruşturması yapma yükümlülüğünü içerir. Etkili soruşturma sonunda kamu davası açılması ve mahkûmiyet kararı verilmesi yükümlülüğünü içermez.

9. Somut olay bakımından başvurucular, R.B.nin cesedinin neredeyse oturur vaziyette bulunduğu gözetildiğinde olayın intihar olmadığına dair şüphelerini dile getirmişlerdir. İntihar vakalarında genellikle karşılaşılan, ası noktasının kişinin boyundan daha yüksekte olmasıdır. Ancak Anayasa Mahkemesince daha önce incelenmiş olan bir kısım intihar kaynaklı ölüm olaylarında olduğu gibi, ası noktasının daha aşağıda olduğu yani kişinin vücudun bir bölümünün yer ile veya başka bir cisim ile temas halinde olduğu intihar vakaları da görülebilmektedir. Yarım ası olarak isimlendirildiği anlaşılan bu ası metodunda kişinin ayakları ya da vücudun bir kısmı yer ile temas hâlindedir. Adli Tıp Uzmanlarına göre, asma fiilinin ayaklar yere değer vaziyette gerçekleştirmesi teknik olarak mümkündür (benzer yönde bir adli tıp mütalaası için bkz. Cengiz Eyigün, B. N: 2015/3097, 18/7/2018, § 23). Dolayısıyla somut olay bakımından, R.B.nin cesedinin bulunduğu pozisyona göre ası noktası R.B.nin boyundan daha aşağı bir noktada ise de bu durum tek başına ölümün intihar neticesi meydana geldiği kabulünü değiştirmeyecektir.

10. Olayın yaşandığı odanın bulunduğu koridoru gösteren kamera görüntülerini veya olay sonrası aksiyon kamerası ile kaydedilen görüntüleri içeren herhangi dijital bir verinin (CD, flaş bellek vs.) soruşturma dosyasına gönderildiğine dair bir bilgi ve belge bulunmamaktadır. Bununla birlikte koridoru gösteren görüntüler, infaz kurumu kamera odası görevlisince izlenerek tutanağa bağlanmış ve tutanak (bkz. § 23) İnfaz Kurumunca soruşturma dosyasına gönderilmiştir. Görüntülerin ham hallerinin soruşturma dosyasına getirtilmemiş olması bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır ancak kamera izleme tutanağının olayda dahli veya sorumluluğu olabilecek infaz koruma memurları yerine kamera odası görevlisince tanzim edilmiş olması tutanağın sıhhatini artırmaktadır. Bu durum somut olayda soruşturma makamlarının olaya karışmış olabilecek kişilerden bağımsız olması kriterini karşılamaya kafidir. R.B.nin saat 16.00 sularında olayın yaşandığı odaya konulduğu dikkate alındığında görüntülerin saat 20.05 ile 01.11 arasını kapsayan kısmının izlenmiş olması da bir eksiklik olarak düşünülebilir ancak bahsi geçen görüntü izleme tutanağına göre, saat 20.08'de gündüz ve gece nöbetçi olan infaz koruma memurları birlikte, odaların mazgallarından kontrol etmek suretiyle akşam sayımını yapmışlardır. Nöbet devri sırasında yapılan bu sayımda R.B.nin hayatta olduğu anlaşılmaktadır. Saat 22.04'te memurlar ilaç vermek için R.B.nin tutulduğu odanın mazgalından bakmış ve R.B.nin asılı olduğunu görmüşlerdir. Dolayısıyla görüntülerin öncesinin izlenip tutanağa bağlanmamış olması sonucu etkileyecek mahiyette bir eksiklik değildir.

11. R.B.nin uzun süredir psikolojik problemler yaşadığı ve psikiyatri ilaçları kullandığı, bu rahatsızlıklar nedeniyle %45 düzeyinde engelli olduğu; nitekim cezasının tehirinin gerekip gerekmeyeceği noktasında işlemlere başlandığı anlaşılmaktadır. Buna mukabil soruşturma dosyasında R.B.nin daha önce sorun yaşadığı, kendisine husumetli infaz kurumu memuru ya da mahpus herhangi bir kimse tespit edilemediği gibi başvuruculardа bu yönde somut bir iddia ortaya atmış değillerdir. Otopsi raporu ile R.B.nin hayatta iken gerçekleşen ası nedeniyle yaşamını kaybettiği aşikâr olup zor kullanıldığına dair bir veri yoktur. Yapılan toksikolojik incelemede kan ve idrarda tespit edilen "ketiapin" maddesinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler yanında ilaç etken maddesi de olduğu ve R.B.nin psikiyatri ilacı kullandığı dikkate alındığında bu hususun araştırılmamış olması da sonuca etkili değildir.

12. Ölüm olayını çevreleyen koşulların tespitini engellemediği sürece, soruşturma makamlarının her iddia ve talebi karşılama zorunluluğu bulunmadığı gibi delillerin toplanmasında görülen her eksiklik otomatik olarak etkili soruşturma yükümlülüğüne halel getirmez. Bu kapsamda somut olayda soruşturmada toplanan deliller dikkate alındığında,

başvurucuların toplanmasını talep ettiği delillerin toplanmaması soruşturmanın etkililiğini zedelememiştir.

13. Sonuç olarak başvurucuların varlığını ileri sürdükleri de dâhil olmak üzere soruşturmadaki eksikliklerin başvuruya konu soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği etkinlikten yoksun olması sonucunu doğurmadığı, ölüm olayının aydınlatabilecek bütün delillerin toplandığı, soruşturmanın yeterince özenli bir şekilde yürütüldüğü sonucuna varılmıştır. Bir kez daha ifade etmek gerekir ki etkili soruşturma yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Soruşturma veya idari yargı dosyasında bulunan veyahut başvurucularca temas edilen hiçbir delil, veri; intihar haricinde bir varsayımda bulunulmasına imkân vermemekte olup; soruşturma makamlarının olayları aydınlatma niyeti taşıdıklarından şüphe edilmesini sağlayacak herhangi bir unsur bulunmamaktadır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edilmediği kanaatine vardığımdan, çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye İrfan FİDAN

SABRİ ÇALIŞKAN (2)

B. No: 2021/50620 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/50620

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SABRİ ÇALIŞKAN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/50620)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Rıdvan DEMİR

Başvurucu : Sabri ÇALIŞKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza infaz kurumunda kalabalık odada tutulma, hijyen koşullarının elverişsiz olması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başka 28/11/2016 tarihinden başka bir ceza infaz kurumuna nakledildiği 5/8/2019 tarihine kadar Kocaeli 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) barındırılmıştır.

3. Başvurucu, tutulduğu odada kalanların sayısının fazlalığı ile sağlık ve hijyen koşullarının uygun olmadığı şikâyetiyle infaz hâkimliğine başvurmuştur. Hâkimlik; İnfaz Kurumunda kapasitenin üzerinde hükümlü/tutuklu barındırıldığı, nakil talebinde bulunularak Kurum yoğunluğunun azaltılmasının sağlandığı ancak yeni tutuklamalar nedeniyle mevcudun sürekli arttığı, ayrıca Ceza İnfaz Kurumundaki tüm koğuşlardaki kalabalıklığa bağlı olarak yatak düzeni, hijyen ve barınma hususlarında başvurucuya veya başka bir kişiye özgü bir uygulama olmadığı, tüm hükümlü/tutukluların aynı uygulamaya tabi tutulduğu gerekçesiyle başvurucunun talebini reddetmiştir.

4. Başvurucunun hâkimlik kararına itirazı, kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle ağır ceza mahkemesince kesin olarak reddedilmiştir.

5. Nihai karar 6/10/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 25/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Anayasa Mahkemesi, İnfaz Kurumundan başvurucunun tutulduğu sürece ilişkin ayrıntılı bilgi talep etmiştir. İnfaz Kurumu ve Adalet Bakanlığının (Bakanlık) gönderdiği yazılı cevaplara göre;

- Başvurucu, resmî kapasitesi 16 kişi olan B-5 No.lu koğuşta kalmıştır. Bu koğuşun yatakhane bölümü 43,92 m²dir. Yatakhanede iki katlı sekiz ranza vardır. Kurumdaki tüm odalarda hükümlü/tutuklu sayısı kadar yatak ve ranza bulunmakta olup tüm hükümlü/tutuklular kendisine ait yataktan 24 saat esasına göre faydalanabilmektedir. Kurumda hükümlü/tutukluların istifade ettiği tüm yataklar 90x190 cm ölçüsündedir. Kurumdaki tüm odalarda mahkûmların özel eşyalarını ve kıyafetlerini muhafaza edebilecekleri dolaplar vardır.

- Koğuşlar iki katlı olmak üzere alt katta kapısı ayrı olan 2,6 m² büyüklüğünde lavabolar bölümü ve buradan kapısı ayrı olan 1,4 m² büyüklüğünde tuvalet ile kapısı ayrı olan 1,4 m² büyüklüğünde duş, 32 m² büyüklüğünde ortak kullanım alanı (televizyon izleme, sohbet ve yeme içme), 34 m² büyüklüğünde havalandırma bahçesi, üst katta ise yatakların olduğu 43,92 m² büyüklüğünde bir bölüm bulunmaktadır.

- Başvurucu, Kocaeli Ceza İnfaz Kurumunda barındırıldığı süre zarfında B-5 koğuşunda en fazla 29 kişi ile birlikte kalmıştır.

- Koğuşların alt kat ortak kullanım alanında bir tarafı sabit, bir tarafı açılır olmak üzere 100x120 cm ölçülerinde iki, üst kat yatakhane kısmında bir tarafı sabit, bir tarafı açılır olmak üzere 100x125 cm ölçülerinde dört pencere, koğuşlarda ise 5,456 m² büyüklüğünde merdiven boşluğu bulunmaktadır.

- Koğuştan bağımsız olmayan, 34 m² büyüklüğünde havalandırma bahçesi vardır. Tutuklu ve hükümlüler gün ışığı ile açılıp hava kararınca kapatılan havalandırma bahçesinden bu süre içinde kesintisiz olarak faydalanabilmektedir.

- Kurumun sıcak ve soğuk su ihtiyacı Kocaeli Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından karşılanmakta olup tüm oda ve koğuşlara her gün kişi başı 200 lt soğuk, 50 lt sıcak su olmak üzere toplam 250 lt su dağıtımı yapılmaktadır.

- Koğuşlarda meydana gelebilecek olan koku ve akma, bakım ya da onarım gerektiren durumlara gibi durumlara teknik servis personel tarafından ivedilikle müdahale edilmekte, mahkûmların bu yöndeki taleplerine de aynı titizlikle yaklaşılmaktadır.

- İnfaz Kurumunda sabah ve akşam olmak üzere iki kez rutin olarak sayım yapılmaktadır.

8. Anayasa Mahkemesi başvurucunun hangi koğuşta, kaç kişi ile ne kadar süre barındırıldığına ilişkin olarak Ceza İnfaz Kurumundan bilgi istemiştir. İnfaz Kurumunun sunduğu tablo, kararın ekinde bulunmaktadır. Anılan verilere göre Anayasa Mahkemesince hazırlanan, başvurucuya tahsis edilen kişisel alan ve süresini gösteren tablo aşağıda gösterilmiştir. Banyo ve tuvalet kısımları ile havalandırma bahçesinin yüzey alanları hesaplamaya dâhil edilmemiş ve toplam 75,92 m² üzerinden hesaplama yapılmıştır.

Kişi Sayısı Tarih Aralığı Toplam Süre (Gün) Kişisel Alan (m²)

29 1/3/2017-16/3/2017 10/4/2017-2/5/2017 16 22 Toplam = 48 2,61 m²

28 28/2/2017-1/3/2017 20/6/2017-5/7/2017 11/8/2017-20/9/2017 17/10/2017-21/11/2017 1 15 40 35 Toplam = 91 2,71 m²

27 9/2/2017-28/2/2017 2/5/2017-5/6/2017 5/7/2017-28/7/2017 20/9/2017-2/10/2017 6/10/2017-17/10/2017 21/11/2017-22/11/2017 26/4/2018-11/5/2018 29/5/2018-12/7/2018 19 34 23 12 11 1 15 44 Toplam = 159 2,81 m²

26 5/6/2017-14/6/2017 28/7/2017-8/8/2017 2/10/2017-6/10/2017 19/4/2018-26/4/2018 11/5/2018-29/5/2018 12/7/2018-20/7/2018 9 11 5 7 18 8 Toplam = 58 2,92 m²

25 3/2/2017-9/2/2017 6/4/2017-10/4/2017 14/6/2017-20/6/2017 8/8/2017-11/8/2017 22/11/2017-20/12/2017 20/7/2018-25/7/2018 5/4/2019-15/4/2019 6 4 4 3 29 5 10 Toplam = 61 3,03 m²

24 26/12/2016-20/1/2017 30/1/2017-3/2/2017 16/3/2017-31/3/2017 20/12/2017-25/12/2017 9/4/2018-19/4/2018 15/4/2019-17/5/2019 26/7/2019-5/8/2019 25 4 15 5 10 32 10 Toplam = 101 3,16 m²

23 29/11/2016-26/12/2016 20/1/2017-30/1/2017 31/3/2017-3/4/2017 5/4/2017-6/4/2017 25/12/2017-29/12/2017 27/2/2018-9/4/2018 25/7/2018-26/7/2018 17/5/2019-26/7/2019 27 10 3 1 4 39 1 70 Toplam = 155 3,30 m²

22 3/4/2017-5/4/2017 29/12/2017-12/2/2018 26/7/2018-13/8/2018 31/10/2018-13/11/2018 2 44 17 13 Toplam = 96 3,45 m²

21 12/2/2018-27/2/2018 13/8/2018-28/8/2018 30/10/2018-31/10/2018 13/11/2018-29/1/2018 15/2/2019-5/4/2019 15 15 1 74 48 Toplam = 153 3,61 m²

20 28/8/2018-30/10/2018 29/1/2019-15/2/2019 63 17 Toplam = 80 3,79 m²

II. DEĞERLENDİRME

9. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; barındırıldığı koğuşun çok kalabalık olması nedeniyle asgari yaşam ve hijyen koşullarının sağlanamadığını, ortak kullanım alanında ranza yetersizliği sebebiyle yatak serilerek uyumak zorunda bırakıldığını, tuvalet ve banyonun yetersiz olduğunu ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; hükümlü/tutuklu sayısının artış gösterdiği zamanlarda kurumun fiziki şartlarında geçici olarak sıkıntılar yaşanabildiği ancak bu sıkıntıların en kısa sürede giderilmek için önlemlerin alındığını belirterek başvurunun kabul edilebilirliği ve şikâyetin esası bakımından Anayasa'nın, mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının yapılacak tespit ve değerlendirmelerde dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, karşı beyanında ihlal iddialarının Bakanlık cevabi yazısıyla da doğrulandığını, mağduriyetinin devam ettiğini beyan etmiştir.

11. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucunun şikâyetlerini dile getiriş biçimi dikkate alındığında iddialarının özünün

tutulduğu infaz kurumundaki koşulların kötü muamele yasağını ihlal ettiğine ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle başvuru Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir. Değerlendirme başvurucunun tutulma koşulları ile sahip olduğu kişisel yaşam alanı gözetilerek iki başlık altında yapılacaktır:

A. Başvurucunun 3 m²den Daha Az Kişisel Yaşam Alanına Sahip Olduğu Dönem Yönünden

14. Ceza infaz kurumlarındaki aşırı kalabalıklaşma ve buna bağlı oluşan kişisel alan eksikliğine ilişkin şikâyetlerin incelenmesinde dikkate alınacak temel ilkeler Levent Cantekin ([GK], B. No: 2019/34408, 9/10/2024, §§ 33, 34) kararında ortaya konmuştur. Sözü edilen ilkelere göre tutuklu ve hükümlülerin tutulduğu çok kişilik koğuşlarda bir kişi için yüzey alanı en az 3 m² olmalıdır. Mahpus başına düşen yüzey alanının hesabında banyo ve tuvalet gibi sıhhi tesis bölümü ile havalandırma bahçesi yaşam alanına dâhil edilmese de mobilyaların kapladığı alan dâhil edilir. Çok kişilik koğuşlarda mahpus başına düşen yüzey alanı 3 m²den az ise ya da her tutuklu ve hükümlünün ayrı bir uyku yeri yoksa veya koğuşun genel yüzeyi tutuklu ve hükümlülerin mobilyalar arasında serbestçe hareket etmesine izin vermiyorsa tutulma koşullarının kötü muamele yasağını ihlal ettiği yönünde güçlü bir karine oluşur. Bu karine ancak üç unsurun bir arada bulunması durumunda ortadan kaldırılabilir. İlk unsur asgari kişisel alanın 3 m²nin altına düşmesinin kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olmasıdır. İkinci unsur bu tür azalmaların koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmesidir. Son unsur tutuklu ve hükümlünün genel olarak uygun nitelikte olan ve tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutulmasıdır.

15. Mahpusların 3 m² ile 4 m² arasında kişisel alana sahip olduğu hâllerde alan faktörü, tutulma koşullarının yeterliliğinin değerlendirilmesinde önemli bir faktördür ve bu durumun uygunsuz tutulma koşullarının diğer yönleriyle birleşmesi hâlinde kötü muamele yasağı ihlal edilmiş olur. Mahpusların daha fazla kişisel alana sahip olmaları nedeniyle kişisel alan sorununa ilişkin herhangi bir sorunun ortaya çıkmadığı durumlarda ise tutulma koşullarının yeterliliği konusunda tutulma koşullarının diğer yönleri değerlendirilmelidir. Tutulma koşullarının diğer yönleri arasında temel sıhhi ve hijyen gereklerine uygunluk, tuvalet ve banyonun mahrem kullanılması, açık hava egzersizine, doğal ışık veya havaya erişim, havalandırma ve ısıtma sistemlerinin yeterliliği yer alır. Belirtilen koşullar altında tutulmanın süresi de dikkate alınmalıdır (Levent Cantekin, § 35).

16. Her mahpusa düzenli biçimde muhafaza edeceği ayrı bir yatak ile yatağını temiz tutması için gerekli sıklıkta değiştirebileceği ayrı ve uygun bir yatak takımı sağlanmalıdır. Bu bakımdan mahpusun bir yatağı aynı anda başka mahpuslarla birlikte kullanmak veya nöbetleşe olarak paylaşmak veya yataksız zeminde uyumak zorunda bırakılmasının kabul edilemez olduğu değerlendirilmektedir (Cengiz Yetgin [GK], B. No: 2019/39068, 14/6/2023, § 62).

17. Koğuş içindeki sıhhi tesislerin hem hijyen açısından hem de mahremiyet açısından yaşam alanından tamamen ayrılması gereklidir. Haftada bir defadan fazla duş imkânı sunulmaması uygun vücut hijyeninin sağlanması için yeterli olmayacaktır. Gerekli sağlık önlemleri kemirgen, pire, bit, tahtakurusu ve diğer haşarat istilasına karşı önlemleri içermelidir (Cengiz Yetgin, § 68).

18. Anayasa Mahkemesinin tutulma koşullarına ilişkin başvurularda yerleşik olan ispat standardı burada da dikkate alınacaktır. Anayasa Mahkemesi başvuruculların tutulma koşullarına ilişkin iddialarını kanıtlamak için delil toplamada yaşadıkları nesnel zorlukların

farkındadır. Yine de başvurucular, şikâyet edilen olguların ayrıntılı ve tutarlı açıklamasını yapmalı ve bazı durumlarda farklı kanıtlar sunabilmelidir. Bu aşamadan sonra kişisel alan darlığını yeterince telafi edebilecek faktörlerin bulunduğunu ispat yükü kamu makamlarına geçecektir (Cengiz Yetgin, § 69).

19. Anayasa Mahkemesi mahpusların asgari kişisel alana sahip olduğu hâllerde kötü muamele yasağı kapsamında bir değerlendirme yaparken kişisel yaşam alanı büyüklüğünün asgari standardı karşılamasının her zaman tek başına yeterli olmadığını, tutulma koşullarının diğer yönlerinin yeterliliğinin de incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durumda alan faktörü asgari standardı karşılasa da açık hava egzersizine, doğal ışığa veya havaya erişim, havalandırmanın mevcudiyeti, ısıtma düzenlemelerinin yeterliliği, tuvaleti özel olarak kullanma, temel sıhhi ve hijyen gerekliliklere uygunluk gibi diğer unsurların eksikliğiyle birleştiğinde 17. maddenin ihlal edildiğine karar verilebilecektir (bkz. § 18). Bu nedenle başvurucunun alan faktörü dışındaki tutulma koşullarının incelenmesi gerekir.

20. Somut olayda başvurucu, İnfaz Kurumunda toplamda 356 gün 2 ile 3 m² arasında bir yüzey alanına sahip olmuştur. Bu durumda kişisel alanın 3 m²nin altına düşmesinin kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu nedenle meydana gelen alan azalmalarının -tutulma koşullarının ayrı ayrı ve başvurucu üzerindeki toplu etkileri de hesaba katılarak- Anayasa'nın 17. maddesi anlamında kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için gerekli olan ağırlık seviyesine ulaştığı sonucuna varılmıştır. Güçlü karinenin ortadan kalkması için aranan ilk unsurun sağlanmadığı anlaşıldığından asgari kişisel alandaki azalmaların koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmesine, başvurucunun genel olarak uygun nitelikte bulunan ve tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutuluyor olmasına ilişkin diğer iki unsurun değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucunun 3 m² ile 4 m² Arasında Kişisel Yaşam Alanına Sahip Olduğu Dönem Yönünden

22. Başvurucunun toplam 636 gün süreyle 3 m² ile 4 m² arasında kişisel alanda barındırıldığı tespit edilmiştir (bkz. § 8). Anayasa Mahkemesi mahpusların asgari kişisel alana sahip olduğu hâllerde kötü muamele yasağı kapsamında bir değerlendirme yaparken kişisel yaşam alanı büyüklüğünün asgari standardı karşılamasının her zaman tek başına yeterli olmadığını, tutulma koşullarının diğer yönlerinin yeterliliğinin de incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durumda alan faktörü asgari standardı karşılasa da açık hava egzersizine, doğal ışığa veya havaya erişim, havalandırmanın mevcudiyeti, ısıtma düzenlemelerinin yeterliliği, tuvaleti özel olarak kullanma, temel sıhhi ve hijyen gerekliliklere uygunluk gibi diğer unsurların eksikliğiyle birleştiğinde 17. maddenin ihlal edildiğine karar verilebilecektir (bkz. § 16). Bu nedenle başvurucunun alan faktörü dışındaki tutulma koşulları incelenmelidir.

23. Başvurucu; kalabalık sebebiyle ranzada yatamadığından, tuvalet ve banyonun yetersiz olduğundan yakınmıştır.

24. Hijyen ve sıhhi tesislerle ilgili olarak, başvurucunun kaldığı odalardaki sıhhi tesislerin yaşam alanından bir kapı ile tamamen ayrıldığı, başvurucunun her gün hem soğuk hem de sıcak suya erişebildiği tespit edilmiştir. Ayrıca odaların ve sıhhi tesislerin temizliği, mevcut

tuvalet ve lavabo sayısı, mahpusların bunları kullanmak için harcadıkları zamanın yetersiz olduğu tespit edilmemiştir. Odaların havalandırma bahçesine açılan bir kapısı, her bir birimin havalandırma ve ışık sağlayan birden fazla penceresi olduğu da anlaşılmıştır. Bu nedenle temizlik, havalandırma ve aydınlatma dâhil genel koşulların tutulma koşullarının standartlarına göre yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

25. Sonuç olarak tutulma koşullarının fiziksel ve ruhsal etkileri ayrı ayrı ve başvurucu üzerindeki toplu etkisi hesaba katılarak değerlendirildiğinde başvurucunun 3 m² ile 4 m² arasında kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönemdeki tutulma koşullarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına girebilmesi için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşmadığı sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun 3 m² ile 4 m² arasında kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönem yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvurucunun ceza infaz kurumunda bulunmadığı anlaşıldığından ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar yoktur.

29. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya talebine bağlı kalınarak 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Başvurucunun 3 m²den daha az kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönem yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Başvurucunun 3 m²den fazla kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönem yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA NİNAL

B. No: 2021/51903 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/51903

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA NİNAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/51903)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Şehadet ÖZTÜRK

Başvurucu : Mustafa NİNAL

Vekili : Av. Enes KAFADAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tıbbi ihmal sonucu meydana geldiği iddia edilen ölümle ilgili olarak sağlık görevlileri hakkında men-i muhakeme kararı verilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olan ağabeyi A.N. 10/9/2013 tarihinde Suriye'de bacağından ateşli silahla vurularak yaralanmıştır. A.N.nin yakınları A.N.yi tedavi için Türkiye'ye getirmiştir. A.N. aynı gün Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Ata Sökmen Tıp Fakültesinde tedavi altındayken saat 22.00'de vefat etmiştir.

3. Başvurucu, ağabeyine müdahale eden sağlık görevlileri hakkında Hatay Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyette bulunmuştur. Başvurucu 13/9/2013 tarihli şikâyet dilekçesinde 10/9/2013 tarihinde Suriye'de saat 14.00 sıralarında arkadaşlarıyla araçlarıyla seyir hâlindeyken silahlı saldırıya uğradıklarını, saldırı sonucunda ağabeyi A.N.nin bacağından ağır şekilde yaralandığını, tedavi için iki üç saat içinde Türkiye'ye geldiklerini, hastanenin acil servisinde A.N. ile ilgilenen sağlık çalışanı olmadığını, görüştükleri doktorun A.N.nin tomografisi çekildikten sonra bir yol izleyeceklerini söylediğini ancak A.N.nin kanının durdurulması ve kan takviyesi için herhangi bir işlem yapılmadığını, bu şekilde

A.N.nin sedye üzerinde dört saatten fazla beklediğini, tomografiden sonra Suriyeli bir doktorun kanın durdurulması ve kan takviyesi yapılmaması hâlinde A.N.nin en fazla beş dakika yaşayacağını söylediğini, bunun üzerine doktorun telaşla müdahale edip operasyona başladığını ancak kan takviyesi ve kalp masajı yapılmasına rağmen A.N.nin hastane sağlık personelinin ihmali sonucu hayatını kaybettiğini ileri sürmüştür.

4. Başsavcılık, olaya ilişkin olarak ceza soruşturması başlatmıştır. Dosyada yer alan 11/9/2013 tarihli Ölü Muayene ve Otopsi Tutanağı'nda A.N.nin ölümünün ateşli silah mermi çekirdeği yaralanmasına bağlı büyük damar kopmasından gelişen dış kanama sonucu meydana geldiği kanaati bildirilmiştir. Soruşturma dosyasında ayrıca başvurucu ve tanık H.İ.nin şikâyet dilekçesindeki olgulara benzer beyanları ile A.N.nin ölüm belgesi bulunmaktadır.

5. Başsavcılık 9/10/2013 ve 20/11/2013 tarihli görevsizlik kararlarıyla görevi kötüye kullanma suçu soruşturmasını yapma yetki ve görevinin Hatay Mustafa Kemal Üniversitesine (Üniversite) ait olduğuna karar vermiş ve soruşturma evrakını gereği yapılmak üzere Üniversiteye göndermiştir.

6. Üniversitenin yaptığı soruşturma kapsamında hastane görevlisi E.B., ortopedi uzmanı E.Ö. ve Acil Servisten sorumlu Doç. Dr. A.K.nın tanık sıfatıyla beyanı alınmıştır. E.B. beyanında hasta dosyasını Dr. Y.K.E.ye verdiğini ve olay günü acil servisin çok yoğun olduğunu belirtmiştir. E.Ö. beyanında hastanın damar yaralanmasının olup olmadığının hayati tehlike ve müdahale önceliği açısından önemli olduğunu, hasta acil servise geldiğinde zaman kazanmak için implant firmasına haber verildiğini, implant hazır olduğunda hastayı ameliyata almak istediklerini ancak hastanın vefat ettiğini öğrendiklerini söylemiştir. Doç. Dr. A.K. beyanında olay günü icapçı doktor olarak görev yaptığını, acil servise gelen her hastadan haberdar olmadığını, A.N.nin ölümünü bir gün sonra kendisine bilgi verilmesi üzerine öğrendiğini belirtmiştir. Şüpheli sıfatıyla beyanı alınan Dr. Y.K.E. ise A.N.nin bacağına baskılı tampon uygulandığını, izotonik (eşit yoğunlukta çözelti) takıldığını, tedavi için iki yönlü femur (uyluk kemiği) grafisi, dopler ultrasonografi, beyin tomografisi, batın tomografisi ve toraks istediğini, bu sonuçlar çıkana kadar hastayı beklettiğini, sonuçlar çıktıktan sonra Ortopedi Uzmanı E.Ö.nün ameliyat planladığını, bir saate yakın kan arandığını, tüm uygulamalara rağmen A.N.nin vefat ettiğini, olay günü acil servisin çok yoğun olup tek başına çalıştığını ifade etmiştir.

7. Şikâyet edilen konuların araştırılması için tayin edilen Doç. Dr. C.Y., Doç. Dr. B.A. ve Yrd. Doç. Dr. S.Z. tarafından hazırlanan 2/7/2014 tarihli raporda hastane kayıtlarının kaybolması ve hasta dosyasında yeterli bilgi ve belge olmaması nedeniyle hastanın ihtiyaç duyduğu tedaviyi yeterli düzeyde alıp almadığının tespitine olanak olmadığı belirtilmiştir.

8. Prof. Dr. Y.Ö., Prof. Dr. V.E. ve Prof. Dr. N.İ.den oluşan Son Soruşturma Açılma(ma)sına Karar Verme Kurulu Dr. Y.K.E.ye izafe edilebilecek kusur bulunmaması nedeniyle 22/9/2017 tarihinde men-i muhakeme kararı vermiştir.

9. Başvurucu 25/10/2017 tarihinde men-i muhakeme kararının iptali için Danıştay Birinci Dairesine (Daire) başvurmuştur.

10. Daire 13/12/2017 tarihli kararıyla soruşturma dosyasını Üniversite Rektörlüğüne iade etmiştir. Daire; iade kararında acil serviste görevli olan sorumlu öğretim üyeleri, nöbetçi uzman doktorlar, asistanlar ile hemşirelerin ismen ve görev ünvanlarıyla belirlenerek şüpheli sıfatıyla soruşturma kapsamına dâhil edilmemesine, A.N. ile ilgili hastanede yapılan

müdahale ve işlemleri gösteren tüm bilgi ve belgelerin eksiksiz olarak getirtilmemesine işaret ederek soruşturmadaki eksiklikler tamamlandıktan sonra başka bir üniversitede görevli ve Üniversite Rektörlüğünce belirlenecek en az üç öğretim üyesinden oluşturulacak bilirkişi heyetinden rapor alınması gerektiğini belirtmiştir. Daire, alınacak bu raporun A.N.ye zamanında ve gerekli tıbbi müdahalenin yapılıp yapılmadığı, A.N.nin ölümünün özensizlik, dikkatsizlik, tıbbi ihmal veya kusurdan kaynaklanıp kaynaklanmadığı hususlarını aydınlatacak nitelikte olması gerektiğini ifade etmiştir.

11. Dairenin kararı doğrultusunda yeniden yapılan soruşturmada şikâyetçi M.N.nin, şüpheliler Dr. E.Ö., Prof. Dr. A.K., Dr. G.A., Dr. A.T., Dr. V.T., Dr. Y.K.E., D.B., S.K. ile tanık E.B.nin beyanları alınmıştır. Dr. Y.K.E. beyanında uyguladığı tedaviye ilişkin daha önceki beyanlarını tekrarlamış ve hasta dosyasına ex notu düştükten sonra dosyayı otopsi için adli tabiplik ve arşive gönderilmek üzere hastane prosedürü gereği tıbbi kayıt sekreterine teslim ettiğini ifade etmiştir. Diğer taraf beyanlarında olayı aydınlatıcı bir bilgi bulunmamaktadır.

12. Soruşturma kapsamında Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesinden 13/12/2017 tarihinde bilirkişi raporu alınmıştır. Bu raporda tedaviye ilişkin olarak şunlara yer verilmiştir:

i. Hastanın ilk stabilizasyonu ve yönetim işlemleri acil serviste yapılmıştır (hava yolu kontrolü ve idamesi, solunum ve oksijenizasyon, damar yolu açılması, kan örnekleri alınması, dolaşım kontrolü ve önlemleri vb.).

ii. Suriye'den acil servise getirilen hastanın uğradığı kan kaybı nedeniyle hipovolemik şokla (kalbin vücudun ihtiyaç duyduğu kanı ve oksijeni ulaştıramadığı tehlikeli bir durum) mücadele için sol uyluğuna baskılı tampon yapılmış, hastaya kristaloid sıvı (mineral tuzların ve diğer küçük, suda çözünür moleküllerin sulu çözeltisi) verilmiş, kan bulmak için çaba gösterilip beyanlara göre bir ünite kan verilmiş ancak yeterli kan bulunamadığı anlaşılmıştır.

iii. Hastanın olası sorunlarına yönelik olarak gerekli görüntüleme testleri acil doktoru tarafından istenmiş, sol femur şaftında (uyluk kemiğinin uzun ve düz kısmı) parçalı kırık saptanmıştır. Ayrıca sol uyluk bölgesinde damar yaralanması düşünülerek dopler USG istemi yapılmıştır. Ortopedi ve travmatoloji bölümünden konsultasyon istenmiş ve hastanın ameliyata alınması planlanmıştır. Ameliyathane müsait olduğunda hastanın ameliyata çağrıldığı beyan edilmiştir. O günkü şartlarda cerrahi girişimin zamanlaması sorusunun yanıtını bulmak zor olabilir.

iv. Acil serviste hastanın tanı ve tedavisine yönelik işlemlerin yapılmaya çalışıldığı görülmüştür. Dizin proksimalindeki (kol veya bacak uzantısının distal ucundan başlayarak vücuda proksimal kısımda birleştiği noktaya kadar alınan ekseni) ciddi yaralanmalarda hasta hemorajik şokta (vücudun yaşayabileceği birçok yaralanma türünden biri) olduğundan klinik şüphe ile büyük damar yaralanması düşünülerek kalp damar cerrahisi bölümünce hasta değerlendirilebilir ve ayrıca operasyon planlanabilir ancak cerrahi eksplorasyon (inceleme) yapılsa dahi femoral venin (uylukta bulunan büyük kan damarı) onarılması mümkün olmayacaktır. Bu sırada kanayan yere bası yapılabilir, femoral ven bağlanabilir ve kanama kontrol altına alınabilir ancak sol femur şaftında ciddi parçalı kırık ve diğer nedenlerle bu hastadaki femoral yaralanma tanısının akla gelmesi zor olabilir. Kan potasyum düzeyi çok faktörlü olarak yükselmiş olabilir ki bu da hastanın ölümüne neden olabilir.

v. Hastada öncelikli tedavi hemorajik şok ile mücadeledir. Bu mücadelede sıvı desteği

yanında esas olan tedavi erken cerrahi eksplorasyondur. Dolayısıyla geçen üç saatte yalnızca sıvı kan desteği ile şokla mücadele etmek zorlayıcı bir durumdur. Acil hekimince o zamanki koşullarda şokla mücadele etmeye çalışılmış, ortopedi ve travmatoloji doktoru tarafından operasyon planlanmıştır.

13. Raporun sonuç kısmında; hastaya yapılan müdahalede bir kusur olup olmadığı kararına varılabilmesi için dosyada ve hastane bilgi yönetim sisteminde yeterli veri bulunmadığı ancak olay tarihindeki çalışma koşulları gözönüne alındığında acil tıp ve ortopedi ve travmatoloji bölümü nöbetçi asistan doktorlarının donanımları ve hastane imkânları ölçüsünde elinden geleni yapmaya çalıştıkları kanaatine varıldığı belirtilmiştir.

14. Son Soruşturma Açılma(ma)sına Karar Verme Kurulu 29/3/2021 tarihinde yeniden men-i muhakeme kararı vermiş; kararda alınan beyanlara ve bilirkişi raporundaki tespitlere yer vererek A.N.nin teşhis ve tedavisinde görev yapan sağlık personelinin kusurlu olmadığının tespit edildiğini belirtmiştir. Ayrıca acil ve ilk yardım polikliniğine ait kamera kayıtları en fazla iki ay süreyle saklandığı için soruşturmanın başladığı tarihte silinen bu kayıtları elde etmenin mümkün olmadığını ve hastane bilgi yönetim sisteminde çökme meydana gelmesi nedeniyle A.N.nin bilirkişi incelemesi ile sabit olan eksik hasta dosyası dışında bu sistemde yer alan bilgilerine ulaşılamadığını ifade etmiştir.

15. Başvurucu 21/4/2021 tarihinde men-i muhakeme kararının iptali için ikinci kez Daireye itiraz etmiştir.

16. Daire mevcut delillerin şüpheliler hakkında kamu davası açılmasını gerektirecek nitelikte olmadığı gerekçesiyle 3/6/2021 tarihinde men-i muhakeme kararını onamıştır.

17. Başvurucu, nihai kararı 28/9/2021 tarihinde öğrenmesinin ardından 28/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

19. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

20. Başvurucu; kardeşinin hastaneye getirildikten sonra kan kaybının azaltılması için herhangi bir müdahalede bulunulmaması şeklindeki ihmalle hayatını kaybettiğini, olaya ilişkin alınan raporda eksiklikler olduğunu, ayrıca hasta takip kartının ve dosyasının şüpheli şekilde kaybolduğunu belirterek tedavide yer alan sağlık görevlileri hakkında yeterli araştırma yapılmadan men-i muhakeme kararı verilmesinden yakınmıştır. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde öncelikle olaya ilişkin detaylı açıklamada bulunularak yargısal içtihat aktarılmış, ardından başvurucunun iddiaları açısından devletin sahip olduğu etkili yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülüğün başvurucuya idari yargı mercileri önünde açabileceği bir tam yargı davası yolunun sağlanması ile yerine getirilmiş sayılacağı, başvurucununsa idari yargıda tam yargı davası açmadığı belirtilerek bu hususun başvurunun kabul edilebilirliğine dair yapılacak incelemede dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında etkili bir soruşturma ile kusur tespiti yapılmadan idare aleyhine tam yargı davası açmanın zararına sebebiyet verebileceğini belirtmiş; insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişilere suçlamada bulunulmamasının yaşam hakkı ihlaline sebebiyet vereceğini ve tam yargı

davasının somut olayda tüketilmesi zorunlu etkili bir başvuru yolu olmadığını öne sürmüştür.

21. Başvuru, yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

22. Somut olayda başvurucunun kardeşi ateşli silahla vurularak bacağından yaralanmış ve yaralandığı gün hastaneye götürülmüştür. Hastane acil servisinde A.N.ye müdahalede bulunulmuşsa da alınan otopsi raporuna göre A.N. büyük damar kopmasından gelişen dış kanama sonucu hayatını kaybetmiştir. Başvurucu, kardeşine yeterli tedavi sağlanmamasından yakınmakta olup başvurucunun kardeşinin sağlık hizmetlerine erişimden mahrum bırakılması sonucu öldüğüne dair bir iddiası yoktur. Dolayısıyla başvuruda ölümün sağlık durumunun ciddiyetinin bilindiği ya da bilinmesinin gerekli olduğu hastaya gerekli acil sağlık hizmetinin sunulmaması sonucu meydana gelmesi veya sağlık hizmetlerinde var olan ve yetkililerce bilinen veya bilinmesi gereken ancak ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin alınmadığı sistemsel veya yapısal bir işlevsizlikle hastanın sağlık hizmetlerinden yoksun kalarak ölmesine neden olunması gibi bir durum söz konusu değildir. Ayrıca başvuru dosyasındaki bilgi ve belgeler de anılan hususlara işaret etmemektedir. Bu bağlamda başvurucunun kardeşine sunulan tıbbi tedavinin yetersiz olduğu ve bu durumun da kardeşinin ölümüne yol açtığı iddiasının özünü tıbbi süreçte görev alan sağlık personelinin ihmali olduğu yani tanı ve tedavide hata yapıldığı oluşturmaktadır. O hâlde başvuru, tıbbi ihmalle ilgilidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Ayhan Keçeli ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24231, 23/2/2022, § 88).

23. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre Türk hukuk sistemindeki mevcut hukuki yollardan olup hem ilgili sağlık personelinin ve hastanenin sorumluluğunu saptayabilecek hem de gerektiği takdirde zararın ödenmesi yoluyla uygun giderim sağlayabilecek hukuki tazminat yolu, yakınlarının tıbbi ihmal sonucu öldüğünü iddia eden başvurucular yönünden devletin yaşam hakkı kapsamındaki etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülüğünü yerine getirebilmesi bakımından öncelikle tüketilmesi gereken bir başvuru yoludur (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, § 75).

24. Tıbbi ihmal sonucu kardeşinin ölümü nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğini belirten başvurucu, tüm ihlal iddialarını hastane yetkilileri hakkındaki ceza soruşturması sürecine ilişkin olarak ileri sürmüş; ceza soruşturmasının tamamlanması sonrasında bireysel başvuruda bulunmuştur. Önceki paragrafta belirtildiği üzere başvurucunun söz konusu ihlal iddiası için hangi adli ya da idari mercilere başvurduğu ve anılan mercilerde yürütülen süreçleri tükettiği yönünde bir bilgi/belge sunmadığı görülmüştür. Bu tespit ve belirlemeler ışığında başvurucunun tıbbi ihmal temelinde ileri sürdüğü yaşam hakkı ihlali iddiası için başvuru yollarını tüketmediği kanaatine ulaşılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

G.Z.

B. No: 2021/54284 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/54284

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

G.Z. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/54284)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : G.Z.

Vekili : Av. Mehmet TAŞKIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağı ile yaşam, özel hayata ve aile hayatına saygı haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İran İslam Cumhuriyeti vatandaşı olan kadın başvurucu 1949 yılında doğmuştur. Başvurucu, ailesiyle birlikte 23/5/2013 tarihinde yasal yollarla Türkiye'ye gelmiş; 13/6/2013 tarihinde eşinin refakatinde uluslararası koruma başvurusunda bulunmuştur.

3. Başvurucu ve eşinin uluslararası koruma talebi 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 77. maddesinin (ç) bendi uyarınca bildirim yükümlülüğünü yerine getirmedikleri gerekçesiyle 26/2/2015 tarihinde geri çekilmiş sayılmıştır. Söz konusu karar bir tercüman eşliğinde başvurucunun eşine 13/3/2015 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu veya eşinin verilen karara karşı dava açtıklarına ilişkin bir bilgi dosyada yoktur.

4. Başvurucunun uluslararası koruma talebi hakkında son kararın oluştuğu değerlendirilerek 4/8/2018 tarihinde Afyonkarahisar Valiliği, başvurucu hakkında 6458

sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi (uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanun'un diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar) uyarınca sınır dışı etme ve terke davet kararı almıştır.

5. Başvurucu, sınır dışı etme kararının iptali amacıyla Afyonkarahisar İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde İran'da ağır insan hakları ihlalleri yaşandığını ve insan onuruyla bağdaşmayan cezalar verildiğini, Türkiye'ye gelmeden altı ay önce Hristiyan olduğunu bunun üzerine eşinin İran'da bir süre tutuklu kaldığını, ülkesinde din değiştirmesi nedeniyle çok defa baskı gördüğünü, din değiştirmenin suç olduğu İran'da din değiştirenlere ağır cezalar verildiğini hatta idam edilebildiklerini bu nedenle eşiyle birlikte Türkiye'ye geldiklerini, eşinin Afyonkarahisar'da faaliyet gösteren bir şirketi olduğunu, ülkesine geri gönderilmesi hâlinde öldürülebileceğini veya kötü muamele görebileceğini öne sürmüş ve kendisine ait 2012 tarihli bir vaftiz belgesi sunmuştur.

6. İdare Mahkemesi 2/11/2021 tarihinde davayı kesin olarak reddetmiştir. İdare Mahkemesi gerekçesinde uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına ilişkin kararın tebliğ edilmesine rağmen bu karara karşı dava açılmadığını ve kararın kesinleştiğini, İran'da hoş karşılanmasa da din değiştirenlerin hapis cezasıyla cezalandırılacağına veya idam edileceğine ilişkin bir ceza kanunu olmadığını, din propagandası yapmayanların ve bazı faaliyetlerde bulunmayanların bireysel yaşantılarına devam ettiği sürece sorun yaşamayacağını, din değiştirme nedeniyle infaz edilen son idam kararının 1990 yılındaki bir dava olduğunu belirtmiştir. Ayrıca dinî düşünceleri nedeniyle başvurucunun ülkesinde zulme maruz kalacağına ilişkin somut bilgi ve belge bulunmadığını vurgulamıştır.

7. 4/11/2021 tarihinde nihai kararı öğrenen başvurucu 29/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu, sınır dışı etme işleminin durdurulmasına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca tedbir talep etmiş ise de Komisyon 29/11/2021 tarihinde başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike ortaya çıktığına dair bilgi veya bulgu olmadığını değerlendirmiş ve başvurunun tedbir talebi yönünden Bölüme gönderilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

9. Öte yandan başvurucunun eşi A.F. 2021/54599 numaralı bireysel başvuru dosyasında sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Dosyaya bakıldığında başvurucunun eşi hakkında da aynı tarihte ve yine aynı gerekçeyle sınır dışı etme kararı alındığı görülmüştür. Komisyon söz konusu başvuruyu 5/10/2022 tarihli kararıyla açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

10. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (yabancıların adli yardım taleplerinin değerlendirilmesi hususunda bkz. Nadali Agheli Kohne Shari [1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18).

A. Yaşam Hakkı ile Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu, Hristiyanlığı seçmesinin duyulması üzerine ülkesini terk ederek Türkiye'ye geldiğini ve uluslararası koruma başvurusunda bulunduğunu, İdare Mahkemesinin İran hakkındaki bağımsız uluslararası kuruluşların raporlarında yer alan bilgileri görmezden gelerek hatalı bir değerlendirme sonucunda kendisini savunmasına imkân vermeden davasını reddettiğini belirterek adil yargılanma ve yaşam hakları ile kötü muamele yasağının, din ve vicdan hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde başvurucunun uluslararası koruma başvurusundan ve hakkında düzenlenen sınır dışı etme kararından bahsedilerek Anayasa Mahkemesinin daha önce benzer olaylarda belirlediği kriterlerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında genel olarak bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir. Başvurucu, ayrıca İran'da son zamanlarda yaşanan toplumsal olayların İdare Mahkemesinin değerlendirmesinin ne kadar hatalı olduğunu ortaya koyduğunu belirtmiştir. Bunun dışında İran'daki Emniyet Teşkilatı ve Tahran Vilayeti Başsavcılığının eşi hakkında çıkardığını iddia ettiği celp emirlerinin tercümesini sunmuştur. Sunduğu dört fotokopi belgenin ayrıca tercüme edildiği, tercümeye göre ilgili belgelerin 2013 yılında düzenlendiği, eşine ne tür suçlar isnat edildiğinin belge içeriğinde yer almadığı görülmüştür.

13. Başvuru, yaşam hakkı ile kötü muamele yasağı kapsamında bir arada incelenecektir (benzer bir inceleme için bkz. Masoud Talebi [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 53).

14. Sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancının gönderileceği ülkede kötü muamele yasağının ihlal edileceğini iddia etmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riski olup olmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Bu yükümlülüğün ortaya çıkabilmesi için öncelikli olarak başvurucu, iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı; varsa bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri sunmalı ve bu iddialar belirli bir ciddilik seviyesinde olmalıdır (A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, §§ 62, 63). Kötü muamele yasağının ihlal edilebileceğine karar verebilmek için geri gönderilen ülkedeki riskin varlığının bir olasılığın ötesinde gerçek bir risk seviyesinde olduğunun ispatlanması gerekir. Bu konudaki ispat külfeti iddianın niteliğine göre kamu makamlarına ve/veya başvurucuya ait olabilir (A.A. ve A.A., § 65).

15. Uluslararası koruma başvurusu kabul edilmeyen bir yabancı hakkında sınır dışı etme kararı alındığında yabancının yaşam hakkı ve/veya kötü muamele yasağına ilişkin iddiaları hakkında sonuca varabilmek için sınır dışı etme kararı öncesinde kamu makamları önünde nasıl açıklamalarda bulunduğu, kendisiyle ilgili hangi işlemlerin yapıldığı veya ne tür kararlar verildiği de incelenmelidir (Masoud Talebi, § 57).

16. Başvurucu, dinini değiştirerek Hristiyanlığı seçmesinden ötürü öldürülmekten veya kötü muameleye maruz kalmaktan korktuğu için ülkesini terk ederek 2013 yılında Türkiye'ye geldiğini iddia etmiştir. Türkiye'ye geldikten sonra uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş ise de başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına karar verilmiştir. Başvurucu, karara itiraz etmediğinden karar kesinleşmiştir. Hiçbir aşamada başvurucu, işlemin bu şekilde kesinleştiğinin aksini iddia etmemiştir. Sonrasında da yeniden uluslararası koruma talebinde bulunduğuna ilişkin bir iddia ileri sürmemiş veya belge sunmamıştır. Başvurucunun neden uluslararası koruma başvurusunda bulunduğu, başvurusu kapsamında ne tür iddialar ileri sürdüğü ve idareye hangi belgeleri sunduğu dosyaya yansımamış; başvurucu da bireysel başvuruda bulunurken bununla ilgili olarak bir belge ibraz etmemiştir. Dolayısıyla başvurucunun uluslararası koruma başvurusuyla ilgili özel olarak

incelemeye tabi tutulması gereken bir bilgi veya idari makamlarca iddiaların esası hakkında verilmiş bir karar yoktur.

17. Başvurucu; sınır dışı etme kararının iptali amacıyla açtığı davada din değiştirmesi nedeniyle kamu makamlarıyla sorun yaşadığına, yetkililer tarafından takip edildiğine veya hakkında soruşturma yapıldığına ilişkin bir iddia ileri sürmemiş veya bir delil sunmamıştır. Bireysel başvuru formunda da bu yönde bir açıklaması bulunmamaktadır. Başvurucu, ilk kez Bakanlık görüşüne karşı beyanlarını iletirken eşi için çağrı kâğıdı düzenlendiğinden bahsetmiştir. Başvurucunun yaptırdığı tercümeye göre 2013 yılında düzenlendiği anlaşılan bu belgeleri neden daha önce idari veya adli makamlara sunmadığı, ne zaman ve ne şekilde ele geçirdiği, eşi hakkındaki bu belgelerin başvurucuyu ne şekilde etkilediği izah edilmemiştir. Ayrıca içeriğine bakıldığında hangi suç isnadıyla bu belgelerin düzenlendiği anlaşılamamaktadır. Kaldı ki başvurucu bu belgelerin din değiştirme kapsamındaki bir soruşturmaya işaret ettiğini iddia etmiş olsa bile o tarihten bu yana soruşturmanın akıbetinin ne olduğunu açıklama gereği duymamıştır. Başvurucunun eşiyle ilgili olduğunu ifade ettiği belgelerin hem gerçekliğinin hem de başvurucunun iddialarını destekleme işlevinin oldukça zayıf olduğu değerlendirilmiştir.

18. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına da yansıyan uluslararası kuruluşların İran'a ilişkin insan hakları raporlarına bakıldığında din değiştirerek Hristiyan olmanın tek başına kötü muameleye maruz kalınması için bir sebep olmadığının değerlendirildiği görülmüştür (Masoud Talebi, §§ 47, 48). Adli ve idari merciler her ne kadar başvurucunun din değiştirerek Hristiyan olduğu yönündeki beyanlarının inandırıcılığı konusunda bir inceleme yapmamış ise de -doğru olduğu varsayılsa dahi- dış dünyaya yansıyan eylemleri ve ülkesindeki kamu makamlarının başvurucuya olumsuz baktığını gösteren bir veri bulunmadığı dikkate alındığında başvurucunun din değiştirmesi nedeniyle ülkesinde gerçek bir riskle karşılaşacağına ilişkin esaslı nedenler bulunmadığı, İdare Mahkemesinin ulaştığı sonuçtan ayrılmayı gerekli kılan bir sebep gözükmediği kanaatine varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu; 2013 yılından beri eşi, kızı, damadı ve torunu ile birlikte Türkiye'de yaşadığını, eşinin Afyonkarahisar'da bulunan bir şirketin ortağı olduğunu, düzenli olarak vergi verdiğini, sunduğu sağlık raporunda belirttiği gibi eşinin %52 oranında engelli olduğunu, herhangi bir suça karışmadığını belirterek sınır dışı edilmesi hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edileceğini iddia etmiştir. Başvurucunun bireysel başvuru formu ekinde sunduğu 7/7/2021 tarihli Ticaret Sicili Gazetesi'nde eşinin ortağı olduğunu belirttiği şirketin kuruluşuna yer verilmiştir. Ayrıca başvurucunun sunduğu raporda başvurucunun eşinin engel durumunun ağır olmadığının tespit edildiği görülmüştür.

21. Aile hayatına saygı hakkının yalnızca vatandaşlar tarafından değil hukuka uygun şekilde ikamet eden yabancılar tarafından oluşturulan aile birliklerini de koruduğunun kabulü gerekir ancak göç kontrolü ve kamu düzeninin korunması için söz konusu olan gereklilikler nedeniyle aile hayatına saygı hakkının sınırlandırılmasında devletin geniş takdir yetkisi vardır. Bu bakımdan aile yaşamının gelişim gösterdiği şartlar, aile hayatındaki ilişkilerin ne ölçüde kesildiği ya da kesileceği, ülkedeki bağların ne ölçüde olduğu, başka bir yerde aile yaşamını sürdürmek için aşılamaz nesnel engeller olup olmadığı, göç kontrolünün

gereklerinin veya sınır dışı edilmenin ağır bastığı kamu düzenine ilişkin değerlendirmelerin olup olmadığı gibi kriterler dikkate alınarak inceleme yapılmaktadır (Peri Kırık [2. B.], B. No: 2015/19795, 9/1/2019, § 26).

22. Başvurucunun İran'a gönderilmesi hâlinde kötü muamele yasağı kapsamında bir riskle karşı karşıya kalmayacağı değerlendirilmiştir (bkz. § 19). Başvurucunun eşi için de daha önce aynı sonuca ulaşılmıştır (bkz. § 9). Öncelikle başvurucu ve eşinin uluslararası koruma başvurusu kapsamında Türkiye'de bulundukları, ikamet izin belgelerinin olmadığı belirtilmelidir. Diğer taraftan başvurucu tarafından sunulan belgelere göre başvurucunun eşinin bedensel engelinin ağır olmadığı, ayrıca şirket ortaklığının sınır dışı etme kararı verilmesinden sonra gerçekleştiği görülmektedir. Başvurucu tarafından ileri sürülen sebepler ülkesine dönüp aile birlikteliğini orada kurmasının önünde büyük engeller oluşturduğunu kabul etmeye imkân vermemektedir.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYDIN YİĞİT (2)

B. No: 2022/37894 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/37894

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDIN YİĞİT BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/37894)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hasan HÜZMELİ

Başvurucu : Aydın YİĞİT

Vekili : Av. Sevil ARACI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idarenin yasaklama kararına uyulmayarak bildiri dağıtıldığı gerekçesiyle idari para cezası uygulanması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu olay tarihinde Çukurova Üniversitesinde (Üniversite) öğrencidir.

3. Üniversite Rektörlüğü; kamu düzeni ile can güvenliğinin sağlanması, eğitim faaliyetlerinin sağlıklı ve güvenilir bir ortamda sürdürülebilmesi amacıyla kampüs ve binalarında izinsiz olarak el ilanı, broşür, bildiri ve benzeri materyallerin dağıtılmasını yasaklamış; aksi yönde davranışta bulunanlar hakkında 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ve ilgili mevzuat uyarınca adli ve idari işlem yapılacağını ilan etmiştir.

4. 13/1/2022 tarihinde başvurucunun Üniversite kampüsü içinde bulunan Yabancı Diller Yüksekokulu dersliklerinde “Çukurova Üniversitesi Emek Gençliği” ibareli ve "Tarikat/cemaat yurtları kapatılsın! Tüm öğrencilere ücretsiz barınma sağlansın!” başlıklı bildiri dağıttığı kolluk görevlilerince tespit edilmiştir. Anılan bildiride özetle; cemaat ve tarikat bağlantılı yurtlarda kalan öğrencilerin psikolojik baskıya maruz kaldığı, bu durumun kimi zaman intiharla sonuçlanabildiği belirtilmiş; hükûmetin barınma hakkına ilişkin

yükümlülüklerini yerine getirmediği ifade edilmiştir. Ayrıca 7/12/2021 ve 10/1/2022 tarihlerinde bu nitelikte yurtlarda kalan iki üniversite öğrencisinin yaşadığı iddia edilen olaylar açıklanarak, söz konusu yurtlardaki uygulamaların ve idarenin bu konuda sorumluluklarını yerine getirmemesinin öğrencilerin yaşam hakkını tehdit ettiği ileri sürülmüştür. Sonuç olarak bildiride, devletin pozitif yükümlülükleri doğrultusunda tüm öğrencilere ücretsiz, nitelikli ve güvenli barınma olanaklarının sağlanması gerektiği ifade edilmiş; tarikat ve cemaat yurtlarının kapatılması yönünde mücadele çağrısında bulunulmuştur.

5. Adana İl Emniyet Müdürlüğü, başvurucu hakkında 5326 sayılı Kanun'un 32. maddesi uyarınca emre aykırı davranışta bulunduğu gerekçesiyle 581 TL idari para cezası uygulamıştır.

6. Başvurucu, Emek Partisinin gençlik örgütü olan Emek Gençliği üyesi olduğunu, dağıttığı bildirinin bir üniversite öğrencisinin intiharıyla ilgili olduğunu ve üniversite öğrencilerinin barınma koşullarının iyileştirilmesine yönelik talepler içerdiğini belirterek idari para cezasının kaldırılmasını talep etmiştir. Anılan dilekçede başvurucu, üniversite yerleşkesinde bildiri dağıtmasının idare tarafından yasaklanmasının ve bu yasağa dayanarak hakkında idari yaptırım uygulanmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Ayrıca başvurucu yaptırım kararının özerk yapıya sahip bir kurum içinde yetkili olmayan polis memurlarınca verilmiş olması nedeniyle yetki yönünden de hukuka aykırı olduğunu belirtmiş; benzer bir olayda üniversite içerisinde bildiri dağıtımının ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirildiği ve bu gerekçeyle idari para cezasının kaldırıldığı bir hâkimlik kararını dilekçesine eklemiştir.

7. Sulh ceza hâkimliği, idari para cezasına ilişkin tutanağın aksi ispat edilinceye kadar geçerli resmî belge niteliğinde olduğunu belirterek kolluk görevlilerince düzenlenen tutanağa göre uygulanan idari para cezasının hukuka uygun olduğu gerekçesiyle başvuruyu reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 16/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 18/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına Komisyonca karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, idari para cezasının kaldırılmasına ilişkin itiraz dilekçesinde ileri sürdüğü hususları yineleyerek bildiri dağıtımının Üniversite idaresince sınırlandırılması ve bu karara dayanılarak hakkında yaptırım uygulanması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğinden yakınmıştır.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) başvurunun kabul edilebilirlik koşullarını taşıyıp taşımadığının değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bakanlık, ifade özgürlüğünün sınırsız ve mutlak bir hak niteliği taşımadığını, Anayasa ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri uyarınca meşru amaçlarla sınırlanabileceğini ifade etmiştir. Bakanlık, somut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğüne bir müdahalenin bulunup bulunmadığı, müdahale varsa bunun demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuruda ileri sürdüğü hususları yinelemiştir.

12. Başvurucu hakkında, idarenin yasağına aykırı olarak Üniversite yerleşkesinde izinsiz bildiri dağıttığı gerekçesiyle idari para cezası uygulanması ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale niteliğindedir. Bu nedenle başvuru, Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. İfade özgürlüğüne yapılan müdahalenin dayanağı olan 5326 sayılı Kanun'un 32. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı değerlendirilmiştir. Müdahalenin, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sınırlama sebeplerinden kamu düzeninin korunması amacıyla yapıldığı anlaşılmıştır. Bu belirlemenin ardından, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu yönünden inceleme yapılacaktır.

15. Anayasa Mahkemesi daha önce birçok kararında; barışçıl bir eylem nedeniyle idarece verilen idari para cezasının temel hakka yönelik bir müdahale olduğunu (ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Nursel Tanrıverdi [1. B.], B. No: 2020/26374, 4/7/2022, § 22; Engin Karataş [2. B.], B. No: 2018/3488, 13/9/2022, § 11; sendika hakkı bağlamında bkz. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 48; Bülent Hatun [2. B.], B. No: 2014/3536, 24/5/2018, § 28; Türkan Albayrak [1. B.], B. No: 2019/1628, 28/12/2021, §§ 25, 26; toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bağlamında bkz. Dursun Soydan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2015/2948, 14/11/2018, § 39; Canan Yüce ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/37789, 4/7/2022, § 24) ve cezanın ifade özgürlüğünü kullanan kişilerde caydırıcı etki doğurabileceğini kabul etmiştir (İlyas Bulcay [2. B.], B. No: 2020/24527, 9/2/2023, § 39; farklı bağlamda benzer değerlendirme için bkz. Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri [GK], B. No: 2016/5903, 10/3/2022, § 106). Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, somut olayda olduğu gibi temel hak ve özgürlüğe yönelik bir müdahalenin varlığı hâlinde, eylemin kamu düzenini bozup bozmadığını, bozulma tehlikesi taşıyıp taşımadığını veya böyle bir tehlikenin ortaya çıkıp çıkmadığını incelemiştir (Mahmut Konuk (2) [2. B.], B. No: 2021/21730, 15/11/2023, §§ 42-48; Engin Karataş [2. B.], B. No: 2018/3488, 13/9/2022, §§ 16-19; farklı bağlamda benzer değerlendirmeler için bkz. Halil Cihan Özbilen ve diğerleri [2. B.], B. No: 2020/5038, 16/3/2023, § 39-49; Songül Eriş ve Bedriye Kuş [2. B.], B. No: 2020/38552, 30/3/2022, § 49; Rıza Gökçen Erus ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/17391, 19/4/2018, § 63).

16. Somut olayda bir siyasi partinin gençlik örgütüne üye olan başvurucu hakkında, idarenin yasaklama kararına aykırı olarak izin almaksızın bildiri dağıttığı gerekçesiyle idari yaptırım uygulanmıştır. Anayasa'nın 26. maddesi, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek araçları "söz, yazı, resim veya başka yollar" şeklinde belirlemiş ve "başka yollar" ifadesiyle her türlü ifade aracını anayasal koruma altına almıştır (Emin Aydın [1. B.], B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 43). Başvuruya konu eylemin belirli ifadeler içeren bildiri dağıtımı olduğu ve Anayasa'nın 26. maddesinin yalnızca ifade edilen düşünce ve bilgilerin içeriğini değil, bunların ifade edilme biçimlerini de koruma altına aldığı gözönünde bulundurulmalıdır (Mahmut Konuk (2), § 38).

17. İdari para cezasına konu bildirinin, cemaat ve tarikat bağlantılı olduğu iddia edilen iki yurtta meydana gelen öğrenci ölümlerine ve bu ölümlerin anılan yurtlardaki olumsuz koşullardan kaynaklandığına ilişkin haber ve görüntülerin ardından, kamuoyunda güncel bir tartışmanın yaşandığı dönemde dağıtıldığı anlaşılmaktadır. Bildirinin, yaşanan bu olaylara

dikkat çekmeye, yetkili makamların harekete geçirmeye ve kamu makamlarınca tüm öğrencilere ücretsiz barınma olanağı sağlanmaya yönelik toplumsal bir mücadele çağrısı niteliğinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla başvurucunun, kamu yararına ilişkin güncel bir mesele hakkında eleştiri ve taleplerini yetkili mercilere ulaştırma amacı taşıyan anılan eyleminin, demokratik bir toplumda hoşgörüyle karşılanması gerekir.

18. Nitekim gerçeğin ancak düşüncelerin serbestçe ifade edilebildiği ve tartışılabildiği bir ortamda ortaya çıkabileceğini gözeten Anayasa Mahkemesi, kararlarında devlet yetkililerini veya toplumun bir bölümünü rahatsız eden düşüncelerin demokratik bir toplum için şart olan çoğulculuk, hoşgörü ve açık fikirliliğin gereklerinden olduğunu birçok kez teyit etmiş; siyasal ve kamusal meseleler olduğunda hakka yönelik müdahalelerin daha dar yorumlanması gerektiğini vurgulamıştır (birçok karar arasından bkz. Fatih Taş [GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, § 94; Hrant Dink Vakfı [2. B.], B. No: 2021/29443, 12/6/2024, § 44).

19. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, yerleşik içtihatlarında salt şekli usule uygun olarak verilmiş bir emre aykırı davranışın varlığının tek başına temel hak ve özgürlüklere müdahale için yeterli olmadığını vurgulamıştır. Anılan içtihatlarda, temel haklara müdahaleyi haklı kılacak gerekçelerin -kamu güvenliğinin, kamu düzeninin veya genel sağlığın bozulduğu ya da bozulma tehlikesinin bulunduğu- meşru bir temele dayanması ve çatışan hak ve özgürlükler arasında adil bir dengenin kurulması gerektiği ifade edilmiş; aksi hâlde, barışçıl bir gösteri veya basın açıklaması nedeniyle kural olarak cezai yaptırım uygulanmaması gerektiği belirtilmiştir (birçok karar arasında bkz. Dilan Ögüz Canan [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017 §§ 51, 53; Songül Eriş ve Bedriye Kuş, §§ 49, 50; İbrahim Bilen ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/23334, 22/2/2022, § 54; Zülküf Yıldız ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/35399, 16/3/2022, § 53; Rıza Gökçen Erus ve diğerleri, §§ 52, 56, 68, 73; İsmail Sarıkabadayı ve diğerleri [2. B.], B. No: 2016/23696, 8/6/2021, § 45; Ali Orak ve İrfan Gül [1. B.], B. No: 2014/10626, 18/4/2018, §§ 62-67). Bu bağlamda, somut olayda dağıtılan bildirinin kamu düzenini bozup bozmadığı ya da böyle bir tehlikenin doğup doğmadığı hususları önem arz etmektedir.

20. Ne var ki somut olaya ilişkin idarenin düzenlediği tutanaklarda ve sulh ceza hâkimliği kararında, başvurucunun dağıttığı bildiri nedeniyle kamu düzeninin bozulduğuna veya bu yönde ciddi bir tehlikenin oluştuğuna yahut eğitim ve diğer kamusal faaliyetlerin aksadığına dair herhangi bir tespit ve değerlendirmeye yer verilmemiştir. Ayrıca kamu makamlarınca, aksine bir durumun varlığına ilişkin somut bir olgu ortaya konulmamış ve herhangi bir gerekçe sunulmamıştır. Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesine sunulan bilgi ve belgeler arasında, bildiride yer alan ifadeler nedeniyle başvurucu hakkında kamu makamlarınca herhangi bir adlî veya idari bir soruşturma başlatıldığına ilişkin bir bulguya da rastlanmamıştır.

21. Dolayısıyla somut olayın koşullarında bildiri dağıtılması nedeniyle başvurucunun idari para cezası ile cezalandırılmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı ilgili ve yeterli gerekçe ile ortaya konulamamıştır (krş. için bkz. Burcu Bardakcı ve Erdem Yinanç [1. B.], B. No: 2016/13475, 11/9/2019, § 47; Zeynep Gülşah Aksoy [2. B.], B. No: 2016/50678, 28/5/2019, § 46; Gürkan Demirtaş [1. B.], B. No: 2016/12475, 28/11/2019, § 37).

22. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B], B. No: 2016/12506, 7/11/2019,§§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adana 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (2022/1038 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AL NOUR İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2022/47497 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/47497

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AL NOUR İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/47497)

Karar Tarihi: 18/11/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 20/2/2026 - 33174

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Al Nour İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Şükran TEZEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurucu, 1/4/2022 tarihinde bireysel başvurularda bulunmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvurucu Şirket, ihracat yapmakta olan bir vergi mükellefidir. İstanbul Cumhuriyet

Başsavcılığı başvurucu Şirket hakkında;

i. 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un 3. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince başvurucu Şirketin fiilî ihraç tarihi 8/10/2019 olan 193...839 sayılı gümrük beyannamesi kapsamındaki 393.749 TL tutarındaki ihracat bedelinin tamamını süresinde yurda getirmediğinden bahisle 27/10/2021 tarihinde 19.687 TL tutarında idari para cezası düzenlemiştir.

ii. 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince başvurucu Şirketin fiilî ihraç tarihi 14/10/2019 olan 193...048 sayılı gümrük beyannamesi kapsamında 189.650 TL tutarındaki ihracat bedelinin tamamını süresinde yurda getirmediğinden bahisle 5/11/2021 tarihinde 9.482 TL tutarında idari para cezası düzenlemiştir.

6. İdari para cezalarının gerekçesinde 7/8/1989 tarihli ve 89/14391 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 2018-32/48 No.lu Tebliğ'in (Tebliğ) 8. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında başvurucuya 12/4/2021 tarihli yazıyla ihracat hesaplarının kapatılmasını teminen doksan gün süreli ihtarname gönderildiği ancak kabahat tarihleri itibarıyla söz konusu hesapları kapatmadığı ve ihracat bedelinin tamamını yurda getirmediği ifade edilerek başvurucu Şirket hakkında alacakları süresi içinde yurda getirmemek kabahati nedeniyle takdiren yurda getirmesi gereken paranın %5 oranında idari para cezası uygulandığı belirtilmiştir.

7. Başvurucu Şirket, idari para cezalarına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde diğer nedenlerle birlikte ihracat bedellerinin süresinde yurda getirdiğini, yurda getirdiği ihracat bedellerine dair ilgili aracı banka tarafından düzenlenmesi gereken ihracat bedeli kabul veya döviz alım belgelerinin düzenlenmediğini, aracı bankanın ihracat bedellerinin getirilmediğinden bahisle ihbarda bulunduğunu, bu nedenle ihracat hesaplarının kapatılmasını teminen düzenlenen doksan gün süreli ihtarnamenin hatalı olarak düzenlenmesine sebebiyet verildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, belirtilen nedenlerle alacakları süresi içinde yurda getirmeme kabahati nedeniyle aleyhine idari para cezası düzenlenmesinin hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle idari para cezalarının iptal edilmesini talep etmiştir.

8. İstanbul 9. Sulh Ceza Hâkimliğince her iki itiraz başvurusu için ayrı ayrı alınan bilirkişi raporlarından ihracat hesaplarının kapatılmasına ve terkine ilişkin ilgili mevzuata yer verildiği, ardından başvurucu Şirketin ihracat bedellerini yasal süresi içinde yurda getirmediği, Şirketin usul ve esaslara muhalefet ettiği kanaatine varıldığı görülmüştür. Raporlarda başvurucunun ihracatlarını gerçekleştirdiği ülkenin ihracat bedelinin yurda getirilmesine istisna tanınan ülkelerden olup olmadığı yönünde değerlendirme yapıldığına ilişkin herhangi bir tespite rastlanmamıştır.

9. Başvurucu Şirket, bilirkişi raporlarının eksik ve hatalı olduğundan bahisle raporlara itiraz etmiştir.

10. İstanbul 9. Sulh Ceza Hâkimliği 2/2/2022 ve 14/2/2022 tarihli kararlarında itirazın reddine karar vermiştir. Kararların gerekçesinde; başvurucunun bilirkişi raporuna itiraz ettiği ancak herhangi bir ek delil sunmadığı, dosyalardaki ihbar ve belgelerle bilirkişi raporları incelendiğinde verilen idari yaptırım kararlarının usul ve kanuna uygun olduğu, başvurucunun idari yaptırım kararlarının aksini ispat edemediği ve itiraz dilekçelerinde belirttiği hususların verilen kararların iptali için yeterli ve geçerli hukuki sebepler içermediği kanaatine vardığını belirtmiştir.

11. Başvurucu, vekili aracılığıyla kararlara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçelerinde yukarıda belirtilen diğer itiraz nedenleriyle birlikte gümrük beyannamelerinden anlaşıldığı üzere ihracatın Filistin'e gerçekleştirildiğini, bu ülkenin ihracat bedelinin yurda getirilmesine istisna tanındığını, dolayısıyla düzenlenen başvuru konusu idari yaptırım kararlarının hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca benzer nitelikte bir başka ihracatına ilişkin görülen itiraz dosyasında alınan bilirkişi raporunda Filistin'in istisna kapsamında kalan ülkelerden olduğu yönünde lehlerine görüş beyan edildiğini ifade etmiştir.

12. İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliği, verilen kararlarda usul ve kanuna aykırı bir yön bulunmadığı gerekçesiyle itirazın reddine hükmetmiştir.

13. Başvurular süresinde yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

14. 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının ilgili bentleri şöyledir:

"Bu Kanunda geçen;

...

16. "Gümrük beyanı" deyimi. belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması talebinde bulunulmasını;

...

ifade eder."

15. 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Cumhurbaşkanının bu Kanun hükümlerine göre yapmış bulunduğu genel ve düzenleyici işlemlerdeki yükümlülüklere aykırı hareket eden kişi, üçbin Türk Lirasından yirmibeşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır.

...

Her türlü mal, kıymet, hizmet ve sermaye ithal ve ihraç edenler veya bu işlere aracılık edenlerden bu işlemlerinden doğan alacaklarını 1 inci maddeye göre alınan kararlardaki hükümlere göre ve bu kararlarda tayin edilen süreler içinde yurda getirmeyenler, yurda getirmekle yükümlü oldukları kıymetlerin rayiç bedelinin yüzde beşi kadar idarî para cezasıyla cezalandırılırlar. İdarî para cezasına ilişkin karar kesinleşinceye kadar alacaklarını yurda getirenlere, birinci fıkra hükmüne göre idarî para cezası verilir. Ancak, verilecek idarî para cezası yurda getirilmesi gereken paranın yüzde ikibuçuğundan fazla olamaz."

16. 1567 sayılı Kanun'un 7/5/1985 tarihli ve 3196 sayılı 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve Kanuna Bir Ek Madde İlavesine Dair Kanun ile değişik ek 5. maddesinde yer alan hükmü şöyledir:

"Bu Kanunun 1 inci maddesine göre Cumhurbaşkanınca alınan kararlarda lehe değişiklik yapılması veya bu kararların yürürlükten kaldırılması hallerinde; değiştirilen veya kaldırılan kararlara aykırı davranışta bulunmuş olanlar hakkında, failin lehine olan kararlar ve kanun hükümleri tatbik ve infaz olunur."

17. 7/8/1989 tarihli ve 89/14391 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı

Karar'ın (32 sayılı karar) 28/1/2008 tarihli ve 2008/13186 sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar ile değişik 8. maddesi şöyledir:

"İhracat bedellerinin tasarrufu serbesttir. Bakanlık ihtiyaç duyulması halinde ihracat bedellerinin yurda getirilmesine ilişkin düzenleme yapmaya yetkilidir."

18. 32 sayılı kararın geçici 1. maddesinde yer alan hüküm şöyledir:

"Yürürlükten kaldırılan kararlar hükümlerine göre başlamış olan işlemler, ilgili karar hükümlerine tabidir. Ancak aksine bir hüküm olmadıkça, bu Karar'ın ilgililer lehine olan hükümleri uygulanır.

Bu Karar'ın yürürlüğe girmesinden önce 1567 sayılı Kanun'a göre yayımlanan Karar ve tebliğlere aykırı olup da bu Karar'a aykırı olmayan fiillerden dolayı başlamış bulunan her türlü takibat durdurulur ve geri alınır.

Yürürlükten kaldırılan mevzuatla ilgili olarak ortaya çıkabilecek sorunlar Bakanlık'ça çözümlenir."

19. T.C. Merkez Bankasının İhracat Genelgesi'nin (Genelge) "Tanımlar ve kısaltmalar" başlıklı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısımları şöyledir

"...

c) Aracı Banka: GB'nin 28 inci hanesinde kayıtlı banka veya ihracatçı tarafından ihracat hesabının kapatılması işlemlerini gerçekleştirmek üzere GB'nin bir örneği/GB bilgileri ibraz edilerek anlaşma sağlanan bankayı,

...

e) Fiili İhraç Tarihi: Eşyaya ilişkin ihracat beyannamesinin kapanma tarihini,

f) GB: Gümrük Beyannamesini,

g) İBKB: 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in ekinde yer alan İhracat Bedeli Kabul Belgesini

...

ifade eder."

20. Genelge'nin "İhracat bedellerinin yurda getirilmesi" başlıklı 4. maddesinin (1) ve Hazine ve Maliye Bakanlığının 21/10/2021 tarihli ve 650957 sayılı yazısı ile değişik (6) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girdiği tarihten itibaren fiili ihracatı gerçekleştirilen işlemlere ilişkin ihracat bedellerinin yurda getirilme süresi fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçemez. 180 gün azami süre olup bedellerin ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin yurda getirilmesi esastır.

...

(6) Ek:2'de yer alan ülkelere yapılan ihracat işlemleriyle ilgili olarak 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 3 üncü maddesinin birinci fıkrası uygulanmaz."

21. Genelge'nin "İhracat Bedelinin Yurda Getirilmesinde İstisna Tanınan Ülkeler" başlıklı "Ek: 2" şeklindeki listesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

9- Filistin

..."

22. Genelge'nin "İhracat hesabının kapatılması" kenar başlıklı 23. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

" ... ihracat bedeli dövizlerin (avans dahil) fiili ihraç tarihinden itibaren 180 gün içinde yurda getirilmesi ve İBKB düzenlenmesi halinde ihracat hesabı aracı banka nezdinde kapatılır."

23. Genelge'nin "Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerine bildirim" başlıklı 29. maddesinin (1), (3) ve (4) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) İhracat hesabının, ek süreler de dâhil olmak üzere, süresi içerisinde kapatılamaması halinde açık hesap tutarı aracı bankaca 5 iş günü içinde Ek:1'deki forma uygun olarak ilgili Vergi Dairesi Başkanlığı veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne ihbar edilir. Söz konusu formun açıklama kısmına ilgili ihracat bedelinin ne kadarının İBKB'ye bağlandığı ayrıntılı olarak yazılır.

...

3) Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince ihracat hesabının kapatılması için ilgililere ihbardan itibaren 10 iş günü içinde 90 gün süreli ihtarname gönderilir. İhracatçılarca bu ihtar süresi içinde ihracat hesabının kapatılması veya mücbir sebep halinin ya da haklı durumun ilgili Vergi Dairesi Başkanlığı veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne belgelenmesi gerekir.

(4) Bu Genelgenin 28 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki işlemlerden 90 günlük ihtarname süresi ve ek süreler sonunda kapatılmayanlar için Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince Cumhuriyet Savcılıklarına 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun uyarınca yasal işlem başlatılmasını teminen bildirimde bulunulur ve Bakanlığa ihbara ilişkin bilgi verilir."

24. Tebliğ'in "İhracat bedellerinin yurda getirilmesi" başlıklı 31/12/2019 tarihli ve 30995 mükerrer sayılı Resmî Gazete ile değişik 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Türkiye'de yerleşik kişiler tarafından gerçekleştirilen ihracat işlemlerine ilişkin bedeller, ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin ihracata aracılık eden bankaya transfer edilir veya getirilir. Bedellerin yurda getirilme süresi fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçemez."

25. Tebliğ'in "İhracat işlemlerinde sorumluluk" başlıklı, 31/12/2019 tarihli ve 30995 mükerrer sayılı Resmî Gazete ile değişik 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) İhraç edilen malların bedelinin süresinde yurda getirilmesinden ve ihracat hesabının süresinde kapatılmasından ihracatçılar sorumludur.

...

(3) İhracata aracılık eden bankalar ihracat bedellerinin yurda getirilmesini izlemekle yükümlüdür."

26. Tebliğ'in "Hesap kapatma, ihbar ve ek süre" başlıklı 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Ticari amaçla mal ihracında, bedelleri yurda getirilme süresi içinde gelen ihracat ile ilgili hesaplar aracı bankalarca kapatılır.

(2) Bankalarca söz konusu bedellerin yurda getirildiğine dair EK-1'de yer alan İhracat Bedeli Kabul Belgesi düzenlenir.

(3) Süresi içinde kapatılmayan ihracat hesapları aracı bankalarca 5 iş günü içinde muamelenin safhalarını belirtecek şekilde yazılı olarak ilgili Vergi Dairesi Başkanlığına veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne ihbar edilir.

(4) İlgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce, ihbarı müteakip 10 iş günü içinde ilgililere hesapların kapatılmasını teminen 90 gün süreli ihtarname gönderilir. Bu süre içinde hesapların kapatılması veya 9 uncu maddede belirtilen mücbir sebep hallerinin ya da haklı durumun belgelenmesi gereklidir."

27. Tebliğ'in "Terkin" başlıklı 10. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Her bir gümrük beyannamesi itibarıyla;

a) 100.000 ABD doları veya eşitini aşmamak üzere, mücbir sebeplerin varlığı dikkate alınmaksızın beyanname veya formda yer alan bedelin %10'una kadar noksanlığı olan (sigorta bedellerinden kaynaklanan noksanlıklar dahil) ihracat hesapları doğrudan bankalarca ödeme şekline bakılmaksızın,

b) 200.000 ABD doları veya eşitini aşmamak üzere, bu Tebliğin 9 uncu maddesinde belirtilen mücbir sebep halleri göz önünde bulundurulmak suretiyle beyanname veya formda yer alan bedelin % 10'una kadar açık hesaplar ilgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce,

terkin edilmek suretiyle kapatılır."

B. Yargıtay Kararları

28. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 3/2/2025 tarihli ve E.2024/5321, K.2025/1325 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Somut olayda, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının ... idari yaptırım kararıyla, Gelir İdaresi Başkanlığı, Adana Vergi Dairesi Başkanlığı ve Yüreğir Vergi Dairesi Müdürlüğünün ... sayılı kabahat yazısı gereğince, [Y.K.B.] A.Ş ve [D. A.Ş.]nin muhtelif tarihlerde yazmış olduğu yazıları ile Vergi Dairesine yaptıkları bildirimde kabahatli şirketin değişik tarihlerde gümrük çıkış beyannameleri verdiği ve bu kapsamda ihracatlara ilişkin bedellerin fiili ihraç tarihlerinden itibaren yasal 180 günlük tahsil süresi içerisinde yurda getirilmemesi sebebiyle 121.371.117,00 Türk lirası tutarlı bedellerin ihracat hesabının kapatılmasını teminen 90 günlük sürede yurda getirilmediğinden ve getirildiğine dair belge sunulmadığından bahisle 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 3. fıkrası uyarınca kabahat tarihindeki döviz satış kuruna denk gelen 121.371.117,00 Türk lirası ihracat bedelinin gümrük beyannamesine esas alınarak %5'i olan 6.068.555,00 Türk lirası idarî para cezası uygulanmasına ve idari para cezasına yönelik başvuru ile itirazın reddine karar verilmiş ise de;

Kabahatli vekilinin 20/04/2023 tarihli idari yaptırım kararına karşı yaptığı itiraz dilekçesinde, kabahate konu gümrük beyannamelerin 180/90 günlük yasal süreler içerisinde kapatıldığına dair [Y.K.B.] A.Ş'ne ait dekont ve ihracat bedeli kabul belgelerini incelemeye konu dosyaya sunduklarını iddia etmesi karşısında;

Dosya kapsamına göre,

1-Başvuru üzerine kurum ve kuruluşlardan kabahatli vekilince başvurusunda bahsettiği ve dilekçe ekinde sunulan dekontlar ile hesap ekstresi aslı ve gümrük beyannamesi asıllarının temin edilmeden karar verildiği gibi, benzer bir olayla ilgili Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 08/11/2022 tarihli ve 2022/9909 esas, 2022/15815 karar sayılı ilâmında da belirtildiği üzere, bahse konu dekont ve banka ekstresinde söz konusu bedellerin idari yaptırıma konu ihracat beyannamesine konu bedeller olup olmadığı ve ilgili beyanname işlemlerinin süresinde tamamlanarak kapatılıp kapatılmadığı hususlarının ilgili kurumlardan sorularak tespit edilip gerekirse bu hususta bilirkişi incelemesi yaptırılıp, sonucuna göre kabahatlinin hukuki durumunun tayin ve takdir edilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde karar verilmesinde,

2-Dosya arasında bulunan Gümrük Beyannameleri kapsamında ihracat bedeli kabul belgelerinin ilgili bankaca düzenlediği, buna göre yurda getirilmesi gereken bedelin fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günlük yasal süre içerisinde ya da vergi dairesince yapılan 90 günlük ihtarname süresi içerisinde getirilip getirtilmediğinin tespiti bakımından alanında uzman bilirkişilerce rapor tanzim edilmesi sonrasında, sonucuna göre kabahatli hakkında yurda getirilmesi gereken tutardan daha az bir tutarın getirilmesi halinde, hesaplanacak tutarın terkin sınırları içerisinde de kalmış olabileceği ve buna göre hesaplanacak tutar üzerindeki miktar yönünden itirazın kısmen kabulüne de karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde karar verilmesinde,

Kabule göre de;

Dosyaya sunulan ihracat bedeli kabul belgeleri incelendiğinde, bir kısım ihracatlara ilişkin yurda getirilmesi gereken bedelin tamamı, bir kısmının da kısmi olarak yurda getirildiği anlaşılmakla, ihracat bedellerine karşın kabahatli hakkında 1567 sayılı Kanun'un 3/3. maddesi uyarınca idari yaptırım kararı uygulanamayacağı, ancak kabahatli ihracatçı tarafından vergi dairesince verilen 90 günlük ihtarname süresine rağmen ilgili evrakın süresinde ibraz edilmediği tespiti halinde, kabahatli hakkında anılan Kanun'un 3/3. maddesi yerine 3/1. maddesi uyarınca idari yaptırım kararı düzenlenmesi gerektiği gözetilmeden, itirazın bu yönden kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesinde, isabet görülmemiştir.” şeklindeki gerekçeye dayandığı anlaşılmıştır.

...

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ihbarnamesindeki talepler yerinde görüldüğünden istemin kabulüne karar vermek gerekmiştir."

29. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 27/3/2024 tarihli ve E.2023/15664, K.2024/3500 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ... kanun yararına bozma isteminin; ... 'Dosya kapsamına göre, kabahatli vekili tarafından dosyaya sunulan ... Bankası A.Ş.'nin 21/06/2022 tarihli ve ... sayılı ihracat bedeli kabul belgesine göre 06/05/2020 tarihinde 100.000,00 Türk lirası, 21/06/2022 tarihli ve ... sayılı ihracat bedeli kabul belgesine göre 08/05/2020 tarihinde 50.000,00 Türk lirası, 22/06/2022 tarihli ve ... sayılı ihracat bedeli kabul belgesine göre 12/05/2020 tarihinde 80.000,00 Türk lirası ve 22/06/2022 tarihli ve ... sayılı ihracat bedeli kabul belgesine göre 15/05/2020 tarihinde 37.757,43 Türk lirası olmak üzere toplam 4 adet banka dekontu sunularak ihracat bedellerinin yurda getirildiğinin iddia edilmesi karşısında, bankadan kayıtların getirilmesi ve söz konusu bedellerin yaptırıma konu ihracat beyannamesine ilişkin bedeller olup olmadığı tespit edilip, sonucuna göre kabahatlinin

hukuki durumunun tayin ve takdir edilmesi gerektiği gözetilmeksizin, yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiştir.' yönündeki gerekçeye dayandığı anlaşılmıştır.

...

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ihbarnamesindeki talep yerinde görüldüğünden istemin kabulüne karar vermek gerekmiştir." (Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 4/6/2024 tarihli ve E.2022/16369, K.2024/5995; 8/11/2022 tarihli ve E.2022/9909, K.2022/15815 sayılı kararları da aynı yöndedir.)

V. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Anayasa Mahkemesinin 18/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

31. Başvurucu; gümrük beyannameleri kapsamındaki ihracat bedelinin tamamını süresinde yurda getirdiğini, başvuru formu ekinde sunulan ve K.T.K.B. A.Ş. Yusufpaşa Şubesinden ihracat bedeli kabul belgeleri düzenlenmesini talep ettiği 17/12/2020 tarihli dilekçenin içeriğinin sonucunun incelenerek karar verilmesi gerektiğini, ihracat hesaplarının ihracat bedeli kabul belgesi veya döviz alım belgesi düzenlenerek aracı bankalarca kapatılması gerekirken hatalı işlem silsilesi izlenerek doksan gün süreli ihtarnamenin düzenlenmesine sebebiyet verildiğini ve haksız olarak idari yaptırım kararı alındığını iddia etmiştir. Ayrıca gümrük beyannamelerinden anlaşıldığı üzere ihracatın Filistin'e gerçekleştirildiğini, ihracatın gerçekleştirildiği ülkenin ihracat bedelinin yurda getirilmesine istisna tanındığını dolayısıyla bu açıdan da düzenlenen başvuru konusu idari yaptırım kararlarının hukuka aykırı olduğunu belirtmiş; yakın tarihte benzer nitelikte Filistin'e bir başka ihracatına ilişkin görülen itiraz dosyasında lehlerine sunulan bilirkişi raporunu ve Sulh Ceza Hâkimliği kararını başvuru formuna eklemiştir.

32. Başvurucu Şirket; itirazlarının haksız olarak reddedildiğini, Hâkimlik kararlarında ileri sürdüğü iddiaların değerlendirilmediğini ifade etmiş ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucu Şirketin ileri sürdüğü ihlal iddiaları hakkında yapılacak incelemede belirtilen mevzuat hükümleriyle somut olayın kendine özgü şartları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiş; Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü yazısına yer verilmiştir. Bu belgede mevzuat hükümleri uyarınca, ihracat bedellerinin fiilî ihraç tarihinden itibaren 180 gün içinde yurda getirilmesi gerektiği, Genelge'de 21/10/2021 tarihinde yapılan değişiklik ile 4. maddenin (6) numaralı fıkrasına istisna hükmü eklendiği, Filistin'in Genelge'ye ekli listede sayılan ülkeler arasında yer alarak ihracat bedellerinin yurda getirilmesinde istisna tanınan ülkeler arasına alındığı belirtildiği ifade edilmiştir. Ayrıca aynı maddenin (9) numaralı fıkrasında 6/9/2022 ve 24/6/2024 tarihlerinde düzenleme yapıldığı ve sonuç olarak gümrük beyannamesinin “Gideceği Ülke” başlıklı 17. hanesinde belirtilen ülkeye bakılmaksızın fiilî ihracatın Filistin’e yapıldığı, dolayısıyla gümrük beyannamesinin 8. hanesinde alıcı adresinin “Filistin” olarak belirtildiği ihracat işlemlerinde bu hususun satış sözleşmesi, kesin veya proforma fatura, gümrük beyannamesi örneği ya da gümrük beyannamesi bilgileri ve banka hesap özeti gibi belgelerle tevsik edilmesi şartıyla bahse konu ihracatın Filistin’e yapılmış sayılacağının düzenlendiği beyan edilmiştir. Bu itibarla söz konusu gümrük beyannamelerine ilişkin olarak ihracatın fiilen tam istisna kapsamında olan

Filistin'e yapılıp yapılmadığının tespiti sonrası bedel getirme süre sonunun Genelge'de yapılan değişiklikler ve değişiklik tarihleri dikkate alınarak değerlendirilmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir. Ayrıca talep edilmesine rağmen gümrük beyannamelerinde kayıtlı aracı banka tarafından ihracat bedeli kabul belgeleri düzenlenmediği belirtilmekle birlikte bankanın ihracat bedeli kabul belgesi düzenlememe nedenine ilişkin bilgi ve belge olmadığından konuya ilişkin değerlendirme yapılamadığı bildirilmiştir.

34. Başvurucu, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanında ihracatın gerçekleştirildiği ülkenin ihracat bedelinin yurda getirilmesine istisna tanındığına yönelik bireysel başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

B. Değerlendirme

35. 2022/47525 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının kişi yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2022/47497 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

36. Anayasa’nın 36. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

37. Başvuru, karar sonucunu etkileyecek esaslı iddiaların gerekçeli kararda karşılanmamasına ilişkin olduğundan başvurucunun iddiasının gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

38. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

39. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

40. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet

Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

41. İhracata ilişkin mevzuat hükümlerinin incelenmesinden ihracat gümrük işlemlerinin, ihracata ilişkin bilgilerin gümrük idaresine gümrük beyanıyla bildirilmesi gerektiği, gümrük müdürlüğü ihraç edilecek mallar için verilen gümrük beyanı ile ilgili kontrollerini tamamladığında malın yurt dışına çıkmasına izin verildiği, fiilî ihracatın gerçekleşmesi yani ihraç eşyasının yüklü olduğu taşıtla birlikte Türkiye gümrük bölgesini terk etmesi akabinde ihracat bedellerini yurda getirme süresi ve sorumluluğunun başladığı anlaşılmaktadır. Ticari amaçla mal ihracında, süresi içinde ihracat bedellerinin yurda getirilmesi hâlinde ihracat hesapları aracı bankalarca kapatılacak, bankalarca söz konusu bedellerin yurda getirildiğine dair ihracat bedeli kabul belgesi düzenlenecektir. İhracat bedeli kabul belgesi, İhracat Genelgesi kapsamında ihracat bedellerinin ülkeye girdiğini kanıtlamak için düzenlenmektedir. Bankaların uygulamasının incelenmesi neticesinde ihracatçıların ihracat bedellerini yurda getirmeleri akabinde ihracat bedeli kabul belgesi düzenlenmesini talep edebilecekleri gibi internet bankacılığı menülerini kullanarak ilgili şubeye başvurmadan ihracat bedeli kabul belgesi düzenlenmesini temin edebilecektir (Alraky Zeytinyağı ve Zeytincilik Gıda İthalat İhracat Uluslararası Nakliyat Hayvancılık Tarım Taahhüt Orman Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2022/8951, 14/10/2025, § 29).

42. Süresi içinde kapatılmayan ihracat hesapları hakkında aracı bankalarca yapılan ihbar üzerine Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince ihracatçı ilgililere hesapların kapatılmasını teminen doksan gün süreli ihtarname gönderilecektir. Doksan günlük ihtarname süresi sonunda kapatılmayan hesaplar için Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince Cumhuriyet Savcılıklarına 1567 sayılı Kanun uyarınca yasal işlem başlatılmasını teminen bildirimde bulunacağı hüküm altına alınmıştır (Alraky Zeytinyağı ve Zeytincilik Gıda İthalat İhracat Uluslararası Nakliyat Hayvancılık Tarım Taahhüt Orman Sanayi ve Ticaret Ltd.Şti., § 30).

43. Somut olayda başvurucu Şirket hakkında ihracat bedellerinin tamamını süresinde yurda getirmediği gerekçesiyle 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince idari para cezaları düzenlenmiştir. Başvurucu Şirket bu idari para cezalarına yönelik itiraz aşamasında ihracat bedelini süresinde yurda getirdiğini, başvuru formuna eklediğini, ihracat bedeli kabul belgeleri düzenlenmesi talebini konu alan dilekçenin ve sonucunun araştırılarak karar verilmesi gerektiğini, kaldı ki ihracatları gerçekleştirdiği ülkenin Filistin olduğunu ve mevzuatta yapılan değişiklik ile Filistin'in ihracat bedelinin yurda getirilmesine istisna tanındığını, bu hususlarda Hâkimlik kararlarında değerlendirme yapılmadığını ileri sürmüştür. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından Bakanlık aracılığıyla sunulan yazıda, Genelge'nin 4. maddesinde 21/10/2021, 6/9/2022 ve 24/6/2024 tarihlerinde değişiklikler yapıldığı, yapılan değişiklikler ve değişiklik tarihleri dikkate alınarak değerlendirme yapılmasının uygun olacağı belirtilmiştir. Buna göre başvurucu Şirket tarafından gerçekleştirilen her iki ihracat bedelinin yurda getirilip getirilmediği, ihracat bedelinin yurda getirilmesine tanınan istisna kapsamından başvurucunun yararlanıp yararlanamayacağı konusunda uyuşmazlık bulunmakta; bu uyuşmazlık doksan gün süreli ihtarnamenin hukuki sebebinin varlığı konusunda da ihtilaf yaratmaktadır.

44. Başvuru konusu olayda ihracat bedellerinin yurda getirildiği iddiası hakkında ilgili banka şubelerinden sorularak sonucuna göre karar verilmesi, yurda getirilmesi gereken bedelin fiilî ihraç tarihinden itibaren 180 günlük yasal süre içinde ya da vergi dairesince yapılan 90 günlük ihtarname süresi içinde getirilip getirilmediğinin tespiti bakımından alanında uzman bilirkişilerce rapor tanzim edilmesi, yurda getirilmesi gereken tutardan

daha az bir tutarın getirilmesi hâlinde hesaplanacak tutarın terkin sınırları içinde kalıp kalmadığı tespit edilmesi gerekirken (bkz. §§ 28, 29) başvurucunun iddiası hakkında Hâkimlik tarafından gerekçeli kararlarda bir değerlendirme yapılmamıştır.

45. İhraç edilen malların bedelini süresinde yurda getirdiğini ve ihracat hesabının süresinde kapatılmasına ilişkin sorumluluğu kapsamında 17/12/2020 tarihli dilekçeyle ilgili banka şubesinden ihracat hesabının kapatılmasını talep ettiğini iddia eden başvurucu yönünden fiilî ihracatlarına, ihracat bedelleri yurda getirmesine ve ihracat hesaplarının kapatılması talebine ilişkin tarihler dikkate alınarak 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesi kapsamındaki kabahatin oluşup oluşmayacağının, kabahatin oluştuğuna kanaat getirilirse eylemin maddenin hangi fıkrasındaki kabahate karşılık geleceğinin açıkça değerlendirilmesi gerekir (bkz. § 28).

46. Zira ihracatçı yönünden Tebliğ'in 6. maddesinde belirtilen yükümlülükler kapsamında ihraç edilen malların bedelinin süresinde yurda getirilmesinin ayrı bir sorumluluk, ihracat hesabının süresinde kapatılmasını temin etmenin ise ayrı bir sorumluluk olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca başvurucu Şirketin fiilî ihraç tarihleri 8/10/2019, 14/10/2019 olan ve 27/10/2021 ve 5/11/2021 tarihli idari para cezalarına, devamında yargılama süreçlerine konu olan ihracatlarının istisna hükümlerinden faydalanıp faydalanamayacağı konusunda inceleme yapılmamıştır. Buna göre başvurucunun savunmalarında ileri sürdüğü ve sonuca etkili olabilecek temel iddialar ayrı ve açık olarak tartışılmamış, başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir.

47. Buna ek olarak başvurucu Şirketin benzer nitelikte bir başka ihracatına ilişkin görülen itiraz dosyasında ihracatın yapıldığı ülke olan Filistin'in istisna kapsamında kaldığından bahisle lehlerine bilirkişi raporu sunulduğu ve başvurucunun itirazının Sulh Ceza Hâkimliği kararı ile kabul edildiği belirtilmiş ise de başvurucu Şirketin bu iddiaları hakkında da Hâkimlik tarafından bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır. Mahkemelerin aynı maddi veya hukuki olguyla ilgili olarak başka bir yargı merciinin vardığından farklı bir sonuca ulaşması hâlinde bunun dayanaklarını gerekçeli kararında göstermesi beklenir. Yargı merciinin bu gibi durumlarda gerekçe gösterme yükümlülüğü, hukuk devleti ilkesinin zedelenmemesi ve kişilerin hukuka olan güvenlerinin sarsılmaması için hayati önemdedir. Bu bakımdan maddi veya hukuki vakıa ile ilgili olarak başka bir yargı mercii tarafından başvurucu Şirket hakkında lehine karar verildiği iddiası karşısında Hâkimlikçe aynı olgu hakkında farklı bir sonuca ulaşıldığı durumda bunun gerekçesi de belirtilmelidir. (Mehmet Okyar [2. B.], B. No: 2017/38342, 13/2/2020, § 29).

48. Ayrıca başvurucu Şirket, itiraz aşamalarında da belirtilen iddialarını ileri sürmesine rağmen itiraz mercileri başvurucu Şirketin itirazları hususunda hiçbir değerlendirme yapmaksızın soyut ve yetersiz gerekçelerle itirazların reddine karar vermiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- hâkimlikler ve itiraz mercilerinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

49. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

50. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile birlikte maddi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

51. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

52. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

53. Somut başvuruda ihlalin sonuçlarının giderilmesi bakımından yeniden yargılama yapılması yeterli giderim sağlayacağından başvurucunun maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 9. Sulh Ceza Hâkimliğine (D. İş 2021/7047 ve D. İş 2021/7173) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLFEN NİHAL COŞKUN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/54957 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/54957

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLFEN NİHAL COŞKUN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/54957)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Gülfen Nihal COŞKUN 2. Hasan BALCAN 3. Hüseyin BALCAN 4. Nuriye BALCAN

Vekili : Av. Erdal DEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular aleyhine muris muvazaası nedeniyle tapu iptali ve tescil istemiyle 25/10/2017 tarihinde Beykoz 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) dava açılmıştır. Mahkeme 6/12/2017 tarihinde başvurucu Nuriye Balcan adına kayıtlı İstanbul ili Beykoz ilçesi Paşabahçe Mahallesi 217 ada 22 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydına 5.000 TL teminat karşılığında ihtiyati tedbir konulmasına karar vermiştir. Davacı taraf 5.000 TL teminatı 15/12/2017 tarihinde mahkeme veznesine yatırmıştır.

3. Başvurucular ihtiyati tedbir kararına itiraz ederek öncelikle tedbirin kaldırılmasını, aksi takdirde teminatın artırılmasını 20/12/2017 tarihli cevap dilekçesinde talep etmiştir.

4. Başvurucular yargılama devam ederken 10/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Mahkemenin 27/9/2022 tarihinde, başvurucu Nuriye Balcan adına kayıtlı taşınmazın 1/6

hissesinin tapu kaydının iptali ile davacı taraf adına tesciline karar vermesi üzerine başvurucular tarafından yapılan istinaf başvurusu kabul edilerek ilk derece mahkemesi kararı istinaf merciince kaldırılmıştır. Mahkeme, istinaf merciinin belirttiği eksiklikleri giderdikten sonra 12/12/2024 tarihinde aynı şekilde karar vermiştir. Başvurucular karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş olup yargılama devam etmektedir.

6. Mahkeme 6/12/2017 tarihinde ihtiyati tedbir konulmasına dair kararının icrası için Tapu Müdürlüğüne 13/3/2025 tarihinde yazı yazmıştır. Tapu Müdürlüğü 14/3/2025 tarihinde taşınmazın tapu kaydına ihtiyati tedbir şerhini işlemiştir.

7. Birinci Bölüm İkinci Komisyon 31/5/2024 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Nuriye Balcan Yönünden

8. Başvurucu, ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının tanıdığı yetkileri kullanmasının belirsiz olacak şekilde ötelendiğinden yakınmaktadır.

9. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesince açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 32).

11. Somut olayda, teminatın yatırılması karşılığında başvurucu adına kayıtlı taşınmaz üzerine ihtiyati tedbir konulmasına karar verilmiş, bu karar taraflara tebliğ edilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede teminatın 15/12/2017 tarihinde yatırılmasına rağmen tedbir kararının icrası için Tapu Müdürlüğüne gönderilmesi gereken yazı 13/3/2025 tarihinde gönderilmiştir. Bu süre zarfında taşınmazın tapu kaydında başvuruya konu dava nedeniyle üçüncü kişilere devri önleyici ihtiyati tedbir şerhi bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik açık bir müdahalenin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

13. Başvurucular ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla tanınan yetkileri kullanmalarının belirsiz olacak şekilde ötelendiğinden yakınmaktadır.

14. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var

olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaatinin bulunup bulunmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

16. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

17. Meşru beklenti, objektif temelden uzak olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28). Dolayısıyla Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 37).

18. Başvuruya konu somut olayda, taşınmaz başvuruculardan yalnızca Nuriye Balcan adına kayıtlıdır. Dava tarihinden önce veya sonra başvurucular adına taşınmaz üzerinde oluşturulmuş herhangi bir kayıt bulunmadığı gibi başvuru formunda yalnızca taşınmazın maliki olduklarını ifade eden başvuruculaların hak sahipliğine ilişkin herhangi bir açıklamaya da yer vermedikleri görülmektedir. Bu durumda, başvuruculaların taşınmaz yönünden Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamına giren bir ekonomik değeri veya en azından böyle bir değeri elde etme yönünde meşru beklentisinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu Nuriye Balcan yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuruculaların üzerinde BIRAKILMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULGAFAR ARSLAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/60498 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/60498

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULGAFAR ARSLAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/60498)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Remzi ÇELEN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda belirtilen vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma davasında aleyhe yargılama giderine ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2022/60498 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2024/20952 numaralı başvuruda başvurucu, harç ve masraflarını karşılama imkânı olmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

4. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Kübra Yıldız

ve diğerleri ([GK], B. No: 2018/32734, 28/7/2022), Mehmet Komutan ([1. B.], B. No: 2020/10899, 30/4/2024) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili ile kamulaştırmasız el atma davalarında aleyhe hükmedilen yargılama gideri ve vekâlet ücreti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucular aleyhine yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağı bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma davasında aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 2024/20952 numaralı başvurudaki adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma davasında aleyhe hükmedilen yargılama gideri ile vekâlet ücreti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMRE HALİL

B. No: 2022/61575 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/61575

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRE HALİL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/61575)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Emre HALİL

Vekili : Av. Alparslan ŞİMŞEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tam yargı davasının süre aşımı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olay tarihinde Artvin/ Arhavi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde (Okul) öğrenim görmektedir. Başvurucu, Okulun mobilya bölümünde uygulamalı eğitim gördüğü 20/11/2017 tarihinde mobilyacılıkta kullanılan tahtaları tıraşlama işlemine tabi tutarken sağ elinin işaret parmağı ve orta parmağı makinenin içerisinde bulunan jilet tarafından kesilmiştir.

3. Başvurucunun olay üzerine aynı gün kaldırıldığı Artvin Arhavi Devlet Hastanesi (Hastane) Acil Polikliniğinde ilk müdahalesi yapılmış ve yumuşak doku bozukluğu tanısı konulmuştur. Başvurucu, sevk edildiği Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi Farabi Hastanesinde 1/12/2017 tarihinde ameliyat edilmiştir.

4. Başvurucu 26/4/2019 tarihinde Arhavi İlçe Polis Merkezine müracaat ederek olayın yaşanmasında sorumluluğu bulunan Okul yönetimi ve adli rapor düzenlemeyen Hastane personelinden şikâyetçi olmuştur. Şikâyet üzerine başvurucu, Hastaneye sevk edilmiş ve

alınan 26/4/2019 tarihli genel adli muayene raporuna göre başvurucunun sağ el 2. ve 3. parmaktan ameliyat olduğu, tırnak kaybının ve ameliyata bağlı izlerinin olduğu tespiti yapılmıştır.

5. Yine aynı şikâyet kapsamında Karadeniz Teknik Üniversitesi Adli Tıp Kurumundan alınan 20/5/2019 tarihli raporda (Rapor) başvurucunun yaşamını tehlikeye sokan bir durumun olmadığı ancak basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte de olmadığı belirtilmiştir. Raporda ayrıca vücuttaki kemik kırıklarının hayati fonksiyonlara etkisi bakımından olay tarihinde saptanan sağ el 2. parmak orta falanks distalinde oblik açık kırığının ve 3. parmak distal falanks oblik açık kırığının hayati fonksiyonlarını müştereken orta (3) derecede etkileyecek nitelikte olduğu, duyularından veya organlarından herhangi birinin işlevinin sürekli zayıflaması ya da yitirilmesi mahiyetinde olmadığı tespiti de yapılmıştır.

6. Şikâyet üzerine başlatılan soruşturma neticesinde Arhavi Cumhuriyet Başsavcılığının 4/11/2019 tarihli kararıyla kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun okuduğu okuldaki ders esnasında yaralandığı, yaralamaya neden olan okuldaki makinelerin nasıl kullanılması gerektiğine ilişkin eğitimlerin verildiği, gerekli uyarıların yapıldığı, başvurucunun yaralanmasına kendi kusurlu davranışının neden olduğu belirtilmiştir. Kararda ayrıca öğretmenlerin herhangi bir kusurunun olmadığı, hastanede görevli personelin yaşanan durumla ilgili olarak başvurucuya yaralanmasının ne şekilde olduğuna dair gerekli soruları sordukları ancak herhangi bir adli vakıa olduğu yönünde bir şüphelerinin olmaması nedeniyle durumu adli makamlara bildirmedikleri belirtilmiştir.

7. Başvurucu, 19/8/2020 tarihinde uğrandığını ileri sürdüğü maluliyet sebebiyle zararların tazmin edilmesi talebiyle Millî Eğitim Bakanlığına (İdare) başvuruda bulunmuştur. Yapılan başvuru İdare tarafından 21/9/2020 tarihinde reddedilmiştir.

8. Başvurucu, yaşanan kaza neticesinde yaralanmasına bağlı olarak oluştuğu ileri sürülen maluliyet nedeniyle 17/12/2020 tarihinde maddi ve manevi tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde idarenin gerekli tedbirleri almamasından dolayı hizmet kusuru bulunduğunu ileri sürmüş ve olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tarafına tazminat ödenmesine karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

9. Rize İdare Mahkemesi (Mahkeme) 14/1/2022 tarihli kararıyla davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun 20/11/2017 tarihinde okulda iken geçirmiş olduğu kaza neticesinde yaralandığı, zararın veya tedavilerin daha sonraki süreçte devam ettiğine dair bilgi ve belgelerin dosya muhteviyatında mevcut olmadığı, dolayısıyla zararın 20/11/2017 tarihinde gerçekleştiği ve öğrenildiğinin kabulü gerektiği vurgulanmıştır. Mahkeme bu kabulden yola çıkarak başvurucu tarafından kaza tarihi olan 20/11/2017 tarihinden itibaren İdarenin kusuru nedeniyle meydana geldiği belirtilen zararların giderilmesi istemiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 13. maddesi kapsamında bir yıl içinde İdareye başvurulması gerekirken bu tarihten çok sonra 19/08/2020 tarihinde İdareye başvuruda bulunulduğunu belirtmiştir. Mahkeme, sonuç olarak belirtilen süreler geçirildikten çok sonra yapılan başvuru üzerine başvurunun reddi neticesinde açılan davanın süre aşımı nedeniyle esasının incelenemeyeceğinin altını çizmiştir.

10. Bu karara karşı başvurucu, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf talebini inceleyen Samsun Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) başvurucunun istinaf talebinin reddine 17/3/2022 tarihinde kesin olarak karar vermiştir.

11. Başvurucu, nihai hükmü 25/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 24/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; yaralanma nedeniyle kalıcı maluliyetinin oluştuğunu, kesin maluliyete ilişkin sağlık kurulu raporunun alınmadığını, buna göre Danıştay uygulamaları gereği kesin maluliyete ilişkin sağlık kurulu raporunun öğrenildiği tarihin bu sürenin başlangıcı olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu; ayrıca başvuru ve dava tarihi itibarıyla beş yıllık sürenin dolmadığını, Mahkemenin tedavi evraklarını toplayarak müvekkili Adli Tıp Kurumuna sevk etmesi ve kesin maluliyete ilişkin rapor aldırması gerekirken yorumun katı ve şekilci olduğunu, Bölge İdare Mahkemesi kararının gerekçesiz olduğunu ayrıca mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Bakanlığın görüş yazısında İdareden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun iddialarına yönelik olarak yapılacak incelemede değerlendirilmek üzere gönderildiği bildirilmiştir. Başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

16. Mahkemeye erişim hakkı; mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler, kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65). Bu kapsamda mevzuatta öngörülen dava açma süresine ilişkin kuralların hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedenleriyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 38).

17. Vurgulamak gerekir ki dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen yargı mercilerine aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması

gerektiğiyle ilgili yargı mercilerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

18. Başvurucunun açtığı davanın süresinde olmadığı gerekçesiyle Bölge İdare Mahkemesince reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

19. Somut olayda mahkemeye erişim hakkına davanın süre yönünden reddi suretiyle yapılan müdahalenin kanuni dayanağa sahip olduğu ve sınırlamanın meşru amacının bulunduğu (idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre şartı öngörülmesinin en genel ifadeyle idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amaca hizmet ettiği yönünde ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54,55; Fatma Altuner [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48,49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limited Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52) anlaşılmıştır.

20. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.] , B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

21. Hak arama özgürlüğünün bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin idari istikrarın sağlanması amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olduğu söylenebilir. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl üzerinde durulması gereken husus ise müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

22. Somut başvuruya konu yargılama sürecinde Mahkeme; meydana gelen yaralanma ile buna neden olan eylemin yaralanmanın gerçekleştiği 20/11/2017 tarihinde öğrenildiğini, zararın veya tedavilerin daha sonraki süreçte devam ettiğine dair bilgi ve belgelerin dosya muhteviyatında mevcut olmadığını belirlemiştir. Mahkeme, bu tespitten hareket ederek mevzuatta belirtilen süreler aşıldıktan sonra yapılan idari başvurunun reddi üzerine açılan davanın süresinde olmadığı gerekçesine yer vererek davayı reddetmiştir.

23. Anayasa Mahkemesince daha önce benzer nitelikte başvurularda da belirtildiği üzere idari eylem nedeniyle uğranılan zararın tazmini talebiyle açılan tam yargı davasında idarenin tazminle yükümlü tutulabilmesi için ortada idari eylem ve zarar olmalı ayrıca zararla idari eylem arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Söz konusu eylemlerin idariliği ve doğurduğu zarar bazen eylemin yapılmasıyla birlikte ortaya çıkarken bazen de çok sonra değişik araştırma, inceleme ve hatta ceza yargılamaları sonucu ortaya çıkabilmektedir (Şeyma Kayaoğlu [2. B.], B. No: 2014/5491, 5/7/2017, §§ 55,56).

24. İdariliğin veya meydana gelen zararın ya da aralarındaki illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin hak sahibinin henüz dava hakkının doğduğundan haberdar olmadığı ve somut şartlar çerçevesinde haberdar olduğunun kabulünü haklı kılan nedenlerin bulunmadığı bir dönemde işlemeye başlaması dava hakkının varlığını anlamsız kılıp ölçülülük ilkesini zedeleyebilir (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 66). Bu nedenle eylemin idariliğinin, yol açtığı zararın ya da illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin bu tarihlerden sonra başlayacağı kabul edilmektedir (Şeyma Kayaoğlu, § 55).

25. Başvurucu; kesin maluliyete ilişkin sağlık kurulu raporunun alınmadığını, buna göre Danıştay uygulamaları gereği kesin maluliyete ilişkin sağlık kurulu raporunun öğrenildiği tarihin sürenin başlangıcı olarak kabul edilmesi gerektiği belirtmiştir.

26. 2577 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca idari eylemden dolayı hakları ihlal edilen ilgililerin idari dava açmadan önce, idari eylemi yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her hâlde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gerekmektedir. Anılan fıkradaki ön karar başvurusunun idarenin eyleminden kaynaklanan hak ihlallerinin ortadan kaldırılması ve meydana gelen zararların tazminine ilişkin olduğu görülmektedir. İdari eylemlerden dolayı hakları ihlal edilen ilgililerin ön karar başvuru yolunu tükettikten sonra idari yargıda dava açabilecekleri anlaşılmaktadır.

27. Danıştayın yerleşik uygulamaları da eylemin idariliği ile uğranılan zararın öğrenildiği tarihten itibaren bir yıllık süre içinde idareye başvuruda bulunulmaması durumunda açılan tam yargı davalarının süre aşımı yönünden reddinin gerektiği şeklindedir (Danıştay 15. Dairesinin 7/5/2018 tarihli ve E.2018/454, K.2018/4513 sayılı; Danıştay 6. Dairesinin 12/4/2023 tarihli ve E.2022/9241, K.2023/3730 sayılı; Danıştay 10. Dairesinin 2/4/2024 tarihli ve E.2020/952, K.2024/1258 sayılı kararları).

28. Olayda başvurucunun 20/11/2017 tarihinde okulda iken geçirmiş olduğu kaza neticesinde yaralanması üzerine zararın veya tedavilerin daha sonraki süreçte devam ettiğine veya zararın arttığına veyahut sorumluların yeni öğrenildiğine ilişkin bir iddiada bulunmadığı görülmüştür. Bir diğer anlatımla yaralanmanın gerçekleştiği tarihte zararın dava edilebilir ölçüde belirlenebilir olduğu anlaşılmıştır. Nitekim şikâyet üzerine başlatılan soruşturma neticesinde Arhavi Cumhuriyet Başsavcılığınca 4/11/2019 tarihli kararla kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş ve bu husus başvurucunun bilgisi dâhilindedir.

29. Bu durumda başvurucu 19/8/2020 tarihinde İdareye idari başvuruda bulunmuş, bu başvurunun 21/9/2020 tarihinde reddedilmesi üzerine 17/12/2020 tarihinde tam yargı davası açmıştır. Dolayısıyla başvurucunun ön karar elde etmek için idareye bir yıllık süre içinde başvuruda bulunması zorunlu olduğu hâlde bu süre geçirildikten çok sonra yaptığı başvurunun reddi üzerine açılan davanın Mahkemece süre aşımı nedeniyle reddine karar verildiği görülmektedir. Bu bağlamda Mahkeme tarafından davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verilmesinin başvurucuya orantısız bir külfet yüklediği söylenemez.

30. Tüm bu değerlendirmeler çerçevesinde Mahkemenin yorumunun başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik katı bir yorum olmadığı ve bu yorumun başvurucunun mahkemeye erişim hakkını güçleştirmediği anlaşılmıştır. Bu nedenle davanın süre aşımından reddedilmesi suretiyle başvurucunun ihlal iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

31. Öte yandan, başvurucunun Bölge İdare Mahkemesi kararının gerekçesiz olduğu yönündeki iddiası kapsamında, Mahkemenin kararında tarafların davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmalarının tartışılmak suretiyle hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu görülmektedir. Bölge İdare Mahkemesi; dosya içeriğine, toplanan delillere, hükmün dayandığı yasal ve hukuksal gerekçeye ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmadığından hareketle Mahkemenin ulaştığı kanaatin aksi yönünde bir neticeye varmamıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN EVİZ

B. No: 2022/72927 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/72927

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN EVİZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/72927)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Adnan EVİZ

Vekili : Av. Muhammet Can KOCAKAP

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, merkezî sınavda kullanılan fotoğrafın kendisine ait olmadığı gerekçesiyle sınav sonucunun ve bu sınav sonucunda yapılan yerleştirmenin iptal edilmesi işlemine karşı açılan davada hakkaniyete uygun karar verilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve çalışma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvurudan Önceki Süreç

2. Tunceli Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü emrinde antrenör olarak görev yapan başvurucu; Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (İdare) tarafından düzenlenen 2018/4 yılı Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) katılmıştır. Sınavda aldığı puana göre Spor Genel Müdürlüğüne yerleştirmesi yapılmıştır.

3. Başvurucunun Gençlik ve Spor Bakanlığına atama işlemleri sırasında teslim ettiği belgelerin incelenmesi sonucu tereddüt oluşması üzerine Gençlik ve Spor Bakanlığı 7/8/2019 tarihli işlemiyle durumu İdareye bildirmiştir.

4. İdare; İhbar Değerlendirme Komisyonunca başvurucunun fotoğrafları üzerinde yapılan inceleme sonucunda, 2008 yılı KPSS ve 2008 yılı Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitim

Giriş Sınavında (ALES) kullanılan fotoğrafların başvurucuya ait olmadığı sonucuna varılmıştır.

5. Bunun üzerine başvurucunun 2008 yılı ALES sonucu, 2008 yılı KPSS lisans sonucunun ve bu sonuç kullanılarak yapılan KPSS 2008/4 yerleştirme işleminin iptaline İdare Yönetim Kurulunun 19/11/2019 tarihli işlemi (işlem) ile karar verilmiştir. Anılan işlem 3/12/2019 tarihli işlemle başvurucuya bildirilmiştir.

B. Ceza Soruşturmasına İlişkin Süreç

6. Bu arada, İdare tarafından resmî belgede sahtecilik suçu işlendiği iddiasıyla yapılan suç duyurusu üzerine başlatılan soruşturmada Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Ankara Bölge Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü eliyle fotoğraf örnekleri üzerinde inceleme yaptırmıştır. Ankara Bölge Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü 22/10/2021 tarihli raporunda fotoğrafların birbirleriyle yapılan mukayesesinde kesin bir kanaat belirtmek üzere bir görüş beyanında bulunulabilmesinin mümkün olamadığını bildirmiştir. Bunun üzerine Başsavcılık 3/12/2021 tarihinde delil yetersizliğinden başvurucu hakkında kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde farklı olduğu iddia olunan fotoğrafların farklı şahıslara ait olduğunun şüpheden uzak bir şekilde kesin ve net bir şekilde iddia makamının önüne konulamadığı ve alınan sınav sonuçları arasında şüpheli bir duruma rastlanılmadığı belirtilmiştir. Başsavcılık ayrıca sınav esnasında şüphelinin yerine başkasının girdiğine dair gözetmen ve denetmenlerin olumsuz tespitlerinin de olmadığının altını çizmiştir. Başsavcılık bu tespitlerden yola çıkarak başvurucunun belirtilen suçu işlediğine dair aranan unsurların oluşmadığını vurgulamıştır.

C. Bireysel Başvuruya Konu Süreç

7. Başvurucu hakkında tesis edilen işlemin iptali talebiyle Ankara 3. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme 3/4/2021 tarihinde dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde uyuşmazlığın çözümü teknik bilgi gerektirdiğinden 15/9/2020 tarihli ara kararıyla Adli Tıp Kurumu Başkanlığından teknik rapor istenildiği belirtilmiştir. Mahkeme, başvurucunun İdarenin sınavlarında kullandığı fotoğraflar üzerinde Adli Tıp Kurumunca yapılan inceleme sonucu düzenlenen13/1/2021 tarihli raporda 7/5/2008 ve 15/10/2008 tarihli fotoğraflar ile diğer fotoğraflar arasında farklılıklar olduğu belirtilmiş ise de fotoğrafların farklı şahıslara ait olduğunun şüpheden uzak bir şekilde ortaya konulamadığını vurgulamıştır. Mahkeme, ayrıca İdarece başvurucu yerine başka bir kimsenin girdiği iddia edilen sınava ilişkin sonuçlar ile diğer sınav sonuçları arasında şüpheli bir duruma rastlanıldığına dair herhangi bir bilginin de sunulmadığının altını çizmiştir. Mahkeme bu tespitlerden hareketle kanaate dayalı olarak başvurucu yerine bir başkasının sınava girdiğinin kabul edilmesinin hukuki güvenlik ilkesi ile bağdaşmayacağını ve tesis edilen işlemin hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığını değerlendirmiştir.

8. İdare tarafından anılan karara yönelik olarak temyiz kanun yoluna başvurulması üzerine Danıştay Onikinci Dairesi (Daire), Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine 22/03/2022 tarihli hükmüyle kesin olarak karar vermiştir. Danıştay, karar gerekçesinde öncelikle Adli Tıp Kurumu Başkanlığının 13/1/2021 tarihli raporu ekinde yer alan görüntü analizi karar ölçeğindeki açıklamalara yer vermiştir. Buna göre görüntü analizi karar ölçeğindeki açıklamalarda "(0) inceleme konusu medyadaki analizi yapılan görüntü örneklerinden elde edilen veri karar vermek için yetersizdir. (-1) inceleme konusu medyadaki analizi yapılan görüntü örnekleri, mukayese konusu görüntü örnekleri ile farklılıklar göstermektedir. (-2) inceleme konusu medyadaki analizi yapılan görüntü

örneklerinin farklı şahıslara ait olması mümkündür. (-3) inceleme konusu medyadaki analizi yapılan görüntü örneklerinin farklı şahıslara ait olması kuvvetle mümkündür. (-4) inceleme konusu medyadaki analizi yapılan görüntü örnekleri mukayese konusu görüntü örnekleriyle tam ayrım derecesinde farklılıklar göstermektedir." şeklinde tanım yapılmıştır. Danıştay karar gerekçesinin devamında Adli Tıp Kurumu Başkanlığına ait başvurucunun fotoğraflarının karşılaştırılmasına dair rapora göre başvurucunun 7/5/2008 ve 15/10/2008 çekim tarihli fotoğraflarının İdarenin veri tabanında bulunan diğer sınavlara ilişkin fotoğraflarla görüntü analizi karar ölçeğinde açıklaması verilen (-1) oranında farklılık gösterdiğinin belirtildiğini vurgulamıştır. Daire; bu tespitten hareketle 2008 yılı KPSS ve 2008 yılı ALES'te kullanılan fotoğrafların başvurucuya ait olmadığı sonucuna varıldığını, 2008 yılı ALES Sonbahar dönemi ile 2008 yılı KPSS Lisans sonucunun ve bu sonuç kullanılarak yapılan KPSS 2008/4 yerleştirme işleminin iptaline ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığını değerlendirmiştir.

9. Başvurucu, nihai hükmü 16/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 8/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

D. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

11. Tunceli Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, başvurucunun 2008 KPSS lisans sonucu ve bu sonuç kullanılarak yapılan 2008/4 yerleştirme işleminin İdare yönetim kurulunca iptal edildiğini ileri sürerek kurumlarında çalıştığı 2009 Mayıs ile 2019 Aralık dönemi arasındaki ödemeler için alacak davası açmıştır. Açılan davayı inceleyen Tunceli 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 20/12/2023 tarihli kararıyla davayı kısmen kabul ederek 269.392,61 TL kurum alacağının dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile başvurucudan alınarak davacı kuruma verilmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde Danıştay Onikinci Dairesinin 22/03/2022 tarihli kararına atıf yaparak başvurucunun sınav sonucunda yapılan yerleştirmesinin iptal edildiğini vurgulamıştır. Asliye Hukuk Mahkemesi; bu tespitten yola çıkarak başvurucunun sınav fotoğrafı ile kurum kayıtlarındaki fotoğrafının birbiriyle uyuşmadığını, bu durumun Danıştay kararı ile kesinleştiğini ve yaptırmış olduğu 23/10/2023 tarihli bilirkişi raporuyla belirlenen yıllarda almış olduğu maaşlar ile sebepsiz yere zenginleştiğini belirtmiştir. Anılan karara karşı taraflarca yapılan istinaf kanun yolu başvurusu incelemesi Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi önünde karar tarihi itibarıyla derdesttir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; sınava kendisinin bizzat katıldığını, hiçbir şekilde usulsüzlük yapmadığını, fotoğrafların farklı şahıslara ait olduğunun şüpheden uzak bir şekilde ortaya konulamadığını ve kanaate dayalı olarak kendisi yerine bir başkasının sınava girdiğinin kabul edildiğini ileri sürmektedir. Başvurucu, ayrıca Başsavcılığın kovuşturmaya yer olmadığına yönelik 3/12/2021 tarihli kararının göz ardı edilerek hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesinin ihlal edildiğini ve buna dair açtığı davanın haksız şekilde reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini vurgulamıştır.

13. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Bakanlığın görüş yazısında Gençlik ve Spor Bakanlığı ile

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığından temin edilen görüş ve belgelerin başvurucunun iddialarına yönelik olarak yapılacak incelemede değerlendirilmek üzere gönderildiği bildirilmiştir. Başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvuru adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

16. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda derece mahkemelerinin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

17. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde, aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin, derece mahkemelerinin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, derece mahkemelerinin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 83).

18. Somut olayda, başvurucu 2008 KPSS lisans sonucunun ve bu sonuç kullanılarak yerleştirme işlemine esas alınan sınavda kullandığı fotoğrafın kendisine ait olmadığından bahisle iptaline ilişkin işleme karşı dava açmıştır. Mahkeme, fotoğrafların farklı şahıslara ait olduğunun şüpheden uzak şekilde ortaya konulamadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline hükmetmiştir.

19. Belirli bir kadroya atanma şartlarının neler olduğunu değerlendirmek ve bu şartların sağlanıp sağlanmadığını tespit etmek hukuk kurallarını öncelikle yorumlama yetkisini haiz

olan yargı merciilerinin takdirindedir. Anayasa Mahkemesinin görevi, derece mahkemesinin yorumlarının açıkça keyfî veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemekten ibarettir.

20. Danıştay, davanın reddine yönelik vermiş olduğu kesin kararında öncelikle Adli Tıp Kurumu Başkanlığının 13/1/2021 tarihli raporu ekinde yer alan görüntü analizi karar ölçeğindeki açıklamalara yer vermiştir. Danıştay, adli tıp raporunda sonucun (-1) derecelendirmesi ile belirlendiğini ve bu derecelendirme karşılığı olan tanımın (bkz. § 8) kullanılan fotoğrafların başvurucuya ait olmadığı sonucuna varmak için yeterli olduğunu belirtmiştir. Danıştayın bu değerlendirmesinin hukuk kurallarının somut olaya uygulanmasına yönelik olup bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir unsur içermediği anlaşılmaktadır.

21. Bu itibarla başvuru konusu olayda başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların yargılama mercilerince delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğu, Mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Çalışma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucu, haksız verilen karar neticesinde çalışma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

24. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin birinci fıkrasına göre bireysel başvurunun incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa’da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye’nin taraf olduğu Sözleşme'ye ek protokoller kapsamına da girmesi gerekir. Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanı dışında kalan hak ihlali iddiasını içeren başvurular, bireysel başvurunun kapsamında değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

25. Bireyin dilediği alanda çalışma özgürlüğü ve çalışma hakkı Anayasa’nın 48. ve 49. maddelerinde güvence altına alınmış olmakla birlikte Sözleşme’de düzenlenen haklardan değildir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de kamu hizmetine girme ya da dilediği kamu görevinde çalışma hakkının Sözleşme’de ya da protokollerinde korunan bir hak olmadığını açıkça ifade etmektedir (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 24).

26. Somut olayda başvurucunun başvuru dilekçesinde ifade ettiği şekliyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü çalışma hakkının Anayasa ve Sözleşme ile Türkiye’nin taraf olduğu ek protokollerin ortak koruma alanına girmediği anlaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Çalışma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ OSMAN BAYIR VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/92060 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/92060

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ OSMAN BAYIR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/92060)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucular : Ali Osman BAYIR ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : (bkz. ekli tablo E sütunu)

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, alt işveren-asıl işveren arasında muvazaa ilişkisi tespit edilmesine karşın toplu iş sözleşmesinden yararlandırılmama nedeniyle sendika hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, başlangıçtan beri asıl işverenin işçileri olmalarına karşın muvazaalı bir biçimde alt işverenin işçileri olarak gösterildiklerini belirterek muvazaanın tespiti ile birlikte toplu iş sözleşmesi (TİS) alacaklarının tahsili talepli dava açmıştır.

3. Açılan davalarda mahkemeler muvazaa ilişkisini tespit etmekle birlikte asıl işverene sendika üyeliğinin bildirim koşulunun gerçekleşmediği gerekçesiyle TİS'ten kaynaklı alacak talepleri yönünden davanın reddine karar vermiştir.

4. Nihai kararların tebliği üzerine başvurucular, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Ekli listenin (D) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne; (B) sütununda yer alan başvuruların 2022/92060 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucular, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Sendika Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucular, alt işveren-asıl işveren arasında muvazaa ilişkisi tespit edilmesine karşın TİS'ten yararlandırılmadıklarını belirterek sendika hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

1. İlgili Hukuk

10. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ...Asıl işverenin işçilerinin alt işveren tarafından işe alınarak çalıştırılmaya devam ettirilmesi suretiyle hakları kısıtlanamaz veya daha önce o işyerinde çalıştırılan kimse ile alt işveren ilişkisi kurulamaz. Aksi halde ve genel olarak asıl işveren alt işveren ilişkisinin muvazaalı işleme dayandığı kabul edilerek alt işverenin işçileri başlangıçtan itibaren asıl işverenin işçisi sayılarak işlem görürler. İşletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işler dışında asıl iş bölünerek alt işverenlere verilemez."

11. 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun "Toplu iş sözleşmesinden yararlanma" başlıklı 39. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Toplu iş sözleşmesinden taraf işçi sendikasının üyeleri yararlanır.

(2) Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasınca işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanır.

...

(4) Toplu iş sözleşmesinin imzası sırasında taraf işçi sendikasına üye olmayanlar, sonradan işyerine girip de üye olmayanlar veya imza tarihinde taraf işçi sendikasına üye olup da ayrılanlar veya çıkarılanların toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmeleri, toplu iş sözleşmesinin tarafı olan işçi sendikasına dayanışma aidatı ödemelerine bağlıdır.

2. Somut Olayın Değerlendirilmesi

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi Murat Tokar ([GK], B. No: 2022/44255, 15/5/2025) kararında, bir kişi muvazaalı bir biçimde alt işverenin işçisi gösterilse bile başlangıçtan itibaren asıl işverenin işçisi sayılacağı kuralı karşısında muvazaalı işlemin tarafı olan işverene neden sendika üyeliği bildirilmesi koşulu arandığının mahkeme kararlarında açıklanmadığını ve başvurucunun bu yöndeki yargılama sırasında dile getirdiği uyuşmazlığın sonucuna etkili iddia ve itirazlarının da karşılanmadığını belirtmiştir (anılan kararda bkz. § 38). Bahse konu kararda başvurucu bakımından muvazaalı olduğu yargı kararıyla kesinlemiş iş sözleşmesi nedeniyle TİS'ten yararlanamamanın önemli bir külfete yol açtığı, başvurucunun üstlendiği bu külfetin karşısında; muvazaaya kusurlu işlemi nedeniyle neden olan işverene sendika üyeliğinin bildirilmesi gerektiği şeklindeki değerlendirmelerin -söz konusu kanun hükümleri dikkate alındığında - öngörülebilir ve makul olmadığı, bu nedenlerle Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (anılan kararda bkz. §§ 39-43).

14. Eldeki başvuruda da başvuruculaların başlangıçtan itibaren asıl işverenin işçisi oldukları yani muvazaalı bir biçimde alt işverenin işçisi gösterildikleri tespit edilmesine rağmen başvurucular, asıl işverenin taraf olduğu TİS'in sağladığı sendikal haklardan muvazaalı işlemin tarafı olan işverene sendika üyeliğinin bildirilmesi koşulu sağlanamadığı gerekçesiyle faydalanamamıştır. Dolayısıyla eldeki başvuru bakımından Murat Tokar kararında belirlenen ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir yön görülmemiştir. Belirtilen hususlar dikkate alındığında başvuruculaların sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. Yanı sıra kimi başvuruculaların maddi ve manevi tazminat talepleri vardır.

16. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. Öte yandan ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında tazminat talebi bulunan başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculara uğradıklarını iddia ettikleri maddi zararlar yeniden yargılama kapsamında giderilebileceğinden maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (Ç) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Tazminat talebinde bulunan başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. Başvuruculara ekli tablonun (D) sütununda belirtilen şekilde ilgili harç miktarlarının ÖDENMESİNE, 40.000 TL vekâlet ücretinin ise tablonun (G) sütununda belirtilen şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ENGİN ERKAN

B. No: 2022/102624 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/102624

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ENGİN ERKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/102624)

Karar Tarihi: 18/11/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 20/2/2026 - 33174

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Engin ERKAN

Vekili : Av. Sezer ÇAKMAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruda karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Karayolları Genel Müdürlüğü 10. Bölge Müdürlüğü (Bölge Müdürlüğü) "İzinsiz Levhalar" konulu 8/5/2020 tarihli yazısıyla Arhavi İlçe Jandarma Komutanlığından 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 16. maddesine aykırı şekilde kara yolu kenarına konulan levha ve tabelalarla ilgili tespit işlemi yapılmasını talep etmiştir.

3. Arhavi İlçe Jandarma Komutanlığı, söz konusu yazı doğrultusunda Bölge Müdürlüğünden izin veya uygun görüş almaksızın kara yolu kenarına tanıtıcı reklam tabelaları yerleştirdiği gerekçesiyle Ç. Bungalov Cafe ve Restorant ile P. Restorant ve Alabalık isimli işyerleri hakkında 22/5/2020 tarihli tutanak tanzim etmiştir. Ayrıca P. Restorant ve Alabalık ünvanlı işletmenin sahibinin başvurucu olduğunu belirten tutanak da düzenlenmiştir. Kolluk

görevlilerince düzenlenen Tebliğ Tutanağı ise başvurucu tarafından 22/5/2020 tarihinde işletme sahibi olarak imzalanmıştır.

4. Bölge Müdürlüğü, Arhavi İlçe Jandarma Komutanlığı tarafından gönderilen tutanaklar doğrultusunda başvurucu hakkında 24/6/2020 tarihli İdari Yaptırım Karar Tutanağı ile 6.218 TL para cezası uygulanmasına karar vermiştir. İdari Yaptırım Tutanağı başvurucuya 16/7/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

5. Başvurucu, İdari Yaptırım Tutanağı'nın iptali amacıyla 24/7/2020 tarihinde Arhavi Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvuruda bulunmuştur. Başvuru dilekçesinde özet olarak İdari Yaptırım Tutanağı'na konu P. Restorant ve Alabalık isimli işyerindeki ortaklığının 2005 yılında sona erdiğini, ortaklığının bittiği tarihten sonra tabelanın yerleştirildiğini, cezayı düzenleyen görevlinin politik sebeplerle haksız olarak işlem yaptığını, ticaret sicil ve vergi kayıtları araştırıldığında işletmeyle ilgisinin kalmadığının anlaşılacağını beyan etmiştir. Hâkimlik 4/8/2020 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda idari yaptırıma konu bilgi ve belgelerin Bölge Müdürlüğünden istenmesine karar verilmiştir.

6. Bölge Müdürlüğü; dosyaya sunduğu yazı cevabında, mevzuata aykırı şekilde tabela yerleştirilmesi nedeniyle uygulanan yaptırımın hukuka uygun olduğunu belirtmiş ve dayanak belgeleri dosyaya ibraz etmiştir. Hâkimlik 27/4/2021 tarihli yazıyla P. Restorant ve Alabalık isimli işyerine ait ticaret sicil kayıtları ile işletmenin ilgili tarihteki yetkili ortağının kim olduğunun ticaret sicil müdürlüğünden sorulmasına karar vermiştir. Arhavi Ticaret Sicil Müdürlüğü 29/4/2021 tarihli yazı cevabında, P. Restorant ve Alabalık isimli şirkete ait kayıtlara rastlanmadığını bildirmiştir. Hâkimlik bu defa -yaptırım kararının tarihini belirtmeksizin- işletmenin sahibinin araştırılmasını Arhavi İlçe Jandarma Komutanlığından talep etmiştir. 27/8/2021 tarihli tutanak ile P. Restorant ve Alabalık işletmesinin sahibinin F.H. olduğu bildirilmiştir.

7. Hâkimlik, dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde vermiş olduğu 26/7/2022 tarihli kararla itirazın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi "...Her ne kadar Hakimliğimizce yapılan araştırma sonucunda düzenlenen tutanakta işletme sahibi muteriz olarak belirtilmemiş ise de idari para cezası tutanağının düzenlendiği tarihte yapılan kolluk araştırmasında muterizin işletme sahibi olduğunu beyan etmesi ve levhanın kaldırılması hususunda düzenlenen tebliğ evrakını tebellüğ etmesi bir arada değerlendirildiğinde, muterizin işletme sahibi olduğu sonucuna varılarak itirazın reddine karar veril[miştir.]" şeklinde açıklanmıştır.

8. Başvurucu; karara karşı sunmuş olduğu itiraz dilekçesinde ticaret sicil kayıtlarına göre işletme ve tabelayla ilgisinin olmadığını, idari para cezası esas yönünden doğru kabul edilse dahi tabelanın yerleştirilmesi konusunda izin alınıp alınmadığını bilmesinin mümkün olmadığını, Ç. Bungalov Cafe ve Restorant ile P. Restorant ve Alabalık işletmelerinin karıştırıldığını, itirazlarının karşılanmadığını, belediye başkanlığı görevi nedeniyle çok sayıda tebligat almasına bağlı olarak ilgili yaptırım kararını da tebliğ almış olabileceğini beyan etmiştir. Artvin Sulh Ceza Hâkimliği 16/9/2022 tarihli kararıyla "...kararın dosya içindeki belge ve bilgilerle uyumlu olan verilere dayandırıldığı" gerekçesiyle yapılan itirazı kesin olarak reddetmiştir.

9. Başvurucu, nihai hükmü 20/10/2022 tarihinde öğrendikten sonra 21/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm

tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; P. Alabalık ünvanlı işletmeye ait ortaklığının idari yaptırım kararı öncesinde sona erdiğini, İdari Yaptırım Tutanağı'na yönelik itirazının hangi gerekçeyle reddedildiğinin karardan anlaşılmadığını, iki farklı işletme arasında hatalı değerlendirme yapıldığına yönelik itirazı hakkında ayrıca ve açıkça cevap verilmediğini belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; gerekçeli karar yükümlülüğünün yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı olarak yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamayacağı, gerekçeli karardan davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğunun anlaşılmasının yeterli kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

17. Somut olayda Hâkimlik, İdari Para Cezası Tutanağı'nın düzenlendiği tarihte yapılan kolluk araştırmasında başvurucunun işletme sahibi olduğunu beyan ettiği ve idari yaptırıma konu levhanın kaldırılması hususunda düzenlenen evrakı da tebliğ aldığı gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir (bkz. § 7). Başvurucu ise idari yaptırım uygulanan işletmeyle ilgisinin bulunmadığını ileri sürmüştür (bkz. § 5). Başvurucunun aşamalardaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu hangi gerekçeyle işletme sahibi olarak kabul edildiğinin açıklanmasıdır.

18. İnceleme aşamasında Hâkimlik tarafından işletme sahibinin tespiti amacıyla ticaret sicil kayıtları istenmişse de yazı cevabının Hâkimliğin talebini karşılamadığı, kolluk vasıtasıyla yapılan araştırmada ise idari yaptırımın düzenlendiği tarihin dikkate alınmadığı anlaşılmıştır. Hâkimliklerin itirazı değerlendirme kararlarına bakıldığında itirazda dile getirilen bu hususlarla ilgili değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Buna göre başvurucunun savunmalarında ileri sürdüğü ve sonuca etkili olabilecek temel iddiaları ayrı ve açık olarak tartışılmamış, başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir.

19. Bu noktada belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçerek delil değerlendirmesi yapması söz konusu olamaz. Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58). Ancak başvurucunun itirazında belirttiği iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ve bildirilen bu durum hakkında herhangi bir değerlendirmede bulunulmadığı görülmektedir.

20. Başvurucu idari yaptırım kararı uygulandığı tarihte işletmeyle ilgisinin bulunmadığına ve üzerine atılı kabahatleri işlemediğine dair iddiasını destekleyebilecek mahiyette itiraz sunmasına rağmen Hâkimlikçe bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Sonuç olarak yargılamalara bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- hâkimlikler ve itiraz mercilerinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın

her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

26. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Arhavi Sulh Ceza Hâkimliğine (D. İş 2020/183) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL başvuru harcı ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DERVİŞ BOZKURT

B. No: 2023/8003 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/8003

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DERVİŞ BOZKURT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/8003)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : C. Ece YALIM

Başvurucu : Derviş BOZKURT

Vekili : Av. Önder ALKURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, ceza kovuşturması sonunda verilen müsadere kararının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında 20/8/2021 tarihinde trafikte yaşanan bir tartışma sırasında müştekiyi tehdit ettiği iddiasıyla yapılan soruşturma kapsamında silahlı tehdit suçundan Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır.

3. Başsavcılık tarafından 10/9/2021 tarihinde iddianame düzenlenerek başvurucunun cezalandırılması, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesi uyarınca başvurucuya ait silahın müsadere edilmesi talep edilerek kamu davası açılmıştır.

4. Gaziantep 28. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 26/10/2022 tarihinde başvurucunun silahlı tehdit suçunu işlediği gerekçesiyle hapis cezası ile cezalandırılmasına; 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB), beş yıl süre ile başvurucunun denetime tabi

tutulmasına, suça konu silahın 5237 sayılı Kanun'un 54. maddesi uyarınca müsadere edilmesine karar vermiştir.

5. Başvurucu 31/10/2022 tarihinde HAGB kararına itirazda bulunmuştur. Başvurucu; itirazında suçun unsurlarının oluşmadığını, 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu gereği silahın müsadere edilebilmesi için kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı olmasının gerektiğini, HAGB kararının askıda bir karar olduğunu, müsadere koşullarının oluşmadığını, itirazın sadece şekil bakımından değil esas bakımından da incelenmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Katılan 14/11/2022 tarihinde HAGB koşullarının oluşmadığını, zararlarının giderilmediğini, başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmesi gerektiğini belirterek itiraz yoluna başvurmuştur.

6. Gaziantep 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 16/12/2022 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde HAGB kararının usul ve kanuna uygun olduğu, mahkeme kararında isabetsizlik bulunmadığı belirtilmiştir.

7. Başvurucu vekili nihai hükmü 5/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 23/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucu; suçun unsurlarının oluşmadığını, HAGB kararının itiraz incelemesinin şeklî olarak yapılması nedeniyle haksız şekilde verilen mahkûmiyet kararının esasının değerlendirilmediğini, davanın sonucuna etki edecek esaslı unsurların itiraz mercii tarafından karşılanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. HAGB kararına yapılan itirazın reddi kararı, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kararın usul ve yasaya uygun olduğu, HAGB koşullarının oluştuğu hususlarına dayandırılmıştır.

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Haklarında çeşitli suçlardan HAGB'ye karar verilmesinin başvuruculların ifade özgürlükleri ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi, uygulamadan kaynaklanan anayasal sorunlarla ilgili kapsamlı değerlendirmeler yaparak somut tespitlerde bulunmuştur. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, usuli güvenceleri ortadan kaldırır şekildeki HAGB kurumu uygulamasının kanunilik ölçütünü sağlamadığı sonucuna vararak ihlal kararı vermiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 174).

12. Anayasa Mahkemesi Atilla Yazar ve diğerleri kararında; sanıkların HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki güvence eksikliğine, ilk derece mahkemelerince verilen gerekçeli kararlarda sadece ilgili kanun hükmünün ya da başvuruculara isnat edilen söz ya da davranışın tekrarından ibaret ifadelere yer verildiğine yahut ilgisiz gerekçe içerdiğine dikkati çekmiştir. Ayrıca yerel mahkemelerce izlenen usul ve yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı, iddia karşısında

savunma makamının sahip olduğu güvenceleri yeterince koruyamadığı ve onu dezavantajlı hâle getirdiği sonucuna varılmış; somut başvurularda müdafi yardımından yararlanma ve bu hakla bağlantılı olarak savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma haklarına ilişkin güvencelerin sağlanmadığı belirtilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 124-142).

13. Anılan kararda ayrıca itiraz mercilerinin genel olarak HAGB itirazları üzerine verdikleri kararların dosya üzerinden yeknesak bir biçimde ve sadece şeklî şartlar yönünden, ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığını ve bu nedenle de itirazın reddedildiğini bildiren bir cümleden ibaret gerekçelerden oluştuğu belirtilmiştir. Böylelikle uygulamada HAGB kararlarına karşı itiraz mercilerinin davayla doğrudan ilgili olan hususları ayrıca değerlendirerek yeterli bir gerekçe ile cevap vermeleri gerekirken sistemsel olarak bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Atilla Yazar ve diğerleri, § 155).

14. Nitekim Anayasa Mahkemesi 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında yer alan ve HAGB kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı bireysel başvuru kapsamında görünür hâle gelen hususları gözönünde bulundurarak anayasallık denetimine tabi tutmuş ve kuralın itiraz kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmediği, bu durumun temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesi ve kamu gücünü kullananların keyfî davranışlarının önüne geçilmesi imkânının sağlanmadığı sonucuna ulaşarak iptaline karar vermiştir (AYM, E.2021/121, K.2022/88, 20/7/2022).

15. Anayasa Mahkemesi HAGB kurumuna dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri de gözönünde bulundurarak 1/6/2023 tarihinde E.2022/120 sayılı dosyada, 5271 sayılı Kanun’un 231. maddesine 5560 sayılı Kanun’un 23. maddesiyle eklenen (5) numaralı fıkranın birinci cümlesinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptaline, kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Anılan cümlenin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan aynı maddenin (5) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline hükmetmiştir. Bu kararla iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ile cezalandırılan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılabileceği öngören ve bunun şartlarını düzenleyen tüm kurallar iptal edilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 22-56).

16. Anayasa Mahkemesinin HAGB ile ilgili iptal ve ihlal kararı birlikte değerlendirildiğinde başvurucu hakkındaki yargılamanın adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelere uygun şekilde yürütülmediği anlaşılmıştır. Bu nedenle somut başvuruda Anayasa Mahkemesinin yukarıda izah edilen iptal ve ihlal kararlarında varılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu; müsadere kararının esasının denetlenmediğini, itiraz incelemesi sonunda verilen kararın gerekçesiz olduğunu belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Süleyman Başmeydan ([GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan müdahalenin keyfî veya hukuka aykırı olup olmadığının ileri sürülebileceği bir yol olarak öngörülen temyiz kanun yoluna başvuru imkânının askıya alınarak HAGB kararı ile müsadere kararının infazına girişilmesinin -yol açılan belirsizlik ve yeterli güvencelerin sağlanmadığı dikkate alındığında- başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu, yeniden yargılama yapılması ve tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Anayasa Mahkemesi, müsadere tedbirine ilişkin yargısal süreç yönünden HAGB kararı verildiği takdirde ortaya çıkan belirsizliğe işaret ederek söz konusu tedbirin HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazına girişilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve HAGB kararının koşullarının oluşup oluşmadığıyla ilgili olarak sınırlı denetim yapılması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

24. Anayasa Mahkemesinin Atilla Yazar ve diğerleri kararında temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle olağan kanun yollarıyla çözüme kavuşturulması için (itiraz yolunun etkinleştirilmesi ya da istinaf/temyiz kanun yollarının açılması gibi) birtakım yasal düzenlemeler yapılması ve böylelikle HAGB kararlarının Anayasa Mahkemesince ilk elden incelenmesi ihtimalinin önüne geçilmesinin gerektiği belirtilerek bu konuda tespit edilen yapısal sorunun giderilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 177).

25. Anayasa Mahkemesi 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının iptaline ilişkin norm denetimi kararında ise Atilla Yazar ve diğerleri kararında belirtilen eksikliklerin (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 123-173) bütünüyle giderilmesine yönelik olarak kanun koyucu tarafından gerekli değişikliklerin yapılmadığını, HAGB kurumunun mevcut hâliyle -bireysel başvuru kararlarında da işaret edildiği üzere- kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarını önlemekte yetersiz kaldığını ve temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi söz konusu kararında müsaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin olarak ise açık bir kanun hükmünün bulunmadığını belirtmiş, Süleyman Başmeydan kararında kanun koyucunun müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği yönündeki değerlendirmesine de değinmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023).

26. Nitekim 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Beşinci fıkrada HAGB'nin, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade edeceği belirtilmiştir. Öte yandan on ikinci fıkrada aynı Kanun'un 272. maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

27. Sonuç olarak ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı değerlendirildiğinden başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapmak üzere Gaziantep 28. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2021/563, K.2022/822) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. Başvurucuya 3.518,70 TL başvuru harcı ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULJABAR ULUS

B. No: 2023/28512 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/28512

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULJABAR ULUS BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/28512)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Abduljabar ULUS

Vekili : Av. Erdal DEVELİOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Türk vatandaşlığına kabul edilme talebinin reddine ilişkin işleme karşı açılan davada adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun Türk vatandaşlığına kabul edilme isteminin reddine dair işleme karşı açtığı dava Ankara 5. İdare Mahkemesinin 30/11/2022 tarihli kararı ile kabul edilerek dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"...Uyuşmazlıkta, davacı hakkında düzenlenen Türk Vatandaşlığını Genel Olarak Kazanmak İsteyenlere İlişkin Mülakat Formunda, davacının 5901 sayılı Kanunun 11. maddesindeki şartları taşıdığı belirtilerek olumlu yönde kanaat belirtildiği, davacı hakkındaki Milli İstihbarat Teşkilatı nezdinde yapılan arşiv araştırmaların olumlu olduğu; ancak Emniyet Genel Müdürlüğü nezdinde yapılan arşiv araştırması sonucunda davacının eşi [S. U.] isimli yabancının radikal eğilimli Selefi kesim ile bağlantılı olduğunun istihbar olunduğunun belirtildiği görülmüş olup, Mahkememizin 21.10.2022 tarihli ara kararı ile davalı idareden ve Emniyet Genel Müdürlüğünden, davacının eşi [S. U.un] kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından sakıncalı görülebilecek bir durumunun bulunup bulunmadığının ve ayrıca davacının eşinin bağlantılı olduğu radikal eğilimli bir grup var ise bu gurubun ülkemiz

açısından kamu düzenini ve güvenliğini ihlal ettiğine, tehdit ve tehlike oluşturduğuna, milli güvenliği tehlikeye atacak nitelikte faaliyetlerde bulunup bulunmadığının sorulduğu, Mahkememiz ara kararına karşı Emniyet Genel Müdürlüğünün Mahkememiz kayıtlarına 14.11.2022 tarihinde giren cevabi yazısı ve ekleri incelendiğinde, davacı ve eşine ilişkin 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında herhangi bir bilgi/belgeye rastlanılmadığının belirtildiği görülmüş olup, davalı idarece, davacının eşi hakkında, 'radikal eğilimli Selefi kesim ile bağlantılı olduğunun istihbar olunduğu' bilgi notuna istinaden, bu durumun, milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından sakınca doğurabileceği iddiasına ilişkin somut bir bilgi ve belge sunulmadığı, dosya kapsamında bulunan bilgi ve belgelere göre de davacının kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından sakıncalı görülebilecek bir durumunun olmadığı anlaşılmaktadır..."

3. Davalı idarenin istinaf istemi Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin 22/3/2023 tarihli kararıyla kabul edilerek mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"...Uyuşmazlıkta, davacının, genel olarak Türk vatandaşlığına alınma talebinin, Emniyet Genel Müdürlüğü'nce davacının eşi hakkında yapılan arşiv araştırmasında, 'kamu güvenliği ve kamu düzeni bakımından sakıncalı olabileceği' tespitlerine yer verilmesi üzerine milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil ettiği gerekçesiyle takdir yetkisi kapsamında reddedildiği anlaşılmakta olup, vatandaşlığa kabul konusunda idarenin egemenlik hakkına dayalı mutlak bir takdir yetkisi bulunduğu, mevzuatta öngörülen tüm şartların sağlanması halinde dahi yabancıyı vatandaşlığa alıp almamanın idarenin takdirinde olduğu, idareye tanınan takdir yetkisinin devletin hükümranlık hakkının kullanımının doğal bir sonucu olduğu, bu nedenle vatandaşlığa kabul hususunda idarenin yargı kararıyla zorlanamayacağı hususları ile mevzuatta öngörülen koşulları taşıyan herkesin isteği halinde Türk vatandaşlığına mutlak bir şekilde kabul edilebileceği yolunda pozitif hukukumuzda idareye bağlı yetki tanıyan herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Bu durumda, mevzuat kapsamında davalı idareye tanınan takdir yetkisi çerçevesinde tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık, aksi yöndeki istinafa konu idare mahkemesi kararında da hukuki isabet bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır."

4. Başvurucu, nihai hükmü 12/4/2023 tarihinde öğrendikten sonra 2/5/2023 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Başvurucu; Türk vatandaşlığına kabul edilme talebinin reddedilmesi suretiyle suçta ve cezada şahsilik ve eşitlik ilkesi, masumiyet karinesi, hak arama hürriyeti ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuruya ilişkin olarak İçişleri Bakanlığından temin edilen ilgili belgeler ile görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

6. Başvurucunun özel veya aile hayatı gibi maddi bir hakka ilişkin bir iddia da ileri sürmediği dikkate alındığında başvuru, adil yargılanma hakkı yönünden incelenmiştir.

7. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1)

numaralı fıkrasına göre bireysel başvurunun incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmeye ek protokoller kapsamına da girmesi gerekir. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan hak ihlali iddiasını içeren başvurular bireysel başvurunun kapsamında değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

8. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması süreçleri bakımından geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Bu ifadeden hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için başvurucunun ya medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadının esasının incelenmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (Onurhan Solmaz, § 22).

9. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikametleri, ülkeden sınır dışı edilmeleri, vatandaşlığa kabul ve askere alma gibi devletin egemenlik yetkisinin tezahürü olan ve müdahaleye kapalı bulunan çekirdek alana dâhil olan işlemleri konu alan uyuşmazlıklara dair yargılama süreçleri Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında yer almaktadır. Bu çerçevede başvurucunun vatandaşlığa kabul edilmemesi işlemine karşı açtığı dava sürecine dair adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların konusunun Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında olduğunun kabul edilmesi gerekir. Dolayısıyla uyuşmazlığın özünün devletin vatandaşlığa kabul yetkisinin kullanımıyla ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla devletin salt egemenlik yetkisinin kullanımının tezahürü mahiyetinde olan vatandaşlığa kabul yetkisiyle doğrudan bağlantılı görülen uyuşmazlığın medeni hak ve yükümlülük kapsamında değerlendirilemeyeceği açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Z.M. ve I.M. [1. B.], B. No: 2015/2037, 6/1/2016; Yusuf Gürkan [GK], B. No: 2014/11067, 18/10/2017). Somut başvuru da başvurucunun vatandaşlığa kabul edilmeme işlemine karşı açmış olduğu davada adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olup anılan kararlardan ayrılmayı gerektirecek bir husus bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZELİHA ÖZLER VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/45772 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/45772

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZELİHA ÖZLER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/45772)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Zeliha ÖZLER ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : Ekli listenin (E) sütununda belirtilen vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2023/45772 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Öte yandan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Latife Mutlu'nun 2/2/2025 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Latife Mutlu Yönünden

4. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490,

31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Latife Mutlu yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1.B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve

Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

11. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Latife Mutlu yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Diğer başvurucular yönünden;

1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEVLÜT ERENOĞLU VE İSMAİL EREN

B. No: 2023/54016 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/54016

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEVLÜT ERENOĞLU VE İSMAİL EREN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/54016)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Mevlüt ERENOĞLU ve İsmail EREN başvurusu (bkz. ekli listenin C sütunu)

Vekili : Av. Esma AYKUT ÇAKIR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2023/54016 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratılması Yönünden İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B.

No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile birlikte başvuruculardan İsmail Eren 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından İsmail Eren başvurusundaki manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucu İsmail Eren'in tazminat talebinin REDDİNE,

E. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADEM PEÇEKLİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/66395 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/66395

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADEM PEÇEKLİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/66395)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Adem PEÇEKLİ 2. Aydın PEÇEKLİ 3. Ayten ALDAV 4. Erol PEÇEKLİ 5. Gönül AYRI

Vekili : Av. Erdal ÜÇKUŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru ihtiyati tedbirin uzun süredir devam ediyor olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular yargılama devam ederken 19/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvuruculara yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Aydın Peçekli ve Adem Peçekli Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların

neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Başvuruculardan Aydın Peçekli'nin bireysel başvuru tarihinden sonra 15/9/2023 tarihinde, Adem Peçekli'nin ise 15/9/2025 tarihinde vefat ettiği anlaşılmaktadır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurucular Aydın Peçekli ve Adem Peçekli yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelemesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 8/2/2006 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin hâlen devam ettiği görülmüştür. On dokuz yılı aşkın bir süredir devam eden ihtiyati tedbirin süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı hakkında Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 500.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B.

No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucular Aydın Peçekli ve Adem Peçekli dışındaki diğer başvuruculara manevi zararları karşılığında net 120.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. 1. Başvurucu Aydın Peçekli ve Adem Peçekli yönünden başvurunun ölüm nedeniyle İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

2. Diğer başvurucular yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Aydın Peçekli ve Adem Peçekli dışındaki başvuruculara net 120.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin Aydın Peçekli ve Adem Peçekli dışındaki başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Kumru Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2025/56) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKAN ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/69576 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/69576

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAKAN ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/69576)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Hakan ÖZTÜRK ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda bulunan vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırmasız el atılması, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların taraflarına ödenmesi veya hâlihazırda ödeme yapılmaması nedeniyle bireysel başvuruda bulunmuştur. Ekli listenin (B) sütununda yer alan başvurular birleştirilmiş ve inceleme 2023/69576 numaralı başvuru üzerinden yürütülmüştür. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Öte yandan, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Nadir Öztürk'ün bireysel başvuruda bulunduktan sonra 29/1/2024 tarihinde vefat ettiğinin tespit edilmesi üzerine başvurucu vekiline başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren müzekkere gönderilmiş ve mirasçılar bireysel başvuruya katılma talebinde bulunmuştur. Yine UYAP üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Murat

Küçüksindir'in de 24/11/2024 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Murat Küçüksindir Yönünden

4. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa’nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Murat Küçüksindir yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

6. 2023/69576 numaralı bireysel başvuruda ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

1. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucular, taşınmazlarına kamulaştırma yapılmaksızın el atıldığını belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Başvurucular, taraflarına ödeme yapılması üzerine veya ödemenin halen yapılmaması -veya kısmen ödeme yapılması- nedeniyle bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuruculara ödeme yapılan tarihler ve ödeme yapılan tarihler arasında önemli farklar söz konusudur. Bu kapsamda kamulaştırmasız el atma nedeniyle başvuruculara açtığı tazminat davalarında verilen nihai kararların başvurucu vekillerinin öğrendiği tarihlere, başvuruculara ödeme yapılan tarihlere ve bireysel başvuruda bulunma tarihlerine bakıldığında 2023/69576 numaralı bireysel başvuruda nihai kararı başvurucunun (müteveffa) vekilinin 22/3/2023 tarihinde öğrendiği, başvurucuya 10/8/2023 tarihinde

ödeme yapıldığı ve başvurucunun 11/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu, 2023/108161 numaralı bireysel başvuruda nihai kararın 28/6/2019 tarihinde kesinleşmesi üzerine başvurucuların 2/8/2019 tarihinde icra takibi başlattığı, bakiye alacaklarının olduğu iddiasıyla 8/12/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu, 2023/108171 numaralı bireysel başvuruda nihai kararın 17/9/2018 tarihinde kesinleşmesi üzerine başvurucunun 4/1/2019 tarihinde icra takibi başlattığı, bakiye alacaklarının olduğu iddiasıyla 8/12/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu, 2023/108357 numaralı bireysel başvuruda nihai kararın 16/10/2020 tarihinde kesinleşmesi üzerine başvurucuların 11/12/2020 tarihinde icra takibi başlattığı, bakiye alacakları olduğu iddiasıyla 8/12/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

9. Somut başvurularda başvurucuların taşınmazlarına kamulaştırmasız el atılması olgusunu nihai kararlarla veya en geç icra takibi başlattıkları tarihlerde öğrendikleri açıktır. Dolayısıyla başvurucuların kamulaştırmasız el atma şikâyetleri bakımından nihai kararları öğrendikleri tarihlerden itibaren en geç otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunmaları gerekir. Başvurucuların ise bu süreler geçtikten sonra bireysel başvuruda bulundukları anlaşılmıştır. Sonuç olarak başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine ve lehlerine hükmedilen tazminatların değer kaybına uğradığına yönelik şikâyetleri bakımından ödeme üzerine veya ödenmeme dolayısıyla başvuruda bulunmaları nedeniyle bu şikâyetler bakımından süresinde başvuru yaptıkları ancak taşınmazlarına kamulaştırmasız el atılması nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri bakımından ise süresi içinde bireysel başvuruda bulunmadıkları değerlendirilmiştir (bazı farklarla birlikte bkz. Osman Deniz [2. B.], B. No: 2020/6982, 17/4/2024, §§ 2-5).

10. Açıklanan gerekçelerle kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve

Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 2023/69576 numaralı başvurudaki adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurucu Murat Küçüksindir yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. Diğer başvurucular yönünden;

1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER ORALI VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/4584 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/4584

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER ORALI VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/4584)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Ömer ORALI ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : Av. Nimetullah TARLAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular, aralarında konu yönünden hukuki irtibat bulunması dolayısıyla birleştirilmiş ve inceleme 2024/4584 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Yönünden İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek

ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun’da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin ekli listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DURMUŞ ALİ ÇILGIN VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/15117 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/15117

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DURMUŞ ALİ ÇILGIN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/15117)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Durmuş Ali ÇILGIN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda bulunan vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2024/15117 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma

tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

6. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda ayrıntısı belirtilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile (F) sütununda yer alan vekâlet ücretlerinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

V.A. VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/23272 | Karar tarihi: 18.11.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/23272

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

V.A. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/23272)

Karar Tarihi: 18/11/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucular : V.A. ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (F) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, haksız yakalama ve gözaltına alma işlemlerinden doğan manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde muhtelif tarihlerde bireysel başvuruda bulunmuştur.

3. Komisyon, ekli listenin (E) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne; (B) sütununda gösterilen dosyaların 2024/23272 numaralı başvuruyla birleştirilmesine; başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Başvurucular, haklarında mahkemelerce verilen beraat kararı veya Cumhuriyet

başsavcılıklarınca verilen kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karar sonrası ceza muhakemesi sürecinde uygulanan gözaltı ve/veya tutuklama şeklindeki haksız koruma tedbirleri nedeniyle açtıkları tazminat davalarında mahkemelerce hükmedilen tazminat miktarlarının yetersiz olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin birer örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

5. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

6. Anayasa Mahkemesi Gülseren Çıtak ([GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023) kararıyla haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunu tükettikten sonra yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı ve ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddiasıyla yaptıkları bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketilmiş kabul edilebilmesi için yalnızca 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında bir tazminat davasının açılmasının yeterli olacağı sonucuna varmıştır. Zira bu hükümle; yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede bu bent kapsamında açılan davalarda hukuka aykırılık kanun gereğince kabul edildiğinden ağır ceza mahkemesince bu bende dayanılarak tazminat ödenmesi durumunda Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında yapılacak inceleme, tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (Gülseren Çıtak, §§ 36-38).

7. Somut başvuruda da ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemeler tarafından ihlal tespiti yapılmış ve bir miktar manevi tazminata hükmedilmiş olmakla başvuruda yapılacak inceleme hükmedilen tazminat miktarlarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (M.E. [2. B.], B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 47).

8. Ağır ceza mahkemelerinin tazminat için somut olayın şartlarına göre takdir yetkisi bulunmakla birlikte meydana gelen ihlalle orantılı olmayan önemsiz miktarda bir tazminat Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırı olacaktır. Öte yandan tazminat miktarı Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda verdiği tazminatın miktarına göre kayda değer ölçüde düşük olmamalıdır. Bununla birlikte hükmedilen miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarından düşük olması tek başına Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiği anlamına gelmez. Tazminatın Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla uyumlu olup olmadığını değerlendirirken somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerekir (M.E., § 48).

9. Bunun yanında manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken ağır ceza mahkemesinin tazminata karar verdiği tarihte Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminatın miktarına göre bir karşılaştırma yapılacaktır. Anayasa Mahkemesince yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle manevi tazminata hükmedilirken kişinin sosyal ve ekonomik durumu, mesleki ve toplumsal

konumu, üzerine atılı suçun niteliği, koruma tedbirine neden olan olayın oluş şekli, tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ve tedbirin süresi, tedbir nedeniyle meydana gelen ihlalin ağırlığı dikkate alınmaktadır (Siyami Hıdıroğlu [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, § 35).

10. Maddi zarar, zarara uğrayanın mevcut mal varlığı ile uygulanan koruma tedbiri olmasaydı bu mal varlığının olacağı durum arasındaki farktan ibarettir. Maddi zarar, mal varlığında meydana gelen fiilî azalma şeklinde ortaya çıkabileceği gibi yoksun kalınan kâr şeklinde de oluşabilir. Öte yandan ihlal ile zarar arasında nedensellik bağı bulunması gerekir. İhlal ile zarar arasındaki illiyet bağının açık olmaması, illiyet bağının belirsiz veya spekülatif olduğu hâllerde maddi tazminata hükmedilmeyecektir. Hükmedilecek tazminat miktarının her zaman maddi zarara eşit olması gerekmez. Başvurucu lehine uygun bir tazminata hükmedilebilmesi de yeterli olabilir. Maddi tazminatın belirlenmesinde ağır ceza mahkemelerinin daha iyi konumda oldukları açıktır. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemesinde açıkça dayanaktan yoksun veya keyfî olduğu anlaşılmadıkça yetkili mahkemelerin maddi tazminat konusundaki takdirine müdahalesi söz konusu olamaz (O.O. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/64808, 23/10/2024, § 11).

11. Somut olayda ağır ceza mahkemelerinin yaptığı değerlendirmeler sonucunda bazı başvuruculara maddi tazminat taleplerini reddetmesinin keyfî olduğu, açık ve bariz takdir hatası içerdiği söylenemeyecektir. Bazı başvuruculara ödenen maddi tazminat miktarının ise somut olayın koşullarında orantısız olmadığı görülmektedir.

12. Mahkemelerce hükmedilen manevi tazminat miktarının ise Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda ödenmesine hükmettiği ya da hükmedebileceği tazminat miktarına göre düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Anayasa Mahkemesinin benzer olaylarda hükmedeceği tazminat miktarları için bkz. aşağıdaki tablo).

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

14. Başvuruculardan bir kısmı, yukarıda belirtilen hakların yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculara iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararlarından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama

yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihi itibarıyla, şayet manevi tazminat miktarı bölge adliye mahkemesi kararıyla değiştirilmişse istinaf mahkemesinin karar tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine vereceği tazminatın miktarına göre bir karşılaştırma yapılarak uygun tazminatın belirlenmesi gerekir (bkz. aşağıdaki tablo). Karar tarihi itibarıyla hükmedilecek tazminatın hesabında tedbir/dava tarihinden karar tarihine kadar işleyecek yasal faiz de dikkate alınabilir.

18. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddi ile kararın yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere gönderilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvuruculların kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculların tazminat talebinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

2016 yılı için -Bir gün gözaltı için asgari 300 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine

göre Asgari: 15.000 TL, Ortalama: 40.000, Azami: 100.000 TL

2017 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 360 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 18.000 TL, Ortalama: 48.000 TL, Azami: 120.000 TL

2018 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 400 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 20.000 TL, Ortalama: 54.000 TL, Azami: 135.000 TL

2019 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 600 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 29.700 TL, Ortalama: 79.200 TL, Azami: 198.000 TL

2020-2021 yılları için - Bir gün gözaltı için asgari 600 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 30.000 TL, Ortalama: 80.000 TL, Azami: 200.000 TL

2022 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 1.350 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 67.500 TL, Ortalama: 180.000 TL, Azami: 450.000 TL

2023 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 1.800 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 90.000 TL, Ortalama: 240.000 TL, Azami: 600.000 TL

2024 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 2.970 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 148.500 TL, Ortalama: 396.000 TL, Azami: 990.000 TL

2025 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 3.330 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 166.500 TL, Ortalama: 444.000 TL, Azami: 1.110.000 TL

SUR OTOMOTİV İNŞAAT VE TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2020/14650 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/14650

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SUR OTOMOTİV İNŞAAT VE TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/14650)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Osman ÖZDEMİREL

Başvurucu : Sur Otomotiv İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Fatma BAKIRCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası dışındaki iddiaları Komisyon tarafından kabul edilemez bulunmuş, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır.

Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN BOYRAZ

B. No: 2020/19644 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/19644

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN BOYRAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/19644)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Hüseyin BOYRAZ

Vekili : Av. Mahir KIRMIZI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; iptal edilen idari işlemden doğan zararın tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatına İlişkin Süreç

2. Başvurucu, Ankara ili Yenimahalle ilçesi Alacaatlı Köyünde bulunan iki katlı bir yapıyı kiralamış ve içkili lokanta açmak amacıyla ruhsat başvurusunda bulunmuştur. İlgili kamu kurumlarının işyeri açılmasında sakınca olmadığına ilişkin yazıları üzerine Yenimahalle Belediyesi (Belediye) 9/11/2004 tarihinde başvurucunun kiraladığı yer için işyeri açma ve çalışma ruhsatı vermiştir. Yenimahalle Kaymakamlığı da aynı gün başvurucuya ait işyeri için içkili istirahat ve eğlence işletme izin belgesi düzenlemiştir.

3. Belediye 13/1/2005 tarihinde kiralanan binanın işyeri olduğuna ilişkin yapı kullanma ruhsatını başvurucunun sunmaması üzerine işyeri açma ve çalışma ruhsatının iptaline ve işyerinin faaliyetten men edilmesine karar vermiştir.

4. Başvurucu, köy sınırları içinde yer alan yapıların fen ve sağlık kurallarına uygun

olmasının ve yapı için muhtarlıktan izin alınmasının yeterli olduğu iddiasıyla işlemin iptali için Belediyeye karşı dava açmıştır. Ankara 12. İdare Mahkemesi 7/6/2006 tarihinde işyeri ruhsatı verilmesinden önce nazım imar planının iptal edildiği ve işyerinin bulunduğu yapının ruhsatının olmadığını belirterek davayı reddetmiştir.

5. Danıştay Sekizinci Dairesi 18/9/2007 tarihinde köy muhtarlığından alınan izne dayanılarak, mesken vasfıyla yapılan yer için davalı Belediyenin yaptığı inceleme sonucunda ruhsatın verildiğini, içkili lokantanın özel yapı gerektiren yapılardan olmadığını ve içkili yer bölgesinde yer aldığından dava konusu işlemin hukuka uygun olmadığını belirterek kararı bozmuştur. Bozma kararına uyan Ankara 12. İdare Mahkemesi 31/12/2009 tarihinde dava konusu işlemi iptal etmiştir. Danıştay Sekizinci Dairesi 25/5/2011 tarihinde kararı onamıştır.

B. Tazminat Davasına İlişkin Süreç

6. Başvurucu 14/10/2011 tarihinde Belediyeye karşı tazminat davası açmıştır. Başvurucu, yargı kararıyla hukuka aykırı bulunarak iptal edilen işlem nedeniyle işyerinin 27/2/2005 tarihinden ruhsatın iade edildiği 25/3/2008 tarihine kadar kapalı kalmasından dolayı uğradığı 600.000 TL maddi zararın idarenin sorumluluğu kapsamında tazmin edilmesini talep etmiştir. Başvurucu dava dilekçesinde, diğer delillerin yanında bilirkişi deliline de dayanmıştır.

7. Davaya bakan Ankara 5. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 16/10/2012 tarihli ara kararında başvurucudan işyerinin kapalı kalması nedeniyle uğradığını iddia ettiği 600.000 TL zararın ne şekilde hesaplandığını açıklamasını, zararı kanıtlayacak belge ve bilgileri sunmasını istemiştir. Başvurucu, birtakım bilgi ve belge sunmuştur.

8. İdare Mahkemesi 20/11/2012 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun ara kararına verdiği cevapta tazmini talep edilen zararın hesaplama yöntemini açıklamadığını, 2004 ve 2005 yıllarına ait muhtasar beyanname örnekleri, merkez ve şube olarak gösterilen dava konusu işyerine ait ortak tutulmuş işletme defterleri ve bazı faturaları ibraz ettiğini kaydetmiştir. İdare Mahkemesi başvurucuya ait işyerinin ruhsatın verildiği tarihten faaliyetten men edildiği tarihe kadar yaklaşık üç ay faaliyet gösterdiğini ve 2005 yılına ait işletme defterlerine göre işyerlerinin zarar ettiğinin görüldüğünü, dolayısıyla meydana geldiği ileri sürülen zararın kesin olarak kanıtlama imkânı bulunmadığı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin hukuka uygun olmadığını belirtmiştir.

9. Başvurucu; sunduğu bilgi ve belgelerin uzman bilirkişilerce incelenmediğini, yargı kararıyla iptal edilen işlem sonucunda işyerini yaklaşık üç yıl çalıştıramadığını ve idarenin hizmet kusurundan doğan zararın tazmin edilmediğini belirterek kararı temyiz etmiş; Danıştay (Kapatılan) Onyedinci Dairesi 17/2/2016 tarihinde kararı bozmuştur. Bozma kararında İdare Mahkemesinin ortada ticari bir işletmenin bulunduğunu gözardı ederek sonuca vardığını ve gerçek zararı tam olarak araştırmadan karar verdiğini belirtmiştir. Buna göre başvurucunun uğradığını iddia ettiği gerçek zarar -gerekirse bilirkişi incelemesi yaptırılmak suretiyle- tam olarak araştırılarak bir sonuca varılması gerekirken eksik incelemeye dayalı olarak karar verilmesinde hukuki isabet görülmediğini ifade etmiştir.

10. Davalı Belediye tazminat yükümlülüğünün ortaya çıkması için kesin ve gerçekleşmiş bir zararın var olması gerektiği iddiasıyla kararın düzeltilmesini talep etmiştir. Danıştay Onuncu Dairesi 17/2/2020 tarihinde karar düzeltme talebini kabul ederek bozma kararını kaldırmış, hukuka uygun bulduğu İdare Mahkemesi kararını onamıştır.

11. Başvurucu, nihai hükmü 15/6/2020 tarihinde öğrendikten sonra 13/7/2020 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu; kiraladığı yapıyı işyerine çevirirken çeşitli harcamalar yaptığını, üç ay gibi kısa bir süre açık kalan bir işyerinin kâr etmesinin beklenemeyeceğini, işyerinin civarında bulunan başka bir restoranın müşteri yoğunluğu yaşadığını belirtmiştir. İdare Mahkemesinin keşif veya bilirkişi incelemesiyle yaptığı harcamaları, işyerinin kapalı kaldığı dönemde ödediği kira bedelini ve gelir kaybını belirleyebilecekken eksik inceleme sonucunda karar verdiğini iddia etmiştir. Başvurucu bu gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Somut olayda başvurucuya ait işyerini işletebilmesi için verilen ruhsatın gelir getirici bir faaliyete imkân sağladığı gözetildiğinde ekonomik bir değer oluşturduğu, dolayısıyla Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülk teşkil ettiği açıktır.

16. Malikin mülkünü kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması, mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53). Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği hatırlatılmalıdır (Anayasa'nın 35. maddesinin yapısı ve içerdiği üç kural ile ilgili olarak bkz. Recep Tarhan ve Afife Tarhan, §§ 55-58). Başvuruya konu olayda işyeri açma ve çalışma ruhsatının yargı kararına istinaden geri verilmesi sürecinde işyerinin işletilememesi başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmiştir. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucunun bir süre mülkünden yararlanamaması nedeniyle birinci kural çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

17. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de vardır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirir (Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 44). Ancak

hemen belirtmek gerekir ki bazı durumlarda devletin pozitif ve negatif yükümlülüklerinin birbirinden ayrılması da mümkün olamamaktadır. Üstelik devletin ister pozitif isterse negatif yükümlülükleri söz konusu olsun uygulanacak ilkeler çoğunlukla önemli ölçüde benzeşmektedir (Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, § 70).

18. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulması durumunda bu müdahalenin malik üzerinde doğurduğu olumsuz sonuçların mümkünse eski hâle döndürülmesini, mümkün değilse malikin zarar ve kayıplarının telafi edilmesini sağlayan idari veya yargısal birtakım hukuki mekanizmaların oluşturulması devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereğidir. Bu bağlamda hak ihlalinin sonuçlarının giderilmesi bakımından ne tür hukuki mekanizmaların öngörüleceği hususu devletin takdirindedir. Bu husus kural olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin tercih edilen idari veya yargısal mekanizmanın malik üzerinde doğurduğu olumsuz etkilerin düzeltilmesi bakımından yeterli ve elverişli olup olmadığı hususundaki denetim yetkisi saklıdır. Bu bağlamda düzeltici bir mekanizmanın hiç oluşturulmaması veya oluşturulan mekanizmanın müdahaleden önceki durumu tesis edici veya oluşan kayıpları giderici bir nitelik arz etmemesi durumunda mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülükler ihlal edilmiş olur (Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi, § 48).

19. Somut olayda başvurucuya ait restoranın işletilebilmesi için Belediye tarafından verilen işyeri açma ve çalışma ruhsatının iptal edilmesinden ardından restoranın kapandığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte açılan dava sonucunda ruhsatın iptal edilmesinin hukuka aykırı bulunarak tesis edilen idari işlemin iptal edildiği ve Belediyenin de ruhsatı başvurucuya geri verdiği görülmektedir. Bu aşamadan sonra Anayasa Mahkemesince yapılacak inceleme adil dengenin sağlanıp sağlanmadığına yönelik olacaktır.

20. Başvurucu, ruhsatın iptal edilmesi sonucunda işyerini işletememesi nedeniyle uğradığı maddi zararın tazmin edilmesi talebiyle Belediyeye karşı tazminat davası açmıştır. Başvurucunun dava dilekçesinde diğer delillerin yanında bilirkişi incelemesi deliline dayandığı, yine yargılama sürecinin ilerleyen aşamalarında keşif yapılmasını talep ettiği kaydedilmelidir. Bunun yanında İdare Mahkemesinin ara kararı üzerine başvurucu elindeki bilgi ve belgeleri dava dosyasına sunmuştur. Söz konusu belgeler çerçevesinde inceleme yapan İdare Mahkemesi, başvurucuya ait işyerinin açık kaldığı üç aylık sürede kâr etmediği görüldüğünden davaya konu edilen zararın kanıtlanamadığı sonucuna ulaşmıştır. İdare Mahkemesinin ret kararı, temyiz incelemesinde bozulmakla birlikte davalı Belediyenin karar düzeltme talebi üzerine onanmıştır.

21. Bir kimsenin mülküne/evine erişiminin engellenmesinin -ister barınma amaçlı kullanılsın isterse ticari veya kültürel amaçlara tahsis edilsin- zarar doğuracağı muhakkaktır. Zararın miktarının tam olarak bilinmemesi muhtemel olduğu anlamına gelmez. Zararın hesaplanabilir olması, tazmin yükümlülüğünün doğması için yeterlidir. Kullanılabilir durumda olan bir eve erişimin engellenmesi evin kullanımından kaynaklanan ekonomik yarar tutarınca zararın ortaya çıkmasına yol açar. Böyle bir durumda zararın miktarının hesaplanmasında belli ölçüde güçlüklerle karşılaşılabilirse de muhtemel olduğunun ifade edilmesi makul bir yorum olarak görülemez (Emrullah Yılmaz [2. B.], B. No: 2019/37252, 15/6/2022, § 51).

22. Başvuruya konu olayda yargı makamlarınca hukuka aykırı bulunarak iptal edilen idari

işlem nedeniyle başvurucuya ait işyerinin yaklaşık üç yıl faaliyet gösteremediği hususunda bir tartışma yoktur. Bununla birlikte söz konusu süreçte uğranan zararın tazmin edilmesi talebiyle açılan davaya bakan İdare Mahkemesinin işyerini yerinde incelemek ve elde edilen gözlem, bilgi ve belgeler kapsamında bir değerlendirme yapmak yerine işletme defterlerine göre merkez ve başvuruya konu şubenin zarar ettiğini belirterek karara vardığı kaydedilmelidir. Üstelik İdare Mahkemesinin işyerinin açılması için harcamalar yapılması, üç yıl boyunca ticari faaliyet gösterememesinin müşteri çevresi oluşturma ve işletmenin tanınırlığına olumsuz etkisi gibi hususları değerlendirmediği belirtilmelidir. Kaldı ki yaklaşık üç yıl sonra ruhsatı geri verilen başvurucuya ait işyerinin faaliyet göstermeye devam ettiği ifade edilmelidir.

23. Anayasa Mahkemesi Yaşar Çetinbaş ([1. B.], B. No: 2018/34564, 10/3/2021) başvurusunda evin yakınına inşa edilen viyadükten dolayı taşınmazda meydana gelen zararın karşılanmadığı şikâyetini incelemiştir. Anılan kararda tazminat davasına ilişkin yargılama sürecinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmadığını, taşınmazın bir zarara uğrayıp uğramadığının tespit edilmediğini kaydetmiştir. Anayasa Mahkemesi, zararın varlığını mahkemeler önünde ortaya koyma imkânı bulamamasının başvurucuyu mülkiyet hakkının sağladığı usule ilişkin güvencelerinden yoksun bıraktığına ve başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğine karar vermiştir (Yaşar Çetinbaş, § 37).

24. Hukuk devletinde idare, hukuka aykırı olarak tesis ettiği işlemlerin sebep olduğu ihlalleri giderme yükümlülüğü altındadır. İdare; eski hâle getirme (restitutio in integrum) ilkesi gereğinde kişiyi, hukuka aykırı işlem tesis edilmemiş olsaydı kişi hangi durumda olacaksa ona mümkün olduğunca en yakın konuma getirmekle yükümlüdür (Demet Demirel ve diğerleri [GK], B. No: 2019/12998, 1/12/2022, § 45). Mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükler bağlamında somut olayda, mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucu üzerinde doğurduğu olumsuz etkilerin düzeltilmesi için oluşturulan mekanizmanın giderici bir nitelik arz etmediği görülmüştür.

25. Sonuç olarak zararının varlığını mahkemeler önünde ortaya koyma imkânı bulamayan başvurucu mülkiyet hakkının sağladığı usule ilişkin güvencelerinden yoksun bırakılmıştır. Bu durumun başvurucuya aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemesinden dolayı kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasındaki adil dengenin başvurucu aleyhine bozulduğu ve bu nedenle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesinden yakınmıştır.

28. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun

incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması ve tür belirtmeksizin 1.000.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

32. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 5. İdare Mahkemesine (E.2011/2145, K.2012/2603) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SABRİ SERİN

B. No: 2020/25587 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/25587

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SABRİ SERİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/25587)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Sabri SERİN

Vekili : Av. Payiz AŞKIN AKYÜREKLİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ilgili mevzuat uyarınca hak sahibi olarak tespit edilen depremzedelere kalıcı konut tahsis edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 29/6/2020 tarihinde öğrendikten sonra 21/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Sedat Şanlı ([1. B.], B. No: 2018/6812, 3/7/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede deprem sebebiyle 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun hükümlerine göre konut edinme yönünde bir meşru beklentisi olan başvurucu yönünden aradan kırk yılı aşkın bir süre geçtiği hâlde başvuru konusu konuta ait tapu kaydının düzenlenip düzenlenmediğinin araştırılmadığı gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve

ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 200.000 TL maddi ve 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 1. İdare Mahkemesine (E.2017/1009, K.2017/1050) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEDRETTİN YILDIZ

B. No: 2020/31300 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/31300

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEDRETTİN YILDIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/31300)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Bedrettin YILDIZ

Vekili : Av. Mehmet AKBAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kesinleşmiş mahkeme kararı ile hüküm altına alınan kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminatın ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Karayolları Genel Müdürlüğüne (İdare) karşı taşınmazlarına kamulaştırmasız el attığı iddiasıyla tazminat davası açmıştır. Eğil Asliye Hukuk Mahkemesi davanın kısmen kabulü ile 191.175,19 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Karar temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

3. Başvurucu 19/3/2020 tarihinde İdare aleyhine icra takibi başlatmıştır.

4. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden icra dairesi dosyası incelendiğinde takibe konu alacağın 376.475 TL'lik kısmının İdare tarafından 11/1/2021 tarihinde başvurucuya ödendiği ancak dosyada 17.688,50 TL tutarında bakiye borcun olduğu görülmüştür.

5. Başvurucu 17/9/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, kesinleşmiş mahkeme kararına dayanan kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın ödenmemesinden ve yargılamanın uzun sürmesinden yakınmıştır.

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİLGİ ÇETİN VE MUHİTTİN YÖRÜKOĞLU

B. No: 2020/32423 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/32423

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİLGİ ÇETİN VE MUHİTTİN YÖRÜKOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/32423)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Bilgi ÇETİN 2. Muhittin YÖRÜKOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vesayet altında bulunan kişi adına araç alınması için izin verilmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Karşıyaka 3. Sulh Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 20/11/2018 tarihinde başvurucu Muhittin Yörükoğlu'nun kısıtlanmasına ve Bilgi Çetin'in vasi olarak atanmasına karar vermiştir.

3. Başvurucu vasisi 11/1/2019 tarihinde kısıtlının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kısıtlı adına araç almak için izin ve yetki verilmesini talep etmiştir.

4. Mahkeme 11/1/2019 tarihinde talebi reddetmiştir. Kararın gerekçesinde; ileride doğabilecek kaza ve diğer olumsuzluklarda vasinin, ruhsat sahibi olarak zarara uğrayacağı ve bazı sorumluluklar altına girebileceğine değinilmiştir. Başvurucu vasisi karara itiraz etmiştir. Karşıyaka 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 1/2/2019 tarihinde itirazı reddetmiştir.

5. Başvurucu vasisi 4/9/2020 tarihinde tekrar başvurucu kısıtlının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kısıtlı adına araç almak için izin ve yetki verilmesini talep etmiştir. Mahkeme 7/9/2020 tarihinde aynı talep ile ilgili daha önce başvuruda bulunulduğu ve talebin reddine karar verildiği gerekçesiyle hüküm kurulmasına yer olmadığına kesin olarak karar vermiştir.

6. Başvurucular, nihai hükmü 9/9/2020 tarihinde öğrendikten sonra 7/10/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu Muhittin Yörükoğlu 11/1/2023 tarihinde vefat etmiştir. Aynı zamanda vasi olan Bilgi Çetin, başvurucunun tek mirasçısı olarak 16/7/2025 tarihinde bireysel başvuruya mirasçı sıfatıyla devam edeceğini bildirmiştir.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu vasisi, kısıtlı adına yeni bir araç alımı talebinin gerekçesiz olarak reddedildiğini iddia etmiştir. Özel Tüketim Vergisi istisnası çerçevesinde kısıtlıyı borçlandırmadan kısıtlının ihtiyaçlarını karşılamak üzere araç satın alınmasını talep ettiğini, karşılıksız kazandırmaya konu araç yönünden kısıtlının Anayasa'nın 35. maddesi anlamında korunması gereken menfaatinin bulunduğunu belirtmiştir. Başvurucu vasisi, satın alınacak aracın kullanılması sırasında üçüncü kişilere verilecek zarardan ve diğer olumsuzluklardan ruhsat sahibi olarak vasinin sorumlu olabileceğine ilişkin mahkeme gerekçesinin yerinde olmadığını, "diğer olumsuzluklardan" kastedilenin açık olmadığını kaydetmiştir. Başvurucu vasisi bu gerekçelerle mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Başvurucu Muhittin Yörükoğlu başvurunun incelenmesi sırasında 11/1/2023 tarihinde vefat etmiş, mirasçısı Bilgi Çetin başvuruya devam etmek istediğini bildirmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Aynur Bakırcı ([1. B.], B. No: 2016/935, 24/10/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede somut olayda ihlal iddiasına konu olaylardan hak ve menfaatinin menfi yönde etkilendiği belirtilen kısıtlı Muhittin Yörükoğlu'nun bireysel başvuru incelemesi sırasında vefatı üzerine başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvurucu Muhittin Yörükoğlu'nun ölümü nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZELİHA GEZİCİ

B. No: 2020/32744 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/32744

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZELİHA GEZİCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/32744)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Hasan SARAÇ

Başvurucu : Zeliha GEZİCİ

Vekili : Av. Ceren DİKMEN EVSAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu disiplin kurulunun hücre disiplin cezası kararına karşı yapılan şikâyetin infaz hâkimliği tarafından kabul edilmesi üzerine ilgili Cumhuriyet başsavcılığınca yapılan itirazın başvurucuya bildirilmemesi ve yeterli bir gerekçe gösterilmeden itirazın kabul edilmesi nedenleriyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, gerekçeli karar hakkının, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Olay tarihi itibarıyla Aliağa Kapalı Kadın Cezaevi (İnfaz Kurumu) koğuşunda başvurucunun da bulunduğu bazı mahpuslar arasında tartışma yaşanmıştır. Diğer bazı hükümlüler yanında başvurucu hakkında da başlatılan disiplin soruşturması sonucunda başvurucunun 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (j) bendi gereği 5 gün hücreye koyma disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucu, disiplin soruşturmasında verdiği savunmasında ileri sürdüğü hususları tekrarlayarak anılan cezaya karşı Karşıyaka İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) nezdinde şikâyet başvurusunda bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği, ilaçlarını kullanmayan diğer

hükümlünün koğuş arkadaşlarına karşı saldırgan tavırlar ve söylemler gösterdiği, koğuşta bulunan diğer hükümlülerin süregelen bu olumsuz durum nedeniyle endişe ve korkuya kapılmalarının normal olduğu, uzun süre devam eden bu durum sonucu olay günü içinde bulundukları olumsuz psikolojik hâl nedeniyle sarfettikleri sözlerin hakaret ve tehdit olarak düşünülmesinin uygun olmayacağı gerekçesiyle disiplin cezalarının iptaline karar vermiştir.

4. İnfaz Hâkimliği kararına karşı İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından itiraz edilmiştir. İtiraz üzerine Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) iki mahpusun kurum görevlilerine yönelik tehditleri olmadığı anlaşıldığından bu hükümlüler yönünden itirazın reddine, aralarında başvurucunun da bulunduğu bazı mahpuslar hakkında ise eylemlerinin sabit olduğu gerekçesiyle İnfaz Hâkimliğinin kararının kaldırılmasına ve disiplin cezasının onaylanmasına 23/9/2020 tarihinde karar vermiştir. Başvurucunun disiplin cezası 9-14/10/2020 tarihleri arasında infaz edilmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 23/9/2020 tarihinde öğrendikten sonra 20/10/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bireysel başvuru yapıldıktan sonra başvurucu 10/6/2021 tarihinde denetimli serbestliğe ayrılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

A. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu; nihai kararın Cumhuriyet savcısının itirazı üzerine verildiğini ancak söz konusu itirazdan kendisinin haberdar edilmediğini, Ağır Ceza Mahkemesi kararının ilgili ve yeterli gerekçe içermediğini belirterek adil yargılanma hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarına atfen silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialar bakımından bu içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun adil yargılanma ve etkili başvuru hakkı bağlamındaki şikâyetlerinin özünün, lehine verilen İnfaz Hâkimliği kararının kaldırılmasına dayanak gösterilen ve Cumhuriyet savcısı tarafından itiraz dilekçesinde dile getirildiği belirtilen hususların kendisine bildirilmemesine ilişkin olduğu, bu nedenle ihlal iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesi, lehe verilen bir infaz hâkimliği kararı sonrasında Cumhuriyet savcısının itirazı neticesinde şikâyetin kesin olarak reddedilmesi üzerine yapılan başvuruya ilişkin İnan Gök kararında ([1. B.], B. No: 2018/1936, 28/1/2021) Cumhuriyet savcısının itirazının tebliğ edilmemesi ile ilgili iddiaları değerlendirmiştir. Söz konusu kararda;

başvurucu lehine verilen infaz hâkimliği kararına karşı Cumhuriyet savcısı tarafından yapılan itirazda savcının itiraz dilekçesinin hükümlüye tebliğ edilmeyip hükümlünün itiraza karşı beyanları alınmadan disiplin cezasının iptaline ilişkin infaz hâkimliği kararının kaldırılması nedeniyle başvurucunun iddia makamına karşı önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürüldüğü, menfaatlerini koruyan güvencelerin başvurucuya sağlanmadığı, bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı belirtilerek silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (İnan Gök, §§ 49-53).

12. Somut başvuruda da Cumhuriyet savcısının itiraz dilekçesinin başvurucuya tebliğ edilmediği, buna karşılık Ağır Ceza Mahkemesinin itirazın kabulüne dair kararında doğrudan Cumhuriyet savcısının anılan itirazı doğrultusunda itirazın kabul edildiğinin ifade edildiği gözetildiğinde İnan Gök kararında belirtilen ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durumun bulunmadığı değerlendirilmiştir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; itiraz merciinin kararında bir gerekçe bulunmadığını belirtmiş, yasal zorunluluk olmasına rağmen hiçbir gerekçeye yer verilmemesinin hak ihlali oluşturduğunu ileri sürmüştür.

15. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa Mahkemesi, benzer iddialarla yapılan bir başvuruyu yine İnan Gök kararında değerlendirmiştir. Söz konusu kararda, hücre cezasının kaldırılmasına ilişkin infaz hâkimliği kararını inceleyen itiraz merciinin, Cumhuriyet savcısının itirazını kabul ederek başvurucunun şikâyetini kesin olarak reddederken gerekçe gösterme yükümlülüğünden muaf olmadığı vurgulanarak merci kararında şikâyetin kabul edilmesine ilişkin infaz hâkimliği kararında yer alan gerekçelerin neden hukuka uygun olmadığının açıklanmadığı, dolayısıyla infaz hâkimliği kararı karşısında hükme ulaşmayı sağlayan sebepler ve sonuca götüren nedensellik kurgusu değerlendirmelerinin yeterli açıklıkta yapılmadığı, bu nedenle gerek hükmün dayanağını oluşturan gerekçeli kararın gerekse dosyanın incelenmesinde anılan kabul gerekçesinin adalet gereksinimini giderecek ölçü ve nitelikte, yeterli ve ilgili olduğunun söylenemeyeceği belirtilerek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (İnan Gök, §§ 64-66). Eldeki olayda da anılan kararda yer alan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararıyla hakkında hukuka aykırı olarak üç gün hücre cezası verildiğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini

ileri sürmüştür.

20. Anayasa Mahkemesi Ahmet Yeter kararında ([1. B.], B. No: 2014/5100, 16/2/2017) özetle, 5275 sayılı Kanun'un 116. maddesine göre hukuka uygun şekilde verilen disiplin cezasının infazının gerçekleştirilmesi için mahpusların müşahede odasına alınması veya hücre hapis cezası ile cezalandırılmasının, hürriyetleri tutuklama veya kesin hükümle sınırlanmış kişiler açısından ayrıca bir müdahale oluşturmayacağını, böylece bu kapsamda verilen disiplin cezasının kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahalesinden bahsedilemeyeceğini belirtmiştir. Bu sebeplerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden bir ihlalin olmadığı gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı verilmiştir (Ahmet Yeter, §§ 32-34). Başvuru konusu olayda da anılan kararda yer alan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

22. Başvurucu ayrıca ruh sağlığı bozuk başka bir kişi ile aynı koğuşta bulundurulması nedeniyle can güvenliğinin tehlikeye sokulduğunu böylece yaşam hakkının, can güvenliklerinin sağlanmasına yönelik olarak dilekçe vermeleri sonrasında kendilerine disiplin cezası verilmesi nedeniyle dilekçe hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ile gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden başvurucunun bu şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA,

3. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ile gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2020/2321 D.İş) iletilmek üzere Karşıyaka İnfaz Hâkimliğine (E.2020/2299, K.2020/2820) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ BAĞ

B. No: 2020/35466 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/35466

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ BAĞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/35466)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Ali BAĞ

Vekili : Av. Adar ADIBELLİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kısıtlı adına araç alınması için izin verilmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 1955 doğumlu olup Şırnak'ta ikamet etmektedir.

3. İdil Sulh Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 30/5/2018 tarihinde başvurucunun kızı T.B.nin kısıtlanmasına ve başvurucunun vasi olarak atanmasına karar vermiştir.

4. Başvurucu 23/6/2020 tarihinde kısıtlının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kısıtlı adına araç almak için izin ve yetki verilmesini talep etmiştir.

5. Mahkeme 3/7/2020 tarihinde başvurucunun talebini reddetmiş; karar gerekçesinde başvurucunun ekonomik ve sosyal durumunun yerinde olduğunu gösterir kolluk araştırmasına yer vermiş; kısıtlı adına araç alımı talebindeki asıl amacın özel tüketim vergisi (ÖTV) indiriminden faydalanmak olduğunu ve bunun da dürüstlük kuralına aykırılık teşkil ettiğini açıklamıştır. Başvurucu, karara itiraz etmiştir.

6. İdil Asliye Hukuk Mahkemesi 18/9/2020 tarihinde itirazı reddetmiş; kararda araç alım

talebinin dürüstlük kuralına aykırı olduğunu, söz konusu talebin kısıtlının menfaatine olduğunun kanıtlanamadığını, dosyadaki bilgi ve belgeler ile kolluk araştırmasının araç alım talebinin kısıtlının menfaati için gerçekleştirilmediğini gösterdiğini belirtmiştir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 21/10/2020 tarihinde öğrendikten sonra 2/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, kısıtlı adına yeni bir araç alımı talebinin gerekçesiz olarak reddedilmesinin engelli kızının mülkiyet hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir. ÖTV istisnası çerçevesinde kısıtlıyı borçlandırmadan kısıtlının ihtiyaçlarını karşılamak üzere araç satın alınmasını talep ettiğini, karşılıksız kazandırmaya konu araç yönünden kısıtlının Anayasa'nın 35. maddesi anlamında korunması gereken menfaatinin bulunduğunu belirtmiştir. Başvurucu, satın alınacak aracın kullanılması sırasında üçüncü kişilere verilecek zarardan doğan sorumluluk ve yeni araç alımının vasi tarafından yapılabileceğine ilişkin mahkeme gerekçesinin yerinde olmadığını, üstelik daha önce aynı imkândan yararlanılarak satın alınan araçta herhangi bir sorunla karşılaşılmadığını kaydetmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir. Buna göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için iki temel ön koşulun birlikte bulunması gerekir. Bunlar, başvuruya konu edilen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden başvurucunun güncel bir hakkı nedeniyle kişisel olarak ve doğrudan etkilenmesidir. Bu çerçevede ortaya çıkan sonuç nedeniyle başvurucunun mağdur olduğunu ileri sürmesi gerekir (Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, § 42).

12. Somut olayda bireysel başvuru formunun "Başvurucu Bilgileri" kısmında başvurucu Ali Bağ, "Temsilci Bilgileri" kısmında Av. Adar Adıbelli ve "Temsil Olunan Başvurucu" kısmında ise Ali Bağ yer almaktadır. Buna göre eldeki bireysel başvurunun Ali Bağ adına yapıldığı kabul edilmelidir. Aksi hâlde başvurucu yerine geçerek Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru formu içeriğinden anayasal hakları kişisel ve doğrudan etkilenen kişiler resen tespit edilerek başvurucu olarak kaydedilmesi gerekecektir. Anayasa Mahkemesi önünde avukatla temsil olunan başvurucu, vasisi olduğu kısıtlı kızı adına yeni bir araç alım talebinin reddedilmesi nedeniyle kısıtlının mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Buna karşılık başvurucunun, söz konusu talebin reddedilmesinin kendisinin mülkiyet hakkını kişisel olarak ve doğrudan etkilediği ve yakındığı müdahale nedeniyle mağdur olduğunu ileri sürmediği görülmüştür. Dolayısıyla başvurucunun şikâyete konu karardan kişisel olarak ve doğrudan etkilendiğini ortaya koyamadığı sonucuna varılmıştır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez

olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖNDER SAYAN

B. No: 2020/36660 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/36660

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖNDER SAYAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/36660)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Önder SAYAN

Vekili : Av. Ekrem KAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; olağanüstü hâl tedbirleri kapsamında kapatılan özel eğitim kurumundan olan işçilik alacağının ödenmesi talebinin terör örgütüyle irtibatı ve iltisakı olduğu gerekçesiyle incelenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının, bağımsız ve tarafsız olmayan mahkemelerce yargılama yapılması nedeniyle bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ve terör örgütüyle irtibatı ve iltisakı bulunulduğunun ifade edilmesi nedeniyle de masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/11/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Bireysel Başvuruya Konu Süreç

5. Başvurucu 1976 doğumlu olup Samsun'da ikamet etmektedir.

6. Başvurucu, 2011 yılının Eylül ayında Feza Özel Eğitim Ticaret Sanayi A.Ş.ne (Şirket) ait eğitim kurumunda öğretmen olarak çalışmaya başlamıştır. Başvurucu 17/6/2016 tarihinde tek taraflı sözleşme feshi sebebiyle görevinden ayrılmıştır.

7. Türkiye 15 Temmuz 2016 gecesi silahlı bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış ve Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. OHAL 19/7/2018 tarihinde son bulmuştur. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç, OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-20, 47-66) kararında yer almaktadır.

8. OHAL tedbirleri kapsamında çıkarılan 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (667 sayılı KHK) 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca başvurucunun çalıştığı şirkete ait eğitim kurumu kapatılmıştır.

9. Başvurucu, kapatılan şirketten olan işçilik alacaklarının (kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, maaş alacakları ve yıllık ücretli izin alacağı) ödenmesi için Samsun Valiliğine (Valilik) müracaat etmiştir.

10. Valilik 4/3/2019 tarihinde başvurucunun dilekçe ekinde alacak talebine ilişkin yeterli bilgi ve belge ibraz etmediğini belirterek başvuruyu reddetmiştir.

11. Başvurucu, ret işleminin iptali ve 2011 yılı Eylül ayı ile 2016 yılı Temmuz ayı arasındaki dönem için fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 4.000 TL işçilik alacağının yasal faiziyle birlikte ödenmesi için Valilik ve Hazine ve Maliye Bakanlığına karşı dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) hizmet dökümünde görüleceği üzere şirkete ait eğitim kurumunda çalıştığını, çalıştığı dönemde SGK'ya bildirilen ücret ile ödenen ücretin farklı olduğunu, eğitim kurumunun kapatılmasıyla söz konusu farktan doğan alacağını tahsil edemediğini ileri sürmüştür. Ayrıca kıdem tazminatı, ihbar tazminatı ve yıllık ücretli izin alacağının da ödenmediğini iddia etmiştir.

12. Samsun 1. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 2/4/2020 tarihinde davayı istinaf kanun yolu açık olmak üzere reddetmiştir. İdare Mahkemesi kararın gerekçesinde her ne kadar başvurucunun işçilik alacaklarının ödenmesi hakkındaki talebi yeterli bilgi ve belge sunmadığı gerekçesiyle idarece reddedilmiş olsa da başvurucuya ait SGK hizmet dökümü ve banka hesap özetine göre başvurucunun kapatılan eğitim kurumunda çalıştığını ve usulüne uygun başvuruda bulunması karşısında idarece başvurucunun hak ve alacağının olup olmadığı hakkında yeterli araştırma yapılabileceğini kaydetmiştir. Kapatılan özel eğitim kurumlarından alacakları olan kişilerin söz konusu alacaklarını tahsil edebilmesi için 15/8/2016 tarihli ve Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (670 sayılı KHK) 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) aidiyeti, iltisakı veya irtibatının olmaması gerektiğini açıklamıştır. Başvurucu hakkında ise FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan mahkûmiyet kararı verildiğinden FETÖ/PDY aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olduğu kanaatine varıldığını kaydetmiştir. İdare Mahkemesi, sonuç olarak 670 sayılı

KHK'nın 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında öngörülen şartı taşımayan başvurucunun işçilik alacağı talebinin reddedilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığını belirtmiştir.

13. Başvurucu, diğer iddialarının yanında gerçek bir hukuki ilişkiye dayalı işçilik alacağının ödenmesi gerektiğini ve terör örgütüyle bir bağlantısı olmadığını iddia ederek karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

14. Samsun Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi 14/10/2020 tarihinde istinafa konu kararın miktar yönünden kesinlik sınırının altında kaldığını belirterek istinaf başvurusunu incelenmeksizin reddetmiştir.

15. Nihai karar 26/10/2020 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

B. Başvurucu Hakkındaki Ceza Yargılaması

16. Başvurucu hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma ve terörizmin finansmanının önlenmesine muhalefet suçunu işlediği iddiasıyla iddianame düzenlenmiştir.

17. Samsun 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 23/2/2018 tarihinde başvurucunun terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etmek suçundan 1 yıl 13 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, terörizmin finansmanının önlenmesine muhalefet suçundan ise beraatine hükmetmiştir.

18. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 6/2/2019 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi kararının kaldırılmasına, başvurucunun FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olma suçundan neticeten 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesi 30/6/2021 tarihinde kararı onamıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

19. 667 sayılı KHK'nın "Kapatılan kurum ve kuruluşlara ilişkin tedbirler" başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen Fethullahçı Terör Örgütüne (FETÖ/PDY) aidiyeti, iltisakı veya irtibatı belirlenen;

...

b) Ekli (II) sayılı listede yer alan özel öğretim kurum ve kuruluşları ile özel öğrenci yurtları ve pansiyonları,

...

kapatılmıştır.

(2) Kapatılan vakıfların her türlü taşınır ve taşınmazları ile her türlü mal varlığı, alacak ve hakları, belge ve evrakı Vakıflar Genel Müdürlüğüne bedelsiz olarak devredilmiş sayılır. Kapatılan vakıf yükseköğretim kurumlarının sağlık uygulama ve araştırma merkezleri ve kapatılan diğer kurum ve kuruluşlara ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir. Birinci fıkrada sayılanların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden bir hak ve talepte bulunulamaz. Devire ilişkin işlemler ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak

suretiyle ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilir.

..."

20. 670 sayılı KHK'nın "Devir işlemlerine ilişkin tedbirler" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı olay tarihinde şöyledir:

"(1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan Kanun Hükmünde Kararnameler gereğince kapatılan ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne veya Hazineye devredilen kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarının her türlü taşınır, taşınmaz, malvarlığı, alacak ve hakları ile belge ve evraklarının (devralınan varlık); her türlü tespit işlemini yapmaya, kapsamını belirlemeye, idare etmeye, avans dahil her türlü alacak, senet, çek ve diğer kıymetli evraka ilişkin olarak dava ve icra takibi ile diğer her türlü işlemi yapmaya, devralınan varlıklarla ilgili olup kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle tevsik edilen borç ve yükümlülükleri tespite ve hiçbir şekilde devralınan varlıkların değerini geçmemesi, ek mali külfet getirmemesi, kefaletten doğmaması ve Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY)'ne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle gerçek mal veya hizmet ilişkisine dayanması şartıyla bu varlıkların değerlendirilmesi suretiyle bunları uygun bir takvim dahilinde ödemeye, kapatılan kurum ve kuruluşların taahhüt ve garanti ettiği ancak vermediği mal ve hizmet bedellerinin ödemesini durdurmaya veya ödemeye, tahsili mümkün olmadığı anlaşılan veya tahsilinde ve takibinde yarar bulunmayan hak ve alacaklar ile taahhüt ve garantilerin tahsilinden vazgeçmeye, her türlü sulh işlemini yapmaya, devralınan varlıklarla ilişkili kredi veya gerçek bir mal veya hizmet ilişkisine dayanan borçlar nedeniyle konulmuş ve daha önce kaldırılmış takyidatları kredinin veya borcun ödenebilmesini sağlamak amacıyla kaldırıldığı andaki koşullarla tekrar koydurmaya ve ihyaya, menkul rehinleri dikkate almaya, devralınan varlıklara konulan takyidatların sınırlarını belirlemeye ve kaldırmaya, finansal kiralama dahil sözleşmelerin feshine veya devamına karar vermeye, devralınan varlıkların idaresi, değerlendirilmesi, elden çıkarılması için gerekli her türlü tedbiri almaya, gerektiğinde devralınan varlıkların tasfiyesi veya satışı amacıyla uygun görülen kamu kurum ve kuruluşlarına devretmeye, devir kapsamında olmadığı belirlenen varlıkları iadeye, kapatılanların gerçek kişiye ait olması halinde devralınacak varlıkların kapsamını belirlemeye, tereddütleri gidermeye, uygulamaları yönlendirmeye, bütün bu işlemleri yapmak amacıyla usul ve esasları belirlemeye, vakıflar yönünden Vakıflar Genel Müdürlüğü, diğerleri yönünden Maliye Bakanlığı yetkilidir.

...

(4) Birinci fıkra kapsamında tespite konu edilebilecek borç ve yükümlülüklere ilişkin olarak hak iddiasında bulunanlarca bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış günlük hak düşürücü süre içerisinde ilgili idaresine kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edilir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak kapatma işlemlerinde ise altmış günlük süre kapatma tarihinden itibaren başlar.

..."

21. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 393. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle

işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir."

22. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 8. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"İş sözleşmesi, bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir. İş sözleşmesi, Kanunda aksi belirtilmedikçe, özel bir şekle tâbi değildir."

2. Anayasa Mahkemesi Kararı

23. Anayasa Mahkemesinin 26/10/2022 tarihli ve E.2018/85, K.2022/127 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

C. Kanun'un 5. Maddesinin (1) Numaralı fıkrasında Yer Alan "...aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle..." İbaresinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

109. Kanun'un 5. maddesinde OHAL sürecinde KHK'lar ile kapatılan kurum ve kuruluşların Vakıflar Genel Müdürlüğüne veya Hazineye devredilen mal varlığının yönetimine ve kapatılan bu kuruluşlardan alacağı olanlara yapılacak ödemelere ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

110. Bu kapsamda maddenin (1) numaralı fıkrasında OHAL KHK'ları gereğince kapatılan ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne veya Hazineye devredilen kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarının devralınan varlıklarıyla ilgili olup kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle tevsik edilen borç ve yükümlülükleri tespite ve hiçbir şekilde devralınan varlıkların değerini geçmemesi, ek mali külfet getirmemesi, asıl borçlu ve diğer kefiller hakkında kesin aciz vesikası bulunan hâller hariç olmak üzere kefaletten doğmaması ve FETÖ/PDY'ye veya diğer terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle gerçek mal veya hizmet ilişkisine dayanması şartıyla bu varlıkların değerlendirilmesi suretiyle bunları uygun bir takvim dahilinde ödemeye, kapatılan kurum ve kuruluşların taahhüt ve garanti ettiği ancak vermediği mal ve hizmet bedellerinin ödemesini durdurmaya veya ödemeye vakıflar yönünden Vakıflar Genel Müdürlüğünün, diğerleri yönünden Maliye Bakanlığının yetkili olduğu belirtilmiştir. Söz konusu fıkrada yer alan "...aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle..." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

111. Buna göre kural kişinin OHAL KHK'sı ile kapatılan bir kurum ve kuruluştan olan alacağının ödenmesini o kişinin FETÖ/PDY'ye veya diğer terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmaması şartına tabi kılmakta, başka bir ifadeyle bu şekilde bir aidiyeti, iltisakı veya irtibatı tespit edilen kişilere gerçek mal veya hizmet ilişkisine dayansa dahi kural uyarınca söz konusu alacakları ödenmemektedir.

...

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

113. Dava konusu kural, OHAL KHK'ları gereğince kapatılan kurum ve kuruluşların OHAL dönemi öncesinde doğmuş borçlarını da kapsayacak şekilde uygulanma imkânına sahiptir. Bu itibarla kural, OHAL süresiyle sınırlı bir düzenleme öngörmemektedir. Buna göre kuralın

OHAL süresini aşan biçimde uygulanma imkânının bulunduğu anlaşıldığından kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

114. Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında düzenlenen mülkiyet hakkı mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacağı da koruma altına almaktadır.

115. Kural OHAL KHK'ları kapsamında kapatılarak Vakıflar Genel Müdürlüğüne veya Hazineye devredilen kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarından alacağı olan kişilerin FETÖ/PDY'ye veya diğer terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olması hâlinde sözü edilen kurum ve kuruluşların malvarlığından olan alacaklarının ödenmeyeceğini öngörmek suretiyle üçüncü kişilerin mülkiyet hakkına sınırlama getirmektedir.

116. Mülkiyet hakkına sınırlama getirilirken öncelikle temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Anayasa'nın anılan maddesi uyarınca temel haklara sınırlama getiren düzenlemelerin, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 371).

117. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilmektedir. Kamu yararı kavramı mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılması imkânı vermekle bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir kavram olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir (Nusrat Külah, B. No: 2013/6151, 21/4/2016, §§ 53, 56; Yunis Ağlar, B. No: 2013/1239, 20/3/2014, §§ 28, 29).

118. Dava konusu kuralın kapsamına giren alacakların ödenmemesinin öngörülmesinin bunların muvazaalı olmasına veya varlığının kuşkulu görülmesine dayanmadığı anlaşılmaktadır. Dava konusu kuralın bulunduğu fıkranın dava konusu edilmeyen bölümü gözetildiğinde idarenin, hileli işlemlere dayandığı tespit edilen alacakları ödememe konusunda yeterli araçlarla zaten donatıldığı görülmektedir. Dolayısıyla dava konusu kuralın amacının terör örgütlerine aidiyeti, irtibatı veya iltisakı görülenlerin alacaklarının ödenmesinin engellenmesi olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle dava konusu kuralda belirtilen alacakların ödenmemesinin sebebi bu alacakların terör örgütüne aidiyetinin, irtibatının veya iltisakının bulunduğu düşünülen kişilere ait olmasıdır.

119. Temelindeki hukuki ilişkinin varlığı ve hukuka uygun olarak doğduğu hususunda kuşku bulunmayan bir alacağın sırf alacaklısının terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olduğunun değerlendirilmiş olması sebebiyle ödenmemesinin demokratik bir hukuk devletinde meşru görülmesi mümkün değildir. Kuşkusuz terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı oldukları somut ve hukuken kabul edilebilir delillerle ortaya konulan kişilerle ilgili olarak makul ve ölçülü tedbirlerin alınması devletin takdir yetkisi kapsamındadır. Ancak bunların özel hukuk ilişkileri çerçevesinde ifa ettikleri yükümlülüklerinin bir sonucu olarak doğan alacaklarının ödenmemesi yolunda düzenleme yapılması başvurulabilecek makul ve meşru tedbirler arasında kabul edilemez.

120. Bu durumda dava konusu kuralın kamu yararına yönelik meşru bir amaca dayandığı söylenemez.

121. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

B. Uluslararası Hukuk

24. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (1) No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

25. Sözleşme'nin "Etkili başvuru hakkı" başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Bu Sözleşme'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir."

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklerin ulusal düzeyde korunması için etkili bir başvuru yolunun var olması gerektiğini belirtmektedir. AİHM'e göre Sözleşme'nin 13. maddesi yetkili ulusal makamlar tarafından Sözleşme kapsamına giren bir şikâyetin esasının incelenmesine izin veren ve uygun bir telafi yöntemi sunan bir iç hukuk yolunun sağlanmasını gerekli kılmaktadır. Ayrıca bu hukuk yolunun teoride olduğu kadar pratikte de etkili bir yol olması gerekmektedir (İlhan/Türkiye [BD], B. No: 22277/93, 27/6/2000, § 97; Kudla/Polonya [BD], B. No: 30210/96, 26/10/2000, § 157; Özpınar/Türkiye, B. No: 20999/04, 19/10/2010, § 82).

27. AİHM, etkili başvuru hakkının Sözleşme çerçevesinde savunulabilir nitelikteki bir şikâyetin mahkemelerce etkili bir şekilde incelenmesini ve öngörülen yolun uygun bir telafi imkânı sunmaya elverişli olmasını güvence altına aldığını vurgulamaktadır (Kudla/Polonya, § 157; Dimitrov-Kazakov/Bulgaristan, B. No: 11379/03, 10/2/2011, § 35). AİHM, iç hukuktaki düzenlemelerin başvuruculara bu anlamda asgari güvenceleri içerecek şekilde yeterli bir hukuk yolu sunup sunmadığını irdelemektedir (Dimitrov-Kazakov/Bulgaristan, § 36).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Anayasa Mahkemesinin 19/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Bağımsız ve Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucu, bağımsız ve tarafsız olmayan mahkemelerce yargılama yapıldığını ileri sürmüştür.

30. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda, kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair

olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Sabah Yıldızı Radyo ve Televizyon Yayın İletişim Reklam Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi [GK], B. No: 2014/12727, 25/5/2017, § 19; Veli Özdemir [1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

31. Somut olayda yargılamayı yapan idari yargı mercilerinin bağımsızlığını ve tarafsızlığını ihlal eden hususlara dair başvurucu herhangi bir belge veya bilgi sunmamıştır. Bu itibarla başvurucu ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma ve temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemiştir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarını temellendiremediği sonucuna ulaşılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

33. Başvurucu; ceza yargılamasında verilen kararın kesinleşmediğini, kararda terör örgütüyle irtibatı ve iltisakı bulunduğunun ifade edildiğini belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. Masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken özellikle hukuk yargılaması ve idari yargılama bakımından üzerinde durulması gereken önemli hususlardan biri, yargılamayı yapan makamın ilgili kişiye suç isnat edip etmediği ve ceza mahkemesi kararını sorgulayıp sorgulamadığıdır. Kişinin suçluluğunu ima eden ya da kabul eden bir yargı söz konusu olmadıkça sadece soruşturma açılmış olması da disiplin veya idari yaptırım işlemlerinin başlatılması veya uygulanması için yeterli görülebilir (Ramazan Tosun [1. B.], B. No: 2012/998, 7/11/2013, § 65).

35. Bireysel başvuruya konu yargılama merci kararında başvurucunun terör örgütü ile irtibatı ve iltisakı olduğu belirtilmesine karşın terör örgütü ile ilişkili olmanın başlı başına bir suç ithamı anlamına gelmeyeceği, bireysel başvuruya konu edilen mahkemedeki yargılamanın bir ceza yargılaması niteliği taşımadığı ve kararda kullanılan dilin başvurucunun masumiyetini sorgulamadığı değerlendirilmiştir (İdris Ertaş [GK], B. No: 2018/21949, 20/5/2021, § 75).

36. Eldeki olayda idari makamların işlemleri ve İdare Mahkemesinin kararı incelendiğinde başvurucunun suçlu olduğunu ifade veya ima eden bir ibareye yer verilmediği, başvurucunun masumiyet karinesini zedeleyen bir durumun söz konusu olmadığı anlaşılmıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Mülkiyet Hakkı İle Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

38. Başvurucu; işçilik alacağı talebiyle açtığı davanın terör örgütüne aidiyeti, örgütle irtibatı ve iltisakı olduğu gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, özel hayata saygı hakkının, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

39. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin iptal kararları geriye yürümeyeceğinden tesis edilmiş işlemin hukuki geçerliliğini sürdürdüğü belirtilmiştir. Başvurucunun meşru bir

beklentisi olmadığı açıklanarak başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartları gözönünde bulundurularak bir değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

2. Değerlendirme

40. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

41. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."

42. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucu, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının yanında diğer haklarının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvurucunun işçilik alacağı kapsamındaki iddiaları özü itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirmektedir.

43. Başvuruya konu olayda başvurucunun kapatılan eğitim kurumunda öğretmen olarak çalıştığını tespit eden İdare Mahkemesi, başvurucunun terör örgütüyle aidiyeti, iltisakı veya irtibatı bulunduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Bu hâliyle başvurucunun işçilik alacağı talebinin esası incelenmemiştir. Başvurucunun kapatılan eğitim kurumundan olan işçilik alacağının ödenmesi istemiyle yaptığı başvurunun esasının incelenmemesine yönelik şikâyetin Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

44. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Mülkün Varlığı

45. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

46. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM,

E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Mülkiyet hakkının özel hukukta veya idari yargıda kabul edilen mülkiyet hakkı kavramlarından farklı bir anlam ve kapsamı olup bu alanlarda kabul edilen mülkiyet hakkı, yasal düzenlemeler ile yargı içtihatlarından bağımsız olarak özerk bir yorum ile ele alınmalıdır (Hüseyin Remzi Polge [2. B.], B. No: 2013/2166, 25/6/2015, § 31; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, § 51).

47. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı; mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, §§ 41, 53; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, §§ 52-54). Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk, § 42).

48. Somut olayda işçilik alacağına dayalı kesinleşmiş ve icra edilebilir bir mahkeme kararı başvurucu tarafından ortaya konulmadığından mevcut bir mülkün varlığından söz edilemez. Bununla birlikte başvurucunun söz konusu alacağı elde etmeye yönelik somut temele dayalı meşru bir beklentisinin bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekir.

49. Başvuruya konu olayda İdare Mahkemesi, başvurucunun 667 sayılı KHK uyarınca kapatılan eğitim kurumunda SGK hizmet dökümü ve banka hesap özetine göre çalıştığını tespit etmiştir. İdare Mahkemesi, başvurucunun hak ve alacağının olup olmadığı hakkında yeterli araştırma yapılabileceğini kaydetmiş; bununla birlikte terör örgütüyle aidiyet, irtibat ve iltisakı bulunduğundan 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında alacağın ödenmesi için öngörülen şartı taşımadığını belirtmiştir.

50. İdare Mahkemesinin açılan davanın reddine dayanak olarak gösterdiği kural, kişinin OHAL KHK'sı ile kapatılan bir kurum ve kuruluştan olan alacağının ödenmesini o kişinin FETÖ/PDY'ye veya diğer terör örgütlerine aidiyeti, örgütlerle iltisakı veya irtibatı olmaması şartına bağlamıştır. İdare Mahkemesinin kararında başvurucunun iddiasına konu işçilik alacağının türleri ve miktarlarına ilişkin bir tespit bulunmamakla birlikte SGK hizmet dökümü ve banka kayıtlarına göre başvurucunun hak ve alacağının olup olmadığı yönünde yeterli araştırma yapılabileceğini ifade ettiği kaydedilmelidir.

51. 6098 sayılı Kanun'un 393. maddesi ve 4857 sayılı Kanun'un 8. maddesinde işçiye çalışması karşılığında ücret ödenmesi açık bir şekilde ifade edilmiştir. Somut olayda darbe teşebbüsü öncesinde başvurucunun kapatılan eğitim kurumunda bir süre çalıştığı hususunda herhangi bir ihtilaf bulunmamaktadır. Dolayısıyla İdare Mahkemesi kararında yer alan tespit ve iş görme karşılığında ücret ödenmesini öngören kanun hükümleri gözetildiğinde başvurucunun işçilik alacağı bağlamında somut temele dayalı meşru bir beklentisi bulunduğu kabul edilmelidir.

ii. Genel İlkeler

52. Etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; Murat Haliç [1. B.], B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

53. Öte yandan şikâyetlerin esasının incelenmesine imkân veren ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının olması ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanmasının bir gereğidir. Buna göre kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla öngörülen yargı yollarının mevzuatta yer alması yalnız başına yeterli olmayıp bu yolun aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunması gerekir. Söz konusu yola başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddiaların bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmesi, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durumun yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması önemlidir (İlhan Gökhan [2. B.], B. No: 2017/27957, 9/9/2020, §§ 47, 49).

54. Anayasa'nın 35. maddesinde "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." hükmüne yer verilerek mülkiyet hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 5. maddesi ise insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu haklara müdahaleden kaçınmasıyla sağlanamaz. Anayasa'nın 5. maddesi ile birlikte değerlendirildiğinde 35. maddesi uyarınca devletin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere söz konusu temel hakların korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (AYM, E.2019/40, K.2020/40, 17/7/2020, § 37; E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, §§ 11-13; Türkiye Emekliler Derneği [1. B.], B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38; Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 44).

55. Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkı, temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla oluşturulan idari ve yargısal mekanizmalara yapılan başvuruların mutlaka başvurucu lehine sonuçlanmasını güvence altına almamaktadır. Bu bağlamda ilgili idari ve yargısal mercilere düşen ödev, başvurucunun şikâyetinin esasını inceleyerek ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karara bağlamaktır (Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş. [2. B.], B. No: 2019/16415, 12/1/2022, § 58).

iii. İlkelerin Olaya Uygulanması

56. İdare Mahkemesi, başvurucunun kapatılan eğitim kurumunda öğretmen olarak çalıştığı ve söz konusu hukuki ilişkiden doğan hak ve alacağının olup olmadığı hakkında yeterli araştırma yapılabileceğini tespit etmiştir. Dolayısıyla başvurucunun iddiasının savunulabilir bir temeli bulunduğu açıktır.

57. Etkili başvuru hakkı bağlamında ilk olarak başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale edildiği iddiasını ileri sürebileceği ve varsa alacağına kavuşmasını sağlayabileceği idari ve yargısal başvuru yolunun bulunup bulunmadığı incelenmelidir. 670 sayılı KHK'nın kanunlaşan 8/2/2018 tarihli ve 7091 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 5.

maddesinde OHAL sürecinde KHK'lar ile kapatılan kurum ve kuruluşların Vakıflar Genel Müdürlüğüne veya Hazineye devredilen mal varlığının yönetimine ve kapatılan bu kuruluşlardan alacağı olanlara yapılacak ödemelere ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. Buna göre hak iddiasında bulunanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış günlük hak düşürücü süre içinde ilgili idareye kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edebilecektir. İdari makamlarca tesis edilecek işlemin iptali talebiyle idari yargılama usulünün genel hükümleri kapsamında idare mahkemelerinde dava açılabilmesi mümkündür.

58. Öte yandan 7091 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası kişinin OHAL KHK'sı ile kapatılan bir kurum ve kuruluştan olan alacağının ödenmesini o kişinin FETÖ/PDY'ye veya diğer terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmaması şartına tabi kılmakta, başka bir ifadeyle bu şekilde bir aidiyeti, iltisakı veya irtibatı tespit edilen kişilere gerçek mal veya hizmet ilişkisine dayansa dahi kural uyarınca söz konusu alacakları ödenmeyeceğini öngörmekteydi.

59. Anayasa Mahkemesi 26/10/2022 tarihli ve E.2018/85, K.2022/127 sayılı kararı ile kamu yararına yönelik meşru bir amaca dayanmadığını belirterek kuralda yer alan "…aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle…" ibaresinin iptaline hükmetmiştir. Anayasa Mahkemesi, salt alacaklısının terör örgütüyle irtibatlı veya iltisaklı olduğu değerlendirilerek hukuka uygunluğu konusunda kuşku bulunmayan bir alacağın ödenmemesinin bir hukuk devletinde meşru görülemeyeceğini açıklamıştır. Terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı oldukları somut olarak ortaya konulan kişilerle ilgili tedbir alınmasında devletin takdir yetkisi olmakla birlikte bu kişilerin özel hukuk ilişkileri çerçevesinde ifa ettikleri yükümlülüklerinden doğan alacaklarının ödenmemesine yönelik olarak yapılan düzenlemenin makul ve meşru tedbirler arasında olamayacağını kaydetmiştir. Bu hâliyle söz konusu kuralın kamu yararına yönelik meşru bir amaca dayandığının söylenemeyeceğini belirtmiş, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir (AYM, E.2018/85, K.2022/127, 26/10/2022, §§ 119, 120).

60. Belirtilen hükümler ve Anayasa Mahkemesinin iptal kararı dikkate alındığında başvurucunun talebine konu ettiği kapatılan eğitim kurumundan olan işçilik alacağına ulaşabilme imkânını sağlayacak etkili başvuru yolunun teorik düzeyde bulunduğu açıktır.

61. Anayasa Mahkemesince incelenecek ikinci mesele ise teorik düzeyde etkili olduğu tespit edilen bu yolun başvurucunun müracaat ettiği idari ve dava aşamalarında fiilen işleyip işlemediği, diğer bir ifadeyle pratikte başarı şansı sunup sunmadığıdır. Başvurucunun kapatılan eğitim kurumundan olan işçilik alacağının ödenmesi talebiyle Valiliğe yaptığı müracaat yeterli bilgi ve belge ibraz edilmediği gerekçesiyle reddedilmiştir. Buna karşılık İdare Mahkemesi, hizmet dökümü ve banka kayıtları gözönüne alındığında başvurucunun usulüne uygun bir müracaatta bulunduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla İdare Mahkemesinin tespiti gözetildiğinde başvurucunun işçilik alacağı talebi hakkında esastan bir inceleme yapmayan idari yolun başarı şansı sunmadığı belirtilmelidir.

62. İdarenin tesis ettiği işlemin iptali için açılan davada İdare Mahkemesi, başvurucunun hak ve alacağının olup olmadığı hakkında yeterli araştırma yapılabileceğini kaydetmiştir. Bununla birlikte İdare Mahkemesi, hakkında terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyet hükmü kurulan başvurucunun terör örgütüyle aidiyeti, irtibatı ve iltisakı bulunduğu ve bu hâliyle 7091 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında aranan şartı taşımadığını belirterek davayı reddetmiştir. Buna göre İdare Mahkemesinin

başvurucunun ödenmesini istediği işçilik alacağının türleri ve miktarı hakkında herhangi bir araştırma ve inceleme yapmadan, anılan Kanun'da yer alan "…aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle…" ibaresine dayalı olarak davayı reddettiği görülmektedir. Ayrıca karara karşı yapılan istinaf başvurusundan da bir sonuç elde edilemediği vurgulanmalıdır.

63. Anayasa Mahkemesi, OHAL tedbirleri kapsamında kapatılan özel eğitim kurumuna yapılan ödemenin iadesi talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiayı Ebamüslüm Yıldız ([2. B.], B. No: 2019/677, 20/6/2023) başvurusunda incelemiştir. Anılan başvuruda, mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağı olan 7091 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "…aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle…" ibaresinin iptaline ilişkin norm denetimi kararında belirtilen ilkeler ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmadığı belirtilerek başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (Ebamüslüm Yıldız, §§ 27-31). Yine OHAL kapsamında kapatılan özel eğitim kurumuna darbe teşebbüsü öncesinde ödediği kayıt ücretinin iadesi talebinin başvurucunun terör örgütüyle irtibatlı ve iltisaklı olduğu gerekçesiyle reddedilmesine ilişkin benzer bir şikâyet Ünal Şenel ([1. B.], B. No: 2019/4445, 28/2/2024) başvurusunda incelenmiştir. Söz konusu başvuruda, okul kayıt ücretinin iade edilmemesinin kanuni dayanağıyla ilgili olarak norm denetimindeki kamu yararına yönelik meşru bir amaca dayanmadığına ilişkin tespit ve söz konusu kuralın iptali gözetildiğinde mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin meşru bir amaç taşımadığına karar verilmiştir (Ünal Şenel, § 44).

64. Bu bağlamda somut olayda da başvurucunun kapatılan özel eğitim kurumundan olan işçilik alacağının ödenmesi talebinin esası hakkında bir araştırma ve inceleme yapılmaksızın Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında meşru amaca dayanmadığı tespit edilen kurala dayalı olarak açılan davanın reddedilmesi karşısında teorik düzeyde etkili olduğu saptanan yolun somut olayda başarı şansı sunma kapasitesini yitirdiği ifade edilmelidir.

65. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

66. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 200.000 TL maddi ve 2.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

67. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

68. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate

veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

69. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Samsun 1. İdare Mahkemesine (E.2019/587, K.2020/481) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET KONAK

B. No: 2021/752 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/752

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET KONAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/752)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Mehmet KONAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ortaklığın giderilmesi davası kapsamında gerçekleştirilen ihalenin feshi için açılan davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, ihale bedelinin %10'u oranındaki para cezasının Hazineye irat kaydına karar verilmesi nedeniyle de mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Ortaklığın giderilmesi davası kapsamında başvurucunun hissedarı olduğu taşınmazın ihale yoluyla satışına mahkemelerce karar verilmiştir. Satışa çıkarılan söz konusu taşınmaz 9/10/2017 tarihinde 680.500 TL bedelle F.D.ye ihale edilmiştir. Başvurucu, ihalenin usulüne uygun yapılmadığını, ihale bedelinin düşük kaldığını iddia ederek F.D. ve diğer iki kişiye karşı ihalenin feshi davası açmıştır.

3. Ordu 2. Sulh Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) başvurucunun taraf teşkili sağlamadığı ve eksik gider avansını tamamlamadığı gerekçesiyle davanın açılmamış sayılmasına 21/2/2018 tarihinde karar vermiştir. Başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) taraf teşkilinin Mahkemece resen sağlanacağını ve eksik gider avansının usulüne uygun olarak tamamlatılması için ara kararı da kurulmadığını belirterek Mahkeme kararını 22/11/2018 tarihinde kaldırmıştır.

4. Mahkeme, istinaf kararı doğrultusunda gider avansını tamamlatmış ve taraf teşkilini sağlamıştır. Başvurucu vekili duruşmadaki beyanında satış ilanına ilişkin tebligatların usulsüz olduğunu ileri sürmüştür. Davalılar vekilleri ise iddianın genişletilmesi yasağı kapsamında söz konusu beyanlara muvafakatları olmadığını kaydetmiştir.

5. Mahkeme 8/7/2019 tarihinde davanın reddine, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 134. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca şikâyete konu ihale bedelinin %10'u olan 68.050 TL para cezasının başvurucudan tahsili ile Hazineye irat kaydına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun dava dilekçesinde tebligatın usulsüzlüğüne dair bir iddiası bulunmadığı gibi ihaleye katılarak pey sürdüğü ve diğer hissedarlara yapılan tebligatların usulsüz olduğuna dair iddiayı başvurucunun ileri süremeyeceğini belirtmiştir. Mahkeme; satışa hazırlık işlemine karşı şikâyette bulunulmadığından aynı şikâyete dayalı olarak ihalenin feshinin istenemeyeceğini, satış bedelinin taşınmazın değerinin yarısı ile satış masraflarını karşıladığını, başvurucunun ihaleye katılıp pey sürebildiğini, fesat iddiasını kanıtlayamadığını kaydetmiştir. İhalenin feshini gerektirecek bir başka neden de bulunmadığını belirten Mahkeme, davanın esastan reddedilmesi nedeniyle başvurucu aleyhine para cezasına hükmedilmesi gerektiğini açıklamıştır.

6. Başvurucu, önceki iddiaları çerçevesinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 13/3/2020 tarihinde istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

7. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 2/11/2020 tarihinde başvurucunun temyiz itirazlarını reddetmiş ve kararı onamıştır.

8. Başvurucu, nihai hükmü 26/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 28/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; usulüne uygun bir şekilde yapılmayan ihale neticesinde hissedarı olduğu taşınmazın düşük bir bedelle satıldığını, yargılamada delillerinin toplanmadığını ve hukuka aykırı karar verildiğini iddia etmiştir. Bu gerekçelerle mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Başvurunun bu kısmı mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Başvuruya konu olayda yapılan ihale ile satışı gerçekleştirilen tapu siciline kayıtlı taşınmazda başvurucunun hissedar olduğu gözetildiğinde Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında mülkü bulunduğu açıktır.

13. Başvurucunun hissedarı olduğu taşınmazın ihale yoluyla üçüncü kişiye satılması mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmektedir. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamında devletin pozitif yükümlülükleri ile negatif yükümlülükleri

arasında kesin bir sınırın tanımlanması mümkün olmamakla birlikte uygulanacak ilkeler benzerlik taşımaktadır. Somut olayda ortaklığın giderilmesi davasından doğan özel hukuk kişileri arasındaki bir uyuşmazlık kapsamında yapılan bir ihale söz konusudur. Bu bağlamda eldeki başvurunun devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri kapsamında incelenmesi gerekir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Bekir Çığlı [2. B.], B. No: 2019/25805, 3/4/2024, § 33).

14. Mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin devletin pozitif yükümlülükleri bulunduğuna ilişkin ilkelere Türkiye Emekliler Derneği ([1. B.], B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38), Eyyüp Boynukara ([1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41) ve Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limitet Şirketi ([2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 43) kararlarında yer verilmiştir. Devletin pozitif yükümlülükleri bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etmek sorumluluklarını da içermektedir (Selahattin Turan [1. B.], B. No: 2014/11410, 22/6/2017, § 41). Başvuruculara mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye etkin bir biçimde itiraz edebilme, savunma ve iddialarını yetkili makamlar önünde ortaya koyabilme olanağı tanınmalıdır (Züliye Öztürk [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71). Mülkiyet hakkını ilgilendiren davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekmektedir (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53). Olayın bütün koşulları ve taraflara tanınan tüm imkânlar ile tarafların tutum ve davranışları gözönünde bulundurularak menfaatlerin adil bir şekilde dengelenip dengelenmediği değerlendirilmelidir (Faik Tari ve Sultan Tari [2. B.], B. No: 2014/12321, 20/7/2017, § 52).

15. Mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin devletin pozitif yükümlülükleri bağlamında ilk olarak etkili hukuksal bir çerçeve oluşturma ve oluşturulan bu hukuksal çerçeve kapsamında özel kişiler arasındaki uyuşmazlıkta etkili ve adil bir karar verilmesini temin etmek sorumluluğu incelenmelidir. Başvurucunun açtığı ihalenin feshi davasının 2004 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde ve uzman mahkemeler önünde görüldüğü anlaşılmıştır. Dolayısıyla mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına konu edilen uyuşmazlığın çözümüne ilişkin olarak önceden oluşturulan, öngörülebilir, ulaşılabilir ve belirli nitelikte olduğu anlaşılan bir hukuksal çerçeve kapsamında yargı makamlarınca hukuk kuralları yorumlanarak sonuca varıldığı belirtilmelidir.

16. İkinci olarak başvurucuya mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye etkin bir biçimde itiraz edebilme, savunma ve iddialarını yetkili makamlar önünde ortaya koyabilme olanağının tanınıp tanınmadığı incelenmelidir. Somut olayda kendisini avukatla temsil ettirebilen başvurucunun iddia ve itirazlarını ileri sürebildiği, istinaf ve temyiz kanun yollarına müracaat edebildiği görülmektedir. Açılan davanın reddine ilişkin Mahkeme kararı incelendiğinde de ihalenin feshine dair iddia ve itirazların incelendiği ve hükme ulaşmaya elverişli, ilgili ve yeterli gerekçenin ortaya konulduğu kaydedilmelidir. Bu hâliyle mülkiyet hakkını ilgilendiren davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılandığı belirtilmelidir. Ayrıca hukuk kurallarının uygulanması ve yorumlanmasında takdirin yargı mercilerine ait olduğu gözetildiğinde mahkemelerin vardığı sonucun bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içerdiği söylenemeyecektir.

17. Son olarak ise özel kişiler arasında çatışan menfaatlerin adil şekilde dengelenip dengelenmediği değerlendirilmelidir. Somut olayda başvurucunun katılarak pey sürebildiği

ihale sonucunda taşınmazın üçüncü kişiye satışından elde edilen bedelden başvurucunun hissesinin karşılığı olan paya karşılık gelen tutarın ödeneceği açıktır. Bu hâliyle mülkiyet hakkının korunması bağlamında her iki tarafın menfaatlerini dengeleyecek mekanizmaların bulunduğu anlaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, yargılama sonunda aleyhine hükmedilen para cezasından şikâyet etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

20. Başvurunun bu kısmı mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Anayasa Mahkemesi Yıldız Eker ([GK], B. No: 2015/18872, 22/11/2018) kararında mahkemeye erişim hakkı yönünden inceleme yapmış ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda, mahkemelerin somut durumun özelliklerini gözönünde tutmasına izin vermeyen ve hâkime herhangi bir takdir yetkisi de tanımayan kanun hükmüne dayalı olarak uygulanan para cezasının miktarının başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği ve bu durumun başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kıldığı sonucuna varmıştır.

23. Somut başvuruda davası reddedilen başvurucu, ihale bedelinin %10'u oranına karşılık gelen 68.050 TL para cezası ile cezalandırılmıştır. Başvurucunun şikâyeti yönünden Yıldız Eker kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 400.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Bununla birlikte eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucunun maddi zararlarının giderilmesi gerekir. Olayda başvurucu aleyhine verilen ve ihale bedelinin %10'u olan 68.050 TL para cezasının hükmün kesinleşmesinden sonra tahsili amacıyla ilgili vergi dairesine gönderilmek üzere harç tahsil müzekkeresi düzenlenmiştir. Bireysel başvuru ve dava dosyasında para cezasının tahsil edildiğine ilişkin bir bilgi ve belge olmadığı gibi başvurucu tarafından da bu hususta yapılan bir bildirim bulunmamaktadır. Bu itibarla Mahkemece düzenlenen 8/1/2021 tarihli harç tahsil müzekkeresinin ilgili vergi dairesince gereğinin yerine getirilmesini önleyecek şekilde iptali ve ilgili mahkemesine iadesi yeterli bir giderim sağlayacaktır (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Mahkemece düzenlenen harç tahsil müzekkeresinin ilgili vergi dairesince yerine getirilmesini önleyecek şekilde iptalinin ve mahkemesine iadesinin yeterli bir giderim imkânı sağladığı değerlendirilerek başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla harç tahsil müzekkeresinin iptali ve ilgili kurumdan geri çekilmesi için Ordu 2. Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2018/1228, K.2019/699) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET BATUHAN DÖKENER

B. No: 2021/3403 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/3403

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET BATUHAN DÖKENER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/3403)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Ahmet Batuhan DÖKENER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlandığı gerekçesiyle subay adaylığına son verilmesine dair işleme karşı açılan iptal davasında davanın sonucuna etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Millî Savunma Üniversitesi Kara Harp Okulunda subay adayı olarak kaydı yapıldıktan sonra başvurucu hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin olumsuz olarak değerlendirilmesi sonrasında 4/5/2018 tarihli işlem ile başvurucunun öğrencilikle ilişiğinin kesilmesine karar verilmiştir. Başvurucu anılan işlemin iptali istemiyle 1/6/2018 tarihinde dava açmıştır.

3. Ankara 13. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 7/5/2019 tarihinde işlemi iptal etmiştir. Kararda, Ankara 2. Sulh Ceza Mahkemesince (Sulh Ceza Mahkemesi) verilen beraat kararına yer vermiştir. Başvurucu hakkında yapılan araştırma sonucu elde edilen verilerin somut kanaat ve bilgiye dayalı, güvenilir, teyit edilebilir nitelikte, ön yargıdan uzak ve hukuken denetlenebilir bilgi ve belgelere dayalı olması gerektiği ifade edilmiştir. Hakkında herhangi bir mahkûmiyet kararı bulunmayan ve güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasına

neden olacak başka bir sebebin de ileri sürülmediği başvurucu hakkında tesis edilen işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

4. Millî Savunma Bakanlığı 19/6/2019 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

5. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 3/10/2019 tarihinde Mahkeme kararını kaldırarak davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bakılan uyuşmazlıkta, dosyada bulunan bilgi ve belgeler ile güvenlik soruşturması sonucu elde edilen bilgiler kapsamında; dış kaynaktan muvazzaf subay temini kapsamında eğitim gören davacı hakkında 'kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın almak' suçu nedeniyle yapılan yargılama neticesinde, Ankara (kapatılan) 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 24/12/2013 tarih ve 2013/1175-1544 E.K. Sayılı kararıyla her ne kadar delil yetersizliğinden beraat kararı verilmiş ise de, anılan yargılamaya ilişkin olarak davacının gerek soruşturma ve gerekse de kovuşturma sırasındaki ifade ve savunmaları ile söz konusu ceza davası dosyasında yer alan diğer ifade tutanaklarındaki bilgiler ile davacının istihdam edileceği hizmetin önemi ve niteliği hususları birlikte dikkate alındığında, güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlandığı gerekçesiyle dış kaynaktan muvazzaf subay temini kapsamında aday olan davacının ilişiğinin kesilmesi yönünde tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık ve aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında ise hukuki isabet görülmemiştir."

6. Başvurucu, karara karşı 3/12/2019 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde, hakkında beraat kararı verildiği ve ceza dosyası içeriği incelendiğinde güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak sonuçlanmasını gerektirecek herhangi bir hususun bulunmadığının anlaşılacağını belirtmiştir. Ceza dosyasının hiçbir yerinde uyuşturucu kullandığı belirtilmemesine karşın Bölge İdare Mahkemesi kararı nedeniyle masumiyet karinesinin ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Danıştay Sekizinci Dairesi (Danıştay) 21/10/2020 tarihinde temyiz talebini reddederek Bölge İdare Mahkemesi kararını onamıştır.

8. Başvurucu, nihai hükmü 4/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 29/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Sulh Ceza Mahkemesi, başvurucu hakkında kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın alma suçundan dolayı 24/12/2013 tarihinde beraat kararı vermiş; kararda A.Ü.nün mahkeme huzurundaki beyanlarında uyuşturucu maddeleri S.G. ile birlikte satın aldıklarını ifade ettiği belirtilmiştir. Yine devamında sanığın uyuşturucu maddelerden haberi olmadığını, rastlantı sonucu konuşmaya başladıklarını ve o sırada gelen polis ekiplerinin yaptıkları arama sonucunda üzerlerindeki uyuşturucu maddeleri bulduklarını beyan ettiği açıklanmıştır. Dosyada sanığın uyuşturucu madde bulundurduğuna veya kullandığına dair başkaca bir delil de bulunmadığı vurgulanmıştır. Buradan hareketle sanığın üzerine atılı suçu işlediğine dair mahkûmiyetine yeterli her türlü şüpheden arınmış, kesin, yeterli ve inandırıcı delil elde edilemediği ve bu nedenle yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmadığı sonucuna varılmıştır. Karar, temyiz edilmemesi nedeniyle 15/1/2014 tarihinde kesinleşmiştir.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu, ceza davasında verdiği ifade ile hakkındaki anlatımlarda suçun işlenmediğinin belirtildiğini beyan etmiştir. Buna rağmen Bölge İdare Mahkemesinin hangi belgeye dayandığı açıkça ortaya konulmadan karar vermesinden yakınmıştır. Temyiz başvurusunun ise matbu olarak reddedildiğini, Danıştay tarafından herhangi bir gerekçe ortaya konulmadığını iddia ederek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Mahkeme, Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştayın başvurucunun davasıyla ilgili olarak maddi olay ve olgular ile delilleri değerlendirdiği, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucu ve kullanılan takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdikleri ifade edilmiştir. Yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

17. Başvurucu, subay adayı olduktan sonra hakkında gerçekleştirilen güvenlik soruşturmasının olumsuz olduğu gerekçesiyle adaylığı sona erdirilmiştir. Mahkeme, Sulh Ceza Mahkemesi tarafından verilen beraat kararına atıfla başvurucu hakkında herhangi bir mahkûmiyet hükmü bulunmaması nedeniyle işlemi iptal etmiştir. Bölge İdare Mahkemesi ise başvurucunun gerek soruşturma ve gerekse de kovuşturma sırasındaki ifade ve savunmaları ile söz konusu ceza davası dosyasında yer alan diğer ifade tutanaklarındaki bilgiler ve

başvurucunun istihdam edileceği hizmetin önemi ve niteliği hususlarını birlikte değerlendirmesi neticesinde davayı reddetmiştir. Danıştay da Bölge İdare Mahkemesi ile aynı görüşü paylaşmıştır.

18. Ceza yargılamasında yer alan bilgi ve belgelere ulaşılarak söz konusu verilerin tesis edilen işleme olan etkisinin değerlendirilmesinin önünde -masumiyet karinesine uygun olmak koşuluyla- herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bilâkis ceza yargılamasına konu olay ve olguların irdelenmesi önem arz eder. Bu bağlamda olayın meydana geliş şekli, fiilin özelliği, ağırlığı gibi olaya özgü durumlar değerlendirilerek karar sonucuna ulaşılma nedeni, ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulmalıdır. Mahkemeler ceza yargılamasını esas almakla birlikte ceza yargılamasında yer alan olguların işleme olan etkisini açıklamalıdır.

19. Bölge İdare Mahkemesi, Sulh Ceza Mahkemesine ait dosyada yer alan başvurucuya ilişkin ifadeler ve savunmalar ile diğer ifade tutanaklarındaki bilgileri değerlendirdiğini belirtmiş ise de söz konusu bilgilerin neler olduğunu açıklamamıştır. Başvurucunun neler söylediğini ya da başvurucu hakkında hangi beyanlarda bulunulduğunu belirtmediği gibi bu beyanları nasıl değerlendirdiğini kararında göstermemiştir. Başka bir deyişle Bölge İdare Mahkemesi kararına dayanak alınan ifadelerin subay adaylığına olan olumsuz etkisi kararın gerekçesinden anlaşılamamaktadır. Sulh Ceza Mahkemesinin kararında, başvurucu hakkında yer alan beyanda başvurucunun bu durumdan açıkça haberi olmadığının belirtildiği ve başkaca bir delil bulunmaması nedeniyle de beraat kararı verildiği (bkz. § 9) gözönüne alındığında Bölge İdare Mahkemesi tarafından hangi ifadelerin ne şekilde değerlendirildiğinin kararda gösterilmesi önem arz etmektedir.

20. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda Bölge İdare Mahkemesinin kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Danıştay tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir değerlendirmede bulunulmadığı anlaşılmıştır.

21. Sonuç olarak istihbari bilgilerin idari işlemi neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştay kararlarının gerekçelerinde yer almadığı görülmektedir. Yargılama mercileri başvurucu hakkında elde edilen bilgileri herhangi bir şekilde değerlendirmediğinden güvenlik soruşturmasının sonucuna ilişkin başvurucunun iddiaları yeterli bir şekilde açıklığa kavuşturulmamıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Başvurucu tarafından masumiyet karinesinin ihlal edildiğinin ileri sürüldüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiası hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

25. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur. Başvurucunun tazminat talebi bulunmamaktadır.

28. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre esas inceleme kapsamında bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve varsa ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı belirlenmektedir. Aynı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ise ihlal kararı verilmesi hâlinde gerekli görüldüğü takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Buna göre ihlal sonucuna varıldığında ilgili temel hak ve hürriyetin ihlal edildiğine karar verilmesinin yanında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi, diğer bir ifadeyle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmesi de gerekir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, § 54).

29. Başvuru konusu olayda ihlal, başvurucu tarafından ileri sürülen esaslı itirazların yargı mercilerince değerlendirilmemesinden kaynaklanmaktadır. Diğer bir ifadeyle ilgili kanun yorumundan ziyade olay ve olguların değerlendirilmesi neticesinde gösterilen gerekçe başvuruda ihlal sebebi olmuştur. Ayrıca başvurucunun herhangi bir tazminat talebi bulunmadığı da gözden kaçırılmamalıdır. Dolayısıyla tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesine (E.2019/2801, K.2019/2534) iletilmek üzere Ankara 13. İdare Mahkemesine (E.2018/1223, K.2019/1210) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET DARICI

B. No: 2021/4613 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/4613

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET DARICI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/4613)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Mehmet DARICI

Vekili : Av. Rıtvan ÇAM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ön alım hakkına bağlı olarak açılan tapu iptal ve tescil davasının yargılaması devam ederken yürürlüğe giren kanun hükmüne dayanılarak davanın sonuçlandırılması nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Çorum ili, Merkez ilçesi, Eskikaradona Köyü 126 ada 51 parsel, 125 ada 300 parsel ve 125 ada 292 parsel numaralı tarla vasıflı taşınmazların malikidir. Kendi taşınmazlarına sınırdaş olan 125 ada 355 parsel ve 126 ada 50 parsel numaralı taşınmazlar 30/10/2017 tarihinde başkasına satılmıştır. Bunun üzerine başvurucu 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/İ maddesinde yer alan ön alıma dair gerekli ihbarların yapılmadığını belirterek 3/5/2019 tarihinde tapu kaydının iptali ve kendi adına tescil edilmesi için dava açmıştır.

3. Çorum 3. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 29/11/2019 tarihinde davayı kısmen kabul etmiştir. Kararda;

i. Davaya konu her iki taşınmaz başında keşif yapıldığı ve 355 parsel numaralı taşınmaz ile başvurucunun parselinin sınırdaş olduğu fakat aralarından bir dere geçtiği ifade edilmiştir.

Derenin her iki parselin tarımsal bütünlük arz etmesini engellediğinin anlaşıldığı dile getirilmiştir. Ön alım davalarında taşınmazların tarımsal bütünlük arz etmesinin şart olması nedeniyle bu parsel yönünden açılan davada, dava şartı oluşmadığı belirtilmiştir.

ii. Davaya konu 126 ada 50 parsel yönünden ise her iki parsel arasında meşe ağaçlarının yer yer bulunduğu fakat bu ağaçların kesilmesi durumunda her iki parselin tek parselmiş gibi kullanılmasının mümkün olduğu ifade edilmiştir. Meşe ağaçlarının kesilmese bile sınırın tamamında ağaç bulunmadığı ve her iki parselin tarımsal bütünlük arz ettiği anlaşıldığından bu parsel yönünden ispatlanan davanın kabulüne karar vermek gerektiği değerlendirilmiştir.

4. Karara karşı davalı 3/11/2020 tarihinde, başvurucu ise 9/11/2020 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

5. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 21/12/2020 tarihinde davalının istinaf başvurusunu kabul ederek Mahkeme kararını kaldırmış ve davayı her iki taşınmaz yönünden kesin olarak reddetmiştir. Kararda tarımsal arazilerde sınırdaş taşınmaz malikine ön alım hakkı veren 5403 sayılı Kanun'un 8/İ maddesinin ikinci fıkrasının 28/10/2020 tarihli ve 7255 sayılı Gıda, Tarım ve Orman Alanında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun'un 20. maddesi ile yürürlükten kaldırıldığı ve davanın yasal dayanağı kalmadığı ifade edilmiştir. Bu sebeple Mahkeme kararının kaldırılması ve davanın tümden reddi yolunda yeniden karar verilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 3/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 26/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu 7255 sayılı Kanun'un dava tarihinden sonra yürürlüğe girdiğini ve bu sebeple daha sonra açılacak olan davalara uygulanması gerektiğini belirtmiş; hukuki güvenlik ilkesi gereği kanunların geçmişe yürütülmesinin yasak olduğunu ve kazanılmış haklara saygı gösterilmesi gerektiğini iddia ederek hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yasama müdahalesi ile ilgili olarak silahların eşitliği güvencesi değerlendirilirken yapılan müdahalenin yargılamanın taraflarından birinin konumunda, diğer tarafa nazaran orantısız ve açık bir dengesizlik veya dezavantaj oluşturup oluşturmadığının tespit edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvuru, silahların eşitliği ilkesi yönünden incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Başvuruya konu olay Anayasa Mahkemesinin Kahraman Vural ([2. B.], B. No: 2021/30295, 29/7/2025) kararında değerlendirilmiştir. Kararda, başvurucunun, başlangıçta başarı şansı oldukça yüksek olan davasını yasamanın müdahalesi sonucunda kaybettiği belirtilmiştir. Yasama organınca kabul edilen 7255 sayılı Kanun'un başvuruya konu davanın sonucunu doğrudan etkilediği ifade edilmiştir. Müdahale sonucunda başvurucunun davayı kazanmasının imkânsız hâle geldiği, oysa davanın açıldığı zaman başvurucunun davayı

kazanmasının kuvvetle muhtemel olduğu dile getirilmiştir. Bu çerçevede öngörülebilir olmayan müdahale sonucunda davalının, başvurucuya nazaran önemli ölçüde avantajlı hâle geldiği değerlendirilmiştir. Başka bir deyişle başvurucunun, davalı karşısında önceki konumuyla mukayese edilemeyecek ölçüde dezavantajlı duruma düşürüldüğü, bu şekilde yararlar dengesinin kendisine katlanılması zor külfetler yüklenen başvurucu aleyhine bozulduğu ve bu durumun silahların eşitliği ilkesine yönelik orantısız bir müdahale oluşturduğu sonucuna varılmıştır (Kahraman Vural, § 16).

12. Somut olayda da başvurucu, dava açtığı sırada mevcut olan 5403 sayılı Kanun'un 8/İ maddesindeki düzenlemeye güvenerek 3/5/2019 tarihinde davasını açmıştır. Mahkeme, bu kapsamda dava konusu taşınmazların komşu parsel olup olmadıklarını yaptırmış olduğu keşif ve bilirkişi incelemesi neticesinde değerlendirerek 29/11/2019 tarihinde davayı kısmen kabul etmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi ise 28/10/2020 tarihinde yürürlüğe giren 7255 sayılı Kanun'un 20. maddesi uyarınca davanın yasal dayanağı kalmadığını belirterek davayı reddetmiştir. Dolayısıyla kanuni düzenlemenin taraflar arasında yargılama süreci başladıktan ve yargılama belirli bir aşamaya geldikten sonra yapıldığı, bu bakımdan Kahraman Vural kararında belirtilen ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı değerlendirilmiştir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

14. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 20.000 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

15. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

16. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

17. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesine (E.2020/1822, K.2020/2030) iletilmek üzere Çorum 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/156, K.2019/546) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM KANAL

B. No: 2021/8744 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/8744

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM KANAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/8744)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Duygu BAKAY

Başvurucu : İbrahim KANAL

Vekili : Av. Abdulkadir SAPAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör saldırısından dolayı meydana gelen maddi zararın tazminine yönelik açılan davanın reddi nedeniyle gerekçeli karar hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. 11/5/2013 tarihinde Hatay'ın, Reyhanlı ilçesinde 51 kişinin hayatını kaybettiği; 222 kişinin de yaralandığı terör saldırısı gerçekleşmiştir. Meydana gelen patlama nedeniyle oluşan zararların karşılanması için Reyhanlı Kaymakamlığı (Kaymakamlık) bünyesinde Hasar Tespit Komisyonu oluşturulmuş; İlçe Sağlık Müdürlüğünce yaralı oldukları tespit edilen şahıslara yaralı olma durumlarına göre (ağır yaralılara 4.000 TL, orta yaralılara 2.500 TL, hafif yaralılara ise 1.000 TL) tazminat ödenmesi kararlaştırılmıştır.

3. Meydana gelen saldırıda gözünden yaralanan başvurucuya Hasar Tespit Komisyonu 23/5/2013 tarihli kararı ile 4.000 TL ödenmesine karar vermiştir.

4. Başvurucu ayrıca 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca kurulan Zarar Tespit Komisyonuna başvurmuş; 5/6/2013 tarihli dilekçesi ile idarenin kusursuz sorumluluğu ve sosyal risk

ilkelerine dayanarak 30.000 TL maddi ve 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Zarar Tespit Komisyonu 6/6/2013 tarihli incelemesinde hâlihazırda başvurucunun maddi zararı karşılandığı için maddi tazminat talebinin reddine karar verirken manevi zarara yönelik ise karar verme yetkisinin bulunmadığını belirtmiştir.

5. Başvurucu 28/4/2014 tarihinde yeniden Zarar Tespit Komisyonuna başvurmuş ve taleplerini yinelemiş ise de Komisyon tarafından 9/6/2014 tarihinde yapılan değerlendirme ile başvurucunun talebi tekrar reddedilmiştir. Komisyon, başvurucuya Kaymakamlık tarafından yapılan ödemeye değinerek başvurucunun daha önce yaptığı başvurunun reddedildiğini ve 5233 sayılı Kanun'da manevi tazminata ilişkin hüküm bulunmadığını belirtmiştir.

6. Başvurucu hakkında Antakya Devlet Hastanesi Özürlü Sağlık Kurulu tarafından düzenlenen 5/5/2014 tarihli rapor ile "sol göz korneo skleral skar izi" teşhisi konulmuş ve %28 oranında sürekli maluliyeti olduğu tespit edilerek ismi ağır yaralı olarak Kaymakamlığa bildirilmiştir. Başvurucu bunun üzerine 28/5/2014 tarihli dilekçe ile Hatay Valiliğine (Valilik) 29/5/2014 tarihli dilekçe ile de İçişleri Bakanlığına (Bakanlık) başvurarak sağlık raporu uyarınca mesleği olan kaynakçılığı yapamayacağı gerekçesiyle 30.000 TL maddi ve 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuş ancak bu talepleri de reddedilmiştir.

7. Başvurucu, Hatay İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde fazlaya ilişkin haklarını saklı tutmak kaydıyla 10.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebiyle tam yargı davası açmış; dava dilekçesinde gözünde meydana gelen yaralanma neticesinde kaynakçılık mesleğine devam edemediğini, olay nedeniyle birçok maddi ve manevi sıkıntı yaşadığını belirtmiştir.

8. Mahkeme, ara kararı ile başvurucunun dilekçeleri ile başvurucuya yapılan ödemeye ilişkin belgeleri istemiştir. Valilik tarafından ara kararına cevaben talep edilen belgeler gönderilmiş; başvurucunun 26/5/2014 tarihinde adına yatırılan parayı çektiği, bunun dışında Kaymakamlık ile arasında imzalanmış bir sulhnamenin bulunmadığı belirtilmiştir.

9. Mahkeme yaptığı inceleme neticesinde 2/4/2015 tarihli karar ile maddi tazminat isteminin her iki davalı yönünden de esastan reddine karar vermiş; manevi tazminat istemi yönünden ise Valilik yönüyle davanın reddine hükmederken Bakanlık yönüyle talebin kısmen kabulü ile 25.000 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde öncelikle olayın bir terör eylemi olduğu, dolayısıyla idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığı tespiti yapılmıştır. Bu kapsamda maddi tazminat talebi yönünden özel kanun olan 5233 sayılı Kanun'un uygulanması gerektiğini belirten Mahkeme, manevi tazminat talebi yönünden ise sosyal risk ilkesi kapsamında değerlendirme yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucunun maddi tazminat talebinin 5233 sayılı Kanun kapsamında Komisyon tarafından incelendiğini ve buna göre ödeme yapıldığını belirten Mahkeme, bu kısmı aşan maddi tazminat talebinin karşılanmasının mümkün olmadığına hükmetmiştir. Manevi tazminat talebi yönünden ise 5233 sayılı Kanun'un anılan talebi kapsamaması nedeniyle Valilik yönünden talebin reddine hükmeden Mahkeme, sosyal risk ilkesi gereği Bakanlık aleyhine manevi tazminata hükmetmiştir.

10. Başvurucu, Mahkemenin manevi tazminat yönünden sosyal risk ilkesini kabul etmesine rağmen maddi tazminat yönünden kusur sorumluluğunu esas alarak kendini Hasar Tespit Komisyonu kararı ile bağlı görmesinin hukuka aykırı olduğunu, idari yargının temel prensibi gereği dosyanın aktüerya bilirkişisine tevdii ile maddi zararın tespiti ve tazmini yoluna

gidilmesi gerektiği hâlde hiçbir inceleme yapılmadığını belirterek temyiz talebinde bulunmuştur.

11. Danıştay Onuncu Dairesi (Danıştay) tarafından başvurucunun iddialarına yönelik yapılan temyiz incelemesinde öncelikle terör saldırısında idarenin kusurunun bulunup bulunmadığı hususu irdelenmiştir. Bu kapsamda olayda ihmali bulunduğu iddia edilen kamu görevlileri hakkında başlatılan ceza yargılamasına ilişkin dosyayı inceleyen Danıştay, Bakanlık Mülkiye Müfettişliğince düzenlenen ön inceleme raporuna göre idarenin eylemin gerçekleşmesinde ağır hizmet kusurunun bulunduğu tespitini yapmıştır. Bu durumun Valilik İl İdare Kurulunun soruşturma izni verilmesine ilişkin kararı, Cumhuriyet savcılığınca hazırlanmış olan iddianameler ve açılan ceza davası ile de ortaya konulduğunu belirten Danıştay, tazminat taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değil idarenin hizmet kusuru kapsamında ve genel ilkeler çerçevesinde incelenmesi gerektiği kanaatine varmıştır. Dolayısıyla bilirkişi incelemesi yaptırılarak maddi zararın belirlenmesi gerektiğini ifade eden Danıştay, tespit edilen zararın da meydana gelen patlamada hizmet kusuru bulunan davalı idarelerce tazmin edilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Manevi tazminat yönünden ise aynı patlamada yer alan farklı maluliyetlere sahip kişilere aynı oranda manevi tazminat verildiğini ve bu kararların temyiz incelemesinden geçerek kesinleştiğini belirten Danıştay bu durumun hakkaniyete aykırı olduğu gerekçesiyle bozmaya hükmetmiştir.

12. Davalı Valilik ve Bakanlık tarafından karar düzeltme kanun yoluna başvurulmuş; idarenin hizmet kusurunun bulunduğu tespitinin hatalı olduğu ileri sürülmüştür. Bunun üzerine Danıştay tarafından yapılan incelemede 19/10/2020 tarihli karar ile karar düzeltme istemlerinin kabulüne, temyizen verilen kararın kaldırılmasına ve Mahkemenin kararının onanmasına hükmedilmiştir.

13. Başvurucu, nihai hükmü 22/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 16/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, meydana gelen terör saldırısında idarenin hizmet kusurunun bulunduğunu, bu kapsamda maddi tazminat talebinin reddinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Danıştayın temyiz incelemesinde yapmış olduğu değerlendirmenin doğru olduğunu öne süren başvurucu, karar düzeltme incelemesinde ise gerekçesiz bir şekilde temyiz kararının kaldırıldığını belirtmiş; Danıştayın önceki kararını hiçbir gerekçe belirtmeksizin değiştirmesinin keyfî olduğunu ve hak ihlali teşkil ettiğini iddia etmiştir. Maddi zararının giderilmesi için bütün adli ve idari yolları tükettiğini vurgulayan başvurucu, buna rağmen zararını tazmin edemediğini ifade ederek adil yargılanma hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini belirtmiş ve başvuruya ilişkin Valilikten gönderilen bilgi ve belgeleri yazısına eklemiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında başvuru formunda ileri sürdüğü hususları tekrarlamıştır.

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları

gerekçeli karar hakkı kapsamında ele alınmıştır.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

19. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

20. Somut olayda Mahkeme, başvurucunun, idarenin hizmet kusurunun bulunduğu yönündeki iddialarını reddetmiş ancak bu tespite dair herhangi bir inceleme yapmak yerine olayın terör eylemi olması münasebetiyle 5233 sayılı Kanun gereği inceleme yapılması gerektiğini belirtmekle yetinmiştir. Bu kapsamda başvurucuya ödenen 4.000 TL tazminatı yeterli gören Mahkeme, başvurucunun fazlaya ilişkin taleplerini reddetmiştir (bkz. § 9). Dosyanın temyizen yapılan incelemesinde ise Mahkemenin yapmış olduğu değerlendirmenin tam tersi bir sonuçla olayda idarenin ağır hizmet kusurunun bulunduğu kanaatine varılmıştır. Danıştay, somut olaya yönelik idari ve cezai soruşturmalar ile bu kapsamda hazırlanan raporları gözeterek patlamanın oluş şeklini de değerlendirmek suretiyle bozmaya hükmetmiş; maddi zararın tazminat hukukunun genel ilkelerine göre hesaplanması gerektiğini belirtmiştir (bkz. § 11). Fakat Danıştay karar düzeltme talebi üzerine yapmış olduğu inceleme neticesinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin temyizen verilen kararı kaldırarak Mahkemenin kararını onamıştır (bkz. § 12).

21. Eldeki başvuruda Mahkemenin başvurucunun idarenin hizmet kusurunun olduğu yönündeki iddiasına ilişkin herhangi bir inceleme yapmaksızın sonuca vardığı görülmüştür. Danıştayın temyizen yaptığı detaylı inceleme neticesinde idarenin hizmet kusuru olduğu sonucu ile bozmaya karar verilmekle birlikte karar düzeltme incelemesinde yine herhangi bir gerekçe belirtilmeksizin bu karardan dönüldüğü ve Mahkeme kararının onandığı anlaşılmıştır. Öte yandan başvurucu, sağlık raporu kapsamında vücudunda meydana gelen zararın özellikle meslek hayatı üzerindeki tesirinden bahsederek buna göre bir hesaplama yapılması gerektiğini ileri sürdüğü hâlde Mahkeme ve Danıştay tarafından Hasar Tespit Komisyonunca -henüz ortada bir sağlık raporu dahi olmaksızın- verilen miktar yeterli kabul

edilerek başvurucunun talepleri reddedilmiştir.

22. Sonuç olarak gerekçeli kararda meydana gelen terör saldırısına yönelik idarenin hizmet kusurunun bulunmadığı tespiti yapılmakla birlikte bu tespite ilişkin başvurucunun iddia ve itirazlarının incelenmediği, başvurucunun sağlık durumu ve buna bağlı oluşan maddi zararına yönelik bir araştırma yapılmadığı görülmektedir. Bu kapsamda başvurucunun iddia ve itirazlarının, yargılamanın esasına temas eden ve davanın sonucu değiştirebilecek nitelikte olduğunu söylemek mümkündür.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvurucu ayrıca mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılması nedeniyle bu aşamada dile getirilen hak yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin iddia

25. Başvurucu, tam yargı davasının uzun süre neticelendirilmediğini belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 8.000 TL maddi ve 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

31. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay İdare Mahkemesine (E.2014/1119, K.2015/867) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NEŞET AKAR VE ERDEM YÜKSEL

B. No: 2021/13782 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/13782

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEŞET AKAR VE ERDEM YÜKSEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/13782)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucular : 1. Neşet AKAR

Vekili : Av. Alp Eren TURANLI 2. Erdem YÜKSEL

Vekili : Av. Doğan ERKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamudaki görevine iade edilirken atamanın önceki göreve yapılmaması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, Gazi Üniversitesinde farklı alanlarda öğretim üyesi olarak görev yapmaktayken 1/9/2016 tarihli ve 29818 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararname (672 sayılı KHK) ve 22/11/2016 tarihli ve 29896 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 677 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (677 sayılı KHK) kapsamında kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucular, kamu görevinden çıkarılma işlemine karşı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna (Komisyon) başvurmuş; Komisyon farklı tarihlerde başvuruculların taleplerini kabul ederek kamu görevlerine iadelerine karar vermiştir. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Yürütme Kurulu başvuruculların Kastamonu ve Karabük Üniversitelerine atamalarını yapmıştır.

3. Başvurucular anılan atama işlemlerinin iptali talebiyle idare mahkemeleri nezdinde dava açmıştır. Her iki başvurucu açısından da anılan davaların reddine karar verilmiştir. Kararlarda, 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (685 sayılı KHK) "Kararların uygulanması" başlıklı 10. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile söz konusu KHK'nın kanunlaşmış hâli olan 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasına atıf yapılmıştır. Anılan mevzuatta, YÖK tarafından yapılacak yeniden atama işleminin Ankara, İstanbul, İzmir dışında ve 2006 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumlarına öncelik verilmek kaydıyla, kamu görevinden çıkarıldığı yükseköğretim kurumu haricinde tespit edilecek yükseköğretim kurumlarından birine önceki kadro ünvanlarına uygun olarak on beş gün içinde yapılacağı vurgulanmıştır. Kararlarda sonuç olarak başvuruculaların Kastamonu ve Karabük Üniversitelerine atanmalarının belirtilen kanun kapsamında gerçekleştirildiği ve bu çerçevede idarece tesis edilen işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı ifade edilmiştir.

4. Başvurucular, haklarında verilen bu kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) usul ve hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçeleriyle istinaf başvurularının kesin olarak reddine karar vermiştir.

5. Başvuru, süresinde yapılmıştır.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. 2021/18087 numaralı başvurunun 2021/13782 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucular; KHK'lar gerekçe gösterilerek ihraç edildikten sonra Komisyon tarafından görevlerine iadelerine karar verildiğini, kamu görevinden çıkarılmadan önce Gazi Üniversitesinde öğretim elemanı olarak görev yaptıklarını, kamu görevine iade edilmeleri sonrasında YÖK tarafından Kastamonu ve Karabük Üniversitelerine atandıklarını belirtmiştir. Söz konusu atamalar nedeniyle şehir değiştirmek zorunda bırakıldıklarını, çalışma hayatı başta olmak üzere özel hayatlarının bu durumdan olumsuz biçimde etkilendiğini ifade etmiştir. Başvurucular atama işlemi nedeniyle hukuk devleti ilkesinin, eşitlik ilkesinin, masumiyet karinesinin, adil yargılanma hakkının, etkili başvuru hakkının, çalışma hakkının, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ve kamu hizmetlerine girme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevcut başvuruda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayların kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Anayasa Mahkemesi benzer bir şikâyeti Mertihan Kurdoğlu ([2. B.], B. No: 2020/5774, 15/11/2023) kararında ele almıştır. Bahsi geçen kararda, başvurucunun kamudaki görevine iade edilirken kamu görevinden çıkarılmadan önceki üniversitedeki görevine atanmasının engellenmesi şeklindeki mesleki hayatına yönelik olarak alınan tedbirin özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanmadığını ancak bu tedbirin başvurucunun özel hayatını ciddi şekilde etkilediğini ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığını belirterek sonuca

dayalı yaklaşım kapsamında başvurunun özel hayata saygı hakkı çerçevesinde incelenebilir nitelikte olduğu kanaatine varmıştır (Mertihan Kurdoğlu, § 25; benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Abdulkadir Tuncay [2. B.], B. No: 2019/35343, 30/3/2022, § 39). Bu bağlamda eldeki başvurunun da özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi Mertihan Kurdoğlu kararında, daha önce görev yapılan üniversiteye atanmanın engellenmesi şeklindeki tedbirin başvurucunun meslek hayatında üçüncü kişilerle ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânını önemli ölçüde zayıflatabileceğini, sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlar doğurabileceğini belirterek özel hayata saygı hakkına müdahalede bulunulduğu sonucuna varmıştır (Mertihan Kurdoğlu, § 27). Somut olayda da bu sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu belirlemeden sonra ilk olarak başvuru konusu müdahalenin kanunilik ölçütünü karşılayıp karşılamadığının değerlendirilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun daha önceki üniversitedeki görevine atanmasının engellenmesine dayanak olarak gösterilen 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 22. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin "…Ankara, İstanbul, İzmir illeri dışında ve 2006 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumlarına öncelik verilmek kaydıyla, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından kamu görevinden çıkarıldığı yükseköğretim kurumu haricinde tespit edilecek yükseköğretim kurumlarından birine…" bölümünü yapılan iptal başvurusu üzerine norm denetimi yoluyla incelemiş ve bahsi geçen bölümün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, §§ 420-423).

14. Anayasa Mahkemesi bahsi geçen iptal kararında, kuralda kamu görevine iade edilen her bir öğretim elemanı yönünden kamu hizmetinin gerekleri de gözetilerek bu kişilerin daha önce görev yaptıkları yükseköğretim kurumunda çalışıp çalışamayacakları hususunda idareye herhangi bir değerlendirme yetkisi tanınmadığını, ayrıca bu kişilerin kamu görevinden çıkarılmadan önce görev yaptıkları yerlere atanmalarının kategorik olarak yasaklanmasını gerektirecek hukuki ve fiili zorunlulukların neler olduğunun gösterilmediğini, dolayısıyla kuralın kamu yararının sağlanması amacı bakımından gerekli olmadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte bu kişilerin atamalarının Ankara, İstanbul ve İzmir dışında öncelikli olarak 2006 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumlarına yapılacağı öngörülmüşse de söz konusu ihtiyacın genel, objektif ve kabul edilebilir ölçütler belirlenerek tüm öğretim elemanlarını kapsayacak bir sistem oluşturulmadan, yalnızca görevlerine iade edilen öğretim elemanlarıyla sınırlı tutularak karşılanmasının, kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir biçimde yürütülmesi amacını gerçekleştirmek bakımından zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediğini belirtmiştir. Bu itibarla görevlerine iade edilen öğretim elemanlarının önceki görev yerleri ile Ankara, İstanbul ve İzmir'de bulunan yükseköğretim kurumlarına atanmalarına kategorik yasak getiren ve bu kişilerin öncelikli olarak 2006 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumlarında istihdam edilmelerini öngören kuralla kişilerin özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olmadığı sonucuna varılmıştır (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, §§ 420-423).

15. Nitekim Anayasa Mahkemesi Mertihan Kurdoğlu kararında, anılan iptal kararının gerekçesini de gözeterek özel hayata müdahale içeren 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin muhataplarını, yetki aşımına ve keyfîliğe karşı koruyabilecek niteliğe ve açıklığa sahip olmadığı gerekçesiyle müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığını vurgulayarak özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (Mertihan Kurdoğlu, §§ 36-39). Eldeki başvuru yönünden de Mertihan Kurdoğlu kararında yer alan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı anlaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Öte yandan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşıldığı için diğer ihlal iddiaları yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 6. İdare Mahkemesine (E.2018/2231, K.2020/1500) ve Ankara 13. İdare Mahkemesine (E.2020/272, K.2020/1639) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NEJLA KURT VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/16337 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/16337

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEJLA KURT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/16337)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucular : 1. Nejla KURT 2. Bircan ARMAĞAN 3. Kemal ZELVİ 4. Meliha ÖZBATURLAR 5. Meral HELVACI 6. Muzaffer KURT 7. Münevver BÜKÜLMEZ 8. Asuman TÜZÜN 9. Ömür Öykü KURT 10. Remziye DOĞAN 11. Renin Dilek TAN 12. Sahir DÖNMEZ 13. Seda KURT TOSUN 14. Serpil UÇKAN 15. Tahsin SANDIKCIOĞLU 16. Teoman UĞUR 17. Turgut ZENGİ

Vekili : Av. Ebru TARAKÇI ÇİMEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; yaşlılık aylıklarının artış oranlarının azaltılması ve yapılan kanuni düzenleme ile devam eden yargılama sürecine sonuca etkili olacak biçimde müdahale edilmesi nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin ve mülkiyet hakkının, yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular Nejla Kurt, Ömür Öykü Kurt, Muzaffer Kurt ve Seda Kurt'un murisi M.K., başvurucular Asuman Tüzün ve Teoman Uğur'un murisi S.U. ve diğer başvuruculaların (Anlatım kolaylığı açısından başvurucular olarak nitelendirilecektir.) murisleri T. Vakıflar Bankası T.A.O. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sağlık Yardım Sandığı Vakfına (Vakıf) ödedikleri prim karşılığında emekliliğe hak kazanmıştır. Vakıf üyeleri olan başvurucular, emekli aylığında yapılan artışların 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. maddesine uygun olmadığı gerekçesiyle Vakıf aleyhine iş

mahkemelerinde alacak davaları açmıştır.

3. İş mahkemeleri yargılama süreci devam ederken 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 53. maddesi ile 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen beşinci fıkra uyarınca Sosyal Sigortalar Kurumu (SGK) emeklisine ödenen yaşlılık aylığı ile Vakıf emeklisine ödenen yaşlılık aylığı tutarları karşılaştırıldığında herhangi bir alacağın bulunmadığı gerekçesiyle ret kararları vermiştir. Kanun yolundan geçen kararlar kesinleşmiştir.

4. Başvurucular, adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkı ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucular; yüksek miktarda prim ödemelerine rağmen daha düşük miktarda prim ödeyenlerle aynı tutarda yaşlılık aylığı almak zorunda bırakıldıklarını, 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesi ile 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen fıkranın devam eden davalara da uygulanmasına ilişkin ibareyle, açtıkları alacak davalarının dayanağı olan ve kendilerini haklı kılan Yargıtay içtihatlarının ortadan kaldırıldığını, devam eden yargı süreçlerine ise kanun çıkarılarak müdahale edildiğini ileri sürmüştür.

5. Anayasa Mahkemesi Ülkü Tunca ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2012/928, 11/12/2014) kararında başvurunun kabul edilebilir olduğuna, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının tüm başvurucular yönünden ihlal edilmediğine, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Giderim yönünden ise Anayasa Mahkemesi, başvuruculara salt ihlal tespitiyle giderilemeyecek zararlara uğradıkları açık olduğundan her bir başvurucu için dosyalardaki bilirkişi raporları dikkate alınarak belirlenen ve karara ekli tabloda gösterilen tazminatların ödenmesine karar vermiştir.

6. Başvurucular; Anayasa Mahkemesinin Ülkü Tunca ve diğerleri başvurusunda, hak ihlali tespit edildiğini belirterek 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 375. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesini talep etmiştir.

7. Ankara 15. İş Mahkemesi 20/2/2019 tarihinde yargılamanın yenilenmesi koşullarının bulunmadığını belirterek başvuruculara taleplerini reddetmiştir. Kararlarda; Anayasa Mahkemesinin başvurucular hakkındaki kararında yargılamanın yeniden yapılması yönünde bir karar vermediğini, başvurucular lehine tazminata hükmettiğini belirtmiştir. İstinaf ve temyiz kanun yollarından geçen kararlar kesinleşmiştir.

8. Başvuru, süresinde yapılmıştır.

9. 2021/16341, 2021/16346, 2021/16351, 2021/16354, 2021/16356, 2021/16360, 2021/16362, 2021/16364, 2021/16365, 2021/16367, 2021/16368 ve 2021/16371 numaralı başvuruların 2021/16337 numaralı başvuru ile birleştirilmesine ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Silahların Eşitliği İlkesinin ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucular, adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası bağlamında Ülkü Tunca ve diğerleri başvurusunda ileri sürdükleri iddiaları yinelemiştir.

Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Ülkü Tunca ve diğerleri kararında tazminata hükmedildiğinden başvurucuların mağdur statüsünün bulunmadığı, gelişmeleri Anayasa Mahkemesine bildirmediklerinden başvuru hakkını kötüye kullandıkları, esas yönünden ise Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

11. Başvuru konusu olayda ileri sürülen iddialara ilişkin olarak daha önce bireysel başvuruda bulunulduğu ve anılan şikâyetlerle ilgili 2012/928 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden yapılan inceleme sonucunda karar verildiği tespit edilmiştir. Buna göre başvurunun mükerrer başvuru niteliğinde olduğu anlaşılmıştır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının mükerrer başvuru niteliğinde olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Yenilenmesi Talebinin Reddedilmesi Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucular, Anayasa Mahkemesinin emsal başvurularda ihlal kararı verdiğini ve yeniden yargılamaya hükmettiğini belirtmiştir. Bakanlık görüşünde; Ülkü Tunca ve diğerleri kararında tazminata hükmedildiğinden başvurucuların mağdur statüsünün bulunmadığı, gelişmeleri Anayasa Mahkemesine bildirmediklerinden başvuru hakkını kötüye kullandıkları, esas yönünden ise Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

14. Anayasa Mahkemesi yargılamanın iadesi/yenilenmesi talebi çerçevesinde ileri sürülen ihlal iddiaları ile ilgili Metin Gümüş ([1. B.], B. No: 2016/14563, 28/11/2019) başvurusunda değerlendirmeler yapmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda yargılamanın yenilenmesi talebinin değerlendirildiği ilk evrede uyuşmazlığın esasını çözümleyecek nitelikte bir karar verilmediğini vurgulayarak bu aşamada medeni hak ve yükümlülüklere dair bir değerlendirme yapılmadığını, uyuşmazlık konusu hakka ilişkin doğrudan belirleyici bir hüküm verilmediğini ifade etmiştir (Metin Gümüş, § 30).

15. Anayasa Mahkemesi başvurucunun bu aşamaya yönelik ihlal iddiasının medeni hak ve yükümlülüklerin değerlendirildiği bir yargısal sürece ilişkin olmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamında incelenemeyeceğini ancak Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ihlal kararlarının ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yönelik yeniden yargılama taleplerine ilişkin başvuruların bundan istisna tutulması gerektiğini ifade ederek başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (Metin Gümüş, §§ 31-34) .

16. Somut olayda başvurucular Anayasa Mahkemesinin Ülkü Tunca ve diğerleri kararını gerekçe göstererek yargılamanın yenilenmesini talep etmiştir. Ankara 15. İş Mahkemesi, Anayasa Mahkemesinin anılan kararında yeniden yargılamaya karar verilmediğinden yargılamanın yenilenmesi koşulları bulunmadığını belirterek talebi reddetmiştir. Dolayısıyla uyuşmazlığın esasını çözümleyecek nitelikte bir karar verilmediği görülmektedir. Bu itibarla başvurucuların dile getirdiği ihlal iddiaları medeni hak ve yükümlülüklerin değerlendirildiği bir yargısal sürece ilişkin olmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamı dışında kalmaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle

kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Silahların eşitliği ilkesinin ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın mükerrer başvuru olması nedeniyle REDDİNE,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜNGEN DENİZCİLİK VE TİCARET A.Ş.

B. No: 2021/28953 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/28953

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜNGEN DENİZCİLİK VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/28953)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Güngen Denizcilik ve Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. Mustafa AKKAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ham petrol yükleme ve tahliye için gerekli koşulların oluşturulması amacıyla yapılan idari başvurunun reddedilmesi nedeniyle açılan idari işlemin iptali davasında verilen kararda ilgili ve yeterli gerekçe bulunmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu Şirket, filosunda bulunan her biri 150.000 ton taşıma kapasiteli Türk bayraklı altı adet ham petrol tankeri ile ulusal ve uluslararası sularda ham petrol ve petrol ürünlerinin taşımacılığını gerçekleştirmektedir.

3. Başvurucuya ait bir ham petrol tankeri 2019 yılı Ocak ayında E. şirketi namına Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) tarafından sevk edilecek yaklaşık 135.000 ton Kerkük ham petrolünü yükleyip Aliağa'da bulunan Star Rafineri'ye tahliye etmek üzere BOTAŞ Ceyhan Deniz Terminali'nde hazır bulunmuştur. Başvurucu, taşımanın küçük kabotaj kapsamında yapılabilmesi için gerekli beyanlarda bulunmasına rağmen bu talep kabul edilmemiş ve yükleme transit statüde gerçekleştirilmiştir. Yükleme sonrası gemi yirmi dört saat terminalde bekletilmiş, bu süreçte yükleyici ve kiracı arasında yapılan görüşmeler neticesinde IKBY tarafından yüklenen ham petrolün Türkiye'ye girişine engel bulunması

gerekçesiyle gemiye yeni tahliye limanı yolda bildirilecek şekilde hareket talimatı verilmiş ve yük Omisalj Limanı'na boşaltılmıştır.

4. Başvurucuya ait bir diğer Türk bayraklı ham petrol tankeri olan gemi için, S. Şirketi'nin lojistik iştiraki UML tarafından 6/2/2019 tarihinde gönderme ihbarı yapılmıştır. İhbara göre Irak Petrol Bakanlığı'na bağlı S.O. tarafından Ceyhan Terminali'nden Star Rafineri'ye tahliye edilmek üzere yaklaşık 115.000 ton Kerkük ham petrolünün taşınması talep edilmiştir. Ancak Ceyhan Terminali'nden Türk bayraklı bu tankere yükleme yapılması Irak Petrol Bakanlığı Petrol Pazarlama Şirketi (SOMO) tarafından herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin reddedilmiştir. Bunun üzerine başvurucu 22/3/2019 tarihinde 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve ilgili yönetmelik kapsamında Ceyhan Terminali ile Star Rafineri arasındaki Kerkük ham petrolünün taşınmasına ilişkin engellemelerin gerekçelerinin açıklanması amacıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına (İdare) bilgi edinme başvurusunda bulunmuştur. İdare tarafından 2/5/2019 tarihinde verilen cevapta 27/8/1973 tarihli Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması (ITP Anlaşması) ile 2010 tarihli Tadil Protokolü'ne atıfla Ceyhan Terminali'nden yükleme yapılacak tankerlerin Irak yönetimi tarafından belirlendiği, Türkiye Cumhuriyeti'nin bu seçim üzerinde herhangi bir tasarruf hakkının bulunmadığı ve yalnızca liman ve gümrük işlemlerini yürütme yükümlülüğünün olduğu ifade edilmiştir.

5. Bu cevabın ardından başvurucu tarafından 12/7/2019 tarihinde, 19/4/1926 tarihli ve 815 sayılı Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarla Kara Suları Dahilinde İcrayı San'at ve Ticaret Hakkında Kanun uyarınca başvurucuya ait iki gemiye Ceyhan Terminali'nden Kerkük ham petrolü yüklemesi yapılması ve Star Rafineri'ye tahliyesi için gerekli koşulların oluşturulması amacıyla 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesi kapsamında İdareye başvuru yapılmıştır. Ancak söz konusu başvuruya İdare tarafından cevap verilmemiştir. Bunun üzerine başvurucu, Ankara 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) iptal davası açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde davalı İdarenin bilgi edinme başvurusuna verdiği cevapta tanker seçim yetkisinin Irak tarafında olduğunu ileri sürmesine karşın Türk bayraklı geminin BOTAŞ/Ceyhan Terminali'ne tahliye gerçekleştirmesinin engellendiğini, bu durumun 815 sayılı Kanuna ve ülkenin egemenlik hakkına aykırılık teşkil ettiğini belirtmiştir.

6. İdare Mahkemesi 1/10/2020 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Mahkemenin gerekçesi şu şekildedir:

"Uyuşmazlıkta, davacı şirketin talebiyle ilgili olarak davalı idare tarafından Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına yazı yazıldığı, ilgili Bakanlığın davalı idareye verdiği yanıtta, karasularımızdaki yük ve yolcu taşımacılığının Kabotaj Kanunu hükümlerine göre yapılmakta olduğu, Botaş Limanına gelen ve millileştirilerek buradan başka bir Türk limanına sevk edilen ham petrolün bu kanun kapsamındaki istisnalar haricinde Türk Bayraklı tankerler ile taşındığının belirtildiği, yukarıda aktarılan Kabotaj Kanunu hükümlerinde iki Türk limanı arasındaki seferlerin münhasıran Türk Bayraklı gemiler tarafından yapılmasına hükmedildiği, dolayısıyla BOTAŞ Ceyhan Deniz Terminalinden ham petrol yükleyerek başka bir Türk limanına bu ham petrolü taşıyacak tankerlerin kanunda yer verilen istisnalar haricinde Türk Bayrağı taşıdığı sürece Kabotaj Kanununa muhalefet etmeyeceği, BOTAŞ/Ceyhan Deniz Terminalinden ham petrol yüklemesi yapılacak tankerlerin seçim ve söz konusu tankerlerin limandan ayrıldıktan sonra hangi limana boşaltma yapacaklarına ilişkin olarak Türkiye'nin herhangi bir tasarrufunun olduğuna dair bir anlaşmanın olmadığı, Irak Devlet Petrol Pazarlama Şirketi SOMO'nun sahip olduğu

petrolün kime satılacağına ve nasıl taşınacağına karar verme hususunun Irak ile yapılan Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması olan ITP Anlaşmaları tahtında Türkiye'nin yükümlülüğünün Irak'tan gelen ham petrolün taşınması, depolanması, Irak tarafınca belirlenecek tankerlere yüklenmesi ve gerekli liman ve gümrük işlemlerinin yapılması olduğu, ham petrolün BOTAŞ Ceyhan Deniz Terminalinden tankerlere yüklenmesi ve varış limanına tahliyesi için gerekli izinlerin ve koşulların oluşturulmuş olduğu, zira bu koşullar oluşturulmasaydı tankerlere yapılan yüklemelerin ve Irak petrolünün ihracatının da durması gerektiği, oysa ihracatın durduğuna dair bir durumun söz konusu olmadığı, kaldı ki Irak tarafınca hangi tankerlerin seçileceği konusunda tercih hakkı olduğu da dikkate alındığında davalı idarece tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır..."

7. Başvurucu, nihai hükmü 7/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra 2/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; maddi olay ve olguların hatalı nitelendirildiğini, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun şikâyetinin özünü yargı merciince verilen kararın gerekçeli karar olma vasfını taşıyacak nitelikte bir içerikten yoksun olduğu yönündeki iddialar oluşturmaktadır. Başvurucu, ayrıca uyuşmazlığın çözümünde esas alınan Irak ile Türkiye arasında imzalanmış olan ITP Anlaşmaları hükümlerinin İdare Mahkemesince hatalı yorumlandığını ve yanlış uygulandığını iddia etmiştir. Bu çerçevede İdare Mahkemesi kararında söz konusu uluslararası anlaşmaların başvurucunun iddialarıyla ilişkilendirilerek değerlendirilmediği, Türkiye Cumhuriyeti'nin anlaşmalar gereğince üstlendiği yükümlülüklerin kapsamı ile sınırlarının doğru şekilde tespit edilmediği savunulmuştur.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun bu iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının gözönünde bulundurulması gerektiğini bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı önceki iddialarını tekrarla yetinmiştir.

11. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsamaktadır (daha geniş değerlendirme için bkz. Abdullah Topçu [1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, § 75). Nitekim Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı yanıt vermesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak mahkemeler, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) mahkemelerin davanın esas sorunlarını inceledikleri gerekçeli karardan anlaşılmalıdır. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve şartlarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 35). Aksi bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili

olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi veya yanıt vermeyi gerektiren usul veya esasa dair iddiaları cevapsız bırakması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

12. Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karar hakkı bağlamındaki görevi, uyuşmazlığın esası yönünden önem taşıyan meselelere ilişkin olarak yargı mercilerinin ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyup koymadıklarını incelemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesinin mahkemelerin açıkça keyfî olmadığı veya bariz bir takdir hatası içermediği sürece gerekçelerini denetleme gibi bir görevi olmadığı gibi mahkeme kararlarındaki hukuka aykırılıkları gidermek de Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Halit Kabadağ [1. B.], B. No: 2019/3589, 23/11/2021, § 30).

13. Somut olayda başvurucu tarafından ileri sürülen iddialar çerçevesinde incelenen İdare Mahkemesi kararında uyuşmazlık konusu işlemin dayanağını oluşturan idari süreçler, ilgili mevzuat hükümleri ve uluslararası anlaşmalar irdelenmiş; dava konusu işlemin 815 sayılı Kanun ve ITP Anlaşmaları bağlamında hukuki dayanaktan yoksun olup olmadığı tartışılmıştır. Kararda 815 sayılı Kanun'un hükümlerine göre BOTAŞ Ceyhan Deniz Terminali'nden yüklenen ham petrolün başka bir Türk limanına sevkiyatında Türk Bayraklı gemilerle taşıma yapılması hâlinde 815 sayılı Kanun'a aykırılık bulunmayacağı tespiti yapılmıştır. Bunun yanında Türkiye ile Irak arasında imzalanmış olan ITP Anlaşmaları çerçevesinde Türkiye'nin yalnızca ham petrolün taşınması, depolanması, Irak tarafından belirlenen tankerlere yüklenmesi ve liman/gümrük işlemlerinin yürütülmesi konularında yükümlülüğü bulunduğu belirtilmiş; tanker seçimi ve varış limanına ilişkin karar yetkisinin Irak Devleti'ne ait olduğu açıkça değerlendirilmiştir.

14. Bu kapsamda kararın başvurucunun iddialarına yanıt verdiği ve ilgili hukuk normlarını olaya uygulamak suretiyle denetlenebilir bir gerekçelendirme içerdiği görülmektedir. Bu durumda başvurucunun yargılamanın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının İdare Mahkemesi tarafından yeterli bir gerekçeyle karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, BOTAŞ Ceyhan Deniz Terminali'nden yüklenerek Türkiye'nin başka bir limanına sevk edilmesi planlanan ham petrolün taşınmasına yönelik talebinin reddedilmesi sonucu bu faaliyetten doğacak ekonomik menfaatlerinin engellendiğini ve bu durumun mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu; somut olayda taşımacılık faaliyetine ilişkin olarak yalnızca fiili bir talepte bulunmamış, aynı zamanda bu faaliyet çerçevesinde uzun süredir devam eden ticari ilişkiler, kurumsal yetkinlik, taşıma kapasitesi ve daha önce benzer faaliyetlerde bulunmuş olma gibi unsurlar çerçevesinde taşımacılığın kendisine tevdi edileceğine dair meşru bir beklentiye sahip olduğunu iddia etmiştir.

17. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

18. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM,

E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

19. Meşru beklenti, objektif temelden uzak olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28). Dolayısıyla Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 37).

20. Başvurucu; BOTAŞ Ceyhan Deniz Terminali'nden başka bir Türk limanına ham petrol taşımacılığı yapacağına dair meşru beklentiye sahip olduğunu, bu beklentiye dayalı olarak taşımacılık faaliyetinden dışlanmasının mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Öncelikle somut olayda başvurucunun lehine tesis edilmiş bir taşıma izni, sözleşme, ruhsat ya da benzeri şekilde hukuken korunabilir nitelikte bir ayni veya şahsi hakkın bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda ham petrolün taşınması yönünde başvurucunun mülkiyet hakkına konu olabilecek mevcut mal varlığı olmadığı değerlendirilmiştir.

21. Mevcut mülkü olmadığı anlaşılan başvurucu yönünden meşru beklentinin bulunup bulunmadığı ortaya konulmalıdır. Somut olayda başvurucunun BOTAŞ Ceyhan Deniz Terminali'nden yüklenerek başka bir Türk limanına sevk edilmesi planlanan ham petrolün taşınması yönünde hukuken korunan bir hakkının bulunduğuna dair herhangi bir açık ve somut düzenleme mevcut değildir. Başvurucunun lehine tesis edilmiş bir kamu gücü işlemi, idari izin, ruhsat, taşıma sözleşmesi ya da doğan bir hak kazanımı bulunmadığı gibi bu yönde İdarece verilmiş bir vaat, taahhüt veya yükümlülük altına giriş de söz konusu değildir. Bir başka ifadeyle başvurucu; lehine tesis edilmiş bir idari işlemin, idari iznin, verilmiş bir ruhsatın veya benzeri bir şekilde elde edilmiş bir hakkın varlığını da ortaya koyamamıştır. Dolayısıyla başvurucunun söz konusu taşıma faaliyetine katılma konusunda yalnızca ekonomik fayda sağlama yönündeki arzusu veya bu alandaki önceki faaliyetlerinden kaynaklı genel ticari öngörüsü, bireysel bir hakkın tanındığını ve korunmaya değer olduğunu gösterecek nitelikte bir temele sahip değildir. Mevcut hukuk sistemi içinde İdare tarafından tanınmış bir hak veya kazanılmış bir statü bulunmadığı sürece başvurucunun ileri sürdüğü taşıma faaliyetine ilişkin beklentisinin mülkiyet hakkı kapsamında korunabilecek düzeyde meşru bir beklenti olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Sonuç olarak başvurucunun taşıma faaliyetine ilişkin ekonomik menfaat beklentisi ne iç hukuktaki bir kanun hükmüne ne de yerleşik yargı içtihadına dayanmaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesi kapsamına giren mevcut mülk ve korunmaya değer bir menfaat bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜL İNŞAAT NAKLİYAT MADENCİLİK VE PETROL ÜRÜNLERİ TURİZM SANAYİ TİCARET İTHALAT İHRACAT A.Ş. VE KUMSAL PETROL MADEN TAAHHÜT İNŞAAT TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2021/39772 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/39772

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜL İNŞAAT NAKLİYAT MADENCİLİK VE PETROL ÜRÜNLERİ TURİZM SANAYİ TİCARET İTHALAT İHRACAT A.Ş. VE KUMSAL PETROL MADEN TAAHHÜT İNŞAAT TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/39772)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucular : 1. Gül İnşaat Nakliyat Madencilik ve Petrol Ürünleri Turizm Sanayi Ticaret İthalat İhracat A.Ş. 2. Kumsal Petrol Maden Taahhüt İnşaat Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Mehmet Akif OKUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, adi ortaklık ilişkisi içinde olan başvurucuların hatalı bir şekilde toplu iş sözleşmesi tarafı olarak belirlenmeleri nedeniyle sendika hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular; adi ortaklık olarak Karayolları Genel Müdürlüğü ile 2/7/2019 tarihinde Osmancık, Çorum, Samsun, Sinop ve Boyabat şube şeflikleri yollarında rutin yol bakım, onarım ile kar ve buz mücadelesi işlerini yüklenmiştir.

3. Yol-İş Sendikası (Sendika) 19/9/2019 tarihinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler

Bakanlığına başvurarak, başvuruculların işyerinde toplu iş sözleşmesi (TİS) yapmak için gerekli çoğunluğu sağladığına dair yetki tespiti başvurusunda bulunmuştur.

4. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 27/9/2019 tarihinde Sendikanın adı geçen işyerinde çalışan 348 işçiden 270'inin üyesi bulunduğuna ve 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 42. maddesine göre yetkili olduğuna karar vermiştir.

5. Başvurucular ile Sendika arasında TİS görüşmelerinin olumsuz sonuçlanması nedeniyle, Sendika uyuşmazlığın giderilmesi için Yüksek Hakem Kuruluna (YHK) başvurmuştur.

6. YHK 19/8/2021 tarihinde kesin olarak verdiği kararla, taraflar arasında 1/10/2019-10/7/2022 döneminde yürürlükte olmak üzere TİS düzenlemiştir.

7. YHK kararı başvuruculara 1/9/2021 tarihinde tebliğ edilmiş olup başvurucular 29/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucular; adi ortaklık olmaları nedeniyle tüzel kişiliklerinin bulunmadığını ve bu nedenle TİS tarafı olamayacaklarını ayrıca yetki tespiti yapılırken yalnızca adi ortaklık bünyesinde çalışanların hesaba katıldığını, diğer şirket çalışanlarının dikkate alınmadığını, bu durumun aynı işi yapan işçiler arasında eşitsizliğe neden olacağını ve çalışma barışına aykırı olduğunu belirterek sendika hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak kabul edilebilirlik incelemesinde başvuruculların etkili başvuru yollarını tüketip tüketmediği hususunun değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Anayasa'nın "Sendika kurma hakkı" başlıklı 51. maddesinin ilk üç fıkrası şöyledir:

"Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir."

12. Anayasa'nın "Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı" başlıklı 53. maddesinin ilk iki fıkrası şöyledir:

"İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler.

Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağı kanunla düzenlenir."

13. Anayasa'nın "Grev hakkı ve lokavt" başlıklı 54. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyuşmazlık çıkması halinde işçiler grev hakkına sahiptirler. Bu hakkın kullanılmasının ve işverenin lokavta başvurmasının usul ve şartları ile kapsam ve istisnaları kanunla düzenlenir.

...

Grev ve lokavtın yasaklandığı hallerde veya ertelendiği durumlarda ertelemenin sonunda, uyuşmazlık Yüksek Hakem Kurulunca çözülür. Uyuşmazlığın her safhasında taraflar da anlaşarak Yüksek Hakem Kuruluna başvurabilir. Yüksek Hakem Kurulunun kararları kesindir ve toplu iş sözleşmesi hükmündedir."

14. 6356 sayılı Kanun'un "Yetki" başlıklı 41. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birinin üyesi bulunması şartıyla işçi sendikası, toplu iş sözleşmesinin kapsamına girecek işyerinde başvuru tarihinde çalışan işçilerin yarıdan fazlasının, işletmede ise yüzde kırkının kendi üyesi bulunması hâlinde bu işyeri veya işletme için toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkilidir.

...

(3) İşletmede birden çok sendikanın yüzde kırk veya fazla üyesinin olması durumunda başvuru tarihinde en çok üyeye sahip sendika toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkilidir.

...

(5) Bir işkolunda çalışan işçilerin yüzde birinin tespitinde Bakanlıkça her yıl ocak ve temmuz aylarında yayımlanan istatistikler esas alınır. Bu istatistiklerde her bir işkolundaki toplam işçi sayısı ile işkollarındaki sendikaların üye sayıları yer alır. Yayımlanan istatistik, toplu iş sözleşmesi ve diğer işlemler için yeni istatistik yayımlanıncaya kadar geçerlidir. Yetki belgesi almak üzere başvuran veya yetki belgesi alan işçi sendikasının yetkisini daha sonra yayımlanacak istatistikler etkilemez.

(6) Yayımından itibaren on beş gün içinde itiraz edilmeyen istatistik kesinleşir. İstatistiğin gerçeğe uymadığı gerekçesiyle bu süre içinde Ankara İş Mahkemesine başvurulabilir. Mahkeme bu itirazı on beş gün içinde sonuçlandırır. (Değişik iki cümle: 12/10/2017-7036/33 md.) Mahkemece verilen karar hakkında, ilgililerce veya Bakanlıkça istinaf yoluna başvurulması hâlinde bölge adliye mahkemesi bir ay içinde kararını verir. Bu karara karşı temyiz yoluna başvurulması hâlinde Yargıtay, temyiz talebini bir ay içinde kesin olarak karara bağlar.

(7) Bakanlık, yetkili sendikanın belirlenmesinde ve istatistiklerin düzenlenmesinde kendisine gönderilen üyelik ve üyelikten çekilme bildirimleri ile Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan işçi bildirimlerini esas alır."

15. 6356 sayılı Kanun'un "Yetki tespiti için başvuru" başlıklı 42. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Toplu iş sözleşmesi yapmak isteyen işçi sendikası Bakanlığa başvurarak yetkili olduğunun tespitini ister. İşveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren de Bakanlığa başvurarak yetkili işçi sendikasının tespitini isteyebilir.

(2) Bakanlık, kayıtlarına göre başvuru tarihi itibarıyla bir işçi sendikasının yetkili olduğunu tespit ettiğinde, başvuruyu, işyeri veya işletmedeki işçi ve üye sayısını, o işkolunda kurulu

işçi sendikaları ile taraf olacak işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işverene altı iş günü içinde bildirir.

(3) İşçi sendikasının yetki şartlarına sahip olmadığının ya da işyerinde yetki şartlarına sahip bir işçi sendikasının bulunmadığının tespiti hâlinde, bu bilgiler sadece başvuruyu yapan tarafa bildirilir."

16. 6356 sayılı Kanun'un "Yetki itirazı" başlıklı 43. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kendilerine 42 nci madde uyarınca gönderilen tespit yazısını alan işçi veya işveren sendikaları veya sendika üyesi olmayan işveren; taraflardan birinin veya her ikisinin yetki şartlarına sahip olmadığı veya kendisinin bu şartları taşıdığı yolundaki itirazını, nedenlerini de göstererek yazının kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren altı iş günü içinde mahkemeye yapabilir.

...

(3) ... İşçi ve üye sayılarının tespitinde maddi hata ve süreye ilişkin itirazları mahkeme altı iş günü içinde duruşma yapmaksızın kesin olarak karara bağlar. (Değişik cümle: 12/10/2017-7036/34 md.) Bunların dışındaki itirazlar için mahkeme, duruşma yaparak karar verir ve bu karar hakkında istinaf yoluna başvurulması hâlinde bölge adliye mahkemesi bir ay içinde kararını verir. (Ek cümle: 12/10/2017-7036/34 md.) Bu karara karşı temyiz yoluna başvurulması hâlinde Yargıtay bir ay içinde kesin olarak karar verir.

(4) 42 nci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca kendisine yetki şartlarına sahip olmadığı bildirilen işçi sendikası, altı iş günü içinde yetkili olup olmadığının tespiti için dava açabilir. Mahkeme açılan davayı o işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birini üye kaydeden işçi sendikaları ile işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işverene de bildirir. Mahkeme davayı iki ay içinde sonuçlandırır.

(5) İtiraz, karar kesinleşinceye kadar yetki işlemlerini durdurur.

17. 6356 sayılı Kanun'un "Yetki belgesi" başlıklı 44. maddesi şöyledir:

"(1) Tespit yazısına süresi içinde itiraz edilmemişse sürenin bitimini takip eden altı iş günü içinde; yapılan itiraz reddedilmişse ya da kendisine yetki şartlarına sahip olmadığı bildirilen sendikanın itirazı sonucunda yetki şartlarına sahip olduğunu tespit eden kesinleşmiş mahkeme kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren altı iş günü içinde; ilgili sendikaya, Bakanlıkça bir yetki belgesi verilir."

18. Başvurucular, Sendikanın TİS için yetki tespiti başvurusunda gereken çoğunluk tespit edilirken Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yanlış hesaplama yaptığını, adi ortaklık dışında çalışan işçilerin hesaba katılmadığını ve bu nedenle Sendikanın hatalı bir biçimde yetkili kılınması üzerine YHK tarafından aralarında TİS akdedildiğini belirterek adil yargılanma hakkı ile sendika hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Başvuruculaların şikâyetinin özü hatalı yetki tespitinden kaynaklı olarak TİS'in tarafı kılınmış olmalarına ilişkindir.

19. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 27/9/2019 tarihinde Sendikanın TİS için gerekli çoğunluğu sağladığına ve 6356 sayılı Kanun'un 42. maddesine göre yetkili olduğuna karar verilmiştir. Anılan Kanun'un 43. maddesine göre, tespit yazısının tebliğinden itibaren bu tespite karşı 6 iş günü içinde ilgili mahkemeye yetki itirazında bulunulabilmektedir (bkz. § 16). Ancak başvuruculaların yetki itirazında bulunduklarına dair

herhangi bir beyanı olmadığı gibi dosyada da böyle bir bilgiye rastlanmamıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarının usulüne uygun olarak tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde bırakılmasına 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KÜLTÜR RADYO VE TELEVİZYON YAYINCILIĞI A.Ş.

B. No: 2021/57771 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/57771

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KÜLTÜR RADYO VE TELEVİZYON YAYINCILIĞI A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/57771)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Fatma Gülbin ÖZTÜRK

Başvurucu : Kültür Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş.

Vekili : Av. Elçin Özge ŞİMŞEK ÇAĞLAYAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; yerel seçimlerde bir haber ajansıyla seçim sonuçlarına ilişkin veri aktarımı sağlanmasına yönelik hizmet sözleşmesi yapan televizyon kanalının sözleşmenin gereğinin yerine getirilmemesi sebebiyle açtığı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/12/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. KRT TV ismiyle televizyon yayıncılığı faaliyeti yürüten başvurucu ile Anadolu Ajansı Türk A.Ş. (AA) arasında 2019 Mahallî İdareler Genel Seçimleri Seçim Tv Ekranı Abonelik Sözleşmesi (sözleşme) imzalanmıştır. AA sözleşmede öngörülen seçim TV ekran bedeli karşılığında yayınlayacağı seçim TV ekranının internet üzerinden sözleşmede abone sıfatı ile anılan başvurucuya iletme edimi altına girmiştir. Sözleşmede ayrıca başvurucuya bu verileri yayımlama hakkı da tanınmıştır. Başvurucu, bu kapsamda AA'ya sözleşmede öngörülen 2.500 TL ve bunun katma değer vergisi bedelini ödemiştir.

6. Başvurucu 12/4/2019 tarihinde AA aleyhine, sözleşmeye aykırılık nedeniyle tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde Türkiye genelinde sandıkların açılmasının ardından saat 23.20'ye kadar AA'dan veri akışı sağlandığını; bu saate kadar İstanbul için %98 oranında sandık sonuçlarına ilişkin oy dağılımı bilgisinin kendisine iletildiğini ancak bu saatten sonra yaklaşık 13 saat boyunca veri akışının kesintiye uğradığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca 1/4/2019 tarihinde saat 01.07'de AA'nın internet sitesinde "Seçim yayın sistemine sahadan veri akışı gerçekleşmemektedir. Sahadan veya Yüksek Seçim Kurulundan (YSK) veriler ulaştığında sonuçların aktarımı sürecektir." şeklinde bir duyuru yayımlandığını ifade etmiştir. Aynı gün YSK Başkanı tarafından yapılan açıklamaya da dilekçesinde yer veren başvurucu "AA benim müşterim değil. Nereden alıyor bilmiyorum. AA akşam doksanları gösterdiğinde ben sisteme yeni daha tarayıp girmeye başlamıştım. Dolayısıyla ben AA'ya herhangi bir bilgi servisi yapmıyorum. Benim üzerimden bir polemik yaratılmasın. Biz tarandığı andan itibaren sisteme elverişli tüm siyasi partilere sonuçları tarayarak veriyoruz. Şu an itibarıyla %80'in üzerinde sandık sonuç tutanağını, sayım döküm cetvelini, ilçe birleştirme tutanaklarını siyasi partilerle paylaştık. Bugün öğleye doğru da büyük oranda itiraza uğramayanları paylaşırız." şeklinde beyanlarda bulunulduğunu belirtmiştir.

7. Başvurucu; AA'nın açıklamasında veri akışı kesintisinin sahadan ve YSK'dan kaynaklandığı yönünde örtülü bir gerekçe sunulmuş olsa da YSK tarafından kamuoyunun bilgilendirilmeye devam edildiğini ve bu nedenle AA'nın yaklaşık 13 saat süren veri kesintisinin gerekçesini yeterince ortaya koyamadığını, dolayısıyla kusursuzluğunu ispatlayamadığını ileri sürmüştür. Veri akışındaki kesintinin oy sayımının en kritik aşamalarının yaşandığı ve kamuoyunun özellikle İstanbul'daki seçim sonuçlarına odaklandığı bir zaman diliminde gerçekleştiğini belirten başvurucu, AA'nın sözleşmeden doğan edimini yerine getirmemesi nedeniyle yaptığı yayınların izlenme oranlarının düştüğünü, yayıncılık güvenilirliğinin sarsıldığını ve ticari itibarının zedelendiğini iddia etmiştir. Ayrıca veri akışının kesintiye uğramasının sözleşmede yer verilen mücbir sebep hâlleri kapsamında değerlendirilemeyeceğini, kaldı ki mücbir sebep söz konusu olsa bile AA'nın bu durumu belgelendirme ve bildirme yükümlülüğünü yerine getirmediğini ileri sürmüştür. Son olarak başvurucu, bir basın kuruluşu olarak haber verme hakkının ihlal edildiğini belirtmiş; davalı AA ile 5/4/2019 tarihinde yapılan arabuluculuk görüşmesinin de anlaşmazlıkla sonuçlandığını ifade etmiştir. Bu kapsamda, AA'ya ödenen sözleşme bedelinin alınamayan hizmet oranında tarafına iade edilmesini talep etmiştir.

8. Dava, Ankara 2. Asliye Ticaret Mahkemesi (Mahkeme) tarafından görülmüştür. Dosya, bir mali müşavir ve bir bilgisayar mühendisinden oluşan iki kişilik bilirkişi heyetine tevdi edilmiştir. Bilirkişi raporunda davalının "siber saldırı altında olması nedeniyle veri akışını gecikmeli sağladığı ve bunun mücbir sebep teşkil ettiği" yönündeki iddiası incelenmiş ve davalının bu iddiasının teknik olarak saptanamadığı açıkça ifade edilmiştir. Mali yönden yapılan değerlendirmede ise başvurucunun AA'dan aldığı hizmetin gecikmeli de olsa ifa

edildiği ve tespit edilebilir somut bir zararının bulunmadığı belirtilmiştir.

9. Mahkeme 12/11/2021 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararında Mahkeme şu hususlara yer vermiştir:

- Taraflar arasında akdedilen sözleşmenin Mücbir Sebepler başlıklı 6. maddesinde Türksat, PTT, Telekom altyapısı ya da internet servis sağlayıcılarından kaynaklanan arıza ve kesintiler, doğal afetler, terör veya halk hareketleri, devlet ve ilgili kurumların haber alma veya iletme konusunda getireceği kısıtlamalar ile abonenin teknik donanımında meydana gelebilecek arızaların mücbir sebep sayılacağı düzenlenmiştir. Ayrıca, bu tür durumların karşı tarafa bildirilmesi ve belgelenmesi hâlinde tarafların sorumlu tutulmayacağının düzenlendiği belirtilmiştir.

- Bu hüküm uyarınca, davalı tarafın siber saldırıya uğradığına dair iddialarını başvurucuya bildirmediği ve bu iddiaları belgeleyemediği dikkate alınmıştır. Bu nedenle, somut olayda mücbir sebep şartlarının gerçekleştiğinin kabulü mümkün bulunmamıştır.

- Öte yandan sözleşmenin 7. maddesinde taraflardan birinin sözleşme hükümlerine uymaması ya da sözleşmeyi ihlal etmesi hâlinde, mağdur olan tarafın uğradığı zarardan karşı tarafın sorumlu olacağı ifade edilmiştir.

- Ancak Mahkeme, dosyaya sunulan bilirkişi raporunda da belirtildiği üzere, başvurucunun sözleşmenin hiç ya da geç ifasından kaynaklı zararını ispatlayacak yeterli delil sunmadığını vurgulamış ve bu nedenle, sözleşmenin 7. maddesi kapsamında sözleşme bedelinin iadesinin talep edilemeyeceği kanaatine varıldığını belirtmiştir.

10. Başvurucu 12/11/2021 tarihli son celsede davanın kesin olarak reddedilmesinin ardından gerekçeli kararın yazılmasını beklemeden 13/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Gerekçeli karar, başvurucunun vekiline 20/6/2022 tarihinde elektronik tebligat yolu ile gönderilmiş; 25/6/2022 tarihinde ise tebliğ edilmiş sayılmıştır. Dolayısıyla başvurunun süresinde yapılmadığının söylenemeyeceği değerlendirilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. Taraflar arasında akdedilen sözleşmenin;

i. "Ajansın Sorumlulukları" başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"Anadolu Ajansı, 31 Mart 2019 tarihinde yapılacak seçimi merkez ve tüm yurt teşkilatı ile izleyecektir. Seçim sonuçlarının derlenmesi ve yayınlanmasına yönelik çalışma sisteminin ana esasları aşağıda sıralanmıştır:

a. Ajans, ‘Seçim TV Ekranı’nı başka abonelere de vermekte serbesttir.

b. Ajans, 31 Mart 2019 Pazar günü sandıklar açıldıktan sonra merkeze ulaşan sonuçları, seçim yasağının kaldırılmasını beklemeksizin aboneye aktaracaktır. Veri aktarımı, Türkiye genelinde oy sayımı tamamlanıncaya kadar sürecektir.

c. Seçim sonuç verileri, Ajans tarafından web ara yüzü üzerinden aboneye iletilecektir. Veri aktarımı başladıktan sonra, gelecek verinin sürekliliği ve geçerli oylarla dağılmış oylar arasındaki tutarlılık Ajans tarafından sağlanacaktır."

ii. "Mücbir Sebep" başlıklı 6. maddesi şöyledir:

"Mücbir Sebep; Türksat, PTT, Telekom altyapısından veya internet servis sağlayıcılarından kaynaklanan arıza ve kesintiler, doğal afetler, terör-halk hareketleri veya devlet ve ilgili tüm

kurum ve kuruluşların haber alma veya iletme konusunda getireceği kısıtlamalar ile abonenin teknik donanımında meydana gelebilecek arızalar mücbir sebep sayılacaktır. Mücbir sebeplerin ortaya çıkması hâlinde, tarafların bu durumu karşı tarafa bildirmesi ve belgelemeleri şartıyla sorumlulukları ortadan kalkacaktır."

iii. "Diğer Hükümler" başlıklı 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Taraflardan biri işbu sözleşme hükümlerine uymadığı veya sözleşmeyi ihlal ettiği takdirde, mağdur olan tarafın maruz kalacağı zararından karşı taraf sorumlu olacaktır,"

12. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Gecikme tazminatı" başlıklı 118. maddesi şöyledir:

"Temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Anayasa Mahkemesinin 19/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. İfade ve Basın Özgürlüklerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

14. Başvurucu, AA'nın sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle kamuoyunun haber alma hakkının ve haber verme hürriyetinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Oy sayımının kritik bir aşamaya ulaştığı saatlerde veri akışının durduğunu belirten başvurucu; bu durumun yayının izlenebilirliğini azalttığını, güvenilirliğini sarstığını ve ticari itibarına zarar verdiğini ifade etmiştir. Mahkeme tarafından uyuşmazlığın eksik ifa olarak nitelendirildiğini ancak bu tespitin hatalı olduğunu belirten başvurucu, adil yargılanma hakkı ile ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Bakanlık görüşünde öncelikle başvurunun kabul edilebilirlik kriterleri yönünden ele alınması gerektiğine işaret edilerek kabul edilebilirlik kriterleri sayılmıştır. Esasa yönelik olarak ise görüşünde Anayasa Mahkemesi içtihadına yer veren Bakanlık, ilgili içtihatlar dikkate alınarak başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerine bir müdahalenin bulunup bulunmadığının, bir müdahalenin varlığı sonucuna ulaşıldığı takdirde uygulanan işlemin meşru amacı haiz olup olmadığı ile pozitif yükümlülüklerin belirlenmesinde devletin takdir marjının kapsamının yerel makamlarca yeterince değerlendirilip değerlendirilmediğinin bu anlamda mahkeme kararlarının ilgili ve yeterli gerekçe içerip içermediği hususlarının incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bakanlığın görüşünde yer verilen Anayasa Mahkemesi içtihatları şöyledir: AYM, E.1997/19, K.1997/66, 23/10/1997; Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 30-38; Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş. [GK], B. No: 2013/2623, 11/11/2015, §§ 27-55; Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/11028, 18/10/2017, §§ 51-57. Bakanlık ayrıca başvuruya konu olay yönünden AA'dan görüş temin edildiğini belirtmiştir. AA, Bakanlığa gönderdiği görüş yazısında;

- Bireysel başvuruya konu ihtilafın ifade ve basın özgürlükleri ile bağlantılı olmadığını, sözleşmenin her iki tarafının da tacir olduğunu,

- Başvurucunun sözleşmenin tam ve gereği gibi yerine getirilmediği iddiasıyla sözleşme bedelinin eksik hizmet oranında iadesi talebi ile dava açtığını,

- Yargılamaya konu edilen tutarın yalnızca maddi bir bedel olduğunu ve talebin ifade ve basın özgürlükleri ile bağlantısının bulunmadığını,

- Başvurucunun seçim sonuçlarına ilişkin veriye başka kaynaklardan da ulaşabileceğini, veri akışındaki bu aksaklığın sadece sözleşme ilişkisi kapsamında ele alınabileceğini,

belirtmiştir.

16. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı verdiği cevapta seçim gecesi veri akışında yaşanan yaklaşık 13 saatlik kesintinin yayıncılık görevini yerine getirmesini engellediğini ve bu durumun kamuoyunun bilgiye erişim hakkını ortadan kaldırdığına ilişkin iddialarını yinelemiştir. Bireysel başvuruya konu ihtilafın yalnızca sözleşmeye aykırılık olarak nitelendirilemeyeceğini belirten başvurucu, yaşanan bu kesintinin aynı zamanda ifade ve basın özgürlüklerine de doğrudan bir müdahale teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Bu durumun Bakanlık tarafından salt sözleşme ihtilafı olarak nitelendirilmesinin ve meselenin basın özgürlükleri çerçevesinde ele alınmamasının yerinde olmadığını belirtmiştir.

2. Değerlendirme

17. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetinin esasen yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda başvurucunun yargılama sonucuna yönelik şikâyetlerinin ifade ve basın özgürlükleri kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü ile onun özel güvencelere bağlanmış şekli olan ve Anayasa'nın 28. maddesinde yer alan basın özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu daha önce pek çok kez ifade etmiştir. Bu bağlamda ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğü herkes için geçerlidir ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; Bekir Coşkun, §§ 34-36). Basın özgürlüğünün kamuoyuna çeşitli fikir ve tutumların iletilmesi ile bunlara ilişkin bir kanaat oluşturulması için en iyi araçlardan birini sağladığı açıktır (İlhan Cihaner (2) [1. B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63; Haci Boğatekin (2) [2. B.], B. No: 2014/12162, 21/11/2017, § 38).

20. İfade ve basın özgürlüklerine yönelik müdahalelerin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi ancak bu müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmesi ve orantılılık ilkesine uygun olması hâlinde mümkündür (bkz. Bekir Coşkun, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın, §§ 70-72). Bununla birlikte, ifade ve basın özgürlüklerinin yalnızca devletten gelebilecek doğrudan müdahalelere karşı korunması yeterli değildir. Diğer bir deyişle ifade ve basın özgürlükleri alanında devletin pozitif sorumluluğunun bulunduğu inkâr edilemez bir gerçektir (ifade özgürlüğü alanında devletin pozitif yükümlülüğüne işaret eden kararlar için bkz. Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 32; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 48; basın özgürlüğü alanında devletin pozitif yükümlülüğüne işaret eden bir karar için bkz. Bekir Coşkun, §§ 32, 46). Bu özgürlükler, devletin bireyler arasındaki ilişkilerde bile hukuk

alanında ve uygulamada koruma tedbirleri almasını gerektirebilmektir (Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 56).

21. Anayasa Mahkemesi, devletin bir alanda pozitif yükümlülüğünün olup olmadığına karar verirken toplumun genel çıkarları ve bireyin çıkarları arasında ulaşılmaya çalışılan dengeye önem verecektir. Devletin bu yükümlülüğü -kaçınılmaz olarak- devletin ve toplumun idare edilmesi ile ilgili zorluklara, öncelikler ve kaynaklar hakkındaki seçimlere bağlı olarak değişiklik gösterecektir. Bu sebeple pozitif yükümlülüklerin belirlenmesinde devletin takdir marjı da hesaba katılacaktır. Demokratik bir toplumda böyle bir yükümlülük, kamu gücünü kullanan organlar için imkânsız veya adil olmayan bir yük oluşturduğu şeklinde yorumlanmamalıdır (Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 57).

22. Somut olayda bilirkişi raporunda, AA'nın seçim gecesi veri akışını sözleşmede öngörülen şekilde sağlayamamasının siber saldırı altında olması sebebine dayandığı hususundaki iddiasının teknik olarak doğrulanamadığı belirtilmiştir (bkz. § 8). Bu doğrultuda davalının edimini gecikmeli ifa ettiği ve bu yönüyle kusurlu olduğu hususunun dosya kapsamından anlaşıldığı görülmektedir. Ayrıca veri akışındaki yaklaşık 13 saatlik kesintinin oy sayımının en kritik aşamalarında yaşandığı, bu durumun başvurucunun yayıncılık faaliyetini etkileyebilecek nitelikte olduğu da açıktır. Buna rağmen Mahkemenin; kesintinin süresi, gerçekleştiği zaman dilimi, yayın faaliyetinin niteliği ve seçim sonuçlarının kamuoyu bakımından taşıdığı önem gibi başvurucunun edimin gecikmeli ifası sebebi ile ortaya çıkan zarara yönelik iddialarını gerekçeli kararda tartışmaksızın, yalnızca somut zararın kesin olarak ortaya konulamadığı gerekçesiyle davayı reddetmiş olduğu anlaşılmaktadır.

23. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru incelemesinde yargılama merciilerinin delil değerlendirmesine ve hukuki yorumuna, bireylerin anayasal hakları ihlal edilmediği sürece müdahalede bulunmamaktadır (Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 47; Haci Boğatekin (2), § 49). Ancak mevcut başvuruda Mahkeme tarafından ortaya konulan ret gerekçesinin, uyuşmazlığın temelini oluşturan maddi ve hukuki sorunları değerlendirme bakımından ilgili ve yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Zira Mahkeme, davalının edimi kritik bir anda gecikmeli olarak ifa ettiğine ilişkin tespitleri, bu gecikmenin sebebi ile oluşan kusuru ve gecikmenin başvurucunun basın faaliyeti üzerindeki etkilerine yönelik iddiaları tartışmadan sonuca ulaşmıştır. Bu çerçevede Mahkemenin başvurucunun ifade ve basın özgürlükleri ile davalının sözleşmeden kaynaklanan hak ve yükümlülükleri arasında adil bir denge kurduğundan söz edilemeyeceği değerlendirilmiştir.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesinden şikâyet etmiştir.

26. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun

incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 2.500 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Başvurucuya talebiyle bağlı kalınarak net 2.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 2. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2019/198, K.2021/695) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 2.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

E.K.

B. No: 2021/58649 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/58649

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

E.K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/58649)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Ekin ÇANKAL

Başvurucu : E.K.

Vekili : Av. Alpaslan KÜÇÜKDAĞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ifadeleri sebebiyle aleyhe manevi tazminata hükmedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/12/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formundaki beyanlara göre başvurucu, Gülhane Askerî Tıp Akademisi (GATA) Cildiye Anabilim Dalı Başkanlığında uzun bir süre doktor olarak çalışmış; 2014 yılında albay rütbesiyle emekliye ayrılmıştır. Başvurucu ile davacı uzun yıllar aynı klinikte doktor olarak

görev yapmıştır.

5. Türkiye, 15 Temmuz 2016 gecesi silahlı bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır (15 Temmuz darbe girişimine ilişkin geniş arka plan bilgisi için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017). Darbe teşebbüsünün savuşturulmasının ardından ise ülke genelinde olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. OHAL süresince yirmi dört (667-690 sayılı) Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarılmıştır. Bu KHK'lar ile genel ve soyut normlar ihdas edilerek alınan tedbirlerin yanı sıra kişiler hakkında doğrudan etki doğurucu nitelikte işlemler de yapılmıştır (Özkan Boğan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2023/5849, 27/2/2025, § 3). Devlet içinde örgütlenen mezkûr darbe teşebbüsünün arkasındaki Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile mücadele kapsamında büyük çaplı soruşturmalar yürütülmüş; bahsi geçen soruşturmalarda pek çok kişi şüpheli, mağdur/müşteki ya da tanık sıfatıyla ifadeye çağrılmıştır.

6. Başvurucu, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının kendisini ifadeye çağırması üzerine 20/1/2017 tarihinde ifade vermiştir. Başvurucunun üç sayfadan ibaret ifadesinde kendisine yöneltilen soruları cevapladığı, kısaca öz geçmişini açıkladığı, GATA'da görev yaptığı süreçte FETÖ/PDY tarafından mağdur edilip edilmediği sorusu üzerine yaşadıklarını anlattığı görülmüştür. GATA Dekan Baştabip yardımcısı olarak çalışmaya başlamasından sonra birtakım saldırılara maruz kaldığını ifade eden başvurucu, idealist bir doktor olarak daha yüksek mevkilerde çalışma ideali varken Twitter isimli sosyal paylaşım ağında Gatakulis isimli hesaptan aleyhine paylaşımlar yapıldığını belirtmiştir. Başvurucu ifadesinde; söz konusu paylaşımların salt mesleki hayatını değil evliliğini de etkilediğini, yaşananlar üzerine boşandığını açıklamıştır. GATA Dekan Baştabip yardımcılığı görevinden ayrılması üzerine yerine getirilen kişinin mevcut durumda ismi geçen terör örgütüne üye olması sebebiyle tutuklu olduğunu belirten başvurucu, bu görevden ayrıldıktan sonra bir süre daha GATA'da Dermatoloji Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak çalışmaya devam ettiğini ifade etmiştir. Bu dönemde Gatakulis'te hakkında yıpratıcı, asılsız haberler yapılmaya devam edildiğini, bu haberlerin arkasında G.A., A.A. ile davacının olduğunu düşündüğünü açıklamıştır. FETÖ/PDY mensuplarının kendilerinden olmayan insanlarla iletişim kurmadıklarını belirten başvurucu; davacının kripto FETÖ'cü olmasından şüphelendiğini, G.A.nın ihraç edilmesine rağmen davacının çalışmaya devam etmesine hayret ettiğini beyan etmiştir.

7. Davacı, başvurucunun emniyette kendisinin kripto FETÖ'cü olduğunu düşündüğü yönünde ifade vererek kendisine iftira attığını, gerçeğe aykırı beyanda bulunarak kendisini adli ve idari makamlar nezdinde hedef gösterdiğini ileri sürmüş; 50.000 TL tutarında manevi tazminat davası açmıştır. Başvurucu, söz konusu davaya sunduğu dilekçede kıdemli doçent ve profesör adayı olduğu 2014 yılında, FETÖ/PDY yapılanması tarafından emekli olmak zorunda bırakıldığını; davacının kendisinden 1 yıl daha kıdemli olmasına rağmen akademik çalışmaları sayesinde davacının önüne geçtiği için kendisine kin beslemiş olabileceğini belirtmiştir. Başvurucu, davacıyı resen şikâyet etmediğinin, ifade vermeye çağrılması üzerine düşündüklerini anlattığının altını çizmiştir.

8. Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, manevi tazminat isteminin reddine karar vermiştir. İlk derece mahkemesi, davacı ile ilgisi olmayan bir savcılık soruşturma dosyasında mağdur/müşteki sıfatıyla kendisine sorular sorulan başvurucunun sorulara cevap verdiği ve davacıya suç isnat etmediği, hakaret veya iftirada bulunmadığı, davacıya yönelik küçük düşürücü veya kişilik haklarına açıkça saldırı teşkil eden ifadeler beyan etmediği, başvurucunun doğrudan doğruya davacıyı hedef alır nitelikte sözler söylemediği

değerlendirilmiştir. Üstelik başvurucunun beyanları neticesinde davacı hakkında herhangi bir soruşturma veya işlem yapılmadığı gibi başvurucu aleyhine suç isnadı veya hakaret nedeniyle açılan herhangi bir ceza soruşturması veya yargılamasının da bulunmadığını dikkate alan ilk derece mahkemesi, manevi tazminat davasının yasal koşullarının oluşmadığı kanaatine ulaşmıştır.

9. İlgili karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) yaptığı değerlendirme sonucunda ilk derece mahkemesinin kararını kaldırmış, davanın kısmen kabulü ile 5.000 TL manevi tazminatın faiziyle birlikte başvurucudan tahsiline karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesine göre 15/7/2016 tarihli darbe girişimi sonrası FETÖ/PDY soruşturması kapsamında 20/1/2017 tarihinde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığında mağdur/müşteki sıfatıyla ifade vermeye çağrılan başvurucu "… GATAKULİS'te hakkımda yapılan asılsız ahlak dışı haberlerden dolayı mecburen görevimden ayrılmak zorunda bırakıldım… mesleki geleceğime yönelik GATAKULİS'te çıkan benim hakkımda gerçeği yansıtmayan iftiraların kaynağının yine kliniğimizde görevli Dr. [G.A.], Dr. [M.T.], Dr. [A.A.] isimli şahıslarca yapıldığını Dr. [M.T.] ve Dr. [A.A.]nın halen kripto FETÖ'cü olduklarını değerlendirmekteyim. Çünkü yaşanan bu olaylar göz önüne alındığında bu kişiler kendilerinden olmayan kişilerle hareket etmezlerdi. Bu şahıslar hep ortak akademik kararlar alırlardı. Örneğin, ben her KHK'da bu iki şahıs olan Dr. [M.T.] ve Dr. [A.A.] isimli şahısların KHK ile meslekten atılmasını beklerken halen KHK ile atılmadıklarını hayretle görmekteyim…" şeklindeki beyanında, açıkça davacının FETÖ/PDY üyesi olduğunu iddia etmiştir. Mahkeme; bunun bir olgu isnadı niteliği taşıdığını, davacı hakkında FETÖ/PDY üyesi olduğuna dair herhangi bir idari veya cezai soruşturma bulunmadığından başvurucunun beyanının şikâyet hakkı ve ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmeyeceğini kabul etmiştir. Karar kesin niteliktedir.

10. Nihai karar 15/11/2021 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

11. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun "İlke" başlıklı 24. maddesi şöyledir:

"Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.

Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır."

12. 4721 sayılı Kanun'un "Davalar" başlıklı 25. maddesinin üçüncü fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Davacının, maddî ve manevî tazminat…istemde bulunma hakkı saklıdır."

13. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Sorumluluk" başlıklı 49. maddesi şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille

başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

14. 6098 sayılı Kanun'un "Kişilik hakkının zedelenmesi" başlıklı 58. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir."

B. Konuya İlişkin İçtihat

15. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin haksız şikâyet nedeniyle açılan tazminat davasında 13/2/2025 tarihli ve E.2022/7579, K.2025/2478 sayılı kararında yaptığı değerlendirme şu şekildedir:

"Uyuşmazlık; haksız şikayet nedeniyle maddi ve manevi tazminat talebine ilişkindir. Temyizen incelenen karar, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kuralları ile kararda belirtilen gerekçelere; davalı tarafından Anayasa ile güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün sınırlarının aşılmadığının, davalının eyleminin yasal şikayet hakkı kapsamında kaldığının, davacıya zarar vermek kastı ile hareket edilmediğinin, maddi ve manevi tazminatın koşullarının oluşmadığının anlaşılmasına göre, usul ve kanuna uygun olup temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir."

16. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesinin 30/3/2021 tarihli ve E.2020/70, K.2021/560 sayılı kararında haksız şikâyet nedeniyle açılan tazminat davasında aşağıdaki şekilde değerlendirme yapılmıştır:

"davalının 01.08.2016 tarihli ihbarı üzerine davacı hakkında, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yapılan soruşturma sonucunda kamu davası açmaya yeter delil bulunmadığından kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği, hak arama özgürlüğü ile kişilik haklarının karşı karşıya geldiği durumlarda; hukuk düzeninin bu iki değeri aynı zamanda koruma altına almasının düşünülemeyeceği, daha az üstün olan yararın, daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında o olayda ve o an için korumasız kalmasının uygunluğunun kabul edileceği, hak arama özgürlüğü, diğer özgürlüklerde olduğu gibi sınırsız olmayıp kişi salt başkasını zararlandırmak için bu hakkı kullanamaz. Bu hakkın hukuken korunabilmesi ve yerinde kullanıldığının kabul edilebilmesi için şikayet edilenin cezalandırılmasını veya sorumlu tutulmasını gerektirecek yeterli kanıtların mevcut olmasının da zorunlu olmadığı, şikayeti haklı gösterecek bazı emare ve olguların zayıf ve dolaylı da olsa varlığının yeterli olduğu, başkalarının da aynı olay karşısında davalı gibi davranabileceği hallerde şikayet hakkının kullanılmasının uygun olduğunun kabul edileceği, aksi halde şikayetin hak arama özgürlüğü sınırları aşılarak kullanıldığının, kişilik değerlerine saldırı oluşturduğu sonucuna varılmalıdır. Somut olayda, davacı hakkında Yozgat Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2018/338 Soruşturma sayılı dosyasında yapılan soruşturma sonucunda, kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmiş olmasının tek başına şikayetin haksız olduğu anlamına gelmeyeceği, davalının sırf davacıya zarar vermek kastıyla hareket ettiğinin ispat edilemediği, Çekerek C. Başsavcılığı tarafından düzenlenen fezleke içeriği ve davacının çocuklarından bazılarının FETÖ ile irtibatı nedeniyle kamu görevinden çıkarılmış olmaları birlikte değerlendirildiğinde, davalının dolaylı ve zayıf da olsa emareye dayalı olarak ihbarda bulunduğu, şikayet hakkını anayasal sınırlar ve hak arama özgürlüğü çerçevesinde

kullandığı gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 353/1-b.1 maddesi uyarınca esastan reddine karar verilmiştir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Anayasa Mahkemesinin 19/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

18. Başvurucu, davacı ve G.A. ile uzun yıllar aynı yerde görev yaptıklarını; G.A.nın darbe girişimi sonrasında KHK ile TSK'dan ihraç edildiğini belirtmiş, emniyet tarafından ifade vermeye çağrılması üzerine davacının bahsi geçen kişi ile oldukça samimi olduğunu yetkililere açıkladığını ifade etmiştir. Başvurucu; verdiği ifadenin soruşturmanın gizliliği ilkesi hiçe sayılarak ifşa edildiğini, davacının profesör olamayışının arkasında kendisinin verdiği ifadeyi gerekçe gösterdiğini ileri sürmüştür. Kendisinin resen harekete geçerek kimseyi şikâyet etmediğinin altını çizen başvurucu, ifadeleri sebebiyle davacı hakkında cezai takibat yapılmadığını; "M.T.nin kripto fetöcü olduğunu değerlendirmekteyim." ifadesinin anılan kişiyle beraber çalıştıkları yıllarda edindiği tecrübesine dayanarak şüphesini paylaşmaktan ibaret olduğunu belirtmiştir. Başvurucu ifadesi sebebiyle aleyhine manevi tazminata hükmedilmesinin ifade özgürlüğü ile adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir.

19. Bakanlık görüşünde ifade özgürlüğü ile şeref ve itibar hakkı arasında adil bir denge kurulup kurulmadığının, yargılama mercilerinin kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerip içermediğinin dikkate alınarak inceleme yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Somut olayla ilgili olarak Anayasa Mahkemesi, başvurunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiğini değerlendirmiştir.

21. Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. ...

Bu hürriyetlerin kullanılması, ... başkalarının şöhret veya haklarının, ... veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir. ..."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

23. Başvurucunun tarafı olmadığı bir soruşturma ile ilgili polis tarafından ifadeye çağrılması

üzerine polis tutanağına geçirilen ifadeleri sebebiyle manevi tazminat ödemesine karar verilmiştir. Söz konusu yargı kararı ile başvurucunun ifade özgürlüğüne müdahalede bulunulmuştur.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

24. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

25. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmiş olan kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

26. Yapılan değerlendirmeler neticesinde 6098 sayılı Kanun'un 49. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

27. Başvurucunun davacıya manevi tazminat ödemesine karar verilmesinin başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(a) Genel İlkeler

28. İfade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Anayasa Mahkemesi çok sayıda kararında ifade özgürlüğünün demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğunu belirtmiştir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43).

29. Anayasa'nın 26. maddesinde korunan ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir ihtiyacı karşılayan orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın, §§ 70-72). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için tedbir, amaca ulaşmaya elverişli olmalı, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermelidir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68).

30. Diğer yandan iddia ve savunma dokunulmazlığı Anayasa'nın 36. maddesi çerçevesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunmalarını sunma ve adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir (Güher Ergun

ve diğerleri [1. B.], B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38). Adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkeler hem medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıkların hem de bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerlidir (Adnan Oktar [1. B.], B. No: 2012/917, 16/4/2013, § 21). O hâlde söz konusu hak ve ilkeler sadece ceza yargılamalarında değil hukuk davalarında da geçerlidir.

31. Adli bir davada ifadelerine başvurulan kişilerin hukuk düzeninin öngördüğü tüm iddia ve savunma vasıtalarından yararlanabileceği açıktır. Kişilerin söz konusu vasıtaları kullanırken ölçülü olması ve buna göre hareket etmesi beklenir. Ancak bu beklenti bireyleri kullanacağı her sözcüğü ölçüp tartmaya, fikir beyanında bulunmaktan kaçınmaya sevk edecek boyuta ulaşmamalıdır (avukatlar yönünden benzer değerlendirme için bkz. Kenan Gül [1. B.], B. No: 2015/17892, 19/2/2019, § 63).

32. Anayasa Mahkemesine göre de iddia ve savunma hakkının her türlü etkiden uzak olarak kullanılması esastır. Anayasa Mahkemesi bir davada tarafların yargı mercileri önünde iddia ve savunmalarını kaygıya kapılmadan serbestçe yapmaları gerektiğini, iddia ve savunma sınırı içinde kalan hakaretin suç teşkil etmemesinin olayda hakaret kastının bulunmamasına değil adaletin tam olarak yerine getirilmesi sebebine dayandığını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesine göre bu serbestlik davanın aydınlığa kavuşmasına, diğer bir deyişle hakkın meydana çıkmasına yol açma amacına hizmet etmelidir (AYM, E.1963/163, K.1965/36, 8/6/1965; E.1979/38, K.1980/11, 29/1/1980).

33. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasına göre ifade özgürlüğünün sınırlandırılma nedenlerinden ve bu bağlamda ifade özgürlüğünü kullananların uyması gereken görev ve sorumluluklardan biri de başkalarının şöhret veya haklarının korunmasıdır. Bireyin şeref ve itibarı, kişisel kimliğinin ve manevi bütünlüğünün bir parçasını oluşturur ve Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının korumasından faydalanır (İlhan Cihaner (2) [1. B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 44).

34. Üçüncü kişilerin şeref ve itibara müdahalesi, birçok ihtimalin yanında adli makamlara verilen dilekçeler veya mahkemeler önünde sarf edilen sözlerle de olabilir. Bir kişi adli makamlara verilen dilekçelerde ve bir yargılama çerçevesinde eleştirilmiş olsa dahi o kişinin şeref ve itibarı manevi bütünlüğünün bir parçası olarak değerlendirilmelidir (Cem Mermut [2. B.], B. No: 2013/7861, 16/4/2015, § 37). Devlet, bireyin şeref ve itibarına keyfî olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür (Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 41; Adnan Oktar (3) [2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 33; Bekir Coşkun, § 45; Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 44).

35. Devletin bireylerin maddi ve manevi varlığının korunması ile ilgili pozitif yükümlülükleri çerçevesinde şeref ve itibarın korunması hakkı ile diğer tarafın Anayasa'da güvence altına alınan iddia ve savunma dokunulmazlığı ve ifade özgürlüğünden yararlanma hakkı arasında adil bir denge kurması gerekir. Çatışan haklar arasında dengeleme yapılabilmesi için mevcut olaya uygulanabilecek olan kriterlerden bazıları şöyledir (Kenan Gül, §§ 54, 55):

i. İddia ve savunma dokunulmazlığının kullanılmasını haklı gösterecek emarelerin varlığı,

ii. İddia ve savunma dokunulmazlığının sırf üçüncü kişilere zarar vermek amacıyla kullanılıp kullanılmadığı,

iii. İddia ve savunma dokunulmazlığının kamu görevlilerine karşı görevlerinin yerine getirilmesiyle ilgili konularda kullanılıp kullanılmadığı,

iv. Hedef alınan kişiye yönelik isnatların taraflar arasındaki uyuşmazlık konusuyla -oldukça zayıf veya dolaylı da olsa- ilgisinin bulunup bulunmadığı ve uyuşmazlığın çözümüne katkısının olup olmadığı,

v. Sarf edilen ifadeler ve bunların hedef alınan kişinin yaşamına etkileri.

36. Anayasa Mahkemesi başvurunun koşullarına göre bazıları yukarıda sayılan kriterlerin gerektiği gibi değerlendirilip değerlendirilmediğini denetler (Nilgün Halloran, § 41; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; İlhan Cihaner (2), §§ 66-73).

37. Yargı mercilerinin söz konusu dengelemeyi yaparken sahip oldukları takdir yetkisi Anayasa Mahkemesinin denetimindedir (Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57). Anayasa Mahkemesi bu denetimi yerine getirirken yargı mercilerinin yerini almaksızın, onların takdir yetkilerini kullanarak verdikleri kararların Anayasa'nın 26. maddesine uygunluğunu denetler. Söz konusu denetimi ise esas itibarıyla müdahaleye neden olan kamu otoritelerinin veya mahkemelerin gerekçelerine bakarak yapar.

38. Anayasa Mahkemesi, çok sayıdaki kararında ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçeler ilgili ve yeterli olmalıdır (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

39. Başvuru konusu olayda Anayasa'nın 26. maddesinde korunan ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için ilk aşamada başvurucunun, polisin üçüncü kişilerle ilgili sorularını cevaplarken davacı hakkında sarf ettiği ifadelerden dolayı sorumluluğunun sınırları ve bahsi geçen ifadelerin keyfî, haksız bir saldırı teşkil edip etmediği, başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda zorunlu bir ihtiyaca cevap verip vermediği üzerinde durulmalıdır. Eldeki başvuruya benzer davalarda mahkemelerin taraflardan birinin ifade özgürlüğü ile diğerinin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge sağlaması hayati önem taşımaktadır. O hâlde çözümlenmesi gereken esas mesele somut olayda yargı mercilerinin başvurucunun ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge kurup kurmadığı, başvurucunun düşünce açıklamalarının bu sözlerin muhatabı olan kişinin şeref ve itibarını zedelediğini ikna edici bir biçimde ortaya koyup koymadığı olacaktır.

40. Anayasa Mahkemesi; somut olayın koşullarında başvurucunun davacı hakkında kullandığı ifadeler sebebiyle aleyhine manevi tazminata hükmedilmesinin zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelip gelmediğini, müdahalenin gerçekleşmesi amaçlanan meşru amaçla orantılı olup olmadığını, bunu haklı göstermek için ortaya konan gerekçenin Anayasa Mahkemesince ortaya konan ve yukarıda açıklanan kriterleri karşılayan, ilgili ve yeterli bir gerekçe olup olmadığını yargılamanın bütününe bakarak değerlendirecektir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Kemal Kılıçdaroğlu, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan, § 56).

41. Başvurucu, GATA'da bir dönem beraber doktor olarak görev yaptığı şahsın FETÖ/PDY'ye üye olduğu iddiasına yönelik bir adli soruşturma kapsamında mağdur/müşteki sıfatıyla

ifadesine başvurulmak üzere adli kolluk görevlilerince çağrılmıştır. Başvurucu bu çerçevede polisin kendisine yönelttiği sorulara cevap vermiştir. Başvurucunun ifadeye çağrıldığı soruşturmanın şüphelisi ile davacı -başvurucunun beyanına göre- yakın arkadaştır. Davacı, bahsi geçen soruşturmanın tarafı değildir. Yine başvurucunun söz konusu soruşturmanın mağduru ya da müştekisi olmadığı bir kez daha vurgulanmalıdır.

42. Adli makamlar önünde verdiği ifadesinde davacıya ilişkin sarf ettiği sözleri sebebiyle başvurucunun manevi tazminat ödemesine karar verildiği görülmektedir. Bölge Adliye Mahkemesi gerekçeli kararında, üç sayfalık ifade tutanağından bir paragrafı metnin bütününden ayırarak alıntılamış; "Dr. [M.T.]nin halen kripto FETÖ'cü olduğunu değerlendirmekteyim. Çünkü yaşanan bu olaylar göz önüne alındığında bu kişiler kendilerinden olmayan kişilerle hareket etmezlerdi. Bu şahıslar hep ortak akademik kararlar alırlardı. Örneğin, ben her KHK'da Dr. [M.T.] isimli şahsın KHK ile meslekten atılmasını beklerken halen KHK ile atılmadığını hayretle görmekteyim..." şeklindeki ifadelerin davacının FETÖ/PDY üyeliğine dair bir olgu isnadı olduğu kanaatine varmıştır.

43. Bir kişinin başkasına yönelttiği FETÖ'cü ifadesinin bir değer yargısı ya da olgusal isnat niteliği taşıyıp taşımadığı her somut olayın bağlamı içerisinde incelenmeye muhtaçtır. Mezkûr ifade, sarf edildiği koşullar ışığında, bazı hâllerde açıkça kişinin terör örgütü üyesi olduğuna dair bir itham niteliği taşıyabilecekken, bazı hâllerde ismi geçen terör örgütü ile yakın ilişkiler geliştirerek bir dönem menfaat elde etmiş, terör örgütü zihniyetinde olan kişi anlamında da kullanılabilir. İlki açıkça bir olgu isnadıyken ikinci durum şüphesiz bir değer yargısı niteliğindedir (kişilere yapılan FETÖ'cü yakıştırmasının bir değer yargısı oluşturduğuna ilişkin bkz. Haydar Akar [1. B.], B. No: 2019/2593, 15/3/2022, § 35; bir kimsenin devlet içindeki paralel yapılanmada sorumluluğu olduğunu iddia etmenin değer yargısı olduğuna ilişkin bkz. İbrahim Okur (2) [1. B.], B. No: 2018/12363, 26/5/2021, §§ 24-27). Başvuruya gelindiğinde ise Anayasa Mahkemesine göre, başvurucunun davacıya bir olgu isnadı yöneltip yöneltmediği incelenmeden önce ifadenin sarf edildiği bağlam ele alınmalıdır.

44. Bu noktada başvurucunun adli kolluk görevlilerinin çağrısı üzerine ifade vermeye gittiği, aleyhine manevi tazminata hükmedilmesine gerekçe gösterilen ifadelerini polisin kendisine yönelttiği sorulara cevaben sarf ettiği önem arz etmektedir. Oysa Bölge Adliye Mahkemesinin ifadelerin sarf edildiği bağlamı gözetmeden verdiği kararın gerekçesine bakıldığında, salt başvurucunun davacının FETÖ/PDY üyesi olduğuna dair olgu isnadında bulunduğu kabulü üzerine manevi tazminata hükmettiği görülmektedir. Şüphesiz ki Anayasa Mahkemesi iddia ve savunma dokunulmazlığı kapsamında ifade özgürlüğünü değerlendirdiği kararlarında, ifade özgürlüğü ile üçüncü kişilerin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında dengeleme yaparken genellikle şikâyet yahut savunma kapsamında bireylerin kendiliğinden dile getirdiği iddia ve/veya savunmaları incelemiştir. Buna karşın eldeki olayda, başvurucu kendiliğinden davacı hakkında herhangi bir şikâyette bulunmamış, söz konusu ifadeleri adli makamın sorusuna cevaben sarf etmiştir. Buna göre başvurucu adli makamın kendisine yönelttiği soruya cevaben sübjektif bazı değerlendirmelerde bulunmuştur. Şu hâlde, olayın iddia ve savunma dokunulmazlığı kapsamında ifade özgürlüğünün ele alındığı kararlardan farklılık arz ettiği vurgulanmalıdır.

45. Başvurucunun üç sayfalık beyanında davacı hakkındaki ifadelerinin beraber çalıştıkları dönemdeki tecrübelerine dayandığı ve yaşadığı olumsuzluklar sonucunda edindiği izlenim ve varsayımlardan oluştuğu anlaşılabilmektedir. Başvurucu, FETÖ/PDY'nin GATA içinde tespit edilen faaliyetleri kapsamında yürütülen soruşturmada kendisine sorulan şahıslar ve

onların yakın ilişkide olduğu kişilerle beraber çalıştığı dönemde yaşadığı olumsuz deneyimlerden yola çıkarak davacının da kripto FETÖ'cü olduğundan şüphelendiğini belirtmiştir. Başvurucu, uyuşmazlığın kaynağındaki ifadeleri aleni bir ortamda, bir sosyal medya platformunda, üçüncü kişilerin kolaylıkla erişebileceği kamusal bir mecrada sarf etmemiştir. Bilâkis ifadelerinin gizli kalacağı düşüncesiyle başvurucu, polisin sorduğu sorulara bir vatandaş olarak cevap verirken kendi izlenim ve şüphelerini paylaşmıştır.

46. Başvurucunun mezkûr ifadelerinin sebepsiz, keyfî bir saldırı niteliğinde olduğu ve salt davacıya zarar verme amacıyla hareket ettiğine dair bir emare bulunduğu da Bölge Adliye Mahkemesi kararında zikredilmemiştir. Başvurucu, davacıyı kamu önünde hedef de göstermemiştir. Şu hâlde, başvurucunun ifadesinin davacıya karşı olgusal dayanaktan yoksun sebepsiz bir kişisel saldırı oluşturduğuna dair Bölge Adliye Mahkemesi kararı gerekçesinin yeterli olduğu söylenemez (Osman Palçik [1. B.], B. No: 2018/25073, 15/12/2020, § 40). Nitekim başvurucu, ifadesinde bazı olgulara dayanmıştır. Beraber çalıştıkları dönemde bahsi geçen örgüte üye olan kişilerin kendilerinden olmayanları dışladıklarını gözlemleyen başvurucu, yükselmesinin önüne geçildiğini, emekli olmaya zorlandığını, yerine getirilen kişinin ise mevcut durumda tutuklu olduğunu, yine aynı klinikte çalıştığı davacının samimi olduğu diğer doktorun ihraç edildiğini belirtmiştir. Başvurucuya göre örgütsel amaçla hareket eden kişiler arasında bir yakınlığın olması gerekmektedir. Başka bir söylemle, başvurucu davacı için kullandığı "kripto FETÖ'cü" ifadesini somut bazı vakıalara dayandırmış ve polislerin sorularını cevaplarken kendi izlenimlerini, yorumlarını paylaşmıştır.

47. Bununla birlikte dosyada mevcut belgelerden başvurucu ile davacının uzun yıllar aynı klinikte doktor olarak görev yaptıkları ve eskiye dayanan husumetleri olduğu anlaşılmaktadır. Davacı kendisine kripto FETÖ'cü denilmesinin hakaret ve iftira teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Davacıya göre, başvurucunun beyanları yüzünden atanabileceği bir profesör kadrosu açılmamasından dolayı maddi manevi olarak zarara uğramış, profesör kadrosunun açılmamasında davalının beyanları etkili olmuştur. Öte yandan başvurucunun davacı hakkındaki ifadeleri sebebiyle davacı aleyhine herhangi bir cezai tahkikat yapılmadığı görülmektedir. Bu bağlamda Yargıtayın haksız şikâyet nedeniyle açılan tazminat davalarında dahi sırf zarar verme kastıyla hareket edildiğinin ispat edilmesini aradığı (bkz. § 15) dikkate alındığında başvuru konusu olayda adli makamların çağrısı üzerine beyanda bulunan başvurucunun ifadeleri ile davacının uğradığını iddia ettiği maddi ve manevi zararlar arasında nasıl bir illiyet bağı olduğu Bölge Adliye Mahkemesi kararı gerekçesinden anlaşılamamaktadır. Bu durumda başvurucunun salt davacıya zarar verme kastıyla hareket ettiğinin değerlendirilmesi mümkün görünmemektedir.

48. Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya veya bu düzen yerine başka bir düzen getirmeye veya bu düzenin fiilen uygulanmasını önlemeye teşebbüs gibi son derece ağır bir suç hakkında yürütülen bir soruşturmada, bir cezai takibat kapsamında ifadeye çağrılan kimselerin, sırf üçüncü kişilerin cezalandırılmasını sağlamak amacıyla suç ve delil uydurduğu veya kişisel ve keyfî bir saldırı saikiyle hareket ettiği ortaya konulmadığı müddetçe adli makamlar önünde sarf ettiği sözler sebebiyle ileride tazminata mahkûm edilme endişesi taşımaları hiç şüphesiz maddi gerçeğin açığa çıkmasının önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Başvurucunun, davacının kripto FETÖ'cü olduğuna ilişkin şüphesini bizzat adli makamlara kendi arzusuyla giderek paylaşmadığı, keyfî biçimde davacıyı hedef almadığı somut olaydaki gibi durumlarda izlenimlerini aktardığı ifadeleri sebebiyle hukuki bir yaptırımla karşı karşıya

kalması ifade özgürlüğü üzerinde şüphesiz ki caydırıcı etki de yaratmaktadır. Buradaki caydırıcı etki salt ifade özgürlüğünün önünde bir engel teşkil etmeyip aynı zamanda soruşturma ve kovuşturma sürecinde maddi gerçeğe ulaşmak amacıyla hareket eden adli makamların da sağlıklı bir yargılama faaliyeti sürdürmelerini engelleme riski taşımaktadır.

49. Bölge Adliye Mahkemesi olayda başvuruya konu ifadelerin kullanıldığı dönemdeki koşulları, ifadenin bağlamını, başvurucunun ifadesinin tamamını ve başvurucu ile davacının toplumsal konumunu tartışmadan başvurucunun davacı hakkındaki ifadelerinin kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği sonucuna varmış ve başvurucuyu tazminata mahkûm etmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi kripto FETÖ'cü ifadesinin tek başına kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğunu değerlendirmiş; ihtilafa konu ifadenin aleni bir ortamda değil adli makamlar nezdinde sarf edildiğini dikkate almadığı gibi söz konusu ifadenin davacının hayatı üzerinde somut etkisi olup olmadığını da incelememiştir.

50. Bu sebeple Bölge Adliye Mahkemesinin başvurucunun mahkûmiyeti bakımından oluşturduğu gerekçeler, başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahale için -yukarıda yer verilen ölçütlere göre- ilgili ve yeterli olarak kabul edilemez. Sonuç olarak yargı makamlarının başvurucunun ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge kurduklarından bahsedilemeyeceği değerlendirilmiştir.

51. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

52. Başvurucu; ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

53. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesine (E.2020/1183, K.2021/1635) iletilmek üzere Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/346, K.2020/94) GÖNDERİLMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERDURAN ÖVET

B. No: 2021/58696 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/58696

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERDURAN ÖVET BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/58696)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Seda AYHAN

Başvurucu : Erduran ÖVET

Vekili : Av. Eyüp ERASLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, faiz yönünden hatalı hüküm kurulmasından dolayı alacağın değer kaybına uğraması ve aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 8/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 13/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında otuz günlük süre kuralının bireysel başvurunun ön şartlarından biri olduğunu ve bu sürenin

başlangıç tarihinin tespitinde kanun hükmü gereği öğrenme tarihinin esas alınacağını belirtmiştir. Anılan kararda bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliğinin öğrenme şekillerinden biri olduğu, bununla birlikte başka şekillerde de öğrenmenin söz konusu olabileceği ifade edilmiştir (Hüseyin Aşkan, §§ 20-23).

4. Bu doğrultuda kullanıcıların Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yaptıkları işlemlerin (doküman oluşturma, düzenleme, imzalama, açma, okuma ve yazdırma gibi) kayıt altına alındığı evrak işlem kütüğünün Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesi sonucunda nihai kararın açılarak okunduğuna ilişkin bir işlemin tespiti hâlinde bu işlemi yapan ilgililerin işlem sırasında nihai kararın sonucunu öğrendiklerinin kabul edileceği, böyle bir durumda bireysel başvuru süresinin de bu tarihten itibaren başlatılması gerektiği belirtilmiştir (Hüseyin Aşkan, §§ 26-29).

5. Somut başvuruda her ne kadar başvurucu nihai kararın 12/11/2021 tarihinde tebliğ edildiğini belirtmişse de başvurucu vekilinin nihai kararı 8/11/2021 tarihinde UYAP üzerinden okumak suretiyle öğrendiği sabittir. Bu durumda başvurucunun tespit edilen öğrenme tarihinden itibaren otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 13/12/2021 tarihinde başvuru yaptığı anlaşılmıştır. Başvurucunun herhangi bir mazeret de bildirmediği görülmüştür.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜRAY AYDIN

B. No: 2021/63683 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/63683

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜRAY AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/63683)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Güray AYDIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işçilik alacaklarına ilişkin açılan davada talebin daha sonra artırılan kısmının zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucunun iş akdi 7/6/2012 tarihinde feshedilmiştir. Başvurucu 10/12/2012 tarihinde fazla mesai ücreti, yıllık izin ücreti, prim alacağı için fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak işçilik alacaklarının tazminine ilişkin dava açmıştır. İstanbul 16. İş Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada 16/1/2014 tarihinde bilirkişi raporu ve 20/1/2015 tarihinde bilirkişi ek raporu dosyaya sunulmuştur.

3. Başvurucu, rapora karşı itirazlarını sunmuş daha sonra başvurucunun itirazları dikkate alınarak inceleme yapılmak üzere dosyanın iki kişilik bilirkişi heyetine tevdiine karar verilmiştir. 10/9/2015 tarihli duruşmada sunulan rapora karşı tarafların itirazları da karşılanmak suretiyle dosyanın aynı bilirkişiye tevdi edilerek ek rapor alınmasına karar verilmiştir. 27/1/2016 tarihli duruşmada ek bilirkişi raporuna karşı taraf vekillerine yazılı beyanda bulunmak üzere süre verilmesine karar verilmiştir. 14/4/2016 tarihli duruşmada başvurucunun rapora karşı itirazları dikkate alınarak bilirkişi heyetine elektronik ve

bilgisayar konusunda uzman bilirkişi eklemek suretiyle rapor alınmasına karar verilmiştir. 16/11/2017 tarihli duruşmada yeniden rapor aldırılması taleplerinin reddine, celse arasında başvurucu talep artırım dilekçesi sunarsa bunun karşı tarafa tebliğine karar verilmiştir.

4. Başvurucu 5/1/2018 tarihinde "Talep artırım dilekçemizin sunumudur." konulu dilekçeyle talep miktarlarını artırmıştır. 27/3/2018 tarihli duruşmada Mahkeme; yıllık izin ücreti alacağı talebinin reddine, prim alacağının ve fazla mesai alacağının kısmen kabulüne karar vermiştir.

5. Davanın tarafları, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu; istinaf dilekçesinde reddedilen kısımlar yönünden hatalı değerlendirmeler yapıldığını, davanın belirsiz alacak davası olduğunu ileri sürmüştür.

6. İstinaf talebini inceleyen İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 31. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 7/10/2021 tarihli kararıyla Mahkeme kararını kaldırmıştır. Kararın gerekçesinde başvurucunun davasını açıkça kısmi dava olarak açtığını, belirsiz alacak olarak kabulünü gerektiren bir ifade veya talep bulunmadığını, davanın kısmi dava olarak görülüp sonuçlandırılması ve zamanaşımının dikkate alınmasının mümkün olduğunu değerlendirmiştir. Gerekçenin devamında yıllık izin ücreti alacağı yönünden dava dilekçesinde talep edilen 2.000 TL'nin ve prim alacağı yönünden 5.000 TL'nin kabulüne, bu alacaklar yönünden fazlaya ilişkin talebin ise zamanaşımı nedeniyle reddine karar vermiştir. Fazla mesai alacağı yönünden de 44.821,13 TL alacağa hükmetmiştir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 25/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 27/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucu; davanın belirsiz alacak davası olarak açıldığını, talep artırım dilekçesi sunduğunu, ıslah dilekçesi sunmadığını, hukukun hatalı uygulanarak adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Yargılamanın toplam 8 yıl 9 ay 27 gün sürdüğünü, alacak davasının bir an için kısmi olduğu kabul edilse bile defalarca rapor aldırılması nedeniyle talep artırım dilekçesini ancak sunabildiğini, yargılama makul sürede bitmiş olsaydı yıllık izin ücreti alacağının zamanaşımına uğramasının söz konusu olmayacağını beyan etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Somut olayda bir kısım işçilik alacağının zamanaşımından dolayı reddedilerek esasının incelenmemesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmektedir.

11. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 32. maddesinin son fıkrasında ücret alacaklarının beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının olduğu anlaşılmıştır.

12. Hukuki işlem ve kuralların sürekli dava tehdidi altında olması hukuk devletinin unsurları

olan hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle mahkemeye erişim hakkı ile hukuki güvenlik ve istikrar gerekleri arasında makul bir denge gözetilmelidir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015). Dava açılmasının belli bir süre koşuluna bağlanmasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması ile mahkemeye erişim hakkı arasında makul bir denge kurulması amacına yönelik olduğu anlaşılmıştır. Bu sebeple dava hakkının beş yıllık zamanaşımı koşuluyla sınırlandırılmasının meşru bir amaca yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

13. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

14. Öncelikle eldeki başvuruda elverişlilik ve gereklilik yönünden tartışılması gereken bir husus bulunmamaktadır. Asıl üzerinde durulması gereken husus müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

15. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini, kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka anlatımla mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

16. Dava açmayı imkânsız kılacak ya da aşırı zorlaştıracak ölçüde kısa olmadıkça dava açma ya da kanun yollarına başvurma için belli sürelerin öngörülmesi hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve tek başına bu durum mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz [2. B.], B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27). Bu nedenle usul kurallarını uygularken mahkemelerin yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten ve kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak aşırı esneklikten kaçınması gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

17. Başvuru konusu olayda başvurucunun iş akdi 7/6/2012 tarihinde sonlandırılmıştır. Başvurucu, fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak işçilik alacaklarına ilişkin 10/12/2012 tarihinde dava açmıştır. Mahkeme, başvurucunun alacak taleplerine ilişkin olarak 16/1/2014, 20/1/2015, 5/8/2015, 15/1/2016 ve 3/7/2017 tarihli bilirkişi raporları almış; başvurucu 5/1/2018 tarihinde bilirkişi raporunda belirlenen miktarı dikkate alarak alacak taleplerini artırdığını ifade eden talep artırım dilekçesi sunmuştur. Mahkeme, başvurucunun talep artırım dilekçesini ıslah olarak değerlendirmiş ve davalı tarafın zamanaşımı defini dikkate alarak prim alacağının artırılan kısmı yönünden talebi reddetmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi ise başvurucunun davasını açıkça kısmi dava olarak açtığı, belirsiz alacak olarak kabulünü gerektiren bir ifade veya talep bulunmadığından davanın kısmi dava olarak görülüp sonuçlandırılması ve zamanaşımının dikkate alınması gerektiği tespitinde bulunmuştur. Devamında yıllık izin ücreti alacağı yönünden de davanın kısmen kabulüne karar vermiş, kabul edilmeyen kısım yönünden ise talebin beş yıllık zamanaşımına uğradığını belirlemiştir. Prim alacağı bakımından ise Mahkeme gibi değerlendirme yapmış

ve artırılan kısım yönünden alacağın zamanaşımına uğradığı sonucuna varmıştır.

18. Uyuşmazlığın işçilik alacağından kaynaklandığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Davaya konu işçilik alacakları için zamanaşımı süresi beş yıl olarak öngörülmüştür.

19. Anayasa Mahkemesi, zararın tamamının yargılamanın başlangıcında bilinmesinin başvurucudan beklenemeyeceği durumlarda yani davaya konu zararın tespit edilmesinin belli bir uzmanlık gerektirmesi ve mahkemenin de bilirkişi incelemesiyle alacağın miktarını belirleyebildiği uyuşmazlıklarda zamanaşımı süresinin başlangıcının davanın açıldığı tarih dikkate alınarak davanın ıslah ile artırılan kısmının reddedilmesinin başvurucuya ağır bir külfet yüklediğini kararlarında ifade etmiştir. Nitekim bu durumun başvurucunun bilirkişi raporuyla belirlenen tazminat tutarının tamamını talep edebilme imkânını ortadan kaldıran orantısız bir müdahale olduğunu da vurgulamıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. Çetin Akboğa [GK], B. No: 2019/430, 23/3/2023, §§ 73-74; Hüseyin Berat Şengül [2. B.], B. No: 2019/22031, 10/7/2024, §§ 22-46).

20. Somut olayda başvurucunun iş akdinin feshi nedeniyle açtığı alacak davasında alacak miktarlarının davanın açıldığı tarihte belirli olmadığı, bu hususların yargılama sırasında olaya ilişkin alınan bilirkişi raporları neticesinde öğrenildiği görülmüştür. Nitekim uyuşmazlığa ilişkin olarak beş ayrı bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Teknik hesaplama gerektiren uyuşmazlık konusu alacak miktarı belirlendikten sonra başvurucu talep artırım dilekçesi sunmuş, dava konusu alacak talebini artırmıştır. Birçok defa bilirkişi raporunun alındığı davada davaya konu söz konusu alacak kalemlerinin başvurucu tarafından bilinebilir olmamasına rağmen Mahkemenin ıslah olarak nitelendirdiği talep artırım dilekçesi ile artırılan bir kısım alacak yönünden başvurucunun talebini zamanaşımı gerekçesiyle reddetmesi başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemiştir. Başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla karşılaştırıldığında orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti ve 11.691,49 TL maddi, 90.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 31. Hukuk Dairesine (E.2018/1851, K.2021/1980) iletilmek üzere İstanbul 16. İş Mahkemesine (E.2012/670, K.2018/168) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SUZAN SARIKAYA VE HADİCE CEYLAN

B. No: 2022/5526 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/5526

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SUZAN SARIKAYA VE HADİCE CEYLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/5526)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucular : 1. Suzan SARIKAYA 2. Hadice CEYLAN

Vekili : Av. Erkan YAMAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, satılan eser nedeniyle tahsil edilen ve daha sonra iade edilen gelir vergisine tecil faizi ödenmesi talebiyle yapılan başvurunun reddi üzerine açılan davada aynı maddi olaylara ilişkin farklı kararlar verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'ne eserler satmış ve kendilerinden bu satış işlemi nedeniyle gelir vergisi tevkifatı yapılmıştır.

3. Başvurucular, hatalı olarak yapıldığını düşündükleri gelir vergisi tevkifatının düzeltilmesi için idareye başvurmuştur. İdare, düzeltme başvurusunu kabul etmiş ve tahsil edilen gelir vergilerini başvuruculara iade etmiştir. Başvurucular 17/8/2020 tarihli dilekçe ile tecil faizi ödenmesi istemiyle yeniden şikâyet başvurusunda bulunmuştur. İdare talepleri zımnen reddetmiştir.

4. Başvurucular zımni ret işleminin iptali için dava açmıştır. İstanbul 4. Vergi Mahkemesi ve İstanbul 8. Vergi Mahkemesi (Mahkemeler) davaları kabul etmiş ve tecil faizinin ödenmesine karar vermiştir. Mahkemeler gerekçelerinde, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı

Vergi Usul Kanunu'nun 112. maddesinin dördüncü fıkrası gereğince davalı idarece yersiz olarak tahsil edilen gelir vergisi nedeniyle yoksun kalınan tutarın tecil faizinin başvuruculara ödenmesi gerektiğine işaret etmiştir. Davalı idare, kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

5. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 4. Vergi Dava Dairesi ve İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesi (Daire) istinaf istemlerini kabul etmiş ve Mahkemelerin kararlarını kaldırarak davaların reddine karar vermiştir. Daire; gerekçesinde davaya konu olayda vergiye müteallik hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar yüzünden başvuruculardan haksız yere fazla veya eksik istenen ya da tahsil edilen bir tecil faizi tutarı bulunmadığı, başvurucuların tecil faizi talebi hakkında 213 sayılı Kanun'un 116. ve devamı maddelerinin uygulanma imkânı olmadığı hususlarına işaret etmiştir.

6. Başvuruculardan Suzan Sarıkaya nihai hükmü 3/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 14/1/2022 tarihinde; Hadice Ceylan nihai hükmü 19/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 29/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2022/55849 numaralı başvurunun 2022/5526 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucular; 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 18. maddesi gereğince eser satış işleminden gelir vergisi alınamayacağını, kendilerine paranın faizsiz olarak iade edildiğini ifade etmiştir. Ayrıca aynı olaya ilişkin davalarda ilk derece mahkemelerinin davaları kabul ettiğini, bu kararlara karşı idare tarafından yapılan istinaf başvurularının bölge idare mahkemeleri tarafından kabul edilerek mahkeme kararlarının kaldırıldığını ve davaların reddedildiğini, aynı Dairenin farklı kararları bulunduğunu ve bu durumun hukuki belirlilik ilkesine aykırı olduğunu belirterek adil yargılanma hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının yazılarını ek olarak göndermiş ve yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki şikâyetlerini yinelemiştir.

10. Başvuru, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Halil Sarıkaya ([1. B.], B. No: 2022/11809, 25/3/2025) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda 213 sayılı Kanun'un 112. maddesinin dördüncü fıkrasında fazla veya yersiz tahsil edilen vergilerin tecil faizi ile birlikte iadesi gerektiğinin hüküm altına alındığı, verginin başvurucudan yersiz olarak tahsil edildiğinin idarenin de kabulünde olduğu, dava konusu tecil faizinin de yersiz olarak tahsil edilen vergiye ilişkin olduğunun açık olduğu tespit edilmiştir. Bu itibarla Dairenin 213 sayılı Kanun'un 112. maddesinin dördüncü fıkrasının açık hükmüne olağanın dışında farklı bir anlam verip buna göre uygulama yaptığı

ve varılan sonucun öngörülemez nitelikte olduğu, dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

13. Somut olayda idare, yersiz tahsil edilen vergiyi başvuruculara iade ettiği için başvurucular yalnızca tecil faizi talep etmiştir. Daireler ise gerekçelerinde; vergiye müteallik hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar nedeniyle başvuruculardan haksız yere fazla veya eksik istenen ya da tahsil edilen bir tecil faizi tutarı bulunmadığı, başvuruculara tecil faizi talebi hakkında 213 sayılı Kanun'un 116. ve devamı maddelerinin uygulanma imkânı olmadığı hususlarına işaret etmiştir. Bir başka ifadeyle dava konusu faiz talebinin iade edilen vergiden bağımsız olarak düzeltme ve şikâyet hükümleri kapsamında vergi hatası olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varılmıştır. Buna karşılık 213 sayılı Kanun'un 112. maddesinin dördüncü fıkrasında fazla veya yersiz tahsil edilen vergilerin tecil faizi ile birlikte iadesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Yine Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 2/3/2022 tarihli ve E.2022/1, K.2022/4 sayılı kararında 213 sayılı Kanun'un 112. maddesinin dördüncü fıkrasından faizin, haksız veya fazla tahsil edilen vergi kapsamında değerlendirilmesi gereken yasal bir unsur olduğu açıklamasında bulunulmuştur. Somut olayda başvuruculardan tahsil edilen verginin yersiz alındığı idarenin de kabulündedir. Dairelerin 213 sayılı Kanun'un 112. maddesinin dördüncü fıkrasının açık hükmüne olağanın dışında farklı bir anlam yükleyip buna göre uygulama yaptığı ve varılan sonucun öngörülemez nitelikte olduğu değerlendirilmiştir. Bu itibarla eldeki başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 4. Vergi Dava Dairesine iletilmek üzere (E.2021/2507, K.2021/3583) İstanbul 4. Vergi Mahkemesine (E.2020/2836, K.2021/1324) ve İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesine iletilmek üzere (E.2021/2912, K.2022/898) İstanbul 8. Vergi Mahkemesine (E.2020/2873, K.2021/835) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harcın başvuruculara AYRI AYRI, 40.000 TL vekâlet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BELEDİYE VE ÖZEL İDARE ÇALIŞANLARI BİRLİĞİ SENDİKASI (2)

B. No: 2022/19008 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/19008

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BELEDİYE VE ÖZEL İDARE ÇALIŞANLARI BİRLİĞİ SENDİKASI

BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/19008)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucu : Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası

Vekili : Av. Emirhan TURAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, toplu sözleşmenin tarafı sendikanın üyesi olmayan kamu görevlilerinin daha yüksek aidat ödeyerek sosyal denge tazminatından yararlandırılmasına ilişkin toplu sözleşme hükmünün kanuni dayanağı bulunmadığı gerekçesiyle sosyal denge sözleşmesi aidatı adı altında yapılan kesintilerin iadesine karar verilmesi nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun tarafı olduğu ve kamu işvereni ile imzaladıkları toplu sözleşmede sosyal denge tazminatına ilişkin hükümler yer almıştır. Buna göre sosyal denge tazminatından faydalanmaya ilişkin olarak "İşbu Toplu Sözleşmenin imzalandığı tarihte ve yürürlüğe girdiği dönemler içerisinde sözleşmenin tarafı olan sendikaya üye olmayanların memur taban aylığının iki katı kadar aidat ödemeleri koşuluna bağlıdır." düzenlemesine yer verilmiştir.

3. Sendika üyesi olmayan çalışan tarafından anılan sosyal denge sözleşmesine ilişkin düzenleme kapsamında yapılan kesintinin iadesi talebiyle dava açılmıştır. Açılan davada İstanbul 29. İş Mahkemesi (Mahkeme) 6/10/2021 tarihinde davanın kabulü ile kesilen aidatın iadesine kesin olarak karar vermiştir. Gerekçeli kararda 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun başvurucu sendikaya sosyal denge tazminatı konusunda toplu iş sözleşmesi yapma imkânı vermediği; sosyal denge tazminatının 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında ödenmesi gerektiği ve tazminat miktarının sendikalarla 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu kapsamında yapılacak görüşmelerde belirleneceği, mevcut davada ise bu yönde bir düzenlemenin bulunmadığı belirtilmiştir.

4. Anılan karara karşı Adalet Bakanlığı kanun yararına temyiz başvurusunda bulunmuştur. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 13/9/2022 tarihinde başvurucuya usulüne uygun tebligat yapılmadığı gerekçesiyle kararın kanun yararına bozulmasına karar vermiştir.

5. Bozma üzerine devam olunan yargılamada Mahkeme 16/11/2023 tarihinde aynı gerekçelerle davanın kabulüne kesin olarak karar vermiştir.

6. Nihai karardan önce başvurucu 23/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; sosyal denge sözleşmesinin 4688 sayılı Kanun kapsamında düzenlenebilen, toplu sözleşme niteliği taşımayan kendine özgü dönemsel bir sözleşme olduğunu belirtmiştir. Sosyal denge sözleşmesinin ek ekonomik bir destek olduğunu, sendikal faaliyetler için motivasyon amacı taşıdığını, sendika üyesi olmayanların aynı şekilde yararlanmasının sendikanın varoluş nedenleriyle tamamen çeliştiğini iddia etmiştir. Başvurucuya göre mahkemelerin bu sözleşmeyi iptal yetkisi bulunmadığı gibi toplu sözleşme ilkelerinin sosyal denge sözleşmesine kıyasen uygulanması da sendika hakkına müdahale teşkil etmektedir. Başvurucu, belirtilen nedenlerle adil yargılanma hakkı ile sendika hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden incelenmesi gerektiği, ardından Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki benzer iddialarını yinelemiştir.

10. Başvurucunun iddialarının özü, sendika ile kamu işvereni arasında imzalanan sözleşme kapsamında sosyal denge aidatı kesintisi yapılmasına imkân verilmemesidir. Dolayısıyla ihlal iddialarının bir bütün olarak sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir

olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası ([GK], B. No: 2020/17953, 9/1/2025) kararında en çok üyesi olan sendikanın üyesi olanlarla olmayanlara sosyal denge tazminatından yararlandırılması hususunda farklı muamele yapıldığının ilk bakışta anlaşılabilecek nitelikte olduğu belirtilmiştir. Kararda, durumları benzer olan kamu görevlileri arasında sosyal denge tazminatı yönünden farklılık yaratıldığının ortaya konulduğu kabul edilmiş, farklı muamelenin varlığının ortaya konulmasından sonra bunun nesnel ve makul bir sebebe dayanıp dayanmadığına bakılması gerektiği vurgulanmıştır (anılan kararda bkz. §§ 58, 59).

13. Anılan kararda, toplu sözleşmenin tarafı sendikaya üye olanlarla olmayanlar arasındaki farklı muamelenin sendikalaşmayı teşvik amacı taşıyan nesnel ve haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı; nesnel ve haklı sebebe dayanıyorsa bu farklı muameleyle anılan sendikaya üye olmayanlara yüklenen külfetin orantılı olup olmadığı hususlarının ortaya konulması gerektiğinin altı çizilmiştir. Ancak yargı merciilerince salt farklı oranlar üzerinden aidat alınmasının eşitsizliğe neden olacağı belirtilmiş; bu durumun nesnel ve haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı ve orantılı olup olmadığı hususları tartışılmamıştır. Bu koşullarda yargı merciilerinin Anayasa'nın 10. maddesine uygun bir inceleme yapmadıkları değerlendirilmiştir (anılan kararda bkz. § 60).

14. Eldeki başvuruda; Mahkeme sosyal denge sözleşmesi kapsamında aidat kesilemeyeceğine karar vermiş; alınan aidatta sendikalı olanlar ile sendikalı olmayanlar arasındaki farklılığın nesnel ve haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı ve orantılı olup olmadığı hususlarına ilişkin bir değerlendirme yapmamıştır.

15. O hâlde Anayasa Mahkemesinin Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası kararında sendika hakkı bağlamında ayrımcılık yasağının ihlal edildiği yönündeki değerlendirmenin başvuruya konu Mahkeme kararı bakımından da geçerli olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda Mahkemenin başvurucu sendikanın tarafı olduğu toplu sözleşme kapsamında sosyal denge aidatı kesintisi yapılamayacağı sonucuna ulaşırken sendika hakkının gerektirdiği düzeyde yeterli bir yargısal inceleme yaptığı, ilgili ve yeterli gerekçe ortaya koyduğu söylenemeyecektir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 29. İş Mahkemesine (E.2022/448, K.2023/382) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

S.C.

B. No: 2022/27707 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/27707

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

S.C. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/27707)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucu : S.C.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, örgütten ayrılmaya dair samimiyetin tasdik edilmemesi sonucu denetimli serbestliğe ayrılamama nedeniyle ifade özgürlüğü ile kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 8/3/2022, 26/5/2022, 10/8/2022 ve 25/11/2022 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Komisyonca, adli yardım talebinin kabulüne ve aralarında konu yönünden hukuki irtibat bulunduğundan 2022/105941 numaralı başvurunun 2022/27707 numaralı başvuruyla birleştirilmesine karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Aralarında konu yönünden hukuki irtibat bulunduğundan 2022/59824 numaralı başvurunun 2022/27707 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda

bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, olayların yaşandığı dönemde Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan hükümlü olarak Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu/İdare) bulunmaktadır.

A. 2022/27707 Numaralı Bireysel Başvuruya Dair Süreç

8. Başvurucunun 17/11/2021 tarihinde tarafsız koğuşa geçme talepli dilekçesine istinaden Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı (İdare ve Gözlem Kurulu) 18/11/2021 tarihinde başvurucunun talebini reddetmiştir. Başvurucu, anılan karara itiraz etmiş ve Balıkesir İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 24/11/2021 tarihinde itirazın kabulüne karar vermiştir. Akabinde başvurucu konumuna uygun olan koğuşa alınmış ve örgütle bağının olup olmadığı hususunda ilgili mevzuat uyarınca başvurucunun gözetimine başlanmıştır.

9. Bu kapsamda İdare ve Gözlem Kurulu başvurucunun örgütten ayrılma talebini değerlendirmek ve bu hususta karar almak üzere toplanmış ve 7/2/2022 tarihinde başvurucunun örgütten ayrıldığı yönünde kesin bir kanaat oluşmaması nedeniyle örgütten ayrılma talebinin reddine karar vermiştir. Ceza İnfaz Kurumu kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Hükümlü 17/11/2021 tarihli dilekçesinde 'FETÖ/PDY ile iltisakım olmamıştır' şeklinde beyanında bulunmuş, hükümlünün örgüt bağının devam edip etmediği hususu ile ilgili olarak kurulumuzca yapılacak değerlendirmeye esas olmak üzere ilgili birimlere bildirim yapılarak gözleme alınmış olup gözlem sonucunda ilgili birimlerin (mektup okuma komisyonu, telefon görüştürme bürosu, sorumlu başmemurluk, psiko-sosyal) raporlarını İdare ve Gözlem Kurulumuza sunmuşlardır. İlgili birimlerin sunmuş olduğu raporlarda telefon görüştürme ve mektup okuma birimleri tarafından sunulan raporlarda gelen giden mektuplar ile telefon görüşmelerinin örgütsel olduğu yönünde herhangi bir işlem tahsis edilmediği ancak; psiko-sosyal ve başmemurluğun yapmış olduğu görüşme ve değerlendirmede hükümlü [S.C.]nin bağlı olduğu örgütten ayrılmadığı yönünde İdare ve Gözlem Kurulumuza raporlarını sunmuşlardır.

Ayrıca hükümlünün birimlerce hazırlanan raporlara istinaden İdare ve Gözlem Kurulu huzuruna çıkarıldığı, kendisine FETÖ/PDY ile bir bağının olup olmadığının sorulduğu, kendisinin ise; FETÖ/PDY'nin terör örgütü olduğunu kabul etmediği ayrıca bu örgüt ile bir bağının olmadığını beyan etmemiştir.

Gerek birimlerin İdare ve Gözlem Kurulumuza sunmuş oldukları raporlar, gerekse de hükümlünün örgütten ayrıldığı yönünde dilekçe tarihinden önce bir talebinin bulunmadığı birlikte değerlendirildiğinde; hükümlünün örgütten ayrıldığı yönündeki talebinde samimi olmadığı gibi beyandaki asıl amacın koşullu salıverilme tarihine son 1 yıl kala olan süreyi Denetimli Serbestlik Tedbiri ile infaz etmek istediği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

...Yukarıda yer alan bilgiler ve mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde hükümlünün örgütten ayrıldığı yönünde kesin bir kanaat oluşmaması gerekçesiyle örgütten ayrılma talebinin REDDİNE; "

10. Başvurucu, İdare ve Gözlem Kurulu kararına yönelik İnfaz Hâkimliğine şikâyette bulunmuş; İnfaz Hâkimliği 11/2/2022 tarihinde şikâyeti reddetmiştir. Gerekçeli kararın ilgili

kısmı şöyledir:

"...Adı geçen hükümlünün terör örgütünden ayrılma talebine ilişkin olarak, Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü tarafından düzenlenen 07.02.2022 tarihli değerlendirmeye göre, hükümlü ile yapılan görüşme neticesinde FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü ile bağlantısının devam edip etmediği hususunda samimi ve net beyanlarda bulunmadığından dolayı hükümlünün örgütten ayrıldığı yönünde kanaatin oluşmadığının bildirildiği, yine hükümlünün terör örgütünden ayrılma talebine ilişkin olarak, Psikososyal Servisi tarafından düzenlenen 31.01.2022 tarihli değerlendirme raporuna göre de , hükümlü ile yapılan görüşme sonucunda, hükümlünün örgütle bağını kabul ettiği fakat herhangi bir pişmanlık belirtecek söylemde bulunmadığı, örgütün terörle bağlantısı olup olmadığına dair herhangi bir kanıtının olmadığını ve dayanağı olmayan bir düşünceyi savunamayacağını belirttiğinden örgütle olan bağının devam edip etmediğinin anlaşılamadığı yönünde görüş bildirildiği anlaşılmış olup,

Şikâyet dilekçesi, şikâyete konu kurum kararı ve hükümlü hakkında düzenlenen değerlendirme raporları somut olay yönünden değerlendirildiğinde, idare ve gözlem kurulunca yapılan değerlendirmelerin yasanın koyduğu kriterler doğrultusunda somut belirlemeler yapılarak ortaya konulduğu değerlendirilerek..."

11. Başvurucu; anılan karara itiraz etmiş, itirazı inceleyen Balıkesir 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 22/2/2022 tarihinde kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

12. Başvurucu, nihai hükmü 25/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 8/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. 2022/59824 Numaralı Bireysel Başvuruya Dair Süreç

13. İdare ve Gözlem Kurulu 7/2/2022 tarihli kararı ile başvurucunun 60 gün daha gözetiminde kalmasına karar verdiğinden (bkz. § 9) söz konusu sürenin bitiminde başvurucunun örgütten ayrılma talebini değerlendirmek üzere yeniden toplanmıştır. Bu kapsamda İdare ve Gözlem Kurulu 7/4/2022 tarihinde "psiko-sosyal ve başmemurluğun yapmış olduğu görüşme ve değerlendirmede hükümlünün bağlı olduğu örgütten ayrılmadığı yönünde İdare ve Gözlem Kuruluna rapor sunduğu, ayrıca hükümlünün birimlerce hazırlanan raporlara istinaden İdare ve Gözlem Kurulu huzuruna çıkarıldığı, kendisine FETÖ/PDY ile bir bağının olup olmadığının sorulduğu, kendisinin ise; FETÖ/PDY'nin terör örgütü olduğunu kabul etmediği ayrıca bu örgüt ile bir bağının olmadığını beyan ettiği" gerekçesiyle örgütten ayrılma talebinin reddine karar vermiştir.

14. Başvurucu, İdare ve Gözlem Kurulu kararına yönelik İnfaz Hâkimliğine şikâyette bulunmuş; İnfaz Hâkimliği 18/4/2022 tarihinde şikâyeti reddetmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Hükümlü [S.C.] şikâyet dilekçesinde özetle; kurula çıkarıldığında FETÖ/PDY'yi terör örgütü olarak görüyor musun, Fetullah Gülen'i örgüt lideri olarak kabul ediyor musun, 15 Temmuz darbe gecesini FETÖ/PDY mi yaptı şeklinde sorular sorulduğunu, kendisinin de kimseyi ama hiç kimseyi terörist veya terör lideri olarak kabul etme mecburiyetinin olmadığını, 15 Temmuz darbe gecesini kimin yaptığını bilme durumunun olmadığını ve FETÖ/PDY ile bağının olmadığını söylediğini belirterek, İdare ve Gözlem kurulunun bahse konu kararına karşı şikâyet hakkını kullanmıştır.

Hükümlü [S.C.]nin, terör örgütünden ayrılma talebine ilişkin olarak, Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığınca 07/02/2022 tarihinde değerlendirme yapıldığı ve hükümlünün örgütten ayrıldığına ilişkin samimiyetinin tasdikinin reddedildiği, ayrıca 60 gün gözleme tabi tutulmasına karar verildiği, bu sürenin bitimi olan 07/04/2022 tarihinde İdare ve Gözlem Kurulunca değerlendirmeye tabi tutulduğu, hükümlü tarafından yapılan değerlendirmeye karşı şikâyet yoluna başvurulduğu, Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği'nin 6. maddesindeki düzenleme gereği hükümlülerin açık ceza infaz kurumlarına ayrılabilmeleri için bağlı bulunduğu örgütten ayrıldığına ilişkin kanaat oluşmasının gerektiği, denetimli serbestlik tedbirinden faydalanmak için de açık ceza infaz kurumlarına ayrılma koşullarının sağlanmasının gerektiği, hükümlü hakkında İdare ve Gözlem Kurulunca yapılan değerlendirme içeriği incelendiğinde, hükümlünün FETÖ/PDY hakkında terör örgütü nitelendirmesinde bulunmaktan imtina ettiğine dair belirleme yapıldığı, psiko sosyal servis raporu içeriği incelendiğinde ise hükümlünün FETÖ/PDY'yi terörle ilişkilendiremediğini, örgütten ayrıldığına veya pişmanlığına dair bir ifadede bulunmadığına dair tespitlere yer verildiği, hükümlünün silahlı terör örgütü üyeliği suçunu işlediğine dair kesinleşmiş mahkeme ilamına dayalı olarak infaz sürecinde bulunması ve mensubu olduğu örgütü meşru gördüğüne ve üyesi olmaktan pişmanlık duyduğuna ilişkin ifadede bulunmadığına dair psiko sosyal servis raporlarında yer alan gözlem neticesi değerlendirildiğinde hükümlü hakkında yapılan gözlem ve mülakat sonucuna göre somut gerekçelere dayalı olarak belirleme yapılıp kanaat edinildiği anlaşılmakla...."

15. Başvurucu, anılan karara itiraz etmiş; itirazı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi 29/4/2022 tarihinde kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

16. Başvurucu, nihai hükmü 6/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 26/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

C. 2022/78333 Numaralı Bireysel Başvuruya Dair Süreç

17. İdare ve Gözlem Kurulu 7/4/2022 tarihli kararı ile başvurucunun 60 gün daha gözetiminde kalmasına karar verdiğinden (bkz. § 13) söz konusu sürenin bitiminde başvurucunun örgütten ayrılma talebini değerlendirmek üzere yeniden toplanmıştır. Bu kapsamda İdare ve Gözlem Kurulu 6/6/2022 tarihinde "hükümlünün birimlerce hazırlanan raporlara istinaden İdare ve Gözlem Kurulu huzuruna çıkarıldığı, bağlantısının devam edip etmediği konusunda yine samimi ve net beyanlar vermediği ve örgütün varlığı ile ilgili net beyanlarda bulunmadığı, terör örgütüne yönelik olumsuz veya pişmanlık tavrı sergilemediği ayrıca bu örgüt ile bir bağının olmadığını beyan etmediği" gerekçesiyle örgütten ayrılma talebinin reddine karar vermiştir.

18. Başvurucu, İdare ve Gözlem Kurulu kararına yönelik İnfaz Hâkimliğine şikâyette bulunmuş; İnfaz Hâkimliği 23/6/2022 tarihinde "hükümlünün örgüt ile bağlantısının devam edip etmediği konusunda samimi ve net beyanlar vermediği, örgütün varlığı ile ilgili net beyanlarda bulunmadığı, terör örgütüne yönelik olumsuz veya pişmanlık tavrı sergilemediği, örgüt ile bir bağının olmadığını beyan etmediği, bu itibarla hükümlünün örgütten ayrıldığı yönünde kesin bir kanaat oluşmadığı" gerekçesiyle şikâyeti reddetmiştir.

19. Başvurucu, anılan karara itiraz etmiş, itirazı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi 7/7/2022 tarihinde kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

20. Başvurucu, nihai hükmü 22/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 10/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

D. 2022/105941 Numaralı Bireysel Başvuruya Dair Süreç

21. İdare ve Gözlem Kurulu önceki kararları ile başvurucunun 60 gün daha gözetiminde kalmasına karar verdiğinden söz konusu sürenin bitiminde başvurucunun örgütten ayrılma talebini değerlendirmek üzere yeniden toplanmıştır. Bu kapsamda İdare ve Gözlem Kurulu 10/10/2022 tarihinde "hükümlünün birimlerce hazırlanan raporlara istinaden İdare ve Gözlem Kurulu huzuruna çıkarıldığı, bağlantısının devam edip etmediği konusunda daha önceki ifade ve beyanlarında değişme olmadığını belirttiği, örgütün varlığı ile ilgili net beyanlarda bulunmadığı, terör örgütüne yönelik olumsuz veya pişmanlık tavrı sergilemediği ayrıca bu örgüt ile bir bağının olmadığını beyan etmediği" gerekçesiyle örgütten ayrılma talebinin reddine karar vermiştir.

22. Başvurucu, İdare ve Gözlem Kurulu kararına yönelik İnfaz Hâkimliğine şikâyette bulunmuş; İnfaz Hâkimliği 24/10/2022 tarihinde İdare ve Gözlem Kurulu kararının yerinde olduğu gerekçesiyle şikâyeti reddetmiştir.

23. Başvurucu, anılan karara itiraz etmiş, itirazı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi 9/11/2022 tarihinde kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

24. Başvurucu, nihai hükmü 17/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

25. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Açık ceza infaz kurumları" başlıklı 14. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1) Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır. ...

...

(3) (Değişik:14/4/2020-7242/18 md.) Hükümlülerin kapalı ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna ayrılmalarına 89 uncu madde uyarınca yapılan değerlendirme sonucunda karar verilir.

(4) (Değişik:14/4/2020-7242/18 md.) Toplam on yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkûm olanlar ile terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları, örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar, kasten öldürme suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ve uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarından mahkûm olanların kapalı ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna ayrılmalarına ilişkin idare ve gözlem kurulu kararları, infaz hâkiminin onayından sonra uygulanır.

...

(6) (Ek:14/4/2020-7242/18 md.) Hükümlülerin, suç ve ceza türlerine göre, açık ceza infaz kurumlarına ayrılıp ayrılmamalarına, açık ceza infaz kurumlarında geçirecekleri sürelere, kapalı ceza infaz kurumlarına gönderilmelerine, doğrudan açık ceza infaz kurumlarına alınmalarına, doğrudan açık ceza infaz kurumlarına alınanların kapalı ceza infaz

kurumlarına gönderilmelerine ve diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte gösterilir."

26. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi hâlin belirlenmesi" başlıklı 89. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

(3) Toplam on yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkûm olanlar ile terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları, örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar, kasten öldürme suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ve uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarından mahkûm olanlar hakkında yapılacak açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin değerlendirmelerde idare ve gözlem kuruluna Cumhuriyet başsavcısı veya belirleyeceği bir Cumhuriyet savcısı başkanlık eder. Ayrıca, idare ve gözlem kuruluna Cumhuriyet başsavcısı tarafından belirlenen bir izleme kurulu üyesi ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı il veya ilçe müdürlükleri tarafından belirlenen birer uzman kişi katılır.

...

(5) Kanunlarda iyi hâlliliğin arandığı durumlarda, hükümlülerin tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi bakımından bu madde hükümleri uygulanır.

(6) Açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin olarak tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tabi tutulma süreleri bir yılı geçemez.

(7) İdare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmelere esas olacak ilkeler ve kurulun bu maddeye ilişkin çalışma usul ve esasları ile tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tabi tutulma süreleri yönetmelikle düzenlenir."

27. 5275 sayılı Kanun'un "Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı" başlıklı 105/A maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) (Değişik:14/4/2020-7242/46 md.) Hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla, açık ceza infaz kurumunda veya çocuk eğitimevinde bulunan ve koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan iyi hâlli hükümlülerin talebi hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına, ceza infaz kurumu idaresince hazırlanan değerlendirme raporu dikkate alınarak, hükmün infazına ilişkin işlemleri yapan Cumhuriyet başsavcılığının bulunduğu yer infaz hâkimi tarafından karar verilebilir. ... "

28. 2/9/2012 tarihli ve 28399 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) "Kapalı kurumdan açık kuruma ayrılacak hükümlüler" başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlülerden;

a) (Değişik:RG-22/8/2015-29453) Toplam (Değişik ibare:RG-22/2/2017-29987) cezaları on yıldan az olanlar bir ayını, on yıl ve yukarı olanlar ise onda birini kurumlarda infaz edip, iyi

hâlli olan ve koşullu salıverilme tarihine yedi yıl veya daha az süre kalanlar,

b) Müebbet hapis cezasına mahkûm olup, koşullu salıverilme tarihine beş yıl veya daha az süre kalanlar,

c) Cezaları yüksek güvenlikli kapalı kurumlar veya diğer kapalı kurumların yüksek güvenlikli bölümlerinde infaz edilenlerden toplam cezalarının üçte birini bu kurumlarda iyi hâlli olarak geçiren ve koşullu salıverilme tarihine üç yıl veya daha az süre kalanlar,

açık kurumlara ayrılabilir.

(2) Açık kurumlara ayrılabilmek için, ayrıca;

...

ç) Terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup, mensup oldukları örgütten ayrıldıkları idare ve gözlem kurulu kararıyla tespit edilenlerin koşullu salıverilme tarihine bir yıldan az süre kalması,

şartı aranır.

..."

29. Yönetmelik'in "Kapalı kurumdan açık kuruma ayırma kararı" başlıklı 10. maddesinin bireysel başvuru tarihi itibarıyla ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kapalı kurumlarda bulunan hükümlülerin talepleri üzerine, koşulları taşıdıklarının anlaşılması hâlinde kurum idare ve gözlem kurulu tarafından açık kurumlara ayrılmalarına karar verilir. Hükümlünün koşulları taşımadığının anlaşılması halinde ise talebin reddine dair verilen gerekçeli karar ilgiliye tebliğ edilir."

30. 29/12/2020 tarihli ve 31349 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in "Kurulun inceleme ve değerlendirme esasları" başlıklı 16. maddesi aşağıdaki gibidir:

"(1) Hükümlüler ceza infaz kurumlarında bulunduğu tüm aşamalarda; ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülükleri eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında; idare ve gözlem kurulu tarafından, iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere bir değerlendirmeye tabi tutulur.

...

(3) Bulunduğu ceza infaz kurumunda kalacağı süre, altı aydan fazla olan hükümlüler hakkında yönetim, eğitim ve öğretim, psiko-sosyal yardım ile güvenlik ve gözetim servislerince “gelişim değerlendirme raporu” düzenlenir. Ancak açık ceza infaz kurumuna ayrılma, kalan cezasını denetimli serbestlik tedbiri altında infaz etme veya ceza infaz kurumundan doğrudan koşullu salıverilme tarihi öncesindeki son dönemin artık dönem olması durumunda, bu artık döneme ait değerlendirme ilgili servislerce düzenlenen gözlem değerlendirme raporuna göre yapılır.

...

(6) İdare ve gözlem kurulu; açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve kalan cezasını denetimli

serbestlik tedbiri altında infaz etme ya da koşullu salıverilme öncesindeki değerlendirmenin yapıldığı son toplantıda hükümlü hakkında inceleme ya da araştırma yapılmasına veya rapor tanzim edilmesine karar verebilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Anayasa Mahkemesinin 19/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

32. Başvurucu; denetimli serbestliğe ayrılma koşullarını sağladığı hâlde Ceza İnfaz Kurumunun mevcut başvuruya konu kararlarında yer alan gerekçeler sebebiyle denetimli serbestliğe ayrılamadığını belirtmiştir. Bu kapsamda başvurucu;

i. 2022/27707 sayılı bireysel başvuruya konu kararda yer alan ve kendisine atfedilen beyanların doğru olmadığını, kendisine "FETÖ/PDY bir terör örgütü müdür?" şeklinde sorulduğunu ve kendisinin de "FETÖ/PDY'nin terör örgütü olup olmadığına ben değil mahkemeler karar verir, bu örgütle bir bağım yoktur." şeklinde cevap verdiğini, FETÖ/PDY'nin bir terör örgütü olup olmadığını söylemesi gerektiği konusunda ısrarcı olunduğunda ise anayasal hakkı olan ifade özgürlüğü kapsamında buna mecbur olmadığını söylediğini,

ii. 2022/59824 sayılı bireysel başvuruya konu olayda kendisine "Fetullah Gülen'i örgüt lideri olarak kabul ediyor musun?, 15 Temmuz darbe gecesini FETÖ/PDY mi yaptı, FETÖ/PDY'yi terör örgütü olarak görüyor musun?" şeklinde sorular sorulduğunu, kendisinin de "kimseyi terörist, terör örgütü lideri olarak görme ve kabul etme mecburiyetim yoktur, 15 temmuz darbe gecesini kimin yaptığını bilme durumum yoktur, örgütle bağım yoktur... Anayasal hakkım gereği bu tür sorulara cevap verme mecburiyetim yoktur." şeklinde cevap verdiğini,

iii. 2022/78333 sayılı bireysel başvuruya konu olayda kendisine "FETÖ/PDY'yi terör örgütü olarak görüyor musun?, fikirlerinde bir değişiklik var mı?" şeklinde soru sorulduğunu, kendisinin de fikirlerinde bir değişiklik olmadığını beyan ettiğini,

iv. 2022/105941 sayılı bireysel başvuruya konu olayda da benzer sorulara maruz kaldığını ve benzer şekilde cevap verdiğini belirtmiştir. Başvurucu FETÖ/PDY'nin bir terör örgütü olduğu konusunda ve terör örgütü lideri hakkında açıkça beyanda bulunmaması nedeniyle denetimli serbestliğe ayrılamadığını belirterek ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir.

33. Bakanlık görüşünde ilk olarak; başvurucunun 22/1/2023 tarihinde Ceza İnfaz Kurumundan tahliye edilerek koşullu salıverilmeden yararlandırıldığı, bu kapsamda somut başvurunun incelenebilmesi bakımından başvurucunun mağdur statüsünün bulunup bulunmadığının öncelikli olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Görüş yazısının devamında; mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğü hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

34. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile

bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetlerinin özü, beyanlarından ötürü örgütten ayrıldığına dair samimiyetinin tasdik edilmemesi nedeniyle denetimli serbestliğe ayrılamamasına ilişkindir. Bu bağlamda başvurucunun şikâyetlerinin ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

35. Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. ...

Bu hürriyetlerin kullanılması, ... kamu düzeni[nin], ... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir.

..."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

36. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

37. Başvurucunun beyanlarından ötürü örgütten ayrıldığına dair samimiyetinin tasdik edilmemesi nedeniyle denetimli serbestliğe ayrılamaması sonucu ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

38. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

39. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

40. Müdahaleye dayanak olan 5275 sayılı Kanun'un 89. maddesi ile 105/A maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı anlaşılmaktadır.

(2) Meşru Amaç

41. Eldeki başvuruya konu olayda başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin amacının mahkûmların ıslahı ile Ceza İnfaz Kurumunun düzenini ve güvenliğini sağlamak olduğu, bu bağlamda kamu düzeninin sağlanmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve

meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

42. Müdahalenin kanuni temelinin ve meşru amacının bulunduğu belirlendikten sonra yapılması gereken, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamalı ve orantılı olmalıdır (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

43. Hükümlü ve tutuklular, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda hükümlü ve tutukluların ifade özgürlüğünün de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altında olduğu konusunda hiçbir şüphe bulunmamaktadır (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27). Bununla birlikte ifade özgürlüğü mutlak bir hak değildir ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlanabilir. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

44. Somut olayda başvurucu İdare ve Gözlem Kurulunca verilen örgütten ayrılmaya yönelik samimiyetin tasdik edilmemesi kararlarından ötürü denetimli serbestliğe ayrılamamasından şikâyetçidir. 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesi; hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla şartla tahliyelerine bir yıl veya daha az süre kalan iyi hâlli hükümlülerin talebi hâlinde cezalarının şartla tahliye tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına, ceza infaz kurumu idaresince hükümlü hakkında hazırlanan değerlendirme raporu dikkate alınarak infaz hâkimi tarafından karar verilebileceğini hükme bağlamıştır.

45. Bununla birlikte aynı maddenin (1) numaralı fıkrasında, denetimli serbestlik suretiyle cezanın infazı bakımından hükümlü hakkında açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartlarının oluşmuş olması aranmaktadır. Hükümlülerin açık ceza infaz kurumuna ayrılmalarına ilişkin 5275 sayılı Kanun'un 14. maddesinin (6) numaralı fıkrasında ise hükümlülerin açık ceza infaz kurumlarına ayrılmalarına ilişkin esas ve usullerin yönetmelikte gösterileceği düzenlenmiştir. Bu kapsamda Yönetmelik'in 5. maddesi; doğrudan açık ceza infaz kurumuna ayrılacak hükümlüleri belirlemiş ve terör suçlarını, örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçları istisna bırakmıştır. Anılan Yönetmelik'in 6. maddesi ise istisna tutulan suçlar bakımından açık ceza infaz kurumuna ayrılabilmek için toplam cezanın belirli bir miktarının kapalı ceza infaz kurumunda iyi hâlli olarak geçirilmesi şartının yanı sıra terör ve örgütlü suçlardan mahkûm olanların örgütten ayrıldıklarının idare ve gözlem kurulu kararıyla tespit edilmesi gerektiği şartını da aramıştır (bkz. § 28).

46. Tüm bu düzenlemeler ışığında denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması için hapis cezasının süresi ve açığa ayrılmış olma koşulu yerine getirildikten sonra ceza infaz kurumu idaresinin iyi hâl raporu üzerine başvurulan infaz hâkiminin tedbirin uygulanması yönünde karar vermesi gerekmektedir. Dolayısıyla denetimli serbestlik tedbiri kararı, yetkili infaz

hâkiminin takdir yetkisinde olan bir karardır. Ancak söz konusu takdir payı -temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil ettiği müddetçe- Anayasa Mahkemesinin denetimi altındadır.

47. Somut olayda başvurucu 17/11/2021 tarihli dilekçesi üzerine yargı kararına dayalı olarak tarafsız koğuşa yerleştirilmiştir. Akabinde örgütle bağının olup olmadığı hususunda ilgili mevzuat uyarınca ve belirli sürelerle başvurucunun gözetimine başlanmıştır. Ceza İnfaz Kurumu söz konusu sürelerin bitiminde başvurucunun örgütten ayrılma talebini değerlendirmek üzere her seferinde toplanmış ve verdiği kararlarda özü itibarıyla "başvurucunun İdare ve Gözlem Kurulu huzuruna çıkarıldığında ve kendisine FETÖ/PDY ile bir bağının olup olmadığı sorulduğunda, kendisinin; FETÖ/PDY'nin terör örgütü olduğunu kabul etmediğini ayrıca bu örgüt ile bir bağının olmadığını beyan etmediğini, örgütle bağlantısının devam edip etmediği konusunda samimi ve net beyanlar vermediğini, örgütün varlığı ile ilgili net beyanlarda bulunmadığını, terör örgütüne yönelik olumsuzluk veya pişmanlık tavrı sergilemediğini" belirterek başvurucunun örgütten ayrılma talebinin reddine karar vermiştir. İdare ve Gözlem Kurulu kararını denetleyen yargı mercileri de benzer gerekçelerle başvurucunun şikâyet ve itirazlarını reddetmiştir.

48. Başvurucu da gerek yargı mercilerine sunduğu şikâyet ve itiraz dilekçelerinde gerekse de Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru formunda; kendisine FETÖ/PDY ile ilgili sorular sorulduğunda, söz konusu örgütün terör örgütü olup olmadığı veya örgüt yapısı ve lideri hakkında kendisinin karar veremeyeceğini, bu hususlarda kendisine yöneltilen sorulara ifade özgürlüğü kapsamında cevap vermek zorunda olmadığını beyan ettiğini belirtmiştir.

49. İlgili mevzuat gereği idare ve gözlem kurullarının gözlem ve değerlendirmeleri sonucu terör örgütünden ayrılmaya yönelik samimiyetin tasdikine ilişkin aldıkları kararlarda; keyfîyetten uzak, somut olay ve olgulara dayalı olarak değerlendirme yapmaları ve yapılan değerlendirme sonucu hükümlülerin terör örgütünden ayrıldıklarına veya ayrılmadıklarına yönelik kanaatlerinde ilgili ve yeterli bir gerekçe sunmaları gerektiği açıktır. Somut olayda da İdare ve Gözlem Kurulu; başvurucunun gerek psiko-sosyal servisle yapılan görüşmeleri üzerine hazırlanan raporları, gerekse de Kurul huzuruna çıkarıldığı esnadaki beyanlarını dikkate almış ve söz konusu beyanlardan dolayı başvurucunun örgütten ayrıldığı hususunda kanaat oluşmadığını belirtmiştir. İdare ve Gözlem Kurulu örgütten ayrılmaya yönelik kanaat oluşmaması hususundaki gerekçesine dayanak olarak da başvurucunun beyanlarında açık ve net olmamasını, örgütle bağının devam etmediğine yönelik bir beyanının bulunmamasını, örgütün varlığıyla ilgili net görüşlerini açıklamamasını göstermiştir.

50. Kaldı ki başvurucu da -dilekçelerinde ve bireysel başvuru formlarında belirttiği ve yukarıda detaylı şekilde aktarıldığı üzere- örgütle ilgili sorularda kendisinin örgüt hakkında karar verici olamayacağını, devamında ise beyanda bulunmaya zorlanamayacağını belirtmiştir. Başvurucu devam eden süreçte de fikirlerinin değişmediğini beyan ederek örgütün varlığı ve örgütle bağı hususunda açık ve net bir beyanda bulunmaktan kaçınmıştır. Bu hâliyle başvurucunun beyan şeklini ve beyanlarının içeriğini gözönüne alan İdare ve Gözlem Kurulunun mevcut başvuruya konu kararları verirken keyfî davranmadığı, makul ve somut olgulara dayalı olarak ve takdir yetkisi kapsamında söz konusu kararları verdiği görülmektedir.

51. Öte yandan başvurucunun terör örgütüne üye olma suçunu işlediği gerekçesiyle mahkûm olduğu ve bu suç kapsamında -cezanın infazındaki önemli amaçlardan biri olan- başvurucunun rehabilitasyonundan bahsedilebilmesi için suçtan dolayı pişmanlık duymasının gerektiği açıktır. Başvurucunun FETÖ/PDY üyeliği suçunu işlemesi nedeniyle

pişman olduğunun söylenebilmesi içinse; her şeyden önce söz konusu örgütün terör örgütü olduğunun başvurucu tarafından kabulünün gerektiği izahtan varestedir. Bu durumda başvurucunun suçtan pişmanlık duyup duymadığının objektif şekilde tespit edilebilmesi için bu konudaki fikrinin açıkça sorulması ve alınan yanıta göre bir kanaat edinilmesi gayet tabiidir. Şu hâlde başvurucunun denetimli serbestlik tedbiri uygulanması talebi üzerine başlatılan idari inceleme kapsamında başvurucuya işlediği suçla doğrudan ilgili, başvurucunun suçtan duyduğu pişmanlığı anlamaya dönük ve bunun dışında kişinin mahrem alanına yönelmeyen şekilde soru sorulmasında mahsur olmadığı değerlendirilmiştir.

52. Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerinin ilgili ve yeterli olup olmadığını denetler (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında bkz. Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, §§ 50-54; Abdulhamit Babat (3) [1. B.], B. No: 2015/3370, 9/1/2020, §§ 33-37). Somut olayda Ceza İnfaz Kurumu ve yargı mercileri, başvurucunun beyanlarından ötürü örgütten ayrıldığına dair samimiyetinin tasdik edilmemesi nedeniyle denetimli serbestliğe ayrılamamasının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığına ilişkin ilgili ve yeterli bir gerekçe göstermişlerdir. Bu kapsamda başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu ve müdahalenin ihlal teşkil etmediği anlaşılmıştır.

53. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

54. 2022/105941 numaralı bireysel başvuruda başvurucu; ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasının yanı sıra açık ceza infaz kurumuna ayrılma talebinin reddedilmesi nedeniyle kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının da ihlal edildiğini iddia etmiştir.

55. Anayasa Mahkemesi; Ömer Faruk Gergerlioğlu (2) kararında, bir mahkûmiyet kararının infazına ilişkin olarak Anayasa'nın 19. maddesinin açık bir hüküm içermediğini vurgulamıştır. Anılan kararda, bir kimsenin mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi kapsamında hürriyetinden yoksun bırakıldığının söylenebilmesi için her şeyden önce hürriyeti kısıtlayıcı ceza veya güvenlik tedbirinin bir mahkeme tarafından verilmesinin ve yerine getirilecek kararın hürriyeti kısıtlayıcı ceza veya güvenlik tedbirlerine ilişkin olmasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca ceza veya güvenlik tedbiri içermeyen bir karara dayanılarak bir kimsenin hürriyetinden yoksun bırakılmasının mümkün olmadığı ve hürriyetten yoksun bırakılmanın mahkemece verilen hürriyeti kısıtlayıcı ceza veya güvenlik tedbirinin kapsamını aşmamasının önemli olduğu ifade edilmiştir (Ömer Faruk Gergerlioğlu (2) [2. B.], B. No: 2021/30782, 20/11/2024, § 51; ayrıca bkz. Ercan Bucak (2) [1. B.], B. No: 2014/11651, 16/2/2017, § 40).

56. Ömer Faruk Gergerlioğlu (2) kararında Anayasa Mahkemesi, hürriyetten yoksun bırakmanın niteliğini değiştirmeyecek nitelikteki farklı tür ceza infaz kurumlarındaki tutulmaların müstakil bir hürriyetten yoksun bırakma hâli olarak kabulünün mümkün olmadığını belirtmiştir. Ayrıca hapis cezasının hangi tür ceza infaz kurumunda yerine getirileceği meselesinin bir mahkûmiyet kararının infazına bağlı olarak hürriyetten yoksun

bırakma hâlinin Anayasa'nın 19. maddesinin gerekliliklerine uygunluğu üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığını da kabul etmiştir. Neticede hapis cezasının infaz şekline ilişkin uygulamaların kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının kapsamı dışında olduğunu belirterek bu yöndeki şikâyetlerin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (Ömer Faruk Gergerlioğlu (2), §§ 52-56).

57. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 2022/59824 numaralı başvurunun 2022/27707 numaralı başvuru ile BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RİFAT İNAMLIK

B. No: 2022/30428 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/30428

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RİFAT İNAMLIK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/30428)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Rifat İNAMLIK

Vekili : Av. Ali Rıza BATMAZOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; idari işlemin iptali talebiyle açılan davada uyuşmazlığın esasına etkili iddiaların karşılanmaksızın karar verilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Başvurucunun Muğla ili, Milas ilçesi, Kazıklı Mahallesi 560 parsel sayılı taşınmaz önünde ruhsatsız olarak dolgu alanı ve ön kısımda iskele yaptığı 4/11/2020 tarihli yapı tatil zaptıyla tespit edilmiş ve yapı Milas Belediye Başkanlığınca (İdare) mühürlenmiştir.

3. Belirtilen işlem sonrasında I. sınıf A grubu yapı olarak değerlendirilen toplamda 324,86 m²'lik ruhsatsız imalatlar için 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42. maddesi uyarınca yapı sahibi başvurucuya 11.662,99 TL nispi idari para cezası ile aynı Kanun uyarınca 101.106,18 TL idari para cezası verilmiştir. Yine Kanun uyarınca ruhsatsız yapının yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda olması nedeniyle ruhsatlandırılamayacağından yapı sahibi tarafından bir ay içinde yıkımına/kaldırılmasına aksi takdirde yıkımın belediye tarafından gerçekleştirileceğine dair Milas Belediye Encümeninin (Encümen) 5/11/2020

tarihli kararı (işlem) tesis edilmiştir.

4. Başvurucu, anılan işlemin iptali istemiyle Muğla 2. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) 30/11/2020 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde alana dolgu yapılmasının söz konusu olmadığını, belirtilen iskelenin eskiden bu yana mevcut olduğunu ve iskeleye sadece tadilat yapıldığını iddia etmiştir. Ayrıca iskelenin ruhsatlandırılabilecek yapılardan olduğunu ileri sürmüştür. Uyuşmazlığı inceleyen Mahkeme 17/9/2021 tarihinde dava konusu işlemin 101.106,18 TL'lik para cezası verilmesine ilişkin kısmının iptaline, ruhsatsız yapı yapılması nedeniyle 11.662,99 TL imar para cezası verilmesine ilişkin kısmı ile ruhsatsız yapının yıkımına yönelik kısmı yönünden davanın reddine karar vermiştir. Kararın ret gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Olayda, dosyadaki bilgi belge, görsel veriler ve ilgili mevzuatın birlikte değerlendirilmesinden; İmar Kanunu kapsamına giren bütün yapıların inşasına başlayabilmek için (26'ncı maddede belirtilen istisna dışında) belediye veya valiliklerden yapı ruhsatı veya tadilat yapı ruhsatı alınmasının mecburi kılındığı, her ne kadar davacı tarafından dolgu yapılmadığı, su seviyesinde meydana gelen değişiklikler nedeniyle idarece yanlış değerlendirmede bulunulduğu iddia edilmiş ise de 11/09/2020 tarihli yapı tatil zaptı ile tespit edilen dava konusu dolgu alanının etrafı taşla çevrilmek suretiyle oluşturulduğu, dolgu alanı ve iskelenin yapımları için ruhsat gerektiği ancak bu yapılara ilişkin herhangi bir ruhsat sunulamadığı, bu yükümlülük yerine getirilmeden, ruhsat alınmadan yapıya başlandığının tespiti halinde ise yaptırım uygulanmasının Kanun gereği olduğu, yapı niteliğindeki imalatların; kamuya ait alanda, yapılaşmaya yasaklanmış kıyı alanında, tamamen ruhsatsız olarak yapıldığı ve tamamlanmış ve kullanılır vaziyette olduğu, doğru yapı sınıfı grubu baz alınarak para cezasının hesaplandığı, İmar Kanunu'nun 32'nci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca, ruhsatsız ya da ruhsata aykırı yapının; ruhsata bağlanma imkânının olmaması hâlinde, yapı tatil zaptının yapı yerine asılmasından itibaren başlayan bir aylık süre tanınmadan da yıkımına karar verilmesinin mümkün olduğu, dava konusu yapının ise kıyıda dolgu alanı ve deniz yüzeyinde iskele olduğu görülmektedir.

Bu durumda; ruhsat gerektirdiği hâlde ruhsatsız olarak yapılan yapının kıyıdan ilk yüz metrelik alan içerisinde yapılmış olması nedeniyle yapının ruhsata bağlanma imkânının bulunmadığı ve para cezasının mevzuat hükümlerine uygun olarak hesaplandığı anlaşıldığından, dava konusu işlemin yapı sahibi davacıya 11.662,99-TL nispî idarî para cezası verilmesine ve ruhsatsız yapının yapı sahibi tarafından bir ay içerisinde yıkımına/kaldırılmasına aksi takdirde yıkımın belediye tarafından gerçekleştirileceğine dair kısmında hukuka aykırılık görülmemiştir."

5. Başvurucu, kararın davanın reddine yönelik kısmına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu, istinaf dilekçesinde iskelenin ruhsatlandırılmasında yetkili ve görevli idarenin belediye olmayıp Muğla Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü (İl Müdürlüğü) olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda ruhsat almak için İl Müdürlüğüne yaptığı müracaatın dikkate alınmadığını ve bu hususun Mahkemece sonucunun beklenmediğini iddia etmiştir. Ayrıca Mahkemeye keşif yapılması için talepte bulunmasına karşın bu hususun değerlendirilmediğini öne sürmüştür. İzmir Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Daire) 8/2/2022 tarihinde verdiği kararla istinaf başvurusuna konu kararın hukuka ve usule uygun olduğu, kararın kaldırılmasını gerektirecek yasal bir sebep bulunmadığı tespitiyle başvurunun reddine kesin olarak karar vermiştir.

6. Başvurucu, yargılamadan bağımsız olarak 7/7/2021 tarihinde reaktif amaçlı iskele yapılması için gerekli işlemlerin yapılmasını İl Müdürlüğünden talep etmiştir. Anılan talep üzerine oluşturulan komisyon 9/3/2022 tarihli kararı ile başvurucunun talebini onaylı dolgu alanı imar planının bulunmaması ve talep konusu iskelenin izinsiz dolgu alanı sınırına konumlandırıldığı gerekçesiyle reddetmiştir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 22/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 15/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Ceza Yargılaması Süreci

8. Milas Belediye Başkanlığı Yapı Kontrol Müdürlüğünce 14/7/2020 tarihinde Milas ilçesi, Kazıklı Mahallesi 560. parsel önü deniz içinde başvurucu tarafından ruhsatsız yapı yapıldığı iddiasıyla Milas Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur. Açılan davada Milas 1. Asliye Ceza Mahkemesi bilirkişi incelemesi yaptırmış ve bilirkişi raporunda uyuşmazlığa konu yerin II. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içinde kaldığı rapor edilmiştir. Milas 1. Asliye Ceza Mahkemesi 18/10/2022 tarihli kararla başvurucunun üzerine atılı suçu işlediği sabit olduğundan hapis ve adli para cezası ile cezalandırılmasına ancak hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir. Anılan karara yapılan itirazın reddi üzerine hüküm kesinleşmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; uyuşmazlığa konu iskeleye ruhsat alınmasının mümkün hâle geldiğini, ruhsat başvurusunda bulunduklarını ve ruhsat işlemlerinin devam ettiğini iddia etmiştir. Ayrıca mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi taleplerinin karşılanmadığını ve silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğini vurgulamıştır. Son olarak Mahkemece hukuk kurallarının hatalı yorumlandığını ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında; başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca konuyla ilgili olarak İdareden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvurucunun şikâyetleri adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesini sağlamak için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-34).

13. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayanancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

14. Başvurucu; ruhsatsız olarak denizde dolgu ve deniz yüzeyinde iskele yapıldığından bahisle tarafına kesilen idari para cezası ile aykırılıkların ruhsat verilemeyecek türden olması nedeniyle yıkımına ilişkin olarak tesis edilen encümen kararına karşı iptal davası açmıştır.

15. Mahkeme, ruhsat gerektirdiği hâlde ruhsatsız olarak yapılan yapının kıyıdan ilk yüz metrelik alan içinde yapılmasını gerekçesine dayanak alarak yapının ruhsata bağlanma imkânının bulunmadığını belirtmiş ve bu kapsamda yerinde keşif yapılmasına gerek duymamıştır. Mahkeme; bu sonuca ulaşırken 11/9/2020 tarihli yapı tatil zaptı ile tespit edilen hususları veri kabul ederek ruhsat gerektirdiği hâlde ruhsatsız olarak yapılan yapının kıyıdan ilk yüz metrelik alan içerisinde yapılmış olması nedeniyle yapının ruhsata bağlanma imkânının bulunmadığına vurgu yapmıştır.

16. Bu durumda yapılan açık yargılama sonunda tarafların, davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmalarının tartışılarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu görülmektedir. Kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda değerlendirme konusu hüküm ve gerekçenin uygun bulunduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığı sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan nedenlerle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KASIM METİN

B. No: 2022/31574 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/31574

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KASIM METİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/31574)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Kasım METİN

Vekili : Av. İsa ERGÜN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işçilik alacaklarının tahsili için açılan davada hizmet sürelerinin hatalı değerlendirilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, ıslah talebinin zamanaşımı gerekçe gösterilerek reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, iş akdinin 1/6/2010 tarihinde sona erdirilmesi üzerine işçilik alacaklarının ödenmesi talebiyle yargı yoluna başvurmuştur. Başvurucu; fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak 29/12/2017 tarihinde toplam 500 TL'lik işçilik alacağına ilişkin İstanbul Anadolu 28. İş Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. 11/12/2018 ve 7/5/2019 tarihli duruşmalarda bazı tanıklar dinlenmiş, emsal ücretin tespiti için kurumlara müzekkere yazılmış ve dosyanın bilirkişiye gönderilmesine karar verilmiştir.

3. 24/10/2019 tarihli bilirkişi raporu dosyaya sunulmuştur. Bu raporda başvurucunun işten çıkış tarihi olarak 1/6/2010 tarihi esas alınmıştır. Davalının zamanaşımı itirazları gözönüne alınarak fazla mesai, ulusal bayram ve genel tatil ücreti ve yıllık izin ücreti alacakları yönünden hesaplama yapılmamıştır. Kıdem ve ihbar tazminatı alacakları için ise Sosyal

Güvenlik Kurumu ve tanık beyanlarına göre başvurucunun çalıştığı sürelerin net olmadığı gerekçesiyle her bir ihtimal için üç farklı tazminat hesabı yapılmıştır. Başvurucu 7/11/2019 tarihinde rapora karşı itirazlarını sunmuştur.

4. Tarafların rapora itirazları doğrultusunda ek rapor aldırılmasına karar verilmiş ve 9/6/2020 tarihinde ek rapor dosyaya sunulmuştur. Bu raporda bu kez kıdem ve ihbar tazminatı alacağı yönünden hizmet başlangıç tarihi bakımından da ihtilaf olduğu değerlendirmesi yapılarak her bir alacak kalemi için dört ihtimalli hesaplama yapılmıştır. 3/11/2020 tarihli duruşmada Mahkeme, bilirkişi tarafından yapılan seçenekli değerlendirmeleri yerinde bulmuş ve ek rapor aldırılması talebini reddetmiştir. Başvurucu 6/11/2020 tarihinde ıslah dilekçesi sunmuştur. Kıdem tazminatı alacağı yönünden talebini 12.479,22 TL'ye, ihbar tazminatı alacağı yönünden talebini 2.666,11 TL'ye yükseltmiştir. Yıllık izin ücreti, fazla mesai, ulusal bayram ve genel tatil ücreti alacakları yönünden ise bilirkişi tarafından tespit yapılamadığı için ıslah etmediğini bildirmiştir.

5. Mahkeme 10.711,73 TL kıdem tazminatı ve 2.666,11 TL ihbar tazminatı alacaklarına hükmetmiştir. Mahkeme, gerekçesinde iş akdinin kıdem ve ihbar tazminatına hak kazanacak şekilde işveren tarafından feshedildiğinin kabulü gerektiği tespitini yapmıştır. Yıllık izin ücreti, fazla mesai, ulusal bayram ve genel tatil ücreti alacakları yönünden ise başvurucunun işten çıkış tarihinin 1/6/2010 olduğu, dolayısıyla bu alacaklar yönünden zamanaşımının dolduğunu belirtmiştir.

6. Davalı işveren, Mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; istinaf dilekçesinde tüm alacakların zamanaşımına uğradığını ileri sürmüştür. Başvurucu, istinaf dilekçesine karşı cevap dilekçesi sunmuş; istinaf kanun yoluna başvurmamıştır. İstinaf cevap dilekçesinde sözleşme sebebiyle ortaya çıkan borçların ifa edilmemesinden doğan tazminatların on yıllık zamanaşımına tabi olduğuna işaret edilmiştir.

7. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 22/12/2021 tarihli kararı ile Mahkeme kararını kaldırmış ve 100 TL kıdem tazminatına, 100 TL ihbar tazminatına hükmetmiştir. Bu alacaklara yönelik fazlaya ilişkin talepleri reddetmiştir. Fazla çalışma ücreti, ulusal bayram ve genel tatil ücreti ve yıllık ücretli izin alacaklarına ilişkin talepleri ise tamamen reddetmiştir. Kararın gerekçesinde iş akdinin fesih tarihi olarak 1/6/2010 tarihi esas alınmış, kıdem ve ihbar tazminatı alacaklarının fesih tarihi itibarıyla zamanaşımı süresinin on yıl olduğu, ıslahın ise 6/11/2020 tarihinde yapıldığı, dolayısıyla bu alacaklar yönünden zamanaşımı süresinin dolduğu sonucuna varılmıştır.

8. Başvurucu, nihai hükmü 1/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 1/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; çalışma yılları konusunda eksik ve hatalı değerlendirme yapıldığını, hizmet süresinin hatalı yorumlanarak zarara uğratıldığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Başvurucunun iddiaları hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte yani idari ve yargısal tüm başvuru yollarının tüketilmesinden sonra müracaat edilebilecek anayasal bir hak arama

yoludur (Hüseyin Cihan Taşkıran [2. B.], B. No: 2019/26743, 11/12/2024, § 25).

12. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16). Bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin yargılama mercilerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun bu niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17; Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 19).

13. Başvurucu 1998 yılında işe girdiğini, 10/6/2014 tarihinde ise iş akdinin sonlandığını ileri sürmüştür. Mahkeme ise sigorta kaydı, tanık beyanları ve vergi açılış kaydını dikkate alarak başvurucunun hizmet süresinin 20/1/2004-1/6/2010 tarihleri arasında olduğunu tespit etmiştir. Başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurmadığı, dolayısıyla hizmet süresine ilişkin şikâyetlerini istinaf kanun yolunda dile getirmediği görülmüştür. Dolayısıyla başvurucunun bu şikâyet yönünden olağan kanun yollarını usulünce tükettiğinden söz edilemez.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu; zamanaşımına sebebiyet veren durumlardan birinin pandemi nedeniyle duruşmaların ileri tarihe atılması olduğunu, dosyanın uzun süre bilirkişide kalmasında kendi kusuru bulunmadığını, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle ıslaha konu bakiye alacakların zamanaşımına uğradığının kabul edilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa Mahkemesi Çetin Akboğa ([GK], B. No: 2019/430, 23/3/2023) kararında başvurucunun açtığı davanın ıslah ettiği alacağın zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle reddine karar verilmesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının olduğu tespitini yapmış (aynı kararda bkz. § 53), dava açılmasının veya ıslah talebinin on yıllık süre şartına bağlanmasının meşru bir amacı olduğunu da belirtmiştir (aynı kararda bkz. § 54). Ölçülülük yönünden yaptığı değerlendirmede ise zamanaşımı süresinin bu şekilde uygulanmasının başvurucuyu tazminatın tamamını talep edebilme imkânından mahrum bıraktığına dikkat çekmiştir. Davaya konu zararın tespit edilmesinin teknik değerlendirmeler içerdiğine dolayısıyla belli bir uzmanlık gerektirdiğine işaret eden Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun zararının boyutunun belirlenebilmesi için bilirkişi raporu hazırlanmasına karar verildiğine vurgu yapmıştır. Davanın niteliği ve

meselenin karmaşıklığı gözönüne alındığında bilirkişiler tarafından yapılan değerlendirmelerle açığa çıkarılan zararın tamamını yargılamanın başlangıcında bilmesinin başvurucudan beklenemeyeceğini belirtmiştir. Sonuç olarak mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu kanaatine varmıştır (aynı kararda bkz. §§ 40-75).

18. Somut başvuruda da bu ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun fesih tarihi itibarıyla yürürlükte olan 125. maddesinde düzenlenen "Bu kanunda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde, her dava on senelik müruru zamana tabidir." hükmüne göre verilen zamanaşımından ret kararının kanuni dayanağının bulunduğu değerlendirilmiştir. Öte yandan başvuru konusu olayda başvurucunun alacak kalemlerinin tam olarak ne miktarda olduğunu bilirkişi raporu alınmadan bilebilmesi ihtimalinin olmadığı ortadadır. Kaldı ki ilk bilirkişi raporuna rağmen tarafların itirazı üzerine ek rapor aldırılmış ve en son alınan rapor hükme esas kabul edilmiştir. Nitekim bu raporlarda da her bir alacak kalemi yönünden ihtimalli hesaplama yapıldığı görülmüştür. Başvuru konusu davaya özgü şartlar dikkate alındığında zamanaşımı süresinin bu şekilde uygulanması başvurucuyu alacaklarının tamamını talep edebilme imkânından mahrum bırakmaktadır. Zira başvurucunun tam olarak ne miktarda alacak talep edebileceği ancak 9/6/2020 tarihli rapor ile tespit edilebilmiştir.

19. Eldeki başvuruda başvurucunun dava tarihi itibarıyla davaya konu tazminat miktarını tespit edebilmesinin mümkün olmadığı, tazminat tutarının ancak bilirkişi raporuyla belirlenebildiği, bu raporun ise zamanaşımı süresinin geçmesine yol açacak şekilde olay tarihinden yaklaşık on yıl sonra alınabildiği gözetilmelidir. Üstelik duruşma tarihleri arasındaki araların uzun olmasının ve pandemi nedeniyle yargılamanın uzamasının da alacak miktarının belirlenebilir olma sürecini uzattığı gözönünde bulundurulmalıdır.

20. Dolayısıyla somut olayın şartları altında davaya konu alacağın niteliği ve yargılama sırasında belirlenen miktar da dikkate alındığında mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahale başvurucuya aşırı bir külfet yüklemiştir.

21. Sonuç olarak başvurucunun açtığı davada ıslah ile artırdığı ihbar ve kıdem tazminatı talebinin zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesine ilişkin yorumun başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfet ile hedeflenen meşru amaç karşılaştırıldığında külfetin orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin

olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 37.751,62 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesine (E.2021/1169, K.2021/2660) iletilmek üzere İstanbul Anadolu 28. İş Mahkemesine (E.2017/1940, K.2021/27) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ

UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAYDAR DEMİR

B. No: 2022/48902 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/48902

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAYDAR DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/48902)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Haydar DEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, hükümlü olan başvurucuya kurum dışından gelen bir dokümanın ceza infaz kurumu idaresince verilmemesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Bafra T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışmak ve infaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokma suçlarından hükümlü olarak bulunmaktadır.

3. Başvurucuya posta yoluyla kardeşi olduğunu belirttiği yakını tarafından kendisi tarafından yazıldığını ifade ettiği 27 adet öyküden oluşan bir doküman gönderilmiştir. Başvurucu; kendisinin yazdığı bu öyküleri imla ve dizgi hatalarının düzeltilmesi için kurum dışına gönderdiğini, düzeltilmiş hâlinin kendisine teslim edilmesi durumunda bu dokümanla bir öykü yarışmasına katılacağını ifade etmektedir. Ceza İnfaz Kurumu Mektup Okuma Komisyonu düzenlenen tutanakla dokümanları Disiplin Kurulu Başkanlığına (Disiplin Kurulu) göndermiştir. Disiplin Kurulu gönderinin mektup niteliği taşımadığı, mektup niteliği taşımayan alıcı ile ilgisi olmayan olay ve hikâyeler içerdiği, söz konusu hikâyelerin hükümlüyü olumsuz düşüncelere sevk edebilecek, farklı eylemlere yönlendirebilecek şifreli talimat veya direktifleri içerebileceği, bu açıdan hükümlüyü ve ceza infaz kurumunun

güvenliğini tehlikeye düşürebileceği gerekçeleriyle söz konusu dokümanın başvurucuya verilmemesine karar vermiştir.

4. Başvurucu, Disiplin Kurulu kararı sonrasında Bafra İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği/Hâkimlik) şikâyet başvurusunda bulunmuştur. Hâkimlik; gönderilen belgelerde mektup kavramını taşımayan, haberleşme içeriği olmayan öykülerin bulunduğu, söz konusu içeriklerin doküman olarak sayılabileceği ancak Ceza İnfaz Kurumu idaresince doküman içerikleriyle ilgili, sakınca olabilecek yerlerin ilgili kararda yazılmadığı, hangi kısmın hangi gerekçe ile sakıncalı görülüp ilgiliye verilmediğinin Hâkimlikçe tespit edilmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak, gerekçeden ve hukuki dayanaktan yoksun olduğu için yargısal denetime elverişli olmadığını değerlendirdiği Disiplin Kurulu kararını hukuka uygun bulmamış, şikâyete konu dokümanın yeniden incelenerek sakıncalı görülen yerlerin tespit edilmesi ve buna göre denetime elverişli yeterli gerekçe ihtiva eden yeni bir karar verilmesi gerektiği kanaatiyle şikâyetin kabulüne karar vermiştir.

5. Bafra Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı), Hâkimliğin kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Bafra Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi), Hâkimliğin kararının usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek itirazın reddine karar vermiştir.

6. Bu karar üzerine Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı (Eğitim Kurulu) gönderilen dokümanlara yönelik yaptığı incelemede Anayasa Mahkemesinin Diyadin Akdemir kararındaki ilkeler uyarınca hükümlü ve tutuklulara gönderilen fotokopi şeklindeki dokümanların denetime tabi tutulmasının ceza infaz kurumu idareleri ve yargı mercilerine makul olmayan bir yükümlülük getirilmesi anlamına geleceğini belirtmiştir. Bu kapsamda fotokopi dokümanlar ile yürürlükte bulunan mevzuatın öngördüğü usullerle basılmamış her türlü dokümanın içeriği ne olursa olsun veya hangi amaçla gönderilmiş olursa olsun kuruma kabul edilmesinin mümkün olmadığını ifade etmiştir. Bu doğrultuda dokümanın veya yayının özelliği belirtildikten sonra herhangi bir içerik analizi yapılması gerekmeyen fotokopi şeklindeki dokümanların eğitim materyali niteliği de taşımadığı tespitiyle başvurucuya verilmemesine karar vermiştir.

7. Başvurucu, bu kez Eğitim Kurulu kararına karşı şikâyet yoluna başvurmuştur. İnfaz Hâkimliği; Eğitim Kurulu Başkanlığınca içerik incelemesinin yapılması, sakıncalı görülen içerik gerekçe gösterilerek hükümlüye verilmemesi, sakınca görülmemesi durumunda mektup/fotokopi dokümanların ilgiliye verilmesi muhtariyetiyle itirazın kabulüne karar vermiştir.

8. Cumhuriyet Başsavcılığının bu karara yönelik itirazını değerlendiren Ağır Ceza Mahkemesi uyuşmazlığın Anayasa Mahkemesinin Serhat Çetiner başvurusunda belirttiği ilkeler uyarınca incelenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Uyuşmazlığa konu dokümanların başvurucuya verilmemesi şeklindeki idari işlemin somutlaştırılarak ilgili ve yeterli gerekçelerle tesis edilmesi gerektiğine karar verilmesine karşın, Eğitim Kurulunun farklı bir gerekçe ile yine somutlaştırma yapmadan ve ilgili ve yeterli gerekçe ortaya koymadan karar aldığını belirtmiştir. Sonuç olarak Serhat Çetiner kararında belirtilen ilkelere göre 27 adet dokümanın hükümlüye verilmemesi şeklindeki kararın hukuka uygun olmadığı gerekçesiyle 21/3/2022 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Bu karar üzerine söz konusu doküman 1/4/2022 tarihinde başvurucuya teslim edilmiştir.

9. Öte yandan başvurucu; Ceza İnfaz Kurumunun aldığı kararların maddi olarak mağduriyetine sebebiyet verdiğini, yazdığı öykülerle yarışmaya katılma hakkının

engellendiğini iddia ederek Eğitim Kurulu ve Disiplin Kurulu üyeleri hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. Şikâyeti değerlendiren Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucunun tazminat talebi hakkında ilgili mercilere başvuru yapabileceğini, olayda suç teşkil eden bir unsur bulunmadığını belirterek 12/4/2022 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

10. Başvurucu bu karar üzerine 18/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; uzun yıllardır edebiyatla uğraştığını, öykü yarışmasına göndermek istediği öykülerinin dizgi ve düzeltme işlemlerinin ailesi tarafından yaptırılarak kendine ulaştırılmak istendiğini ancak Ceza İnfaz Kurumu tarafından öykülerin sakıncalı mektup statüsünde kabul edilerek kendisine teslim edilmediğini belirtmiştir. Başvurucu, iki kez şikâyet yolunu tükettikten sonra öykülerinin kendisine teslim edildiğini ancak yarışmaya başvuru süresi geçtiği için katılamadığını, yarışma sonucunda başarılı olan kişiye öykülerinin kitaplaştırılması ödülü verileceğini, Ceza İnfaz Kurumunun işlemi sebebiyle bu imkândan yoksun kaldığını ifade ederek mağduriyetinin tazminat yoluyla giderilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevcut başvuruda öncelikle kabul edilebilirlik koşullarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiği, akabinde başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvurucu; Ceza İnfaz Kurumu tarafından teslim edilmeyen dokümanların yargı kararları uyarınca kendisine verildiğini belirtmişse de söz konusu dokümanlarda yer alan öykülerle yarışmaya katılacağını beyan ederek Ceza İnfaz Kurumunun uygulamasıyla yarışmaya katılma hakkının engellendiğini ifade etmiştir. Anayasa Mahkemesi, söz konusu dokümanın başvurucuya geç teslim edildiği şikâyetinin haber veya fikir alma hakkı ışığında ve ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır (benzer bir değerlendirme için bkz. Serhat Çetiner [2. B.], B. No: 2015/18100, 12/9/2018, § 24).

15. Herkes gibi hükümlü ve tutuklular da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) ve bu bağlamda ifade özgürlüğüne de sahiptir (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27). Öte yandan ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlandırılabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebileceği (Murat Karayel (5), § 29) ve idarenin müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89).

16. Anayasa Mahkemesi Diyadin Akdemir ([2. B.], B. No: 2015/9562, 4/4/2018) kararında tutuklu ve hükümlülere gönderilen fotokopi şeklindeki dokümanların Anayasa

Mahkemesince kabul edilen ilke ve kriterler ışığında 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 3. ve 62. maddeleri uyarınca yapılacak denetime tabi tutulmasının ceza infaz kurumu idareleri ve yargı mercilerine makul olmayan bir yükümlülük getirilmesi anlamına geleceğine karar vermiştir (Diyadin Akdemir, § 21). Başka bir deyişle Anayasa Mahkemesine göre fotokopi şeklindeki dokümanların zorlayıcı bir ihtiyaç olmadığı müddetçe, herhangi bir denetime tabi tutulmaksızın ceza infaz kurumuna alınmaması kural olarak Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz (Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, § 46).

17. Bununla birlikte eldeki başvuruya konu olayda Ceza İnfaz Kurumu idaresi tarafından ihtilafa konu doküman üzerinde içerik incelemesi yapılmış, bu inceleme sonucunda verdiği ret kararının yargısal denetimde yeterli gerekçe içermediği gerekçesiyle hukuka uygun bulunmaması üzerine bu kez Diyadin Akdemir kararına atıfla dokümanın incelenmemesine karar verilmiştir. Bu karara ilişkin yapılan şikâyet başvurusu üzerine yargı makamları yine kararın hukuka aykırı olduğuna hükmetmiş, bunun üzerine söz konusu doküman başvurucuya teslim edilmiştir. Bu durumda, somut başvurudaki uyuşmazlığın Diyadin Akdemir kararına konu olaydan farklılaştığı açıktır.

18. Öte yandan somut olayda, söz konusu dokümanların denetime tabi tutulması ve bunun sonucunda Ceza İnfaz Kurumunun takdir yetkisi uyarınca kabul edilip edilmemesine karar verilmesi idari işleyişin doğal bir sonucudur. Buna bağlı olarak tesis edilen işlemlerin de makul bir zaman alacağı kabul edilmektedir. Başvurucunun ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal bir sonucu olarak bu uygulamaya katlanması ve aleyhine tesis edilen işlemlere karşı yargı yoluna başvurması hâlinde yargısal sürece bağlı olarak öngörülebilir bir süre beklemesi gerektiği açıktır. Nitekim 11/1/2022 tarihinde sakıncalı mektup olarak değerlendirilen dokümanların teslim edilmemesine karar verilmişse de yargısal sürecin lehine sonuçlanması üzerine 1/4/2022 tarihinde dokümanların başvurucuya teslim edildiği dikkate alındığında, söz konusu tarih aralığı makul süre olarak kabul edilebilecektir. Bu bağlamda; başvurucunun idarece tesis edilen işlemlerle kasıtlı olarak öykü yarışmasına katılmasının engellendiğini söylemek mümkün olmamakla birlikte bu yarışmaya katılması hâlinde yarışmadan ödül alacağını ve maddi anlamda bir gelir elde edeceğini somut olarak ortaya koyduğunu söylemek de mümkün değildir. Sonuç olarak başvurucunun yarışmaya katılmak için hazırladığı ve düzeltme için gönderdiği fotokopi niteliğindeki bilgisayar çıktısı dokümanın denetime tabi tutularak ceza infaz kurumuna alınması sürecinde verilen idari ve yargısal kararlar kapsamında yaşanan gecikme şeklindeki müdahalenin ifade özgürlüğü yönünden bir ihlal teşkil etmediği değerlendirilmiştir.

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

20. Açıklanan gerekçelerle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKAN GÜLER

B. No: 2022/49212 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/49212

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAKAN GÜLER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/49212)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Hakan GÜLER

Vekili : Av. Kemal Nevzat GÜLEŞEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucuya ziyaret yoluyla getirilen kitabın teslim edilmemesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan hükümözlü olarak Kocaeli 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır. Başvurucu "Kumpas Mektupları" isimli bir kitabı sipariş etmiş ve kitap, ziyaretçisi tarafından başvurucuya verilmesi için Ceza İnfaz Kurumuna teslim edilmiştir.

3. Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Eğitim Kurulu Başkanlığı (Eğitim Kurulu) 15/3/2022 tarihli kararında kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayının hükümlülere verilemeyeceğine ilişkin kurala yer vermiştir. Kitabın içeriğine yönelik yaptığı incelemede ise Eğitim Kurulu; kitabın 384 sayfadan oluştuğunu, kitapta 15 Temmuz darbe girişimi ve Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile ilgili birtakım ifadelerle araştırmalara yer verildiğini, ülkemizdeki ceza infaz kurumlarında FETÖ/PDY bağlantılı suçlardan tutuklu olarak bulunan

kişilerce yazılan mektupların derlenerek kitap hâline getirildiğini, mektuplardan bazılarının aynı Ceza İnfaz Kurumunda daha önce kalan hükümlü ya da tutuklulara ait olduğunu ve kitabın aynı suç kapsamında hükümözlü olarak bulunan başvurucuya geldiğini belirtmiştir. Sonuç olarak adı geçen kitabın koğuşta barındırılan başvurucuya verilmesi durumunda kurum güvenliğini bozacağı ya da tehlikeye düşüreceği ve kitaptaki mektupların şifreli ya da gizli haberleşme unsuru oluşturabileceği değerlendirilerek kitabın başvurucuya verilmemesine karar verilmiştir.

4. Başvurucu, anılan karara karşı Kocaeli 3. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyette bulunmuştur. Şikâyeti inceleyen İnfaz Hâkimliği, kararda Eğitim Kurulunca kitabın içeriğine yönelik yapılan tespit ve kanaatlere yer vererek şikâyetin reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına itiraz etmiş; itirazı inceleyen Kocaeli 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 29/3/2022 tarihli kararla başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 1/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyonca adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; anılan kitabın başka ceza infaz kurumlarında yasaklı olmadığını, yasaklı yayınlar listesinde yer almadığını, kitabın içeriğinde tutuklu ve hükümlülere ait mektupların bulunduğunu, söz konusu mektupların ceza infaz kurumlarında "görüldü" kaşesi vurularak gönderildiğini ifade etmiştir. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumunun ve yargı makamlarının Anayasa Mahkemesinin Recep Bekik ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/12936, 27/3/2019) kararında belirlediği kriterler uyarınca incelemede bulunmaksızın yaptığı değerlendirmelerin masumiyet karinesi, hukuk devleti ve eşitlik ilkeleri ile ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri değerlendirilirken Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında benzer başvurularda Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı verdiğini, yargılama sonucunda ilgililer hakkında suç duyurusunda bulunulması gerektiğini belirtmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararında, hükümlü ve tutuklulara kargo yoluyla gelen, ziyaretçilerin getirdiği veya hükümlü ve tutukluların kendi satın aldıkları süreli ya da süresiz yayınların ceza infaz kurumlarına kabul edilmemesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. İbrahim Kaptan (2) [2. B.], B. No: 2017/30723, 12/9/2018, § 23; Recep Bekik ve diğerleri, § 24; Ahmet Sil ve Taner Yay [2. B.], B. No: 2017/35227, 30/9/2020, § 31). Bu doğrultuda başvurucunun iddialarının ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Ceza İnfaz Kurumunda hükümözlü olarak bulunan başvurucuya ziyaretçisi aracılığıyla gelen kitabın verilmemesinin haber veya fikir alma özgürlüğüne, dolayısıyla ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir. Müdahalenin dayanağı olan 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 62. maddesine göre mahpuslar, mahkemelerce yasaklanmamış olmak ve kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan yayın olmamak şartıyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödemek suretiyle yararlanabilir. Bu kapsamda somut olayda bir süresiz yayının şifreli ya da gizli haberleşme unsuru oluşturabileceği gerekçesiyle başvurucuya verilmemesine yönelik olarak yapılan müdahalenin 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi gereğince kanunilik ölçütünü karşılayıp karşılamadığı ve meşru bir amaç taşıyıp taşımadığı hususunda yapılacak değerlendirmenin müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığına yönelik yapılacak inceleme ile birlikte ele alınmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, ifade özgürlüğü bağlamında demokratik toplum düzeninin gerekleri ifadesinden ne anlaşılması gerektiğini daha önce pek çok kez açıklamıştır. İfade özgürlüğü; kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirme, bu konuda başkalarını ikna etme çabaları ve çabaların hoşgörüyle karşılanması çoğulcu demokratik düzenin gereklerindendir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak her türlü düşüncenin barışçıl şekilde ve serbestçe ifade edilebilmesine bağlıdır. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

14. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamalı ve orantılı olmalıdır (Bekir Coşkun, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın, §§ 70-72; AYM, E.2017/162, K.2018/100, 17/10/2018, § 96). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68; Tansel Çölaşan, § 51).

15. Somut olayda başvurucu, kendisine getirilen kitabın kurum güvenliğini bozacağı ya da tehlikeye düşüreceği ve kitap içindeki mektupların şifreli ya da gizli haberleşme unsuru oluşturabileceği gerekçesiyle kendisine verilmemesinden şikâyetçidir. Ceza infaz kurumu idarelerinin mahpusların yararlanabilecekleri belirtilen süreli ve süresiz yayınları 5275 sayılı Kanun'un 3. ve 62. maddelerinde öngörülen koşulları sağlayıp sağlamadığı yönünden bir denetime tabi tutması gerekir. 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin (3) numaralı fıkrası "kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez." düzenlemesini içermektedir. Bu kapsamda ceza infaz kurumu idarelerince ilgili madde hükmü ve Anayasa Mahkemesi

içtihatlarında ortaya konulan ilkeler gözönüne alınarak bir denetim yapılmalı ve inceleme sonucunda yayınların kuruma kabul edilmesinin uygun olup olmadığına karar verilmelidir.

16. Süreli veya süresiz yayınlar hakkında 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi gözönüne alınarak yapılması gereken denetime ilişkin ilkeler ise Anayasa Mahkemesinin Halil Bayık ([GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017) kararında açıklanmıştır. Buna göre Halil Bayık kararında öngörülen kriterleri (aynı kararda bkz. § 45) karşılamayan bir gerekçeyle yapılan müdahalelerin ihlal oluşturacağı belirtilmelidir. Anılan ölçütler şöyledir:

i. Başvurucunun hangi suçtan dolayı hangi tür ceza infaz kurumunda bulunduğu ve başvurucunun bulunduğu ceza infaz kurumunun ve işlediği suçun söz konusu tedbirin alınmasında bir etkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

ii. Bir yayının tümünün veya bir kısmının mahkûma verilmemesi şeklindeki kısıtlamanın mahkûmun ıslahı ile bağlantısı var ise yayının içeriği ile mahkûmun ıslahı arasındaki ilişkinin tam olarak gösterilmesi gerekir.

iii. Her mahpusun toplumsal geçmişi ve suç sicili, entelektüel kapasitesi ve kabiliyeti, şahsi tabiatı, hapis cezasının süresi ve tahliye edildikten sonrası için beklentileri dikkate alınmalıdır.

iv. Bu bağlamda söz konusu yayınların terör suçlarından mahpus olan kişilerin mağduriyetlerin sorumlusu olarak gördükleri kişilere veya devlete karşı daha fazla şiddete yönelmelerine sebebiyet verip vermediği değerlendirilmelidir.

v. Mahpusa verilmeyen süreli veya süresiz yayının cinsi, içeriği, yayımlayanı ve sorunlu görülen kısımları belirtilmeli ve mahpusa verilmesi sakıncalı bulunan kısımların detaylı analizi yapılmalıdır.

vi. Böyle bir analizin yapılabilmesi için eğer söz konusu yayının terör örgütleriyle veya terör faaliyetlerinin meşru gösterilmesiyle bir ilişkisi varsa mahpusun ifade özgürlüğü ile demokratik toplumun terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı kendini korumaya ilişkin meşru hakkı arasında denge kurulmalıdır.

vii. Zikredilen dengelemenin yapılabilmesi için;

- Bütünüyle ele alındığında müdahaleye konu yayının özel bir kişiyi, kamu görevlilerini, halkın belirli bir kesimini veya devleti hedef gösterip göstermediğinin, onlara karşı şiddete teşvik edip etmediğinin,

- Bireylerin fiziksel şiddet tehlikesine maruz bırakılıp bırakılmadığının, bireylere karşı nefreti alevlendirip alevlendirmediğinin,

- Yayında iletilen mesajda şiddete başvurmanın gerekli ve haklı bir önlem olduğunun ileri sürülüp sürülmediğinin,

- Şiddetin yüceltilip yüceltilmediğinin, kişileri nefrete, intikam almaya, silahlı direnişe tahrik edip etmediğinin,

- Suçlamalara yer vererek veya nefret uyandırarak ülkenin bir kısmında veya tamamında daha fazla şiddete sebebiyet verip vermeyeceğinin,

- Söz konusu yayında yer alan ifadelerin ceza infaz kurumunun güvenliğini, disiplinini ve düzenini tehlikeye düşürüp düşürmediğinin,

- Terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı

olarak haberleşmelerine neden olup olmadığının,

- Kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakaret oluşturan ifadeleri içerip içermediğinin,

- Yayın tarihinde ya da mahpusa verilmesinin istendiği sırada ülkenin bir kısmında veya tamamında çatışmaların yoğunluk derecesi ile ceza infaz kurumu ve ülkedeki tansiyonun seviyesinin yayının mahpusa verilmesine etki edip etmediğinin,

- Karara konu sınırlayıcı tedbirin demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olup olmadığının ve tedbirin başvurulabilecek en son çare niteliğinde bulunup bulunmadığının,

- Son olarak sınırlamanın güdülen kamu yararı amacını gerçekleştirmek için ifade özgürlüğüne en az müdahale eden ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının yayının içeriğiyle birlikte değerlendirilmesi gerekir.

viii. Yargı makamlarının ve kamu gücünü kullanan diğer organların söz konusu değerlendirmeleri yaparken olayın koşullarına göre uzman kişilerin görüşlerinden faydalanmaları; gerekirse konusunda uzman sosyal bilimciler, araştırmacılar ve akademisyenlerden rapor ve görüş almaları her zaman mümkündür. Böylece süreli veya süresiz bir yayının bir mahpusa verilmemesi şeklindeki müdahalenin kanunlar ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarında ortaya konulan kriterlere uygunluğunun denetimi daha etkili yapılabilecektir.

17. Somut olayda başvurucuya gelen kitap, içeriğinde yer alan bilgiler gerekçe gösterilerek başvurucuya verilmemiştir. Eğitim Kurulu söz konusu kitapta FETÖ/PDY'yle bağlantılı suçlardan tutuklu ve hükümlülerin yazdığı mektupların bulunduğu, bu mektuplardaki ifadelerin şifreli veya gizli örgütsel haberleşme aracı olarak kullanılabileceği ve kurumun güvenliğini bozacağı veya tehlikeye düşürebileceği gerekçesine dayanmıştır (bkz. § 3). Bu doğrultuda anılan kitabın başvurucuya verilmemesine karar vermiştir. İnfaz Hâkimliği ise gerekçeli kararında, Eğitim Kurulunun yaptığı tespit ve incelemelerin dışında herhangi bir değerlendirmeye yer vermemiştir (bkz. § 4). Ağır Ceza Mahkemesi de itiraz incelemesinde yapılan değerlendirmelerin haricinde bir gerekçe belirtmeksizin itirazı reddetmiştir (bkz. § 5). Bu kapsamda idare ve yargısal makamların yasaklı yayınlar arasında olduğu belirtilmeyen söz konusu kitabın başvurucuya verilmemesine ilişkin olarak ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerce yazılan ve izin dâhilinde ceza infaz kurumu dışına çıkarıldığı belirtilen, aynı zamanda ulusal bir gazetede yayımlandığı da ifade edilen mektupları içeren kitabın 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi uyarınca kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini nasıl bozduğuna ya da tehlikeye düşürdüğüne yönelik herhangi bir tespit ve değerlendirmede bulunmadığı görülmüştür.

18. Neticeten eldeki olayda idare ve yargısal denetim makamları, süreli ve süresiz yayınların mahpuslara verilmesine yönelik olarak 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatları uyarınca bir değerlendirme yapmamış; sadece kitap içeriğinin örgütsel suçlardan ceza infaz kurumunda bulunan kişilerce yazılan mektuplardan oluştuğuna dayanarak fakat bu bilgilerin ceza infaz kurumu düzen ve disiplinini neden olumsuz yönde etkileyeceğine ilişkin bir açıklama yapmadan başvurucunun itirazını reddetmiştir. Bu hâliyle başvuruya konu kitabın başvurucuya verilmemesinin demokratik bir toplumda neden gerekli olduğu kamu makamları tarafından ilgili ve yeterli bir gerekçeyle gösterilebilmiş değildir. Bu durumda eldeki başvurunun şartlarında, müdahalenin dayanağı

olarak gösterilen 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin (3) numaralı fıkrasının kanunilik ölçütünü sağladığı söylenemez (bkz. § 12).

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Diğer taraftan bu ihlal kararının başvuruya konu kitabın muhakkak başvurucuya verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamayacağını vurgulamak gerekir. Yargı makamlarından yapacağı yeniden yargılamada söz konusu kitabın başvurucuya verilmesi ya da verilmemesi sonucuna ulaşırken mevzuat ve Anayasa Mahkemesi kararlarında yer alan ilkelere göre ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koymaları beklenmektedir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 12.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Ayrıca ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli 3. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/1172, K.2022/1237) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN ŞAHİN

B. No: 2022/51731 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/51731

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN ŞAHİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/51731)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucu : Hasan ŞAHİN

Vekili : Av. Önder ERCAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, baro genel kurul toplantısının ertelenmesi nedeniyle örgütlenme özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Koronavirüs salgın hastalığının ortaya çıkması ve Dünya Sağlık Örgütünün bu hastalığı pandemi olarak ilan etmesiyle birlikte İçişleri Bakanlığı, hastalığın yayılmasının engellenmesi amacıyla genelgeler yayımlamış, umumi hıfzıssıhha kurulları da aynı amaçla bazı kısıtlayıcı tedbirler içeren kararlar vermiştir.

3. Bu kapsamda başvurucunun başkan adayı olduğu Bilecik Baro Seçimleri Olağan Genel Kurul toplantısı İçişleri Bakanlığı genelgesine istinaden Bilecik Valiliği İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu kararı üzerine iki ay süreyle ertelenmiştir.

4. Başvurucunun ilgili işlemin iptali talebiyle açtığı dava Sakarya 2. İdare Mahkemesinin 21/10/2021 tarihli kararıyla idari işlemin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiş, anılan karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, nihai hükmü 6/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 29/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; dava tarihinden sonra da ertelemelerin devam ettiğini ve Baro Genel Kurul Toplantısının kanunun emrettiği takvimden altı ay sonra gerçekleştiğini, ilgili kanunlar kapsamında iki yılda bir düzenlenen baro genel kurullarının genelge ile ertelenemeyeceğini, dolayısıyla anılan müdahalenin kanuni dayanağı olmadığını, erteleme nedeniyle seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden incelenmesi gerektiği, ardından başvurucunun örgütlenme özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri hususunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

9. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun yukarıda belirtilen şikâyetlerinin özü, idarenin toplantıların ertelenmesine hukuka aykırı olarak karar vermesine ve bu nedenle baro genel kurulunun yapılamamasına ilişkindir. Bu sebeple başvurucunun şikâyetlerinin bir bütün olarak örgütlenme özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (benzer değerlendirmeler için bkz. Berrak Pınar Alioğlu [1. B.], B. No: 2021/17928, 23/10/2024, § 37).

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesi Berrak Pınar Alioğlu kararında; baro genel kurulunun ertelenmesine dair İçişleri Bakanlığı ve İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulunun müdahaleye dayanak olan erteleme kararının 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu uyarınca verildiği vurgulanmıştır (anılan kararda bkz. § 48). Kararda; genel nitelikte sınırlandırıcı tedbirin 1593 sayılı Kanun kapsamında olmasına karşın sadece Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı genelgesiyle önerildiği ve İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu kararıyla alındığı, Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği, bu nedenle idarenin temel hak ve hürriyetleri sınırlandıran bir tedbire karar verebilmesi için zikredilen yetkinin ayrıca ve açıkça bir kanunla öngörülmüş olması gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra kararda, 1593 sayılı Kanun'un 27. maddesinde düzenlenen il umumi hıfzıssıhha kurulunun görevleri arasında örgütlenme özgürlüğünü sınırlandırmaya imkân tanıyan bir yetki bulunmadığı, Kanun'un 77. maddesinin de il umumi hıfzıssıhha kuruluna yapılacak toplantıların sınırlandırılmasına ilişkin açık bir yetki vermediği, başvuruya konu müdahalenin kanuni temelinin ihtiva etmesi gereken unsurlardan olan öngörülebilirlik niteliğini taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır (anılan kararda bkz. § 53).

12. Diğer yandan anılan kararda; 1593 sayılı Kanun'un 64. maddesinde "... bu kanunda mezkür tedabirin kaffesini veya bir kısmını tatbika Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti salahiyettardır." şeklindeki ifadeyle 1593 sayılı Kanun'da zikredilen tedbirlerin hepsini veya bir kısmını almaya Sağlık Bakanlığının yetkili kılındığı, 1593 sayılı Kanun'un 77. maddesi ile

idarece dayanılan diğer düzenlemelerin il umumi hıfzıssıhha kurulunun il genelinde yapılacak tüm etkinlikleri ertelemesi şeklindeki müdahalenin kanuni dayanağını oluşturduğunun kabulünün mümkün olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca kamu makamlarının somut müdahalelere yönelik kanuni yetkisi olup olmadığından bağımsız olarak Anayasa Mahkemesine, salgın hastalık ile mücadelede diğer umumi hıfzıssıhha kurullarına, Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda karar alma yetkisini veren başka bir kanun hükmü bulunduğunun da gösterilemediği, İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulunun kararı uyarınca yapılan müdahalenin kanuni temelinin ihtiva etmesi gereken unsurlardan olan öngörülebilirlik niteliğini taşımadığı anlaşıldığından Anayasa'nın 13. maddesinde açıkça emredilen kanunilik ölçütünü karşılamadığı değerlendirilmiştir (anılan kararda bkz. §§ 54-56).

13. Eldeki başvuruda da aynı şekilde İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulunun kararı uyarınca yapılan müdahalenin kanuni temelinin ihtiva etmesi gereken unsurlardan olan öngörülebilirlik niteliğini taşımadığı anlaşıldığından Anayasa'nın 13. maddesinde açıkça emredilen kanunilik ölçütünü karşılamadığı görülmekle Berrak Pınar Alioğlu kararında belirlenen ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

14. Başvuruya konu müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı anlaşıldığından söz konusu müdahale açısından diğer güvence ölçütlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 33. maddesinde güvence altına alınan örgütlenme özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucu; ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması ve tür belirtmeksizin 10.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Başvuruya konu baro genel kurul toplantısı kanuni takvimin öngördüğü tarihten altı ay sonra yapılmıştır. Dolayısıyla hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

18. Öte yandan ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararı karşılığında başvurucuya taleple bağlı kalınarak net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Örgütlenme özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 33. maddesinde güvence altına alınan örgütlenme özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ

UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Sakarya 2. İdare Mahkemesine (E.2020/853, K.2021/827) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET DEMİR VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/54464 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/54464

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET DEMİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/54464)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucular : Mehmet DEMİR ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gerekçesi açıklanmayan kararların istinaf süresinin tefhim tarihinden başlatılarak istinaf talebinin süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular icra hukuk mahkemelerinde açtıkları itirazın kaldırılması ve ihalenin feshi davalarında verilen kararlara karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. İstinaf kanun yolu süresinin ilk derece mahkemesi kararının tefhimi tarihinden başlatılarak hesaplanması nedeniyle başvuruculara talepleri süre yönünden reddedilmiştir. Başvurucular süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

3. Ekli listenin (B) sütununda gösterilen başvuruların konu yönünden hukuki irtibat

bulunması nedeniyle 2022/54464 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucu Temel Aslan Yönünden

4. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu Temel Aslan başvuru tarihinden sonra 19/2/2025 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu Temel Aslan yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Temel Aslan yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucular, gerekçesi açıklanmayan kararların istinaf süresinin tefhim tarihinden başlatılarak taleplerinin süre aşımından reddedildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Rüstem Gül ([2. B.], B. No: 2021/26038, 22/11/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi; gerekçesi açıklanmamış bir hükmün tefhim edilmiş bir hüküm olarak sayılamayacağını, gerekçeli karar tebliğ ya da tefhim edilmeden kanun yoluna başvurma süresinin başlamayacağını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi; başvurucunun kısa kararla birlikte kararın gerekçesini öğrenemediği, dolayısıyla karar gerekçesini bilmeyen başvurucudan kısa kararın tefhiminden itibaren istinaf kanun yoluna başvurmasını beklemenin başvurucuya ağır bir külfet yüklediği bu durumda kanun yolu merciinin somut olayın şartlarında istinaf süresini, ilk derece mahkemesi kararının gerekçesi açıklanmadan tefhim tarihinden itibaren başlatmasına ilişkin yorumunun öngörülemez nitelikte olduğu,

başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olduğu, müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 41, 42). Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu itibarla başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Ekli listenin (H) sütununda yer alan başvurucular, yargılamaların makul süre içinde tamamlanmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

10. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. 2024/10480 numaralı başvuru yönünden kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

D. Başvurucu Temel Aslan yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

E. Diğer başvurucular yönünden;

1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

F. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

G. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda belirtilen ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

İ. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen harç ile (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

J. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

K. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OSMANLI FM YAYINCILIK A.Ş.

B. No: 2022/54532 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/54532

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

OSMANLI FM YAYINCILIK A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/54532)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Osmanlı FM Yayıncılık A.Ş.

Vekili : Av. Emrah GENÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tahsis edilen radyo frekansı üzerinden başka bir radyonun yayın yapması sebebiyle oluşan zararının tazmin edilmemesinin ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. İstanbul'da radyo yayıncılığı yapmak isteyen başvurucu 21/12/2010 tarihli dilekçesiyle Radyo ve Televizyon Üst Kurulundan (RTÜK/İdare), yerel radyo yayın lisansı verilmesi talebinde bulunmuştur. RTÜK tarafından yayın ihalesi yapılıncaya kadar yayın hakkı tanınmamasına karar verilmesi üzerine başvurucu, bu işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

3. Ankara 17. İdare Mahkemesi 11/11/2011 tarihinde dava konu işlemin iptaline karar vermiştir. Davalı idarenin temyiz başvurusu reddedilerek karar gerekçeli olarak onanmıştır. Kararın gerekçesi şu şekildedir:

"Bu durumda; yerel bazda radyo yayın izni verilmiş olan davacı şirkete ait radyo kanalının, yeni yerleşim yerlerinde radyo vericisi kurarak radyo yayın alanının genişletilmesi yönündeki başvurusunun, işlem tarihinde yürürlükte bulunan 3984 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelik uyarınca, yayıncı kuruluşlarca yerine getirilmesi gereken idarî, malî ve teknik

şartlar yönünden ve Kanun'un Geçici 6. maddesi dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekirken, hukuken haklı ve geçerli bir sebep olmaksızın, yayın kuruluşlarının yayın alanını genişletmesine olanak sağlayan Yönetmelik değişikliğinin yargı kararı ile iptal edilmesi sonrasında yeni bir düzenleme ve bu düzenlemeye uygun kanal ve frekans tahsisi ihalesi yapılmadığından bahisle reddine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunma[maktadır.]"

4. Bu karara karşı yapılan karar düzeltme başvurusu ise 11/6/2014 tarihinde reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

5. İdare, yargı kararının uygulanması amacıyla başvurucuya İstanbul Gaziosmanpaşa ilçesinden 103,0 MHz frekansıyla yayın yapabileceğini bildirmiştir. Bunun üzerine başvurucu, aynı frekans üzerinden İstanbul Çamlıca emisyon noktasından Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün (Genel Müdürlük) yayın yapma hakkının olmamasına rağmen Meteorolojinin Sesi işaretiyle yayın yaptığını belirterek Genel Müdürlüğün yayınlarının durdurulması istemiyle RTÜK'e başvuruda bulunmuştur. Yapılan başvuruya rağmen RTÜK'ün söz konusu yayını durdurmadığından bahisle bu kez Ankara 17. İdare Mahkemesince verilen iptal kararının gereğini de hatırlatarak 11/11/2011 tarihinden itibaren meydana gelen zararlarının tazmini amacıyla İdareden 500.000 TL maddi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

6. RTÜK yaptığı değerlendirme sonucunda, Ankara 17. İdare Mahkemesinin kararının uygulanarak başvurucunun yayın yapmasına izin verildiğini, Çamlıca emisyon noktasından yayına başlamasının ise teknik yönden mümkün olmadığını belirterek 28/1/2015 tarihinde başvurunun reddine karar vermiştir.

7. Başvurucu tesis edilen işlemin iptali ile 10.000 TL maddi tazminata hükmedilmesi istemiyle Ankara 12. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır. Uyuşmazlığı inceleyen Mahkeme 1/2/2016 tarihli ara kararıyla Genel Müdürlüğe yayının neden sonlandırılmadığını ve başvurucuya Çamlıca emisyon noktasından yayın yapmasına neden izin verilmediğini sormuştur. RTÜK'ün yazılı cevabında "...davacının 1995 yılında [RTÜK'e] yayın yapmak üzere lisans başvurusu yaptığı ancak frekans bildirimi olmadığı, kanal aralıklarının daraltılmasının mevcut teknoloji ile mümkün olmadığı, halihazırda bir çoğu Üsküdar, Çamlıca emisyon noktasında olmak üzere 118 adet medya hizmet sağlayıcı kuruluşunun olduğu, dolayısıyla mahkeme kararının uygulanması kapsamında sonradan yayına geçmiş olan davacı şirkete ait yayınların enterfere edilmesinin kaçınılmaz olduğu, bu itibarla yayınların en az etkilenmesi amacıyla ilk yayın faaliyetine başladığı yer olan Gaziosmanpaşa ilçesinden verildiği, İstanbul İli merkez ilçelerinden yapılacak olan tüm yayınlarda aynı etkiye maruz kalınacağı..." şeklinde bilgi vermiştir.

8. Bu doğrultuda dosyayı inceleyen Mahkeme; davalı idarenin yargı kararının gereklerini yerine getirdiği, kararın eksik ve hatalı uygulanmadığı, başvurucunun Çamlıca emisyon noktasından yayın yapmasına izin verilmemesinde hukuken geçerli ve haklı sebeplerin olduğu, tazmini gereken herhangi bir zararın da bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

9. Başvurucunun temyiz kanun yoluna başvurması üzerine Danıştay Onüçüncü Dairesi (Danıştay) 21/3/2022 tarihinde bozma nedenlerinden hiçbirisinin bulunmadığı gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır. Karar başvurucuya 27/4/2022 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu karar düzeltme talebinde bulunmaksızın 26/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; yayın izni ve lisansı vermenin RTÜK'ün görevleri arasında sayıldığını, RTÜK'ün bu görevini yirmi beş yıldan çok uzun bir süredir yerine getirmediğini, ilgili kanunların geçiş hükümleri uyarınca öngörülen geçici durumun RTÜK tarafından sıralama ihalesi yapılmamak suretiyle sürekli hâle getirildiğini, karasal ortamdan yayın faaliyeti yürüten kuruluşlara yayın lisansı vermediğini, sıralama ihalesini erteleyerek medya hizmet sağlayıcı kuruluşların hukuki zeminde yayın yapmasını engellediğini iddia etmiştir. Meydana getirilen fiili durumdan kaynaklı olarak yalnızca yayında olan kuruluşlara yayın izni verdiğini, mali ve teknik şartları sağlayarak yayın hayatına girmek isteyen, yayın alanını değiştirmek veya genişletmek isteyen, yayın frekansını değiştirmek isteyen, ara verdikten sonra yayınlarına devam etmek isteyenlere izin verilmediğini belirtmiştir. RTÜK'ün keyfî tutumu sebebiyle oluşan yapısal sorun ve aksaklıkla yayınlarının fiilen sınırlandırılmasından kaynaklı olarak eşitlik ilkesi ile ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Ulusal radyo yayın lisansı talebi İdare tarafından sıralama ihalesi yapılmadığı gerekçesiyle reddedilen başvurucu, yargı kararı uyarınca yeniden yayın faaliyetine başlamasına rağmen aynı radyo frekansı üzerinde başka bir yayın yapılması sebebiyle zarara uğradığını belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Yayın izni verilmesine veya bu talebin reddedilmesine dair kamu makamlarınca alınan kararlar kitlesel medyanın ifade ve basın özgürlükleri ile ilişkilidir (Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/11028, 18/10/2017, § 47). Bu bağlamda başvurucunun yapısal sorunlardan kaynaklı olarak sağlıklı bir şekilde yayın faaliyeti gösterememeden kaynaklı iddiaları da ifade ve basın özgürlükleri kapsamında değerlendirilmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. İfade özgürlüğü; kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, edindiği düşünce ve kanaatler nedeniyle kınanmaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikteyken çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, savunabilmesi, başkalarına anlatabilmesi, aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. İfade özgürlüğünün kullanılma araçlarından biri olan basın özgürlüğü, düşüncenin iletilmesini ve dolaşımını gerçekleştirerek bireyin ve toplumun bilgilenmesini sağlar. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirmek ve gerçekleştirme konusunda ikna etmek çoğulcu demokratik düzenin gereklerindedir. İfade özgürlüğünün sağlanamadığı bir siyasal sistemin demokrasi olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Bu itibarla ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğü herkes için geçerli ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (AYM, E.1997/19, K.1997/66, 23/10/1997; Abdullah Öcalan [GK], B. No: 2013/409, 25/6/2014, § 74;

Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 34-36; Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş. [GK], B. No: 2013/2623, 11/11/2015, § 28).

16. Anayasa'nın 26. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinde, ifade özgürlüğünün radyo, televizyon ve benzeri yollarla yapılan yayınların izin sistemine bağlanmasına engel olmadığı ifade edilerek radyo ve televizyon yayınlarının da 26. maddenin koruması altında olduğu belirtilmiştir. Radyo ve televizyon yayınlarının ifade özgürlüğünün ayrılmaz bir parçası olduğu konusunda hiçbir şüphe bulunmamaktadır (R.V.Y. A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/1429, 14/10/2015, § 28). Dolayısıyla radyo yayınları da dâhil olmak üzere medya özgürlüğüne uygulanacak ilkeler, basın özgürlüğüne uygulanan ilkeler ile benzerlik gösterecektir (Bizim FM Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 51).

17. Bununla birlikte radyo ve televizyon gibi işitsel ve görsel kitle iletişim araçları basılı eserlerden çok daha hızlı ve güçlü bir etkiye sahiptir. Zira ilk olarak bu araçlar haber ve fikirleri ses ve görüntü ile iletirler ve bu, kişiler üzerinde çok daha etkindir. İkinci olarak bireyler kitle iletişim araçlarına basılı eserlere göre çok daha kolaylıkla erişebilmektedirler. Son olarak basılı eserlerin dağıtımı sınırlıdır. Buna karşılık kitle iletişim araçları toplumun tümüne doğrudan ulaşabilmekte ve etki edebilmektedir (R.V.Y. A.Ş., § 31). Bu bağlamda radyo ve televizyon gibi işitsel ve görsel kitle iletişim araçları demokrasinin işleyişi için çok önemli bir rol oynamaktadır (Bizim FM Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 55).

18. Anayasa Mahkemesi Bizim FM Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş. kararında, radyo yayını yapmak amacıyla yapılan başvuruların, RTÜK tarafından frekans tahsisine ilişkin sıralama ihalesi yapılamadığı gerekçesiyle reddedilmesinin ve frekans tahsisi için gerekenlerin yapılmamasının düşüncenin iletilmesini ve dolaşımını gerçekleştiren yayın hakkını olumsuz olarak etkileyen yapısal bir sorun olduğunu tespit etmiştir (Bizim FM Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 65). Kararda, ilgili Kanun'da emredici hükümler bulunmasına rağmen geçici rejimin sonlandırılmamasının, fiili olarak yayınlarına devam eden yayın kuruluşları ile yayın yapmak isteyen kuruluşlar arasında eşitsiz uygulamaların doğmasına neden olduğu ve bu durumun devam ettiği ifade edilmiştir (Bizim FM Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 61). Anayasa Mahkemesi bahsi geçen kararda ayrıca ilgili kanun ve yönetmelik hükümlerinin, idari kararların ve mahkeme kararlarının, başvurucunun yayına başlaması için kendisine ne zaman radyo frekansı verileceğini yeterli derecede öngörmesine imkân vermediğine ve bir bütün olarak öngörülebilirlik şartını yerine getirmediğine de vurgu yapmıştır (Bizim FM Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 62). Son olarak frekans tahsisinin yapılamaması nedeniyle yeni kuruluşlara yayın izni verilmemesinin özellikle radyoculuk sektöründe rekabeti düşürme etkisine işaret edilmiş; yirmi dört yıl gibi oldukça uzun bir zaman diliminde ulusal medyanın çeşitliliğinin korunması yönünde tedbirlerin alınmamış olmasının bu alandaki rekabeti engellediği ve demokratik bir toplumda yaşamsal önemdeki ifade ve basın özgürlüklerine zarar verdiği kabul edilmiştir (Bizim FM Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 64).

19. Bu bağlamda devletin medyada etkili çoğulculuğu sağlamak ve medya organlarının basın ve haber verme özgürlüğünü güvence altına almak için gerekli yasal ve idari düzenleme yapma ve var olan mevzuatı etkili bir şekilde işletme pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediğini ifade eden Anayasa Mahkemesi, ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar vermiştir (Bizim FM Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., §§ 66-68).

20. Somut olayda başvurucunun ihlal iddialarının temeli, İdare tarafından sıralama ihalesi yapılmamasına dayanmaktadır. Anayasa Mahkemesi söz konusu eksikliğin yapısal bir sorun

oluşturduğunu, karasal radyo yayıncılığının organize edilerek sınırlı bir sayısı olan kanal ve frekansların koşullarını yerine getiren kişiler arasında yayın yapmalarına olanak sağlayacak biçimde ve hakkaniyete uygun olarak tahsislerinin sağlanması suretiyle düzen kurulmadığı takdirde sorunun devam edeceğini ve bu durumun Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde korunan ifade ve basın özgürlüklerinin devamlı olarak ihlali anlamına geleceğini belirtmiştir (Bizim FM Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 67). Anayasa Mahkemesinin anılan kararından sonra İdare tarafından söz konusu yapısal sorunun giderilmesine yönelik olarak herhangi bir işlem yapılmadığı ve sorunun devam ettiği anlaşılmaktadır (İyi Haber Yayın Organizasyon Tic. A.Ş. [1. B.], B. No: 2014/13819, 10/1/2018, § 24).

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 1.000.000 TL manevi ve yargılama giderleri tutarınca maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. İhlalin tespiti ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna GÖNDERİLMESİNE,

D. Kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 12. İdare Mahkemesine (E.2015/803, K.2016/1543) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MİKAİL ÖNAL

B. No: 2022/61042 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/61042

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MİKAİL ÖNAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/61042)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportörler : Ali KOZAN Duygu BAKAY

Başvurucu : Mikail ÖNAL

Vekili : Av. Mehmet KIRAÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işverenle güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açılan işe iade davasında, davanın sonucuna etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, T. İstanbul Terminal İşletmeciliği A.Ş.de (Şirket) 3/7/2005 tarihinde işe başlamıştır. Otopark ekip şefi olarak görev yapan başvurucunun iş akdi 6/6/2017 tarihinde feshedilmiştir.

3. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespitine ve işe iadesine karar verilmesi talebiyle Bakırköy 21. İş Mahkemesinde (Mahkeme) 23/6/2017 tarihinde dava açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde iş sözleşmesinin herhangi bir neden bildirilmeden feshedildiğini, feshinin haksız ve hukuka aykırı olduğunu iddia etmiştir.

4. İşveren; davaya cevabında Atatürk Havalimanı Mülki İdare Amirliği (Amirlik) tarafından Şirketin genel müdürüne kapalı zarfla gönderilen talimatta başvurucunun ByLock uygulaması ile bağlantılı olduğunun tespit edildiği belirtilerek iş akdinin feshedilmesi gerektiğinin bildirildiği, bu talimat gereği iş akdinin feshedildiği vurgulanmıştır. Şirketin

havalimanı gibi kritik öneme sahip bir bölgede hizmet vermesi ve ByLock uygulaması bulunan cihazın, kişinin Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) aidiyeti, iltisakı veya bu örgütle irtibatı olduğuna ilişkin delil niteliğinde kabul edildiği gözetilerek başvurucuyla çalışmanın mümkün olmadığının değerlendirildiği belirtilmiştir. Ayrıca 15/8/2016 tarihli ve 673 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (673 sayılı KHK) 7. maddesinde terör örgütlerine üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek iş sözleşmesi feshedilen işçilerin bir daha bu kurum ve kuruluşlarda istihdam edilemeyeceğinin düzenlendiği, bu bağlamda başvurucunun terör örgütü üyeliğinin ispatlanmasının da şart olmadığından hakkında bir ceza soruşturması veya ceza davası bulunup bulunmadığının araştırılmadığı ifade edilmiştir.

5. Mahkeme, 673 sayılı KHK kapsamında değerlendirme yapılarak başvurucunun iş akdinin yasal düzenleme kapsamında sona erdirildiğini, bu nedenle 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 18. ve devamı maddeleri uyarınca geçersizlik koşulları aranmayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurusu İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesince (Daire) 7/2/2019 tarihinde kabul edilerek anılan kararın kaldırılmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun terör örgütü üyeliği, irtibat ya da iltisak şüphesini doğuran ve feshi gerektiren bilgi ve belgelerin dosyada bulunmadığı belirtildikten sonra Yargıtayın emsal kararları da gözönüne alınarak iş akdinin feshine dayanak bütün bilgi ve belgeler ile güvenlik soruşturması kayıtlarının, işyeri kayıtlarının istenilip ilgili kurumlardan ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan terör örgütü ile tespitlerin sorularak, karşılığında gelen belgelerin değerlendirilmesi ile sonuca gidilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

6. Anılan karar sonrası devam edilen yargılama sürecinde Mahkeme tarafından başvurucunun terör örgütüyle ilgisine dair kurumlarla yazışma yapılmıştır. Bu kapsamda kurumlardan gelen cevaplarda başvurucunun ByLock kullandığına ve terör örgütüne irtibatına dair kayıt olmadığı; Bank Asyada banka kaydının bulunmadığının belirtildiği görülmüştür. Mahkeme 22/9/2021 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir. Kararda, ilgili kurumlardan talep edilen araştırma sonucunda başvurucunun terör örgütü ile bu aşamada herhangi bir irtibatının tespit edilmediği, ByLock kullanıcısı olmadığı, başvurucunun terör ile ilgili herhangi bir işlem görmediğinin bildirildiği vurgulanarak feshin geçersizliğinin tespiti ile başvurucunun işe iadesine hükmedilmiştir.

7. Şirketin anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurusu Daire tarafından 31/3/2022 tarihinde kabul edilmiş; kararın kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"... mevcut delil durumu, şahit beyanları değerlendirildiğinde mülki amirlik tarafından şifahi olarak davacının Bylock kullanıcısı/uygulaması ile irtibatlı olduğunun bildirilmesi üzerine, somut eylem ortaya konulmamış olsa dahi anılan örgütlerin fesih öncesi ve sonrası sebep olduğu fevkalade durum karşısında kritik bölgelerden olan Devlet Hava Meydanlarında davalı bünyesinde fiilen otopark ekip şefi olarak görev yapan davacıdan şüphe duyulan i[ş]çinin yönetimce çalıştırılmasının artık beklenemeyeceği, feshin geçerli nedene dayandığı anlaşılmakla; ilk derece mahkemesince davanın reddine karar verilmesi gerekirken kabulü yönünde hüküm kurulması[nın] hatalı olduğu..."

8. Başvurucu, nihai hükmü 6/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 6/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, iş akdinin usul kurallarına uyulmadan haksız şekilde sonlandırıldığını belirtmiştir. Ayrıca Mahkemenin hakkında yaptığı detaylı araştırma sonucunda ByLock kullanmadığı ve terör örgütüyle irtibatının mevcut olmadığı tespitine dayanarak davasını kabul ettiğini vurgulamıştır. Bu duruma rağmen Dairenin sadece işverenin fesih nedenine dayanarak karar vermesinin adil yargılanma hakkı ile masumiyet karinesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesinin içtihatları hatırlatılarak mevcut başvuruda başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyeti hususunda yapılacak incelemede, Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Anayasa Mahkemesi birçok kararında kişilerin mesleki hayatlarının da özel hayatlarıyla sıkı bir ilişki içinde olduğunu sıklıkla vurgulamıştır. Bu bağlamda özel hayata dair unsurlar gerekçe gösterilerek mesleğe müdahale edilmesinin uyuşmazlıkların özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi için yeterli görmüş; diğer yandan özel hayata ilişkin bir nedene dayanmayan mesleki hayata dair müdahalelerin ise müdahalenin kişinin özel hayatına yönelik ciddi olumsuz etki ve sonuçlarının bulunduğunun veya bulunma ihtimali olduğunun ortaya konulması hâlinde özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirmesinin mümkün olduğunu kabul etmiştir (K.Ş. [2. B.], B. No: 2013/1614, 3/4/2014; C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 90-96; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 106-110). Somut olayda iş akdinin feshi özel hayat kapsamında kalan bir nedene dayanmadığı gibi başvurucunun feshin özel hayatına olumsuz etkilerine dair bir açıklama yapmadığı görülmüştür. Bu nedenle başvurucunun iddiaları bir bütün hâlinde adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsamaktadır (daha geniş değerlendirme için bkz. Abdullah Topçu [1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, § 75). Nitekim Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı yanıt vermesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak mahkemeler, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarını inceledikleri gerekçeli karardan anlaşılmalıdır. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve şartlarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemeler, makul bir gerekçe ile yanıt vermelidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 35). Aksi

bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi veya yanıt vermeyi gerektiren usul veya esasa dair iddiaları cevapsız bırakması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

15. Somut olaydaki feshin gerekçesi, devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatı veya iltisakı olduğu konusunda başvurucudan duyulan şüphe ve bu şüphe nedeniyle güven ilişkisinin ortadan kalkmasıdır. Başvurucunun ByLock kullandığına dair şüphenin iş akdinin sonlandırılmasına dayanak olduğu anlaşılmaktadır.

16. Şüphe feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenemese de Yargıtay içtihadında kabul edildiği üzere şüphenin işçinin kişiliğinden kaynaklanması, bunun da ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekir (birçok sayıda karar arasından bkz. Yargıtay (Kapatılan) 22. Hukuk Dairesinin 3/10/2018 tarihli ve E.2018/10430, K.2018/20956; 26/11/2018 tarihli ve E.2018/11097, K.2018/25472 sayılı kararları). Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı şekilde keyfî uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir (Delil Metin [2. B.], B. No: 2019/1419, 18/1/2023, § 32).

17. Bu itibarla şüphe feshi gerekçesiyle iş akdinin sonlandırıldığı davalarda özellikle işvereni fesih sonucuna götüren hususların aydınlatılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda şüpheye neden olan durum veya olayın/vakıanın -Yargıtay içtihadında da değinildiği gibi- doğrudan işçinin şahsından kaynaklanması, millî güvenliği tehdit eden yapı veya oluşum ile işçi arasında güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olması gerekmektedir. Yine bu noktada mahkemelerce söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi keyfîliğin önüne geçebilmek adına önem arz etmektedir. Söz konusu kriterlerin -özellikle millî güvenlik ile ilgili hususlarda- esnek değerlendirilebileceği düşünülse dahi bu durumda da makul ve hakkaniyetli bir şekilde mevzunun ele alınması hem işçi yönünden hem işveren yönünden adil bir denge kurulması icap etmektedir (Delil Metin, § 35; Serkan Kaplan [1. B.], B. No: 2021/12977, 26/2/2025, § 17).

18. Yargılama bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde Dairenin yapılacak araştırma sonucu irtibat veya iltisakı gösteren bilgi ve belgelere göre değerlendirme yapılması gerektiğini belirterek Mahkemenin kararını kaldırdığı, anılan karar yönünde Mahkemenin ilgili kurumlardan yaptığı araştırma sonucunda başvurucunun ByLock kullanmadığı, terör örgütüyle irtibatının bulunmadığı sonucuna ulaşarak davanın kabulüne karar verdiği görülmüştür. Dairenin ise başvurucu hakkındaki araştırma sonucu elde edilen bilgi ve belgelerden hareketle bir değerlendirme yapmadığı, aktarılan kararında benimsediği inceleme yöntemine bir gerekçe sunmaksızın uymayarak kararları arasında çelişki oluşturduğu anlaşılmıştır. Daire sonuç olarak işverenin, başvurucunun ByLock kullandığına dair sözlü açıklamasını Devlet Hava Meydanlarının kritik öneme sahip kurumlar olmasıyla birlikte değerlendirerek işçi ile işveren arasındaki güven ilişkisinin bozulduğunun kabulü için yeterli saymıştır.

19. Bu bağlamda millî savunma bakımından önemi haiz kurumlarda çalışacak personelin seçiminde daha hassas davranılmasının makul olduğu, idareye bu açıdan geniş bir takdir yetkisi de tanındığı kabul edilebilir. Ancak idarenin bu hususta takdir yetkisi sınırsız olmayıp keyfî olarak da kullanılmamalıdır. Dolayısıyla yargı makamlarının da keyfîliği önleyecek şekilde denetim yaparak konu ile ilgili ve yeterli gerekçeler ortaya koyması

gerekir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Ferman Solmaz [2. B.], B. No: 2019/42794, 10/1/2024, § 39). Başvuruya konu olayda ise başvurucunun ByLock kullandığı veya terör örgütüyle irtibatı ve iltisakı olduğuna dair somut bir belge ve bilgi elde edilememiştir. Bu durumda işverenin belgeye, bilgiye, başvurucuya yüklenebilecek somut bir olaya dayanmaksızın sadece ByLock kullandığına dair sözlü açıklamasının salt işyerinin önemi gözetilerek terör örgütüyle irtibat ve iltisakın oluştuğuna dair şüphe için yeterli sayılmasının işçi ve işveren arasında gözetilmesi gereken adil dengenin işçi aleyhine bozulmasına neden olacağı değerlendirilmiştir.

20. Sonuç olarak millî savunma bakımından önemi haiz kurumlarda işverenin çalıştırılacak personelin seçimine ilişkin takdir yetkisinin özellikle Daire tarafından keyfîliği önleyecek şekilde denetlendiğini, işçi ile işverenin menfaatleri arasında adil bir denge kurulduğunu ortaya koyan, esaslı iddiaları karşılayan yeterli bir gerekçenin bulunduğu söylenemez.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucu tarafından masumiyet karinesinin de ihlal edildiğinin ileri sürüldüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti ve 150.000 TL maddi, 150.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

26. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesine (E.2022/190, K.2022/632) iletilmek üzere Bakırköy 21. İş Mahkemesine (E.2019/363, K.2021/466) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERGİN DURGUN

B. No: 2022/67751 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/67751

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERGİN DURGUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/67751)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Ergin DURGUN

Vekili : Av. Hikmet HACIMUSTAFAOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbiri nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında suç işlemek amacıyla örgüt kurma, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli ve müşterek bahis veya şans oyunlarını oynatma ya da oynanmasına yer veya imkân sağlama suçlarından soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında 1/2/2018 tarihinde Kütahya Sulh Ceza Hâkimliği tarafından başvurucunun tutuklanmasına karar verilmiştir.

3. Soruşturma sonucunda düzenlenen iddianame Kütahya 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından kabul edilmiştir. Yargılama sırasında 13/9/2018 tarihli duruşmada başvurucunun tahliyesine karar verilmiş ve bu kararla birlikte başvurucu hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince yurt dışına çıkamamak şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmıştır.

4. Yargılama devam ederken başvurucu farklı tarihlerde anılan tedbirin kaldırılmasını talep

etmiştir. Talep dilekçelerinde; hakkındaki tedbirin uzun süredir devam ettiğini, kaçma şüphesinin olmadığını ve dosya kapsamındaki diğer kişiler hakkında söz konusu yasağın bulunmadığını belirtmiştir. Ayrıca bu tedbir dolayısıyla seyahat özgürlüğünün engellendiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte gümrük işi yaptığını ve çocuklarının geçimini bu şekilde sağladığını vurgulamıştır. Başvurucu son olarak iş bağlantıları kurmak ve ithalat/ihracat işleri yapabilmek için yurt dışına çıkma zorunluluğunun bulunduğunu ileri sürmüştür. Başvurucunun talepleri, Mahkeme tarafından hükümle birlikte değerlendirilmek üzere reddedilmiştir.

5. Başvurucunun tedbirin kaldırılmasına ilişkin talebi, Mahkeme tarafından 10/5/2022 tarihli duruşmada bir kez daha reddedilmiştir. Bu karara karşı başvurucu aynı gerekçelerle (bkz. § 4) itiraz etmiştir. Kütahya 2. Ağır Ceza Mahkemesi ise 24/5/2022 tarihinde itirazı kesin olarak reddetmiştir. Kararda, atılı suçun vasıf ve mahiyeti ile mevcut delil durumuna göre tedbirin orantılı olduğu belirtilmiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 25/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 24/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Öte yandan bireysel başvurudan sonra, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde 10/10/2023 tarihinde başvurucu hakkında suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli ve müşterek bahis veya şans oyunlarını oynatma ya da oynanmasına yer veya imkân sağlama suçundan ise 3 yıl 4 ay hapis ve 833 gün adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verildiği görülmektedir. Ayrıca hükümle birlikte anılan tedbir kararının kaldırıldığı anlaşılmaktadır.

8. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; hakkında verilen adli kontrol tedbirinin uzun sürmesi nedeniyle yurt dışı bağlantılı iş imkânlarını reddetmek zorunda kaldığını, bu durumun bakmakla yükümlü olduğu çocuklarının geçimini sağlamada güçlüğe yol açtığını iddia etmiştir. Ayrıca anılan tedbir nedeniyle seyahat özgürlüğünün kısıtlandığını belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuru incelenirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuruya konu yurt dışına çıkma yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirinin esas olarak yerleşme ve seyahat hürriyeti kapsamında kaldığı açıktır. Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek (4) No.lu Protokol'e Türkiye'nin taraf olmadığı hatırlatılarak anılan protokolde yer alan serbest dolaşım özgürlüğünün ortak koruma alanına girmediği açıklanmıştır (birçok karar arasından bkz. Mehmet Takımsu [2. B.], B. No: 2016/63712, 15/11/2018, §§ 78-80; Sebahat Tuncel [1. B.], B. No: 2012/1051, 20/2/2014, § 53; Fevzi Doğaner [1. B.], B. No: 2014/6453, 20/12/2017, § 14; Onur Can Taştan [GK], B. No: 2018/32475, 27/10/2021, § 49). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında olmayan bazı hakların ortak koruma alanı içinde yer alan

temel haklarla esaslı şekilde ilişkili olması durumunda ilgili haklarla bağlantı kurularak inceleme yapılmasının mümkün olduğunu da açıklamıştır (ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Özgür Sevgi Göral Birinci [2. B.], B. No: 2014/12112, 4/10/2017; özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı bağlamında bkz. Şengül Tükel [2. B.], B. No: 2018/12456, 12/1/2022, § 40).

12. Nitekim Anayasa Mahkemesi Yağmur Erşan ([GK], B. No: 2018/36451, 27/10/2021) ve Onur Can Taştan kararlarında esasen seyahat özgürlüğü kapsamında kalan pasaport iptalinin, Latife Akyüz ([1. B.], B. No: 2016/50822, 7/9/2021) ve Hakkı Gök ([1. B.], B. No: 2017/33469, 3/11/2022) kararlarında ise yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin belirli şartların varlığı hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenebileceğini kabul etmiştir (ayrıntılı açıklamalar için bkz. Yağmur Erşan, §§ 39, 40, 47-51; Onur Can Taştan, §§ 39, 40, 47-51; Latife Akyüz, §§ 36-38; Hakkı Gök, §§ 31-33). Bu bağlamda söz konusu tedbirin de başvurucunun gelişimi ve sosyal, mesleki, ekonomik ve ailevi ilişkileri yönünden olumsuz etkilerinin ortaya konulması hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

13. Somut olayda hakkında başlatılan soruşturma kapsamında başvurucunun sorgusu yapılmış ve atılı suçlardan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kovuşturma aşamasında ise başvurucunun tahliyesiyle birlikte yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri altına alınmasına karar verilmiştir. Bununla birlikte aşamalarda, başvurucunun anılan tedbire itiraz ettiği ancak itirazlarının yukarıda ifade edilen gerekçelerle (bkz. §§ 4, 5) reddedildiği görülmektedir.

14. Ancak başvurucu, itiraz dilekçelerinde mesleki faaliyetleri kapsamında yurt dışına çıkması gerektiğini ileri sürmesine rağmen gümrük işiyle uğraştığını ve yurt dışından gelen iş imkânlarını reddetmek zorunda kaldığını beyan etmekle yetinmiştir. Bununla birlikte UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde Mahkeme önünde mesleğinin gümrük müşaviri olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Bu bağlamda başvurucunun işi ya da çalıştığı yerin faaliyet alanı hakkında yeterli bir açıklama yapmadığı gibi yurt dışına çıkamamasının mesleki bağlamda özel hayatına ne düzeyde olumsuz bir etkisinin olduğunu da somut gerekçelerle ortaya koyamadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında başvurucunun yurt dışıyla ilgili ailevi bağları bulunduğu iddiası da ileri sürülmemiştir. Böylelikle yukarıda yer verilen içtihatlar kapsamında yurt dışına çıkmama şeklindeki adli kontrol tedbirinin başvurucunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ciddi şekilde etkilediğine ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığına ilişkin açıklamalarda bulunma yükümlülüğünü yerine getirdiği söylenemez (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Murat Çeşme [2. B.], B. No: 2020/4579, 10/7/2024, § 15).

15. Açıklanan gerekçelerle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDÜSSAMET KARA

B. No: 2022/68004 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/68004

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDÜSSAMET KARA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/68004)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Abdüssamet KARA

Vekili : Av. Burak ÇOLAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumundaki tutuklunun kurum idaresi aracılığıyla temin etmek istediği radyonun alınmaması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olayın yaşandığı tarihte anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan tutuklu olarak Sincan 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumu idaresinin izniyle kullandığı radyonun yere düşmesi sonucu parçalandığını ve çalışamaz hâle geldiğini belirterek radyonun tamir edilmesini veya ücreti karşılığında yeni bir radyo temin edilmesini talep etmiştir. Ceza İnfaz Kurumunun bu talebi kabul etmemesi üzerine başvurucu Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği/Hâkimlik) şikâyette bulunmuştur. Şikâyet dilekçesinde; radyosunun kullanılamaz hâle gelmesinden dolayı mümkünse tamir edilmesi veya yeni bir radyo temin edilmesi amacıyla birçok defa Ceza İnfaz Kurumuna başvuru yaptığını, başvurularının cevap verilmeksizin veya gerekçesiz bir şekilde reddedildiğini belirterek yeni bir radyo temin etmesine izin verilmesini talep etmiştir.

4. Şikâyeti inceleyen İnfaz Hâkimliği, Ceza İnfaz Kurumunda merkezi radyo sisteminde kaç adet kanal bulunduğunu, kanal isimlerini ve kanalların çekim kalitesinde sorun olup olmadığını sormuştur. Bunun yanında Hâkimlik, Ceza İnfaz Kurumundan hükümlü veya tutukluların odalarında şahsi radyo bulundurmalarından kaynaklı kurum güvenliğini tehlikeye düşürücü olayların vukuat raporlarının gönderilmesini istemiştir. Gelen cevapta; merkezi yayın yapan ve başvurucunun erişebileceği üç adet radyo kanalı isimleri de belirtilmek suretiyle bildirilmiş, kanalların çekim kalitesinde herhangi bir sıkıntı bulunmadığı, radyolarda bulunan metal antenin şiş şekli bulunduğundan kesici veya delici alet olarak kullanılabileceği, bunun da kurum güvenliğini ve asayişini tehlikeye düşürecek nitelikte olduğu değerlendirilerek başvurucunun talep ettiği radyonun teslim edilmediği bildirilmiştir. Vukuat olarak ise Ceza İnfaz Kurumuna naklen gelen bir hükümlünün yanında getirdiği radyonun teknik olarak incelenmesi sonucunda içerisinde mıknatısa sarılı bakır bir telin radyo kartı üzerine lehimlendiğinin tespit edildiği belirtilmiştir.

5. Bu doğrultuda değerlendirme yapan İnfaz Hâkimliği, başvurucunun şikâyetinin reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...her ne kadar hükümlü dilekçesinde radyosunun düşerek bozulduğunu, çalışmayan radyonun tamir edilmesini, bu mümkün değilse ücret karşılığında yeni bir radyo temin edilmesini talep ettiğini, ancak talebinin reddedildiğini, tarafına radyo temin edilmesini istediğini belirterek şik[â]yette bulunmuş ise de, ceza infaz kurumu cevabi yazılarından anlaşılacağı üzere, kurumda 3 adet radyo kanalı bulunduğunu, radyo kanallarında merkezi sistemden yayınlar yapıldığını, Diyanet radyo ve TRT Müzik radyo yayını verildiğini, radyo kanallarında herhangi bir parazit bulunmadığını, radyo kana[l]larının çekimi konusunda da herhangi bir sıkıntı olmadığını, yayınların 24 saat kesintisiz olarak verildiği belirtilmiştir. Ayrıca benzer eşyaların hükümlü/tutuklular tarafından daha önce FM bandlı radyolara teknik müdahalede bulun[ul]arak AM bandlı radyoya dönüştürdükleri, bu şekilde terör örgütünün yurt dışında yapılan radyo yayınları üzerinden hükümlü ve tutuklulara talimatlar iletildiği, buna ilişkin [benzer başka bir şikâyet dosyasına sunulan] vukuat raporlarının dosya kapsamına gönderildiğinden hükümlünün radyosunun kendisine teslim edilemeyeceği anlaşılmıştır. Bununla birlikte radyolarda bulunan metal antenin şiş şekli bulunduğundan kesici delici alet olarak kullanılabileceği, bunun da kurum güven[l]iğini ve asayişini tehlikeye düşürecek nitelikte olduğu değerlendirildiğinden yukarıda belirtilen kanun ve yönetmelik maddeleri uyarınca kurumda merkezi sistem bulunması nedeniyle hükümlünün şik[â]yetinin reddine dair karar vermek gerekmiştir."

6. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi), İnfaz Hâkimliğinin kararında usul ve kanuna aykırılık olmadığını belirterek başvurucunun itirazının reddine karar vermiştir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 14/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 29/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyonca, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; Ceza İnfaz Kurumunun el radyosu kullanmasına imkân vermemesinin sosyo-kültürel çeşitliliğin arttığı mevcut dönemde kendi inanç ve düşüncesine uygun kanallardan faydalanmasını engellediğini, aynı şartlarda Ceza İnfaz Kurumunda bulunan

kişilerin el radyosu kullanabildiğini ifade etmiştir. Ek olarak parçalanmadan önce el radyosu kullanmasına izin verilmesine karşın yeni bir radyo temin etmesinin kabul edilmemesinin adil yargılanma hakkını, ayrımcılık yasağını ve ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı Ceza İnfaz Kurumunun radyo kanallarında güncelleme yaptığını ancak yeni düzenlemede getirilen kanalların el radyosundan elde edilen menfaatle bir tutulamayacağını belirterek bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararda hükümlü ve tutukluların radyo talepleriyle ilgili başvuruları ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (Mehmet Reşit Arslan (4) [2. B.], B. No: 2013/2909, 9/3/2016, § 24; Ahmet Temiz (5) [1. B.], B. No: 2013/8696, 10/3/2016, § 21). Söz konusu kararlar çerçevesinde bir değerlendirme yapıldığında bir ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvurucunun radyo imkânından yararlanmasının engellenmesinin haber veya fikir alma özgürlüğü, dolayısıyla ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerekir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunan başvurucunun kurum idaresi aracılığıyla satın almak istediği el radyosu talebinin reddedilmesinin haber veya fikir alma özgürlüğüne, dolayısıyla ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu kabul edilmiştir. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

14. Anayasa Mahkemesi Mehmet Reşit Arslan (4) kararında, radyo kullanımı yönünden benzer müdahalenin hukuki dayanağı olan 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 67. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığına karar vermiştir (aynı kararda bkz. § 42). Öte yandan başvuruya konu radyonun ceza infaz kurumlarının düzeninin ve güvenliğinin sağlanması, suçun önlemesi ve ıslah edilmesi amacıyla başvurucuya verilmemesi şeklindeki müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen kamu düzeni ve kamu güvenliği kapsamında meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

15. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No:

2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, §§ 38-41; Cihat Özdemir [2. B.], B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 21; Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, §§ 39-43).

16. Herkes gibi hükümlü ve tutuklular da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) ve bu bağlamda ifade özgürlüğüne de sahiptir (Murat Karayel (5), § 27). Tutuklu ve hükümlülerin süreli veya süresiz yayınlara ulaşabilmesi de bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğünün somut yansıması olarak ifade özgürlüğünün koruması altındadır (Kamuran Reşit Bekir [GK], B. No: 2013/3614, 8/4/2015, § 43; Hüseyin Sürensoy [1. B.], B. No: 2013/749, 6/10/2015, § 44; İbrahim Bilmez [1. B.], B. No: 2013/434, 26/2/2015, § 74; Ahmet Temiz (6) [2. B.], B. No: 2014/10213, 1/2/2017, § 34).

17. Bununla birlikte ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlandırılabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda, mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

18. Somut olayda başvurucu, kurum idaresi aracılığıyla el radyosu temin etmeyi talep etmiştir. Ceza İnfaz Kurumu; kurumda merkezi radyo yayını hizmetinin bulunduğunu, öte yandan el radyolarında bulunan metal antenin şiş şekli bulunduğundan kesici delici alet olarak kullanılabileceği, kurumun güvenliğini tehlikeye düşürmemek için başvurucunun talebinin kabul görmediğini İnfaz Hâkimliğine sunduğu yazıda bildirmiştir (bkz. § 4).

19. Ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması için koğuş, oda ve eklentilerinde bulundurulacak eşyalara karşı daha hassas olunması gerektiğinde herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır (Mehmet Reşit Arslan (4), § 54). Başvurucu; Ceza İnfaz Kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlülerin serbestçe kullanabildiği, kendisinin de kullanımına izin verilen ancak düşmesi sonucu kullanılamaz hâle gelen radyonun tamirine veya yenisinin temin edilmesine izin verilmemesi sebebiyle İnfaz Hâkimliğine başvurmuştur. Hâkimlik yaptığı incelemede genel olarak radyonun anteninin kesici delici alet olarak kullanılabilir olduğunu dikkate alarak kurum güvenliğinin tehlikeye düşebileceğini belirtmiştir. Bunun yanında nakil yoluyla gelen bir mahpusun yanında getirdiği radyo içindeki mıknatısa sarılı bakır telin radyo kartı üzerine lehimlendiğinin tespit edilmesinden kaynaklı yaşanan vukuatı gözönünde bulundurarak idarenin uygulamasının yerinde olduğunu kabul etmiştir. Buna karşın Hâkimlik, başvurucunun daha önce radyo kullanmasında herhangi bir sakınca bulunmadığına ve aynı özellikleri barındıran radyoların ceza infaz kurumundaki diğer mahpuslar tarafından kullanıldığına yönelik şikâyetler bakımından bir değerlendirme yapmamıştır. Başvurucunun İnfaz Hâkimliği kararına karşı yaptığı itirazı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesinin de başvurucunun anılan şikâyetlerine yönelik bir değerlendirmede bulunmadığı görülmüştür.

20. Sonuç olarak somut olayda başvurucunun el radyosunun tamir edilmesi veya kurum kantini aracılığıyla dışarıdan temin edilebilmesi yönündeki talebi hakkında yargı mercileri; Ceza İnfaz Kurumunda merkezi radyo yayını bulunması, el radyolarının anteninin kesici veya delici özelliği olması ile el radyolarına bazı vakıalarda müdahale edilerek örgütsel haberleşmede kullanılmaya çalışıldığı nedenleriyle güvenlik zafiyeti doğuracağı

değerlendirmesiyle yetinmiştir. Bununla birlikte başvurucunun daha önce el radyosu kullanabildiği ve söz konusu radyoların kurumda genel bir yasağa tabi tutulmadığı konusundaki şikâyetleri hakkında yargı makamlarının bir değerlendirme yapmadıkları görülmektedir. Oysa başvurucunun daha önce kullanabildiğini söylediği el radyosunu örgütsel haberleşmede kullandığı veya kullanmaya teşebbüs ettiği yönünde bir tespit yoksa kararda zikredilen mahsurların başvurucu yönünden nasıl geçerli olabileceğinin izah edilmesi gerekir. Buna ek olarak merkezi radyo hizmetinin bulunması nedeniyle Ceza İnfaz Kurumundaki tüm mahpuslar yönünden aynı kısıtlamanın yapılıp yapılmadığı, bu şekilde genel bir kısıtlama mı yoksa başvurucu özelinde mi bu uygulamaya gidilmesinin neden gerekli olduğu da açıklanmaya muhtaçtır. Zira el radyolarının antenlerinin yaralayıcı alet olarak kullanılması riskine ilişkin yapılan yargısal değerlendirme esasen tüm mahpuslar yönünden bağlayıcı nitelikte görülebilir.

21. Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerinin ilgili ve yeterli olup olmadığını denetler (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında bkz. Eşref Arslan, §§ 50-54; Abdulhamit Babat (3) [1. B.], B. No: 2015/3370, 9/1/2020, §§ 33-37). Somut olayda idare ve yargı mercileri, başvurucunun talebinin yerine getirilmemesinin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını yeterli bir gerekçe ile gösterememiştir. Bu nedenle başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun söylenemeyeceği değerlendirilmiştir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Bununla birlikte yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve eski hâle getirme kuralı çerçevesinde başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/2840, K.2022/3082) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ESTETİK YAYINCILIK A.Ş. (3)

B. No: 2022/77225 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/77225

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ESTETİK YAYINCILIK A.Ş. BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2022/77225)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Estetik Yayıncılık A.Ş.

Vekili : Av. Fahri EMEKSİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ulusal bir gazetede yayımlanan bir köşe yazısından dolayı resmî ilan ve reklamların kesilmesine karar verilmesi nedeniyle ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, ulusal çapta yayın yapan Sözcü Gazetesinin (Gazete) yayın hakları sahibidir. Başvurucunun, kararını şikâyet ettikleri Basın İlan Kurumu (BİK) ise 2/1/1961 tarihli ve 195 sayılı Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanun ile kurulmuş kamu tüzel kişiliğini haiz bir idari organdır. BİK'in internet sitesinde Kurumun, resmî ilanların dağıtımında adaletsiz davranıldığı gerekçesiyle hükûmet ile gazeteleri karşı karşıya getiren uygulamalara son vermek amacıyla kurulduğu ifade edilmiştir.

3. BİK'in görevleri 195 sayılı Kanun'da sayılmıştır. BİK'in görevlerinden biri de Kanun'un 49. maddesinde ifade edilmiştir. Buna göre BİK, basın ahlak esaslarına aykırı hareket eden gazetelere şikâyete bağlı olarak veya resen inceleme yaparak resmî ilan ve reklamların kesilmesi yoluyla yaptırım uygulayabilmektedir. BİK Genel Kurulu söz konusu görevini yerine getirmek amacıyla basın ahlak esaslarını belirleyerek ilan etmiştir (basın ahlak esasları için bkz. Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri [GK], B. No:

2016/5903, 10/3/2022, § 55).

4. Gazetenin 24/2/2022 tarihli nüshasında ve internet sitesinde "Ukrayna" başlıklı bir köşe yazısı yayımlanmıştır. Ülkenin sosyal, ekonomik ve askeri gündemine ilişkin meselelerinden bahsedilen yazıda "Ne [b.] yiyeceksin şimdi canım kardeşim?" şeklindeki ifade sebebiyle BİK tarafından inceleme başlatılmış ve BİK Yönetim Kurulunca başvurucunun yayımcısı olduğu Gazete hakkında internet sitesinin resmî ilan ve reklamlarının yanı sıra internet sitesi için ek göstergesinin 5 gün süreyle kesilmesine karar verilmiştir.

5. Başvurucu, BİK kararına itiraz etmiştir. Uyuşmazlığı hakem sıfatıyla inceleyen İstanbul 25. Asliye Hukuk Mahkemesi 6/7/2022 tarihli kararla davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Basın İlan Kurumunun kararında belirtildiği gibi 'Ne [b.] yiyeceksin şimdi canım kardeşim?' şeklindeki ifadeler, 'Küçüklerin ve gençlerin toplum içerisinde kişiliklerin gelişmesi ve korunmasını etkileyecek yayın yapılamaz, ahlaka aykırı yayın yapılamaz' şeklindeki Basın İlan Ahlak Esasları Hakkında 129. Maddesi, Genel Kurul Kararının bir maddesinin e ve h bentlerinin ihlali niteliğinde olduğu, kamusal kültürün oluşmasına aykırı olarak ifade edildiği, okuyucu çocuk ve gençlerin yazarken ve konuşurken bu kelimeyi kullanmalarının olağan olduğunu düşünmesine yol açacak bir durum olduğu; ahlaka aykırı anlamları olan bu kelimelerin kullanılmasının bu haliyle basın ahlak kurallarına uymayı taahhüt eden gazete yönünden kuralların ihlali niteliğinde olduğu kanaatine varılmıştır.

Bu kapsamda [itiraz] verilen cezanın kanuna, genel ilkelere uygun olduğu kanaatine varılmıştır. Cezanın süresi dikkate alındığında ise; 195 sayılı Basın İlan Kurumu Teşkiline [Dair] Kanun'un 49. maddesinde belirtilen ceza süresinin iki ayı geçmeyecek şekilde belirlenmiş olup, verilen ceza, kanunda belirlenen süre ile oranlandığında, süre olarak da kanuna aykırı bir uygulama yapılmadığı kanaatine varılmış, bu değerlendirme ve kanaatle davanın reddine karar verilmesi gerekmiştir..."

6. Başvurucu, nihai hükmü 7/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 4/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; yazarın köşe yazısında günlük dil kullandığını, sakıncalı bulunan kelimenin küçüklerin ve gençlerin gelişimini olumsuz yönde etkileyecek kadar ağır olmadığını, yazının daha dikkat çekici olması açısından kaba bir üslup kullanıldığını, güncel bir olayın kamuoyuyla paylaşımında kullanılan dilin eleştirel nitelikte olabileceğini, yazının bütünündeki üstün kamu yararının dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca itirazlarının detaylıca incelenmediğini, sakıncalı bulunan bir kelime sebebiyle yazının tamamına yönelik aykırılık tespit edildiğini iddia ederek adil yargılanma hakkının ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvuru, bir köşe yazısında kullanılan ifade sebebiyle resmî ilan ve reklamların

kesilmesine yönelik yaptırım içerdiğinden ifade ve basın özgürlükleri kapsamında incelenmiştir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Bülten Basın Yayın Reklamcılık Ticaret Ltd. Şti. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/29073, 17/7/2024, 10; Estetik Yayıncılık A.Ş. (2) [2. B.], B. No: 2017/30591, 13/1/2021, § 29).

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu Gazetenin resmî ilan ve reklamlarının 5 gün süreyle kesilmesine karar verilmesiyle ifade ve basın özgürlüklerine yönelik bir müdahalede bulunulmuştur. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. ve 28. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

12. Anayasa Mahkemesi, eldeki başvuruya benzer Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri kararında, başvuruculara verilen resmî ilan ve reklamların kesilmesi şeklindeki cezalar nedeniyle başvurucuların ifade ve basın özgürlüklerine müdahalede bulunulduğu iddiasını incelemiştir. Anayasa Mahkemesi anılan kararında, BİK'in reklam ve ilan kesme cezalarına dayanak olan 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (a) bendi ile bu bende dayanarak çıkarılan BİK basın ahlak esasları hakkındaki 129 sayılı Genel Kurul kararlarının Anayasa'nın 13. maddesinin aradığı anlamda kamu gücünü kullanan organların keyfî davranışlarının önüne geçen ve kişilerin hukuku bilmelerine yardımcı olacak erişilebilir, öngörülebilir ve kesin nitelikte bir kanun hükmü olup olmadığını kapsamlı biçimde irdelemiştir (aynı kararda bkz. §§ 79-87).

13. Anayasa Mahkemesi Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri başvurusunda öncelikle 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinin belirliliği yönünden, akabinde de 49. maddenin uygulanmasının yargısal denetimi yönünden bir inceleme yapmıştır (aynı kararda bkz. §§ 79-95). Anılan kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"81. 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (a) bendinde, reklam ve ilanların iki ayı geçmeyecek bir süre için BİK Yönetim Kurulu kararına dayanılarak kesilebileceği düzenlenmiştir. BİK'in reklam ve ilan kesme cezalarına dayanak olan Yönetim Kurulu kararları ise BİK basın ahlak esasları hakkındaki 129 sayılı Genel Kurul kararları çerçevesinde alınmaktadır. İnceleme konusu mevcut başvurularda cezalandırma gerekçesi yapılan Genel Kurul kararları yukarıda sayılmıştır (bkz. § 55).

82. BİK Yönetim Kurulu, sayılan Genel Kurul kararları çerçevesinde resen ya da şikâyet üzerine ele aldığı gazete ve dergilerdeki haber ve/veya yazılarla ilgili evrak üzerinden bir değerlendirme yaparak karar vermektedir. Kanun'un 49. maddesinde bu karara karşı asliye hukuk hâkimliğine itiraz yolu düzenlenmiştir. Kanuna göre en yüksek dereceli asliye hukuk hâkimliği dosya üzerinden yapacağı inceleme sonucunda kararını kesin olarak vermektedir.

83. BİK'e BİK Yönetim Kurulunun aldığı karar sonucunda iki aya kadar reklam ve ilan kesme cezası şeklinde verilen kanuni yetkinin kullanılma ölçütleri BİK 129 sayılı Genel Kurul kararının 1. maddesi ve bentlerinde yer almaktadır (bkz. § 55). 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinin, başvurucular hakkında resmî ilan ve reklam kesme cezası gerektiren fiillerin ve bu fiillere karşı öngörülen ceza miktarlarının en azından çerçevesini çizmediği, belirli bir açıklık ve kesinlikte olan bir kural niteliğini taşımadığı görülmektedir. Her ne kadar kuralda 'basın ahlak esasları'na uymayanlar hakkında müeyyide uygulanacağı belirtilmekteyse de

söz konusu esasların neler olduğuna dair herhangi bir açıklamaya kanunda yer verilmemiştir. Başka bir ifadeyle, basın ahlak esaslarını belirleme yetkisi tamamen idareye bırakılmıştır. Bunun temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlandırılabileceğini öngören Anayasa'nın 13. maddesinin sağladığı güvence ile bağdaşmadığı ortadadır.

84. Diğer yandan BİK Genel Kurulu tarafından belirlenen ve her zaman yeni bir kararla değiştirilebilecek olan basın ahlak esaslarına bakıldığında da yaptırımın objektif ve hakkaniyete uygun bir şekilde uygulanmasını sağlayacak açık ve sınırları belirli kriterlerin ortaya konulamadığı görülmektedir. Nitekim 129 sayılı BİK Genel Kurul kararının ilgili bentlerinde suçlu olarak ilan etme, suça tahrik veya teşvik, şiddet ve terörü özendirme ile terör örgütleri ile mücadeleyi etkisiz kılma, küçükleri ve gençleri olumsuz etkileme, ahlaka aykırılık, eleştiri sınırlarını aşan ifadeler, özel hayatın gizliliğini ihlal, haber içeriğini saptırma ve çelişki yaratma kurallarının ne şekilde belirlendiğine, bu kuralların sınırının ne olduğuna dair herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra bu kavramlarla bağlantılı olarak değerlendirme konusu haber içeriğine ilişkin bir ölçüt/eşik değer de belirlenmemiştir. Bilakis bu düzenlemelerin hem lafzi olarak hem de uygulamada BİK'in resmî ilan ve reklam kesme cezası şeklindeki müdahale biçimine sınırları belirlenmemiş bir yol sunan kurallar zinciri olarak görüldüğü anlaşılmıştır.

85. Kişilik haklarına saldırı mahiyetinde olan ve eleştiri sınırlarını aşan ve/veya kanunlarında yaptırıma bağlanan suç kapsamında yer alan haberlerin yaptırıma tabi tutulması hukuk devletinin bir gereğidir. Bu bağlamda basının niteliklerini artırma ve basının özellikle ekonomik özgürlüğünün tesisini sağlama gayesiyle kurulan bir kuruma müeyyide uygulama yetkisi verilebilir. Ancak basın özgürlüğüne müdahale niteliği taşıyan kanuni düzenlemelerin olabildiğince dar bir uygulama alanına izin verecek şekilde tasarlanması ve her bir kuralın tartışmaya izin vermeyecek şekilde açık ve net ifadelerle ele alınarak düzenlenmesi gerekir.

86. 195 sayılı Kanun'un 49. maddesi ve bu maddenin yollamasıyla Genel Kurul kararlarına bakıldığında resmî ilan ve reklam kesme cezasına dayanak düzenlemelerin muğlak, soyut olan, kesinlik içermeyen ifadeler içerdiği, öngörülen ceza miktarları arasında kimi zaman makasın çok geniş tutulduğu ve bu sürelerin neye göre belirlendiğine dair hiçbir açıklamada bulunulmadığı, bu şekilde kamusal makamlara kapsamlı bir takdir yetkisi tanındığı anlaşılmaktadır (bkz. §§ 10-52). Bu tür bir takdir yetkisi, somut başvurularda olduğu gibi ifade ve basın özgürlüklerine yönelik geniş bir müdahale alanı yaratmakta; kuralları, potansiyel ihlallere ifade ve basın özgürlüklerinin aleyhine olacak şekilde geniş yorumlanmaya ve keyfî müdahalelere açık hâle getirmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi daha önce bu nedenle bir kısım başvuruda ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar vermiştir (Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Mat. Rek. Ltd. Şti. (3), § 55; Estetik Yayıncılık Anonim Şirketi, § 53).

87. Yukarıda belirtildiği üzere, 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinde hangi fiillerin ne şekilde cezalandırılmaya konu olacağı hususunun tamamen BİK'in yetkisine bırakıldığı, BİK tarafından alınan Genel Kurul kararları ve bununla birlikte Yönetim Kurulu kararları için çerçeve hükümler düzenlenmediği, sınırları belirsiz bir düzenlemeye kanun yoluyla imkân tanındığı görülmüştür. Dolayısıyla başvuruculların hak ve yükümlülüklerini öngörerek davranışlarını bu doğrultuda tanzim etmesini imkânsız kılan 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinde yer alan kuralın öngörülebilirlik koşulunu sağladığı söylenemez (benzer değerlendirmeler için bkz. Hayriye Özdemir, §§ 56, 57; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 56; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş., § 38; Metin Bayyar ve Halkın

Kurtuluş Partisi, § 57; norm denetimine ilişkin kararlarda belirliliğe ilişkin açıklamalar için çok sayıda karar arasından bkz. AYM, E.2009/51, K.2010/73, 20/5/2010; AYM, E.2011/18, K.2012/53, 11/4/2012; AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154; AYM, E.2020/53, K.2021/55, 14/7/2021, § 95, 96).

88. 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinde BİK kararlarına karşı en yüksek dereceli asliye hukuk hâkimliğine itiraz edilebileceği düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre hâkimliğin evrak üzerinden yapacağı inceleme sonucunda vereceği karar kesindir. Bu yönüyle Kanun'un 49. maddesinde yer alan itiraz usulü çelişmeli yargılama kapsamında olmayıp itirazın reddedilmesi ile karar kesinleşmekte ve başvurucular maddi bir külfet ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu şekilde maddi yaptırım sonucunu doğuran kesin nitelikte kararların ifade ve basın özgürlükleri için büyük tehlikeler arz ettiği açıktır. Demokratik bir hukuk devletinde -güdülen amaç ne olursa olsun- sınırlamalar özgürlüğün kullanılmasını ölçüsüz biçimde ortadan kaldıracak düzeyde olamaz. Dolayısıyla şeklî yönden kesin hükmün bütün sonuçlarını doğuran bir kuralın keyfî ve orantısız müdahalelere karşı mutlaka koruyucu birtakım güvenceler içermesi gerekir (Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021, § 121; Aykut Küçükkaya, B. No: 2014/15916, 9/1/2020 § 67; Ali Kıdık, B. No: 2014/5552, 26/10/2017, § 88).

89. Somut başvurudaki gibi başvuruculaların aleyhlerine verilen bir kurum kararına karşı açtıkları davada delillerini sunma, iddia ve savunmaları gerekçelendirme imkânlarının kendilerine verilmemesi ifade ve basın özgürlüklerinin ihlaline yol açacaktır. Bu nedenle ifade ve basın özgürlüklerini sınırlandıran bir kuralın keyfî ve orantısız müdahalelere karşı ilk olarak yargılanma hukukunun usule ilişkin güvencelerini barındırması gerekir.

90. Kanun'un 49. maddesinde öngörülen itiraz usulünde başvuruculara iddialarını hâkimin önünde savunma, delillerini sunma ve BİK'in cezalandırma gerekçelerini tartışma imkânı tanınmamıştır. Uygulamada hâkimliklerin bu davalara hakem sıfatıyla baktıkları ve sadece şeklî bir inceleme yaparak karar verdikleri görülmektedir.

...

92. Sonuç olarak Kanun, evrak üzerinde şeklî bir inceleme önermekte; mahkemeler uygulamada önlerine getirilen işin esasını çözmemekte ve yalnızca cezanın öngörülen usul izlenerek yapılıp yapılmadığını denetlemektedir. İnceleme konusu Kanun maddesinde önerilen usule ilişkin uygulama henüz yerleşmemiş; temyiz aşamasında bu konuda verilen kararlar ile derece mahkemelerinin önündeki dosyalarda muhakemeyi nasıl yürüteceklerine ilişkin olarak Kanun'da mevcut olan belirsizlik daha da derinleşmiştir.

93. Basının etik değerlere uygun yayın yapması amacıyla kabul edilen 49. maddedeki kural meşru bir sınırlandırma sebebi sunsa da Kuruma verdiği iki aya kadar ilan ve reklam kesme cezası yetkisini nasıl kullanacağını tarif etmemekte, gazetelerin basın özgürlüklerine Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçütlere uygun olarak müdahale edebilmesine yardımcı olacak araçları da sunmamaktadır. Kanun'un 49. maddesindeki kuralın kapsamı ve sınırlarının belirli olmaması nedeniyle BİK'in sahip olduğu yetkinin sınırlarının öngörülemez biçimde geniş tutulmasına zikredilen itiraz usulündeki belirsizlikler ve basın organlarının itirazlarını ve iddialarını ileri sürebilecekleri çelişmeli bir yargılama usulünün dışlanmış olması gerçeği eklendiğinde BİK kararlarına karşı aynı kuralda öngörülen itiraz usulü ile sonuç alınma ihtimali bulunmadığı değerlendirilmiştir."

14. Anayasa Mahkemesi Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri

kararında -yukarıda gerekçeleri belirtildiği üzere- 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinin belirliliği yönünden yaptığı değerlendirmede; Kanun'un 49. maddesinin içerik, amaç ve kapsam itibarıyla belirli olmadığı, basın ahlak esaslarını belirleme yetkisini idareye bıraktığı, 49. maddeye ve bu maddenin yollamasıyla Genel Kurul kararlarına bakıldığında resmî ilan ve reklam kesme cezasına dayanak düzenlemelerin muğlak, soyut olan, kesinlik belirtmeyen ifadeler içerdiği, öngörülen ceza miktarları arasında kimi zaman makasın çok geniş tutulduğu ve bu sürelerin neye göre belirlendiğine dair hiçbir açıklamada bulunulmadığı, bu şekilde kamusal makamlara kapsamlı bir takdir yetkisi tanındığı kanaatine ulaşmıştır. Neticeten Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın 26. ve 28. maddesi ile korunan anayasal haklara yönelik keyfî müdahaleye karşı başvuruculara yasal bir koruma sağlayamadığı ve sonuç olarak 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinin uygulanmasından kaynaklanan müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı sonucuna varmıştır (Bülten Basın Yayın Reklamcılık Ticaret Ltd. Şti. ve diğerleri, § 15).

15. Öte yandan Anayasa Mahkemesi 195 sayılı Kanun'un 49. maddesini norm denetimi kapsamında da incelemiştir (AYM, E.2023/168, K.2025/132, 17/6/2025). Bu kararda Anayasa Mahkemesi, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri kararına da atıfla, eldeki başvuruya konu müdahalenin kanuni dayanağı olan 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (a) bendi kapsamında gazete, dergi ve internet sitelerine yaptırım uygulanmasını gerektirecek eylem ve işlemlerin hangi hususlara ilişkin olabileceği ve öngörülen yaptırımın bu eylem ve işlemlerden hangilerine hangi sürelerle ve ne ölçüde uygulanabileceği hususunda bir çerçeve çizilmediği, Kanun'a yapılan genel bir atıfla BİK'e yaptırım uygulamayı gerektiren eylem ve işlemleri belirleme yetkisi verildiği değerlendirmelerinde bulunmuştur (anılan kararda bkz. §§ 29, 30). Bu nedenle Anayasa Mahkemesi söz konusu normu Anayasa'nın 13., 26. ve 28. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir.

16. Bunun yanı sıra Anayasa Mahkemesi Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri kararında -yukarıda gerekçeleri belirtildiği üzere- 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinin uygulanmasının yargısal denetimi yönünden yaptığı değerlendirmede de söz konusu Kanun'da BİK kararlarına karşı en yüksek dereceli asliye hukuk hâkimliğine itiraz edilebileceğinin düzenlendiğini, hâkimliğin evrak üzerinden yapacağı inceleme sonucunda vereceği kararın kesin olduğunu, bu hâliyle Kanun'un 49. maddesinde yer alan itiraz usulünün çelişmeli yargılama kapsamında olmayıp itirazın reddedilmesi ile kararın kesinleşmesi sonucu başvuruculaların maddi bir külfet ile karşı karşıya kaldığını belirtmiştir. Neticeten Anayasa Mahkemesi; başvuruculaların aleyhlerine verilen bir kurum kararına karşı açtıkları davada delillerini sunma, iddia ve savunmaları gerekçelendirme imkânlarının kendilerine verilmemesinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlaline yol açacağını belirtmiştir (Bülten Basın Yayın Reklamcılık Ticaret Ltd. Şti. ve diğerleri, § 16).

17. Benzer şekilde yukarıda anılan norm denetimi kararında da Anayasa Mahkemesi, -her ne kadar normun yeni hâline ilişkin değerlendirme yapmış olsa da- hükmün denetlenmesini talep etme hakkı kapsamında yaptığı incelemede BİK kararlarına itiraz üzerine yapılacak yargılama neticesinde verilen yargı kararının kesin olmasını; yargılamanın makul sürede sonuçlandırılması ve usul ekonomisinin sağlanması amaçları karşısında bireylere yüklenen orantısız bir külfet olarak nitelendirmiş, dolayısıyla müdahalenin orantısız olduğuna hükmederek Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı bulduğu kuralı iptal etmiştir (anılan kararda bkz. §§ 66, 67). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, BİK kararlarına itiraz üzerine yapılacak yargılamanın basit yargılama usulüne tabi olmasında anayasal bir sorun

görmemiştir (aynı kararda bkz. §§ 44-49).

18. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi; 195 sayılı Kanun'un 49. maddesine dayanarak verilen resmî ilan ve reklamların kesilmesi cezasının kanunilik ölçütünü karşılamadığı gerekçesiyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği, ihlalin bizzat kanun hükmünün lafzına dayalı yapısal bir sorundan ve idarenin kanuna ilişkin geniş yorumundan kaynaklandığı sonucuna ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının giderilebilmesi ve benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi için ihlale yol açan kanun hükmünün gözden geçirilmesi gerektiği gerekçesiyle kararın bir örneğini yasama organına göndermiştir (Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri, §§ 121-125).

19. Buna ek olarak Anayasa Mahkemesi bir yandan benzer başvuruların tamamının incelenerek ihlalle sonuçlandırılması yerine ilgili mercilerce çözüme kavuşturulmasını, diğer yandan da ihlalin kaynağının ortadan kaldırılması suretiyle yapısal sorunun giderilmesini sağlamak amacıyla pilot karar usulünü uygulamıştır. Böylelikle Anayasa Mahkemesi -eldeki başvuru gibi- aynı mahiyette yapılmış başvurular ile bu tarihten sonra gelmeye devam edecek yeni başvuruların incelenmesinin Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 75. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren bir yıl süreyle ertelenmesine karar vermiştir (Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri, § 126).

20. Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri kararı 10/8/2022 tarihli ve 31919 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve yapısal sorunun çözümü için keyfiyet, yasama organına bildirilmiştir. Akabinde 195 sayılı Kanun'un 49. maddesine 13/10/2022 tarihli ve 7418 sayılı Kanun'un 22. maddesi ile "(a) ve (b) bentlerinde yazılı hâllerde, Yönetim Kurulu Kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on gün içinde Kurum Genel Müdürlüğünün bulunduğu yerdeki Asliye Hukuk Mahkemesine itiraz edilebilir. Söz konusu itirazlarda basit yargılama usulü uygulanır. Bu yargılama neticesinde verilecek karar kesindir." hükmü getirilmiştir. Söz konusu hükümle Anayasa Mahkemesinin Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri kararında 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinin yargısal denetimi yönünden yaptığı inceleme neticesinde verdiği ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması amaçlanmış ve BİK kararlarına karşı gidilecek itiraz merciinin basit yargılama usulünü uygulayarak karar vereceği düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemenin basit yargılama usulü uygulanmak suretiyle tarafların delillerini sunma, iddia ve savunmaları gerekçelendirme imkânlarını kullanmaları amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır (Bülten Basın Yayın Reklamcılık Ticaret Ltd. Şti. ve diğerleri, § 19).

21. Bununla birlikte kanun koyucunun 49. maddenin yargısal denetimi yönünden yaptığı düzenleme ancak kuralın yürürlüğe girdiği tarihten sonraki başvurular için geçerli olup Anayasa Mahkemesinin önündeki mevcut başvurular yönünden bir çözüm yolu sunmamaktadır. Nitekim somut başvurularda mahkemeler tarafından basit yargılama usulü uygulanmadığından söz konusu değişikliğin bu başvurular yönünden değerlendirilme imkânı da bulunmamaktadır (Bülten Basın Yayın Reklamcılık Ticaret Ltd. Şti. ve diğerleri, § 20).

22. Bu kapsamda somut başvuruda da Anayasa Mahkemesinin Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri ile 17/6/2025 tarihli ve E.2023/168, K.2025/132 sayılı kararlarında yer alan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır. Neticeten Anayasa Mahkemesi yukarıda yaptığı değerlendirmeler sonucunda eldeki başvuruya konu 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinden kaynaklanan müdahalelerin kanunilik ölçütünü sağlamadığı kanaatine ulaşmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvuruda ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi ve buna ilişkin aşağıdaki giderim gözönüne alındığında başvurucunun diğer şikâyetleri hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti ile tür ve miktar belirtmeksizin zararlarını giderecek tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Yukarıda belirtildiği gibi Anayasa Mahkemesi Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri başvurusunda 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinin kanunilik ölçütünü sağlamadığını belirtmiş ve pilot karar usulünü uygulamıştır. Böylelikle Anayasa Mahkemesi anılan kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren bir yıl süreyle benzer başvuruların incelenmesini ertelemiş, bu karar 10/8/2022 tarihli ve 31919 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisine de gönderilmiştir. Buna karşın belirlenen bu süre içinde kanun koyucu Anayasa Mahkemesinin Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri kararında tespit ettiği yapısal sorunları tamamıyla giderecek herhangi bir kanuni düzenleme yapmamayı tercih etmiştir.

27. Öte yandan Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri kararında 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinden kaynaklanan yapısal bir sorunun bulunduğunun tespit edilmiş olması somut başvurular bağlamında başvuruculların ihlalden kaynaklanan mağduriyetini bütünüyle gidermemektedir. Bu durumda ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bununla birlikte eldeki başvurularda eski hâle getirme ilkesi çerçevesinde başvuruculların uğradığı mağduriyetin nasıl giderileceği hususunun belirlenmesi gerekir.

28. Bu hâliyle eldeki başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Yapısal sorunun kaynağı olan kuralların norm denetiminde Anayasa Mahkemesince Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmiş olması hususu da gözetildiğinde yeniden yargılama yapılmasının önünde bir engel bulunmadığı değerlendirilmiştir.

29. Ayrıca başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğü ile basın özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL

EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 25. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/96 (Hakem), K.2022/57) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KEMAL BARLAK VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/91364 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/91364

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KEMAL BARLAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/91364)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Kemal BARLAK ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır.

2. Komisyon 2022/91364 numaralı başvuru kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Komisyon ayrıca 2023/15685, 2024/4031, 2024/31131, 2024/62818, 2024/46358 ve 2024/12360 numaralı bireysel başvurularda adli yardım taleplerinin kabulüne karar vermiştir.

3. 2023/5459, 2023/24156 ve 2024/11003 numaralı başvurularda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

4. 2022/91364 numaralı bireysel başvuruda ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan

başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2022/91364 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu

tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

11. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara ekli listenin (F) sütununda belirtilen tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

13. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el

atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Ekli listenin (F) sütununda belirtilen manevi tazminatın başvuruculara listede gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (H) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMRE CAN ŞENOL VE ADEM KORKMAZ

B. No: 2022/101020 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/101020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRE CAN ŞENOL VE ADEM KORKMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/101020)

Karar Tarihi: 19/11/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 26/2/2026 - 33180

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucular : 1. Emre Can ŞENOL 2. Adem KORKMAZ

Vekili : Av. Elif YETİGİN ALAGÖZYAYLASI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, afiş asma eyleminden dolayı idari para cezası uygulanması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/11/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. 2022/101109 numaralı başvurunun 2022/101020 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu Adem Korkmaz, Kocaeli'nin Körfez ilçesinde bulunan Hacıosman Mahallesi'nde 18/12/2020 tarihinde, Emre Can Şenol ise aynı ilçenin Kuzey Mahallesi'nde 4/6/2021 tarihinde Emek Partisi Kocaeli İl Örgütüne ait ''İnsanca Yaşamak için Ne Yapacağız" ve "Mafya ve Çeteler Düzenin Yol Arkadaşlarıdır! Ülkemizi emekçilerin mücadelesi, iktidarı temizleyebilir!" başlıklı bildiriler dağıtmaya başlamıştır. Bildirilerde ülkedeki emekçilerin ekonomik anlamda yaşadıkları sorunlara değinilmekte, buna karşı birlikte mücadele edilmesi gerektiği belirtilmekte, ayrıca ülkedeki siyasi iktidar ile mafya arasındaki ilişkilere dair düşünceler dile getirilmektedir.

7. Gelen ihbar üzerine söz konusu alanlarda kolluk kuvvetlerince yapılan denetim sonucunda başvurucular yakalanarak izinsiz afiş astıkları gerekçesiyle 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 42. maddesi uyarınca 18/12/2020 tarihinde Adem Korkmaz hakkında 392 TL, 11/6/2021 tarihinde Emre Can Şenol hakkında 427 TL idari para cezası uygulanmıştır. Başvurucular hakkında düzenlenen İdari Yaptırım Tutanağı'nda para cezasına konu eylemlerine dair herhangi bir bilgi yer almamış, yalnızca 5326 sayılı Kanun'un 42. maddesine aykırı davrandıkları belirtilmiştir.

8. Başvurucular söz konusu idari para cezasına itiraz etmiş; itiraz dilekçelerinde yasal bir siyasi partinin üyesi olduklarını, partilerinin broşürlerini dağıtmak istediklerini ancak henüz hiçbir broşürü dağıtamadan polis memurlarının gelerek kendilerini polis merkezi amirliğine götürdüğünü, herhangi bir afiş asmadıklarını beyan etmiştir. İtiraza yönelik yargılamalar esnasında kolluk kuvvetleri tarafından gönderilen 18/12/2020 ve 4/6/2021 tarihli tutanaklarda başvuruculara bildiri dağıtırken yakalandığı belirtilmiştir.

9. Körfez Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) her iki itirazı 3/11/2022 tarihinde inceleyerek verdiği kararlarla idari yaptırımların hukuka uygun olduğu gerekçesiyle başvuruculara itirazlarının kesin olarak reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararların ilgili kısmı şöyledir:

"Başvuru dilekçesi ve bu dilekçeden bir örnek gönderilmek suretiyle ilgili kurumdan getirtilen idari yaptırım tutanağı ile işlem dosyasının incelenip birlikte değerlendirilmesi sonucunda; başvuranın eylemiyle ilgili olarak 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu 42. maddesini (Afiş Asma) ihlal ettiğinden bahisle hakkında 18/12/2020 tarih ve 2020/835 sayılı ve 04/06/2021 tarih ve 2021/1112 sayılı idari yaptırım kararının uygulandığı anlaşılmış olup;

Getirtilen bilgi ve belgelerine göre; idari para cezası hakkında tebligatın süresinde yapıldığı, mevcut tespit ve deliller karşısında, uygulanan idari işlemde usul ve esas yönüyle hukuka aykırı bir yön bulunmadığı sonuç ve vicdani kanaatine varılmış, içerdiği hususlar itibariyle geçerli delille desteklenmeyen ve bu nedenle yerinde görülmeyen başvurunun reddine..."

10. Başvurucular, nihai kararları 3/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 24/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

11. 5326 sayılı Kanun'un 32. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Yetkili makamlar tarafından adlî işlemler nedeniyle ya da kamu güvenliği, kamu düzeni veya genel sağlığın korunması amacıyla, hukuka uygun olarak verilen emre aykırı hareket eden kişiye... idari para cezası verilir..."

12. 5326 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Meydanlara veya parklara, cadde veya sokak kenarlarındaki kamuya ait duvar veya alanlara, rızası olmaksızın özel kişilere ait alanlara bez, kâğıt ve benzeri afiş ve ilân asan kişiye, yüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. Aynı içerikteki afiş ve ilânlar, tek fiil sayılır.

(2) Birinci fıkra hükmü, yetkili makamlardan alınan açık ve yazılı izne dayalı olarak asılan afiş ve ilânlar açısından uygulanmaz. Bu izinde, afiş ve ilânın asılacağı zaman dilimi açık bir şekilde gösterilir. Bu afiş ve ilânlar izin verilen gerçek veya tüzel kişi tarafından bu sürenin dolmasını müteakip derhal toplatılır. Toplatma yükümlülüğüne aykırı hareket edilmesi halinde birinci fıkra hükmüne göre idarî para cezası verilir."

B. Uluslararası Hukuk

13. Suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin uluslararası hukuk kaynakları için bkz. Gülay Yurt [2. B.], B. No: 2017/35546, 30/6/2020, §§ 16-19; Kadriye Çağlar Yılmaz [1. B.], B. No: 2017/22304, 1/7/2020, §§ 16-19.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Anayasa Mahkemesinin 19/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

15. Başvurucular; bildiri dağıtmanın 5326 sayılı Kanun'da kabahat olarak sayılan fiiller arasında yer almadığını, bunun yanında idari para cezasına konu eylemin afiş asma olarak belirtildiğini, bildiri dağıtma ile afiş asmanın farklı iki eylem olduğunu, üyesi oldukları siyasi partide faaliyetlerinin engellendiğini ifade etmiştir. Ayrıca yargılamanın duruşmalı olarak yapılmadığını, Hâkimlik kararında idari yaptırımın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesinin açıkça ortaya konulmadığını, itirazın reddi kararına karşı iç hukukta bir üst merciye başvurma imkânı bulunmadığını belirten başvurucular adil yargılanma hakkı, suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Bakanlık görüşünde, mevcut başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden incelenmesi gerektiği, başvuruculların ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarının ihlal edildiği iddiası yönünden yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

17. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculların iddialarının özü, bildiri dağıtmalarına rağmen afiş astıklarından bahisle idari para cezası ile cezalandırılmalarına ilişkindir. Başvuruculların iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

18. Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" başlıklı 26. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu

olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

(a) Müdahalenin Varlığı

20. Başvuruculların bir siyasi parti çatısı altında bildiri dağıtma eylemini gerçekleştirmek istemesi nedeniyle haklarında idari para cezası uygulanmasının ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu açıktır.

(b) Genel İlkeler

21. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz"

22. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir. Buna göre somut olayda öncelikle müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı incelenecektir.

23. Anayasa Mahkemesi Gülay Yurt ve Kadriye Çağlar Yılmaz başvurularında suçta ve cezada kanunilik kapsamında genel ilkelere ayrıntılı şekilde değinmiştir. Buna göre Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca hangi eylemlerin yasaklandığının ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Suçlar kadar katı değerlendirilmemekle birlikte bu ilke ana hatlarıyla kabahatler için de geçerli kabul edilmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri gerektiği düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmıştır. Kamu otoritesinin ve bunun bir sonucu olan ceza verme yetkisinin keyfî ve hukuk dışı amaçlarla kullanılmasının önlenebilmesi, kanunilik ilkesinin katı şekilde

uygulanmasıyla mümkün olabilir. Bu doğrultuda kamu otoritesini temsil eden yasama, yürütme ve yargı erklerinin bu ilkeye saygılı hareket etmeleri, yasama organının suç ve cezalara ilişkin kanuni düzenlemelerin sınırlarını belirgin şekilde çizmesi, yürütme organının sınırları kanunla belirlenmiş bir yetkiye dayanmaksızın düzenleyici işlemleri ile suç ve ceza ihdas etmemesi, ceza hukukunu uygulamakla görevli yargı organının da kanunlarda belirlenen suç ve cezaların kapsamını yorum yoluyla genişletmemesi gerekir (daha detaylı açıklamalar için bkz. Gülay Yurt, §§ 25-32; Kadriye Çağlar Yılmaz, §§ 25-32).

24. Hak ya da özgürlüklere bir müdahale söz konusu olduğunda öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığıdır. Anayasa'nın 26. maddesi kapsamında yapılan bir müdahalenin kanunilik şartını sağladığının kabul edilebilmesi için müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35).

25. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında kanunilik ölçütü ilk olarak şeklî bir kanunun varlığını gerekli kılar. Bir yasama işlemi olarak kanun Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) iradesinin ürünüdür ve TBMM tarafından Anayasa'da öngörülen kanun yapma usullerine uyularak yapılan işlemlerdir. Bu anlayış temel hak ve özgürlükler alanında önemli bir güvence sağlar (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 54; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş., § 36).

(c) İlkelerin Olaya Uygulanması

26. Somut olayda 5326 sayılı Kanun'un "Afiş asma" başlıklı 42. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "Meydanlara veya parklara, cadde veya sokak kenarlarındaki kamuya ait duvar veya alanlara, rızası olmaksızın özel kişilere ait alanlara bez, kâğıt ve benzeri afiş ve ilân asan kişiye ... idarî para cezası verilir..." hükmü esas alınarak başvurucular hakkında idari para cezası uygulanmıştır. İdari para cezasına ilişkin tutanaklarda yaptırım konusu eylemlerin 5326 sayılı Kanun'un 42. maddesine muhalefet (afiş asma) şeklinde belirtildiği ve söz konusu tutanaklarda başvurucuların eylemlerine dair bir açıklama yapılmadığı görülmüştür. İdare tarafından yargılama esnasında Hâkimliğe gönderilen belgelerde ve başvurucuların beyanlarında ise söz konusu idari yaptırıma sebep olan eylemin bildiri dağıtma olduğu belirtilmiştir.

27. Uygulanan idari para cezasına dayanak olarak gösterilen 5326 sayılı Kanun'un 42. maddesine göre meydanlara veya parklara, cadde veya sokak kenarlarındaki kamuya ait duvar veya alanlara, rızası olmaksızın özel kişilere ait alanlara bez, kâğıt ve benzeri afiş ve ilan asmak kabahat sayılmıştır. Bu kabahatin karşılığında idari para cezası öngörülmüştür. Bu cezaya, kolluk veya belediye zabıta görevlileri tarafından karar verilir.

28. Eldeki olayda başvurucular hakkında 5326 sayılı Kanun'un 42. maddesine dayanılarak idari para cezası uygulandığı görülmüş ise de gerek başvuru formları ve eklerinin incelenmesi gerekse de Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden Hâkimlik evrakının içeriğinin incelenmesi neticesinde başvuruculara afiş astıklarına dair bir bilgi ya da bulguya rastlanmamıştır. Nitekim olaya ilişkin kolluk tutanaklarında aktarılan bilgilerde de başvuruculara afiş astığından değil bildiri dağıttığından bahsedilmektedir (bkz. § 7).

29. Oysaki 5326 sayılı Kanun'un 42. maddesi gereğince idari para cezası uygulanabilmesi

için öncelikle "meydanlara veya parklara, cadde veya sokak kenarlarındaki kamuya ait duvar veya alanlara, rızası olmaksızın özel kişilere ait alanlara" ve "bez, kâğıt ve benzeri afiş ve ilan" asma eyleminin gerçekleştirilmesi gerekir. Ortada Kanun'da belirtilen yerlere ve belirtilen şekilde asılmış bir afiş ve ilan bulunmadıkça kişilerin 5326 sayılı Kanun'un 42. maddesi gereğince cezalandırılabilmeleri mümkün değildir.

30. Başvuruda, başvuruculaın afiş asma eylemi gerçekleştirdiği idarece ortaya konulmamasına rağmen idari para cezasına itiraz üzerine verilen Hâkimlik kararlarında 5326 sayılı Kanun'un 42. maddesi gereğince afiş asma kabahatinin oluşması için gereken unsurlar ile somut olayda bunun ne şekilde gerçekleştiği hakkında herhangi bir değerlendirmede bulunulmadan kesin nitelikte ret kararları verilmiştir. Dolayısıyla 5326 sayılı Kanun'un 42. maddesinde yer alan afiş asma eylemine ilişkin hükmün unsurları oluşmaksızın uygulanmasının başvuruculaın eylemleri bakımından şeklî bir kanunun varlığı bağlamında kanunilik unsurunu taşımadığı sonucuna varılmıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. Cem Burak Karataş [GK], B. No: 2014/19152, 18/10/2017, §§ 114, 115; Murat Ünal [1. B.], B. No: 2015/226, 12/12/2018, § 33). Bu durumda başvuruculaın ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin kanunla öngörülmediği kanaatine ulaşılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

32. Başvuruculaın ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiası yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde diğer ihlal iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

33. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile her biri yönünden 30.000 TL maddi ve 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

35. Bununla birlikte yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve eski hâle getirme kuralı çerçevesinde başvuruculara taleple bağlı kalınarak ayrı ayrı net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Körfez Sulh Ceza Hâkimliğine (2021/378 D.İş; 2021/1359 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara ayrı ayrı net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

R.Ü. (2)

B. No: 2023/11970 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/11970

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

R.Ü. BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2023/11970)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : R.Ü.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılama neticesinde beraat kararı verilmesine rağmen silahların iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının, silahların emanette uzun süre bekletilmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına üye olma suçundan yürütülen soruşturma sırasında başvurucuya ait iki adet yivli tüfek ile üç tabancaya el konulmuştur. Kovuşturma aşamasında İzmir 14. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) başvurucuya yönelik suçlamalar hakkında beraat kararı verilmiştir. Başvurucu hakkında verilen beraat kararında adli emanette bulunan silahlar yönünden karar verilmediği tespit edilmiştir.

3. Başvurucu 2/12/2022 tarihli dilekçesiyle adli emanette bulunan silahların iadesini talep etmiştir. Mahkeme; başvurucu hakkında beraat kararı verildiğini, kararın henüz kesinleşmediğini ancak başvurucunun Danıştay Beşinci Dairesinin 27/6/2022 tarihli kararı doğrultusunda Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreterliğinin 15/11/2022 tarihli yazısı ile göreve iade edildiğini belirterek adli emanette bulunan materyaller arasında olan ve sahiplik şartlarının devam edip etmediği belli olmayan silahların ve silahlara ait

materyallerin bulundurma şartının mevcut olması hâlinde başvurucuya iade edilmek üzere idareye teslimine 30/12/2022 tarihinde karar vermiştir. İtiraz mercii, ek kararda usul ve kanuna aykırılık bulunmadığından başvurucunun itirazının reddine kesin olarak karar vermiştir.

4. Başvurucu, nihai hükmü 12/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 6/2/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvurucu 15/4/2025 tarihli ek beyan dilekçesinde, bireysel başvuru konusunun silahlarının iade edilmemesi olduğunu, bireysel başvuruda bulunduktan sonra silahlarının iade edildiğini, bu aşamada başvurusunun silahların eksik ve bozuk iade edilmesi nedeniyle uğradığı manevi zararlarının giderilmesi yönüyle değerlendirilmesini talep etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu; elkoyma kararının hukuka aykırı olduğunu, hakkında beraat kararı verildiğini, suçta kullanılmayan ya da suçtan elde edildiğine dair şüphe bulunmayan, kendi parası ile satın aldığı silahların iadesine karar verilmesi gerektiği hâlde Mahkemece silahların idareye teslimine karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkı ile masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca özel soruşturma usullerine uyulmadan arama yapılarak silahlarının alıkonulduğunu belirterek özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Son olarak başvurucu; silahlarını üçüncü kişiye devretme imkânı elinden alınarak silahlarının alıkonulduğunu, silahlarını kendi belirleyeceği rayiç fiyata göre sattıramadığını, taleplerine cevap verilmediğini belirterek mülkiyet hakkı ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

8. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir."

10. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi şöyledir:

"(1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

...

(c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması."

11. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23; Mehmet Emin Bülbül [2. B.], B. No: 2014/4463, 16/6/2016, §§ 46-48).

12. Somut olayda başvurucu, Mahkemeden adli emanette bulunan silahlarının kendisine

iade edilmesi yönündeki talebinin karşılanmaması hususundaki ek karar ile bu ek karara yönelik yaptığı itirazın reddedilmesini esas alarak 6/2/2023 tarihli dilekçesiyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu, bireysel başvuru tarihinden sonra 15/4/2025 tarihli ek beyan dilekçesiyle bireysel başvuru konusunun silahlarının iade edilmemesi olduğunu, bireysel başvuruda bulunduktan sonra silahlarının iade edildiğini belirtmiş; bu aşamada başvurusunun silahların eksik ve bozuk iade edilmesi nedeniyle uğradığı manevi zararlarının giderilmesi yönüyle değerlendirilmesini talep etmiştir.

13. Eldeki başvuruda başvurucunun ihlal iddialarının temelinin silahlarının iade edilmemesi olduğu açıktır. Bu kapsamda bireysel başvuru tarihinden sonra başvurucuya ait silahların bir kısmının 10/2/2023 tarihinde, kalan kısmının ise 8/5/2023 tarihinde iade edildiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda bireysel başvuru tarihinden sonra başvurucunun talebinin yerine getirilmesi suretiyle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığı tespit edilmiştir.

14. Öte yandan başvurucu, her ne kadar 15/4/2025 tarihli ek beyan dilekçesi ile başvurusunun manevi zararlarının giderilmesi yönüyle değerlendirilmesini talep etmiş ise de başvurucu silahlarını iade aldıktan sonra Nazilli 2. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde silahlarda meydana gelen bozulmalar ve yıpranmalar sebebiyle koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davası açmıştır. Nazilli 2. Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucunun maddi tazminat isteminin kısmen kabulü ile toplam 82.500 TL maddi tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Manevi tazminat yönünden ise elkoyma işleminin kişilik haklarına yönelik bir tedbir değil mal varlığına yönelik bir tedbir olduğu, elkoymanın kişilik haklarının zedelenmesine yol açmayacağı, bu nedenle manevi tazminatın konusu olamayacağı, haksız elkoyma nedeniyle manevi tazminat şartlarının oluşmayacağı anlaşıldığından manevi tazminat isteminin reddine karar vermiştir. Karar, istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Bu kapsamda başvurucunun manevi tazminat talebinin de yargı mercilerince değerlendirildiği anlaşılmıştır.

15. Bu bağlamda İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca mülkiyet hakkı yönünden başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, silahlarının emanette 6,5 yıl bekletildiğini belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET EMİN DİNÇER VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/14626 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/14626

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET EMİN DİNÇER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/14626)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : Mehmet Emin DİNÇER ve diğerleri [bkz. ekli listenin (B) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Başvuruculaların Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üyelik, terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarını işledikleri sonucuna varılarak mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Gerekçeli kararlarda bilirkişi incelemesi yaptırılmaksızın mahkûmiyete temel olarak tek veya belirleyici delil şeklinde Bank Asya verilerine dayanılmıştır. Başvuruculaların bir kısmı yönünden dernek ve sendika üyelikleri, tanık beyanları, çalışma kayıtları gibi deliller de değerlendirmeye alınmıştır.

3. Kararların gerekçelerinde; başvuruculaların örgüt talimatı sonrasında Bank Asyada hesap açtırdıkları, yeni açtırdıkları ya da mevcut olan hesaplara para yatırdıkları, döviz alım satım işlemleri yaptıkları, kanun hükmünde kararnamelerle kapatılan işyerlerinde harcama yaptıklarının kredi kartı ekstrelerinden tespit edildiği hususlarına yer verilmiştir.

4. Başvurucular hakkındaki hükümler, istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır.

6. Ekli listenin (A) sütununda gösterilen dosyalar, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2023/14626 numaralı bireysel başvuru dosyasıyla birleştirilmiş ve inceleme 2023/14626 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

8. Başvurucu Ali Metin Pendik 8/8/2024 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucunun mirasçıları Emine Pendik, Sadullah Pendik, Mustafa Pendik ve Hüseyin Pendik 24/10/2024 tarihinde kayda giren dilekçeleriyle başvuruya devam etmek istediklerini bildirmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Ekli listenin (E) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucular; alanında uzman kişilere Bank Asyadaki mutat hesap hareketleri üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmadan cezalandırıldıklarını, bankacılık işlemlerini örgütsel faaliyette bulunma amacıyla gerçekleştirmediklerini, mahkûmiyet kararında bu konularda yeterli açıklamalara yer verilmediğini ileri sürmüştür.

11. Anayasa Mahkemesi, Bank Asya verilerinin mahkûmiyette belirleyici delil olarak kabul edildiği bir yargılamanın şikâyet konusu yapıldığı başvuruda başvurucunun mutat hesap hareketlerine dayanılarak ceza verildiği yönündeki savunması hakkında mahkûmiyet kararında yeterli açıklamalara yer verilmemesini gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirmiştir (Gürcan Balık [2. B.], B. No: 2020/16435, 17/11/2022).

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. İlgili mevzuat için bkz. Gürcan Balık, §§ 34-37. Yargıtay kararları için bkz. Hakan Darıcı ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/34045, 20/7/2023, §§ 13-21; Ruhi Erginer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2023/24807, 15/4/2025, §§ 15-17.

14. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi özellikle açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd.

Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

15. Anayasa Mahkemesi Gürcan Balık kararında başvurucunun Bank Asyadaki mevduatına ilişkin ileri sürdüğü iddiasının karar sonucunu değiştirebilecek nitelikte esaslı bir iddia olduğu hâlde bunun gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 68-72). Anayasa Mahkemesi anılan kararında öncelikle ilgili Yargıtay içtihadına atıf yapmak suretiyle bahse konu Bankada parasal bir işlem yapılmasının kategorik olarak örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilmediğini belirtmiştir. Nitekim Yargıtay kararlarında 22/7/2016 tarihinde faaliyet izni kaldırılıncaya kadar faaliyetlerine devam eden ve FETÖ/PDY ile iltisaklı olan Bank Asyada gerçekleştirilen mutat hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği kabul edilmektedir. Yargıtay önceki tarihli kararlarında mutat işlemlerin dışında kalan, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve Bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemleri suç delili olarak kabul etmiştir (ilgili kararlar için bkz. Gürcan Balık, §§ 39-47). Bununla birlikte Yargıtayın sonraki içtihadında, sanığın örgüte yardım kastıyla, bilerek ve isteyerek bu hesabı açtığını gösterir, kastını ortaya koyan yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle atılı suçtan beraatine karar verilmesi gerekirken mahkûmiyetine karar verilmesini bozma gerekçesi yaptığı anlaşılmaktadır (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, §§ 15-17).

16. Kişinin örgüt liderinin talimatıyla işlem yaptığının kuşkuya yer bırakmayacak biçimde tespiti bakımından Bank Asya nezdinde 2014 yılı öncesi de dâhil olmak üzere hesap açılış bilgileri, aylık bakiye gelişimi ve tüm hesap hareketlerine ilişkin kayıtların dosyaya celbedilip incelenmesi, temin edilen kayıtlar üzerinde uzman bilirkişi raporu alınıp örgüt liderinin talimatından sonra ve bu talimat doğrultusunda katılım hesabı açma, döviz veya altın alma, para yatırma vb. işlemlerinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir (Yargıtay kararları için bkz. Raziye Akçay [2. B.], B. No: 2019/1665, 28/6/2022, §§ 24, 27; Serkan Gölge [2. B.], B. No: 2019/22453, 13/9/2022, §§ 30-39; Hakan Darıcı ve diğerleri, §§ 13-21).

17. Somut başvuruda ilgili yargı mercilerinin gerekçeli kararlarında başvuruculara terör örgütüne üye olma ya da terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarından mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Bir kısım başvurucu yönünden yan deliller bulunmakla birlikte aşağıda yapılan açıklamalar da dikkate alındığında Bank Asya hesap hareketleri başvuruculara cezalandırılmasında tek ya da belirleyici delil olarak kullanılmıştır. Bu kararlara göre başvurucular hakkındaki Bank Asya hesap hareketleri onların FETÖ/PDY lideri ve yöneticilerinin talimatı doğrultusunda hareket ettiğini göstermekte ve örgütsel saikle bankacılık işlemleri yaptıklarını ortaya koymaktadır.

18. Mahkemelerin kararlarının gerekçesinde hükme esas aldığı delillerin ağırlığı hususunda herhangi bir değerlendirmede bulunmadığı görülmüştür. Başvurucular hakkında kurulan mahkûmiyet hükümlerine dayanak olarak değerlendirilen deliller, bu delillere ilişkin anayasal güvenceler yönünden Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay içtihadı yönünden ele alınacak olur ise öncelikle Yargıtay örgütün profesyonel eylemlerinin kamuoyunca bilinir hâle geldiği süreçten önce icra edilen yapılanmanın evlerinde kalmak ve sohbetlere katılmak gibi faaliyetlerin nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla silahlı terör örgütünün amacına hizmet ettiğinin somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceğine karar vermiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/10/2024 tarihli ve E.2022/7057, K.2024/11904; 21/10/2024 tarihli ve E.2022/5877, K.2024/11981; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/24146, K.2024/1337 sayılı kararları;

Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 30/10/2018 tarihli ve E.2017/3689, K.2018/3718 sayılı kararı). Anayasa Mahkemesi, sohbetlere katılma eyleminin başvurucunun örgüte üye olma suçundan cezalandırılmasında delil olarak kullanılabilmesi için başvurucunun katıldığı sohbetlerin örgütsel özellik taşıdığının belirlenmesini beklemektedir (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, § 37. Ayrıca örgütsel alanda kalan sohbet toplantılarının özelliklerine ilişkin olarak bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 20). Yargıtay kararlarında kritik olduğu belirtilen tarihlerden sonra devam etmeyen, gizlilik ve himmet vermek/toplamak gibi örgütsel özellik taşıdığı da belirlenemeyen dinî sohbetlere katılmaktan ibaret eylemlere istinaden mahkûmiyet kararı verilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 10/2/2021 tarihli ve E.2019/10348, K.2021/972; 10/5/2018 tarihli ve E.2017/4179, K.2018/1541 sayılı kararları; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18/1/2023 tarihli ve E.2022/39058, K.2023/114; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/1356, K.2024/1494 sayılı kararları).

19. Anayasa Mahkemesi Metin Birdal ([GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019) kararında temel hak ve özgürlükler kapsamında kalan birtakım eylemlerin terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyet kararında delil olarak değerlendirilmesini incelemiştir (Metin Birdal, §§ 60-72). Anayasa Mahkemesine göre yargı mercilerince başvurucunun terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösteren deliller birlikte incelenmeli; temel haklar kapsamında kalan her bir delil terör örgütünün amacı, niteliği, bilinirliği, kullandığı şiddetin türü ve yoğunluğu ile somut olayın ilgili diğer şartları dikkate alınarak değerlendirilmelidir (Metin Birdal, § 72). Mahkemelerce değerlendirmeye alınan yazı ve paylaşımlar (Yargıtay birçok kararında doğrudan terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek nitelikte olup olmadığının gerekçede değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/6/2024 tarihli ve E.2023/24095, K.2024/8203; 11/6/2024 tarihli ve E.2022/22314, K.2024/7881 sayılı kararları), toplantılara katılma bu ilkeler çerçevesinde incelenmelidir. Sadece başvuruculaın yazı ve paylaşımlarına değinilmekle yetinilmemeli, söz konusu içerikler hakkında -Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan kararlarında belirtilen ilkeler çerçevesinde- değerlendirme yapılmalıdır. Benzer şekilde kişilerin Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına göre örgüte müzahir kurum veya kuruluşlarda çalışmaları (tek başına örgütsel bir faaliyet olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin birçok karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 2/3/2021 tarihli ve E.2019/5505, K.2021/1793 sayılı kararı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/10/2022 tarihli ve E.2021/14774, K.2022/6617 sayılı kararı), örgüte müzahir otelde konaklamaları (kategorik olarak örgütsel faaliyet olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin tespitler için bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 1/3/2023 tarihli ve E.2021/9204, K.2023/884; 29/11/2023 tarihli ve E.2022/23978, K.2023/9667 sayılı kararları; Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 29/4/2019 tarihli ve E.2019/664, K.2019/3014 sayılı kararı) anılan ilkeler çerçevesinde değerlendirilmelidir.

20. Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgüte bağlı dernek ve sendika üyesi olma şeklindeki eylemlerinin sempati ve iltisak boyutunu aşan, örgüte yardım etme kastıyla hareket edildiğini ispat eden faaliyetler kapsamında değerlendirilmediği ve bu nedenle atılı suçun delili olarak kabul edilemeyeceğinin belirtildiği anlaşılmıştır (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2021/13507, K.2022/4206; 29/9/2022 tarihli ve E.2021/21414, K.2022/5210 sayılı kararları; ayrıca bkz. Hakan Darıcı ve diğerleri, §§ 17-19). Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararlarına göre başvurucuların konumları ve kişisel özellikleri nazara alınarak FETÖ/PDY ile irtibatlı olduğu kabul edilen dernek ve sendikaya

üye olma eylemlerinin anayasal örgütlenme özgürlüğü dışında ve örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla hareket edilip edilmediğini ortaya koyan değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, § 25; Cemile Doğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2022/20577, 19/11/2024, § 18; Yahya Turgut [GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024, § 56).

21. Yargıtay kararlarına göre Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen veriler mahkûmiyet için yeterli olmayıp bunun için destekleyici bir ifade, beyan yahut başkaca bilgi ve belge bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir (Sinan Bulut [1. B.], B. No: 2019/14914, 10/5/2023, §§ 27, 47; M.G. [2. B.], B. No: 2020/5305, 11/5/2023, § 32).

22. Gerekçeli kararda tanık beyanına dayanılan başvurucular bakımından tanığın başvuruculara bulunmadığı bir celsede dinlenmesi, başvurucular yönünden dezavantajlı bir durum oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40). Suç tipi için kanunda belirlenen cezanın ağırlığı arttıkça duruşmada hazır bulunarak savunma yapmanın da öneminin artacağı hususunda tartışma yoktur (Mehmet Ergün [GK], B. No: 2019/34180, 25/7/2023, § 41).

23. Son olarak Yargıtay, sanıktan ele geçirilen dijital materyallerde salt ByLock kalıntısı bulunduğuna dair dijital veri raporu doğrultusunda mahkûmiyet kararı verilemeyeceğini kabul etmektedir (Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 18/11/2019 tarihli ve E.2019/8435, K.2019/6977 sayılı kararı). Benzer şekilde Eagle program kalıntısının sanık aleyhinde değerlendirilmeyeceğine karar veren ilk derece mahkemesi kararının onanmasına da karar vermiş (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 22/3/2023 tarihli ve E.2022/318, K.2023/1442 sayılı kararı), kişilerin Eagle isimli programı kullanmalarının örgütsel bir faaliyet olarak kabul edilemeyeceğini belirtmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/10/2022 tarihli ve E.2021/10685, K.2022/6720; 17/10/2022 tarihli ve E.2021/7421, K.2022/6209 sayılı kararları).

24. Yukarıda yapılan açıklamalar sonucunda Bank Asya hesap hareketliliğine ilişkin delilin bazı başvurucular yönünden mahkûmiyet kararlarına götüren tek bazıları yönünden ise belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekir.

25. Başvurucular; ilgili yargı mercilerindeki savunmalarında hesap hareketlerinin kredi kartı kullanımı, düğünde hediye edilen altınları hesaba para/altın olarak yatırma, para ödünç alma ya da vermeden kaynaklanan rutin bankacılık işlemleri olduğunu, hırsızlık yapılması endişesi nedeniyle altın ve paralarını konutlarında değil Bankada tuttuklarını, araç/konut satın alma amacıyla gerçekleştirdikleri işlemler olduğunu, bu durumun sicil kayıtlarından ya da bu konularda sundukları delillerden de anlaşılabileceğini, kredi başvurusunda bulunmaları nedeniyle hesap açma işlemi gerçekleştirdiklerini, kredi sözleşmesinin kritik tarihten öncesinde yapıldığını ve ödemelerinin kredi taksitlerine ilişkin olduğunu beyan etmiştir. Ayrıca ticaretle uğraştıkları, ticari işletmeleri, hac işlemleri, bireysel emeklilik, okul taksitleri için hesap açtıkları şeklinde beyanda bulunmuştur. Başvurucular konut kredisi finansman oranının miktarı, faizsiz bankacılık yapan bir banka olması, indirim ve taksit imkânları, kurumsal firmalardan yapılan alışverişlerde anlaşmalı bankalar arasında yer alması nedeniyle Bank Asyayı tercih ettiklerini, ihracat yaptıklarını, hesap hareketlerinin hesaplarına aktarılan ihracat bedelleri olduğunu, diğer bankalarla da işlemler yaptıklarını belirtmiştir. Bunlara ek olarak başvurucular; örgüt liderinin talimat tarihinden önce de bu Bankada hesap hareketleri olduğunu, Bankanın fona devri sonrasında da bankacılık işlemlerine devam ettiklerini, kritik tarihten çok önce Banka ile işlem yaptıklarını, uzun zamandır Bank Asyadaki hesaplarını kullanmadıklarını, bu nedenle para hareketlerinden haberdar olmadıklarını, hesap hareketini kendilerinin gerçekleştirmediklerini, ilgili dekontlardan ya da işlem türünden durumun anlaşılabileceğini, Banka hakkında çıkan haberler akabinde kamuda oluşan algı sonrasında yatırımlarını geri çektiklerini, hesaplarını kapattıklarını iddia etmiştir.

26. Vurgulamak gerekir ki bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Dolayısıyla başvurucular hakkında isnat edilen terör örgütü üyesi olma ya da terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarının sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi, ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (Metin Birdal, § 47; Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45). Bundan başka bir ceza yargılamasında hangi delillerin hükme esas alınabileceğinin belirlenmesi meselesi de esas itibarıyla Anayasa Mahkemesinin görev alanında değildir (Türk ceza muhakemesi hukuku uygulamasına ilişkin bazı değerlendirmeler için bkz. Metin Birdal, §§ 67-71).

27. Somut olayda mahkeme kararlarına bakıldığında birtakım banka verileri dikkate alınarak mahkûmiyet sonucuna varıldığı görülmüştür. Bununla birlikte özellikle Yargıtay içtihadında yer verilen (Ruhi Erginer ve diğerleri, §§ 15-17) ilkelerin herhangi bir şekilde kararlarda tartışılmadığı, bu çerçevede Yargıtay içtihadında ortaya konulması gerektiği belirtilen, başvuruculların örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla bilerek ve isteyerek bu hesabı açtıklarını gösteren, kastlarını ortaya koyan yeterli delil bulunup bulunmadığı hususunun kararlarda yeterince değerlendirilmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla mahkûmiyet kararlarında başvuruculların, örgüt liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı üzerine örgütsel faaliyet kastıyla bankacılık işlemleri yaptıklarının yeterli gerekçeyle ortaya konulamadığı görülmüştür.

28. Bunların yanında başvuruya konu gerekçeli kararlarda 2014 yılı ve sonrasında

gerçekleşen bir kısım hesap hareketine değinilmiş ancak başvuruculaların Bank Asyadaki hesabının hangi tarihte açıldığına, bu hesaba ilişkin bankacılık işlemlerinin FETÖ/PDY lideri ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı öncesindeki niteliği ve hacmine, bu talimattan sonra anılan hesabın ne şekilde kullanıldığına, aktif kullanım olarak kabul edilen işlemlerin hacminin ne olduğuna ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Diğer bir ifadeyle söz konusu bankacılık işlemlerinin neden mutat kabul edilemeyeceğine ilişkin yeterli bir değerlendirmede bulunulmamıştır. Dolayısıyla başvuruculaların örgüt liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı sonrasındaki bankacılık işlemlerinin bu talimattan önceki dönemle uyumlu olmadığı veya olağan dışı bir hesap hareketliliği olduğu ortaya konulamamıştır. Dahası başvuruculaların Bank Asya nezdindeki 2014 yılı öncesi de dâhil olmak üzere hesap açılış bilgileri, aylık bakiye gelişimi ve hesabın ilk açıldığı tarihten itibaren tüm hesap hareketlerine ilişkin olarak alanında uzman bilirkişi marifeti ile bir inceleme de yaptırılmamıştır. Mahkûmiyet gerekçelerinde örgüt liderinin talimatı üzerine mevduat hesabında artışa gidildiği veya mutat hesap hareketleri dışında bir işlemle bankaya likidite sağlandığı gibi soyut ve genel ifadeler dile getirilmiştir. Dolayısıyla başvuruculaların suç işlemek amacıyla kurulmuş örgütün amacını gerçekleştirmesine katkı sağlamak için hareket etmediklerine, söz konusu işlemlerin rutin bankacılık işlemleri olduğuna ilişkin kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialarının gerekçede karşılanmadığı anlaşılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

30. Mevcut başvuruda ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetildiğinde, yapılacak yeniden yargılamada ilgili mahkemelerce başvuruculaların yargılamanın esasına ilişkin diğer şikâyetlerinin değerlendirilebileceği anlaşıldığından eldeki başvuruda değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkı ile Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

31. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen başvurucular, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaların iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

32. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen başvuruculaların suç isnadına bağlı tutmanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020, §§ 47-70) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Ayrıca ekli listenin (İ) sütununda belirtilen başvuruculaların mahkûmiyete bağlı tutmanın hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 27-53) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

33. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

35. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

36. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvurucuların değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (E) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TANER OTAY

B. No: 2023/15292 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/15292

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TANER OTAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/15292)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Taner OTAY

Vekili : Av. Gizem KAÇAN AKINCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 23/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 21/2/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi

suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 3/8/2009 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin 29/5/2024 tarihinde kaldırıldığı görülmüştür. Yaklaşık on beş yılı aşkın bir süredir devam eden ihtiyati tedbirin, süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının ise Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Tuzluca Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/87, K.2022/167) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİRLEŞİK METAL İŞÇİLERİ SENDİKASI (3)

B. No: 2023/33389 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/33389

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİRLEŞİK METAL İŞÇİLERİ SENDİKASI BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2023/33389)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucu : Birleşik Metal İşçileri Sendikası

Vekili : Av. Yeter TÜRKEŞ ÇEVİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yetki tespitine itiraz talebiyle açılan davanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu sendika, davacı işyerinde toplu iş sözleşmesi (TİS) akdedebilmek için yetkili sendika olduğunun tespiti talebiyle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına (Bakanlık) başvurmuş; Bakanlık, başvurucunun yeterli çoğunluğu sağladığını tespit ederek yetki belgesi vermiştir.

3. Bunun üzerine davacı işyeri, yetki tespitine itiraz davası açmıştır. Bu davanın açılması ile 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu uyarınca TİS süreci dava sonuçlanana kadar durmakta ve mahkemenin hangi sendikanın TİS yapma yetkisine sahip olduğunu tespit etmesi beklenmektedir.

4. Açılan dava beş yıla yakın sürmüş ve bu sürenin sonunda başvurucu sendikanın yetkili olduğuna karar verilmiştir. Başvurucu, nihai hükmü 31/3/2023 tarihinde öğrendikten sonra 19/4/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar

verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu 6356 sayılı Kanun'da kısa süreler öngörülmesine rağmen başvuruya konu davanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle üyeleri adına TİS yapamadığını, sendika üyesi işçilerin mağdur olduğunu ve sendika hakkının etkisizleştirildiğini belirterek sendika hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı görüşünde; konuya ilişkin yargısal içtihadın, mevzuatın ve somut olayın koşullarının yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu, Adalet Bakanlığı görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

7. Başvurucunun iddiaları bir bütün olarak sendika hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi Türkiye Devrimci Kara, Hava ve Demiryolu Taşımacılığı İşçileri Sendikası ([GK], B. No: 2020/34550, 15/2/2024) kararında mevzuatın öngördüğü şekilde süratle sonuçlandırılması gereken dava sürecinin sürüncemede bırakılmasının başvurucu sendikanın ve başvurucu ile birlikte işyerinde çalışan işçilerin TİS kapsamında sendikal faaliyette bulunma olanağını ve sözleşmenin getirdiği sendikal haklara erişimini yargılama süreci boyunca imkânsız kıldığı ve bu nedenlerle Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (anılan kararda bkz. §§ 45-52). Anayasa Mahkemesinin anılan başvuruda yaptığı değerlendirmede; uygulamada aynı şikâyetlere ilişkin davaların makul sürede sonuçlandırılmadığına, bu davalara ilişkin ihlal iddialarının yaygınlık arz ettiğine ve bu durumun yapısal soruna neden olduğuna dikkat çekmiştir (anılan kararda bkz. §§ 56-63). Anılan kararda TİS yapma hakkının etkili bir şekilde kullanılabilmesi için bir TİS'in bitmesinden sonra yeni TİS'in yürürlüğe girmesini sağlama imkânı verecek bir yasal sistem bulunmadığını değerlendirmiştir (anılan kararda bkz. §§ 64-81).

10. Eldeki başvuruda başvurucunun yetkili sendika olduğu tespit edilmesine karşın uzun süren dava boyunca başvurucu sendika TİS'i imzalayamamış, mensubu olan işçiler TİS çatısı altında toplanamamış, böylelikle TİS'in sağladığı sendikal haklardan faydalanamamıştır. Dolayısıyla eldeki başvuru bakımından Türkiye Devrimci Kara, Hava ve Demiryolu Taşımacılığı İşçileri Sendikası kararında belirlenen ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

12. Başvurucu, ihlalin tespiti ile tür ve miktar belirtmeksizin tazminat talebinde bulunmuştur.

13. Anayasa Mahkemesi, yetki tespitine itiraz davalarının makul sürede sonuçlandırılmamasının kanundan kaynaklanan bir yapısal sorun olduğu gerekçesiyle sendika hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Başvuruda idari ve hukuki düzenleme yapılmasını gerektirecek nitelikte yapısal sorun tespit edildiğinden ve ayrıca uzun süre alsa da nihayetinde başvurucu sendikanın yetkili olduğuna da karar verildiğinden yeniden

yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı anlaşılmıştır.

14. Yapısal sorundan kaynaklanan sendika hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EROL TÜRKEN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/47549 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/47549

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EROL TÜRKEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/47549)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Erol TÜRKEN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Komisyon 2024/23312, 2023/58360, 2023/58371 ve 2023/60625 numaralı başvurularda adli yardım taleplerinin kabulüne karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ekli listenin (B) sütununda belirtilen başvuruların konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2023/47549 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DERYA KELEŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/47552 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/47552

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DERYA KELEŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/47552)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : Derya KELEŞ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (B) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Başvuruculaların Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üyelik, terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarını işledikleri sonucuna varılarak mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Gerekçeli kararlarda mahkûmiyete temel olarak tek veya belirleyici delil şeklinde Bank Asya verilerine dayanılmıştır. Başvuruculaların bir kısmı yönünden dernek ve sendika üyelikleri, tanık beyanları, çalışma kayıtları gibi deliller de değerlendirmeye alınmıştır.

3. Kararların gerekçelerinde; başvuruculaların örgüt talimatı sonrasında Bank Asyada hesap açtırdıkları, yeni açtırdıkları ya da mevcut olan hesaplara para yatırdıkları, döviz alım satım işlemleri yaptıkları, kanun hükmünde kararnamelerle kapatılan işyerlerinde harcama yaptıklarının kredi kartı ekstrelerinden tespit edildiği hususlarına yer verilmiştir.

4. Başvurucular hakkındaki hükümler, istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır.

6. Ekli listenin (A) sütununda gösterilen dosyalar, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2023/47552 numaralı bireysel başvuru dosyasıyla birleştirilmiş ve inceleme 2023/47552 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ekli listenin (E) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucular; Bank Asyadaki mutat hesap hareketlerine dayanılarak ve bilirkişi raporunda lehe tespitler bulunmasına rağmen cezalandırıldıklarını, bankacılık işlemlerini örgütsel faaliyette bulunma amacıyla gerçekleştirmediklerini, mahkûmiyet kararında bu konularda yeterli açıklamalara yer verilmediğini ileri sürmüştür.

10. Anayasa Mahkemesi, Bank Asya verilerinin mahkûmiyette belirleyici delil olarak kabul edildiği bir yargılamanın şikâyet konusu yapıldığı başvuruda başvurucunun mutat hesap hareketlerine dayanılarak ceza verildiği yönündeki savunması hakkında mahkûmiyet kararında yeterli açıklamalara yer verilmemesini gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirmiştir (Gürcan Balık [2. B.], B. No: 2020/16435, 17/11/2022).

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. İlgili mevzuat için bkz. Gürcan Balık, §§ 34-37. Yargıtay kararları için bkz. Hakan Darıcı ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/34045, 20/7/2023, §§ 13-21; Ruhi Erginer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2023/24807, 15/4/2025, §§ 15-17.

13. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi özellikle açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

14. Anayasa Mahkemesi Gürcan Balık kararında başvurucunun Bank Asyadaki mevduatına ilişkin ileri sürdüğü iddiasının karar sonucunu değiştirebilecek nitelikte esaslı bir iddia

olduğu hâlde bunun gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 68-72). Anayasa Mahkemesi anılan kararında öncelikle ilgili Yargıtay içtihadına atıf yapmak suretiyle bahse konu Bankada parasal bir işlem yapılmasının kategorik olarak örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilmediğini belirtmiştir. Nitekim Yargıtay kararlarında 22/7/2016 tarihinde faaliyet izni kaldırılıncaya kadar faaliyetlerine devam eden ve FETÖ/PDY ile iltisaklı olan Bank Asyada gerçekleştirilen mutat hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği kabul edilmektedir. Yargıtay önceki tarihli kararlarında mutat işlemlerin dışında kalan, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve Bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemleri suç delili olarak kabul etmiştir (ilgili kararlar için bkz. Gürcan Balık, §§ 39-47). Bununla birlikte Yargıtayın sonraki içtihadında, sanığın örgüte yardım kastıyla, bilerek ve isteyerek bu hesabı açtığını gösterir, kastını ortaya koyan yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle atılı suçtan beraatine karar verilmesi gerekirken mahkûmiyetine karar verilmesini bozma gerekçesi yaptığı anlaşılmaktadır (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, §§ 15-17).

15. Kişinin örgüt liderinin talimatıyla işlem yaptığının kuşkuya yer bırakmayacak biçimde tespiti bakımından Bank Asya nezdinde 2014 yılı öncesi de dâhil olmak üzere hesap açılış bilgileri, aylık bakiye gelişimi ve tüm hesap hareketlerine ilişkin kayıtların dosyaya celbedilip incelenmesi, temin edilen kayıtlar üzerinde uzman bilirkişi raporu alınıp örgüt liderinin talimatından sonra ve bu talimat doğrultusunda katılım hesabı açma, döviz veya altın alma, para yatırma vb. işlemlerinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir (Yargıtay kararları için bkz. Raziye Akçay [2. B.], B. No: 2019/1665, 28/6/2022, §§ 24, 27; Serkan Gölge [2. B.], B. No: 2019/22453, 13/9/2022, §§ 30-39; Hakan Darıcı ve diğerleri, §§ 13-21).

16. Somut başvuruda ilgili yargı mercilerinin gerekçeli kararlarında başvuruculara terör örgütüne üye olma ya da terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarından mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Bir kısım başvurucu yönünden yan deliller bulunmakla birlikte aşağıda yapılan açıklamalar da dikkate alındığında Bank Asya hesap hareketleri başvuruculara cezalandırılmasında tek ya da belirleyici delil olarak kullanılmıştır. Bu kararlara göre başvurucular hakkındaki Bank Asya hesap hareketleri onların FETÖ/PDY lideri ve yöneticilerinin talimatı doğrultusunda hareket ettiğini göstermekte ve örgütsel saikle bankacılık işlemleri yaptıklarını ortaya koymaktadır.

17. Mahkemelerin kararlarının gerekçesinde hükme esas aldığı delillerin ağırlığı hususunda herhangi bir değerlendirmede bulunmadığı görülmüştür. Başvurucular hakkında kurulan mahkûmiyet hükümlerine dayanak olarak değerlendirilen deliller, bu delillere ilişkin anayasal güvenceler yönünden Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay içtihadı yönünden ele alınacak olur ise öncelikle Yargıtay örgütün profesyonel eylemlerinin kamuoyunca bilinir hâle geldiği süreçten önce icra edilen yapılanmanın evlerinde kalmak ve sohbetlere katılmak gibi faaliyetlerin nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla silahlı terör örgütünün amacına hizmet ettiğinin somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceğine karar vermiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/10/2024 tarihli ve E.2022/7057, K.2024/11904; 21/10/2024 tarihli ve E.2022/5877, K.2024/11981; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/24146, K.2024/1337 sayılı kararları; Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 30/10/2018 tarihli ve E.2017/3689, K.2018/3718 sayılı kararı). Anayasa Mahkemesi, sohbetlere katılma eyleminin başvurucunun örgüte üye olma suçundan cezalandırılmasında delil olarak kullanılabilmesi için başvurucunun katıldığı

sohbetlerin örgütsel özellik taşıdığının belirlenmesini beklemektedir (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, § 37. Ayrıca örgütsel alanda kalan sohbet toplantılarının özelliklerine ilişkin olarak bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 20). Yargıtay kararlarında kritik olduğu belirtilen tarihlerden sonra devam etmeyen, gizlilik ve himmet vermek/toplamak gibi örgütsel özellik taşıdığı da belirlenemeyen dinî sohbetlere katılmaktan ibaret eylemlere istinaden mahkûmiyet kararı verilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 10/2/2021 tarihli ve E.2019/10348, K.2021/972; 10/5/2018 tarihli ve E.2017/4179, K.2018/1541 sayılı kararları; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18/1/2023 tarihli ve E.2022/39058, K.2023/114; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/1356, K.2024/1494 sayılı kararları).

18. Anayasa Mahkemesi Metin Birdal ([GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019) kararında temel hak ve özgürlükler kapsamında kalan birtakım eylemlerin terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyet kararında delil olarak değerlendirilmesini incelemiştir (Metin Birdal, §§ 60-72). Anayasa Mahkemesine göre yargı mercilerince başvurucunun terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösteren deliller birlikte incelenmeli; temel haklar kapsamında kalan her bir delil terör örgütünün amacı, niteliği, bilinirliği, kullandığı şiddetin türü ve yoğunluğu ile somut olayın ilgili diğer şartları dikkate alınarak değerlendirilmelidir (Metin Birdal, § 72). Mahkemelerce değerlendirmeye alınan yazı ve paylaşımlar (Yargıtay birçok kararında doğrudan terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek nitelikte olup olmadığının gerekçede değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/6/2024 tarihli ve E.2023/24095, K.2024/8203; 11/6/2024 tarihli ve E.2022/22314, K.2024/7881 sayılı kararları), toplantılara katılma bu ilkeler çerçevesinde incelenmelidir. Sadece başvuruculaın yazı ve paylaşımlarına değinilmekle yetinilmemeli, söz konusu içerikler hakkında -Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan kararlarında belirtilen ilkeler çerçevesinde- değerlendirme yapılmalıdır. Benzer şekilde kişilerin Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına göre örgüte müzahir kurum veya kuruluşlarda çalışmaları (tek başına örgütsel bir faaliyet olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin birçok karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 2/3/2021 tarihli ve E.2019/5505, K.2021/1793 sayılı kararı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/10/2022 tarihli ve E.2021/14774, K.2022/6617 sayılı kararı), örgüte müzahir otelde konaklamaları (kategorik olarak örgütsel faaliyet olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin tespitler için bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 1/3/2023 tarihli ve E.2021/9204, K.2023/884; 29/11/2023 tarihli ve E.2022/23978, K.2023/9667 sayılı kararları; Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 29/4/2019 tarihli ve E.2019/664, K.2019/3014 sayılı kararı) anılan ilkeler çerçevesinde değerlendirilmelidir.

19. Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgüte bağlı dernek ve sendika üyesi olma şeklindeki eylemlerinin sempati ve iltisak boyutunu aşan, örgüte yardım etme kastıyla hareket edildiğini ispat eden faaliyetler kapsamında değerlendirilmediği ve bu nedenle atılı suçun delili olarak kabul edilemeyeceğinin belirtildiği anlaşılmıştır (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2021/13507, K.2022/4206; 29/9/2022 tarihli ve E.2021/21414, K.2022/5210 sayılı kararları; ayrıca bkz. Hakan Darıcı ve diğerleri, §§ 17-19). Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararlarına göre başvuruculaın konumları ve kişisel özellikleri nazara alınarak FETÖ/PDY ile irtibatlı olduğu kabul edilen dernek ve sendikaya üye olma eylemlerinin anayasal örgütlenme özgürlüğü dışında ve örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla hareket edilip edilmediğini ortaya koyan değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, § 25; Cemile Doğan ve diğerleri [1.

B.], B. No: 2022/20577, 19/11/2024, § 18; Yahya Turgut [GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024, § 56).

20. Yargıtay kararlarına göre Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen veriler mahkûmiyet için yeterli olmayıp bunun için destekleyici bir ifade, beyan yahut başkaca bilgi ve belge bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir (Sinan Bulut [1. B.], B. No: 2019/14914, 10/5/2023, §§ 27, 47; M.G. [2. B.], B. No: 2020/5305, 11/5/2023, § 32).

21. Gerekçeli kararda tanık beyanına dayanılan başvurucular bakımından tanığın başvuruculların bulunmadığı bir celsede dinlenmesi, başvurucular yönünden dezavantajlı bir durum oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40). Suç tipi için kanunda belirlenen cezanın ağırlığı arttıkça duruşmada hazır bulunarak savunma yapmanın da öneminin artacağı hususunda tartışma yoktur (Mehmet Ergün [GK], B. No: 2019/34180, 25/7/2023, § 41).

22. Son olarak Yargıtay, sanıktan ele geçirilen dijital materyallerde salt ByLock kalıntısı bulunduğuna dair dijital veri raporu doğrultusunda mahkûmiyet kararı verilemeyeceğini kabul etmektedir (Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 18/11/2019 tarihli ve E.2019/8435, K.2019/6977 sayılı kararı). Benzer şekilde Eagle program kalıntısının sanık aleyhinde değerlendirilmeyeceğine karar veren ilk derece mahkemesi kararının onanmasına da karar vermiş (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 22/3/2023 tarihli ve E.2022/318, K.2023/1442 sayılı kararı), kişilerin Eagle isimli programı kullanmalarının örgütsel bir faaliyet olarak kabul edilemeyeceğini belirtmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/10/2022 tarihli ve E.2021/10685, K.2022/6720; 17/10/2022 tarihli ve E.2021/7421, K.2022/6209 sayılı kararları).

23. Yukarıda yapılan açıklamalar sonucunda Bank Asya hesap hareketliliğine ilişkin delilin bazı başvurucular yönünden mahkûmiyet kararlarına götüren tek bazıları yönünden ise belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekir.

24. Başvurucular; ilgili yargı mercilerindeki savunmalarında hesap hareketlerinin kredi kartı kullanımı, düğünde hediye edilen altınları hesaba para/altın olarak yatırma, para ödünç alma ya da vermeden kaynaklanan rutin bankacılık işlemleri olduğunu, hırsızlık yapılması endişesi nedeniyle altın ve paralarını konutlarında değil Bankada tuttuklarını, araç/konut satın alma amacıyla gerçekleştirdikleri işlemler olduğunu, bu durumun sicil kayıtlarından ya da bu konularda sundukları delillerden de anlaşılabileceğini, kredi başvurusunda bulunmaları nedeniyle hesap açma işlemi gerçekleştirdiklerini, kredi sözleşmesinin kritik tarihten öncesinde yapıldığını ve ödemelerinin kredi taksitlerine ilişkin olduğunu beyan etmiştir. Ayrıca ticaretle uğraştıkları, ticari işletmeleri, hac işlemleri, bireysel emeklilik, okul taksitleri için hesap açtıkları şeklinde beyanda bulunmuştur. Başvurucular konut kredisi finansman oranının miktarı, faizsiz bankacılık yapan bir banka olması, indirim ve taksit imkânları, kurumsal firmalardan yapılan alışverişlerde anlaşmalı bankalar arasında yer alması nedeniyle Bank Asyayı tercih ettiklerini, ihracat yaptıklarını, hesap hareketlerinin hesaplarına aktarılan ihracat bedelleri olduğunu, diğer bankalarla da işlemler yaptıklarını belirtmiştir. Bunlara ek olarak başvurucular; örgüt liderinin talimat tarihinden önce de bu Bankada hesap hareketleri olduğunu, Bankanın fona devri sonrasında da bankacılık işlemlerine devam ettiklerini, kritik tarihten çok önce Banka ile işlem yaptıklarını, uzun zamandır Bank Asyadaki hesaplarını kullanmadıklarını, bu nedenle para hareketlerinden haberdar olmadıklarını, hesap hareketini kendilerinin gerçekleştirmediklerini, ilgili dekontlardan ya da işlem türünden durumun anlaşılabileceğini, Banka hakkında çıkan haberler akabinde kamuda oluşan algı sonrasında yatırımlarını geri çektiklerini, hesaplarını kapattıklarını iddia etmiştir.

25. Vurgulamak gerekir ki bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Dolayısıyla başvurucular hakkında isnat edilen terör örgütü üyesi olma ya da terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarının sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi, ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (Metin Birdal, § 47; Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45). Bundan başka bir ceza yargılamasında hangi delillerin hükme esas alınabileceğinin belirlenmesi meselesi de esas itibarıyla Anayasa Mahkemesinin görev alanında değildir (Türk ceza muhakemesi hukuku uygulamasına ilişkin bazı değerlendirmeler için bkz. Metin Birdal, §§ 67-71).

26. Somut olayda mahkeme kararlarına bakıldığında birtakım banka verileri dikkate alınarak mahkûmiyet sonucuna varıldığı görülmüştür. Bununla birlikte özellikle Yargıtay içtihadında yer verilen (Ruhi Erginer ve diğerleri, §§ 15-17) ilkelerin herhangi bir şekilde kararlarda tartışılmadığı, bu çerçevede Yargıtay içtihadında ortaya konulması gerektiği belirtilen, başvuruculların örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla bilerek ve isteyerek bu hesabı açtıklarını gösteren, kastlarını ortaya koyan yeterli delil bulunup bulunmadığı hususunun kararlarda yeterince değerlendirilmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla mahkûmiyet kararlarında başvuruculların, örgüt liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı üzerine örgütsel faaliyet kastıyla bankacılık işlemleri yaptıklarının yeterli gerekçeyle ortaya konulamadığı görülmüştür.

27. Bunların yanında mahkemeler, bankacılık verileri üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırmıştır. Ancak yerleşik Yargıtay uygulamasının aksine bilirkişi raporlarının hesabın açılmasından itibaren tüm hesap hareketlerini konu almadığı, sadece Aralık 2013 veya Ocak 2014 ve sonrası işlemler dikkate alınarak raporların hazırlandığı, ilgili raporların Yargıtay

içtihatlarına uygun olacak şekilde yeteri kadar açıklayıcı nitelikte olmadığı tespit edilmiştir. Gerekçeli kararlarda 2014 yılı ve sonrasında gerçekleşen bir kısım hesap hareketine değinilmiş ancak başvuruculaın Bank Asyadaki hesabının hangi tarihte açıldığına, bu hesaba ilişkin bankacılık işlemlerinin FETÖ/PDY lideri ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı öncesindeki niteliği ve hacmine, bu talimattan sonra anılan hesabın ne şekilde kullanıldığına, aktif kullanım olarak kabul edilen işlemlerin hacminin ne olduğuna ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Diğer bir ifadeyle söz konusu bankacılık işlemlerinin neden mutat kabul edilemeyeceğine ilişkin yeterli bir değerlendirmede bulunulmamıştır. Dolayısıyla başvuruculaın örgüt liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı sonrasındaki bankacılık işlemlerinin bu talimattan önceki dönemle uyumlu olmadığı veya olağan dışı bir hesap hareketliliği olduğu ortaya konulamamıştır. Bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesi kararlarında da belirtilen hususların değerlendirildiğine ilişkin herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir. Sonuç olarak başvuruculaın suç işlemek maksadıyla kurulmuş örgütün amacını gerçekleştirmesine katkı sağlamak için hareket etmediklerine, söz konusu işlemlerin rutin bankacılık işlemleri olduğuna ilişkin kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialarının gerekçede karşılanmadığı anlaşılmıştır.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

29. Mevcut başvuruda ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetildiğinde, yapılacak yeniden yargılamada ilgili mahkemelerce başvuruculaın yargılamanın esasına ilişkin diğer şikâyetlerinin değerlendirilebileceği anlaşıldığından eldeki başvuruda değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkı ile Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

30. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen başvuruculaır, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaın iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

31. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen başvuruculaın suç isnadına bağlı tutmanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020, §§ 47-70) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Ayrıca ekli listenin (İ) sütununda belirtilen başvuruculaın mahkûmiyete bağlı tutmanın hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 27-53) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvuruculaır; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat

talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

35. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvurucuların değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri

ile ekli listenin (E) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYHAN YİĞİT VE DİĞERLERİ (2)

B. No: 2023/55269 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/55269

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYHAN YİĞİT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2023/55269)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Ayhan YİĞİT ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Mehmet Nesim AKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Komisyon, başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne ve ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2023/55269 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B.

No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mahkemeye GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin ekli listede gösterildiği şekliyle başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLBEYAZ TAMAM VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/60790 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/60790

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLBEYAZ TAMAM VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/60790)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Gülbeyaz TAMAM ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Sadettin ONAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Komisyon, başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne ve ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2023/60790 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B.

No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile ayrı ayrı 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mahkemeye GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin ekli listede gösterildiği şekliyle başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

METE AYHAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/29016 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/29016

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

METE AYHAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/29016)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucular : Mete AYHAN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (G) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculaların bedelini ödeyerek satın aldıkları ateşli silahlarının ruhsatları iptal edilerek 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen ek 4. madde uyarınca silahların mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilmiştir. Başvurucular anılan işlemlere karşı idarelere başvurarak silahların iadesi veya bedelinin ödenmesi ya da silah ruhsatı alabilecek yakınlarına silahları devredebilme imkânı tanınması talebinde bulunmuştur. İdarelerin başvuruları reddetmesi üzerine başvuruculardan bir kısmı söz konusu işlemlerin iptali için, bir kısmı da zararlarının tazmini için idare mahkemelerinde dava açmıştır.

3. Ekli listenin (D) sütununda yer alan idare mahkemelerinin bir kısmı muhtelif tarihlerde davaların reddine karar vermiştir. İdare mahkemeleri kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulması nedeniyle inceleme yapan bölge idare mahkemeleri kararların usul ve kanuna

uygun olduğunu belirterek istinaf başvurularının esastan reddine kesin olarak karar vermiştir. Ekli listenin (E) sütununda yer alan bölge idare mahkemeleri ise istinaf başvurularının kabulü ile idare mahkemelerinin dava konusu işlemlerin iptali yönündeki kararlarını kaldırarak davaların reddine kesin olarak karar vermiştir.

4. Komisyon ekli listenin (F) sütununda yer alan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda yer alan başvuruların süresinde yapılan 2024/29016 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

6. Başvurucular, bedelini ödeyerek satın aldıkları silahlarının bedeli kendilerine ödenmeksizin veya silahları üçüncü kişilere devretme imkânı tanınmaksızın silahların mülkiyetinin kamuya geçirilmesinden yakınmıştır. Öte yandan 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesinin başvuru konusu silahları teslim ettikten sonra yürürlüğe girdiğini de vurgulamıştır. Bu nedenle adil yargılanma hakkı, özel hayata saygı hakkı, etkili başvuru hakkı, mülkiyet hakkı, masumiyet karinesi, suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvuruculardan bir kısmı, Bakanlık görüşüne karşı önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

7. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Mehmet Raşit Ergun ([2. B.], B. No: 2019/29881, 13/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi kararı 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesine dayandırıldığından müdahalenin kanuni dayandığının bulunduğunu, millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanmasını hedeflemesi nedeniyle de kamu yararına dayalı meşru bir amacının mevcut olduğunu değerlendirmiştir. Anılan kararda silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi şeklinde uygulanan tedbirin millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması için elverişli bir araç olduğunu tespit etmiştir.

10. Öte yandan Anayasa Mahkemesi söz konusu kararda devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla bağlantısı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılan başvurucunun silah sahibi olmaya devam etmesinin engellenmesinin gerekli olabileceğini ancak herhangi bir giderim yolu veya üçüncü kişilere devir imkânı tanınmaksızın ya da herhangi bir tazminat yolu öngörülmeksizin silahın mülkiyetinin doğrudan kamuya geçirilmesi biçiminde başvurucuya ağır külfet yükleyen bir aracın millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması ve korunması amacına ulaşılması için en hafif müdahale teşkil eden araç olduğunun söylenemeyeceğini, bu durumda başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin gereklilik kriterini karşılamadığını değerlendirerek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda

açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Sonuç olarak başvuruculaların bedelini ödeyerek satın aldıkları, ruhsatı iptal edilen silahlarının üçüncü kişilere devir imkânı veya herhangi bir giderim yolu tanınmaksızın mülkiyetinin kamuya devredilmesinin başvuruculara ağır bir külfet yüklediği, millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması ve korunması için elverişli olan müdahalenin daha hafif bir müdahaleyle aynı amaca ulaşılmasının mümkün olması nedeniyle gereklilik unsurunu sağlamadığı, dolayısıyla ölçülü olmadığı anlaşılmıştır.

12. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

13. Mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşıldığı için adil yargılanma hakkı, özel hayata saygı hakkı, etkili başvuru hakkı, masumiyet karinesi, suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile eşitlik ilkesi yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

14. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

15. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

16. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Kamuya açık belgelerde talepte bulunan başvuruculların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. 1. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

2. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (E) sütununda belirtilen bölge idare mahkemelerine iletilmek üzere (D) sütununda karşılarında belirtilen ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculların tazminat talebinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (F) sütununda belirtilen harç miktarı ile (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEVCAN GÖKALP İRAZ

B. No: 2024/59933 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/59933

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEVCAN GÖKALP İRAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/59933)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Cihan BAYDERE

Başvurucu : Sevcan GÖKALP İRAZ

Vekili : Av. Aladdin İRAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, avukat olan başvurucunun sigorta tahkim komisyonu kararı kapsamında kendisine ödenen karşı vekâlet ücreti üzerinden yapılan katma değer vergisi tevkifatının iptali istemiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/11/2024 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden elde edilen bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Avukat olan başvurucunun vekili olduğu taraf lehine Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından vekâlet ücretine hükmedilmiştir.

6. Sigorta şirketi tarafından hükmedilen vekâlet ücretinin başvurucuya ödemesi yapılırken 1.491,67 TL tutarında katma değer vergisi (KDV) kesintisi yapılmış ve söz konusu vergi 25/6/2024 tarihinde vergi dairesine ödenmiştir.

7. Başvurucu tarafından 31/5/2024 tarihinde söz konusu vergi kesintisinin iptali istemiyle dava açılmıştır. Dava dilekçesinde, KDV'ye tabi bir hizmetten söz edilebilmesi için hizmetin doğrudan doğruya muhatabı için yapılmasının gerektiği, karşı vekâlet ücretinin yargılama gideri niteliğinde olduğu, karşı vekâlet ücretlerinin KDV'ye tabi olmadığı yönünde verilmiş mahkeme kararları bulunduğu ileri sürülmüştür.

8. İstanbul 12. Vergi Mahkemesince (Vergi Mahkemesi) 30/9/2024 tarihinde verilen kararla dava kesin olarak reddedilmiştir. Mahkeme kararının gerekçesinde ilgili mevzuat hükümlerine göre sigorta şirketlerinin ödeyeceği karşı vekâlet ücretleri üzerinden 5/10 oranında KDV tevkifatı yapması gerektiği, mahkemelerce hükmolunan vekâlet ücretinin avukatın davayı kazanan tarafa verdiği hizmetin karşılığı ve bu nedenle KDV'ye tabi olduğu, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun da aynı yönde kararının bulunduğu, nitekim dava konusu vergi kesintisinin yapılmaması hâlinde başvurucunun kendisinin beyanda bulunarak söz konusu vergiyi ödemesi gerektiği hususlarına yer verilmiştir.

9. Nihai karar 25/10/2024 tarihinde başvurucu tarafından öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

10. 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun "Verginin konusunu teşkil eden işlemler" başlıklı 1. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Türkiye'de yapılan aşağıdaki işlemler katma değer vergisine tabidir:

1. Ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler,

..."

11. 3065 sayılı Kanun'un "Teslim ve hizmet işlemlerinde matrah" başlıklı 20. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Teslim ve hizmet işlemlerinde matrah, bu işlemlerin karşılığını teşkil eden bedeldir.

2. Bedel deyimi, malı teslim alan veya kendisine hizmet yapılan veyahut bunlar adına hareket edenlerden bu işlemler karşılığında her ne suretle olursa olsun alınan veya bunlarca borçlanılan para, mal ve diğer suretlerde sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaat, hizmet ve değerler toplamını ifade eder.

..."

12. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun "Avukatlık ücreti" başlıklı 164. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Avukatlık ücreti, avukatın hukukî yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder.

...

Avukatlık asgarî ücret tarifesi altında vekâlet ücreti kararlaştırılamaz. Ücretsiz dava alınması halinde, durum baro yönetim kuruluna bildirilir. ...

Dava sonunda, kararla tarifeye dayanılarak karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücreti avukata aittir. Bu ücret, iş sahibinin borcu nedeniyle takas ve mahsup edilemez, haczedilemez."

2. Anayasa Mahkemesi Kararı

13. Anayasa Mahkemesinin 10/4/2019 tarihli ve E.2017/154, K.2019/18 sayılı kararının ilgili bölümleri şöyledir:

"İTİRAZIN KONUSU: 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 77. maddesiyle değiştirilen 164. maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'nın 10., 36. ve 48. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

...

3. Avukatlar yaptıkları hizmetin karşılığı olarak ücret alırlar. Avukatın alacağı ücret, avukatlık ücret sözleşmesine bağlanan avukatlık ücreti ve mahkemece Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne dayanılarak hükmedilen vekâlet ücreti olmak üzere iki türdür. Avukatlık ücreti avukat ile müvekkil arasındaki özel ilişkiye dayanan, tarafların kendi aralarında düzenleyecekleri bir sözleşme ile saptanan ücret olup mahkeme tarafından hükmedilen vekâlet ücretinden farklı bir ücrettir. İtiraz konusu kuraldaki vekâlet ücreti ise mahkeme kararıyla Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne göre hükmedilen yargılama gideri niteliğindedir. Bu ücretlerle ilgili hükümler 1136 sayılı Kanun'un 163. ve 164. maddelerinde düzenlenmiştir.

4. 1136 sayılı Kanun'un 163. maddesine göre belirlenen avukatlık ücreti vekil ile müvekkil arasında sözleşmeyle serbestçe düzenlenir ve belli bir hukuki yardımı ve meblağı yahut değeri kapsar. Yazılı olmayan anlaşmalar, genel hükümlere göre ispatlanır. Kanuna aykırı olmayan şarta bağlı sözleşmeler geçerlidir. Avukatlık ücret tavanını aşan sözleşmeler, Kanun'da belirtilen tavan miktarında geçerlidir. İfa edilmiş sözleşmenin geçersizliği ileri sürülemez. Yokluk hâlleri hariç, avukatlık sözleşmesinin bir hükmünün geçersizliği, bu sözleşmenin tümünü geçersiz kılmaz. Kanun'un 164. maddesinin birinci fıkrasına göre avukatlık ücreti, avukatın hukuki yardımının karşılığı olan meblağı veya değeri ifade eder ve yüzde yirmi beşi aşmamak üzere dava veya hükmolunacak şeyin değeri yahut paranın belli bir yüzdesi olarak kararlaştırılabilir. Bu sözleşmeler, dava konusu para dışındaki mal ve haklardan bir kısmının aynen avukata ait olacağı hükmünü taşıyamaz.

5. Kanun'un 164. maddesinin dördüncü fıkrasına göre vekâlet ücreti avukatlık asgari ücret tarifesinin altında kararlaştırılamaz. Ücretsiz dava alınması hâlinde, durum baro yönetim kuruluna bildirilir. Avukatlık ücretinin kararlaştırılmamış olduğu veya taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesinin bulunmadığı yahut ücret sözleşmesinin belirgin olmadığı veya tartışmalı olduğu veya ücret sözleşmesinin ücrete ilişkin hükmünün geçersiz sayıldığı hâllerde; değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarını incelemeye yetkili merci tarafından davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilâmın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktar avukatlık ücreti olarak belirlenir. Değeri para ile ölçülemeyen dava ve işlerde ise avukatlık asgari ücret tarifesi uygulanır.

...

16. Öte yandan itiraz konusu kuralın avukatlık ücretinin vekil ile müvekkil arasındaki bir hukuki ilişkiden doğma niteliğini ve kişisel hak olma özelliğini değiştirdiği söylenemez. Nitekim dava sonunda, kararla tarifeye dayanılarak karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücretinin avukata ait olacağını öngören itiraz konusu kuralın emredici hukuk kuralı olmayıp tamamlayıcı bir hukuk kuralı olduğunda kuşku yoktur. Bu bağlamda itiraz konusu kuralın tarafların özgür iradeleri ile düzenleyecekleri avukatlık sözleşmelerinde ücret kararlaştırılırken dava sonunda karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücretinin avukatlık ücretine dâhil edilip edilmeyeceği hususunu gözeterek düzenleme yapmalarını engellemediği açıktır. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesinin, 3/3/2004 tarihinde bu yönde verdiği E.2002/126, K.2004/27 sayılı ve E.2004/8, K.2004/28 sayılı kararlardan sonra uygulama da bu şekilde gelişmiş, çıkan uyuşmazlıklar hakkında Yargıtay tarafından verilen kararlarda bu husus açıkça benimsenerek içtihat niteliğini kazanmıştır. Bu bağlamda tarafların eşit koşullarda özgür iradeleri ile düzenleyecekleri avukatlık sözleşmelerinin hukuki geçerliliği ve kapsamına müdahale teşkil etmeyen kuralın Anayasa'da koruma altına alınan sözleşme özgürlüğüne ve eşitlik ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

17. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 10., 36. ve 48. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir."

3. Danıştay Kararları

14. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 17/1/2018 tarihli ve E.2017/680, K.2018/2 sayılı kararı ile aynı hukuki nedenler ve gerekçelerle onanan Danıştay Dördüncü Dairesinin 23/5/2017 tarihli ve E.2014/4695, K.2017/4767 sayılı kararının ilgili bölümleri şöyledir:

"Dava; 26.4.2014 tarih ve 28983 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin "Avukatlık Ücretleri" başlıklı I-B-4. bölümünde yer alan '...Avukatlar aldıkları bu para için davayı kazanana serbest meslek makbuzu düzenler ve makbuzda alınan tutar üzerinden KDV hesaplayıp ayrıca gösterirler. Mahkeme kararında "KDV hariç" şeklinde bir ifadenin yer almaması halinde, vekâlet ücretinin KDV dahil olduğu kabul edilir ve iç yüzde oranı uygulanmak suretiyle hesaplanan KDV, düzenlenen serbest meslek makbuzunda gösterilir.' kısmının iptali istemiyle açılmıştır.

...

Yukarıda yer alan yasal düzenlemelere göre, avukatlık mesleğinin, serbest meslek faaliyeti, bu meslekten elde edilen kazancın da serbest meslek kazancı olduğu, serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin ise katma değer vergisine tabi bulunduğu açıktır.

Mahkemelerce hükmolunan avukatlık ücretinin, katma değer vergisine tabi olup olmadığı hususuna gelince:

3065 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin katma değer vergisine tabi olduğu konusunda tartışma bulunmamaktadır. Mahkemelerce, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi esas alınarak hükmolunan ve 1136 sayılı Kanun'un 164. maddesi uyarınca avukata ait olan avukatlık ücreti ise, avukatın müvekkiline vermiş olduğu avukatlık hizmetinin bir parçası olup, doğrudan müvekkile verilen hizmet nedeniyle hak kazanılan bir ücrettir. Bu ücreti, müvekkilin değil de davayı kaybeden tarafın ödüyor olması, bu hizmetin davayı kazanan tarafa verilen hizmetin karşılığı olması gerçeğini

değiştirmez. Söz konusu avukatlık ücretinin, davayı kaybeden, buna bağlı olarak da avukatlık ücretini ödeyen taraf bakımından yargılama gideri niteliğinde olması da bu ücrete hak kazanan avukat bakımından serbest meslek kazancı olması vasfını değiştirmez. Bu durumda, Mahkemelerce tarifeye göre hükmolunan avukatlık ücretinin de katma değer vergisine tabi olduğu sonucuna ulaşılmıştır."

15. Danıştay Dördüncü Dairesinin 8/6/2023 tarihli ve E.2021/5005, K.2023/3417 sayılı kararının ilgili bölümleri şöyledir:

"Yukarıda yer alan yasal düzenlemelere göre, avukatlık mesleğinin, serbest meslek faaliyeti, bu meslekten elde edilen kazancın da serbest meslek kazancı olduğu, serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin ise katma değer vergisine tabi olduğu açıktır.

6100 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 323. maddesinde yargılama giderleri arasında sayılan ve davayı kazanan tarafın kendisini vekille temsil ettirmesi halinde Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca hesaplanan vekâlet ücretinin, 326. madde uyarınca davayı kaybeden tarafından ödenmesi, aynı Kanunun 326. maddesinde düzenlenen "yargılama giderlerindeki sorumluluk" esasının sonucu olduğundan, müvekkile verilen hizmet karşılığı elde edilen ücrete hak kazanan avukat açısından, ücretin serbest meslek kazancına dahil olma vasfını değiştirmeyeceğinden, mahkemelerce tarifeye göre hükmolunan avukatlık ücretinin de katma değer vergisine tabi olduğu açıktır.

3065 sayılı Kanunun 20. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan, belirli tarifeye göre fiyatı tespit edilen işlerde, tarife bedelinin katma değer vergisi dahil edilerek tespit olunacağı hükmü karşısında, verilen yargı kararlarında Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hükmolunan avukatlık ücretinin içerisinde katma değer vergisinin de bulunduğu, dolayısıyla bu verginin ayrıştırılarak serbest meslek makbuzunda gösterilmek suretiyle katma değer vergisine tabi tutulması gerekmektedir."

B. Uluslararası Hukuk

16. Konuya ilişkin uluslararası hukuk için bkz. Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, §§ 30-36.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Anayasa Mahkemesinin 19/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

18. Başvurucu; Vergi Mahkemesinin KDV tevkifat mantığını yanlış yorumladığını, davayı kesin ve yürütülebilir bir işlem olmadığından bahisle esasa girmeden incelenmeksizin reddettiğini, bu durumun bariz takdir hatası oluşturduğunu, olayda karşı vekâlet ücretini ödeyen tarafın kendisinden bir hizmet almasının söz konusu olmadığını, bu nedenle ödenen tutar üzerinden KDV hesaplanamayacağını, karşı vekâlet ücretinin yargılama gideri niteliğinde olduğunu, aynı tür olaylarla ilgili olarak bazı vergi mahkemelerinin kabul kararları verdiğini, aynı yargı yolunda faaliyet gösteren mahkemelerin çelişkili kararları bulunduğunu ileri sürerek mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

19. Bakanlık görüşünde; başvuruya özgü bir değerlendirme yapmamış, Gelir İdaresi

Başkanlığının ilgili mevzuat hükümlerinden ibaret görüşünü başvuru dosyasına sunmuştur. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı öz olarak başvuru formundaki beyanlarını tekrarlamıştır.

B. Değerlendirme

20. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı ve açtığı davada mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinden yararlandırılmadığına ilişkin olduğundan başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenecektir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı ve Türü

23. Olayda, başvurucuya ödenen vekâlet ücreti üzerinden KDV tevkifatı yapılmıştır. Başvurucuya ödenen tutar üzerinden vergi kesintisi yapılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği tartışmasızdır.

24. Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu belirtilmek suretiyle mülkten barışçıl yararlanma hakkına yer verilmiş, ikinci fıkrasında da mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahalenin çerçevesi belirlenmiştir. Mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin kontrolü, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir. Mülkten yoksun bırakma şeklindeki müdahalede mülkiyetin kaybı söz konusudur. Mülkiyetin kullanımının kontrolünde ise mülkiyet kaybedilmemekte ancak mülkiyet hakkının malike tanıdığı yetkilerin kullanım biçimi, toplum yararı gözetilerek belirlenmekte veya sınırlandırılmaktadır. Mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahale ise genel nitelikte bir müdahale türü olup mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin kullanımının kontrolü mahiyetinde olmayan her türlü müdahalenin mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahale kapsamında ele alınması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, §§ 55-58).

25. Vergi ve benzeri yükümlülükler ile sosyal güvenlik prim ve katkılarını belirlemeye, değiştirmeye ve ödenmesini güvence altına almaya yönelik düzenlemeler, Anayasa'da ayrı hükümlerle düzenlenmiş olmakla birlikte bu düzenlemelerin de -genel itibarıyla mülkiyetin kullanımını düzenleme ve kontrol etme amacı taşıdığından- ayrı bir başlık yerine devletin mülkiyetin kullanımını düzenleme veya mülkiyetin kamu yararına kullanımını kontrol yetkisi

kapsamında incelenmesi gerekir (Arif Sarıgül [1. B.], B. No: 2013/8324, 23/2/2016, § 50).

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

26. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

27. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 62).

i. Kanunilik

28. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt kanuna dayalı olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir kanun hükümlerinin bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; Ford Motor Company, § 49; Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

29. Somut olayda, başvurucu avukatlık mesleğini ifa etmekte olup Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından başvurucunun vekili olduğu taraf lehine hükmedilen ve başvurucuya ödenen vekâlet ücreti üzerinden KDV tevkifatı yapılmıştır. Olayda başvurucunun serbest meslek faaliyetinde bulunduğu hususunda bir ihtilaf bulunmamaktadır. Uyuşmazlığın temel noktası başvurucuya ödenen karşı vekâlet ücretinin KDV'nin konusuna girip girmediğiyle ilgilidir.

30. 3065 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre serbest meslek faaliyeti kapsamında yapılan hizmetler KDV'nin konusuna girmektedir. Aynı Kanun'un 20. maddesine göre ise kendisine hizmet yapılan ya da onun adına hareket edenler tarafından ödenen bedeller verginin matrahını oluşturmaktadır (bkz. §§ 10-11).

31. Konuyla ilgili olarak Danıştayın mahkemelerce hükmedilen karşı vekâlet ücretinin KDV'nin konusuna girdiği yönünde içtihat geliştirdiği görülmektedir. İlgili içtihada göre mahkemelerce hükmedilen karşı vekâlet ücreti, avukatın temsil ettiği taraf için yaptığı hizmet için ödenmektedir. Ödemeyi karşı tarafın yapması ya da bu ödemenin yargılama gideri sayılması ise bu ödemenin serbest meslek kazancı olduğu gerçeğini değiştirmez. Bu nedenle söz konusu ödemeler KDV'nin konusuna girmektedir (bkz. §§ 14-15).

32. Hukuk sisteminde uyuşmazlığın karşı tarafı lehine Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde belirlenen tutarlar gözönünde bulundurularak vekâlet ücretine hükmedilmesinin bu tarafın uyuşmazlık nedeniyle katlandığı zararları tamamen ya da kısmen giderme amacında olduğu söylenebilir. Avukat ile müvekkilinin kararlaştıracağı avukatlık sözleşmesinde hükmedilmesi muhtemel karşı vekâlet ücretini gözönünde bulundurarak bir bedel belirleyebilirler (bkz. §

13). Böyle bir belirleme açıkça yapılmamış olsa bile avukatın davayı almasında ya da belirlenecek avukatlık ücretinin miktarında hükmedilebilecek karşı vekâlet ücretinin de bir faktör olarak bulunacağı aşikârdır.

33. Karşı vekâlet ücreti, kendisini avukat ile temsil ettiren taraf lehine ve avukatın hizmeti nedeniyle ödenmektedir. Nitekim avukat ile temsil edilmeyen taraf lehine bu ücrete hükmedilmesi söz konusu değildir. Karşı vekâlet ücreti 3065 sayılı Kanun'un 20. maddesinde belirtildiği gibi hizmet alan kişi adına avukata ödenmektedir. Danıştay içtihadında da belirtildiği üzere söz konusu ödemenin mahkeme kararı üzerine karşı tarafça yapılıyor olması ya da yargılama gideri niteliğinde bulunması anılan ücret ödemelerinin verginin konusuna girmesini engellememektedir.

34. Sonuç olarak başvuruya konu vergi kesintisinin belirli ve öngörülebilir bir yasal dayanağının bulunduğu ve başvurucu tarafından ileri sürülen hususların bu durumun aksini ortaya koyamadığı görülmektedir.

ii. Meşru Amaç

35. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılmasına imkân verdiğinden, bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir kavram olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir (Nusrat Külah [2. B.], B. No: 2013/6151, 21/4/2016, §§ 53, 56; Yunis Ağlar [1. B.], B. No: 2013/1239, 20/3/2014, §§ 28, 29).

36. Anayasa'nın 73. maddesinde herkesin -kamu giderlerini karşılamak üzere- mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlü bulunduğu, vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımının maliye politikasının sosyal amacı olduğu ve vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunla konulması, değiştirilmesi veya kaldırılması gerektiği belirtilerek hem yükümlüler hem de devlet yönünden vergi ödevinin temel ilkeleri gösterilmiştir. Herkes tarafından yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük olarak kabul edilen ve devletin kamusal gereksinimlerini karşılaması için egemenlik gücüne dayanarak tek taraflı iradesiyle kişilere yüklediği bir kamu alacağı şeklinde tanımlanan verginin anayasal sınırlar içinde salınıp toplanması zorunluluğu açıktır. Vergilendirmede genel kural, kanunla belirlenmiş konularda kişilerden vergi, resim ve harç alınmasıdır. Kanun koyucu, Anayasa'ya aykırı olmamak koşuluyla vergilendirilecek alanların seçiminde yetkili olduğu gibi bu vergilerin matrahlarına dâhil olan unsurları da belirleme yetkisine sahiptir (AYM, E.2013/48, K.2014/198, 25/12/2014).

37. Eldeki başvuru bağlamında başvurucunun gerçekleştirdiği avukatlık hizmeti için ödenen karşı vekâlet ücreti üzerinden KDV kesintisi yapılmasında meşru bir amaç olduğu kuşkusuzdur.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

38. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı

gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

39. Buna göre mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasının yanında gerekli olması da gerekir. Gereklilik yukarıda da belirtildiği üzere hakka müdahale teşkil eden birden fazla araç arasından hakkı en az zedeleyen aracın seçilmesini ifade etmektedir. Hak ve özgürlüğü sınırlayan tedbirlerden hangisi diğerlerine nazaran hakkın norm alanına daha az müdahale edilmesi sonucunu doğuruyorsa o tedbir tercih edilmelidir. Bununla birlikte hakka müdahale oluşturacak aracın seçiminde kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir payının bulunduğu da kabul edilmelidir. Zira yetkili kamu makamları, öngörülen amaca ulaşılması bakımından hangi aracın etkili ve verimli sonuçlar doğuracağına ilişkin olarak isabetli karar verme noktasında daha iyi bir konumdadır. Özellikle alternatif aracın bulunmadığı veya mevcut alternatiflerin öngörülen meşru amaca ulaşılması bakımından etkili olmadığı ya da daha az etkili olduğu durumlarda kamu makamlarının araç seçimi hususundaki tercih yetkisinin gereklilik kriterini sağlamadığının söylenebilmesi için çok güçlü nedenlerin bulunması gerekir (D.C. [2. B.], B. No: 2018/13863, 16/6/2021, § 48).

40. Öte yandan mülkiyet hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, sınırlamayla ulaşılmak istenen amaç ile başvurulan sınırlama tedbiri arasında aşırı bir dengesizlik bulunmamasına işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle orantılılık, amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirmektedir. Buna göre mülkiyet hakkına getirilen sınırlamayla ulaşılmak istenen meşru amaç ve başvurucunun mülkiyet hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir orantı kurulmalıdır (D.C., § 49).

41. Usule ilişkin güvencelerin varlığı orantılılık değerlendirmesinde önemli rol oynayabilir. Bu bakımdan kişinin hukuka aykırılık iddialarının bir mahkeme tarafından etkili şekilde incelenmesi müdahalenin orantılılığı bakımından önemlidir (D.C., § 52). Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme imkânının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (Züliye Öztürk [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

42. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için yargılama mercilerinin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazlar yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanmalıdır (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, §

53). Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri, demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

43. Başvuru konusu olayda, başvurucuya ödenen vekâlet ücreti üzerinden vergi kesintisi yapılması yönündeki müdahalenin meşru amacının dayandığı kamu yararını gerçekleştirmeye elverişli olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Müdahalenin gerekliliği yönünden ise vergi politikalarının belirlenmesi ve uygulanması bakımından kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisi olduğu dikkate alınmalıdır. Bunun yanında başvurucu, müdahalenin gerekli olmadığını gösterir herhangi bir somut olgu da gösterememiştir.

44. Müdahalenin orantılılığı yönünden ise öncelikle mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını değerlendirmek gerekir. Olayda, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvurucu bu iddialarını açtığı iptal davasında da etkin bir biçimde ileri sürebilmiştir. Başvurucunun iddia ve itirazları ise ibraz ettiği deliller çerçevesinde Vergi Mahkemesince ilgili hukuk kuralları yorumlanmak suretiyle makul bir biçimde karşılanmıştır. Başvurucunun iddia ettiğinin aksine, Vergi Mahkemesi işin esasını değerlendirerek davanın reddine karar vermiştir. Bu kapsamda mahkeme kararında, vergi kesintisinin başvurucunun müvekkiline verdiği hizmet nedeniyle ödenen tutar üzerinden yapıldığı belirtilmiştir. Yine kararda ilgili Danıştay içtihadının da bu tür ödemelerin verginin konusuna girdiği yönünde olduğu vurgulanmıştır.

45. Başvurucu karşı vekâlet ücretinin KDV'nin konusuna girmediği gerekçesiyle açılan davaların kabulü yönünde verilen mahkeme kararlarının bulunduğunu, aynı konuda farklı kararlar verilmesinin hukuki belirlilik ilkesine aykırı olduğunu ve bu durumun başvuruya konu yargılamayı hakkaniyetsiz kıldığını ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvurucunun bireysel başvuru dosyasına sunduğu kararlar ilk derece mahkemesi tarafından verilen yakın tarihli kesin kararlardır.

46. İçtihat farklılığının yargılamanın hakkaniyetini etkilemesi ve mülkiyet hakkının usul güvencelerini ihlal edecek boyuta ulaşması için bunun derin ve süregelen bir hâl alması gerekir. Başvurucu tarafından sunulan kararlar incelendiğinde bu nitelikte bir içtihat farklılığının ortaya konulamadığı görülmektedir. Öte yandan başvurucunun davası Danıştay içtihadı bu tür davalarda davanın kabulü yönündeyken reddedilmiş değildir. Aksine Danıştay ilgili yasal mevzuatı yorumlayarak karşı vekâlet ücretlerinin serbest meslek faaliyetinde bulunan avukatlar yönünden KDV'ye tabi olduğu şeklinde içtihat geliştirmiş, Vergi Mahkemesi ise söz konusu içtihadı kararında işleyerek davanın reddi sonucuna ulaşmıştır.

47. Diğer taraftan başvurucu elde ettiği kazançtan kesilen verginin açıkça orantısız olduğunu öne sürmediği gibi kamu makamlarının şikâyete konu yaklaşımının yalnızca başvurucu yönünden uygulanması da söz konusu değildir. Bir başka deyişle başvurucu, somut olay bağlamında müdahalenin kendisine şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediğini ortaya koyamamıştır. Diğer yandan başvurucunun açtığı davada mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinden yararlandırıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda müdahalenin meşru amacının dayandığı kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçülüdür.

48. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.